

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ
O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNI ZAKONA O
DOPRINOSIMA ZA OBAVEZNO SOCIJALNO OSIGURANJE

Proglašavam **Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje**, koji je donijela Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 23. jula 2019. godine.

Broj: 01-1291/2

Podgorica, 24. jula 2019. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i Amandmana IV stav 1 na Ustav Crne Gore, Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 23. jula 2019. godine, donijela je

ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNI ZAKONA O DOPRINOSIMA ZA OBAVEZNO
SOCIJALNO OSIGURANJE

Član 1

U Zakonu o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje („Službeni list CG”, br. 13/07, 79/08, 86/09, 78/10, 14/12, 62/13, 8/15 i 22/17), u članu 17 stav 1 tačka 1 riječi: „poslodavca 4,3%” zamjenjuju se riječima: „poslodavca 2,3%”.

Član 2

Poslije člana 18 naziv potpoglavlja IVa mijenja se i glasi:

„IVa OSLOBOĐENJE OD PLAĆANJA DOPRINOSA NA LIČNA I OSTALA PRIMANJA”.

Član 3

Poslije člana 18a dodaje se novi član koji glasi:

„Član 18b

Doprinosi se ne plaćaju na prihode ostvarene po osnovu transfera i prihoda profesionalnih sportista i sportista amatera.”

Član 4

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 19-6/19-1/12

EPA 725 XXVI

Podgorica, 23. jul 2019. godine

Skupština Crne Gore 26. saziva
Predsjednik,
Ivan Brajović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 3 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore i člana 33 stav 5 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Skupština Crne Gore 26. saziva, na Desetoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2019. godini, dana 23. jula 2019. godine, donijela je

ODLUKU
O OBRAZOVANJU ODBORA ZA PRAĆENJE REALIZACIJE ODLUKE O
DAVANJU U DUGOROČNI ZAKUP LOKALITETA OSTRVO LASTAVICA SA
TVRĐAVOM „MAMULA”, OPŠTINA HERCEG NOVI I ODLUKE O
PRIHVATANJU ANEKSA BROJ 1 UGOVORA O ZAKUPU HOTELA
„KRALJIČINA PLAŽA” BUDVA

Član 1

Ovom odlukom obrazuje se Odbor, kao privremeno radno tijelo, koji će pratiti realizaciju Odluke o davanju u dugoročni zakup lokaliteta ostrvo Lastavica sa tvrđavom „Mamula”, Opština Herceg Novi („Službeni list CG” broj 14/16) i Odluke o prihvatanju Aneksa broj 1 Ugovora o zakupu hotela „Kraljičina plaža” Budva („Službeni list CG” broj 14/16) (u daljem tekstu: Odbor).

Član 2

Odbor u vršenju svojih nadležnosti, iz člana 1 ove Odluke razmatra izvještaje o realizaciji ugovora o davanju državne imovine u dugoročni zakup, koje Skupštini Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština) dostavlja Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada), od nadležnih državnih organa pribavlja podatke, dokumenta i informacije od značaja za rad Odbora.

Član 3

Odbor ima jedanaest članova.

Sastav odbora, uključujući predsjednika i zamjenika predsjednika Odbora, odgovara stranačkoj zastupljenosti poslanika u Skupštini.

Predsjednika i članove Odbora bira Skupština, na predlog Administrativnog odbora.

Član 4

Odbor prestaje sa radom nakon razmatranja izvještaja Vlade o završetku investicija iz člana 1 ove odluke.

Član 5

Na pitanja koja nijesu uređena ovom odlukom primjenjivaće se Poslovnik Skupštine Crne Gore.

Član 6

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 00-71/19-6/11

EPA 739 XXVI

Podgorica, 23. jul 2019. godine

Skupština Crne Gore 26. saziva

Predsjednik,

Ivan Brajović, s.r.

Na osnovu člana 95 tačka 6 Ustava Crne Gore, Predsjednik Crne Gore donosi

UKAZ
O OPOZIVU SA DUŽNOSTI
IZVANREDNOG I OPUNOMOĆENOG AMBASADORA CRNE GORE U
REPUBLICI SRBIJI

I

Opoziva se Branislav Mićunović sa dužnosti izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u Republici Srbiji, na rezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Beogradu.

II

Ministar vanjskih poslova izvršiće ovaj ukaz.

III

Ovaj ukaz stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 01-1223/2

Podgorica, 19. jula 2019. godine

Predsjednik Crne Gore,

Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 95 tačka 6 Ustava Crne Gore, Predsjednik Crne Gore donosi

UKAZ
O OPOZIVU SA DUŽNOSTI
IZVANREDNOG I OPUNOMOĆENOG AMBASADORA CRNE GORE U
REPUBLICI TURSKOJ

I

Opoziva se Branko Milić sa dužnosti izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u Republici Turskoj, na rezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Ankari.

II

Ministar vanjskih poslova izvršiće ovaj ukaz.

III

Ovaj ukaz stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01-1223/2

Podgorica, 19. jula 2019. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 95 tačka 6 Ustava Crne Gore, Predsjednik Crne Gore donosi

UKAZ
O OPOZIVU SA DUŽNOSTI
IZVANREDNOG I OPUNOMOĆENOG AMBASADORA CRNE GORE U
REPUBLICI AZERBEJDŽANU

I

Opoziva se Branko Milić sa dužnosti izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u Republici Azerbejdžanu, na nerezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Ankari.

II

Ministar vanjskih poslova izvršiće ovaj ukaz,

III

Ovaj ukaz stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01-1223/2

Podgorica, 19. jula 2019. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 95 tačka 6 Ustava Crne Gore, Predsjednik Crne Gore donosi

UKAZ
O OPOZIVU SA DUŽNOSTI
IZVANREDNOG I OPUNOMOĆENOG AMBASADORA CRNE GORE U
ISLAMSKOJ REPUBLICI IRANU

I

Opoziva se Branko Milić sa dužnosti izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u Islamskoj Republici Iranu, na nerezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Ankari.

II

Ministar vanjskih poslova izvršiće ovaj ukaz.

III

Ovaj ukaz stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01-1223/2

Podgorica, 19. jula 2019. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 95 tačka 6 Ustava Crne Gore, Predsjednik Crne Gore donosi

UKAZ
O POSTAVLJENJU NA DUŽNOST
IZVANREDNOG I OPUNOMOĆENOG AMBASADORA CRNE GORE U
KNJAŽEVINI ANDORI

I

Postavlja se Ivan Ivanišević na dužnost izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u Knjaževini Andori, na nerezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Parizu.

II

Ministar vanjskih poslova izvršiće ovaj ukaz.

III

Ovaj ukaz stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01- 1248/2

Podgorica, 24. jula 2019. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 95 tačka 6 Ustava Crne Gore, Predsjednik Crne Gore donosi

UKAZ
O OPOZIVU SA DUŽNOSTI
IZVANREDNOG I OPUNOMOĆENOG AMBASADORA CRNE GORE U BOSNI I
HERCEGOVINI

I

Opoziva se Milan Lakić sa dužnosti izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u Bosni i Hercegovini, na rezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Sarajevu.

II

Ministar vanjskih poslova izvršiće ovaj ukaz.

III

Ovaj ukaz stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 01- 1262/2

Podgorica, 24. jula 2019. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 95 tačka 6 Ustava Crne Gore, Predsjednik Crne Gore donosi

UKAZ
O OPOZIVU SA DUŽNOSTI
IZVANREDNE I OPUNOMOĆENE AMBASADORKE - STALNE PREDSTAVNICE
CRNE GORE PRI NATO-u

I

Opoziva se Dragana Radulović sa dužnosti izvanredne i opunomoćene ambasadorke - stalne predstavnice Crne Gore pri NATO-u, na rezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Briselu.

II

Ministar vanjskih poslova izvršiće ovaj ukaz.

III

Ovaj ukaz stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 01- 1262/2

Podgorica, 24. jula 2019. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 95 tačka 6 Ustava Crne Gore, Predsjednik Crne Gore donosi

UKAZ
O OPOZIVU SA DUŽNOSTI
IZVANREDNE I OPUNOMOĆENE AMBASADORKE - STALNE PREDSTAVNICE
CRNE GORE PRI SAVJETU EVROPE

I

Opoziva se Božidarka Krunić sa dužnosti izvanredne i opunomoćene ambasadorke - stalne predstavnice Crne Gore pri Savjetu Evrope, na rezidentnoj osnovi, sa sjedištem u Strazburu.

II

Ministar vanjskih poslova izvršiće ovaj ukaz.

III

Ovaj ukaz stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 01- 1262/2

Podgorica, 24. jula 2019. godine

Predsjednik Crne Gore,
Milo Đukanović, s.r.

Na osnovu člana 36 Zakona o državnoj imovini („Službeni list CG”, br.21/09 i 40/11) Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

O D L U K U
O DAVANJU PRETHODNE SAGLASNOSTI JAVNOM PREDUZEĆU
“REGIONALNI VODOVOD CRNOGORSKO PRIMORJE” BUDVA ZA OTUĐENJE
NEPOKRETNOSTI

1. Daje se prethodna saglasnost Javnom preduzeću „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje” Budva za otuđenje nepokretnosti i to:

- za prodaju poslovnog prostora površine 63 m² upisanog u List nepokretnosti broj 2460 KO Budva, kao posebni dio objekta 1 u zgradi 1, na katastarskoj parceli 1577, koji je u svojini Crne Gore, u obimu 1/1, na kojem pravo raspolaganja ima Vlada Crne Gore, u obimu 1/1, a pravo upravljanja ima Javno preduzeće „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje” Budva, u obimu 1/1.

2. Odluka će se objaviti u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-3159

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r

Na osnovu člana 9 Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (“Službeni list RCG”, broj 80/05 i “Službeni list CG”, br. 59/11 i 52/16), Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo je

ODLUKU
O IZRADI STRATEŠKE PROCJENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU ZA
IZMJENE I DOPUNE PROSTORNO – URBANISTIČKOG PLANA OPŠTINE
ULCINJ

1. Pristupa se izradi Strateške procjene uticaja na životnu sredinu (u daljem tekstu: Strateška procjena) za Izmjene i dopune Prostorno - urbanističkog plana Opštine Ulcinj (u daljem tekstu: Izmjene i dopune PUP-a).

2. Planski osnov za izradu Izmjena i dopuna PUP-a predstavlja Prostorni plan posebne namjene za Obalno područje Crne Gore.

3. Područje za koje se izrađuju Izmjene i dopune PUP-a zahvata teritoriju opštine za djelove katastarskih opština Briska Gora, Zoganje i Darza.

4. Realizacija planiranih aktivnosti može da dovede do povećanja zauzetosti prostora i do promjene morfologije terena, a samim tim i do privremenog ili trajnog gubljenja staništa biljnog i životinjskog svijeta.

5. O izvršenoj Strateškoj procjeni izradiće se Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (u daljem tekstu: Izvještaj) u skladu sa članom 15 Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

6. Izvještajem treba dati poseban osvrt na identifikaciju negativnih uticaja, propisivanje mjera zaštite i preporuka za razmatranje i izbor najboljeg varijantnog rješenja, a poseban akcenat treba biti na očuvanju biodiverziteta, prirodnih i kulturnih dobara, te zaštiti zemljišta i očuvanju prirodnog pejzaža.

7. Ministarstvo održivog razvoja i turizma, kao organ nadležan za pripremu predmetnog plana odlučuje o izboru nosioca izrade Izvještaja u postupku javnih nabavki.

8. Izvještaj će se izraditi u roku predviđenom za izradu Izmjena i dopuna PUP-a.

9. U postupku izrade Strateške procjene obezbijediće se učešće javnosti, zainteresovanih organa i organizacija i organizovati javna rasprava u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

10. Finansijska sredstva potrebna za izradu Izvještaja obezbijediće se iz Budžeta Crne Gore u iznosu od 3.000,00 eura.

11. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 104-466/36

Podgorica, 18. jula 2019. godine

Ministar,
Pavle Radulović, s.r.

Na osnovu člana 9 Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list RCG", broj 80/05 i "Službeni list CG", br. 59/11 i 52/16), Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo je

ODLUKU
O IZRADI STRATEŠKE PROCJENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU ZA
DETALJNI URBANISTIČKI PLAN „PITOMINE”, OPŠTINA ŽABLJAK

1. Pristupa se izradi Strateške procjene uticaja na životnu sredinu (u daljem tekstu: Strateška procjena) za Detaljni urbanistički plan „Pitomine”, opština Žabljak (u daljem tekstu: DUP).

2. Planski osnov za izradu DUP-a predstavlja Prostorno-urbanistički plan Opštine Žabljak i Prostorni plan posebne namjene za Durmitorsko područje.

3. Površina područja za koje se izrađuje DUP iznosi cca 124,66 ha.

4. Realizacija planiranih aktivnosti može da dovede do povećanja zauzetosti prostora i do promjene morfologije terena, a samim tim i do privremenog ili trajnog gubljenja staništa biljnog i životinjskog svijeta.

5. O izvršenoj strateškoj procjeni izradiće se Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (u daljem tekstu: Izvještaj) u skladu sa članom 15 Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

6. Izvještajem treba dati poseban osvrt na identifikaciju negativnih uticaja, propisivanje mjera zaštite i preporuka za razmatranje i izbor najboljeg varijantnog rješenja, a poseban akcenat treba biti na očuvanju biodiverziteta, prirodnih i kulturnih dobara, te zaštiti zemljišta i očuvanju prirodnog pejzaža.

7. Izvještajem je neophodno dati podatke o postojećem stanju prostora obuhvata plana koji se nalazi u zaštitnoj zoni Nacionalnog parka Durmitor, poštujući ograničenja utvrđena Zakonom o zaštiti prirode ("Službeni list CG", broj 54/16).

8. Ministarstvo održivog razvoja i turizma, kao organ nadležan za pripremu predmetnog plana odlučuje o izboru nosioca izrade Izvještaja u postupku javnih nabavki.

9. Izvještaj će se izraditi u roku predviđenom za izradu DUP-a.

10. U postupku izrade Strateške procjene obezbijediće se učešće javnosti, zainteresovanih organa i organizacija i organizovati javna rasprava u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

11. Finansijska sredstva potrebna za izradu Izvještaja obezbijediće se iz Budžeta Crne Gore u iznosu od 4.000,00 eura.

12. Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 104-1315/34

Podgorica, 19. jula 2019. godine

Ministar,
Pavle Radulović, s.r.

Na osnovu člana 80 stav 7 Zakona o turizmu i ugostiteljstvu ("Službeni list CG", br. 2/18,13/18 i 25/19), Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo je

**PRAVILNIK
O IZMJENI PRAVILNIKA
O GRANIČNIM VRIJEDNOSTIMA BUKE, NAČINU MJERENJA BUKE UNUTAR
I VAN UGOSTITELJSKIH OBJEKATA I NAČINU UPOTREBE I USLOVIMA
KOJE MORA DA ISPUNJAVA LIMITATOR JAČINE ZVUKA**

Član 1

U Pravilniku o graničnim vrijednostima buke, načinu mjerenja buke unutar i van ugostiteljskih objekata i načinu upotrebe i uslovima koje mora da ispunjava limitator jačine zvuka („Službeni list CG”, broj 20/19), član 3 mijenja se i glasi:

„Mjerenje nivoa buke unutar ugostiteljskog objekta vrši se u skladu sa propisom kojim su uređene mjere zaštite i zdravlja na radu od rizika izloženosti buci, uređajem za mjerenje buke.

Mjerenje nivoa buke van ugostiteljskog objekta vrši se u skladu sa Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu, uređajem za mjerenje buke.

Regulisanje (smanjenje) nivoa zvuka unutar ugostiteljskog objekta vrši se instaliranjem limitatora nivoa zvuka na izvoru zvuka.

Ako u objektu ili prostoru ima više izvora zvuka, limitator jačine zvuka instalira se na svim izvorima zvuka pojedinačno.”

Član 2

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 101-903/16

Podgorica, 18. jula 2019. godine

Ministar,
Pavle Radulović, s.r.

Na osnovu člana 6 Zakona o građevinskim proizvodima ("Službeni list CG", br. 18/14 i 51/17), Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo je

PRAVILNIK O IZMJENAMA PRAVILNIKA O KLASIFIKACIJI GRAĐEVINSKIH PROIZVODA U ODNOSU NA NJIHOVE REAKCIJE I OTPORNOST NA POŽAR*

Član 1

U Pravilniku o klasifikaciji građevinskih proizvoda u odnosu na njihove reakcije i otpornost na požar („Službeni list CG“, broj 73/17) u Prilogu 1 Tabela B.4. mijenja se i glasi:

„PRILOG 1

Tabela B.4.
Klase reakcije na požar za električne kablove

Klasa	Ispitna metoda/metode	Kriterijumi klasifikacije	Dodatna klasifikacija
A _{ca}	MEST EN ISO 1716	PCS ≤ 2,0 MJ/kg ⁽¹⁾	
B1 _{ca}	MEST EN 50399, MEST EN 50399/A1 (izvor plamena od 30 kW) <i>i</i>	FS ≤ 1,75 m <i>i</i> THR _{1200s} ≤ 10 MJ <i>i</i> najveći HRR ≤ 20 kW <i>i</i> FIGRA ≤ 120 W s ⁻¹	stvaranje dima ⁽²⁾ ⁽⁶⁾ i goreće kapljice/čestice ⁽³⁾ i kiselost (pH i provodljivost) ⁽⁴⁾
	MEST EN 60332-1-2/A11 MEST EN 60332-1-2	H ≤ 425 mm	
B2 _{ca}	MEST EN 50399, MEST EN 50399/A1 (izvor plamena od 20,5 kW) <i>i</i>	FS ≤ 1,5 m <i>i</i> THR _{1200s} ≤ 15 MJ <i>i</i> najveći HRR ≤ 30 kW <i>i</i> FIGRA ≤ 150 W s ⁻¹	stvaranje dima ⁽²⁾ ⁽⁶⁾ i goreće kapljice/čestice ⁽³⁾ i kiselost (pH i provodljivost) ⁽⁴⁾
	MEST EN 60332-1-2/A11 MEST EN 60332-1-2	H ≤ 425 mm	
C _{ca}	MEST EN 50399; MEST EN 50399/A1 (izvor plamena od 20,5 kW) <i>i</i>	FS ≤ 2,0 m <i>i</i> THR _{1200s} ≤ 30 MJ <i>i</i> najveći HRR ≤ 60 kW <i>i</i> FIGRA ≤ 300 W s ⁻¹	stvaranje dima ⁽²⁾ ⁽⁶⁾ i goreće kapljice/čestice ⁽³⁾ i kiselost (pH i provodljivost) ⁽⁴⁾
	MEST EN 60332-1-2 MEST EN 60332-1-2/A11	H ≤ 425 mm	
D _{ca}	MEST EN 50399; MEST EN 50399/A1 (izvor plamena od 20,5 kW) <i>i</i>	THR _{1200s} ≤ 70 MJ <i>i</i> najveći HRR ≤ 400 kW <i>i</i> FIGRA ≤ 1 300 W s ⁻¹	stvaranje dima ⁽²⁾ ⁽⁶⁾ i goreće kapljice/čestice ⁽³⁾ i kiselost (pH i provodljivost) ⁽⁴⁾
	MEST EN 60332-1-2 MEST EN 60332-1-2/A11	H ≤ 425 mm	
E _{ca}	MEST EN 60332-1-2 MEST EN 60332-1-2/A11	H ≤ 425 mm	
F _{ca}	MEST EN 60332-1-2 MEST EN 60332-1-2/A11	H > 425 mm	

⁽¹⁾ Za proizvod u cjelini, osim metalnih materijala, i za svaki spoljašnji sastavni dio proizvoda (npr. oplata)

⁽²⁾ **s1** = TSP₁₂₀₀ ≤ 50 m²*i* najveći SPR ≤ 0,25 m²/s

s1a = **s1** i propusnost u skladu s MEST EN 61034-2 ≥ 80 %

s1b = **s1** i propusnost u skladu s MEST EN 61034-2 ≥ 60 % < 80 %

s2 = TSP₁₂₀₀ ≤ 400 m²*i* najveći SPR ≤ 1,5 m²/s

s3 = nije **s1** ili **s2**

⁽³⁾ **d0** = bez gorećih kapljica/čestica u okviru 1.200 s; **d1** = bez gorećih kapljica/čestica koje traju duže od 10 s u okviru 1.200 s; **d2** = nije **d0** ili **d1**

⁽⁴⁾ EN 60754-2: **a1** = provodljivost < 2,5 μS/mm *i* pH > 4,3; **a2** = provodljivost < 10 μS/mm *i* pH > 4,3; **a3** = nije **a1** ili **a2**

⁽⁵⁾ Klasa dima utvrđena za kablove klase B1_{ca} mora biti ispitivana prema MEST EN 50399 (izvor dima od 30 kW)

⁽⁶⁾ Klasa dima utvrđena za kablove klase B2_{ca}, C_{ca}, D_{ca} mora biti ispitivana prema MEST EN 50399 (izvor dima od 20,5 kW)“.

Član 2

Prilozi 2 i 3 mijenjaju se i glase:

Građevinski proizvodi koji se, u odnosu na reakciju na požar, razvrstavaju u klase A1 i A1_{FL} i ne ispituju se

A. Primjena

A.1. Građevinski proizvodi se razmatraju kao klase A1 i A1_{FL}, za koje nijesu potrebni ispitivanja jedino, ako su izrađeni od jednog ili više materijala navedenih u Tabeli 1 ovog priloga.

A.2. Građevinski proizvodi, koji su izrađeni lijepljenjem jednog ili više materijala navedenih u Tabeli 1 ovog priloga, razmatraju se kao klase A1 i A1_{FL}, za koje nijesu potrebni testovi, ako ljepljivo ne prelazi 0,1% po težini ili zapremini (što je problematičnije).

A.3. Ovaj prilog ne odnosi se na proizvode od ploča (na primjer kod izolacionog materijala) sa jednim ili više organskih slojeva ili proizvode, koji sadrže organski materijal, koji nije raspoređen homogeno (osim ljepljiva).

A.4. Proizvodi, koji se izrađuju na način, da se premaže jedan ili više materijala navedenih u Tabeli 1 ovog priloga, sa anorganskim slojem (na primjer: premazani metalni proizvodi), mogu se razmatrati kao klase A1 i A1_{FL}, koje ne treba ispitivati.

A.5. Materijali iz Tabele 1 ovog priloga, ne smiju da sadrže više od 1,0% po težini ili zapremini (šta je od toga manje) homogeno raspoređenog organskog materijala.

Tabela 1

Materijal	Napomene
Ekspandirana glina	
Ekspandirani perlit	
Ekspandirani vermikulit	
Mineralna vuna	
Čelijsko staklo	
Beton	Ovdje pripadaju pripremljeni beton i montažni armirani i prednapregnuti proizvodi
Agregatni beton (gusti i laki mineralni agregati, osim integralnih toplotnih izolacija)	Može da sadrži primjese i dodatke (na primjer: PFA), pigmente i druge materijale. Ovdje pripadaju montažni elementi.
Autoklavni čelijski beton	Elementi izrađeni od hidrauličnih vezivnih sredstava, kao što su cementat i/ili kreč, kombinovani sa finim materijalima (agregat od kremenca, PFA, elektrofilterski pepeo) i proizvodi od čelijskog betona. Ovdje pripadaju montažni elementi.
Vlaknasti cementat	
Cementat	
Kreč	
Topioničarska šljaka / elektrofilterski pepeo (PFA)	
Mineralni agregati	
Željezo, čelik i nerđajući čelik	Ne u obliku finih djelića.
Bakar i legure bakra	Ne u obliku finih djelića.
Cink i cinkove legure	Ne u obliku finih djelića.
Aluminijum i legure aluminijuma	Ne u obliku finih djelića.
Olovo	Ne u obliku finih djelića.
Gips i gipsani malteri	Može da sadrži dodatke (za usporavanje vezivanja, punila, pigmente, hidrirani kreč, za usporavanje vezivanja kiseonika i vode i plastifikatore), guste agregate (na primjer prirodni ili usitnjeni pijesak) ili lake agregate (na primjer perlit ili vermikulit).
Malter sa anorganskim vezivnim sredstvima	Malteri i žbuke, malteri za in situ podove (estrihe) i zidarski malteri na bazi jednog ili više anorganskih vezivnih sredstava, npr. cement, kreč, zidarski cement i gips
Elementi od gline	Elementi od gline ili drugih glinenih materijala, sa ili bez dodatka pijeska, goriva ili drugih primjesa. Ovdje pripada opeka, krovna opeka, pločnik i šamotni blokovi (na primjer ulošci sa dimnjake)
Elementi kalcijumovog silikata	Elementi, izrađeni od mješavine kreča i prirodnih silicijumskih materijala (pijesak, silicijum prod ili kamenina ili mješavina oba). Ovdje pripadaju pigmenti za farbanje.

Proizvodi od prirodnog kamena i škriljaca	Obradeni i neobradeni elementi izrađeni od prirodnog kamena (magmatske, sedimentne ili metamorfne kamenine) ili škriljaca.
Gipsani elementi	Uključeni su blokovi i drugi elementi od kalcijum sulfata i vode, koji mogu uključivati vlakna, punjenja, agregate i druge primjese (dodatke) i koji mogu biti obojeni sa pigmentima.
Teraco	Uključeni su montažni betonski teracoliti i betonski podovi.
Staklo	Uključeni su toplotno obradeno, hemijski učvršćeno, laminatno valjano i žicom armirano staklo.
Staklena keramika	Staklena keramika, sastavljena od kristala i ostataka stakla.
Keramika	Uključeni su proizvodi od presovanih prašnjavih djelića i ekstrudirani proizvodi sa glazurom ili bez.

PRILOG 3

Klasifikacija građevinskih proizvoda u zavisnosti od otpornosti na požar

A. Primjena

A.1. Odgovarajuće definicije, provjere i mjere ponašanja detaljno su opisani u standardima, navedenim u ovom prilogu ili oni sadrže smjernice koje upućuju na te definicije, provjere i mjere ponašanja.

A.2. Klase u smislu ovog priloga, su izražene u minutima, ako nije drugačije rečeno.

B. Značenje simbola

B.1. Simboli upotrebljeni u ovom prilogu imaju sljedeća značenja:

R	Nosivost
E	Cjelovitost
I	Izolovanost
W	Toplotno zračenje
M	Mehaničko djelovanje
C	Automatsko zatvaranje
S	Propustljivost dima
P ili PH	Kontinuitet strujnog i/ili signalnog napajanja
G	Otpornost na čađ
K	Sposobnost zaštite od požara
D	Trajanje stabilnosti pri stalnoj temperaturi
DH	Trajanje stabilnosti pri standardnoj krivoj vrijeme-temperatura
F	Funkcionalnost električnih ventilatora za odvod dima i toplote
B	Funkcionalnost ventilatora za odvod dima i toplote na prirodni pogon

C. Klasifikacija

C.1. Nosivi elementi bez funkcije požarnog razdvajanja

Primjena	zidovi, podovi, krovovi, grede, stubovi, balkoni, stepenice, hodnici										
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 1365-1, MEST EN 1365-1/Cor.1, MEST EN 1365-2, MEST EN 1365-3, MEST EN 1365-4, MEST EN 1365-5, MEST EN 1365-6; EN 1992-1-2; EN 1993-1-2; EN 1994-1-2; EN 1995-1-2; EN 1996-1-2; EN 1999-1-2										
Klasa:											
R	15	20	30	45	60	90	120	180	240	360	
Napomena:	-										

.2. Nosivi elementi sa funkcijom požarnog razdvajanja

Primjena	zidovi									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 1365-1, EN 1992-1-2; EN 1993-1-2; EN 1994-1-2; EN 1995-1-2; EN 1996-1-2; EN 1999-1-2.									
Klasa:										
RE		20	30		60	90	120	180	240	360
REI	15		30	45	60	90	120	180	240	360
REI-M		20	30		60	90	120	180	240	360
REW		20	30		60	90	120	180	240	360
Napomena:	-									

Primjena	podovi i krovovi									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 1365- 2; EN 1992-1-2; EN 1993-1-2; EN 1994-1-2;EN 1995-1-2; EN 1999-1-2									
Klasa:										
R			30							
RE		20	30		60	90	120	180	240	360
REI	15	20	30	45	60	90	120	180	240	360
Napomena:	-									

C.3. Proizvodi i sistemi za zaštitu nosivih elemenata ili djelova objekata

Primjena	plafoni bez otpornosti na požar									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 13381-1									
Klasa:	izražava se isto kao za nosive elemente, koji su predmet zaštite									
Napomena:	Ako istovremeno ispunjava zahtjeve u vezi sa "poluprirodnom" vatrom, klasi se dodaje oznaka "sn".									

Primjena	požarno zaštitni premazi, ploče, omoti, obloge i zasloni									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 13381-2; MEST EN 13381-3; MEST EN 13381-4; MEST EN 13381-5; MEST EN 13381-6; MEST EN 13381-7; MEST EN 13381-8									
Klasa:	izražava se isto kao za nosive elemente, koji su predmet zaštite									
Napomena:	-									

C.4. Nenosivi elementi ili djelovi objekata i proizvodi za njih

Primjena	pregradni zidovi (uključujući i one koji imaju neizolovane djelove i protivpožarne pregrade)									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 1364-1(*); EN 1992-1-2; EN 1993-1-2; EN 1994-1-2; EN 1995-1-2; EN 1996-1-2; EN 1999-1-2									
Klasa:										
E		20	30		60	90	120			
EI	15	20	30	45	60	90	120	180	240	
EI-M			30		60	90	120	180	240	
EW		20	30		60	90	120			
Napomena:	-									
(*)	Za protivpožarne pregrade ovaj navedeni standard se zamjenjuje sa EOTA TR 031									

Primjena	plafoni sa otpornošću na požar									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 1364-2;									
Klasa:										
EI	15		30	45	60	90	120	180	240	
Napomena:	Klasa se dopunjuje sa "(a→b)", "(b→a)" ili "(a↔b)", čime se označava da li je element bio ispitivan i da li ispunjava zahtjeve samo sa gornje strane (a) ili donje strane (b) ili sa obje.									

Primjena	fasade (zidne zavjese) i spoljašnji zidovi (uključujući i zastakljene površine)									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 1364-3, MEST EN 1364-4, MEST EN 1364-5; EN 1992-1-2; EN 1993-1-2; EN 1993-1-2; EN 1994-1-2; EN 1995-1-2; EN 1996-1-2; EN 1999-1-2									
Klasa:										
E	15		30		60	90	120			
EI	15		30		60	90	120			
EW		20	30		60					
Napomena:	Klasa se dopunjuje sa "(i→0)", "(0→i)" ili "(i↔0)", čime se označava da li je element bio ispitivan i da li ispunjava zahtjeve samo sa unutrašnje strane (i) ili spoljašnje strane (0) ili sa obje.									

	Gdje je potrebno, mehanička stabilnost znači da nema nikakvih padajućih djelova, koji bi mogli prouzrokovati povrede lica u vrijeme klasifikacije E i EI.
--	---

Primjena	podignuti podovi									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 1366-6									
Klasa:										
R	15		30							
RE			30							
REI			30							
Napomena:	Klasa se dopunjuje dodavanjem sufiksa "F", koji označava punu otpornost na požar, ili "r", koje označava samo izloženost smanjenoj stalnoj temperaturi.									

Primjena	zatvaranje probojnih dijelova i fuga									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 1366-3, MEST EN 1366-4									
Klasa:										
E	15		30	45	60	90	120	180	240	
EI	15	20	30	45	60	90	120	180	240	
Napomena:	-									

Primjena	protivpožarna vrata i kapci (uključujući i zastakljena i željezna) i zatvarači									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 1634-1									
Klasa:										
E	15	20	30	45	60	90	120	180	240	
EI	15	20	30	45	60	90	120	180	240	
EW		20	30		60					
Napomena:	Klasa I se dopunjuje sa dodatkom broja "1" ili "2", koji označavaju korišćenu izolaciju. Dodatak sa oznakom "C" znači, da proizvod ispunjava i kriterijum "automatsko zatvaranje" (test je izvršen uspješno / nije izvršen uspješno). (1)									

Primjena	vrata za kontrolu dima									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 1634-3, MEST EN 1634-3/ Cor.1									
Klasa:	S ₂₀₀ ili S _a , zavisno od ispunjenih uslova ispitivanja									
Napomena:	Dodatak oznake "C" označava da proizvod ispunjava i kriterijum "automatsko zatvaranje" (test je izvršen uspješno / nije izvršen uspješno). (1)									

Primjena	zatvarači za prenosne sisteme									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 1366-7									
Klasa:										
E	15		30	45	60	90	120	180	240	
EI	15	20	30	45	60	90	120	180	240	
EW		20	30		60					
Napomena:	Klasa I se dopunjuje sa dodatkom broja "1" ili "2", koji označavaju korišćenu izolaciju. Klasa I koristi se u onim slučajevima kada je ispitni uzorak cijev ili odvod bez procjene opreme za tekuće trake.; Dodatak oznake "C" znači, da proizvod ispunjava i kriterijum "automatsko zatvaranje" (test je izvršen uspješno / nije izvršen uspješno). (1)									

Primjena	instalacioni kanali i šahtovi									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 1366-5									
Klasa:										
E	15	20	30	45	60	90	120	180	240	
EI	15	20	30	45	60	90	120	180	240	
Napomena:	Klasa se dopunjuje sa "(i→0)", "(0→i)" ili "(i↔0)", čime se označava da li je element bio ispitan i da li ispunjava zahtjeve samo sa unutrašnje strane (i) ili spoljašnje strane (0) ili sa obje. Pored toga oznake "v _e " i/ili "h ₀ " označavaju podobnost za vertikalnu (v _e) i/ili vodoravnu (h ₀) upotrebu.									

Primjena	Dimnjaci									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 13216-1									
Klasa:	G+udaljenost u milimetrima (npr. G50)									
Napomena:	Udaljenost nije potrebna za ugrađene proizvode.									

Primjena	Zidne i plfonske obloge									
Standard(i)	MEST EN 13501-2; MEST EN 14135									
Klasa:										
K ₁	10									

K ₂	10		30		60					
Napomena:	Sufiksi "1" i "2" označavaju koje su podloge, kriterijumi ponašanja vatre i pravila širenja korišćena u ovoj klasi.									

(¹) Klasa "C" se može dopuniti sa brojevima od 0 do 5 u zavisnosti od kategorije korišćenja. Detalji se navede u odgovarajućoj tehničkoj specifikaciji proizvoda

C.5. Proizvodi, koji se koriste u ventilacionim sistemima (osim naprava za odvod dima i toplote)

Primjena	ventilacioni vodovi									
Standard(i)	MEST EN 13501-3; MEST EN 1366-1									
Klasa:										
E	15	20	30	45	60	90	120	180	240	
EI			30		60					
Napomena:	Klasa se dopunjuje sa "(i→0)", "(0→i)" ili "(i↔0)", čime se označava da li je element bio ispitivan i da li ispunjava zahtjeve samo sa unutrašnje strane (i) ili spoljašnje strane (0) ili sa obje. Pored toga oznake "v _e " i/ili "h ₀ " označavaju podobnost za vertikalnu (v _e) i/ili vodoravnu (h ₀) upotrebu. Dodatak oznake "S" znači, da je ispunjen dodatni uslov za propusnost.									

Primjena	požarni poklopci									
Standard(i)	MEST EN 13501-3; MEST EN 1366-2									
Klasa:										
E	15	20	30	45	60	90	120	180	240	
EI			30		60	90	120			
Napomena:	Klasa se dopunjava sa "(i→0)", "(0→i)" ili "(i↔0)", čime se označava da li je element bio ispitivan i da li ispunjava zahtjeve samo sa unutrašnje strane (i) ili spoljašnje strane (0) ili sa obje. Pored toga oznake "v _e " i/ili "h ₀ " označavaju podobnost za vertikalnu (v _e) i/ili vodoravnu (h ₀) upotrebu. Dodatak oznake "S" označava da je ispunjen dodatni uslov za propusnost.									

C.6. Proizvodi koji se koriste u instalacijama

Primjena	električni kablovi i kablovi od optičkih vlakana i dodatna oprema; kablovski vodovi i sistemi za zaštitu od požara za kablove									
Standard(i)	MEST EN 13501-3;									
Klasa:										
P	15		30		60	90	120			
Napomena:	-									

Primjena	Energetski i signalni sistemi ili kablovi malog prečnika (prečnik < 20 mm i veličine provodnika ≤ 2,5 mm ²)									
Standard(i)	MEST EN 13501-3; MEST EN 50200									
Klasa:										
PH	15		30		60	90	120			
Napomena:	-									

C.7. Proizvodi koji se koriste u sistemima kontrole dima i toplote

Primjena	Odvođi za kontrolu dima u jedinstvenom prostoru									
Standard(i)	MEST EN 13501-4; MEST EN 1363-1, MEST EN 1363-2, MEST EN 1363-3; MEST EN 1366-9; MEST EN 12101-7									
Klasa:										
E ₃₀₀			30		60	90	120			
E ₆₀₀			30		60	90	120			
Napomena:	Klasa se dopunjuje sufiksom "jedan" čime se označava podobnost za upotrebu samo u jedinstvenom prostoru. Pored toga oznake "v _e " i/ili "h ₀ " označavaju podobnost za vertikalnu (v _e) i/ili vodoravnu (h ₀) upotrebu "S" označava stopu curenja manju od 5 m ³ /hr/m ² (svi odvođi bez klase "S" moraju imati stopu curenja manju od 10 m ³ /hr/m ²). "500", "1.000", "1.500" označavaju podobnost za upotrebu do ovih vrijednosti pritiska, izmjenjenog pri okolnoj temperaturi.									

Primjena	Vatrootporni odvodi za kontrolu dima za više prostora									
Standard(i)	MEST EN 13501-4; MEST EN 1363-1, MEST EN 1363-2, MEST EN 1363-3; MEST EN 1366-8; MEST EN 12101-7									
Klasa:										
EI			30		60	90	120			
Napomena:	<p>Klasa se dopunjuje sufiksom "više" čime se naznači podobnost za upotrebu u više prostora. Pored toga oznake "v_e" i/ili "h₀" označavaju podobnost za vertikalnu (v_e) i/ili vodoravnu (h₀) upotrebu.</p> <p>"S" označava stopu curenja manju od 5 m³/hr/m² (svi odvodi bez klase "S" moraju imati stopu curenja manju od 10 m³/hr/m²).</p> <p>"500", "1.000", "1.500" označavaju podobnost za upotrebu do ovih vrijednosti pritiska, izmjenjenog pri okolnoj temperaturi.</p>									

Primjena	Prigušivači za kontrolu dima u jedinstvenom prostoru									
Standard(i)	MEST EN 13501-4; MEST EN 1363-1, MEST EN 1363-2, MEST EN 1363-3; MEST EN 1366-9; MEST EN 12101-8									
Klasa:										
E ₃₀₀			30		60	90	120			
E ₆₀₀			30		60	90	120			
Napomena:	<p>Klasa se dopunjuje sufiksom "jedan" čime se naznači podobnost za upotrebu u jedinstvenom prostoru.</p> <p>"HOT 400/30" (visoko operativna temperatura) označava da se prigušivač može otvoriti i zatvoriti tokom perioda od 30 minuta pri temperaturnim uslovima ispod 400 °C (koristi se smo u E600 klasi).</p> <p>"ved", "vew", "vedw" i/ili "hod", "how", "hodw" označavaju podobnost za vertikalnu i/ili vodoravnu upotrebu, zajedno s postavljanjem u odvod ili u zid.</p> <p>"S" označava stopu curenja manju od 200 m³/hr/m². Svi prigušivači bez klase "S" moraju imati stopu curenja manju od 360 m³/hr/m². Svi prigušivači sa manje od 200 m³/hr/m² uzimaju ovu vrijednost, svi prigušivači između 200 m³/hr/m² i 360 m³/hr/m² uzimaju vrijednost 360 m³/hr/m². Stope curenja su i pri okolnoj i pri povišenoj temperaturi.</p> <p>"500", "1.000", "1.500" označavaju podobnost za upotrebu do ovih vrijednosti pritiska, izmjenjenog pri okolnoj temperaturi.</p> <p>"AA" ili "MA" označava automatsku aktivaciju ili ručnu intervenciju.</p> <p>"i→o", "i←o", "i↔o" označava da su kriterijumi otpornosti ispunjeni iznutra prema vani, izvana prema unutra ili u oba smjera.</p> <p>"C300", "C10.000", "Cmod" označava podobnost prigušivača isključivo za upotrebu u sistemima za kontrolu dima, kombinovanim i ekološkim sistemima za kontrolu dima ili modulirane prigušivače za korišćenje u kombinovanim i ekološkim sistemima za kontrolu dima.</p>									

Primjena	Vatrootporni odvodi za kontrolu dima za više prostora									
Standard(i)	MEST EN 13501-4; MEST EN 1363-1, MEST EN 1363-2, MEST EN 1363-3; MEST EN 1366-2, MEST EN 1366-8, MEST EN 1366-10; MEST EN 12101-8									
Klasa:										
EI			30		60	90	120			
E			30		60	90	120			
Napomena:	<p>Klasa se dopunjuje sufiksom "više" čime se označava podobnost za upotrebu u više prostora.</p> <p>"HOT 400/30" (visoko operativna temperatura) označava da se prigušivač može otvoriti i zatvoriti tokom perioda od 30 minuta pri temperaturnim uslovima ispod 400 °C.</p> <p>"v_{ed}", "v_{ew}", "v_{edw}" i/ili "h_{od}", "h_{ow}", "h_{odw}" označavaju podobnost za vertikalnu i/ili vodoravnu upotrebu, zajedno s postavljanjem u odvod ili u zid.</p> <p>"S" označava stopu curenja manju od 200 m³/hr/m². Svi prigušivači bez klase "S" moraju imati stopu curenja manju od 360 m³/hr/m². Svi prigušivači sa manje od 200 m³/hr/m² uzimaju ovu vrijednost, svi prigušivači između 200 m³/hr/m² i 360 m³/hr/m² uzimaju vrijednost 360 m³/hr/m². Stope curenja su i pri okolnoj i pri povišenoj temperaturi.</p> <p>"500", "1.000", "1.500" označavaju podobnost za upotrebu do ovih vrijednosti pritiska, izmjenjenog pri okolnoj temperaturi.</p> <p>"AA" ili "MA" označava automatsku aktivaciju ili ručnu intervenciju.</p> <p>"i→o", "i←o", "i↔o" označava da su kriterijumi otpornosti ispunjeni iznutra prema vani, izvana prema unutra ili u oba smjera.</p> <p>"C₃₀₀", "C₁₀₀₀₀", "C_{mod}" označava podobnost prigušivača isključivo za upotrebu u sistemima za kontrolu dima, kombinovanim i ekološkim sistemima za kontrolu dima ili modulirane prigušivače za korišćenje u kombinovanim i ekološkim sistemima za kontrolu dima.</p>									

Primjena	Dimne prepreke									
Standard(i)	MEST EN 13501-4; MEST EN 1363-1, MEST EN 1363-2; MEST EN 12101-1									

Klasa: D										
D ₆₀₀			30		60	90	120			A
DH			30		60	90	120			A
Napomena:	"A" može biti bilo koje vrijeme preko 120 minuta.									

Primjena	Električni ventilatori za odvod dima i toplote (fenovi), priključni spojevi									
Standard(i)	MEST EN 13501-4; MEST EN 1363-1; MEST EN 12101-3; ISO 834-1									
Klasa: F										
F ₂₀₀							120			
F ₃₀₀					60					
F ₄₀₀						90	120			
F ₆₀₀					60					
F ₈₄₂			30							
Napomena:	-									

Primjena	Ventilatori za odvod dima i toplote na prirodni pogon									
Standard(i)	MEST EN 13501-4; MEST EN 1363-1; MEST EN 12101-2									
Klasa: B										
B ₃₀₀			30							
B ₆₀₀			30							
B _u			30							
Napomena:	"u" označava uslove izloženosti (temperatura)									

Član 3

U Prilogu 8 Tabela 20 mijenja se i glasi:

„PRILOG 8

Tabela 20

Klase reakcije na požar unutrašnjeg i spoljašnjeg maltera na bazi organskih veziva

Proizvodi ⁽¹⁾	Najveća dozvoljena količina organskih supstanci ⁽²⁾ (% masenog učešća)	Najveća dozvoljena masa po jediničnoj površini ⁽³⁾ (kg/m ²)	Klasa ⁽⁴⁾
spoljašnji i unutrašnji malter na bazi organskih veziva obuhvaćen usaglašenim standardom MEST EN 15824	≤ 9,0	≤ 4,0	B-s2, d0
spoljašnji i unutrašnji malter na bazi organskih veziva obuhvaćen standardom MEST EN 15824	≤ 2,5	≤ 6,0	A2-s1, d0
i proizvodi za spoljašnje	≤ 4,0	≤ 4,0	
i unutrašnje malterisanje obuhvaćeni standardom MEST EN 998-1	≤ 5,0	≤ 2,0	

⁽¹⁾ Proizvodi koji se isporučuju u obliku paste ili praha i koriste se kao spoljašnje i unutrašnje obloge zidova, stubova, pregrada i plafona. Svojstva podloge razvrstavaju se u klasu minimum A2 – s1, d0, a gustina ne smije biti manja od 525 kg/m³.

⁽²⁾ Odnosi se na učešće čvrstih supstanci (uporedivo sa potpuno osušenim malterom nanešenim na podlogu).

⁽³⁾ Odnosi se na vlažni proizvod (spreman za uporabu).

⁽⁴⁾ Klasa u skladu sa Tabelom 1 Priloga 1 ovog pravilnika.“

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj:101-2915/3

Podgorica, 12. jula 2019. godine

Ministar,
Pavle Radulović, s.r.

* U ovaj pravilnik prenijete su odredbe Odluka: 32016R0364 od 1. jula 2015. godine; 32000D0367 od 3. maja 2000. godine; 32003D0629 od 27. avgusta 2003. godine; 32011D0232 od 11. aprila 2011. godine, 2000D0553 od 6. septembra 2000. godine, 32001D0671 od 21. avgusta 2001. godine, 32005D0823 od 22. novembra 2005. godine, 31996D0603 od 4. oktobra 1996. godine, 32000D0605 od 26. septembra 2000.godine; 32003D0424 od 6.juna 2003.godine; 32003D0043 od 17. januara 2003. godine; 32007D0348 od 15. maja 2007. godine; 32006D0673 od 5. oktobra 2006. godine; 32003D0593 od 7.avgusta 2003. godine; 32005D0610 od 9.avgusta 2005. godine; 32006D0600 od 4. septembra 2006. godine; 32006D0213 od 6.marta 2006. godine; 32010D0081 od 9.februara 2010. godine; 32010D0082 od 9. februara 2010. godine; 32010D0083 od 9.februara 2010. godine; 32010D0085 od 9. februara 2010. godine; 32010D0737 od 2. decembra 2010. godine; 32010D0738 od 2.decembra 2010. godine; 32014R1291 od 16. jula 2014. godine; 32014R1292 od 17. jula 2014. godine; 32014R1293 od 17. jula 2014. godine; 32017R1227 od 20. marta 2017. godine i 32017R1228 od 20. marta 2017. godine.

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
HORNISTA/HORNISTKINJA

1. Standard za zanimanje Hornista/Hornistkinja, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-13 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore”.
3. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 100-77/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

HORNISTA/ HORNISTKINJA

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: HORNISTA/ HORNISTKINJA

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Hornista planira i organizuje aktivnosti za realizaciju javnog nastupa samostalno i/ili u grupi, obavlja pripremne poslove za javni nastup, priprema i štимуje instrument i usvirava se pred nastup, realizuje probe i javno izvodi odabrani muzički repertoar, poštujući normative i standarde u radu. Rukovodi i nadzire organizacione aktivnosti u radu manjeg muzičkog ansambla. Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za izvođenje. Vodi odgovarajuću poslovnu dokumentaciju javnih nastupa, ugovara nastupe i komunicira sa saradnicima, publikom i medijima. Obavlja poslove na način da ne ugrožava svoje zdravlje, zdravlje saradnika i publike i radnu i životnu sredinu.

KOMPETENCIJE

Hornista:

- Analizira, planira i organizuje poslove za realizaciju javnog nastupa
- Obavlja potrebne pripreme za javni nastup
- Priprema mjesto za javni nastup
- Štimuje instrument i usvirava se pred nastup
- Izvodi tonsku/ akustičku probu
- Izvodi muzički repertoar, u skladu sa uslovima javnog nastupa
- Obavlja završne poslove nakon javnog nastupa
- Ugovara javni nastup
- Vodi poslovnu dokumentaciju na odgovarajući način
- Rukovodi radom manjeg muzičkog ansambla
- Nadzire rad manjeg muzičkog ansambla
- Sprovodi lične i aktivnosti ansambla, u skladu sa primjerima dobre prakse i normativima izvođenja muzičkih djela
- Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za javni nastup
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, publikom i medijima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa
Priprema posla i radnog mjesta	- Priprema za javni nastup - Priprema mjesta za javni nastup
Operativni poslovi	- Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe - Tonska / akustička proba - Javni nastup - Završni poslovi nakon javnog nastupa
Komercijalni poslovi	- Ugovaranje javnog nastupa
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla
Nadzor rada	- Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla
Obezbjediavanje kvaliteta	- Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa
Održavanje i popravke	- Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup
Komunikacija	- Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista:

- Analizira javni nastup u odnosu na ciljnu grupu, povod, vrijeme i mjesto nastupa
- Planira potrebna **sredstva** i **podršku** za realizaciju javnog nastupa
 - Sredstva:** scena, rasvjeta, ozvučenje, instrumenti i dr.
 - Podrška:** logistička podrška i medijska promocija
- Izrađuje plan aktivnosti za realizaciju javnog nastupa
- Dostavlja definisanu **listu zahtjeva** izvođača za realizaciju programa realizatoru programa
 - Lista zahtjeva izvođača:** rajder lista (rider list), input lista, lista binske opreme, stejdž plot (stage plot) i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove marketinga i menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista:

- Vršiti odabir muzičkog repertoara, u skladu sa analizom nastupa
- Pribavlja potrebni notni materijali, u skladu sa repertoarom
- Formira ansambl, u skladu sa odabranim repertoarom
- Uvježbava izabrani muzički repertoar samostalno i/ili u grupi - ansamblu
- Dogovara termine i realizuje **probe** pred javni nastup
 - Proba:** akustička/tonska, generalna i kostimska
- Ugovora logističku podršku za javni nastup, po potrebi
- Vršiti provjeru pripremljenosti pomoćnog prostora za korišćenje pred javni nastup

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzički repertoar – klasični, popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)
- Vrste i sastav ansambala
- Osnove menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema
- Autorska prava

3.2.2. Ključni posao: Priprema mjesta za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista:

- Provjerava ispunjenost sa liste zahtjeva za realizaciju javnog nastupa
- Vršiti korekcije u odnosu na ispunjenost liste zahtjeva, u cilju usaglašavanja aktivnosti
- Daje instrukcije nadležnim za postavljanje **inventara** na scenu
Inventar: stolice, notni stalci, praktikabli, paravani i dr.
- Pozicionira se na scenu u odnosu na stejdž plot

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tonska oprema
- Muzički instrumenti
- Vrste i sastav muzičkih ansambala

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista:

- Usaglašava intonaciju instrumenta prema dogovorenom štimu (frekvenciji kamertona)
- Izvodi **pripremne vježbe** pred javni nastup
 - Pripremne vježbe:** tjelesne vježbe, vježbe disanja, koncentracije i dr.
- Vršiti usviravanje u cilju pripreme za nastup
- Daje instrukcije ton majstoru (dizajneru zvuka) prilikom podešavanja tonskog/akustičkog balansa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Štimovanje instrumenta – definicija, vrste i načini
- Usviravanje
- Pripreme za javni nastup (tjelesne vježbe, vježbe disanja i koncentracije)

3.3.2. Ključni posao: Tonska/ akustička proba

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista:

- Procjenjuje akustičnost sale radi usklađivanja dinamike i načina muzičkog izvođenja
- Podešava balans među članovima ansambla, u skladu sa akustikom instrumenata i prostorom
- Provjerava funkcionalnost **tonske opreme** sa ton majstorom (dizajnerom zvuka)

Tonska oprema: mikrofoni, zvučnici, pojačala, kablovi, di-boksovi, miksete, monitoring i dr.

- Daje sugestije ton majstoru u stvaranju konačne zvučne slike

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove akustike
- Tonska oprema

3.3.3. Ključni posao: Javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista:

- Uspostavlja **komunikaciju sa publikom** tokom javnog nastupa

Komunikacija sa publikom: verbalna, neverbalna, interakcija

- Izvodi predviđeni **muzički repertoar** samostalno ili u grupi - ansamblu po notnom ili bez notnog zapisa

Muzički repertoar: klasični i popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)

- Izvodi interpretaciju dajući poseban doprinos interpretaciji kroz lično shvatanje muzičkog djela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Osnove komunikologije
- Muzička animacija

3.3.4. Ključni posao: Završni poslovi nakon javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista:

- Ostvaruje kontakt sa publikom nakon nastupa po sopstvenom nahođenju ili po dogovoru sa poslodavcem
- Odlaze notni materijal na odgovarajući način
- Čisti i pakuje instrument na odgovarajući način
- Odlaze garderobu i kostime na odgovarajući način
- Daje izjave za medije, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Sociologija kulture
- Psihologija
- Lična i radna higijena

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Ugovaranje javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista:

- Pregovara sa poslodavcima o uslovima ugovora za javni nastup
- Vršiti kalkulaciju troškova i definiše cijenu nastupa
- Potpisuje ugovor o javnom nastupu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove preduzetništva
- Poslovna administracija

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista:

- Vodi evidenciju o realizovanim javnim nastupima
- Arhivira audio i video zapise sa javnih nastupa i objave u medijima
- Arhivira promotivni materijal na odgovarajući način u skladu sa procedurama
- Ažurira **personalni dosije**

Personalni dosije: diplome, sertifikati, licence, ugovori, rješenja i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna administracija

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

3.6.1. Ključni posao: Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista: <ul style="list-style-type: none">- Organizuje aktivnosti manjeg muzičkog ansambla- Rukovodi aktivnostima na realizaciji javnog nastupa
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Osnove menadžmenta u kulturi

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

3.7.1. Ključni posao: Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista: - Vršiti nadzor realizacije preuzetih obaveza članova manjeg muzičkog ansambla po kvalitetu i dinamici
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
- Osnove preduzetništva

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista:

- Izvršava obaveze, u skladu sa etičkim kodeksom
- Izvodi muzički repertoar poštujući sve elemente muzičkog teksta i stilske karakteristike izabranog žanra
- Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Etički kodeks
- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Komunikologija
- Muzička animacija

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista: <ul style="list-style-type: none">- Redovno održava instrument i opremu za nastup- Čuva instrument i opremu, u skladu sa uputstvima proizvođača
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Održavanje instrumenta

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista:

- Komunicira sa saradnicima, publikom i medijima na maternjem i najmanje jednom svjetskom jeziku, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije, timskog rada, protokola i bontona
- Koristi stručnu terminologiju u komunikaciji
- Komunicira sa članovima ansambla i publikom tokom nastupa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikologija
- Stručna terminologija
- Strani jezik
- Protokol i bonton

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Hornista:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi instrument, sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava sopstveno zdravlje, zdravlje saradnika i publike i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Hornista radi individualno ili u muzičkim ansamblima, sa ili bez ozvučenja. Rad se odvija u zatvorenim i otvorenim prostorima u različitim uslovima za izvođenje, sjedeći ili stojeći.
Srodna zanimanja	Oboista, Flautista, Gitarista, Harfista, Harmonikaš, Fagotista, Klarinetista, Klavirista, Kontrabasista, Oboista, Perkusionista, Saksofonista, Solo pjevač, Trombonista, Trubač, Violinista, Violista i Violončelisa
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Hornista/ Hornistkinja

Kod dokumenta: SZ-020241-HORN

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Borjan Radović, spec. art-gitarista, samostalni savjetnik I, Ministarstvo prosvjete
2. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
3. Nataša Popović, MA kamerne muzike, docent, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
4. Šukrija Serhatlić, stručni učitelj, šef narodnog orkestra, JU Kulturo-informativni centar „Budo Tomović“
5. Dario Krivokapić, MA hornista, orkestarski muzičar-drugi hornista i dirigent, JU Muzički centar Crne Gore - Gradska muzika Kotor
6. Mira Popović, diplomirani muzičar, nastavnik solfeđa, JU Umjetnička škola za muziku i balet “Vasa Pavić” Podgorica

Koordinatori:

Dušan Bošković, diplomirani geograf-turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
VIOLINISTA/VIOLINISTKINJA

1. Standard za zanimanje Violinista/Violinistkinja, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-22 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore”.
3. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 100-87/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

VIOLINISTA/ VIOLINISTKINJA

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: VIOLINISTA/ VIOLINISTKINJA

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Violinista planira i organizuje aktivnosti za realizaciju javnog nastupa samostalno i/ili u grupi, obavlja pripremne poslove za javni nastup, priprema i štимуje instrument i usvirava se pred nastup, realizuje probe i javno izvodi odabrani muzički repertoar, poštujući normative i standarde u radu. Rukovodi i nadzire organizacione aktivnosti u radu manjeg muzičkog ansambla. Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za izvođenje. Vodi odgovarajuću poslovnu dokumentaciju javnih nastupa, ugovara nastupe i komunicira sa saradnicima, publikom i medijima. Obavlja poslove na način da ne ugrožava svoje zdravlje, zdravlje saradnika i publike i radnu i životnu sredinu.

KOMPETENCIJE

Violinista:

- Analizira, planira i organizuje poslove za realizaciju javnog nastupa
- Obavlja potrebne pripreme za javni nastup
- Priprema mjesto za javni nastup
- Štimuje instrument i usvirava se pred nastup
- Izvodi tonsku/ akustičku probu
- Izvodi muzički repertoar, u skladu sa uslovima javnog nastupa
- Obavlja završne poslove nakon javnog nastupa
- Ugovara javni nastup
- Vodi poslovnu dokumentaciju na odgovarajući način
- Rukovodi radom manjeg muzičkog ansambla
- Nadzire rad manjeg muzičkog ansambla
- Sprovodi lične i aktivnosti ansambla, u skladu sa primjerima dobre prakse i normativima izvođenja muzičkih djela
- Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za javni nastup
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, publikom i medijima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa
Priprema posla i radnog mjesta	- Priprema za javni nastup - Priprema mjesta za javni nastup
Operativni poslovi	- Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe - Tonska / akustička proba - Javni nastup - Završni poslovi nakon javnog nastupa
Komercijalni poslovi	- Ugovaranje javnog nastupa
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla
Nadzor rada	- Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla
Obezbjediavanje kvaliteta	- Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa
Održavanje i popravke	- Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup
Komunikacija	- Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista:

- Analizira javni nastup u odnosu na ciljnu grupu, povod, vrijeme i mjesto nastupa
- Planira potrebna **sredstva** i **podršku** za realizaciju javnog nastupa
 - Sredstva:** scena, rasvjeta, ozvučenje, instrumenti i dr.
 - Podrška:** logistička podrška i medijska promocija
- Izrađuje plan aktivnosti za realizaciju javnog nastupa
- Dostavlja definisanu **listu zahtjeva** izvođača za realizaciju programa realizatoru programa
 - Lista zahtjeva izvođača:** rajder lista (rider list), input lista, lista binske opreme, stejdž plot (stage plot) i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove marketinga i menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista:

- Vršiti odabir muzičkog repertoara, u skladu sa analizom nastupa
- Pribavlja potrebni notni materijali, u skladu sa repertoarom
- Formira ansambl, u skladu sa odabranim repertoarom
- Uvježbava izabrani muzički repertoar samostalno i/ili u grupi - ansamblu
- Dogovara termine i realizuje **probe** pred javni nastup
 - Proba:** akustička/tonska, generalna i kostimska
- Ugovora logističku podršku za javni nastup, po potrebi
- Vršiti provjeru pripremljenosti pomoćnog prostora za korišćenje pred javni nastup

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzički repertoar – klasični, popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)
- Vrste i sastav ansambala
- Osnove menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema
- Autorska prava

3.2.2. Ključni posao: Priprema mjesta za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista:

- Provjerava ispunjenost sa liste zahtjeva za realizaciju javnog nastupa
- Vršiti korekcije u odnosu na ispunjenost liste zahtjeva, u cilju usaglašavanja aktivnosti
- Daje instrukcije nadležnim za postavljanje **inventara** na scenu

Inventar: stolice, notni stalci, praktikabli, paravani i dr.

- Pozicionira se na scenu u odnosu na stejdž plot

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tonska oprema
- Muzički instrumenti
- Vrste i sastav muzičkih ansambala

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista:

- Usaglašava intonaciju instrumenta prema dogovorenom štimu (frekvenciji kamertona)
- Izvodi **pripremne vježbe** pred javni nastup
 - Pripremne vježbe:** tjelesne vježbe, vježbe disanja, koncentracije i dr.
- Vršiti usviravanje u cilju pripreme za nastup
- Daje instrukcije ton majstoru (dizajneru zvuka) prilikom podešavanja tonskog/akustičkog balansa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Štimovanje instrumenta – definicija, vrste i načini
- Usviravanje
- Pripreme za javni nastup (tjelesne vježbe, vježbe disanja i koncentracije)

3.3.2. Ključni posao: Tonska/ akustička proba

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista:

- Procjenjuje akustičnost sale radi usklađivanja dinamike i načina muzičkog izvođenja
- Podešava balans među članovima ansambla, u skladu sa akustikom instrumenata i prostorom
- Provjerava funkcionalnost **tonske opreme** sa ton majstorom (dizajnerom zvuka)

Tonska oprema: mikrofoni, zvučnici, pojačala, kablovi, di-boksovi, miksete, monitoring i dr.

- Daje sugestije ton majstoru u stvaranju konačne zvučne slike

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove akustike
- Tonska oprema

3.3.3. Ključni posao: Javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista:

- Uspostavlja **komunikaciju sa publikom** tokom javnog nastupa

Komunikacija sa publikom: verbalna, neverbalna, interakcija

- Izvodi predviđeni **muzički repertoar** samostalno ili u grupi - ansamblu po notnom ili bez notnog zapisa

Muzički repertoar: klasični i popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)

- Izvodi interpretaciju dajući poseban doprinos interpretaciji kroz lično shvatanje muzičkog djela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Osnove komunikologije
- Muzička animacija

3.3.4. Ključni posao: Završni poslovi nakon javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista:

- Ostvaruje kontakt sa publikom nakon nastupa po sopstvenom nahođenju ili po dogovoru sa poslodavcem
- Odlaze notni materijal na odgovarajući način
- Čisti i pakuje instrument na odgovarajući način
- Odlaze garderobu i kostime na odgovarajući način
- Daje izjave za medije, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Sociologija kulture
- Psihologija
- Lična i radna higijena

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Ugovaranje javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista:

- Pregovara sa poslodavcima o uslovima ugovora za javni nastup
- Vršiti kalkulaciju troškova i definiše cijenu nastupa
- Potpisuje ugovor o javnom nastupu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove preduzetništva
- Poslovna administracija

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista:

- Vodi evidenciju o realizovanim javnim nastupima
- Arhivira audio i video zapise sa javnih nastupa i objave u medijima
- Arhivira promotivni materijal na odgovarajući način u skladu sa procedurama
- Ažurira **personalni dosije**

Personalni dosije: diplome, sertifikati, licence, ugovori, rješenja i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna administracija

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

3.6.1. Ključni posao: Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista: <ul style="list-style-type: none">- Organizuje aktivnosti manjeg muzičkog ansambla- Rukovodi aktivnostima na realizaciji javnog nastupa
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Osnove menadžmenta u kulturi

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

3.7.1. Ključni posao: Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista: - Vršiti nadzor realizacije preuzetih obaveza članova manjeg muzičkog ansambla po kvalitetu i dinamici
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
- Osnove preduzetništva

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista:

- Izvršava obaveze, u skladu sa etičkim kodeksom
- Izvodi muzički repertoar poštujući sve elemente muzičkog teksta i stilske karakteristike izabranog žanra
- Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Etički kodeks
- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Komunikologija
- Muzička animacija

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista: <ul style="list-style-type: none">- Redovno održava instrument i opremu za nastup- Čuva instrument i opremu, u skladu sa uputstvima proizvođača
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Održavanje instrumenta

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista:

- Komunicira sa saradnicima, publikom i medijima na maternjem i najmanje jednom svjetskom jeziku, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije, timskog rada, protokola i bontona
- Koristi stručnu terminologiju u komunikaciji
- Komunicira sa članovima ansambla i publikom tokom nastupa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikologija
- Stručna terminologija
- Strani jezik
- Protokol i bonton

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violinista:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi instrument, sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava sopstveno zdravlje, zdravlje saradnika i publike i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Violinista radi individualno ili u muzičkim ansamblima, sa ili bez ozvučenja. Rad se odvija u zatvorenim i otvorenim prostorima u različitim uslovima za izvođenje, sjedeći ili stojeći.
Srodna zanimanja	Oboista, Flautista, Gitarista, Harfista, Harmonikaš, Hornista, Klarinetista, Klavirista, Kontrabasista, Oboista, Perkusionista, Saksofonista, Solo pjevač, Trombonista, Trubač, Fagotista, Violista i Violončelisa
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Violinista/ Violinistkinja

Kod dokumenta: SZ-020241-VIOLN

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Borjan Radović, spec. art-gitarista, samostalni savjetnik I, Ministarstvo prosvjete
2. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
3. Nataša Popović, MA kamerne muzike, docent, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
4. Šukrija Serhatlić, stručni učitelj, šef narodnog orkestra, JU Kulturo-informativni centar „Budo Tomović“
5. Dario Krivokapić, MA hornista, orkestarski muzičar-drugi hornista i dirigent, JU Muzički centar Crne Gore-Gradska muzika Kotor
6. Mira Popović, diplomirani muzičar, nastavnik solfeđa, JU Umjetnička škola za muziku i balet “Vasa Pavić” Podgorica
7. Marko Simović, magistar umjetnosti, orkestarski muzičar-vođa tuti grupe prvih violina, JU Muzički centar Crne Gore

Koordinatori:

Dušan Bošković, diplomirani geograf-turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
SAKSOFONISTA/SAKSOFONISTKINJA

1. Standard za zanimanje Saksofonista/Saksofonistkinja, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-18 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore“.
3. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 100-82/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

SAKSOFONISTA/ SAKSOFONISTKINJA

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: SAKSOFONISTA/ SAKSOFONISTKINJA

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Saksofonista planira i organizuje aktivnosti za realizaciju javnog nastupa samostalno i/ili u grupi, obavlja pripremne poslove za javni nastup, priprema i štимуje instrument i usvirava se pred nastup, realizuje probe i javno izvodi odabrani muzički repertoar, poštujući normative i standarde u radu. Rukovodi i nadzire organizacione aktivnosti u radu manjeg muzičkog ansambla. Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za izvođenje. Vodi odgovarajuću poslovnu dokumentaciju javnih nastupa, ugovara nastupe i komunicira sa saradnicima, publikom i medijima. Obavlja poslove na način da ne ugrožava svoje zdravlje, zdravlje saradnika i publike i radnu i životnu sredinu.

KOMPETENCIJE

Saksofonista:

- Analizira, planira i organizuje poslove za realizaciju javnog nastupa
- Obavlja potrebne pripreme za javni nastup
- Priprema mjesto za javni nastup
- Štimuje instrument i usvirava se pred nastup
- Izvodi tonsku/ akustičku probu
- Izvodi muzički repertoar, u skladu sa uslovima javnog nastupa
- Obavlja završne poslove nakon javnog nastupa
- Ugovara javni nastup
- Vodi poslovnu dokumentaciju na odgovarajući način
- Rukovodi radom manjeg muzičkog ansambla
- Nadzire rad manjeg muzičkog ansambla
- Sprovodi lične i aktivnosti ansambla, u skladu sa primjerima dobre prakse i normativima izvođenja muzičkih djela
- Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za javni nastup
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, publikom i medijima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa
Priprema posla i radnog mjesta	- Priprema za javni nastup - Priprema mjesta za javni nastup
Operativni poslovi	- Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe - Tonska / akustička proba - Javni nastup - Završni poslovi nakon javnog nastupa
Komercijalni poslovi	- Ugovaranje javnog nastupa
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla
Nadzor rada	- Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla
Obezbjediavanje kvaliteta	- Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa
Održavanje i popravke	- Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup
Komunikacija	- Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista:

- Analizira javni nastup u odnosu na ciljnu grupu, povod, vrijeme i mjesto nastupa
- Planira potrebna **sredstva** i **podršku** za realizaciju javnog nastupa
 - Sredstva:** scena, rasvjeta, ozvučenje, instrumenti i dr.
 - Podrška:** logistička podrška i medijska promocija
- Izrađuje plan aktivnosti za realizaciju javnog nastupa
- Dostavlja definisanu **listu zahtjeva** izvođača za realizaciju programa realizatoru programa
 - Lista zahtjeva izvođača:** rajder lista (rider list), input lista, lista binske opreme, stejdž plot (stage plot) i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove marketinga i menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista:

- Vršiti odabir muzičkog repertoara, u skladu sa analizom nastupa
- Pribavlja potrebni notni materijali, u skladu sa repertoarom
- Formira ansambl, u skladu sa odabranim repertoarom
- Uvježbava izabrani muzički repertoar samostalno i/ili u grupi - ansamblu
- Dogovara termine i realizuje **probe** pred javni nastup
 - Proba:** akustička/tonska, generalna i kostimska
- Ugovora logističku podršku za javni nastup, po potrebi
- Vršiti provjeru pripremljenosti pomoćnog prostora za korišćenje pred javni nastup

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzički repertoar – klasični, popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)
- Vrste i sastav ansambala
- Osnove menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema
- Autorska prava

3.2.2. Ključni posao: Priprema mjesta za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista:

- Provjerava ispunjenost sa liste zahtjeva za realizaciju javnog nastupa
- Vršiti korekcije u odnosu na ispunjenost liste zahtjeva, u cilju usaglašavanja aktivnosti
- Daje instrukcije nadležnim za postavljanje **inventara** na scenu
Inventar: stolice, notni stalci, praktikabli, paravani i dr.
- Pozicionira se na scenu u odnosu na stejdž plot

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tonska oprema
- Muzički instrumenti
- Vrste i sastav muzičkih ansambala

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista:

- Usaglašava intonaciju instrumenta prema dogovorenom štimu (frekvenciji kamertona)
- Izvodi **pripremne vježbe** pred javni nastup
 - Pripremne vježbe:** tjelesne vježbe, vježbe disanja, koncentracije i dr.
- Vršiti usviravanje u cilju pripreme za nastup
- Daje instrukcije ton majstoru (dizajneru zvuka) prilikom podešavanja tonskog/akustičkog balansa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Štimovanje instrumenta – definicija, vrste i načini
- Usviravanje
- Pripreme za javni nastup (tjelesne vježbe, vježbe disanja i koncentracije)

3.3.2. Ključni posao: Tonska/ akustička proba

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista:

- Procjenjuje akustičnost sale radi usklađivanja dinamike i načina muzičkog izvođenja
- Podešava balans među članovima ansambla, u skladu sa akustikom instrumenata i prostorom
- Provjerava funkcionalnost **tonske opreme** sa ton majstorom (dizajnerom zvuka)

Tonska oprema: mikrofoni, zvučnici, pojačala, kablovi, di-boksovi, miksete, monitoring i dr.

- Daje sugestije ton majstoru u stvaranju konačne zvučne slike

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove akustike
- Tonska oprema

3.3.3. Ključni posao: Javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista:

- Uspostavlja **komunikaciju sa publikom** tokom javnog nastupa

Komunikacija sa publikom: verbalna, neverbalna, interakcija

- Izvodi predviđeni **muzički repertoar** samostalno ili u grupi - ansamblu po notnom ili bez notnog zapisa

Muzički repertoar: klasični i popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)

- Izvodi interpretaciju dajući poseban doprinos interpretaciji kroz lično shvatanje muzičkog djela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Osnove komunikologije
- Muzička animacija

3.3.4. Ključni posao: Završni poslovi nakon javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista:

- Ostvaruje kontakt sa publikom nakon nastupa po sopstvenom nahođenju ili po dogovoru sa poslodavcem
- Odlaze notni materijal na odgovarajući način
- Čisti i pakuje instrument na odgovarajući način
- Odlaze garderobu i kostime na odgovarajući način
- Daje izjave za medije, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Sociologija kulture
- Psihologija
- Lična i radna higijena

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Ugovaranje javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista:

- Pregovara sa poslodavcima o uslovima ugovora za javni nastup
- Vršiti kalkulaciju troškova i definiše cijenu nastupa
- Potpisuje ugovor o javnom nastupu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove preduzetništva
- Poslovna administracija

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista:

- Vodi evidenciju o realizovanim javnim nastupima
- Arhivira audio i video zapise sa javnih nastupa i objave u medijima
- Arhivira promotivni materijal na odgovarajući način u skladu sa procedurama
- Ažurira **personalni dosije**

Personalni dosije: diplome, sertifikati, licence, ugovori, rješenja i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna administracija

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

3.6.1. Ključni posao: Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista: <ul style="list-style-type: none">- Organizuje aktivnosti manjeg muzičkog ansambla- Rukovodi aktivnostima na realizaciji javnog nastupa
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Osnove menadžmenta u kulturi

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

3.7.1. Ključni posao: Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista: - Vršiti nadzor realizacije preuzetih obaveza članova manjeg muzičkog ansambla po kvalitetu i dinamici
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
- Osnove preduzetništva

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista:

- Izvršava obaveze, u skladu sa etičkim kodeksom
- Izvodi muzički repertoar poštujući sve elemente muzičkog teksta i stilske karakteristike izabranog žanra
- Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Etički kodeks
- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Komunikologija
- Muzička animacija

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista: <ul style="list-style-type: none">- Redovno održava instrument i opremu za nastup- Čuva instrument i opremu, u skladu sa uputstvima proizvođača
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Održavanje instrumenta

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista:

- Komunicira sa saradnicima, publikom i medijima na maternjem i najmanje jednom svjetskom jeziku, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije, timskog rada, protokola i bontona
- Koristi stručnu terminologiju u komunikaciji
- Komunicira sa članovima ansambla i publikom tokom nastupa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikologija
- Stručna terminologija
- Strani jezik
- Protokol i bonton

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saksofonista:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi instrument, sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava sopstveno zdravlje, zdravlje saradnika i publike i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Saksofonista radi individualno ili u muzičkim ansamblima, sa ili bez ozvučenja. Rad se odvija u zatvorenim i otvorenim prostorima u različitim uslovima za izvođenje, sjedeći ili stojeći.
Srodna zanimanja	Oboista, Flautista, Gitarista, Harfista, Harmonikaš, Hornista, Klarinetista, Klavirista, Kontrabasista, Oboista, Perkusionista, Fagotista, Solo pjevač, Trombonista, Trubač, Violinista, Violista i Violončelisa
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Saksofonista/ Saksofonistkinja

Kod dokumenta: SZ-020241-SAKS

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Borjan Radović, spec. art-gitarista, samostalni savjetnik I, Ministarstvo prosvjete
2. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
3. Nataša Popović, MA kamerne muzike, docent, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
4. Šukrija Serhatlić, stručni učitelj, šef narodnog orkestra, JU Kulturo-informativni centar „Budo Tomović“
5. Dario Krivokapić, MA hornista, orkestarski muzičar-drugi hornista i dirigent, JU Muzički centar Crne Gore - Gradska muzika Kotor
6. Mira Popović, diplomirani muzičar, nastavnik solfeđa, JU Umjetnička škola za muziku i balet "Vasa Pavić" Podgorica
7. Stefan Pavićević, spec. art-klarinetista, orkestarski muzičar-prvi klarinetista, Vojni orkestar Počasne garde Crne Gore

Koordinatori:

Dušan Bošković, diplomirani geograf-turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
KONTRABASISTA/KONTRABASISTKINJA

1. Standard za zanimanje Kontrabasista/Kontrabassistkinja, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-15 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore“.
3. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 100-79/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

KONTRABASISTA/ KONTRABASISTKINJA

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: KONTRABASISTA/ KONTRABASISTKINJA

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Kontrabasista planira i organizuje aktivnosti za realizaciju javnog nastupa samostalno i/ili u grupi, obavlja pripremne poslove za javni nastup, priprema i štimuje instrument i usvirava se pred nastup, realizuje probe i javno izvodi odabrani muzički repertoar, poštujući normative i standarde u radu. Rukovodi i nadzire organizacione aktivnosti u radu manjeg muzičkog ansambla. Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za izvođenje. Vodi odgovarajuću poslovnu dokumentaciju javnih nastupa, ugovara nastupe i komunicira sa saradnicima, publikom i medijima. Obavlja poslove na način da ne ugrožava svoje zdravlje, zdravlje saradnika i publike i radnu i životnu sredinu.

KOMPETENCIJE

Kontrabasista:

- Analizira, planira i organizuje poslove za realizaciju javnog nastupa
- Obavlja potrebne pripreme za javni nastup
- Priprema mjesto za javni nastup
- Štimuje instrument i usvirava se pred nastup
- Izvodi tonsku/ akustičku probu
- Izvodi muzički repertoar, u skladu sa uslovima javnog nastupa
- Obavlja završne poslove nakon javnog nastupa
- Ugovara javni nastup
- Vodi poslovnu dokumentaciju na odgovarajući način
- Rukovodi radom manjeg muzičkog ansambla
- Nadzire rad manjeg muzičkog ansambla
- Sprovodi lične i aktivnosti ansambla, u skladu sa primjerima dobre prakse i normativima izvođenja muzičkih djela
- Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za javni nastup
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, publikom i medijima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa
Priprema posla i radnog mjesta	- Priprema za javni nastup - Priprema mjesta za javni nastup
Operativni poslovi	- Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe - Tonska / akustička proba - Javni nastup - Završni poslovi nakon javnog nastupa
Komercijalni poslovi	- Ugovaranje javnog nastupa
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla
Nadzor rada	- Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla
Obezbjedivanje kvaliteta	- Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa
Održavanje i popravke	- Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup
Komunikacija	- Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista:

- Analizira javni nastup u odnosu na ciljnu grupu, povod, vrijeme i mjesto nastupa
- Planira potrebna **sredstva** i **podršku** za realizaciju javnog nastupa
 - Sredstva:** scena, rasvjeta, ozvučenje, instrumenti i dr.
 - Podrška:** logistička podrška i medijska promocija
- Izrađuje plan aktivnosti za realizaciju javnog nastupa
- Dostavlja definisanu **listu zahtjeva** izvođača za realizaciju programa realizatoru programa
 - Lista zahtjeva izvođača:** rajder lista (rider list), input lista, lista binske opreme, stejdž plot (stage plot) i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove marketinga i menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista:

- Vršiti odabir muzičkog repertoara, u skladu sa analizom nastupa
- Pribavlja potrebni notni materijali, u skladu sa repertoarom
- Formira ansambl, u skladu sa odabranim repertoarom
- Uvježbava izabrani muzički repertoar samostalno i/ili u grupi - ansamblu
- Dogovara termine i realizuje **probe** pred javni nastup
 - Proba:** akustička/tonska, generalna i kostimska
- Ugovora logističku podršku za javni nastup, po potrebi
- Vršiti provjeru pripremljenosti pomoćnog prostora za korišćenje pred javni nastup

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzički repertoar – klasični, popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)
- Vrste i sastav ansambala
- Osnove menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema
- Autorska prava

3.2.2. Ključni posao: Priprema mjesta za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista:

- Provjerava ispunjenost sa liste zahtjeva za realizaciju javnog nastupa
- Vršiti korekcije u odnosu na ispunjenost liste zahtjeva, u cilju usaglašavanja aktivnosti
- Daje instrukcije nadležnim za postavljanje **inventara** na scenu
 - Inventar:** stolice, notni stalci, praktikabli, paravani i dr.
- Pozicionira se na scenu u odnosu na stejdž plot

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tonska oprema
- Muzički instrumenti
- Vrste i sastav muzičkih ansambala

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista:

- Usaglašava intonaciju instrumenta prema dogovorenom štimu (frekvenciji kamertona)
- Izvodi **pripremne vježbe** pred javni nastup
 - Pripremne vježbe:** tjelesne vježbe, vježbe disanja, koncentracije i dr.
- Vršiti usviravanje u cilju pripreme za nastup
- Daje instrukcije ton majstoru (dizajneru zvuka) prilikom podešavanja tonskog/akustičkog balansa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Štimovanje instrumenta – definicija, vrste i načini
- Usviravanje
- Pripreme za javni nastup (tjelesne vježbe, vježbe disanja i koncentracije)

3.3.2. Ključni posao: Tonska/ akustička proba

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista:

- Procjenjuje akustičnost sale radi usklađivanja dinamike i načina muzičkog izvođenja
- Podešava balans među članovima ansambla, u skladu sa akustikom instrumenata i prostorom
- Provjerava funkcionalnost **tonske opreme** sa ton majstorom (dizajnerom zvuka)

Tonska oprema: mikrofoni, zvučnici, pojačala, kablovi, di-boksovi, miksete, monitoring i dr.

- Daje sugestije ton majstoru u stvaranju konačne zvučne slike

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove akustike
- Tonska oprema

3.3.3. Ključni posao: Javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista:

- Uspostavlja **komunikaciju sa publikom** tokom javnog nastupa

Komunikacija sa publikom: verbalna, neverbalna, interakcija

- Izvodi predviđeni **muzički repertoar** samostalno ili u grupi - ansamblu po notnom ili bez notnog zapisa

Muzički repertoar: klasični i popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)

- Izvodi interpretaciju dajući poseban doprinos interpretaciji kroz lično shvatanje muzičkog djela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Osnove komunikologije
- Muzička animacija

3.3.4. Ključni posao: Završni poslovi nakon javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista:

- Ostvaruje kontakt sa publikom nakon nastupa po sopstvenom nahođenju ili po dogovoru sa poslodavcem
- Odlaze notni materijal na odgovarajući način
- Čisti i pakuje instrument na odgovarajući način
- Odlaze garderobu i kostime na odgovarajući način
- Daje izjave za medije, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Sociologija kulture
- Psihologija
- Lična i radna higijena

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Ugovaranje javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista:

- Pregovara sa poslodavcima o uslovima ugovora za javni nastup
- Vršiti kalkulaciju troškova i definiše cijenu nastupa
- Potpisuje ugovor o javnom nastupu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove preduzetništva
- Poslovna administracija

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista:

- Vodi evidenciju o realizovanim javnim nastupima
- Arhivira audio i video zapise sa javnih nastupa i objave u medijima
- Arhivira promotivni materijal na odgovarajući način u skladu sa procedurama
- Ažurira **personalni dosije**

Personalni dosije: diplome, sertifikati, licence, ugovori, rješenja i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna administracija

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

3.6.1. Ključni posao: Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista: <ul style="list-style-type: none">- Organizuje aktivnosti manjeg muzičkog ansambla- Rukovodi aktivnostima na realizaciji javnog nastupa
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Osnove menadžmenta u kulturi

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

3.7.1. Ključni posao: Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista: - Vršiti nadzor realizacije preuzetih obaveza članova manjeg muzičkog ansambla po kvalitetu i dinamici
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
- Osnove preduzetništva

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista:

- Izvršava obaveze, u skladu sa etičkim kodeksom
- Izvodi muzički repertoar poštujući sve elemente muzičkog teksta i stilske karakteristike izabranog žanra
- Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Etički kodeks
- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Komunikologija
- Muzička animacija

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista: <ul style="list-style-type: none">- Redovno održava instrument i opremu za nastup- Čuva instrument i opremu, u skladu sa uputstvima proizvođača
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Održavanje instrumenta

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista:

- Komunicira sa saradnicima, publikom i medijima na maternjem i najmanje jednom svjetskom jeziku, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije, timskog rada, protokola i bontona
- Koristi stručnu terminologiju u komunikaciji
- Komunicira sa članovima ansambla i publikom tokom nastupa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikologija
- Stručna terminologija
- Strani jezik
- Protokol i bonton

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kontrabasista:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi instrument, sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava sopstveno zdravlje, zdravlje saradnika i publike i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Kontrabasista radi individualno ili u muzičkim ansamblima, sa ili bez ozvučenja. Rad se odvija u zatvorenim i otvorenim prostorima u različitim uslovima za izvođenje, sjedeći ili stojeći.
Srodna zanimanja	Oboista, Flautista, Gitarista, Harfista, Harmonikaš, Hornista, Klarinetista, Klavirista, Fagotista, Oboista, Perkusionista, Saksofonista, Solo pjevač, Trombonista, Trubač, Violinista, Violista i Violončelisa
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Kontrabasista/ Kontrabasistkinja

Kod dokumenta: SZ-020241-KONTR

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Borjan Radović, spec. art-gitarista, samostalni savjetnik I, Ministarstvo prosvjete
2. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
3. Nataša Popović, MA kamerne muzike, docent, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
4. Šukrija Serhatlić, stručni učitelj, šef narodnog orkestra, JU Kulturo-informativni centar „Budo Tomović“
5. Dario Krivokapić, MA hornista, orkestarski muzičar-drugi hornista i dirigent, JU Muzički centar Crne Gore - Gradska muzika Kotor
6. Mira Popović, diplomirani muzičar, nastavnik solfeđa, JU Umjetnička škola za muziku i balet "Vasa Pavić" Podgorica
7. Zoran Zakrajšek, magistar umjetnosti, orkestarski muzičar-vođa grupe kontrabasa, JU Muzički centar Crne Gore

Koordinatori:

Dušan Bošković, diplomirani geograf-turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
VIOLISTA/ VIOLISTKINJA

1. Standard za zanimanje Violista/Violistkinja, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-23 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore”.
3. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 100-88/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

VIOLISTA/ VIOLISTKINJA

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: VIOLISTA/ VIOLISTKINJA

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Violista planira i organizuje aktivnosti za realizaciju javnog nastupa samostalno i/ili u grupi, obavlja pripremne poslove za javni nastup, priprema i štимуje instrument i usvirava se pred nastup, realizuje probe i javno izvodi odabrani muzički repertoar, poštujući normative i standarde u radu. Rukovodi i nadzire organizacione aktivnosti u radu manjeg muzičkog ansambla. Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za izvođenje. Vodi odgovarajuću poslovnu dokumentaciju javnih nastupa, ugovara nastupe i komunicira sa saradnicima, publikom i medijima. Obavlja poslove na način da ne ugrožava svoje zdravlje, zdravlje saradnika i publike i radnu i životnu sredinu.

KOMPETENCIJE

Violista:

- Analizira, planira i organizuje poslove za realizaciju javnog nastupa
- Obavlja potrebne pripreme za javni nastup
- Priprema mjesto za javni nastup
- Štimuje instrument i usvirava se pred nastup
- Izvodi tonsku/ akustičku probu
- Izvodi muzički repertoar, u skladu sa uslovima javnog nastupa
- Obavlja završne poslove nakon javnog nastupa
- Ugovara javni nastup
- Vodi poslovnu dokumentaciju na odgovarajući način
- Rukovodi radom manjeg muzičkog ansambla
- Nadzire rad manjeg muzičkog ansambla
- Sprovodi lične i aktivnosti ansambla, u skladu sa primjerima dobre prakse i normativima izvođenja muzičkih djela
- Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za javni nastup
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, publikom i medijima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa
Priprema posla i radnog mjesta	- Priprema za javni nastup - Priprema mjesta za javni nastup
Operativni poslovi	- Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe - Tonska / akustička proba - Javni nastup - Završni poslovi nakon javnog nastupa
Komercijalni poslovi	- Ugovaranje javnog nastupa
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla
Nadzor rada	- Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla
Obezbjedivanje kvaliteta	- Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa
Održavanje i popravke	- Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup
Komunikacija	- Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista:

- Analizira javni nastup u odnosu na ciljnu grupu, povod, vrijeme i mjesto nastupa
- Planira potrebna **sredstva** i **podršku** za realizaciju javnog nastupa
 - Sredstva:** scena, rasvjeta, ozvučenje, instrumenti i dr.
 - Podrška:** logistička podrška i medijska promocija
- Izrađuje plan aktivnosti za realizaciju javnog nastupa
- Dostavlja definisanu **listu zahtjeva** izvođača za realizaciju programa realizatoru programa
 - Lista zahtjeva izvođača:** rajder lista (rider list), input lista, lista binske opreme, stejdž plot (stage plot) i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove marketinga i menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista:

- Vršiti odabir muzičkog repertoara, u skladu sa analizom nastupa
- Pribavljati potrebni notni materijali, u skladu sa repertoarom
- Formirati ansambl, u skladu sa odabranim repertoarom
- Uvježbavati izabrani muzički repertoar samostalno i/ili u grupi - ansamblu
- Dogovarati termine i realizuje **probe** pred javni nastup
 - Proba:** akustička/tonska, generalna i kostimska
- Ugovoriti logističku podršku za javni nastup, po potrebi
- Vršiti provjeru pripremljenosti pomoćnog prostora za korišćenje pred javni nastup

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzički repertoar – klasični, popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)
- Vrste i sastav ansambala
- Osnove menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema
- Autorska prava

3.2.2. Ključni posao: Priprema mjesta za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista:

- Provjerava ispunjenost sa liste zahtjeva za realizaciju javnog nastupa
- Vršiti korekcije u odnosu na ispunjenost liste zahtjeva, u cilju usaglašavanja aktivnosti
- Daje instrukcije nadležnim za postavljanje **inventara** na scenu
Inventar: stolice, notni stalci, praktikabli, paravani i dr.
- Pozicionira se na scenu u odnosu na stejdž plot

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tonska oprema
- Muzički instrumenti
- Vrste i sastav muzičkih ansambala

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista:

- Usaglašava intonaciju instrumenta prema dogovorenom štimu (frekvenciji kamertona)
- Izvodi **pripremne vježbe** pred javni nastup
 - Pripremne vježbe:** tjelesne vježbe, vježbe disanja, koncentracije i dr.
- Vršiti usviravanje u cilju pripreme za nastup
- Daje instrukcije ton majstoru (dizajneru zvuka) prilikom podešavanja tonskog/akustičkog balansa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Štimovanje instrumenta – definicija, vrste i načini
- Usviravanje
- Pripreme za javni nastup (tjelesne vježbe, vježbe disanja i koncentracije)

3.3.2. Ključni posao: Tonska/ akustička proba

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista:

- Procjenjuje akustičnost sale radi usklađivanja dinamike i načina muzičkog izvođenja
- Podešava balans među članovima ansambla, u skladu sa akustikom instrumenata i prostorom
- Provjerava funkcionalnost **tonske opreme** sa ton majstorom (dizajnerom zvuka)

Tonska oprema: mikrofoni, zvučnici, pojačala, kablovi, di-boksovi, miksete, monitoring i dr.

- Daje sugestije ton majstoru u stvaranju konačne zvučne slike

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove akustike
- Tonska oprema

3.3.3. Ključni posao: Javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista:

- Uspostavlja **komunikaciju sa publikom** tokom javnog nastupa

Komunikacija sa publikom: verbalna, neverbalna, interakcija

- Izvodi predviđeni **muzički repertoar** samostalno ili u grupi - ansamblu po notnom ili bez notnog zapisa

Muzički repertoar: klasični i popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)

- Izvodi interpretaciju dajući poseban doprinos interpretaciji kroz lično shvatanje muzičkog djela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Osnove komunikologije
- Muzička animacija

3.3.4. Ključni posao: Završni poslovi nakon javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista:

- Ostvaruje kontakt sa publikom nakon nastupa po sopstvenom nahođenju ili po dogovoru sa poslodavcem
- Odlaze notni materijal na odgovarajući način
- Čisti i pakuje instrument na odgovarajući način
- Odlaze garderobu i kostime na odgovarajući način
- Daje izjave za medije, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Sociologija kulture
- Psihologija
- Lična i radna higijena

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Ugovaranje javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista:

- Pregovara sa poslodavcima o uslovima ugovora za javni nastup
- Vršiti kalkulaciju troškova i definiše cijenu nastupa
- Potpisuje ugovor o javnom nastupu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove preduzetništva
- Poslovna administracija

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista:

- Vodi evidenciju o realizovanim javnim nastupima
- Arhivira audio i video zapise sa javnih nastupa i objave u medijima
- Arhivira promotivni materijal na odgovarajući način u skladu sa procedurama
- Ažurira **personalni dosije**

Personalni dosije: diplome, sertifikati, licence, ugovori, rješenja i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna administracija

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

3.6.1. Ključni posao: Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista: <ul style="list-style-type: none">- Organizuje aktivnosti manjeg muzičkog ansambla- Rukovodi aktivnostima na realizaciji javnog nastupa
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Osnove menadžmenta u kulturi

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

3.7.1. Ključni posao: Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista: - Vršiti nadzor realizacije preuzetih obaveza članova manjeg muzičkog ansambla po kvalitetu i dinamici
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
- Osnove preduzetništva

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista:

- Izvršava obaveze, u skladu sa etičkim kodeksom
- Izvodi muzički repertoar poštujući sve elemente muzičkog teksta i stilske karakteristike izabranog žanra
- Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Etički kodeks
- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Komunikologija
- Muzička animacija

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista: <ul style="list-style-type: none">- Redovno održava instrument i opremu za nastup- Čuva instrument i opremu, u skladu sa uputstvima proizvođača
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Održavanje instrumenta

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista:

- Komunicira sa saradnicima, publikom i medijima na maternjem i najmanje jednom svjetskom jeziku, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije, timskog rada, protokola i bontona
- Koristi stručnu terminologiju u komunikaciji
- Komunicira sa članovima ansambla i publikom tokom nastupa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikologija
- Stručna terminologija
- Strani jezik
- Protokol i bonton

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violista:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi instrument, sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava sopstveno zdravlje, zdravlje saradnika i publike i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Violista radi individualno ili u muzičkim ansamblima, sa ili bez ozvučenja. Rad se odvija u zatvorenim i otvorenim prostorima u različitim uslovima za izvođenje, sjedeći ili stojeći.
Srodna zanimanja	Oboista, Flautista, Gitarista, Harfista, Harmonikaš, Hornista, Klarinetista, Klavirista, Kontrabasista, Oboista, Perkusionista, Saksofonista, Solo pjevač, Trombonista, Trubač, Violinista, Fagotista i Violončelisa
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Violista/ Violistkinja

Kod dokumenta: SZ-020241-VIOLA

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Borjan Radović, spec. art-gitarista, samostalni savjetnik I, Ministarstvo prosvjete
2. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
3. Nataša Popović, MA kamerne muzike, docent, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
4. Šukrija Serhatlić, stručni učitelj, šef narodnog orkestra, JU Kulturo-informativni centar „Budo Tomović“
5. Dario Krivokapić, MA hornista, orkestarski muzičar-drugi hornista i dirigent, JU Muzički centar Crne Gore - Gradska muzika Kotor
6. Mira Popović, diplomirani muzičar, nastavnik solfeđa, JU Umjetnička škola za muziku i balet "Vasa Pavić" Podgorica
7. Uroš Lapčević, diplomirani violista, orkestarski muzičar-vođa grupe viola, JU Muzički centar Crne Gore

Koordinatori:

Dušan Bošković, diplomirani geograf-turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
SOLO PJEVAČ/SOLO PJEVAČICA

1. Standard za zanimanje Solo pjevač/Solo pjevačica, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-19 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore”.
3. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 100-83/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

SOLO PJEVAČ/ SOLO PJEVAČICA

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: SOLO PJEVAČ/ PJEVAČICA

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Solo pjevač planira i organizuje aktivnosti za realizaciju javnog nastupa samostalno i/ili u grupi, obavlja pripreme poslove za javni nastup, raspjevava se pred nastup, realizuje probe i javno izvodi odabrani muzički repertoar, poštujući normative i standarde u radu. Rukovodi i nadzire organizacione aktivnosti u radu manjeg muzičkog ansambla. Provjerava funkcionalnost tonske i druge opreme za izvođenje. Vodi odgovarajuću poslovnu dokumentaciju javnih nastupa, ugovara nastupe i komunicira sa saradnicima, publikom i medijima. Obavlja poslove na način da ne ugrožava svoje zdravlje, zdravlje saradnika i publike i radnu i životnu sredinu.

KOMPETENCIJE

Solo pjevač:

- Analizira, planira i organizuje poslove za realizaciju javnog nastupa
- Obavlja potrebne pripreme za javni nastup
- Priprema mjesto za javni nastup
- Štimuje raspjevava se pred nastup
- Izvodi tonsku/akustičku probu
- Izvodi muzički repertoar, u skladu sa uslovima javnog nastupa
- Obavlja završne poslove nakon javnog nastupa
- Ugovara javni nastup
- Vodi poslovnu dokumentaciju na odgovarajući način
- Rukovodi radom manjeg muzičkog ansambla
- Nadzire rad manjeg muzičkog ansambla
- Sprovodi lične i aktivnosti ansambla, u skladu sa primjerima dobre prakse i normativima izvođenja muzičkih djela
- Održava funkcionalnost pjevačkog instrumenta i opreme za javni nastup
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, publikom i medijima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa
Priprema posla i radnog mjesta	- Priprema za javni nastup - Priprema mjesta za javni nastup
Operativni poslovi	- Raspjevavanje i pripremne vježbe - Tonska / akustička proba - Javni nastup - Završni poslovi nakon javnog nastupa
Komercijalni poslovi	- Ugovaranje javnog nastupa
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla
Nadzor rada	- Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla
Obezbeđivanje kvaliteta	- Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa
Održavanje i popravke	- Održavanje funkcionalnosti pjevačkog instrumenta i opreme za javni nastup
Komunikacija	- Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač:

- Analizira javni nastup u odnosu na ciljnu grupu, povod, vrijeme i mjesto nastupa
- Planira potrebna **sredstva** i **podršku** za realizaciju javnog nastupa
 - Sredstva:** scena, rasvjeta, ozvučenje, instrumenti
 - Podrška:** logistička podrška i medijska promocija
- Izrađuje plan aktivnosti za realizaciju javnog nastupa
- Definiše i dostavlja **listu zahtjeva izvođača** za realizaciju programa realizatoru programa
 - Lista zahtjeva izvođača:** rajder lista (rider list), input lista, binske opreme, stejdž plot (stage plot) i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove marketinga i menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač:

- Vršiti odabir muzičkog repertoara, u skladu sa analizom nastupa
- Pribavlja potrebni notni materijali, u skladu sa repertoarom
- Formira ansambl, u skladu sa odabranim repertoarom
- Uvježbava izabrani muzički repertoar samostalno i/ili u grupi - ansamblu
- Dogovara termine i realizuje **probe** pred javni nastup
 - Proba:** akustička/ tonska, generalna, kostimska
- Ugovora logističku podršku za javni nastup, po potrebi
- Vršiti provjeru pripremljenosti pomoćnog prostora za korišćenje pred javni nastup

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzički repertoar – klasični, popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)
- Vrste i sastav ansambala
- Osnove menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema
- Autorska prava

3.2.2. Ključni posao: Priprema mjesta za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač:

- Provjerava ispunjenost sa liste zahtjeva za realizaciju javnog nastupa
- Vršiti korekcije u odnosu na ispunjenost liste zahtjeva, u cilju usaglašavanja aktivnosti
- Daje instrukcije nadležnim za postavljanje **inventara** na scenu
Inventar: stolice, notni stalci, praktikabli, paravani i dr.
- Pozicionira se na scenu u odnosu na stejdž plot

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tonska oprema
- Muzički instrumenti
- Vrste i sastav muzičkih ansambala

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Raspjevavanje i pripremne vježbe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač:

- Izvodi **pripremne vježbe** pred javni nastup
 - Pripremne vježbe:** tjelesne vježbe, vježbe disanja, koncentracije i dr.
- Vršiti raspjevavanje u cilju pripreme za nastup
- Daje instrukcije ton majstoru (dizajneru zvuka) prilikom podešavanja tonskog/akustičkog balansa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Vokalna tehnika
- Pripreme za javni nastup (tjelesne vježbe, vježbe disanja i koncentracije)

3.3.2. Ključni posao: Tonska/ akustička proba

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač:

- Procjenjuje akustičnost sale radi usklađivanja dinamike i načina muzičkog izvođenja
- Podešava balans među članovima ansambla, u skladu sa akustikom instrumenata, pjevačkog instrumenta i prostorom
- Učestvuje sa ton majstorom (dizajnerom zvuka) u provjeri funkcionalnosti **tonske opreme**
Tonska oprema: mikrofoni, zvučnici, pojačala, kablovi, di-boksovi, miksete, monitoring i dr.
- Daje sugestije ton majstoru u stvaranju konačne zvučne slike

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove akustike
- Tonska oprema

3.3.3. Ključni posao: Javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač:

- Uspostavlja **komunikaciju sa publikom** tokom javnog nastupa

Komunikacija sa publikom: verbalna, neverbalna, interakcija

- Izvodi predviđeni **muzički repertoar** samostalno ili u grupi - ansamblu po notnom ili bez notnog zapisa

Muzički repertoar: klasični i popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)

- Izvodi interpretaciju dajući poseban doprinos interpretaciji kroz lično shvatanje muzičkog djela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Osnove komunikologije
- Muzička animacija

3.3.4. Ključni posao: Završni poslovi nakon javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač:

- Ostvaruje kontakt sa publikom nakon nastupa po sopstvenom nahođenju ili po dogovoru sa poslodavcem
- Odlaze notni materijal na odgovarajući način
- Odlaze garderobu i kostime na odgovarajući način
- Daje izjave za medije, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Sociologija kulture
- Psihologija
- Lična i radna higijena

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Ugovaranje javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač:

- Pregovara sa poslodavcima o uslovima ugovora za javni nastup
- Vršiti kalkulaciju troškova i definiše cijenu nastupa
- Potpisuje ugovor o javnom nastupu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove preduzetništva
- Poslovna administracija

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač:

- Vodi evidenciju o javnim nastupima
- Arhivira audio i video zapise sa javnih nastupa i objave u medijima
- Arhivira promotivni materijal na odgovarajući način, u skladu sa procedurama
- Ažurira **personalni dosije**

Personalni dosije: diplome, sertifikati, licence, ugovori, rješenja i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna administracija

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

3.6.1. Ključni posao: Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač: <ul style="list-style-type: none">- Organizuje aktivnosti manjeg muzičkog ansambla- Rukovodi aktivnostima na realizaciji javnog nastupa
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Osnove menadžmenta u kulturi

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

3.7.1. Ključni posao: Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač: - Vrši nadzor realizacije preuzetih obaveza članova manjeg muzičkog ansambla po kvalitetu i dinamici
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
- Osnove preduzetništva

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena kodeska i normativa javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač:

- Izvršava obaveze, u skladu sa etičkim kodeksom
- Izvodi muzički repertoar poštujući sve elemente muzičkog teksta i stilske karakteristike izabranog žanra
- Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Etički kodeks
- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Komunikologija
- Muzička animacija

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje pjevačkog instrumenta i opreme za nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač:

- Vodi brigu o zdravim stilovima života
- Vršiti redovne preventivne preglede sa ciljem očuvanja funkcionalnosti pjevačkog instrumenta (glasovnih organa)

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zdravi stilovi života
- Osnove muzičke produkcije

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač:

- Komunicira sa saradnicima, publikom i medijima na maternjem i najmanje jednom svjetskom jeziku, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije, timskog rada, protokola i bontona
- Koristi stručnu terminologiju u komunikaciji
- Komunicira sa članovima ansambla i publikom tokom nastupa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikologija
- Stručna terminologija
- Strani jezik
- Protokol i bonton

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Solo pjevač:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava sopstveno zdravlje, zdravlje saradnika i publike i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Solo pjevač radi individualno ili u muzičkim ansamblima, sa ili bez ozvučenja. Rad se odvija u zatvorenim i otvorenim prostorima u različitim uslovima za izvođenje, sjedeći, stojeći i drugi način.
Srodna zanimanja	Oboista, Flautista, Gitarista, Harfista, Harmonikaš, Hornista, Klarinetista, Klavirista, Kontrabasista, Oboista, Perkusionista, Saksofonista, Fagotista, Trombonista, Trubač, Violinista, Violista i Violončelisa
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Solo pjevač/ Solo pjevačica

Kod dokumenta: SZ-020241-SOLPJ

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Borjan Radović, spec. art-gitarista, samostalni savjetnik I, Ministarstvo prosvjete
2. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
3. Nataša Popović, MA kamerne muzike, docent, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
4. Šukrija Serhatlić, stručni učitelj, šef narodnog orkestra, JU Kulturo-informativni centar „Budo Tomović“
5. Dario Krivokapić, MA hornista, orkestarski muzičar-drugi hornista i dirigent, JU Muzički centar Crne Gore - Gradska muzika Kotor
6. Mira Popović, diplomirani muzičar, nastavnik solfeđa, JU Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić“ Podgorica
7. Zorana Latković, diplomirani muzičar, nastavnik solo pjevanja i kamerne muzike, JU Umjetnička škola za muziku i balet „Vasa Pavić“ Podgorica

Koordinatori:

Dušan Bošković, diplomirani geograf – turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
VIOLONČELISTA/VIOLONČELISTKINJA

1. Standard za zanimanje Violončelista/Violončelistkinja, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-24 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore”.
3. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 100-89/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

VIOLONČELISTA/ VIOLONČELISTKINJA

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: VIOLONČELISTA/ VIOLONČELISTKINJA

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Violončelista planira i organizuje aktivnosti za realizaciju javnog nastupa samostalno i/ili u grupi, obavlja pripremne poslove za javni nastup, priprema i štимуje instrument i usvirava se pred nastup, realizuje probe i javno izvodi odabrani muzički repertoar, poštujući normative i standarde u radu. Rukovodi i nadzire organizacione aktivnosti u radu manjeg muzičkog ansambla. Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za izvođenje. Vodi odgovarajuću poslovnu dokumentaciju javnih nastupa, ugovara nastupe i komunicira sa saradnicima, publikom i medijima. Obavlja poslove na način da ne ugrožava svoje zdravlje, zdravlje saradnika i publike i radnu i životnu sredinu.

KOMPETENCIJE

Violončelista:

- Analizira, planira i organizuje poslove za realizaciju javnog nastupa
- Obavlja potrebne pripreme za javni nastup
- Priprema mjesto za javni nastup
- Štimuje instrument i usvirava se pred nastup
- Izvodi tonsku/ akustičku probu
- Izvodi muzički repertoar, u skladu sa uslovima javnog nastupa
- Obavlja završne poslove nakon javnog nastupa
- Ugovara javni nastup
- Vodi poslovnu dokumentaciju na odgovarajući način
- Rukovodi radom manjeg muzičkog ansambla
- Nadzire rad manjeg muzičkog ansambla
- Sprovodi lične i aktivnosti ansambla, u skladu sa primjerima dobre prakse i normativima izvođenja muzičkih djela
- Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za javni nastup
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, publikom i medijima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa
Priprema posla i radnog mjesta	- Priprema za javni nastup - Priprema mjesta za javni nastup
Operativni poslovi	- Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe - Tonska / akustička proba - Javni nastup - Završni poslovi nakon javnog nastupa
Komercijalni poslovi	- Ugovaranje javnog nastupa
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla
Nadzor rada	- Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla
Obezbjediavanje kvaliteta	- Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa
Održavanje i popravke	- Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup
Komunikacija	- Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista:

- Analizira javni nastup u odnosu na ciljnu grupu, povod, vrijeme i mjesto nastupa
- Planira potrebna **sredstva** i **podršku** za realizaciju javnog nastupa
 - Sredstva:** scena, rasvjeta, ozvučenje, instrumenti i dr.
 - Podrška:** logistička podrška i medijska promocija
- Izrađuje plan aktivnosti za realizaciju javnog nastupa
- Dostavlja definisanu **listu zahtjeva** izvođača za realizaciju programa realizatoru programa
 - Lista zahtjeva izvođača:** rajder lista (rider list), input lista, lista binske opreme, stejdž plot (stage plot) i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove marketinga i menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista:

- Vršiti odabir muzičkog repertoara, u skladu sa analizom nastupa
- Pribavlja potrebni notni materijali, u skladu sa repertoarom
- Formira ansambl, u skladu sa odabranim repertoarom
- Uvježbava izabrani muzički repertoar samostalno i/ili u grupi - ansamblu
- Dogovara termine i realizuje **probe** pred javni nastup
 - Proba:** akustička/tonska, generalna i kostimska
- Ugovora logističku podršku za javni nastup, po potrebi
- Vršiti provjeru pripremljenosti pomoćnog prostora za korišćenje pred javni nastup

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzički repertoar – klasični, popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)
- Vrste i sastav ansambala
- Osnove menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema
- Autorska prava

3.2.2. Ključni posao: Priprema mjesta za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista:

- Provjerava ispunjenost sa liste zahtjeva za realizaciju javnog nastupa
- Vršiti korekcije u odnosu na ispunjenost liste zahtjeva, u cilju usaglašavanja aktivnosti
- Daje instrukcije nadležnim za postavljanje **inventara** na scenu
 - Inventar:** stolice, notni stalci, praktikabli, paravani i dr.
- Pozicionira se na scenu u odnosu na stejdž plot

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tonska oprema
- Muzički instrumenti
- Vrste i sastav muzičkih ansambala

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista:

- Usaglašava intonaciju instrumenta prema dogovorenom štimu (frekvenciji kamertona)
- Izvodi **pripremne vježbe** pred javni nastup
 - Pripremne vježbe:** tjelesne vježbe, vježbe disanja, koncentracije i dr.
- Vršiti usviravanje u cilju pripreme za nastup
- Daje instrukcije ton majstoru (dizajneru zvuka) prilikom podešavanja tonskog/akustičkog balansa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Štimovanje instrumenta – definicija, vrste i načini
- Usviravanje
- Pripreme za javni nastup (tjelesne vježbe, vježbe disanja i koncentracije)

3.3.2. Ključni posao: Tonska/ akustička proba

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista:

- Procjenjuje akustičnost sale radi usklađivanja dinamike i načina muzičkog izvođenja
- Podešava balans među članovima ansambla, u skladu sa akustikom instrumenata i prostorom
- Provjerava funkcionalnost **tonske opreme** sa ton majstorom (dizajnerom zvuka)

Tonska oprema: mikrofoni, zvučnici, pojačala, kablovi, di-boksovi, miksete, monitoring i dr.

- Daje sugestije ton majstoru u stvaranju konačne zvučne slike

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove akustike
- Tonska oprema

3.3.3. Ključni posao: Javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista:

- Uspostavlja **komunikaciju sa publikom** tokom javnog nastupa

Komunikacija sa publikom: verbalna, neverbalna, interakcija

- Izvodi predviđeni **muzički repertoar** samostalno ili u grupi - ansamblu po notnom ili bez notnog zapisa

Muzički repertoar: klasični i popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)

- Izvodi interpretaciju dajući poseban doprinos interpretaciji kroz lično shvatanje muzičkog djela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Osnove komunikologije
- Muzička animacija

3.3.4. Ključni posao: Završni poslovi nakon javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista:

- Ostvaruje kontakt sa publikom nakon nastupa po sopstvenom nahođenju ili po dogovoru sa poslodavcem
- Odlaze notni materijal na odgovarajući način
- Čisti i pakuje instrument na odgovarajući način
- Odlaze garderobu i kostime na odgovarajući način
- Daje izjave za medije, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Sociologija kulture
- Psihologija
- Lična i radna higijena

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Ugovaranje javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista:

- Pregovara sa poslodavcima o uslovima ugovora za javni nastup
- Vršiti kalkulaciju troškova i definiše cijenu nastupa
- Potpisuje ugovor o javnom nastupu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove preduzetništva
- Poslovna administracija

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista:

- Vodi evidenciju o realizovanim javnim nastupima
- Arhivira audio i video zapise sa javnih nastupa i objave u medijima
- Arhivira promotivni materijal na odgovarajući način u skladu sa procedurama
- Ažurira **personalni dosije**

Personalni dosije: diplome, sertifikati, licence, ugovori, rješenja i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna administracija

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

3.6.1. Ključni posao: Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista: <ul style="list-style-type: none">- Organizuje aktivnosti manjeg muzičkog ansambla- Rukovodi aktivnostima na realizaciji javnog nastupa
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Osnove menadžmenta u kulturi

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

3.7.1. Ključni posao: Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista: - Vršiti nadzor realizacije preuzetih obaveza članova manjeg muzičkog ansambla po kvalitetu i dinamici
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
- Osnove preduzetništva

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEDIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista:

- Izvršava obaveze, u skladu sa etičkim kodeksom
- Izvodi muzički repertoar poštujući sve elemente muzičkog teksta i stilske karakteristike izabranog žanra
- Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Etički kodeks
- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Komunikologija
- Muzička animacija

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista: <ul style="list-style-type: none">- Redovno održava instrument i opremu za nastup- Čuva instrument i opremu, u skladu sa uputstvima proizvođača
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Održavanje instrumenta

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista:

- Komunicira sa saradnicima, publikom i medijima na maternjem i najmanje jednom svjetskom jeziku, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije, timskog rada, protokola i bontona
- Koristi stručnu terminologiju u komunikaciji
- Komunicira sa članovima ansambla i publikom tokom nastupa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikologija
- Stručna terminologija
- Strani jezik
- Protokol i bonton

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Violončelista:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi instrument, sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava sopstveno zdravlje, zdravlje saradnika i publike i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Violončelista radi individualno ili u muzičkim ansamblima, sa ili bez ozvučenja. Rad se odvija u zatvorenim i otvorenim prostorima u različitim uslovima za izvođenje, sjedeći ili stojeći.
Srodna zanimanja	Oboista, Flautista, Gitarista, Harfista, Harmonikaš, Hornista, Klarinetista, Klavirista, Kontrabasista, Oboista, Perkusionista, Saksofonista, Solo pjevač, Trombonista, Trubač, Violinista, Violista i Fagotista
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Violončelista/ Violončelistkinja

Kod dokumenta: SZ-020241-VIOLČ

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Borjan Radović, spec. art-gitarista, samostalni savjetnik I, Ministarstvo prosvjete
2. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
3. Nataša Popović, MA kamerne muzike, docent, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
4. Šukrija Serhatlić, stručni učitelj, šef narodnog orkestra, JU Kulturo-informativni centar „Budo Tomović“
5. Dario Krivokapić, MA hornista, orkestarski muzičar-drugi hornista i dirigent, JU Muzički centar Crne Gore - Gradska muzika Kotor
6. Mira Popović, diplomirani muzičar, nastavnik solfeđa, JU Umjetnička škola za muziku i balet "Vasa Pavić" Podgorica
7. Vladimir Drobnjak, magistar violončela, orkestarski muzičar-violončelista, JU Muzički centar Crne Gore

Koordinatori:

Dušan Bošković, diplomirani geograf-turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
SARADNIK/SARADNICA U MUZIČKOM PROGRAMU

1. Standard za zanimanje Saradnik/Saradnikca u muzičkom programu, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-25 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore”.
3. Danom stupanja na snagu ovog rješenja prestaje da važi Rješenje o standardu zanimanja Muzički saradnik/Muzička saradnica, broj 0502/8730-11 od 11.3.2010. godine („Službeni list CG“, broj 16/10).
4. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 100-90/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

**SARADNIK/ SARADNICA U MUZIČKOM
PROGRAMU**

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: SARADNIK/ SARADNICA U MUZIČKOM PROGRAMU

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Saradnik u muzičkom programu planira i organizuje poslove za realizaciju muzičkog programa, priprema muzičku građu za arhiviranje, koordinira aktivnostima za realizaciju muzičkog programa, kreira muzički program, konvertuje muzičku građu u digitalni format, priprema promotivni materijal za najavu muzičkih programa, kontroliše realizovane sadržaje muzičkog programa, vodeći adekvatnu poslovnu dokumentaciju i radeći u skladu sa standardima, procedurama i normama u realizaciji muzičkog programa. Obavlja poslove sa ciljem održavanja funkcionalnosti sredstava i uređaja za rad, primjenjujući postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima.

KOMPETENCIJE

Saradnik u muzičkom programu:

- Vršiti analizu, planiranje i organizaciju rada u realizaciji muzičkog programa
- Vršiti pripremne poslove obavljanja radnog zadatka
- Priprema muzičku građu za arhiviranje
- Koordinira aktivnosti za realizaciju muzičkog programa
- Kreira muzički program
- Konvertuje muzičku građu u digitalne formate
- Priprema promotivni materijal za najavu muzičkih programa
- Vodi poslovnu dokumentaciju iz domena rada
- Vršiti kontrolu emitovanih sadržaja muzičkog programa
- Obavlja poslove primjenjujući normative, standarde i procedure u redakciji muzičkog programa
- Obavlja poslove sa ciljem održavanja funkcionalnosti sredstava i uređaja za rad
- Komunicira sa saradnicima i poslovnim partnerima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija rada u muzičkom programu
Priprema posla i radnog mjesta	- Pripremni poslovi za realizaciju zadatka
Operativni poslovi	- Priprema muzičke građe za arhiviranje - Koordinacija aktivnosti za realizaciju muzičkog programa - Kreiranje muzičkog programa - Konvertovanje muzičke građe u digitalne formate - Priprema promotivnih materijala za najavu muzičkih programa
Komercijalni poslovi	- Nema komercijalnih poslova
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Nema poslova rukovođenja
Nadzor rada	- Nema poslova nadzora rada
Obezbjeđivanje kvaliteta	- Primjena normativa i standarda rada u muzičkom programu
Održavanje i popravke	- Obezbjeđivanje funkcionalnosti sredstava za rad
Komunikacija	- Komunikacija sa saradnicima i poslovnim partnerima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija rada u muzičkom programu

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saradnik u muzičkom programu:

- Vršiti analizu radnog zadatka sa ciljem upoznavanja sa aktivnostima i obavezama
- Planira potrebna **sredstva za rad**, aktivnosti i vrijeme za realizaciju zadatka
Sredstva za rad: računar, softver, audio oprema, kancelarijski materijal i dr.
- Organizuje rad, u skladu sa zadatkom

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Planiranje i organizacija rada u muzičkom programu
- Muzička građa (partiture, nosači zvuka, muzička literatura)
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije u radu
- Softveri za obradu podataka i konvertovanje muzičke građe u digitalne formate

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Pripremni poslovi za realizaciju zadataka

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saradnik u muzičkom programu:

- Vršiti ličnu pripremu za rad, u skladu sa **etičkim kodeksom** i standardima struke
 - Etički kodeks:** lična i radna higijena, radna odjeća i obuća, način i upotreba sredstava za rad
- Priprema **dokumentaciju** za realizaciju muzičkog programa
 - Dokumentacija:** košuljice muzičkog programa, izvještaji, liste tehničkih zahtjeva i dr.
- Priprema i sortira muzičku građu za realizaciju muzičkog programa
- Informiše saradnike o **zahtjevima za realizaciju muzičkog programa**
 - Zahtjevi za realizaciju muzičkog programa:** rider list (skup različitih potreba neophodnih za realizaciju koncerta), stage plot (nacrt scene) i dr.
- Vršiti provjeru tehničke ispravnosti muzičke građe za emitovanje
- Predlaže / bira muzičku građu za potrebe različitih **programskih sadržaja**
 - Programski sadržaji:** muzički, dramski, književni, dokumentarni i dr.
- Predlaže / bira muzičke izvođače za potrebe različitih programskih sadržaja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije u radu
- Muzička građa
- Muzička pismenost (muzički instrumenti i ansambli, istorija muzike – epohe, stilovi, pravci, žanrovi)
- Engleski jezik
- Osnove audio tehnologije
- Softveri za obradu podataka

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Priprema muzičke građe za arhiviranje

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saradnik u muzičkom programu:

- Vršiti **sortiranje muzičke građe** za arhiviranje prema kategorijama, u skladu sa odgovarajućom procedurom i u saradnji sa nadređenim

Sortiranje muzičke građe: po epohama / stilovima / žanrovima / pravcima, tematici, godini izdanja, izdavaču, autoru, abecednom redu i dr.

- Vršiti reorganizaciju arhivirane muzičke građe u fonoteci, nototeci, videoteci i na serverima

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije u radu
- Muzička građa
- Muzička pismenost (muzički instrumenti i ansambli, istorija muzike – epohe, stilovi, pravci, žanrovi)

3.3.2. Ključni posao: Koordinacija aktivnosti za realizaciju muzičkog programa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saradnik u muzičkom programu:

- Sprovodi aktivnosti između urednika programa i **arhiva muzičke građe**
Arhiv muzičke građe: fonoteka, nototeka, audio datoteka i dr.
- Koordinira tehničkom i organizacionom podrškom u cilju realizacije muzičkog programa
- Vršiti nadzor realizacije muzičkog programa, u skladu sa košuljicama muzičkog programa
- Vršiti korekcije muzičkog programa po potrebi i nalogu nadređenog

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije u radu
- Muzička građa
- Muzička pismenost (muzički instrumenti i ansambli, istorija muzike – epohe, stilovi, pravci, žanrovi)
- Komunikacijske vještine

3.3.3. Ključni posao: Kreiranje muzičkog programa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saradnik u muzičkom programu:

- Predlaže/bira muzičku građu za realizaciju muzičkog i drugih programskih sadržaja, u saradnji sa nadređenim
- Kreira košuljicu muzičkog programa za realizaciju programa, u saradnji sa nadređenim
- Vrš izbor muzike za emitovanje emisija uživo u saradnji sa nadređenim
- Vrš izbor muzike za posebne (državni praznici i dr.) i vanredne programske sadržaje (vanredne situacije)
- Vrš snimanje i prikupljanje audio materijala na terenu za potrebe muzičkog programa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije u radu
- Muzička građa
- Muzička pismenost (muzički instrumenti i ansambli, istorija muzike – epohe, stilovi, pravci, žanrovi)
- Osnove audio tehnologije

3.3.4. Ključni posao: Konvertovanje muzičke građe u digitalne formate

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saradnik u muzičkom programu:

- Vršiti konvertovanje muzičke građe u digitalne formate koristeći odgovarajuće programe
- Daje sugestije nadređenima o potrebi konvertovanja određene muzičke građe
- Vršiti tehnološku provjeru kvaliteta konvertovane muzičke građe
- Vršiti arhiviranje konvertovane muzičke građe na odgovarajuće serverske pozicije, u skladu sa procedurama
- Izvještava nadređene o konvertovanoj muzičkoj građi

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono komunikacione tehnologije u radu
- Muzička građa
- Osnove audio tehnologije
- Engleski jezik

3.3.5. Ključni posao: Priprema promotivnih materijala za najavu muzičkih programa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saradnik u muzičkom programu:

- Prikuplja **podatke i materijale** za pripremu promocije i najavu muzičkog programa

Podaci i materijali: žanr, repertoar, tematika, biografije autora i izvođača, kritike, trajanje programa, audio i video materijali, fotografije i dr.

- Učestvuje u sastavljanju najave programa u saradnji sa nadređenim i službom za odnose sa javnošću

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije u radu
- Muzička pismenost (muzički instrumenti i ansambli, istorija muzike – epohe, stilovi, pravci, žanrovi)
- Muzička građa
- Engleski jezik

3.4. **GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI**

- Nema komercijalnih poslova

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saradnik u muzičkom programu:

- Prikuplja **statističke podatke** za različite potrebe

Statistički podaci: posjećenost, slušanost, emitovani autori, djela, izvođači i dr.

- Priprema periodične izvještaje o realizovanim muzičkim programima
- Vodi i drugu poslovnu dokumentaciju potrebnu za rad

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Administrativni poslovi u muzičkom programu

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

- Nema poslova rukovođenja

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

- Nema poslova nadzora rada

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena normativa i standarda rada u muzičkom programu

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saradnik u muzičkom programu:

- Primjenjuje trendove i inovacije u kreiranju muzičkog programa
- Poštuje procedure prilikom rukovanja muzičkom građom
- Istražuje nove **web platforme** od značaja za realizaciju muzičkog programa

Web platforme: YouTube, Spotify, Deezer, SoundCloud, Shazam i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Normativi i standardi rada u muzičkom programu
- Upotreba informaciono komunikacione tehnologije u radu
- Muzička građa
- Engleski jezik

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Obezbeđivanje funkcionalnosti sredstava za rad

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saradnik u muzičkom programu:

- Ažurira softvere za realizaciju muzičkog programa
- Otklanja manje greške u radu softvera za realizaciju muzičkog programa prema uputstvu licenciranih proizvođača
- Održava funkcionalnost sredstava za rad
- Obavještava nadređene o većim oštećenjima i kvarovima

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba i održavanje sredstava za rad
- Procedure u radu

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa saradnicima i poslovnim partnerima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saradnik u muzičkom programu:

- Komunicira sa saradnicima pri koncipiranju muzičkog programa
- Komunicira sa autorima, izvođačima i njihovim menadžerima u cilju angažovanja za potrebe muzičkog programa, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Komunicira sa organizacijom za zaštitu autorskog i srodnih prava
- Komunicira sa izdavačima muzičke građe
- Koristi stručnu terminologiju u komunikaciji
- Komunicira na engleskom jeziku

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Upotreba informaciono komunikacione tehnologije u radu
- Stručna terminologija
- Engleski jezik

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Saradnik u muzičkom programu:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite na radu prilikom realizacije operativnih i drugih poslova
- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava zdravlje zaposlenih i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Saradnik u muzičkom programu radi u RTV kućama, kulturnim i muzičkim centrima. Rad se odvija sjedeći u kancelarijskim uslovima i na terenu.
Srodna zanimanja	Notograf, Arhivar muzičke građe
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Saradnik / saradnica u muzičkom programu

Kod dokumenta: SZ-020241-SARMP

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Vladimir Maraš, specijalista harmonije, urednik muzičkog programa, Radio Televizija Crne Gore
2. Branka Banović, diplomirani muzičar, urednica u redakciji muzičkog programa, Radio Televizija Crne Gore
3. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
4. Maja Popović, profesor muzike, urednik muzičkog programa, JU Kulturno-informativni centar „Budo Tomović“
5. Olivera Dakić, diplomirani muzičar, nastavnik, JU Umjetnička škola “Vasa Pavić” Podgorica
6. Darko Nikčević, magistar audiotehnologije, rukovodilac elektroakustičke laboratorije, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
7. Ana Perunović-Ražnatović, magistar umjetnosti, stručni saradnik, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore

Koordinatori:

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Dušan Bošković, diplomirani geograf – turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
TROMBONISTA/TROMBONISTKINJA

1. Standard za zanimanje Trombonista/Trombonistkinja, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-20 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore“.
3. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 100-85/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

TROMBONISTA/ TROMBONISTKINJA

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: TROMBONISTA/ TROMBONISTKINJA

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Trombonista planira i organizuje aktivnosti za realizaciju javnog nastupa samostalno i/ili u grupi, obavlja pripremne poslove za javni nastup, priprema i štимуje instrument i usvirava se pred nastup, realizuje probe i javno izvodi odabrani muzički repertoar, poštujući normative i standarde u radu. Rukovodi i nadzire organizacione aktivnosti u radu manjeg muzičkog ansambla. Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za izvođenje. Vodi odgovarajuću poslovnu dokumentaciju javnih nastupa, ugovara nastupe i komunicira sa saradnicima, publikom i medijima. Obavlja poslove na način da ne ugrožava svoje zdravlje, zdravlje saradnika i publike i radnu i životnu sredinu.

KOMPETENCIJE

Trombonista:

- Analizira, planira i organizuje poslove za realizaciju javnog nastupa
- Obavlja potrebne pripreme za javni nastup
- Priprema mjesto za javni nastup
- Štimuje instrument i usvirava se pred nastup
- Izvodi tonsku/ akustičku probu
- Izvodi muzički repertoar, u skladu sa uslovima javnog nastupa
- Obavlja završne poslove nakon javnog nastupa
- Ugovara javni nastup
- Vodi poslovnu dokumentaciju na odgovarajući način
- Rukovodi radom manjeg muzičkog ansambla
- Nadzire rad manjeg muzičkog ansambla
- Sprovodi lične i aktivnosti ansambla, u skladu sa primjerima dobre prakse i normativima izvođenja muzičkih djela
- Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za javni nastup
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, publikom i medijima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa
Priprema posla i radnog mjesta	- Priprema za javni nastup - Priprema mjesta za javni nastup
Operativni poslovi	- Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe - Tonska / akustička proba - Javni nastup - Završni poslovi nakon javnog nastupa
Komercijalni poslovi	- Ugovaranje javnog nastupa
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla
Nadzor rada	- Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla
Obezbjediavanje kvaliteta	- Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa
Održavanje i popravke	- Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup
Komunikacija	- Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista:

- Analizira javni nastup u odnosu na ciljnu grupu, povod, vrijeme i mjesto nastupa
- Planira potrebna **sredstva** i **podršku** za realizaciju javnog nastupa
 - Sredstva:** scena, rasvjeta, ozvučenje, instrumenti i dr.
 - Podrška:** logistička podrška i medijska promocija
- Izrađuje plan aktivnosti za realizaciju javnog nastupa
- Dostavlja definisanu **listu zahtjeva** izvođača za realizaciju programa realizatoru programa
 - Lista zahtjeva izvođača:** rajder lista (rider list), input lista, lista binske opreme, stejdž plot (stage plot) i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove marketinga i menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista:

- Vršiti odabir muzičkog repertoara, u skladu sa analizom nastupa
- Pribavlja potrebni notni materijali, u skladu sa repertoarom
- Formira ansambl, u skladu sa odabranim repertoarom
- Uvježbava izabrani muzički repertoar samostalno i/ili u grupi - ansamblu
- Dogovara termine i realizuje **probe** pred javni nastup
 - Proba:** akustička/tonska, generalna i kostimska
- Ugovora logističku podršku za javni nastup, po potrebi
- Vršiti provjeru pripremljenosti pomoćnog prostora za korišćenje pred javni nastup

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzički repertoar – klasični, popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)
- Vrste i sastav ansambala
- Osnove menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema
- Autorska prava

3.2.2. Ključni posao: Priprema mjesta za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista:

- Provjerava ispunjenost sa liste zahtjeva za realizaciju javnog nastupa
- Vršiti korekcije u odnosu na ispunjenost liste zahtjeva, u cilju usaglašavanja aktivnosti
- Daje instrukcije nadležnim za postavljanje **inventara** na scenu
 - Inventar:** stolice, notni stalci, praktikabli, paravani i dr.
- Pozicionira se na scenu u odnosu na stejdž plot

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tonska oprema
- Muzički instrumenti
- Vrste i sastav muzičkih ansambala

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista:

- Usaglašava intonaciju instrumenta prema dogovorenom štimu (frekvenciji kamertona)
- Izvodi **pripremne vježbe** pred javni nastup
 - Pripremne vježbe:** tjelesne vježbe, vježbe disanja, koncentracije i dr.
- Vršiti usviravanje u cilju pripreme za nastup
- Daje instrukcije ton majstoru (dizajneru zvuka) prilikom podešavanja tonskog/akustičkog balansa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Štimovanje instrumenta – definicija, vrste i načini
- Usviravanje
- Pripreme za javni nastup (tjelesne vježbe, vježbe disanja i koncentracije)

3.3.2. Ključni posao: Tonska/ akustička proba

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista:

- Procjenjuje akustičnost sale radi usklađivanja dinamike i načina muzičkog izvođenja
- Podešava balans među članovima ansambla, u skladu sa akustikom instrumenata i prostorom
- Provjerava funkcionalnost **tonske opreme** sa ton majstorom (dizajnerom zvuka)

Tonska oprema: mikrofoni, zvučnici, pojačala, kablovi, di-boksovi, miksete, monitoring i dr.

- Daje sugestije ton majstoru u stvaranju konačne zvučne slike

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove akustike
- Tonska oprema

3.3.3. Ključni posao: Javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista:

- Uspostavlja **komunikaciju sa publikom** tokom javnog nastupa

Komunikacija sa publikom: verbalna, neverbalna, interakcija

- Izvodi predviđeni **muzički repertoar** samostalno ili u grupi - ansamblu po notnom ili bez notnog zapisa

Muzički repertoar: klasični i popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)

- Izvodi interpretaciju dajući poseban doprinos interpretaciji kroz lično shvatanje muzičkog djela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Osnove komunikologije
- Muzička animacija

3.3.4. Ključni posao: Završni poslovi nakon javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista:

- Ostvaruje kontakt sa publikom nakon nastupa po sopstvenom nahođenju ili po dogovoru sa poslodavcem
- Odlaze notni materijal na odgovarajući način
- Čisti i pakuje instrument na odgovarajući način
- Odlaze garderobu i kostime na odgovarajući način
- Daje izjave za medije, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Sociologija kulture
- Psihologija
- Lična i radna higijena

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Ugovaranje javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista:

- Pregovara sa poslodavcima o uslovima ugovora za javni nastup
- Vršiti kalkulaciju troškova i definiše cijenu nastupa
- Potpisuje ugovor o javnom nastupu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove preduzetništva
- Poslovna administracija

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista:

- Vodi evidenciju o realizovanim javnim nastupima
- Arhivira audio i video zapise sa javnih nastupa i objave u medijima
- Arhivira promotivni materijal na odgovarajući način u skladu sa procedurama
- Ažurira **personalni dosije**

Personalni dosije: diplome, sertifikati, licence, ugovori, rješenja i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna administracija

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

3.6.1. Ključni posao: Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista: <ul style="list-style-type: none">- Organizuje aktivnosti manjeg muzičkog ansambla- Rukovodi aktivnostima na realizaciji javnog nastupa
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Osnove menadžmenta u kulturi

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

3.7.1. Ključni posao: Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista: - Vršiti nadzor realizacije preuzetih obaveza članova manjeg muzičkog ansambla po kvalitetu i dinamici
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
- Osnove preduzetništva

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista:

- Izvršava obaveze, u skladu sa etičkim kodeksom
- Izvodi muzički repertoar poštujući sve elemente muzičkog teksta i stilske karakteristike izabranog žanra
- Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Etički kodeks
- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Komunikologija
- Muzička animacija

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista: <ul style="list-style-type: none">- Redovno održava instrument i opremu za nastup- Čuva instrument i opremu, u skladu sa uputstvima proizvođača
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Održavanje instrumenta

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista:

- Komunicira sa saradnicima, publikom i medijima na maternjem i najmanje jednom svjetskom jeziku, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije, timskog rada, protokola i bontona
- Koristi stručnu terminologiju u komunikaciji
- Komunicira sa članovima ansambla i publikom tokom nastupa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikologija
- Stručna terminologija
- Strani jezik
- Protokol i bonton

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trombonista:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi instrument, sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava sopstveno zdravlje, zdravlje saradnika i publike i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Trombonista radi individualno ili u muzičkim ansamblima, sa ili bez ozvučenja. Rad se odvija u zatvorenim i otvorenim prostorima u različitim uslovima za izvođenje, sjedeći ili stojeći.
Srodna zanimanja	Oboista, Flautista, Gitarista, Harfista, Harmonikaš, Hornista, Klarinetista, Klavirista, Kontrabasista, Oboista, Perkusionista, Saksofonista, Solo pjevač, Fagotista, Trubač, Violinista, Violista i Violončelisa
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Trombonista/ Trombonistkinja

Kod dokumenta: SZ-020241-TROMB

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Borjan Radović, spec. art-gitarista, samostalni savjetnik I, Ministarstvo prosvjete
2. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
3. Nataša Popović, MA kamerne muzike, docent, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
4. Šukrija Serhatlić, stručni učitelj, šef narodnog orkestra, JU Kulturo-informativni centar „Budo Tomović“
5. Dario Krivokapić, MA hornista, orkestarski muzičar-hornista i dirigent, JU Muzički centar Crne Gore - Gradska muzika Kotor
6. Mira Popović, diplomirani muzičar, nastavnik solfeđa, JU Umjetnička škola za muziku i balet "Vasa Pavić" Podgorica
7. Meša Kerović, spec. art-divačkih unstrumenata, orkestarski muzičar-trombonista, JU Muzički centar Crne Gore

Koordinatori:

Dušan Bošković, diplomirani geograf-turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
TRUBAČ/TRUBAČICA

1. Standard za zanimanje Trubač/Trubačica, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-21 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore“.
3. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 100-86/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

TRUBAČ/ TRUBAČICA

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: TRUBAČ/ TRUBAČICA

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Trubač planira i organizuje aktivnosti za realizaciju javnog nastupa samostalno i/ili u grupi, obavlja pripremne poslove za javni nastup, priprema i štимуje instrument i usvirava se pred nastup, realizuje probe i javno izvodi odabrani muzički repertoar, poštujući normative i standarde u radu. Rukovodi i nadzire organizacione aktivnosti u radu manjeg muzičkog ansambla. Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za izvođenje. Vodi odgovarajuću poslovnu dokumentaciju javnih nastupa, ugovara nastupe i komunicira sa saradnicima, publikom i medijima. Obavlja poslove na način da ne ugrožava svoje zdravlje, zdravlje saradnika i publike i radnu i životnu sredinu.

KOMPETENCIJE

Trubač:

- Analizira, planira i organizuje poslove za realizaciju javnog nastupa
- Obavlja potrebne pripreme za javni nastup
- Priprema mjesto za javni nastup
- Štimuje instrument i usvirava se pred nastup
- Izvodi tonsku/ akustičku probu
- Izvodi muzički repertoar, u skladu sa uslovima javnog nastupa
- Obavlja završne poslove nakon javnog nastupa
- Ugovara javni nastup
- Vodi poslovnu dokumentaciju na odgovarajući način
- Rukovodi radom manjeg muzičkog ansambla
- Nadzire rad manjeg muzičkog ansambla
- Sprovodi lične i aktivnosti ansambla, u skladu sa primjerima dobre prakse i normativima izvođenja muzičkih djela
- Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za javni nastup
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, publikom i medijima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa
Priprema posla i radnog mjesta	- Priprema za javni nastup - Priprema mjesta za javni nastup
Operativni poslovi	- Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe - Tonska / akustička proba - Javni nastup - Završni poslovi nakon javnog nastupa
Komercijalni poslovi	- Ugovaranje javnog nastupa
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla
Nadzor rada	- Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla
Obezbjediavanje kvaliteta	- Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa
Održavanje i popravke	- Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup
Komunikacija	- Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač:

- Analizira javni nastup u odnosu na ciljnu grupu, povod, vrijeme i mjesto nastupa
- Planira potrebna **sredstva** i **podršku** za realizaciju javnog nastupa
 - Sredstva:** scena, rasvjeta, ozvučenje, instrumenti i dr.
 - Podrška:** logistička podrška i medijska promocija
- Izrađuje plan aktivnosti za realizaciju javnog nastupa
- Dostavlja definisanu **listu zahtjeva** izvođača za realizaciju programa realizatoru programa
 - Lista zahtjeva izvođača:** rajder lista (rider list), input lista, lista binske opreme, stejdž plot (stage plot) i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove marketinga i menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač:

- Vršiti odabir muzičkog repertoara, u skladu sa analizom nastupa
- Pribavlja potrebni notni materijali, u skladu sa repertoarom
- Formira ansambl, u skladu sa odabranim repertoarom
- Uvježbava izabrani muzički repertoar samostalno i/ili u grupi - ansamblu
- Dogovara termine i realizuje **probe** pred javni nastup
 - Proba:** akustička/tonska, generalna i kostimska
- Ugovora logističku podršku za javni nastup, po potrebi
- Vršiti provjeru pripremljenosti pomoćnog prostora za korišćenje pred javni nastup

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzički repertoar – klasični, popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)
- Vrste i sastav ansambala
- Osnove menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema
- Autorska prava

3.2.2. Ključni posao: Priprema mjesta za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač:

- Provjerava ispunjenost sa liste zahtjeva za realizaciju javnog nastupa
- Vršiti korekcije u odnosu na ispunjenost liste zahtjeva, u cilju usaglašavanja aktivnosti
- Daje instrukcije nadležnim za postavljanje **inventara** na scenu
Inventar: stolice, notni stalci, praktikabli, paravani i dr.
- Pozicionira se na scenu u odnosu na stejdž plot

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tonska oprema
- Muzički instrumenti
- Vrste i sastav muzičkih ansambala

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač:

- Usaglašava intonaciju instrumenta prema dogovorenom štimu (frekvenciji kamertona)
- Izvodi **pripremne vježbe** pred javni nastup
 - Pripremne vježbe:** tjelesne vježbe, vježbe disanja, koncentracije i dr.
- Vršiti usviravanje u cilju pripreme za nastup
- Daje instrukcije ton majstoru (dizajneru zvuka) prilikom podešavanja tonskog/akustičkog balansa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Štimovanje instrumenta – definicija, vrste i načini
- Usviravanje
- Pripreme za javni nastup (tjelesne vježbe, vježbe disanja i koncentracije)

3.3.2. Ključni posao: Tonska/ akustička proba

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač:

- Procjenjuje akustičnost sale radi usklađivanja dinamike i načina muzičkog izvođenja
- Podešava balans među članovima ansambla, u skladu sa akustikom instrumenata i prostorom
- Provjerava funkcionalnost **tonske opreme** sa ton majstorom (dizajnerom zvuka)

Tonska oprema: mikrofoni, zvučnici, pojačala, kablovi, di-boksovi, miksete, monitoring i dr.

- Daje sugestije ton majstoru u stvaranju konačne zvučne slike

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove akustike
- Tonska oprema

3.3.3. Ključni posao: Javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač:

- Uspostavlja **komunikaciju sa publikom** tokom javnog nastupa

Komunikacija sa publikom: verbalna, neverbalna, interakcija

- Izvodi predviđeni **muzički repertoar** samostalno ili u grupi - ansamblu po notnom ili bez notnog zapisa

Muzički repertoar: klasični i popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)

- Izvodi interpretaciju dajući poseban doprinos interpretaciji kroz lično shvatanje muzičkog djela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Osnove komunikologije
- Muzička animacija

3.3.4. Ključni posao: Završni poslovi nakon javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač:

- Ostvaruje kontakt sa publikom nakon nastupa po sopstvenom nahođenju ili po dogovoru sa poslodavcem
- Odlaze notni materijal na odgovarajući način
- Čisti i pakuje instrument na odgovarajući način
- Odlaze garderobu i kostime na odgovarajući način
- Daje izjave za medije, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Sociologija kulture
- Psihologija
- Lična i radna higijena

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Ugovaranje javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač:

- Pregovara sa poslodavcima o uslovima ugovora za javni nastup
- Vršiti kalkulaciju troškova i definiše cijenu nastupa
- Potpisuje ugovor o javnom nastupu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove preduzetništva
- Poslovna administracija

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač:

- Vodi evidenciju o realizovanim javnim nastupima
- Arhivira audio i video zapise sa javnih nastupa i objave u medijima
- Arhivira promotivni materijal na odgovarajući način u skladu sa procedurama
- Ažurira **personalni dosije**

Personalni dosije: diplome, sertifikati, licence, ugovori, rješenja i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna administracija

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

3.6.1. Ključni posao: Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač: <ul style="list-style-type: none">- Organizuje aktivnosti manjeg muzičkog ansambla- Rukovodi aktivnostima na realizaciji javnog nastupa
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Osnove menadžmenta u kulturi

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

3.7.1. Ključni posao: Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač: - Vršiti nadzor realizacije preuzetih obaveza članova manjeg muzičkog ansambla po kvalitetu i dinamici
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
- Osnove preduzetništva

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač:

- Izvršava obaveze, u skladu sa etičkim kodeksom
- Izvodi muzički repertoar poštujući sve elemente muzičkog teksta i stilske karakteristike izabranog žanra
- Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Etički kodeks
- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Komunikologija
- Muzička animacija

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač: <ul style="list-style-type: none">- Redovno održava instrument i opremu za nastup- Čuva instrument i opremu, u skladu sa uputstvima proizvođača
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Održavanje instrumenta

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač:

- Komunicira sa saradnicima, publikom i medijima na maternjem i najmanje jednom svjetskom jeziku, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije, timskog rada, protokola i bontona
- Koristi stručnu terminologiju u komunikaciji
- Komunicira sa članovima ansambla i publikom tokom nastupa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikologija
- Stručna terminologija
- Strani jezik
- Protokol i bonton

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Trubač:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi instrument, sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava sopstveno zdravlje, zdravlje saradnika i publike i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Trubač radi individualno ili u muzičkim ansamblima, sa ili bez ozvučenja. Rad se odvija u zatvorenim i otvorenim prostorima u različitim uslovima za izvođenje, sjedeći ili stojeći.
Srodna zanimanja	Oboista, Flautista, Gitarista, Harfista, Harmonikaš, Hornista, Klarinetista, Klavirista, Kontrabasista, Oboista, Perkusionista, Saksofonista, Solo pjevač, Trombonista, Fagotista, Violinista, Violista i Violončelisa
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Trubač/ Trubačica

Kod dokumenta: SZ-020241-TRUB

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Borjan Radović, spec. art-gitarista, samostalni savjetnik I, Ministarstvo prosvjete
2. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
3. Nataša Popović, MA kamerne muzike, docent, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
4. Šukrija Serhatlić, stručni učitelj, šef narodnog orkestra, JU Kulturo-informativni centar „Budo Tomović“
5. Dario Krivokapić, MA hornista, orkestarski muzičar-drugi hornista i dirigent, JU Muzički centar Crne Gore - Gradska muzika Kotor
6. Mira Popović, diplomirani muzičar, nastavnik solfeđa, JU Umjetnička škola za muziku i balet "Vasa Pavić" Podgorica
7. Sava Rajković, diplomirani trubač, orkestarski muzičar-drugi trubač, JU Muzički centar Crne Gore

Koordinatori:

Dušan Bošković, diplomirani geograf-turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
ŠPEDITERSKI TEHNIČAR/ŠPEDITERSKATEHNIČARKA

1. Standard za zanimanje Špediterski tehničar/Špediterska tehničarka, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-28 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore”.
3. Danom stupanja na snagu ovog rješenja prestaje da važi Rješenje o standardu zanimanja Špeditersko agencijski i carinski tehničar, broj 0302-2444/31-7 od 30.5.2011. godine („Službeni list CG“, broj 32/11).
4. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 100-93/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

**ŠPEDITERSKI TEHNIČAR/ ŠPEDITERSKA
TEHNIČARKA**

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: ŠPEDITERSKI TEHNIČAR/ ŠPEDITERSKA TEHNIČARKA

NIVO: IV 1

OPIS ZANIMANJA:

Špediterski tehničar obavlja poslove u vezi sa najavom robe za uvoz, vrši prijem dokumentacije i uvezene robe, obrađuje primljenu dokumentaciju i jedinstvenu carinsku ispravu. Uspostavlja komunikaciju sa carinskom službom i vodi računa da se carinski postupak sprovodi u skladu sa propisima. Obavlja poslove kontrole jedinstvene carinske isprave dobijene od strane nadležnog carinskog organa. U toku obavljanja špediterskih poslova primjenjuje nacionalne i međunarodne propise koji se odnose na uvoz i izvoz robe.

KOMPETENCIJE

Špediterski tehničar:

- Analizira radni zadatak u cilju pripreme za njegovu realizaciju
- Planira i organizuje sopstveni rad za realizaciju radnog zadatka
- Priprema radno mjesto za obavljanje špediterskih poslova
- Vrš prijem dokumentacije i robe za uvozni/izvozni postupak
- Obraduje primljenu dokumentaciju za uvozni/izvozni postupak
- Obraduje jedinstvenu carinsku ispravu u uvoznom/izvoznom postupku
- Kontroliše jedinstvenu carinsku ispravu dobijenu od nadležnog carinskog organa
- Obavlja analizu tržišta i promociju špediterskih usluga
- Ispunjava radnu dokumentaciju i vodi evidenciju
- Osigurava kvalitet rada, u skladu sa propisima iz oblasti špedicije
- Održava sredstva i opremu koja se koriste u radu špeditera
- Komunicira sa nadređenima, saradnicima i strankama, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje mjere zaštite i zdravlja na radu i zaštite životne sredine

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	<ul style="list-style-type: none">- Analiziranje radnog zadatka u cilju pripreme za njegovu realizaciju- Planiranje i organizovanje sopstvenog rada za realizaciju radnog zadatka
Priprema posla i radnog mjesta	<ul style="list-style-type: none">- Priprema radnog mjesta za obavljanje špediterskih poslova
Operativni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Prijem dokumentacije i robe za uvozni/izvozni postupak- Obrada primljene dokumentacije za uvozni/izvozni postupak- Obrada jedinstvene carinske isprave u uvoznom/izvoznom postupku (JCI)- Kontrola jedinstvene carinske isprave (JCI) od strane nadležnog carinskog organa
Komercijalni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Analiza tržišta i promocija špediterskih usluga
Administrativni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Ispunjavanje radne dokumentacije i vođenje evidencije
Poslovi rukovođenja	<ul style="list-style-type: none">- Nema poslova rukovođenja
Nadzor rada	<ul style="list-style-type: none">- Nema poslova nadzora rada
Obezbeđivanje kvaliteta	<ul style="list-style-type: none">- Osiguranje kvaliteta rada, u skladu sa propisima iz oblasti špedicije
Održavanje i popravke	<ul style="list-style-type: none">- Održavanje sredstava, opreme i dokumenata koja se koriste u radu špeditera
Komunikacija	<ul style="list-style-type: none">- Obavljanje komunikacije sa nadređenima, saradnicima i strankama
Očuvanje zdravlja i okoline	<ul style="list-style-type: none">- Primjenjivanje mjera zaštite i zdravlja na radu i zaštite životne sredine

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiziranje radnog zadatka u cilju pripreme za njegovu realizaciju

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Špediterski tehničar:

- Analizira obaveze i radni zadatak od strane nadređenog u cilju obezbjeđivanja potrebnih informacija, dokumentacije i drugih resursa za njegovu realizaciju
- Analizira dnevne obaveze, zadatke i realizovane aktivnosti
- Analizira primljenu i obrađenu dokumentaciju i zahtjeve
- Procjenjuje potrebne resurse za realizaciju radnog zadatka

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Administrativno i kancelarijsko poslovanje
- Osnove organizacije rada
- Statistika
- Poslovna korespondencija i etika
- Špediterski poslovi

3.1.2. Ključni posao: Planiranje i organizovanje sopstvenog rada za realizaciju radnog zadatka

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Špediterski tehničar:

- Procjenjuje vrijeme trajanja poslova u cjelini i po fazama, u skladu sa njegovim zahtjevima i u dogovoru sa nadređenima
- Procjenjuje potrebne resurse za realizaciju radnog zadatka
- Priprema izvještaje i statističke podatke iz oblasti špediterskih usluga
- Priprema dnevne i mjesečne planove iz oblasti špediterskih usluga
- Organizuje protok poslovnih informacija i dokumenata potrebnih za svakodnevno obavljanje poslova
- Organizuje prijem stranaka u prostorijama u kojima se odvija proces rada, u skladu sa internim protokolom organizacije
- Organizuje radne sastanke sa saradnicima, u skladu sa svojim nadležnostima

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Administrativno i kancelarijsko poslovanje
- Osnove organizacije rada
- Poslovna komunikacija
- Poslovna etika

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema radnog mjesta za obavljanje špediterskih poslova

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Špediterski tehničar:

- Priprema kancelarijski prostor, **tehnička sredstva, kancelarijski pribor i potrošni materijal** za rad
 - Tehnička sredstva:** računar, štampač, fotokopir aparat, skener, telefon, telefaks i dr.
 - Kancelarijski pribor:** pečat, žig, štambilj, heftalica, mašina za bušenje papira, mašina za koričenje materijala spiralom, mašina za plastificiranje dokumenata, mašina za uništavanje dokumenata i dr.
 - Potrošni materijal:** papir, olovke, koverta, obrasci (bjanko deklaracija, tovarni list i dr.) i dr.
- Priprema poslovnu dokumentaciju i obezbjeđuje informacije potrebne za rad i komunikaciju sa strankama, saradnicima i drugim institucijama
- Prilagođava stil odijevanja i ponašanja, u skladu sa potrebama radnog mjesta i poslovnog okruženja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Administrativno i kancelarijsko poslovanje
- Timski rad
- Kancelarijska oprema, sredstva i pribor za rad
- Poslovni kodeks i bonton

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Prijem dokumentacije i robe za uvozni/izvozni postupak

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Špediterski tehničar:

- Vršiti prijem dokumentacije o robi na graničnom prelazu u zavisnosti od vrste **tranzitnog postupka**
 - Tranzitni postupak:** upućenje u uvoznu ispostavu (unutrašnjost) i upućenje na izlaznu carinsku ispostavu (granični prijelaz)
- Prikuplja **informacije** od klijenta o prispijeću robe na različite **načine**
 - Informacije:** vrijeme prispijeća, vrsta prevoznog sredstva, količina i vrsta robe i dr.
 - Načini:** putem telefona, e-maila, faksa i dr.
- Prikuplja od klijenta potrebnu **dokumentaciju** za obradu carinske deklaracije za uvoz/izvoz robe provjeravajući ispravnost i tačnost podataka
 - Dokumentacija:** faktura, tovarni list, paking lista, račun za prevoz robe i dr.
- Priprema dokumentaciju (podatke) za carinski postupak pri uvozu/izvozu robe
- Organizuje prijem **prevoznog sredstva** i različite vrste robe na određeni carinski terminal
 - Prevozno sredstvo:** kamioni, kombi vozila, manja dostavna vozila, cistijerne, kontejneri, brodovi i dr.
- Preuzima **dokumentaciju** koja prati robu i koja se prilaže prilikom podnošenja odredišnom carinskom organu
 - Dokumentacija:** faktura, tovarni list, paking lista, račun za prevoz, uvjerenje o porijeklu robe, ovlašćenje o zastupanju pred carinskim organima i dr.
- Predaje prethodno sistematizovanu dokumentaciju carinskim organima za postupak carinjenja
- Preuzima uvjerenje o prijemu robe od strane nadležnih carinskih organa
- Provjerava ispravnost carinskog obilježja - carinske plombe na robi koja je predmet carinjenja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Prijem, najava i prispijeće robe
- Prevozna sredstva
- Poznavanje robe
- Jedinstvena carinska isprava
- Dokumentacija u prevozu robe
- Carinska obilježja
- Špediterska dokumenta
- Carinski postupak

3.3.2. Ključni posao: Obrada primljene dokumentacije za uvozni/izvozni postupak

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Špediterski tehničar:

- Upoređuje primljenu dokumentaciju za uvoz/izvoz robe sa postojećom najavom robe
- Provjerava tačnost **podataka** u primljenoj dokumentaciji za uvoz/izvoz robe
 - Podaci:** vrsta, količina i vrijednost robe
- Podnosi neophodne **zahtjeve** carinskim organima u slučaju **nepravilnosti** ili nedostataka u dostavljenoj dokumentaciji za uvoz/izvoz robe
 - Zahtjevi:** za pred pregled robe, za izlazak carinskih organa na lice mjesta i dr.
 - Nepravilnosti:** oštećenje carinskog obilježja, neslaganje podataka, nepotpuna dokumentacija i dr.
- Pribavlja neophodne **dozvole, rješenja i uvjerenja** od strane **nadležnih državnih organa** za uvoz/izvoz pojedinih vrsta robe
 - Dozvole:** za uvoz/izvoz lijekova, za uvoz/izvoz kontrolisanih supstanci, za uvoz/izvoz naoružanja i vojne opreme i dr.
 - Rješenja i uvjerenja:** sanitarna, fitosanitarna, veterinarska, radiološka i dr.
 - Nadležni državni organi:** ministarstva sa organima u svom sastavu (Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo kulture, Uprava za inspeksijske poslove, Uprava za bezbjednost hrane, Agencija za zaštitu životne sredine, Agencija za lijekove, Institut za crnu metalurgiju, Centar za ekotoksikološka ispitivanja, Institut za javno zdravlje i dr.)
- Kompletira potrebnu dokumentaciju o robi za obradu (popunjavanje) carinske deklaracije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Ugovorne strane špediterskog posla
- Špediterske dozvole
- Špediterska uvjerenja
- Dokumentacija u prevozu robe
- Poznavanje robe
- Upravni postupak
- Carinska deklaracija

3.3.3. Ključni posao: Obrada jedinstvene carinske isprave za robu u uvoznom/izvoznom postupku (JCI)

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Špediterski tehničar:

- Utvrđuje **vrstu** carinskog postupka za uvezenu/izvezenu robu
 - Vrste:** 1 - izvoz, 2 - pasivno oplemenjivanje, 3 - ponovni izvoz, 4 - stavljanje robe u slobodan promet, 5 - privremeni uvoz i aktivno oplemenjivanje, 6- povraćaj-ponovni uvoz, 7- carinsko skladište i unošenje robe u slobodnu zonu, 8- zbirni prevoz, 9- prerada i uništenje robe pod carinskim nadzorom, pojednostavljeni carinski postupak (kućno carinjenje)
- Popunjava **rubrike** jedinstvene carinske deklaracije u elektronskoj formi
 - Rubrike:** pošiljalac, primalac, vrsta prevoza, vrsta i opis robe, broj koleta, tarifna oznaka, bruto i neto masa, vrijednost robe i dr.
- Vršiti obradu carinske deklaracije koristeći odgovarajuće **programe** povezane sa carinskim programom
 - Programi:** ZZI (priprema i razmjena elektronskih tranzitnih dokumenata), CIS (carinski informacijski sistem), NCTS (novi kompjuterizovani tranzitni sistem) i dr.
- Provjerava tačnost i usklađenost unijetih **podataka** o uvezenoj/izvezenoj robi u carinskoj deklaraciji
 - Podaci:** vrijednost, količina, vrsta, dokazi o porijeklu robe, tarifna oznaka i dr.
- Upisuje registracioni broj deklaracije na osnovu poslate JCI (jedinstvene carinske isprave) dobijene iz carinskog informacijskog sistema (CIS)
- Štampa deklaraciju i predaje je sa pratećom dokumentacijom nadležnom carinskom organu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Carinska deklaracija
- Carinski postupak
- Elektronska obrada JCI- a
- Poslovna informatika
- Carinski informacijski sistem
- Špediterska dokumentacija
- Carinski organi
- Pojednostavljeni carinski postupak

3.3.4. Ključni posao: Kontrola jedinstvene carinske isprave (JCI) dobijene od strane nadležnog carinskog organa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Špediterski tehničar:

- Vršiti prijem jedinstvene carinske isprave (JCI) od strane nadležnog carinskog organa
- Unosi **izmjene** na JCI u slučaju utvrđenih nepravilnosti ili neispravnosti od strane nadležnog carinskog organa
Izmjene: netačnost unijetih podataka, carinske tarife, vjerodostojnost i validnost priložene dokumentacije i dr.
- Predaje izmijenjenu JCI i dodatnu dokumentaciju nadležnom carinskom organu, u skladu sa sugestijama nastalim u toku inspekcijaskog nadzora
- Pristupa dodatnom carinskom **pregledu i provjeri** uvezene robe od strane nadležnih organa
Pregled i provjera: brojanje, vaganje i utvrđivanje vrste robe i dr.
- Vršiti prijem povratne **dokumentacije** i informacija o statusu robe u pogledu činjeničnog i prijavljenog stanja
Dokumentacija: zapisnik, rješenje i dr.
- Obavještava klijenta o plaćanju **carinskog duga** (uvozne dažbine)
Carinski dug: carina, akciza, porez na dodatu vrijednost (PDV) i dr.
- Preuzima primjerke ovjerene dokumentacije od strane carinskih organa namijenjenih za uvoznika, odnosno podnosioca isprava
- Obavještava uvoznika o okončanju carinskog postupka i organizuje isporuku robe i prateće dokumentacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Popunjavanje jedinstvene carinske isprave
- Inspekcijaski nadzori
- Poznavanje robe
- Carinski pregledi
- Carinski dug
- Špediterska dokumentacija
- Carinjenje robe- carinski postupci

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Analiza tržišta i promocija špediterskih usluga

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Špediterski tehničar:

- Priprema podatke za fakturisanje špediterskih usluga na osnovu obrađene dokumentacije
- Fakturiše naknade za izvršene špediterske usluge, u skladu sa ugovorom i procedurama
- Priprema uplatnice za izvršene špediterske usluge
- Obavlja uplatu naloga i računa, u skladu sa odgovarajućim instrukcijama za plaćanje
- Prati dinamiku plaćanja i naplatu fakturisanih špediterskih usluga
- Analizira tržište u cilju pronalaženja novih klijenata
- Sprovodi aktivnosti za promociju špediterskih usluga
- Izrađuje specifikaciju utroška i trebovanje potrebne opreme, kancelarijskog materijala i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Marketing i istraživanje tržišta
- Saobraćajna geografija
- Ekonomska geografija
- Ponuda, tražnja i cijene
- Gotovinsko i bezgotovinsko plaćanje
- Elektronsko poslovanje

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Ispunjavanje radne dokumentacije i vođenje evidencije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Špediterski tehničar:

- Prikuplja podatke za izradu ugovora o špediterskim uslugama
- Sastavlja izvještaj o radu u odgovarajućoj formi
- Ažurira relevantne podatke i informacije u internom informatičkom sistemu
- Vodi evidencije o izdatim i razduženim jedinstvenim carinski ispravama, u skladu sa **pravilima**
Pravila: carinsko i javno skladište, slobodne carinske zone, privremeni uvoz i izvoz i dr.
- Sastavlja razne vrste dopisa, obavještenja, zapisnika u odgovarajućoj formi
- Vodi odgovarajuću evidenciju za prijem opreme, sitnog inventara i potrošnog materijala
- Priprema prijedlog za rashodovanje opreme, sitnog inventara i kancelarijskog materijala
- Čuva kompletnu dokumentaciju o prevozu robe, u skladu sa procedurama
- Vodi odgovarajuću evidenciju za prijem opreme, sitnog inventara i potrošnog materijala

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna i službena korespondencija
- Ugovor o špediciji
- Evidencije i evidenciona sredstva
- Poslovna informatika
- Saobraćajno pravo
- Stručni engleski jezik

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

- Nema poslova rukovođenja

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

- Nema poslova nadzora rada

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Osiguranje kvaliteta rada, u skladu sa propisima iz oblasti špedicije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Špediterski tehničar:

- Izvršava poslove i radne zadatke, u skladu sa važećim nacionalnim pravilima i **propisima** iz oblasti špediterske djelatnosti

Propisi: carinski zakon, zakon o PDV-u, zakon o akcizama, Zakon o obligacionim odnosima, Pravilnik o popunjavanju JCI-a, Zakon o carinskoj tarifi, izmjene i dopune zakona i dr.

- Izvršava poslove i radne zadatke, u skladu sa međunarodnim zakonima i konvencijama iz oblasti špediterske djelatnosti
- Kontroliše primjenu i izmjene propisa i pravila u oblasti špedicije
- Kontroliše realizaciju operativnih i drugih poslova u oblasti špedicije
- Otklanja uočene nepravilnosti, u skladu sa specifičnostima špediterskog posla
- Vodi računa o tajnosti dokumenata i podataka, u skladu sa propisima o tajnosti dokumenata i zaštiti podataka
- Prati savremena dostignuća iz oblasti špedicije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Propisi za oblast špedicije
- Propisi za oblast carina
- Administrativno i kancelarijsko poslovanje
- Poslovi špedicije
- Propisi o zaštiti podataka i dokumenata
- Carinska tarifa

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje sredstava, opreme i dokumenata koja se koriste u radu špeditera

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Špediterski tehničar:

- Pregleda materijalno-tehnička sredstva i opremu koju koristi u radu, u skladu sa korisničkim uputstvom
- Arhivira i kontrolira očuvanost JCI, u skladu sa propisanim pravilima i procedurom
- Pregleda stanje dokumentacije koja se arhivira
- Vršiti prijavu kvarova opreme i uređaja odgovornoj osobi, u skladu sa propisanom procedurom

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Pravila kancelarijskog poslovanja
- Arhivska djelatnost
- Sredstva i oprema za rad

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Obavljanje komunikacije sa nadređenima, saradnicima i strankama

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Špediterski tehničar:

- Komunicira sa saradnicima unutar organizacije na svim organizacionim nivoima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i poslovnog bontona
- Komunicira sa klijentima, poslovnim partnerima i nadležnim institucijama, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i poslovnog bontona
- Traži od nadređenog neophodne informacije i pojašnjenja za realizaciju radnog zadatka
- Izvještava nadređenog o završenom poslu koristeći jasnu i stručnu terminologiju
- Učestvuje u ostvarivanju saradnje sa državnim organima i službama
- Komunicira sa saradnicima i strankama koristeći **tehnička sredstva za komunikaciju** u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Tehnička sredstva za komunikaciju: telefonski uređaj, računar, telefaks i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikacija
- Poslovna i službena korespondencija
- Upotreba stručne terminologije
- Poslovni protokol i bonton
- Stručni engleski jezik

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Primjenjivanje mjera zaštite i zdravlja na radu i zaštite životne sredine

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Špediterski tehničar:

- Sprovodi mjere za bezbjedne uslove rada
- Sprovodi postupke i mjere za zaštitu na radu prilikom realizacije operativnih i drugih poslova i u interakciji sa strankama u okviru svog djelokruga rada
- Sprovodi postupke i mjere za zaštitu zdravlja na radu
- Koristi sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Obavlja špediterske poslove primjenjujući propise o zaštiti životne sredine
- Odlaze i čuva kancelarijski materijal i dokumenta na način koji ne ugrožava zdravlje zaposlenih i životnu sredinu
- Uništava nepotrebne podatke u pisanoj i elektronskoj formi, u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine
- Obavlja poslove efikasno, bez nepotrebnog utroška materijala i ugrožavanja okoline
- Obezbeđuje da radno mjesto bude čisto i uredno

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Interdisciplinarna područja Podsektor: Ekonomija, pravo i saobraćaj
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	3331 Špediter i srodna zanimanja
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Špediterski tehničar radi u privrednim društvima, samostalno kao preduzetnik, organima državne uprave i organima u sastavu i lokalnoj samoupravi. Posao obavlja u kancelariji koristeći u radu računar i drugu odgovarajuću opremu i na terenu koristeći vozilo. Može da radi samostalno, da koordinira manjom grupom i/ili da radi pod nadzorom nadređenog. Posao podrazumijeva rad u smjenama i rad noću.
Srodna zanimanja	Tehničar za organizaciju transporta, Carinski tehničar, Tehničar osiguranja, Finansijski tehničar
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Špediterski tehničar/ Špediterska tehničarka

Kod dokumenta: SZ-130141-ŠPT

Datum usvajanja dokumenta: 03.april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Tamara Leković, diplomirani menadžer, vođa projekta u odjeljenju za carinsko zastupanje, Zetatrans a.d. Podgorica
2. Marija Đurović, diplomirani menadžer, službenik u sektoru špedicije, Perfect trade d.o.o. Podgorica
3. Milena Ivanović, diplomirani profesor italijanskog jezika, logističar u sektoru za kontejnerski transport, Perfect trade d.o.o. Podgorica
4. Miroslav Raonić, diplomirani pravnik, načelnik odsjeka za ljudske resurse, Uprava carina, Ministarstvo finansija
5. Branko Pavićević, diplomirani menadžer u pomorstvu, upravnik, PJ Carinarnica Kotor
6. Vesna Radulović, diplomirani pedagog i andragog, samostalni savjetnik I za praćenje obrazovanja i zanimanja, Zavod za zapošljavanje Crne Gore
7. Mimo Drašković, vanredni profesor, Pomorski fakultet Univerziteta Crne Gore
8. Maja Mijušković, diplomirani pravnik, direktor, Direktorat za pomorsku privredu, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
9. Bogdan Radović, diplomirani inženjer saobraćaja, nastavnik, JU Srednja pomorska škola, Kotor

Koordinatori:

Srđan Obradović, diplomirani pravnik, koordinator u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Miloš Trivić, magistar menadžmenta u pomorstvu, nastavnik, JU Srednja pomorska škola, Kotor

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
OBOISTA/OBOISTKINJA

1. Standard za zanimanje Oboista/Oboistkinja, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-8 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore“.
3. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 100-72/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

OBOISTA/ OBOISTKINJA

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: OBOISTA/ OBOISTKINJA

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Oboista planira i organizuje aktivnosti za realizaciju javnog nastupa samostalno i/ili u grupi, obavlja pripremne poslove za javni nastup, priprema i štимуje instrument i usvirava se pred nastup, realizuje probe i javno izvodi odabrani muzički repertoar, poštujući normative i standarde u radu. Rukovodi i nadzire organizacione aktivnosti u radu manjeg muzičkog ansambla. Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za izvođenje. Vodi odgovarajuću poslovnu dokumentaciju javnih nastupa, ugovara nastupe i komunicira sa saradnicima, publikom i medijima. Obavlja poslove na način da ne ugrožava svoje zdravlje, zdravlje saradnika i publike i radnu i životnu sredinu.

KOMPETENCIJE

Oboista:

- Analizira, planira i organizuje poslove za realizaciju javnog nastupa
- Obavlja potrebne pripreme za javni nastup
- Priprema mjesto za javni nastup
- Štimuje instrument i usvirava se pred nastup
- Izvodi tonsku/ akustičku probu
- Izvodi muzički repertoar, u skladu sa uslovima javnog nastupa
- Obavlja završne poslove nakon javnog nastupa
- Ugovara javni nastup
- Vodi poslovnu dokumentaciju na odgovarajući način
- Rukovodi radom manjeg muzičkog ansambla
- Nadzire rad manjeg muzičkog ansambla
- Sprovodi lične i aktivnosti ansambla, u skladu sa primjerima dobre prakse i normativima izvođenja muzičkih djela
- Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za javni nastup
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, publikom i medijima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa
Priprema posla i radnog mjesta	- Priprema za javni nastup - Priprema mjesta za javni nastup
Operativni poslovi	- Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe - Tonska / akustička proba - Javni nastup - Završni poslovi nakon javnog nastupa
Komercijalni poslovi	- Ugovaranje javnog nastupa
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla
Nadzor rada	- Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla
Obezbjedivanje kvaliteta	- Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa
Održavanje i popravke	- Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup
Komunikacija	- Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista:

- Analizira javni nastup u odnosu na ciljnu grupu, povod, vrijeme i mjesto nastupa
- Planira potrebna **sredstva** i **podršku** za realizaciju javnog nastupa
 - Sredstva:** scena, rasvjeta, ozvučenje, instrumenti i dr.
 - Podrška:** logistička podrška i medijska promocija
- Izrađuje plan aktivnosti za realizaciju javnog nastupa
- Dostavlja definisanu **listu zahtjeva** izvođača za realizaciju programa realizatoru programa
 - Lista zahtjeva izvođača:** rajder lista (rider list), input lista, lista binske opreme, stejdž plot (stage plot) i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove marketinga i menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista:

- Vršiti odabir muzičkog repertoara, u skladu sa analizom nastupa
- Pribavlja potrebni notni materijali, u skladu sa repertoarom
- Formira ansambl, u skladu sa odabranim repertoarom
- Uvježbava izabrani muzički repertoar samostalno i/ili u grupi - ansamblu
- Dogovara termine i realizuje **probe** pred javni nastup
 - Proba:** akustička/tonska, generalna i kostimska
- Ugovora logističku podršku za javni nastup, po potrebi
- Vršiti provjeru pripremljenosti pomoćnog prostora za korišćenje pred javni nastup

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzički repertoar – klasični, popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)
- Vrste i sastav ansambala
- Osnove menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema
- Autorska prava

3.2.2. Ključni posao: Priprema mjesta za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista:

- Provjerava ispunjenost sa liste zahtjeva za realizaciju javnog nastupa
- Vršiti korekcije u odnosu na ispunjenost liste zahtjeva, u cilju usaglašavanja aktivnosti
- Daje instrukcije nadležnim za postavljanje **inventara** na scenu
 - Inventar:** stolice, notni stalci, praktikabli, paravani i dr.
- Pozicionira se na scenu u odnosu na stejdž plot

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tonska oprema
- Muzički instrumenti
- Vrste i sastav muzičkih ansambala

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista:

- Usaglašava intonaciju instrumenta prema dogovorenom štimu (frekvenciji kamertona)
- Izvodi **pripremne vježbe** pred javni nastup
 - Pripremne vježbe:** tjelesne vježbe, vježbe disanja, koncentracije i dr.
- Vršiti usviravanje u cilju pripreme za nastup
- Daje instrukcije ton majstoru (dizajneru zvuka) prilikom podešavanja tonskog/akustičkog balansa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Štimovanje instrumenta – definicija, vrste i načini
- Usviravanje
- Pripreme za javni nastup (tjelesne vježbe, vježbe disanja i koncentracije)

3.3.2. Ključni posao: Tonska/ akustička proba

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista:

- Procjenjuje akustičnost sale radi usklađivanja dinamike i načina muzičkog izvođenja
- Podešava balans među članovima ansambla, u skladu sa akustikom instrumenata i prostorom
- Provjerava funkcionalnost **tonske opreme** sa ton majstorom (dizajnerom zvuka)

Tonska oprema: mikrofoni, zvučnici, pojačala, kablovi, di-boksovi, miksete, monitoring i dr.

- Daje sugestije ton majstoru u stvaranju konačne zvučne slike

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove akustike
- Tonska oprema

3.3.3. Ključni posao: Javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista:

- Uspostavlja **komunikaciju sa publikom** tokom javnog nastupa

Komunikacija sa publikom: verbalna, neverbalna, interakcija

- Izvodi predviđeni **muzički repertoar** samostalno ili u grupi - ansamblu po notnom ili bez notnog zapisa

Muzički repertoar: klasični i popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)

- Izvodi interpretaciju dajući poseban doprinos interpretaciji kroz lično shvatanje muzičkog djela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Osnove komunikologije
- Muzička animacija

3.3.4. Ključni posao: Završni poslovi nakon javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista:

- Ostvaruje kontakt sa publikom nakon nastupa po sopstvenom nahođenju ili po dogovoru sa poslodavcem
- Odlaze notni materijal na odgovarajući način
- Čisti i pakuje instrument na odgovarajući način
- Odlaze garderobu i kostime na odgovarajući način
- Daje izjave za medije, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Sociologija kulture
- Psihologija
- Lična i radna higijena

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Ugovaranje javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista:

- Pregovara sa poslodavcima o uslovima ugovora za javni nastup
- Vršiti kalkulaciju troškova i definiše cijenu nastupa
- Potpisuje ugovor o javnom nastupu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove preduzetništva
- Poslovna administracija

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista:

- Vodi evidenciju o realizovanim javnim nastupima
- Arhivira audio i video zapise sa javnih nastupa i objave u medijima
- Arhivira promotivni materijal na odgovarajući način u skladu sa procedurama
- Ažurira **personalni dosije**

Personalni dosije: diplome, sertifikati, licence, ugovori, rješenja i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna administracija

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

3.6.1. Ključni posao: Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista: <ul style="list-style-type: none">- Organizuje aktivnosti manjeg muzičkog ansambla- Rukovodi aktivnostima na realizaciji javnog nastupa
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Osnove menadžmenta u kulturi

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

3.7.1. Ključni posao: Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista: <ul style="list-style-type: none">- Vršiti nadzor realizacije preuzetih obaveza članova manjeg muzičkog ansambla po kvalitetu i dinamici
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Osnove preduzetništva

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista:

- Izvršava obaveze, u skladu sa etičkim kodeksom
- Izvodi muzički repertoar poštujući sve elemente muzičkog teksta i stilske karakteristike izabranog žanra
- Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Etički kodeks
- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Komunikologija
- Muzička animacija

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista: <ul style="list-style-type: none">- Redovno održava instrument i opremu za nastup- Čuva instrument i opremu, u skladu sa uputstvima proizvođača
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Održavanje instrumenta

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista:

- Komunicira sa saradnicima, publikom i medijima na maternjem i najmanje jednom svjetskom jeziku, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije, timskog rada, protokola i bontona
- Koristi stručnu terminologiju u komunikaciji
- Komunicira sa članovima ansambla i publikom tokom nastupa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikologija
- Stručna terminologija
- Strani jezik
- Protokol i bonton

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Oboista:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi instrument, sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava sopstveno zdravlje, zdravlje saradnika i publike i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Oboista radi individualno ili u muzičkim ansamblima, sa ili bez ozvučenja. Rad se odvija u zatvorenim i otvorenim prostorima u različitim uslovima za izvođenje, sjedeći ili stojeći.
Srodna zanimanja	Oboista, Flautista, Gitarista, Harfista, Harmonikaš, Hornista, Klarinetista, Klavirista, Kontrabasista, Fagotista, Perkusionista, Saksofonista, Solo pjevač, Trombonista, Trubač, Violinista, Violista i Violončelisa
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Oboista/ Oboistkinja

Kod dokumenta: SZ-020241-OBOA

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Borjan Radović, spec. art-gitarista, samostalni savjetnik I, Ministarstvo prosvjete
2. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
3. Nataša Popović, MA kamerne muzike, docent, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
4. Šukrija Serhatlić, stručni učitelj, šef narodnog orkestra, JU Kulturo-informativni centar „Budo Tomović“
5. Dario Krivokapić, MA hornista, orkestarski muzičar-drugi hornista i dirigent, JU Muzički centar Crne Gore - Gradska muzika Kotor
6. Mira Popović, diplomirani muzičar, nastavnik solfeđa, JU Umjetnička škola za muziku i balet "Vasa Pavić" Podgorica
7. Irina Samardžić, magistar muzičke umjetnosti, orkestarski muzičar-drugi oboista, JU Muzički centar Crne Gore

Koordinatori:

Dušan Bošković, diplomirani geograf-turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
KLAVIRISTA/KLAVIRISTKINJA

1. Standard za zanimanje Klavirista/Klaviristkinja, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-7 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore“.
3. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 100-71/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

KLAVIRISTA/ KLAVIRISTKINJA

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: KLAVIRISTA/ KLAVIRSTKINJA

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Klavirista planira i organizuje aktivnosti za realizaciju javnog nastupa samostalno i/ili u grupi, obavlja pripremne poslove za javni nastup, priprema instrument i usvirava se pred nastup, realizuje probe i javno izvodi odabrani muzički repertoar na akustičnom klaviru ili električnim klavijaturama, poštujući normative i standarde u radu. Rukovodi i nadzire organizacione aktivnosti u radu manjeg muzičkog ansambla. Provjerava funkcionalnost instrumenta i opreme za izvođenje. Vodi odgovarajuću poslovnu dokumentaciju javnih nastupa, ugovara nastupe i komunicira sa saradnicima, publikom i medijima. Obavlja poslove na način da ne ugrožava svoje zdravlje, zdravlje saradnika i publike i radnu i životnu sredinu.

KOMPETENCIJE

Klavirista:

- Analizira, planira i organizuje poslove za realizaciju javnog nastupa
- Obavlja potrebne pripreme za javni nastup
- Priprema mjesto za javni nastup
- Štimuje instrument i usvirava se pred nastup
- Izvodi tonsku/akustičku probu
- Izvodi muzički repertoar, u skladu sa uslovima javnog nastupa
- Obavlja završne poslove nakon javnog nastupa
- Ugovara javni nastup
- Vodi poslovnu dokumentaciju na odgovarajući način
- Rukovodi radom manjeg muzičkog ansambla
- Nadzire rad manjeg muzičkog ansambla
- Sprovodi lične i aktivnosti ansambla, u skladu sa primjerima dobre prakse i normativima izvođenja muzičkih djela
- Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za javni nastup
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, publikom i medijima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa
Priprema posla i radnog mjesta	- Priprema za javni nastup - Priprema mjesta za javni nastup
Operativni poslovi	- Usviravanje i pripremne vježbe - Tonska / akustička proba - Javni nastup - Završni poslovi nakon javnog nastupa
Komercijalni poslovi	- Ugovaranje javnog nastupa
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla
Nadzor rada	- Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla
Obezbjediavanje kvaliteta	- Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa
Održavanje i popravke	- Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup
Komunikacija	- Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista:

- Analizira javni nastup u odnosu na ciljnu grupu, povod, vrijeme i mjesto nastupa
- Planira potrebna **sredstva** i **podršku** za realizaciju javnog nastupa
 - Sredstva:** scena, rasvjeta, ozvučenje, instrumenti
 - Podrška:** logistička podrška i medijska promocija
- Izrađuje plan aktivnosti za realizaciju javnog nastupa
- Definiše i dostavlja **listu zahtjeva** izvođača za realizaciju programa realizatoru programa
 - Lista zahtjeva izvođača:** rajder lista (rider list), input lista, lista binske opreme, stejdž plot (stage plot) i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove marketinga i menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista:

- Vršiti odabir muzičkog repertoara, u skladu sa analizom nastupa
- Pribavlja potrebni notni materijali, u skladu sa repertoarom
- Formira ansambl, u skladu sa odabranim repertoarom
- Uvježbava izabrani muzički repertoar samostalno i/ili u grupi - ansamblu
- Dogovara termine i realizuje **probe** pred javni nastup
 - Proba:** akustička/tonska, generalna, kostimska
- Ugovora logističku podršku za javni nastup, po potrebi
- Vršiti provjeru pripremljenosti pomoćnog prostora za korišćenje pred javni nastup

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzički repertoar – klasični, popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)
- Vrste i sastav ansambala
- Osnove menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema
- Autorska prava

3.2.2. Ključni posao: Priprema mjesta za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista:

- Provjerava ispunjenost sa liste zahtjeva za realizaciju javnog nastupa
- Vršiti korekcije u odnosu na ispunjenost liste zahtjeva, u cilju usaglašavanja aktivnosti
- Daje instrukcije nadležnim za postavljanje **inventara** na scenu

Inventar: stolice, notni stalci, praktikabli, paravani i dr.

- Pozicionira se na scenu u odnosu na stejdž plot

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tonska oprema
- Muzički instrumenti
- Vrste i sastav muzičkih ansambala

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Usviravanje i pripremne vježbe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista:

- Usaglašava intonaciju instrumenta prema dogovorenom štimu (frekvenciji kamertona)
- Izvodi **pripremne vježbe** pred javni nastup
 - Pripremne vježbe:** tjelesne vježbe, vježbe disanja, koncentracije i dr.
- Vršiti usviravanje u cilju pripreme za nastup
- Daje instrukcije ton majstoru (dizajneru zvuka) prilikom podešavanja tonskog/akustičkog balansa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Usviravanje
- Priprema za javni nastup (tjelesne vježbe, vježbe disanja i koncentracije)

3.3.2. Ključni posao: Tonska/akustička proba

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista:

- Procjenjuje akustičnost sale radi usklađivanja dinamike i načina muzičkog izvođenja
- Podešava balans među članovima ansambla, u skladu sa akustikom instrumenata i prostorom
- Učestvuje sa ton majstorom (dizajnerom zvuka) u provjeri funkcionalnosti **tonske opreme**

Tonska oprema: mikrofoni, zvučnici, pojačala, kablovi, di-boksovi, miksete, monitoring i dr.

- Daje sugestije ton majstoru u stvaranju konačne zvučne slike

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove akustike
- Tonska oprema

3.3.3. Ključni posao: Javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista:

- Uspostavlja **komunikaciju sa publikom** tokom javnog nastupa

Komunikacija sa publikom: verbalna, neverbalna, interakcija

- Izvodi predviđeni **muzički repertoar** na akustičnom klaviru i **električnim klavijaturama** samostalno ili u grupi - ansamblu po notnom ili bez notnog zapisa

Muzički repertoar: klasični i popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)

Električne klavijature: stejdž piano (stage piano), sitisajzer, električni klavir i klavinova

- Izvodi interpretaciju dajući poseban doprinos interpretaciji kroz lično shvatanje muzičkog djela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Osnove komunikologije
- Muzička animacija

3.3.4. Ključni posao: Završni poslovi nakon javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista:

- Ostvaruje kontakt sa publikom nakon nastupa po sopstvenom nahođenju ili po dogovoru sa poslodavcem
- Odlaze notni materijal na odgovarajući način
- Čisti i pakuje električne klavijature na odgovarajući način
- Odlaze garderobu i kostime na odgovarajući način
- Daje izjave za medije, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Sociologija kulture
- Psihologija
- Lična i radna higijena

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Ugovaranje javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista:

- Pregovara sa poslodavcima o uslovima ugovora za javni nastup
- Vršiti kalkulaciju troškova i definiše cijenu nastupa
- Potpisuje ugovor o javnom nastupu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove preduzetništva
- Poslovna administracija

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista:

- Vodi evidenciju o realizovanim javnim nastupima
- Arhivira audio i video zapise sa javnih nastupa i objave u medijima
- Arhivira promotivni materijal na odgovarajući način, u skladu sa procedurama
- Ažurira **personalni dosije**

Personalni dosije: diplome, sertifikati, licence, ugovori, rješenja i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna administracija

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

3.6.1. Ključni posao: Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista <ul style="list-style-type: none">- Organizuje aktivnosti manjeg muzičkog ansambla- Rukovodi aktivnostima na realizaciji javnog nastupa
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Osnove menadžmenta u kulturi

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

3.7.1. Ključni posao: Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista: - Vršiti nadzor realizacije preuzetih obaveza članova manjeg muzičkog ansambla po kvalitetu i dinamici
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
- Osnove preduzetništva

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista:

- Izvršava obaveze, u skladu sa etičkim kodeksom
- Izvodi muzički repertoar poštujući sve elemente muzičkog teksta i stilske karakteristike izabranog žanra
- Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Etički kodeks
- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Komunikologija
- Muzička animacija

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastupe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista
<ul style="list-style-type: none">- Redovno angažuje stručna lica za sevisiranje i održavanje instrumenata i opreme za nastup- Čuva instrument i opremu, u skladu sa uputstvima proizvođača
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Održavanje instrumenta

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista:

- Komunicira sa saradnicima, publikom i medijima na maternjem i najmanje jednom svjetskom jeziku, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije, timskog rada, protokola i bontona
- Koristi stručnu terminologiju u komunikaciji
- Komunicira sa članovima ansambla i publikom tokom nastupa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikologija
- Stručna terminologija
- Strani jezik
- Protokol i bonton

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Klavirista:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi instrument, sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava sopstveno zdravlje, zdravlje saradnika i publike i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Klavirista radi individualno ili u muzičkim ansamblima, sa ili bez ozvučenja. Rad se odvija u zatvorenim i otvorenim prostorima u različitim uslovima za izvođenje, sjedeći ili stojeći.
Srodna zanimanja	Oboista, Flautista, Gitarista, Harfista, Harmonikaš, Hornista, Klarinetista, Fagotista, Kontrabasista, Oboista, Perkusionista, Saksofonista, Solo pjevač, Trombonista, Trubač, Violinista, Violista i Violončelisa
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Klavirista/ Klaviristkinja

Kod dokumenta: SZ-020241-KLAV

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Borjan Radović, spec. art-gitarista, samostalni savjetnik I, Ministarstvo prosvjete
2. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
3. Nataša Popović, MA kamerne muzike, docent, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
4. Šukrija Serhatlić, stručni učitelj, šef narodnog orkestra, JU Kulturo-informativni centar „Budo Tomović“
5. Dario Krivokapić, MA hornista, orkestarski muzičar-drugi hornista i dirigent, JU Muzički centar Crne Gore - Gradska muzika Kotor
6. Mira Popović, diplomirani muzičar, nastavnik solfeđa, JU Umjetnička škola za muziku i balet "Vasa Pavić" Podgorica

Koordinatori:

Dušan Bošković, diplomirani geograf – turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
PERKUSIONISTA/PERKUSIONISTKINJA

1. Standard za zanimanje Perkusionista/Perkusionistkinja, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-17 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore“.
3. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 100-81/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

PERKUSIONISTA/ PERKUSIONISTKINJA

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: PERKUSIONISTA/ PERKUSIONISTKINJA

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Perkusionista planira i organizuje aktivnosti za realizaciju javnog nastupa samostalno i/ili u grupi, obavlja pripremne poslove za javni nastup, priprema i štимуje instrumente i usvirava se pred nastup, realizuje probe i javno izvodi odabrani muzički repertoar, poštujući normative i standarde u radu. Rukovodi i nadzire organizacione aktivnosti u radu manjeg muzičkog ansambla. Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za izvođenje. Vodi odgovarajuću poslovnu dokumentaciju javnih nastupa, ugovara nastupe i komunicira sa saradnicima, publikom i medijima. Obavlja poslove na način da ne ugrožava svoje zdravlje, zdravlje saradnika i publike i radnu i životnu sredinu.

KOMPETENCIJE

Perkusionista:

- Analizira, planira i organizuje poslove za realizaciju javnog nastupa
- Obavlja potrebne pripreme za javni nastup
- Priprema mjesto za javni nastup
- Štimuje instrumente i usvirava se pred nastup
- Izvodi tonsku/akustičku probu
- Izvodi muzički repertoar, u skladu sa uslovima javnog nastupa
- Obavlja završne poslove nakon javnog nastupa
- Vrš pripremu ponude i ugovara javni nastup
- Vodi poslovnu dokumentaciju na odgovarajući način
- Rukovodi radom manjeg muzičkog ansambla
- Nadzire rad manjeg muzičkog ansambla
- Sprovodi lične i aktivnosti ansambla, u skladu sa primjerima dobre prakse i normativima izvođenja muzičkih djela
- Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za javni nastup
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, publikom i medijima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa
Priprema posla i radnog mjesta	- Priprema za javni nastup - Priprema mjesta za javni nastup
Operativni poslovi	- Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe - Tonska / akustička proba - Javni nastup - Završni poslovi nakon javnog nastupa
Komercijalni poslovi	- Ugovaranje javnog nastupa
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla
Nadzor rada	- Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla
Obezbeđivanje kvaliteta	- Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa
Održavanje i popravke	- Održavanje funkcionalnosti instrumenta i opreme za javni nastup
Komunikacija	- Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista:

- Analizira javni nastup u odnosu na ciljnu grupu, povod, vrijeme i mjesto nastupa
- Planira potrebna **sredstva** i **podršku** za realizaciju javnog nastupa
 - Sredstva:** scena, rasvjeta, ozvučenje, instrumenti
 - Podrška:** logistička podrška i medijska promocija
- Izrađuje plan aktivnosti za realizaciju javnog nastupa
- Definiše i dostavlja **listu zahtjeva izvođača** za realizaciju programa realizatoru programa
 - Lista zahtjeva izvođača:** rajder lista (rider list), input lista, lista binske opreme, stejdž plot (stage plot) i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove marketinga i menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista:

- Vršiti odabir muzičkog repertoara, u skladu sa analizom nastupa
- Pribavlja potrebni notni materijali, u skladu sa repertoarom
- Formira ansambl, u skladu sa odabranim repertoarom
- Uvježbava izabrani muzički repertoar samostalno i/ili u grupi - ansamblu
- Dogovara termine i realizuje **probe** pred javni nastup
 - Probe:** akustička/ tonska, generalna, kostimska
- Ugovora logističku podršku za javni nastup, po potrebi
- Vršiti provjeru pripremljenosti pomoćnog prostora za korišćenje pred javni nastup

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzički repertoar – klasični, popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)
- Vrste i sastav ansambala
- Osnove menadžmenta u kulturi
- Tonska oprema
- Autorska prava

3.2.2. Ključni posao: Priprema mjesta za javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista:

- Provjerava ispunjenost sa liste zahtjeva za realizaciju javnog nastupa
- Vršiti korekcije u odnosu na ispunjenost liste zahtjeva, u cilju usaglašavanja aktivnosti
- Daje instrukcije nadležnim za postavljanje **inventara** na scenu
 - Inventar:** stolice, notni stalci, praktikabli, paravani i dr.
- Pozicionira se na scenu u odnosu na stejdž plot

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tonska oprema
- Muzički instrumenti
- Vrste i sastav muzičkih ansambala

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Štimovanje, usviravanje i pripremne vježbe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista:

- Usaglašava intonaciju instrumenta prema dogovorenom štimu (frekvenciji kamertona)
- Izvodi **pripremne vježbe** pred javni nastup
 - Pripremne vježbe:** tjelesne vježbe, vježbe disanja, koncentracije i dr.
- Vršiti usviravanje u cilju pripreme za nastup
- Daje instrukcije ton majstoru (dizajneru zvuka) prilikom podešavanja tonskog/akustičkog balansa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Štimovanje instrumenta – definicija, vrste i načini
- Usviravanje
- Pripreme za javni nastup (tjelesne vježbe, vježbe disanja i koncentracije)

3.3.2. Ključni posao: Tonska/akustička proba

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista:

- Procjenjuje akustičnost sale radi usklađivanja dinamike i načina muzičkog izvođenja
- Podešava balans među članovima ansambla, u skladu sa akustikom instrumenata i prostorom
- Učestvuje sa ton majstorom (dizajnerom zvuka) u provjeri funkcionalnosti **tonske opreme**

Tonska oprema: mikrofoni, zvučnici, pojačala, kablovi, di-boksovi, miksete, monitoring i dr.

- Daje sugestije ton majstoru u stvaranju konačne zvučne slike

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove akustike
- Tonska oprema

3.3.3. Ključni posao: Javni nastup

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista:

- Uspostavlja **komunikaciju sa publikom** tokom javnog nastupa

Komunikacija sa publikom: verbalna, neverbalna, interakcija

- Izvodi predviđeni **muzički repertoar** samostalno ili u grupi - ansamblu po notnom ili bez notnog zapisa

Muzički repertoar: klasični i popularni (džez, pop, rok, bluz, tradicionalna i dr.)

- Izvodi interpretaciju dajući poseban doprinos interpretaciji kroz lično shvatanje muzičkog djela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Osnove komunikologije
- Muzička animacija

3.3.4. Ključni posao: Završni poslovi nakon javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista:

- Ostvaruje kontakt sa publikom nakon nastupa po sopstvenom nahođenju ili po dogovoru sa poslodavcem
- Odlaze notni materijal na odgovarajući način
- Čisti i pakuje instrumente na odgovarajući način
- Odlaze garderobu i kostime na odgovarajući način
- Daje izjave za medije, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Sociologija kulture
- Psihologija
- Lična i radna higijena

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Ugovaranje javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista:

- Pregovara sa poslodavcima o uslovima ugovora za javni nastup
- Vršiti kalkulaciju troškova i definiše cijenu nastupa
- Potpisuje ugovor o javnom nastupu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osnove preduzetništva
- Poslovna administracija

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista:

- Vodi evidenciju o javnim nastupima
- Arhivira audio i video zapise sa javnih nastupa i objave u medijima
- Arhivira promotivni materijal na odgovarajući način, u skladu sa procedurama
- Ažurira **personalni dosije**

Personalni dosije: diplome, sertifikati, licence, ugovori, rješenja i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna administracija

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

3.6.1. Ključni posao: Rukovođenje radom manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista: <ul style="list-style-type: none">- Organizuje aktivnosti manjeg muzičkog ansambla- Rukovodi aktivnostima na realizaciji javnog nastupa
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Osnove menadžmenta u kulturi

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

3.7.1. Ključni posao: Nadzor rada manjeg muzičkog ansambla

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista: - Vršiti nadzor realizacije preuzetih obaveza članova manjeg muzičkog ansambla po kvalitetu i dinamici
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
- Osnove preduzetništva

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena kodeksa i normativa javnog nastupa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista:

- Izvršava obaveze, u skladu sa etičkim kodeksom
- Izvodi muzički repertoar poštujući sve elemente muzičkog teksta i stilske karakteristike izabranog žanra
- Analizira kritike nakon nastupa sa ciljem unapređenja kvaliteta izvođenja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Etički kodeks
- Muzička pismenost (teorija muzike, solfeđo, istorija muzike, muzički stilovi, muzički instrumenti, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Interpretacija muzičkog djela
- Komunikologija
- Muzička animacija

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje funkcionalnosti instrumenata i opreme za javni nastupe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla
Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista: <ul style="list-style-type: none">- Redovno održava instrumente i opremu za nastup- Čuva instrumente i opremu, u skladu sa uputstvima proizvođača
Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla
<ul style="list-style-type: none">- Održavanje instrumenata

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa saradnicima, publikom i medijima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista:

- Komunicira sa saradnicima, publikom i medijima na maternjem i najmanje jednom svjetskom jeziku, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije, timskog rada, protokola i bontona
- Koristi stručnu terminologiju u komunikaciji
- Komunicira sa članovima ansambla i publikom tokom nastupa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikologija
- Stručna terminologija
- Strani jezik
- Protokol i bonton

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Perkusionista:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi instrument, sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava sopstveno zdravlje, zdravlje saradnika i publike i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Perkusionista radi individualno ili u muzičkim ansamblima, sa ili bez ozvučenja. Rad se odvija u zatvorenim i otvorenim prostorima u različitim uslovima za izvođenje, sjedeći ili stojeći.
Srodna zanimanja	Oboista, Flautista, Gitarista, Harfista, Harmonikaš, Hornista, Klarinetista, Klavirista, Kontrabasista, Oboista, Fagotista, Saksofonista, Solo pjevač, Trombonista, Trubač, Violinista, Violista i Violončelisa
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Perkusionista/ Perkusionistkinja

Kod dokumenta: SZ-020241-PERK

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Borjan Radović, spec. art-gitarista, samostalni savjetnik I, Ministarstvo prosvjete
2. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
3. Nataša Popović, MA kamerne muzike, docent, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
4. Šukrija Serhatlić, stručni učitelj, šef narodnog orkestra, JU Kulturo-informativni centar „Budo Tomović“
5. Dario Krivokapić, MA hornista, orkestarski muzičar-drugi hornista i dirigent, JU Muzički centar Crne Gore - Gradska muzika Kotor
6. Mira Popović, diplomirani muzičar, nastavnik solfeđa, JU Umjetnička škola za muziku i balet “Vasa Pavić” Podgorica
7. Srđan Palačković, doktor muzičke umjetnosti, orkestarski muzičar-vođa grupe perkusionista, JU Muzički centar Crne Gore

Koordinatori:

Dušan Bošković, diplomirani geograf – turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
NOTOGRAF/NOTOGRAFKINJA

1. Standard za zanimanje Notograf/Notografkinja, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-27 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore“.
3. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 100-92/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

NOTOGRAF/ NOTOGRAFKINJA

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: NOTOGRAF/ NOTOGRAFKINJA

NIVO: II

OPIS ZANIMANJA:

Notograf planira i organizuje notografske poslove, priprema potrebna sredstva i uređaje za izradu muzičkih zapisa, kreira digitalne formate muzičkih zapisa, vrši njihovo konvertovanje i distribuciju u različitim digitalnim formatima, vodi poslovnu dokumentaciju, primjenjuje standarde i normative struke u radu, komunicira sa saradnicima i korisnicima usluga, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije. Obavlja poslove na način da štiti svoje zdravlje, zdravlje saradnika i korisnika, radnu i životnu sredinu.

KOMPETENCIJE

Notograf:

- Vršiti planiranje i organizaciju poslova iz domena rada
- Priprema potrebne uređaje, materijale i sredstva za obavljanje radnog zadatka
- Kreira digitalne formate muzičkog zapisa
- Vršiti konvertovanje i eksportovanje notografskog zapisa
- Vršiti distribuciju različitih formata notografskog zapisa
- Vršiti pripremu elemenata ponude za naplatu usluga
- Vodi poslovnu dokumentaciju iz domena rada
- Obavlja poslove primjenjujući normative i standarde u struci
- Obavlja poslove sa ciljem održavanja funkcionalnosti sredstava za rad
- Komunicira sa korisnicima usluga i saradnicima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje postupke i mjere zaštite na radu, zdravlja i radne i životne sredine, u skladu sa propisima

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	- Analiza, planiranje i organizacija rada
Priprema posla i radnog mjesta	- Pripremni poslovi za realizaciju zadataka
Operativni poslovi	- Kreiranje digitalnog formata muzičkog zapisa - Konvertovanje i eksportovanje notografskog zapisa - Distribucija različitih formata notografskog zapisa
Komercijalni poslovi	- Pripremanje elemenata ponude za naplatu usluga
Administrativni poslovi	- Vođenje poslovne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	- Nema poslova rukovođenja
Nadzor rada	- Nema poslova nadzora rada
Obezbeđivanje kvaliteta	- Primjena normativa i standarda rada u struci
Održavanje i popravke	- Održavanje funkcionalnosti sredstava za rad
Komunikacija	- Komunikacija sa korisnicima usluga i saradnicima
Očuvanje zdravlja i okoline	- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiza, planiranje i organizacija rada

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Notograf:

- Planira potrebne materijale za izvršenje zadataka
- Planira i organizuje aktivnosti za izvršenje zadataka
- Obezbeđuje potrebna **sredstva** za realizaciju zadataka

Sredstva: računar, audio uređaj, softveri, muzički instrument, inventar i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Planiranje i organizacija notografskog rada
- Vokalni, instrumentalni i vokalno-instrumentalni zapisi
- Softveri za obradu muzičkih zapisa

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Pripremni poslovi za realizaciju zadataka

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Notograf:

- Priprema radno mjesto za realizaciju zadataka
- Priprema uređaje i sredstva za realizaciju zadataka

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije
- Softveri za obradu muzičkih zapisa

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Kreiranje digitalnog formata muzičkog zapisa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Notograf:

- Podešava **format** dokumenta i unosi **primarne podatke** o djelu

Format: portrait/ landscape, A4 i dr.

Primarni podaci: sastav ansambla/ instrument, naziv djela, ime autora, godina izdavanja, tempo, vrsta takta, tonalitet i dr.

- Unosi **elemente muzičkog zapisa** na **različite načine**

Elementi muzičkog zapisa: muzički znaci (note / pauze), oznake za tempo, dinamiku, artikulaciju, agogiku, harmonske šifre, tekst i dr.

Različiti načini: putem tastature računara, putem komandnih opcija u meniju programa, korišćenjem određenih kombinacija klikova miša, tastature računara i tastature MIDI klavira, MIDI sistema ili MIDI eksternog muzičkog instrumenta i dr.

- Vršiti **optimizaciju** notografskih zapisa i/ ili notografskih formata

Optimizacija: promjena veličine strane i djelova notnog zapisa, konačni izgled stranice i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Muzička pismenost (vokalne, instrumentalne i vokalno-instrumentalne partiture, solfeđo, teorija muzike, muzički instrumenti i sastavi, muzički oblici, harmonija, polifonija)
- Informatička pismenost
- Softveri za obradu muzičkih zapisa
- Stručna terminologija
- Audio tehnologija

3.3.2. Ključni posao: Konvertovanje i eksportovanje notografskog zapisa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Notograf:

- Konvertuje notografski zapis u traženi **format slike** koristeći odgovarajući program
Format slike: tiff, jpg, pdf i dr.
- Eksportuje notografski zapis u traženi **audio format** koristeći odgovarajući program
Audio format: wav, mp3 i dr.
- Eksportuje notografski zapis u MIDI format koristeći odgovarajući program

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije
- Softveri za obradu muzičkih zapisa
- Organizacija rada

3.3.3. Ključni posao: Distribucija različitih formata notografskog zapisa

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Notograf:

- Distribuirati završeni notografski zapis u formatu slike putem interneta/ **medijuma za prenos**
Medijumi za prenos: USB, CD, DVD i dr.
- Distribuirati audio format završenog notografskog zapisa preko interneta/ medijuma za prenos
- Distribuirati MIDI format završenog notografskog zapisa preko interneta/ medijuma za prenos
- Distribuirati štampanu verziju završenog notografskog zapisa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono komunikacione tehnologije
- Softveri za obradu muzičkih zapisa

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Pripremanje elemenata ponude za naplatu usluga

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Notograf:

- Izrađuje specifikaciju potrebnih sredstava i opreme za rad
- Izrađuje specifikaciju utroška sredstava za rad
- Obavlja proračun troškova za pružene notografske usluge
- Priprema i obavlja naplatu izvršenih usluga, u skladu sa načinom plaćanja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Nabavka i prodaja
- Korespondencija u robnom prometu
- Troškovi, utrošci i kalkulacija

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje poslovne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Notograf:

- Vodi evidenciju muzičkih zapisa, u odgovarajućoj formi
- Vodi evidenciju o formatima muzičkih zapisa, u odgovarajućoj formi
- Vodi evidenciju korisnika usluga, u odgovarajućoj formi

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Administrativni poslovi

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

- Nema poslova rukovođenja

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

- Nema poslova nadzora rada

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Primjena normativa i standarda rada u struci

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Notograf:

- Vršiti notografski zapis vodeći računa o vjerodostojnosti i vizuelnom utisku
- Obezbeđuje zapise od zloupotrebe i neovlašćene distribucije
- Primjenjuje nove trendove u radu
- Primjenjuje standarde i procedure u radu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zakon o autorskom i srodnim pravima
- Standardi i procedure u radu

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje funkcionalnosti sredstava za rad

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Notograf:

- Ažurira softvere za obradu muzičkih zapisa
- Otklanja manje greške u radu softvera za obradu muzičkih zapisa prema uputstvu licenciranih proizvođača
- Održava funkcionalnost uređaja i sredstava za rad

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba i održavanje sredstava za rad
- Informatička pismenost

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Komunikacija sa korisnicima usluga i saradnicima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Notograf:

- Vršiti korespondenciju i usaglašavanje sa saradnicima u procesu zajedničkog rada
- Saraduje i komunicira sa urednicima, priređivačima, prevodiocima, redaktorima, umjetnicima, naručiocima posla i dr.
- Komunicira na engleskom jeziku

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Stručna terminologija
- Engleski jezik

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Notograf:

- Sprovodi postupke i mjere zaštite na radu prilikom realizacije operativnih i drugih poslova
- Sprovodi postupke i mjere zaštite zdravlja na radu
- Koristi sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Sortira i odlaže otpad iz procesa rada na način koji ne ugrožava zdravlje zaposlenih i životnu sredinu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Humanistika i umjetnost Podsektor: Umjetnost
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ISCO-u	2652 Muzičari, instrumentalisti, pjevači i kompozitori
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Notograf radi u RTV kućama, kulturnim i muzičkim centrima ili samostalno pruža notografske usluge. Rad se odvija sjedeći u kancelarijskim uslovima.
Srodna zanimanja	Arhivar muzičke građe, Saradnik u muzičkom programu
Ostale informacije	

REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Notograf/ Notografkinja

Kod dokumenta: SZ-020220-NOTGR

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Vladimir Maraš, specijalista harmonije, urednik muzičkog programa, Radio Televizija Crne Gore
2. Branka Banović, diplomirani muzičar, urednica u redakciji muzičkog programa, Radio Televizija Crne Gore
3. Vanja Vukčević, magistar muzičke pedagogije, organizator, JU Muzički centar Crne Gore
4. Maja Popović, profesor muzike, urednik muzičkog programa, JU Kulturno-informativni centar „Budo Tomović“
5. Olivera Dakić, diplomirani muzičar, nastavnik, JU Umjetnička škola za muziku i balet “Vasa Pavić” Podgorica
6. Darko Nikčević, magistar audiotehnologije, rukovodilac elektroakustičke laboratorije, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore
7. Ana Perunović-Ražnatović, magistar umjetnosti, stručni saradnik, Muzička akademija Univerziteta Crne Gore

Koordinatori:

Jelena Knežević, diplomirani psiholog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Dušan Bošković, diplomirani geograf – turizmolog, samostalni savjetnik I u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
TEHNIČAR/TEHNIČARKA ZA ORGANIZACIJU TRANSPORTA

1. Standard za zanimanje Tehničar/Tehničarka za organizaciju transporta, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-30 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore“.
3. Danom stupanja na snagu ovog rješenja prestaje da važi Rješenje o standardu zanimanja Špeditersko agencijski i carinski tehničar, broj 0302-2444/31-7 od 30.5.2011. godine („Službeni list CG“, broj 32/11).
4. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 100-95/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

**TEHNIČAR/ TEHNIČARKA ZA ORGANIZACIJU
TRANSPORTA**

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: TEHNIČAR/ TEHNIČARKA ZA ORGANIZACIJU TRANSPORTA

NIVO: IV 1

OPIS ZANIMANJA:

Tehničar za organizaciju transporta izrađuje ponudu za uslugu prevoza robe i daje nalog vozaaru. Organizuje transport i distribuciju robe i obavlja poslove prilikom dolaska robe na odredište. Organizuje osiguranje robe koja se prevozi i prevoznog sredstva i posreduje prilikom prevoza robe. Ispunjava radnu dokumentaciju, osigurava kvalitet rada i primjenjuje mjere zaštite zdravlja na radu i životne sredine.

KOMPETENCIJE

Tehničar za organizaciju transporta:

- Analizira radni zadatak u cilju pripreme za njegovu realizaciju
- Planira i organizuje sopstveni rad za realizaciju radnog zadatka
- Priprema radno mjesto za obavljanje poslova organizacije transporta
- Izrađuje ponudu za uslugu prevoza robe i daje nalog vozaaru
- Organizuje transport robe
- Obavlja poslove prilikom dolaska robe na odredište
- Organizuje osiguranje robe koja se prevozi i prevozno sredstvo
- Posreduje prilikom prevoza robe
- Obavlja analizu tržišta i promociju logističkih usluga
- Ispunjava radnu dokumentaciju i vodi evidenciju
- Osigurava kvalitet rada, u skladu sa propisima iz oblasti transporta
- Održava sredstva i opremu koja se koriste u radu carinika
- Komunicira sa nadređenima, saradnicima i strankama, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Primjenjuje mjere zaštite i zdravlja na radu i zaštite životne sredine

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	<ul style="list-style-type: none">- Analiziranje radnog zadatka u cilju pripreme za njegovu realizaciju- Planiranje i organozovanje sopstvenog rada za realizaciju radnog zadatka
Priprema posla i radnog mjesta	<ul style="list-style-type: none">- Priprema radnog mjesta za obavljanje poslova organizacije transporta
Operativni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Izrada ponude za uslugu prevoza robe i davanje naloga vozaru- Organizovanje transporta robe- Obavljanje poslova prilikom dolaska robe na odredište- Organizovanje osiguranja robe koja se prevozi i prevoznog sredstva- Posredovanje prilikom prevoza robe
Komercijalni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Analiza tržišta i promocija logističkih usluga
Administrativni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Ispunjavanje radne dokumentacije i vođenje evidencije
Poslovi rukovođenja	<ul style="list-style-type: none">- Nema poslova rukovođenja
Nadzor rada	<ul style="list-style-type: none">- Nema poslova nadzora
Obezbjeđivanje kvaliteta	<ul style="list-style-type: none">- Osiguranje kvaliteta rada, u skladu sa propisima iz oblast transporta
Održavanje i popravke	<ul style="list-style-type: none">- Održavanje sredstava, opreme i dokumenata koja se koriste u radu organizatora transporta
Komunikacija	<ul style="list-style-type: none">- Obavljanje komunikacije sa nadređenima, saradnicima i strankama
Očuvanje zdravlja i okoline	<ul style="list-style-type: none">- Primjenjivanje mjera zaštite i zdravlja na radu i zaštite životne sredine

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiziranje radnog zadatka u cilju pripreme za njegovu realizaciju

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Analizira obaveze i radni zadatak od strane nadređenog u cilju obezbjeđivanja potrebnih informacija, dokumentacije i drugih resursa za njegovu realizaciju
- Analizira dnevne obaveze, zadatke i realizovane aktivnosti
- Analizira primljenu i obrađenu dokumentaciju i zahtjeve
- Procjenjuje potrebne resurse za realizaciju radnog zadatka

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Administrativno i kancelarijsko poslovanje
- Osnove organizacije rada
- Statistika
- Poslovna korespondencija i etika
- Poslovi transporta

3.1.2. Ključni posao: Planiranje i organizovanje sopstvenog rada za realizaciju radnog zadatka

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Procjenjuje vrijeme trajanja poslova u cjelini i po fazama, u skladu sa njegovim zahtjevima i u dogovoru sa nadređenima
- Procjenjuje potrebne resurse za realizaciju radnog zadatka
- Priprema izvještaje i statističke podatke iz oblasti logističkih usluga
- Priprema dnevne i mjesečne planove iz oblasti logističkih usluga
- Organizuje protok poslovnih informacija i dokumenata potrebnih za svakodnevno obavljanje poslova
- Organizuje prijem stranaka u prostorijama u kojima se odvija proces rada, u skladu sa internim protokolom organizacije
- Organizuje radne sastanke sa saradnicima, u skladu sa svojim nadležnostima

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Administrativno i kancelarijsko poslovanje
- Osnove organizacije rada
- Poslovna komunikacija
- Poslovna etika
- Logistika

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Priprema radnog mjesta za obavljanje poslova organizacije transporta

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Priprema kancelarijski prostor, **tehnička sredstva, kancelarijski pribor i potrošni materijal** za rad
 - Tehnička sredstva:** računar, štampač, fotokopir aparat, skener, telefon, telefaks i dr.
 - Kancelarijski pribor:** pečat, žig, štambilj, heftalica, mašina za bušenje papira, mašina za koričenje materijala spiralom, mašina za plastificiranje dokumenata, mašina za uništavanje dokumenata i dr.
 - Potrošni materijal:** papir, olovke, koverta, obrasci (bjanko deklaracija, tovarni list i dr.) i dr.
- Priprema poslovnu dokumentaciju i obezbjeđuje informacije potrebne za rad i komunikaciju sa strankama, saradnicima i drugim institucijama
- Prilagođava stil odijevanja i ponašanja, u skladu sa potrebama radnog mjesta i poslovnog okruženja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Administrativno i kancelarijsko poslovanje
- Timski rad
- Kancelarijska oprema, sredstva i pribor za rad
- Poslovni kodeks i bonton

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Izrada ponude za uslugu prevoza robe i davanje naloga vozaču

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Razmatra **podatke** iz **upita** o prevozu robe od potencijalnih klijenata
 - Podaci:** početno i odredišno mjesto, vrsta i količina robe, način pakovanja, spremnost robe i dr.
 - Upiti:** usmeni i pisani
- Razmatra ponude od strane **vozača** za realizaciju transporta, u skladu sa internom procedurom
 - Vozač:** prevoznik u drumskom, željezničkom i vazdušnom transportu, brodar i agent brodara
- Vršiti izbor **prevoznog puta, načina prevoza i dodatne ambalaže** za robu od početnog do odredišnog mjesta
 - Prevozni put:** drumski, željeznički, vodni, vazdušni i dr.
 - Način prevoza:** unimodalni, multimodalni, intermodalni i dr.
 - Dodatna ambalaža:** španeri, pucketava folija, karton, sredstva za separaciju rasutog tereta, kavalete i dr.
- Vršiti proračun **troškova** prevoza robe u odnosu na izabrani prevozni put i način prevoza
 - Troškovi:** materijalni (gorivo, putarine, dnevnice i dr.), ulazni (dobavljači), izvozno/ uvozno carinjenje, upućenje robe sa graničnog prelaza, nadležnih inspekcija, agenta, vozarine, lokalni lučki, danguba/ ležarina i dr.
- Vršiti izbor **odgovarajuće ponude** za prevoz robe na osnovu podataka iz upita, u skladu sa internom procedurom
 - Odgovarajuća ponuda:** najbrži prevoz, najekonomičniji prevoz, najkraći put i dr.
- Dostavlja konačnu ponudu klijentu koja sadrži obavezne **podatke** za prevoz robe u pisanoj formi
 - Podaci:** cijena, tranzitno vrijeme, broj slobodnih dana u luci iskrcanja i komentar
- Izdaje nalog sa **podacima** o prevozu robe odabranom vozaču u zavisnosti od načina transporta
 - Podaci:** datum utovara, vrsta i količina robe, vrsta pakovanja, ime ili naziv, mjesto i adresa pošiljaoca i primaoca, kontakt podaci, mjesto izvoznog carinjenja, špedicija, granični prelaz, utovarni broj, početno i odredišno mjesto i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Logistika
- Transportne usluge
- Organizacija prevoza
- Ekonomika saobraćaja
- Prihodi i troškovi u saobraćaju

3.3.2. Ključni posao: Organizovanje transporta robe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Organizuje distribuciju robe od proizvođača do potrošača (korisnika)
- Organizuje poslove **manipulacije** robom sa ciljem pripreme za prevoz
 - Manipulacija:** ukrcaj, iskrcaj i prekrcaj
- Prikuplja **informacije** od vozara o toku transporta robe
 - Informacije:** vrijeme i mjesto utovara/ ukrcaja, datum isplavljenja broda (ETD), rok za dostavu punog kontejnera u luku, očekivano vrijeme prispjeća (ETA), granični prelaz ulaska/ izlaska robe i dr.
- Prikuplja **informacije** od klijenta o toku transporta robe
 - Informacije:** spremnost robe, dan utovara i ukrcaja, ETA, izmjene i dr.
- Vršiti praćenje i koordinaciju transporta po osnovu dobijenih **informacija** od klijenta
 - Informacije:** špedicija i mjesto izvoznog carinjenja, granični prelaz istupa i ulaza u carinsko područje i dr.
- Vršiti izmjenu dokumentacije na granici u slučaju prodaje robe u toku prevoza
- Vršiti izbor **skladišta** u zavisnosti od vrste robe
 - Skladišta:** javna, carinska, otvorena, akcizna, hladnjače i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Skladišta i skladišno poslovanje
- Rukovanje i prevoz tereta
- Organizacija prevoza tereta
- Logistika

3.3.3. Ključni posao: Obavljanje poslova prilikom dolaska robe na odredište

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Informiše prevoznika o mjestu carinjenja robe u pojedinim **vidovima saobraćaja**

Vidovi saobraćaja: drumski, željeznički, vazdušni i vodni

- Daje **instrukcije** agentu brodarara za oslobodjenje kontejnera

Instrukcije: platilac vozarine i lokalnih troškova, naziv špedicije na koju se oslobađa i dr.

- Informiše špeditera o prispjeću i **otpremi robe** i šalje propratnu **dokumentaciju**

Otprema robe: sa ili bez pretovara robe iz kontejnera na drugo prevozno sredstvo, podaci o prevoznom sredstvu i dr.

Dokumentacija: teretnica (B/L), komercijalna (faktura, paking lista) i dr.

- Prati proces carinjenja robe i vrijeme napuštanja carinskog terminala

- Daje **instrukcije** vozaru za istovar/ iskrcaj robe

Instrukcije: adresa istovara, kontakt, vrsta i količina robe i dr.

- Prati proces preuzimanja robe i potpisivanja (ovjere) tovarnog lista

- Organizuje provjeru kvaliteta i kvantiteta robe po dolasku na odredište

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Carinsko psolovanje
- Organizacija prevoza tereta
- Špeditersko poslovanje
- Dokumentacija u prevozu robe
- Međunarodni transport

3.3.4. Ključni posao: Organizovanje osiguranja robe koja se prevozi i prevoznog sredstva

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Informiše klijenta o načinu, **vrstama** i uslovima **osiguranja** robe i prevoznog sredstva
 - Vrste osiguranja:** osnovno i dopunsko, domaće i međunarodno i dr.
- Prikuplja potrebnu dokumentaciju i neophodne **podatke** za pripremu polise osiguranja
 - Podaci:** osiguranik, vrsta robe, vrsta prevoznog sredstva, obim pokrića, teritorijalno pokriće, osigurani rizici i dr.
- Prosljeđuje prikupljenu dokumentaciju i podatke o predmetu osiguranja osiguravajućem društvu
- Prosljeđuje ponudu osiguravajućeg društva vlasniku predmeta osiguranja
- Obavještava osiguravajuće društvo o izmjenama u procesu transporta
- Preduzima radnje u vezi sa zastupanjem nalogodavca (osiguranika) u slučaju nastanka štete u prevozu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Osigurani rizici
- Ugovor o osiguranju
- Vrste šteta
- Havarije
- Polisa osiguranja

3.3.5. Ključni posao: Posredovanje prilikom prevoza robe

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Prikuplja potrebne **informacije** od klijenta o agentu pošiljaoca
 - Informacije:** ime ili naziv, adresa, vrsta i količina robe, početno i odredišno mjesto, vrsta agenta i dr.
- Prosljeđuje **informacije** agentu primaoca o agentu pošiljaoca
 - Informacije:** luka ukrcaja, spremnost ukrcaja, vrsta i količina robe i dr.
- Izdaje nalog agentu za bukiranje broskog prostora u luci ukrcaja
- Prosljeđuje **informacije** primaocu o prevozu robe
 - Informacije:** ETD (očekivano vrijeme odlaska), ETA (očekivano vrijeme dolaska), kašnjenje robe, manja ili veća količina robe, nepredviđene situacije u toku transporta i dr.
- Sprovodi aktivnosti u vezi sa zastupanjem prevoznika u svim vidovima saobraćaja, u skladu sa ugovorom o agenciji

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Ugovor o agenciji
- Ugovor o prevozu
- Pomorsko-agencijsko poslovanje
- Lučki agent i agent posrednik
- Luke i terminali

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Analiza tržišta i promocija usluga transporta

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Priprema podatke za fakturisanje logističkih usluga na osnovu obrađene dokumentacije
- Fakturiše naknade za izvršene usluge transporta, u skladu sa ugovorom i procedurama
- Priprema uplatnice za izvršene usluge transporta
- Obavlja uplatu naloga i računa, u skladu sa odgovarajućim instrukcijama za plaćanje
- Prati dinamiku plaćanja i naplatu fakturisane usluge transporta
- Analizira tržište u cilju pronalaženja novih klijenata
- Sprovodi aktivnosti za promociju transportnih usluga
- Izrađuje specifikaciju i trebovanje potrebne opreme, kancelarijskog materijala i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Marketing i istraživanje tržišta
- Saobraćajna geografija
- Ekonomska geografija
- Rashodi i prihodi, kalkulacije
- Gotovinsko i bezgotovinsko plaćanje
- Elektronsko poslovanje

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Ispunjavanje radne dokumentacije i vođenje evidencije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Prikuplja podatke za izradu ugovora o logističkim uslugama
- Sastavlja izvještaj o radu u odgovarajućoj formi
- Ažurira relevantne podatke i informacije u internom informatičkom sistemu
- Vodi evidencije o izdatim i razduženim nalogima, u skladu sa pravilima
- Sastavlja razne vrste dopisa, obavještenja, zapisnika u odgovarajućoj formi
- Vodi odgovarajuću evidenciju za prijem opreme, sitnog inventara i potrošnog materijala
- Priprema prijedlog za rashodovanje opreme, sitnog inventara i kancelarijskog materijala
- Čuva kompletnu dokumentaciju o prevozu robe, u skladu sa procedurama
- Vodi odgovarajuću evidenciju za prijem opreme, sitnog inventara i potrošnog materijala
- Dostavlja potrebnu **dokumentaciju** naručiocu prevoza

Dokumentacija: račun za uslugu prevoza, ovjeren tovarni list, carinska dokumentacija i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna i službena korespondencija
- Korespondencija na sastancima
- Evidencije i evidenciona sredstva
- Poslovna informatika
- Saobraćajno pravo
- Ugovor o logističkim uslugama
- Ugovor o prevozu robe

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

- Nema poslova rukovođenja

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

- Nema poslova nadzora rada

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Osiguranje kvaliteta rada, u skladu sa propisima iz oblasti transporta

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Izvršava poslove i radne zadatke, u skladu sa važećim nacionalnim pravilima i **propisima** iz oblasti svoje djelatnosti

Propisi: zakon o prevozu u drumskom saobraćaju, zakon o prevozu u vazdušnom saobraćaju, zakon o prevozu u željezničkom saobraćaju, zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi, zakon o obligacionim odnosima, zakon o spoljnoj trgovini i dr.

- Organizuje prevoz specifičnih vrsta tereta u zavisnosti od vrste prevoznog sredstva, u skladu sa **međunarodnim propisima**

Međunarodni propisi: o prevozu opasnih tereta, o prevozu lakokvarljive robe, akcizne robe, vangabaritnih tereta, o radu posade na prevoznim sredstvima i dr.

- Kontroliše primjenu i izmjene propisa i pravila u oblasti transporta i logistike
- Kontroliše realizaciju operativnih i drugih poslova u logističkim uslugama
- Otklanja uočene nepravilnosti, u skladu sa specifičnostima logističkih usluga
- Vodi računa o tajnosti dokumenata i podataka, u skladu sa propisima o tajnosti dokumenata i zaštiti podataka
- Prati savremena dostignuća iz oblasti transporta i logistike

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Propisi za oblast logistike
- Propisi za oblast transporta
- Administrativno i kancelarijsko poslovanje
- Propisi o zaštiti podataka i dokumenata

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Održavanje sredstava, opreme i dokumenata koja se koriste u radu organizatora transporta

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Pregleda materijalno-tehnička sredstva i opremu koju koristi u radu, u skladu sa korisničkim uputstvom
- Arhivira i kontrolira očuvanost naloga, u skladu sa propisanim pravilima i procedurom
- Pregleda stanje dokumentacije koja se arhivira
- Vršiti prijavu kvarova opreme i uređaja odgovornoj osobi, u skladu sa propisanom procedurom

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Pravila kancelarijskog poslovanja
- Arhivska djelatnost
- Sredstva i oprema za rad

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Obavljanje komunikacije sa saradnicima i strankama

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Komunicira sa saradnicima unutar organizacije na svim organizacionim nivoima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i poslovnog bontona
- Komunicira sa klijentima, poslovnim partnerima i nadležnim institucijama, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i poslovnog bontona
- Traži od nadređenog neophodne informacije i pojašnjenja za realizaciju radnog zadatka
- Izvještava nadređenog o završenom poslu koristeći jasnu i stručnu terminologiju
- Učestvuje u ostvarivanju saradnje sa državnim organima i službama
- Komunicira sa saradnicima i strankama koristeći **tehnička sredstva za komunikaciju** u skladu sa pravilima poslovne komunikacije

Tehnička sredstva za komunikaciju: telefonski uređaj, računar, telefaks i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Komunikacija
- Poslovna i službena korespondencija
- Upotreba stručne terminologije
- Poslovni protokol i bonton
- Stručni engleski jezik

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Primjenjivanje mjera zaštite i zdravlja na radu i zaštite životne sredine

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Tehničar za organizaciju transporta:

- Sprovodi mjere za bezbjedne uslove rada
- Sprovodi postupke i mjere za zaštitu na radu prilikom realizacije operativnih i drugih poslova i u interakciji sa strankama u okviru polsova logistike i transporta
- Sprovodi postupke i mjere za zaštitu zdravlja na radu
- Koristi sredstva i opremu za rad na ispravan način u svrhu očuvanja zdravlja i životne sredine
- Obavlja logističke poslove primjenjujući propise o zaštiti životne sredine
- Odlaže i čuva kancelarijski materijal i dokumenta na način koji ne ugrožava zdravlje zaposlenih i životnu sredinu
- Uništava nepotrebne podatke u pisanoj i elektronskoj formi, u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine
- Vodi računa o **propisima** očuvanja zdravlja i životne sredine

Propisi: o ekološkim standardima, o obuci posade prevoznog sredstva, sertifikati od strane nadležnih institucija i dr.

- Obavlja poslove efikasno, bez nepotrebnog utroška materijala i ugrožavanja okoline
- Obezbeđuje da radno mjesto bude čisto i uredno

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Zaštita i zdravlje na radu
- Zaštita životne sredine

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Interdisciplinarna područja Podsektor: Ekonomija, pravo i saobraćaj
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ ISCO-u	1324 Logističar i srodna zanimanja
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Tehničar za organizaciju transporta radi u privrednim društvima, samostalno kao preduzetnik, organima državne uprave i organima u sastavu i lokalnoj samoupravi. Posao obavlja u kancelariji koristeći u radu računar i drugu odgovarajuću opremu i na terenu koristeći vozilo. Može da radi samostalno, da koordinira manjom grupom i/ili da radi pod nadzorom nadređenog. Posao podrazumijeva rad u smjenama i rad noću.
Srodna zanimanja	Špediterski tehničar, Carinski tehničar, Tehničar osiguranja, Finansijski tehničar
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Tehničar/ Tehničarka za organizaciju transporta

Kod dokumenta: SZ-130141-TOT

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Tamara Leković, diplomirani menadžer, vođa projekta u odjeljenju za carinsko zastupanje, Zetatrans a.d. Podgorica
2. Marija Đurović, diplomirani menadžer, službenik u sektoru špedicije, Perfect trade d.o.o. Podgorica
3. Milena Ivanović, diplomirani profesor italijanskog jezika, logističar u sektoru za kontejnerski transport, Perfect trade d.o.o. Podgorica
4. Miroslav Raonić, diplomirani pravnik, načelnik odsjeka za ljudske resurse, Uprava carina, Ministarstvo finansija
5. Branko Pavićević, diplomirani menadžer u pomorstvu, upravnik, PJ Carinarnica Kotor
6. Vesna Radulović, diplomirani pedagog i andragog, samostalni savjetnik I za praćenje obrazovanja i zanimanja, Zavod za zapošljavanje Crne Gore
7. Mimo Drašković, vanredni profesor, Pomorski fakultet Univerziteta Crne Gore
8. Maja Mijušković, diplomirani pravnik, direktor, Direktorat za pomorsku privredu, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
9. Bogdan Radović, diplomirani inženjer saobraćaja, nastavnik, JU Srednja pomorska škola, Kotor
10. Adnan Gušmirović, diplomirani inženjer saobraćaja, nastavnik, JU Srednja stručna škola Bijelo Polje

Koordinatori:

Srđan Obradović, diplomirani pravnik, koordinator u Odjeljenju za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Miloš Trivić, magistar menadžmenta u pomorstvu, nastavnik, JU Srednja pomorska škola, Kotor

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
KOZMETIČAR/KOZMETIČARKA ZA MANIKIR I PEDIKIR

1. Standard za zanimanje Kozmetičar/Kozmetičarka za manikir i pedikir, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-4 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore”.
3. Danom stupanja na snagu ovog rješenja prestaje da važi Rješenje o standardu zanimanja Kozmetičar/Kozmetičarka za njegu lica i tijela, broj 0302-2444/10-3 od 5.7.2011. godine („Službeni list CG“, broj 43/11).
4. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 100-68/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

**KOZMETIČAR/ KOZMETIČARKA ZA MANIKIR
I PEDIKIR**

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: KOZMETIČAR/ KOZMETIČARKA ZA MANIKIR I PEDIKIR

NIVO: III

OPIS ZANIMANJA:

Kozmetičar za manikir i pedikir vrši prijem klijenata u kozmetičkom salonu, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i bontona. Vrší obradu zanoktica i nokatnih ploča na prstima šaka i stopala klijenta i obradu kože na stopalima. Izvodi dekoraciju nokatnih ploča na prstima šaka i stopala klijenta i sprovodi tretmane za njegu ruku i stopala. Vrší prezentaciju i prodaju preparata za kućnu njegu ruku i stopala. Obavlja završne poslove u kozmetičkom salonu sprovodeći mjere asepse i antiseptičke radnog prostora, aparata i pribora za rad.

KOMPETENCIJE

Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Vrší analizu i planiranje aktivnosti u cilju pripreme za njihovu realizaciju
- Organizuje sopstveni rad za izvođenje manikir i pedikir procedure
- Priprema radno mjesto i resurse za izvođenje manikir i pedikir procedure
- Vrší ličnu pripremu za izvođenje manikir i pedikir procedure
- Vrší prijem klijenata u kozmetičkom salonu, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i bontona
- Vrší obradu zanoktica i nokatnih ploča na prstima šaka
- Vrší dekoraciju nokatnih ploča na prstima šaka
- Izvodi tretmane za njegu ruku
- Vrší obradu kože na stopalima
- Vrší obradu zanoktica i nokatnih ploča na prstima stopala
- Vrší dekoraciju nokatnih ploča na prstima stopala
- Izvodi tretmane za njegu stopala
- Vrší prezentaciju kozmetičkih preparata za kućnu njegu ruku i stopala
- Obavlja završne poslove u kozmetičkom salonu
- Vrší nabavku opreme, aparata i repromaterijala
- Vrší naplatu i promociju kozmetičkih usluga
- Vodi radnu dokumentaciju
- Sprovodi postupke za kontrolu kvaliteta rada
- Vrší osnovno održavanje aparata, opreme i pribora za rad
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, poslovnim partnerima i klijentima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Sprovodi postupke i mjere za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	<ul style="list-style-type: none">- Analiziranje i planiranje aktivnosti u cilju pripreme za njihovu realizaciju- Organizacija sopstvenog rada za izvođenje manikir i pedikir procedure
Priprema posla i radnog mjesta	<ul style="list-style-type: none">- Pripremanje radnog mjesta za izvođenje manikir i pedikir procedure- Pripremanje resursa za izvođenje manikir i pedikir procedure- Lična priprema za izvođenje manikir i pedikir procedure
Operativni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Prijem klijenata u kozmetičkom salonu- Obrada zanoktica i nokatnih ploča na prstima šaka- Dekoracija nokatnih ploča na prstima šaka- Izvođenje tretmana za njegu ruku- Obrada kože na stopalima- Obrada zanoktica i nokatnih ploča na prstima stopala- Dekoracija nokatnih ploča na prstima stopala- Izvođenje tretmana za njegu stopala- Prezentacija kozmetičkih preparata za kućnu njegu ruku i stopala- Završni poslovi u kozmetičkom salonu
Komercijalni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Nabavka opreme, aparata i repromaterijala- Naplata i promocija kozmetičkih usluga
Administrativni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Vođenje radne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	<ul style="list-style-type: none">- Nema poslova rukovođenja
Nadzor rada	<ul style="list-style-type: none">- Nema poslova nadzora rada
Obezbjeđivanje kvaliteta	<ul style="list-style-type: none">- Sprovođenje postupaka za kontrolu kvaliteta rada
Održavanje i popravke	<ul style="list-style-type: none">- Osnovno održavanje aparata, opreme i pribora za rad
Komunikacija	<ul style="list-style-type: none">- Obavljanje komunikacije sa saradnicima i poslovnim partnerima- Obavljanje komunikacije sa klijentima
Očuvanje zdravlja i okoline	<ul style="list-style-type: none">- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiziranje i planiranje aktivnosti u cilju pripreme za njihovu realizaciju

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Pregleda dnevni raspored zakazanih procedura manikir i pedikir tretmana, u cilju planiranja redosljeda aktivnosti
- Analizira raspoložive **resurse** za izvođenje manikir i pedikir procedura
Resursi: kabine, oprema, aparati, pribor, preparati i dr.
- Planira sopstveni rad, u skladu sa rasporedom zakazanih manikir i pedikir procedura
- Analizira mogućnost zakazivanja novih termina, na osnovu trenutnih zahtjeva klijenata, u skladu sa procjenom raspoloživih resursa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Organizacija rada u kozmetičkom salonu
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije

3.1.2. Ključni posao: Organizacija sopstvenog rada za izvođenje manikir i pedikir procedure

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Organizuje raspored korišćenja **resursa** potrebnih za realizaciju manikir i pedikir procedura
Resursi: oprema, aparati, pribor, preparati i dr.
- Organizuje posao racionalno i ekonomično, ne dozvoljavajući da klijenti čekaju
- Organizuje izvođenje mjera asepsa i antiseptice prije i nakon izvođenja manikir i pedikir procedura

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Organizacija rada u kozmetičkom salonu
- Mjere asepsa i antiseptice

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Pripremanje radnog mjesta za izvođenje manikir i pedikir procedure

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Provjetrava radne prostorije u cilju stvaranja odgovarajućih uslova za rad
- Sprovodi higijenu radnih i pomoćnih prostorija korišćenjem odgovarajućih **dezinfekcionih sredstava**
Dezinfekciona sredstva: formalin, etil-alkohol 70%, asepsol, primosept, povidon-jodid i dr.
- Vrš **pripremu radne površine** za izvođenje manikir i pedikir procedura, u cilju obezbjeđivanja komfora klijenta
Priprema radne površine: postavljanje higijenskih ubrusa na manikir sto, postavljanje higijenske kese na pedikir kadicu, postavljanje navlake, peškira i ubrusa na pedikir stolicu, postavljanje preparata na kozmetička kolica i dr.
- Prilagođava adekvatnu temperaturu radne prostorije, u cilju obezbjeđivanja komfora klijenata
- Prilagođava adekvatno osvjetljenje, u skladu sa potrebama manikir i pedikir procedure
- Vrš **odabir odgovarajuće muzike** u cilju postizanja prijatne atmosfere za rad

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Mjere asepsa i antisepsa
- Organizacija rada u kozmetičkom salonu

3.2.2. Ključni posao: Pripremanje resursa za izvođenje manikir i pedikir procedure

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Osigurava da je odgovarajuća **kozmetička oprema** za izvođenje manikir i pedikir procedura obezbijedena i pripremljena za rad

Kozmetička oprema: paravan, sto za manikir, pedikir fotelja, kozmetička lupa, kozmetička stolica, pomoćna kolica za preparate, sterilizator i dr.

- Vršiti pripremu odgovarajućih **aparata** za sprovođenje manikir i pedikir procedura, u skladu sa uputstvom proizvođača

Aparati: kadica za pedikir, UV lampa, LED lampa, stona lampa i dr.

- Vršiti pripremu odgovarajućih **preparata** za izvođenje manikir i pedikir procedure

Preparati: kupka, so, sprej za dezinfekciju kože, omekšivač za zanoktice, ulje za zanoktice, piling, krema, dekorativni preparati i dr.

- Vršiti pripremu **pribora i materijala** za izvođenje manikir i pedikir procedure, koristeći mjere asepsise i antisepsise

Pribor i materijal: cangle, kliješta, potiskivači, turpije, posude, špatule, higijenski ubrusi, peškiri za jednokratnu upotrebu, higijenske rukavice, zaštitne maske i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Organizacija rada u kozmetičkom salonu
- Oprema, preparati, pribor i materijal za izvođenje manikir i pedikir procedure
- Aparati za izvođenje manikir i pedikir procedura

3.2.3. Ključni posao: Lična priprema za izvođenje manikir i pedikir procedure

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Nositi propisanu radnu uniformu, u skladu sa kodeksom oblačenja u kozmetičkom salonu
- Usklađuje **estetski i higijenski izgled**, u skladu sa profesionalnim likom kozmetičara
 - Estetski i higijenski izgled:** uredna kosa i nokti, skladna šminka, diskretan miris i dr.
- Vršiti pranje i dezinfekciju ruku prije i nakon izvođenja manikir i pedikir procedure
- Stavlja zaštitnu masku i rukavice prije sprovođenja manikir i pedikir procedure, u cilju zaštite od **direktnog i indirektnog prenosa** mogućih zaraznih bolesti
 - Direktan prenos:** prenos kontaktom, fizičkim dodirima i dr.
 - Indirektan prenos:** prenos preko predmeta, vode i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Profesionalni lik kozmetičara
- Mjere asepsa i antiseptika

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Prijem klijenata u kozmetičkom salonu

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Ljubazno dočekuje klijenta u cilju dobrodošlice, poštujući pravila bontona
- Preuzima kaput i torbu od klijenta, u cilju obezbjeđivanja komfora
- Uzima lične podatke od klijenta i evidentira ih u odgovarajućoj formi
- Upućuje klijenta u odgovarajuću kabinu za izvođenje manikir ili pedikir procedure, u skladu sa redoslijedom zakazanih tretmana

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije u poslovanju
- Poznavanje stranog jezika

3.3.2. Ključni posao: Obrada zanoktica i nokatnih ploča na prstima šaka

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Vrši vizuelni pregled ruku klijenta, u cilju uočavanja estetskog izgleda i mogućih promjena na koži i noktima
- Upućuje klijenta na medicinski pregled u slučaju **promjena na koži i noktima**
 - Promjene na koži i noktima:** gljivična oboljenja, infekcija nokatne ploče i dr.
- Vrši **pripremu šaka klijenta** za obradu zanoktica i nokatne ploče
 - Priprema šaka klijenta:** dezinfekcija ruku odgovarajućim dezinfekcionim sredstvom za kožu, uklanjanje postojećeg laka odgovarajućim sredstvom i dr.
- Vrši omekšavanje zanoktica odgovarajućim **postupkom**, u cilju njihovog lakšeg odstranjivanja
 - Postupak:** potapanje noktiju u vodenu kupku, nanošenje sredstva za omekšavanje zanoktica i dr.
- Oblikuje nokatnu ploču, u skladu sa zahtjevom klijenta ili prema sopstvenoj procjeni, koristeći odgovarajući **pribor**
 - Pribor:** turpije različitih granulacija, kliješta i dr.
- Uklanja višak zanoktica koristeći odgovarajući **pribor**
 - Pribor:** potiskivač, cangle, makazice i dr.
- Vrši završnu obradu nokatne ploče, koristeći odgovarajuće turpije za poliranje

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Oboljenja nokatne ploče
- Građa i oblik nokatne ploče
- Pribor i preparati za njegu noktiju
- Postupak obrade zanoktica i nokatne ploče
- Mjere asepsa i antiseptika
- Poslovna komunikacija

3.3.3. Ključni posao: Dekoracija nokatnih ploča na prstima šaka

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Vršiti **pripremu nokatne ploče** za nanošenje dekorativnog preparata
 - Priprema nokatne ploče:** uklanjanje postojećeg laka odgovarajućim sredstvom, odmašćivanje nokatne ploče i dr.
- Prezentuje klijentu postojeću paletu boja i **dekorativnih detalja**, u cilju odabira **dekorativnog preparata**
 - Dekorativni detalji:** stikeri za nokte, cirkoni, štras i dr.
 - Dekorativni preparati:** običan lak za nokte, polutrajni lak za nokte, trajni lak za nokte i dr.
- Nanosi odgovarajuću podlogu na nokatnu ploču, u cilju njene zaštite
- Nanosi odgovarajući dekorativni preparat u dva sloja na nokatnu ploču, u skladu sa zahtjevom klijenta
- Nanosi odgovarajući dekorativni preparat na nokatnu ploču, odgovarajućom **tehnikom dekoracije**, u skladu sa zahtjevom klijenta
 - Tehnike dekoracije:** *French*, ombre i dr
- Nanosi dekorativne detalje na nokatnu ploču, u skladu sa zahtjevom klijenta
- Nanosi završni preparat (*top coat*) na nokatnu ploču, u cilju zaštite i estetskog sjaja
- Sprovodi postupak sušenja nokatne ploče nakon nanošenja podloge, trajnog laka i završnog preparata (*top coat*) u odgovarajućoj UV ili LED lampi

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Dekorativni preparati za ukrašavanje nokatne ploče
- Estetske procedure dekoracije nokatne ploče
- Tehnike dekoracije nokatne ploče
- Upotreba UV i LED lampe
- Poslovna komunikacija

3.3.4. Ključni posao: Izvođenje tretmana za njegu ruku

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Vršiti vizuelni pregled ruku klijenta, u cilju uočavanja estetskog izgleda kože
- Vršiti dezinfekciju ruku klijenta odgovarajućim dezinfekcionim sredstvom za kožu
- Primjenjuje odgovarajući piling na kožu ruku, u cilju odstranjivanja orožalog površinskog sloja kože
- Vršiti uklanjanje pilinga sa ruku klijenta, vodom ili vlažnim ubrusom
- Nanosi odgovarajući **preparat** na kožu ruku i noktiju, u skladu sa njihovim stanjem i izgledom
Preparat: maska za njegu ruku, krema za ruke, serum za nokte, ulje za nokte, regeneratorski za nokte i dr.
- Primjenjuje masažu ruku u cilju dubljeg prodiranja odgovarajućih preparata u kožu i bolje relaksacije klijenta

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Promjene na koži ruku
- Sastav i dejstvo preparata za njegu ruku
- Mjere asepsise i antisepsise
- Poslovna komunikacija

3.3.5. Ključni posao: Obrada kože na stopalima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Vrši vizuelni pregled stopala klijenta, u cilju uočavanja estetskog izgleda i mogućih promjena na koži stopala
- Upućuje klijenta na medicinski pregled u slučaju **promjena na koži stopala**
Promjena na koži stopala: infekcija kože, dijabetično stopalo, hiperkeratoza, ragade i dr.
- Vrši dezinfekciju stopala klijenta odgovarajućim dezinfekcionim sredstvom, u cilju pripreme stopala za obradu kože
- Priprema stopala klijenta za omekšavanje kože sa odgovarajućim **priborom**
Pribor: kadica za pedikir, higijenske kese za oblaganje kadice, zaštitne higijenske rukavice, higijenski ubrusi, kupka za pedikir i dr.
- Vrši odstranjivanje zadebljanja kože na stopalima, korišćenjem odgovarajućeg **pribora**
Pribor: turpije za pete različitih granulacija, polirne turpije za pete i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Promjene na koži stopala
- Postupak obrade kože na stopalima
- Mjere asepsa i antiseptice
- Poslovna komunikacija

3.3.6. Ključni posao: Obrada zanoktica i nokatnih ploča na prstima stopala

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Vršiti vizuelni pregled stopala klijenta, u cilju uočavanja estetskog izgleda i mogućih promjena na koži stopala i noktima
- Upućuje klijenta na medicinski pregled u slučaju **promjena na koži i noktima**
Promjene na koži i noktima: urasli nokat, kurje oko, žuljevi, gljivična oboljenja, infekcija nokatne ploče, cijepanje nokta, ljuštenje nokta, lomljivost nokta i dr.
- Vršiti **pripremu stopala klijenta** za obradu zanoktica i nokatne ploče
Priprema stopala klijenta: dezinfekcija stopala odgovarajućim dezinfekcionim sredstvom za kožu, uklanjanje postojećeg laka odgovarajućim sredstvom i dr.
- Priprema stopala klijenta na omekšavanje kože i noktiju sa odgovarajućim **priborom**
Pribor: kadica za pedikir, higijenske kese za oblaganje kadice, zaštitne higijenske rukavice, higijenski ubrusi, kupka za pedikir i dr.
- Oblikuje nokatnu ploču, u skladu sa zahtjevom klijenta ili prema sopstvenoj procjeni, koristeći odgovarajući **pribor**
Pribor: turpije različitih granulacija, kliješta i dr.
- Uklanja višak zanoktica koristeći odgovarajući **pribor**
Pribor: potiskivač, cangle, makazice i dr.
- Vršiti završnu obradu nokatne ploče, koristeći odgovarajuće turpije za poliranje

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Oboljenja nokatne ploče
- Građa i oblik nokatne ploče
- Promjene na stopalima
- Pribor i preparati za njegu noktiju
- Postupak obrade zanoktica i nokatne ploče
- Mjere asepse i antiseptice
- Poslovna komunikacija

3.3.7. Ključni posao: Dekoracija nokatnih ploča na prstima stopala

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Vršiti **pripremu nokatne ploče** za nanošenje dekorativnog preparata
 - Priprema nokatne ploče:** uklanjanje postojećeg laka odgovarajućim sredstvom, odmašćivanje nokatne ploče i dr.
- Prezentuje klijentu postojeću paletu boja i **dekorativnih detalja**, u cilju odabira **dekorativnog preparata**
 - Dekorativni detalji:** stikeri za nokte, cirkoni, štras i dr.
 - Dekorativni preparati:** običan lak za nokte, polutrajni lak za nokte, trajni lak za nokte i dr.
- Nanosi odgovarajuću podlogu na nokatnu ploču, u cilju njene zaštite
- Nanosi odgovarajući dekorativni preparat u dva sloja na nokatnu ploču, u skladu sa zahtjevom klijenta
- Nanosi odgovarajući dekorativni preparat na nokatnu ploču, odgovarajućom **tehnikom dekoracije**, u skladu sa zahtjevom klijenta
 - Tehnike dekoracije:** *French*, ombre i dr
- Nanosi dekorativne detalje na nokatnu ploču, u skladu sa zahtjevom klijenta
- Nanosi završni preparat (*top coat*) na nokatnu ploču, u cilju zaštite i estetskog sjaja
- Sprovodi postupak sušenja nokatne ploče nakon nanošenja podloge, trajnog laka i završnog preparata (*top coat*) u odgovarajućoj UV ili LED lampi

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Dekorativni preparati za ukrašavanje nokatne ploče
- Estetske procedure dekoracije nokatne ploče
- Tehnike dekoracije nokatne ploče
- Upotreba UV i LED lampe
- Poslovna komunikacija

3.3.8. Ključni posao: Izvođenje tretmana za njegu stopala

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Vršiti vizuelni pregled stopala klijenta, u cilju uočavanja estetskog izgleda kože
- Vršiti dezinfekciju stopala klijenta odgovarajućim dezinfekcionim sredstvom za kožu
- Primjenjuje odgovarajući piling na kožu stopala u cilju odstranjivanja oročalog površinskog sloja kože
- Vršiti uklanjanje pilinga sa stopala klijenta vodenim tušom ili vlažnim ubrusima
- Nanosi odgovarajući **preparat** na kožu stopala i noktiju, u skladu sa njihovim stanjem i izgledom

Preparat: maska za njegu stopala, krema za stopala, serum za nokte, ulje za nokte, regeneratorski za nokte i dr.

- Primjenjuje masažu stopala u cilju dubljeg prodiranja odgovarajućih preparata u kožu i bolje relaksacije klijenta

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Promjene na koži stopala
- Sastav i dejstvo preparata za njegu stopala
- Mjere asepse i antiseptike
- Poslovna komunikacija

3.3.9. Ključni posao: Presentacija kozmetičkih preparata za kućnu njegu ruku i stopala

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Savjetuje klijenta o značaju redovne kućne njege ruku i stopala
- Informiše klijenta o ponudi kozmetičkih preparata, u cilju njihovog pravilnog odabira za kućnu njegu ruku i stopala
- Informiše klijenta o posljedicama uslijed neadekvatne kućne njege ruku i stopala
- Predlaže klijentu korišćenje testera kozmetičkih preparata za kućnu njegu ruku i stopala, prema procijenjenim potrebama kože
- Predlaže klijentima kozmetičke preparate za kućnu njegu ruku i stopala, u skladu sa njihovim zahtjevima

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tipovi i stanja kože
- Sastav i dejstvo kozmetičkih preparata
- Tehnike prezentacije kozmetičkih preparata i usluga
- Poznavanje stranog jezika
- Poslovna komunikacija

3.3.10. Ključni posao: Završni poslovi u kozmetičkom salonu

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane tijela:

- Sprovodi **postupak zbrinjavanja klijenta** nakon izvršene manikir i/ili pedikir procedure, u skladu sa protokolom rada

Postupak zbrinjavanja klijenta: uklanjanje separatora, vraćanje nakita, dodavanje garderobe i dr.

- Ispraća klijenta do recepcije poštujući pravila bontona
- Odlaze upotrebljeni pribor za rad, primjenjujući mjere asepsa i antiseptice, u skladu sa procedurom u kozmetičkom salonu
- Vršiti isključivanje elektronskih uređaja i aparata, u skladu sa procedurom u kozmetičkom salonu
- Vršiti sakupljanje i odlaganje otpada na odgovarajući način, u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Mjere asepsa i antiseptice
- Mjere za zaštitu na radu, zaštitu okoline i očuvanje zdravlja

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Nabavka opreme, aparata i repromaterijala

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Izrađuje specifikaciju potrebne opreme, aparata i **repromaterijala**

Repromaterijal: pribor, kozmetički preparati, dezinfekciona sredstva, sredstva za higijenu i dr.

- Naručuje potreban repromaterijal od izabranog dobavljača
- Vršiti vizuelnu provjeru ispravnosti primljene opreme, aparata i repromaterijala
- Raspoređuje primljenu opremu, aparate i repromaterijal

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Izrada specifikacije potrebne opreme, alata i repromaterijala
- Inovacije ponuda na tržištu

3.4.2. Ključni posao: Naplata i promocija kozmetičkih usluga

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Vršiti naplatu izvršenih usluga na osnovu formiranog cjenovnika
- Prodaje klijentima kozmetičke preparate za kućnu njegu ruku i stopala, u skladu sa njihovim zahtjevima
- Učestvuje u promovisanju manikir i pedikir usluga putem različitih **sredstava informisanja**
Sredstva informisanja: društvene mreže, elektronski i pisani mediji, propagandni materijal i dr.
- Istražuje tržište i aktivnosti konkurencije, u cilju poboljšanja kvaliteta sopstvenog poslovanja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije
- Poznavanje rada na registar kasi
- Obračun izvršenih usluga
- Marketing i menadžment usluga

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje radne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Unosi podatke o zakazanim terminima klijenata u pisanoj ili elektronskoj formi
- Vodi evidenciju o posjetama klijenata i pruženim uslugama, u pisanoj ili elektronskoj formi
- Evidentira podatke o izdatim računima klijentima u odgovarajuće evidencije
- Evidentira podatke o zaduženom i utrošenom repromaterijalu u odgovarajuće evidencije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono-komunkacione tehnologije
- Način vođenja evidencije radne dokumentacije

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

- Nema poslova rukovođenja

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

- Nema poslova nadzora rada

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka za kontrolu kvaliteta rada

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Izvršava poslove i radne zadatke, u skladu sa važećim pravilima i propisima iz oblasti estetske njege
- Korisiti i kontroliše pravilnu upotrebu opreme, aparata i pribora, u skladu sa preporukama i uputstvima proizvođača
- Kontroliše kvalitet izvedene manikir i pedikir procedure
- Informiše se o inovacijama na tržištu, u cilju unapređenja kvaliteta rada

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Normativi u kozmetičkoj djelatnosti
- Standardi, procedure, propisi i djelatnosti
- Trendovi iz oblasti kozmetike

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Osnovno održavanje aparata, opreme i pribora za rad

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Pravilno koristi aparate, opremu i pribor za rad u kozmetičkom salonu
- Vršiti redovno čišćenje aparata, opreme i pribora za rad, prije i nakon korišćenja, u skladu sa uputstvom proizvođača
- Vršiti kontrolu ispravnosti aparata i pribora za rad u kozmetičkom salonu
- Vršiti prijavu kvara aparata za izvođenje procedure tretmana lica, nadređenom

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Način odlaganja aparata, opreme i pribora za rad
- Način korišćenja aparata, opreme i pribora za rad

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Obavljanje komunikacije sa saradnicima i poslovnim partnerima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Uspostavlja komunikaciju sa saradnicima, u cilju obezbjeđivanja potrebnih resursa za obavljanje manikir i pedikir procedura, koristeći stručnu terminologiju
- Uspostavlja komunikaciju sa saradnicima, u cilju planiranja rasporeda radnog vremena i korišćenja odmora
- Uspostavlja komunikaciju sa poslovnim partnerima, u cilju prikupljanja detaljnih informacija o novim kozmetičkim proizvodima i aparatima, koristeći stručnu terminologiju na maternjem ili stranom jeziku

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Primjena stručne terminologije
- Pravila individualnog i timskog rada
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije
- Poznavanje stranog jezika

3.10.2. Ključni posao: Obavljanje komunikacije sa klijentima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Prima zahtjeve od klijenata u cilju dogovora o pružanju usluga
- Obavještava klijente o slobodnim terminima za zakazivanje manikir i pedikir procedure
- Savjetuje klijente o izboru manikir i/ili pedikir procedure i dužini njihovog trajanja
- Daje preporuku klijentima o daljem toku manikir i/ili pedikir procedure i korišćenju preparata za kućnu njegu
- Pruža detaljne informacije klijentima o manikir i/ili pedikir proceduri
- Obavlja komunikaciju sa klijentima telefonom, putem društvenih mreža, elektronskom poštom ili lično, koristeći pravila poslovne komunikacije
- Rješava **nepredvidive situacije**, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i procedurom u kozmetičkom salonu

Nepredvidive situacije: otkazivanje termina, reklamacija i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Primjena stručne terminologije
- Pravila individualnog i timskog rada
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije
- Poznavanje stranog jezika

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Pravilno koristi aparate i opremu, prema utvrđenoj proceduri i uputstvima proizvođača
- Primjenjuje higijensko-tehničke mjere zaštite prilikom rada u kozmetičkom salonu
- Koristi zaštitna sredstva i opremu prilikom rada, u skladu sa standardima i uputstvima proizvođača
- Bezbjedno odlaže oštre i kontaminirane predmete u cilju sprečavanja mogućih povreda i prenošenja bolesti
- Pruža prvu pomoć saradniku i/ili klijentu u slučaju povrede na radu, u skladu sa procedurom

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Mjere higijensko-tehničke zaštite za rad u kozmetičkom salonu
- Zaštitna sredstva i oprema
- Osnove pružanja prve pomoći

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za manikir i pedikir:

- Sprovodi preventivne mjere za očuvanje sopstvenog zdravlja, zdravlja svojih saradnika i klijenata
- Sprovodi tretmane izbegavajući supstance koje su opasne po zdravlje i nisu za kozmetičku upotrebu
- Održava radni prostor čistim i urednim prije početka i nakon završenog posla
- Sortira različite vrste otpadnog materijala na odgovarajući način i u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine
- Odlaže otpad na odgovarajući način i u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Vrste profesionalnih oboljenja kao posljedica rada u kozmetičkom salonu
- Značaj očuvanja životne sredine
- Ekološki standardi za odlaganje otpadnog materijala
- Mjere asepse i antiseptike
- Procedure reciklažnog postupka i iskorišćenja hemijskog, metalnog, plastičnog, papirnog i drugog otpadnog materijala

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Zdravstvo i socijalna zaštita Podsektor: Zdravstvo
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ISCO-u	5142 Kozmetičari i srodna zanimanja
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Kozmetičar za manikir i pedikir može da radi u kozmetičkim salonima, za pultovima (nail barovima) za njegu ruku u tržnim centrima. Radi u zatvorenom prostoru, u čistoj sredini, najčešće u dvije smjene. Poslove obavlja sjedeći. Prilikom izvođenja manikir i pedikir procedura zbog nepravilnog i višesatnog istog položaja, izložen je zdravstvenim rizicima koji dovode do deformacije vratne kičme i slabljenja vida. Zbog direktnog kontakta sa kožom ruku i stopala, može biti izložen raznim infekcijama.
Srodna zanimanja	Šminker, Kozmetičar za njegu tijela, Kozmetički tehničar za tretmane lica, Kozmetički tehničar za masažu i tretmane tijela
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Kozmetičar/ Kozmetičarka za manikir i pedikir

Kod dokumenta: SZ-090130-KOZMP

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Svetlana Vučeković, doktor medicine-specijalista dermatovenerologije, dermatovenerolog/ direktor, PZU "Specijalna bolnica Dr MedTIM" Podgorica
2. Danijela Pima, kozmetičar-maser, kozmetičar-estetičar, kozmetičar za njegu lica/ direktor, kozmetički salon "Enigma" Budva
3. Ljubica Vukčević, kozmetičar-majstor, kozmetičar za njegu lica i tijela, šminker/ direktor, kozmetički salon "Beauty room by Ljubica" Podgorica
4. Davorka Popović, kozmetičar, kozmetičar za njegu lica, Centar za estetiku "Sense" Podgorica
5. Elena Đurđevac, kozmetičar za njegu lica i tijela, kozmetičar/ direktor, Beauty centar "ELLE" Podgorica
6. Ivana Todorović, kozmetičar za njegu lica i tijela, kozmetičar, kozmetički salon "Be Fancy" Podgorica
7. Slavica Vukčević, kozmetičar-tehničar, kozmetičar za manikir i pedikir, Kuća mode i ljepote „Zoran“ Podgorica

Koordinatori:

Sandra Brkanović, diplomirani inženjer elektrotehnike, rukovodilac Odjeljenja za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jadranka Mugoša, specijalista medicinske estetike i strukovni estetičar, nastavnik praktične nastave, JU Stručna medicinska škola Podgorica

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
KOZMETIČAR/KOZMETIČARKA ZA NJEGU TIJELA

1. Standard za zanimanje Kozmetičar/Kozmetičarka za njegu tijela, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-5 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore”.
3. Danom stupanja na snagu ovog rješenja prestaje da važi Rješenje o standardu zanimanja Kozmetičar/Kozmetičarka za njegu lica i tijela, broj 0302-2444/10-3 od 5.7.2011. godine („Službeni list CG“, broj 43/11).
4. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 100-69/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

**KOZMETIČAR/ KOZMETIČARKA ZA NJEGU
TIJELA**

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: KOZMETIČAR/ KOZMETIČARKA ZA NJEGU TIJELA

NIVO: III

OPIS ZANIMANJA:

Kozmetičar za njegu tijela vrši prijem klijenata u kozmetičkom salonu, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i bontona. Izvodi procedure depilacije lica i tijela. Vrši procedure za njegu tijela (procedure pilinga, procedure pakovanja i nanošenje završnog preparata za njegu tijela). Vrši prezentaciju i prodaju preparata za kućnu njegu tijela. Izvodi završne poslove u kozmetičkom salonu sprovodeći mjere asepe i antisepe radnog prostora, aparata i pribora za rad.

KOMPETENCIJE

Kozmetičar za njegu tijela:

- Vrši analizu i planiranje aktivnosti u cilju pripreme za njihovu realizaciju
- Organizuje sopstveni rad za izvođenje procedura za njegu tijela
- Priprema radno mjesto i resurse za izvođenje procedura za njegu tijela
- Vrši ličnu pripremu za izvođenje procedura za njegu tijela
- Vrši prijem klijenata u kozmetičkom salonu, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i bontona
- Izvodi proceduru depilacije
- Izvodi proceduru pilinga tijela
- Vrši nanošenje kozmetičkog pakovanja za njegu tijela
- Vrši nanošenje završnog preparata za njegu tijela
- Vrši prezentaciju kozmetičkih preparata za kućnu njegu tijela
- Obavlja završne poslove u kozmetičkom salonu
- Vrši nabavku opreme i repromaterijala
- Vrši naplatu i promociju kozmetičkih usluga
- Vodi radnu dokumentaciju
- Sprovodi postupke za kontrolu kvaliteta rada
- Vrši osnovno održavanje opreme i pribora za rad
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, poslovnim partnerima i klijentima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Sprovodi postupke i mjere za zaštitu na radu, zaštitu okoline i očuvanja zdravlja

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	<ul style="list-style-type: none">- Analiziranje i planiranje aktivnosti u cilju pripreme za njihovu realizaciju- Organizacija sopstvenog rada za izvođenje procedura za njegu tijela
Priprema posla i radnog mjesta	<ul style="list-style-type: none">- Pripremanje radnog mjesta za izvođenje procedura za njegu tijela- Pripremanje resursa za izvođenje procedura za njegu tijela- Lična priprema za izvođenje procedura za njegu tijela
Operativni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Prijem klijenata u kozmetičkom salonu- Izvođenje procedure depilacije- Izvođenje procedure pilinga tijela- Nanošenje kozmetičkog pakovanja za njegu tijela- Nanošenje završnog preparata za njegu tijela- Presentacija kozmetičkih preparata za kućnu njegu tijela- Završni poslovi u kozmetičkom salonu
Komercijalni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Nabavka opreme i repromaterijala- Naplata i promocija kozmetičkih usluga
Administrativni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Vođenje radne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	<ul style="list-style-type: none">- Nema poslova rukovođenja
Nadzor rada	<ul style="list-style-type: none">- Nema poslova nadzora rada
Obezbjedivanje kvaliteta	<ul style="list-style-type: none">- Sprovođenje postupaka za kontrolu kvaliteta rada
Održavanje i popravke	<ul style="list-style-type: none">- Osnovno održavanje opreme i pribora za rad
Komunikacija	<ul style="list-style-type: none">- Obavljanje komunikacije sa saradnicima i poslovnim partnerima- Obavljanje komunikacije sa klijentima
Očuvanje zdravlja i okoline	<ul style="list-style-type: none">- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiziranje i planiranje aktivnosti u cilju pripreme za njihovu realizaciju

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Pregleda dnevni raspored zakazanih procedura za njegu tijela, u cilju planiranja redosljeda aktivnosti
- Analizira raspoložive **resurse** za izvođenje procedura za njegu tijela
Resursi: kabine, oprema, pribor, preparati i dr.
- Planira sopstveni rad, u skladu sa rasporedom zakazanih procedura za njegu tijela
- Analizira mogućnost zakazivanja novih termina, na osnovu trenutnih zahtjeva klijenata, u skladu sa procjenom raspoloživih resursa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Organizacija rada u kozmetičkom salonu
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije

3.1.2. Ključni posao: Organizacija sopstvenog rada za izvođenje procedura za njegu tijela

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Organizuje raspored korišćenja **resursa** potrebnih za realizaciju procedura za njegu tijela
Resursi: oprema, pribor, preparati i dr.
- Organizuje posao racionalno i ekonomično, ne dozvoljavajući da klijenti čekaju
- Organizuje sprovođenje mjera asepse i antiseptike prije i nakon izvođenja procedura za njegu tijela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Organizacija rada u kozmetičkom salonu
- Mjere asepse i antiseptike

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Pripremanje radnog mjesta za izvođenje procedura za njegu tijela

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Provjetrava radne prostorije u cilju stvaranja odgovarajućih uslova za rad
- Sprovodi higijenu radnih i pomoćnih prostorija korišćenjem odgovarajućih **dezinfekcionih sredstava**
Dezinfekciona sredstva: formalin, etil-alkohol 70%, asepsol, primosept, povidon-jodid i dr.
- Vrš **pripremu radne površine** za izvođenje procedura za njegu tijela, u cilju obezbjeđivanja komfora klijenta
Priprema radne površine: postavljanje navlake, peškira i ubrusa na kozmetički ležaj, postavljanje preparata na kozmetička kolica i dr.
- Prilagođava adekvatnu temperaturu radne prostorije, u cilju obezbjeđivanja komfora klijenata
- Prilagođava adekvatno osvjetljenje, u skladu sa potrebama procedura za njegu tijela
- Vrš **odabir odgovarajuće muzike** u cilju postizanja prijatne atmosfere za rad

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Mjere asepse i antiseptike
- Organizacija rada u kozmetičkom salonu

3.2.2. Ključni posao: Pripremanje resursa za izvođenje procedura za njegu tijela

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Osigurava da je odgovarajuća **kozmetička oprema** za izvođenje procedura za njegu tijela obezbijedena i pripremljena za rad

Kozmetička oprema: paravan, kozmetički ležaj, kozmetička stolica, pomoćna kolica za preparate i dr.

- Vršiti pripremu odgovarajućih **preparata** za izvođenje procedura za njegu tijela

Preparati: pilinzi za tijelo, buteri za tijelo, pakovanja za tijelo, ulja i dr.

- Vršiti pripremu odgovarajućeg **pribora i materijala** za izvođenje procedura za njegu tijela

Pribor i materijal: posude, četke, špatule, kozmetičke folije, frotirski pokrivači, higijenski ubrusi, higijenski veš, higijenske rukavice i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Organizacija rada u kozmetičkom salonu
- Oprema, preparati, pribor i materijal za izvođenje procedure njege tijela

3.2.3. Ključni posao: Lična priprema za izvođenje procedura za njegu tijela

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Nosi propisanu radnu uniformu, u skladu sa kodeksom oblačenja u kozmetičkom salonu
- Usklađuje **estetski i higijenski izgled**, u skladu sa profesionalnim likom kozmetičara
Estetski i higijenski izgled: uredna kosa i nokti, skladna šminka, diskretan miris i dr.
- Vrši pranje i dezinfekciju ruku prije i nakon izvođenja procedure za njegu tijela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Profesionalni lik kozmetičara
- Mjere asepse i antiseptike

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Prijem klijenata u kozmetičkom salonu

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Ljubazno dočekuje klijenta u cilju dobrodošlice, poštujući pravila bontona
- Preuzima kaput i torbu od klijenta, u cilju obezbjeđivanja komfora
- Uzima lične podatke od klijenta i evidentira ih u odgovarajućoj formi
- Upućuje klijenta u odgovarajuću kabinu za izvođenje procedure za njegu tijela, u skladu sa redoslijedom zakazanih tretmana

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije u poslovanju
- Poznavanje stranog jezika

3.3.2. Ključni posao: Izvođenje procedure depilacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Upućuje klijenta na **pripremne aktivnosti** u cilju privremenog uklanjanja malja procedurom depilacije, u zavisnosti od dijela tijela ili lica koji se depilira

Pripremne aktivnosti: oslobađanje viška odjeće i nakita, oblačenje higijenskog veša, po potrebi, zauzimanje udobnog položaja na pripremljenom ležaju i dr.

- Vršiti vizuelni pregled kože klijenta u cilju utvrđivanja postojanja **kontraindikacija** za privremeno uklanjanje malja procedurom depilacije

Kontraindikacije: herpes, mladeži, hormonska dlakavost, akne, folikulitis, proširene vene i dr.

- Vršiti odabir odgovarajuće **mehaničke metode depilacije**

Mehaničke metode depilacije: depilacija toplim voskom, depilacija hladnim voskom, depilacija šećernom pastom, depilacija film voskom i dr.

- Aplikuje odgovarajući vosak ili šećernu pastu na dio tijela ili lica koji se depilira, u skladu sa metodom depilacije
- Vršiti privremeno uklanjanje malje sa dijela tijela ili lica koji se depilira, primjenom odgovarajućih metoda i **pribora** za rad

Pribor: špatule za depilaciju, papirne trake za depilaciju, sredstvo za uklanjanje voska

- Manuelno aplikuje odgovarajući **preparat** za njegu i umirenje kože nakon depilacije

Preparat: mlijeko, krema, talk i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Funkcija i rast dlake
- Promjene i nepravilnosti na koži
- Pribor i preparati za izvođenje procedure depilacije
- Metode i tehnike izvođenja depilacije
- Poslovna komunikacija

3.3.3. Ključni posao: Izvođenje procedure pilinga tijela

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Upućuje klijenta na **pripremne aktivnosti** u cilju izvođenja odgovarajuće **procedure za njegu tijela**
 - Pripremne aktivnosti:** oslobađanje viška odjeće i nakita, zauzimanje udobnog položaja na pripremljenom ležaju i dr.
 - Procedure za njegu tijela:** eksfolijacija, detoksikacija, hidratacija i dr.
- Vršiti vizuelni pregled kože tijela klijenta u cilju odabira vrste pilinga različitih granulacija
- Nanosi ravnomjerno odgovarajući piling na kožu tijela kružnim pokretima vodeći računa o postojećim **promjenama na koži tijela**
 - Promjene na koži tijela:** mladeži, ožiljci, fleke i dr.
- Uklanja višak pilinga sa tijela klijenta, korišćenjem higijenskog ubrusa ili vlažnog peškira

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Promjene na koži tijela
- Preparati za izvođenje pilinga
- Postupak izvođenja pilinga tijela
- Poslovna komunikacija

3.3.4. Ključni posao: Nanošenje kozmetičkog pakovanja za njegu tijela

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Vršiti odabir odgovarajućeg **kozmetičkog pakovanja** za njegu tijela, u skladu sa tipom i stanjem kože
 - Kozmetičko pakovanje:** pakovanje za detoksikaciju kože tijela, pakovanje za hidrataciju kože tijela, pakovanje za revitalizaciju kože i dr.
- Nanosi ravnomjerno odgovarajuće kozmetičko pakovanje na kožu tijela, koristeći odgovarajući **pribor**
 - Pribor:** četke, špatule i dr.
- Vršiti pripremanje kozmetičke folije i frotirskog pokrivača za umotavanje tijela
- Vršiti umotavanje tijela koristeći kozmetičku foliju, u cilju dubljeg prodiranja kozmetičkog pakovanja u kožu
- Uklanja višak preparata sa tijela klijenta, korišćenjem higijenskog ubrusa ili vlažnog peškira

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Preparati za nanošenje kozmetičkog pakovanja za njegu tijela
- Postupak nanošenja kozmetičkog pakovanja za njegu tijela
- Poslovna komunikacija

3.3.5. Ključni posao: Nanošenje završnog preparata za njegu tijela

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Vršiti odabir odgovarajućeg **završnog preparata** za njegu tijela, u skladu sa tipom i stanjem kože tijela
Završni preparat: buter za tijelo, serumi za tijelo, ulja i dr.
- Nanosi odgovarajući završni preparat na kožu tijela, u cilju postizanja boljeg estetskog izgleda i stanja kože
- Vršiti blagu masažu tijela pokretima glađenja, u cilju boljeg prodiranja završnog preparata i relaksacije klijenta
- Informiše klijenta o daljem toku tretmana, u zavisnosti od stanja i estetskog izgleda kože tijela

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Završni preparati za njegu tijela
- Postupak nanošenja završnih preparata za njegu tijela
- Poslovna komunikacija

3.3.6. Ključni posao: Prezentacija kozmetičkih preparata za kućnu njegu tijela

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Savjetuje klijenta o značaju redovne kućne njege tijela
- Informiše klijenta o ponudi kozmetičkih preparata, u cilju njihovog pravilnog odabira za kućnu njegu tijela
- Informiše klijenta o posljedicama uslijed neadekvatne kućne njege tijela
- Predlaže klijentu korišćenje testera kozmetičkih preparata za kućnu njegu tijela, prema procijenjenim potrebama kože
- Predlaže klijentima kozmetičke preparate za kućnu njegu tijela, u skladu sa njihovim zahtjevima

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tipovi i stanja kože
- Sastav i dejstvo kozmetičkih preparata
- Tehnike prezentacije kozmetičkih preparata i usluga
- Poznavanje stranog jezika
- Poslovna komunikacija

3.3.7. Ključni posao: Završni poslovi u kozmetičkom salonu

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Izvodi **postupak zbrinjavanja klijenta** nakon izvršene procedure za njegu tijela, u skladu sa protokolom rada
Postupak zbrinjavanja klijenta: uklanjanje higijenskih ubrusa, uklanjanje kozmetičkih folija, vraćanje nakita, dodavanje garderobe i dr.
- Ispraća klijenta do recepcije poštujući pravila bontona
- Odlaze upotrebljeni pribor za rad, primjenjujući mjere asepe i antisepe, u skladu sa procedurom u kozmetičkom salonu
- Vrší isključivanje elektronskih uređaja i aparata, u skladu sa procedurom u kozmetičkom salonu
- Vrší sakupljanje i odlaganje otpada na odgovarajući način, u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Mjere asepe i antisepe
- Mjere za zaštitu na radu, zaštitu okoline i očuvanja zdravlja

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Nabavka opreme i repromaterijala

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Izrađuje specifikaciju potrebne opreme i **repromaterijala**

Repromaterijal: pribor, dekorativni preparati, dezinfekciona sredstva, sredstva za higijenu i dr.

- Naručuje potreban repromaterijal od izabranog dobavljača
- Vršiti vizuelnu provjeru ispravnosti primljene opreme i repromaterijala
- Raspoređuje primljenu opremu i repromaterijal na određeno mjesto

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Izrada specifikacije potrebne opreme i repromaterijala
- Inovacije ponuda na tržištu

3.4.2. Ključni posao: Naplata i promocija kozmetičkih usluga

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Vršiti naplatu izvršenih usluga na osnovu formiranog cjenovnika
- Prodaje klijentima kozmetičke preparate za kućnu njegu tijela, u skladu sa njihovim zahtjevima
- Učestvuje u promovisanju usluga kozmetičkog salona putem različitih **sredstava informisanja**
Sredstva informisanja: društvene mreže, elektronski i pisani mediji, propagandni materijal i dr.
- Istražuje tržište i aktivnosti konkurencije u cilju poboljšanja kvaliteta sopstvenog poslovanja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije
- Poznavanje rada na registar kasi
- Obračun izvršenih usluga
- Marketing i menadžment usluga

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje radne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Unosi podatke o zakazanim terminima klijenata u pisanoj ili elektronskoj formi
- Vodi evidenciju o posjetama klijenata i pruženim uslugama, u pisanoj ili elektronskoj formi
- Evidentira podatke o izdatim računima klijentima u odgovarajuće evidencije
- Evidentira podatke o zaduženom i utrošenom repromaterijalu u odgovarajuće evidencije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono-komunkacione tehnologije
- Način vođenja evidencije radne dokumentacije

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

- Nema poslova rukovođenja

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

- Nema poslova nadzora rada

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka za kontrolu kvaliteta rada

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Izvršava poslove i radne zadatke, u skladu sa važećim pravilima i propisima iz oblasti estetike i kozmetologije
- Korisiti i kontroliše pravilnu upotrebu opreme, aparata i pribora, u skladu sa preporukama i uputstvima proizvođača
- Kontroliše kvalitet izvedene procedure za njegu tijela
- Informiše se o inovacijama na tržištu, u cilju unapređenja kvaliteta rada

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Normativi u kozmetičkoj djelatnosti
- Standardi, procedure, propisi i djelatnosti
- Trendovi iz oblasti kozmetike

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Osnovno održavanje opreme i pribora za rad

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Pravilno koristi opremu i pribor za rad u kozmetičkom salonu
- Vršiti redovno čišćenje opreme i pribora za rad, prije i nakon korišćenja, u skladu sa uputstvom proizvođača
- Vršiti kontrolu ispravnosti pribora za rad u kozmetičkom salonu
- Vršiti prijavu kvara aparata za izvođenje procedure za njegu tijela, nadređenom

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Način odlaganja opreme i pribora za rad
- Način korišćenja opreme i pribora za rad

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Obavljanje komunikacije sa saradnicima i poslovnim partnerima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Uspostavlja komunikaciju sa saradnicima, u cilju obezbjeđivanja potrebnih resursa za obavljanje procedura tretmana tijela, koristeći stručnu terminologiju
- Uspostavlja komunikaciju sa saradnicima, u cilju planiranja rasporeda radnog vremena i korišćenja odmora
- Uspostavlja komunikaciju sa poslovnim partnerima, u cilju prikupljanja detaljnih informacija o novim kozmetičkim proizvodima, koristeći stručnu terminologiju na maternjem ili stranom jeziku

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Primjena stručne terminologije
- Pravila individualnog i timskog rada
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije
- Poznavanje stranog jezika

3.10.2. Ključni posao: Obavljanje komunikacije sa klijentima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Prima zahtjeve od klijenata u cilju dogovora o pružanju usluga
- Obavještava klijente o slobodnim terminima za zakazivanje procedure za njegu tijela
- Savjetuje klijente o izboru i dužini trajanja procedure za njegu tijela
- Daje preporuku klijentima o daljem toku procedura za njegu tijela
- Pruža detaljne informacije klijentima o proceduri za njegu tijela
- Obavlja komunikaciju sa klijentima telefonom, putem društvenih mreža, elektronskom poštom ili lično, koristeći pravila poslovne komunikacije
- Rješava **nepredvidive situacije**, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i procedurom u salonu

Nepredvidljive situacije: otkazivanje termina, reklamacija i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Primjena stručne terminologije
- Pravila individualnog i timskog rada
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije
- Poznavanje stranog jezika

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Pravilno koristi aparate i opremu, prema utvrđenoj proceduri i uputstvima proizvođača
- Primjenjuje higijensko-tehničke mjere zaštite prilikom rada u kozmetičkom salonu
- Koristi zaštitna sredstva i opremu prilikom rada, u skladu sa standardima i uputstvima proizvođača
- Bezbjedno odlaže oštre i kontaminirane predmete u cilju sprečavanja mogućih povreda i prenošenja bolesti
- Pruža prvu pomoć saradniku i/ili klijentu u slučaju povrede na radu, u skladu sa procedurom u kozmetičkom salonu

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Mjere higijensko-tehničke zaštite za rad u kozmetičkom salonu
- Zaštitna sredstva i oprema
- Osnove pružanja prve pomoći

3.11.2. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetičar za njegu tijela:

- Sprovodi preventivne mjere za očuvanje sopstvenog zdravlja, zdravlja svojih saradnika i klijenata
- Izvodi tretmane izbegavajući supstance koje su opasne po zdravlje i nisu za kozmetičku upotrebu
- Održava radni prostor čistim i urednim prije početka i nakon završenog posla
- Sortira različite vrste otpadnog materijala na odgovarajući način i u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine
- Odlazuje otpad na odgovarajući način i u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Vrste profesionalnih oboljenja kao posljedica rada u kozmetičkom salonu
- Značaj očuvanja životne sredine
- Ekološki standardi za odlaganje otpadnog materijala
- Mjere asepse i antiseptike
- Procedure reciklažnog postupka i iskorišćenja hemijskog, metalnog, plastičnog, papirnog i drugog otpadnog materijala

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Zdravstvo i socijalna zaštita Podsektor: Zdravstvo
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ISCO-u	5142 Kozmetičari i srodna zanimanja
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Kozmetičar za njegu tijela može da radi u kozmetičkim salonima, hotelima, spa centrima. Radi u zatvorenom prostoru, u čistoj sredini, najčešće u dvije smjene. Poslove obavlja stojeći. Izložen je rizicima od opekotina prilikom izvođenja procedure depilacije.
Srodna zanimanja	Kozmetičar za manikir i pedikir, Kozmetički tehničar za masažu i tretmane tijela, Kozmetički tehničar za tretmane lica, Šminker, Fizioterapeut, Frizer i dr.
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Kozmetičar/ Kozmetičarka za njegu tijela

Kod dokumenta: SZ-090130-KOZNJT

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Svetlana Vučeković, doktor medicine-specijalista dermatovenerologije, dermatovenerolog/ direktor, PZU "Specijalna bolnica Dr MedTIM" Podgorica
2. Danijela Pima, kozmetičar-maser, kozmetičar-estetičar, kozmetičar za njegu lica/ direktor, kozmetički salon "Enigma" Budva
3. Ljubica Vukčević, kozmetičar-majstor, kozmetičar za njegu lica i tijela, šminker/ direktor, kozmetički salon "Beauty room by Ljubica" Podgorica
4. Davorka Popović, kozmetičar, kozmetičar za njegu lica, Centar za estetiku "Sense" Podgorica
5. Elena Đurđevac, kozmetičar za njegu lica i tijela, kozmetičar/ direktor, Beauty centar "ELLE" Podgorica
6. Ivana Todorović, kozmetičar za njegu lica i tijela, kozmetičar, kozmetički salon "Be Fancy" Podgorica
7. Slavica Vukčević, kozmetičar-tehničar, kozmetičar za manikir i pedikir, Kuća mode i ljepote „Zoran“ Podgorica

Koordinatori:

Sandra Brkanović, diplomirani inženjer elektrotehnike, rukovodilac Odjeljenja za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jadranka Mugoša, specijalista medicinske estetike i strukovni estetičar, nastavnik praktične nastave, JU Stručna medicinska škola Podgorica

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 31 stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju („Službeni list RCG“, br. 64/02 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 39/13 i 47/17), na prijedlog Savjeta za kvalifikacije, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je

R J E Š E N J E
O STANDARDU ZANIMANJA
KOZMETIČKI TEHNIČAR/KOZMETIČKA TEHNIČARKA ZA TRETMANE LICA

1. Standard za zanimanje Kozmetički tehničar/Kozmetička tehničarka za tretmane lica, koji je sastavni dio ovog rješenja, donosi se u skladu sa članom 31 Zakona o stručnom obrazovanju i Odlukom Savjeta za kvalifikacije broj 023-530/2019-2 od 22. aprila 2019. godine.
2. Standard zanimanja iz tačke 1 ovog rješenja objaviće se samo u elektronskom izdanju „Službenog lista Crne Gore“.
3. Danom stupanja na snagu ovog rješenja prestaje da važi Rješenje o standardu zanimanja Medicinski kozmetičar/Medicinska kozmetičarka, broj 0302-2444/10-2 od 5.7.2011. godine („Službeni list CG“, broj 43/11).
4. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja, a objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 100-66/19-2
Podgorica, 1. jula 2019. godine

Ministar,
Kemal Purišić, s.r.

STANDARD ZANIMANJA

**KOZMETIČKI TEHNIČAR/ KOZMETIČKA
TEHNIČARKA ZA TRETMANE LICA**

1. OPŠTE INFORMACIJE O ZANIMANJU

NAZIV ZANIMANJA: KOZMETIČKI TEHNIČAR/ KOZMETIČKA TEHNIČARKA ZA TRETMANE LICA

NIVO: IV1

OPIS ZANIMANJA:

Kozmetički tehničar za tretmane lica vrši prijem klijenata u kozmetičkom salonu, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i bontona. Vrši pregled i analizu kože lica, utvrđuje kozmetičku dijagnozu i predlaže klijentima odgovarajući tretman. Vrši oblikovanje obrva i farbanje obrva i trepavica. Izvodi higijenske tretmane lica, biološke tretmane lica i aparaturne tretmane lica. Vrši prezentaciju i prodaju preparata za kućnu njegu lica. Obavlja završne poslove u kozmetičkom salonu sprovodeći mjere asepsa i antiseptičke radnog prostora, aparata i pribora za rad.

KOMPETENCIJE

Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Analizira i planira aktivnosti u cilju pripreme za njihovu realizaciju
- Organizuje sopstveni rad i rad osoblja za izvođenje procedure tretmana lica
- Priprema radno mjesto i resurse za izvođenje procedure tretmana lica
- Vrši ličnu pripremu za izvođenje procedure tretmana lica
- Vrši prijem klijenata u kozmetičkom salonu, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i bontona
- Vrši pregled i analizu kože lica
- Vrši oblikovanje obrva i farbanje obrva i trepavica
- Izvodi higijenske tretmane lica
- Izvodi biološke tretmane lica
- Izvodi aparaturne tretmane lica
- Vrši prezentaciju kozmetičkih preparata za kućnu njegu lica
- Obavlja završne poslove u kozmetičkom salonu
- Vrši nabavku opreme, aparata i repro materijala
- Vrši finansijsko poslovanje u kozmetičkom salonu
- Vodi radnu dokumentaciju
- Rukovodi osobljem za izvođenje procedure tretmana lica
- Vrši nadzor nad poslovima osoblja pri izvođenju procedure tretmana lica
- Sprovodi postupke za kontrolu kvaliteta rada
- Vrši osnovno održavanje aparata, opreme i pribora za rad
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima, poslovnim partnerima i klijentima, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije
- Sprovodi postupke i mjere za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja i okoline

2. TIPIČNI POSLOVI U OKVIRU ZANIMANJA

Grupe poslova	Ključni poslovi
Analiza, planiranje i organizacija rada	<ul style="list-style-type: none">- Analiziranje i planiranje aktivnosti u cilju pripreme za njihovu realizaciju- Organizacija sopstvenog rada i rada osoblja za izvođenje procedure tretmana lica
Priprema posla i radnog mjesta	<ul style="list-style-type: none">- Pripremanje radnog mjesta za izvođenje procedure tretmana lica- Pripremanje resursa za izvođenje procedure tretmana lica- Lična priprema za izvođenje procedure tretmana lica
Operativni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Prijem klijenata u kozmetičkom salonu- Pregled i analiza kože lica- Oblikovanje obrva- Farbanje obrva i trepavica- Izvođenje higijenskog tretmana lica- Izvođenje bioloških tretmana lica- Izvođenje aparaturnih tretmana lica- Presentacija kozmetičkih preparata za kućnu njegu lica- Završni poslovi u kozmetičkom salonu
Komercijalni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Nabavka opreme, aparata i repro materijala- Finansijsko poslovanje u kozmetičkom salonu
Administrativni poslovi	<ul style="list-style-type: none">- Vođenje radne dokumentacije
Poslovi rukovođenja	<ul style="list-style-type: none">- Rukovođenje osobljem za izvođenje procedure tretmana lica
Nadzor rada	<ul style="list-style-type: none">- Vršenje nadzora nad poslovima osoblja pri izvođenju procedure tretmana lica
Obezbeđivanje kvaliteta	<ul style="list-style-type: none">- Sprovođenje postupaka za kontrolu kvaliteta rada
Održavanje i popravke	<ul style="list-style-type: none">- Osnovno održavanje aparata, opreme i pribora za rad
Komunikacija	<ul style="list-style-type: none">- Obavljanje komunikacije sa saradnicima i poslovnim partnerima- Obavljanje komunikacije sa klijentima
Očuvanje zdravlja i okoline	<ul style="list-style-type: none">- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu- Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu zdravlja i okoline

3. KLJUČNI POSLOVI

3.1. GRUPA POSLOVA: ANALIZA, PLANIRANJE I ORGANIZACIJA RADA

3.1.1. Ključni posao: Analiziranje i planiranje aktivnosti u cilju pripreme za njihovu realizaciju

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Pregleda dnevni raspored zakazanih tretmana lica, u cilju planiranja redosljeda aktivnosti
- Analizira raspoložive **resurse** za izvođenje procedura tretmana lica
Resursi: osoblje, kabine, oprema, aparati, preparati, pribor i dr.
- Planira sopstveni rad i rad ostalog osoblja, u skladu sa rasporedom zakazanih tretmana lica
- Analizira mogućnost zakazivanja novih termina, na osnovu trenutnih zahtjeva klijenata, u skladu sa procjenom raspoloživih resursa

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Organizacija rada u kozmetičkom salonu
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije

3.1.2. Ključni posao: Organizacija sopstvenog rada i rada osoblja za izvođenje procedure tretmana lica

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Procjenjuje vrijeme trajanja zakazanih tretmana, u skladu sa zahtjevima klijenata
- Organizuje osoblje za izvođenje zakazanih tretmana lica, u cilju uspješne realizacije planiranih aktivnosti
- Organizuje raspored korišćenja **resursa** potrebnih za realizaciju procedure tretmana lica

Resursi: oprema, aparati, preparati, pribor i dr.

- Organizuje posao racionalno i ekonomično, ne dozvoljavajući da klijenti čekaju
- Organizuje sprovođenje mjera asepse i antiseptike prije i nakon izvođenja procedure tretmana lica
- Organizuje radne sastanke sa osobljem, u cilju uspješnijeg poslovanja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Organizacija rada u kozmetičkom salonu
- Mjere asepse i antiseptike

3.2. GRUPA POSLOVA: PRIPREMA POSLA I RADNOG MJESTA

3.2.1. Ključni posao: Pripremanje radnog mjesta za izvođenje procedure tretmana lica

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Provjetrava radne prostorije u cilju stvaranja odgovarajućih uslova za rad
- Osigurava da je higijena radnih i pomoćnih prostorija sprovedena pomoću odgovarajućih **dezinfekcionih sredstava**
Dezinfekciona sredstva: formalin, etil-alkohol 70%, asepsol, primosept, povidon-jodid i dr.
- Vrš **pripremu radne površine** za izvođenje procedura tretmana lica, u cilju obezbjeđivanja komfora klijentu
Priprema radne površine: postavljanje navlake, peškira i ubrusa na kozmetički ležaj, postavljanje preparata na pomoćna kozmetička kolica i dr.
- Prilagođava adekvatnu temperaturu radne prostorije, u cilju obezbjeđivanja komfora klijentu
- Prilagođava adekvatno osvjetljenje, u skladu sa potrebama procedure tretmana lica
- Vrš **odabir odgovarajuće muzike** u cilju postizanja prijatne atmosfere za rad

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Mjere asepsa i antiseptika
- Organizacija rada u kozmetičkom salonu

3.2.2. Ključni posao: Pripremanje resursa za izvođenje procedure tretmana lica

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Osigurava da je odgovarajuća **kozmetička oprema** za izvođenje procedura tretmana lica obezbijedena i pripremljena za rad
Kozmetička oprema: paravan, kozmetički ležaj, kozmetička lupa, kozmetička stolica, pomoćna kozmetička kolica, sterilizator i dr.
- Vršiti pripremu odgovarajućih **aparata** za sprovođenje procedura tretmana lica, u skladu sa uputstvom proizvođača
Aparati: vapon, termo maska, ultrazvučni aparat za lice, aparat za jonoforezu, ultrazvučna spatula, D'arsonval, aparat za neinvazivnu mezoterapiju, aparat za oksigenaciju i dr.
- Vršiti pripremu odgovarajućih **preparata** za izvođenje procedure tretmana lica
Preparati: kozmetičko mlijeko, losion, pjena, gel, tonik, piling, serumi, fluidi, koncentracije, maske i dr.
- Vršiti pripremu odgovarajućeg **pribora i materijala** za izvođenje procedure tretmana lica
Pribor i materijal: špatula, četkica, posuda, higijenski ubrusi, higijenske rukavice, zaštitne maske i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Organizacija rada u kozmetičkom salonu
- Oprema, preparati, pribor i materijal za izvođenje procedure tretmana lica
- Aparati za izvođenje procedura tretmana lica

3.2.3. Ključni posao: Lična priprema za izvođenje procedure tretmana lica

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Nositi propisanu radnu uniformu, u skladu sa kodeksom oblačenja u kozmetičkom salonu
- Usklađuje **estetski i higijenski izgled**, u skladu sa profesionalnim likom kozmetičara
 - Estetski i higijenski izgled:** uredna kosa i nokti, skladna šminka, diskretan miris i dr.
- Vršiti pranje i dezinfekciju ruku prije i nakon izvođenja procedure tretmana lica
- Stavlja zaštitnu masku i rukavice prije izvođenja procedure tretmana lica, u cilju zaštite od **direktnog i indirektnog prenosa** mogućih zaraznih bolesti
 - Direktan prenos:** prenos kontaktom, fizičkim dodiranjem, kapljično i dr.
 - Indirektan prenos:** prenos preko predmeta, vode, vazduha i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Profesionalni lik kozmetičara
- Mjere asepse i antiseptike

3.3. GRUPA POSLOVA: OPERATIVNI POSLOVI

3.3.1. Ključni posao: Prijem klijenata u kozmetičkom salonu

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Ljubazno dočekuje klijenta u cilju dobrodošlice, poštujući pravila bontona
- Preuzima kaput i torbu od klijenta, u cilju obezbjeđivanja njegovog komfora
- Uzima lične podatke od klijenta i evidentira ih u odgovarajućoj formi
- Upućuje klijenta u odgovarajuću kabinu za izvođenje procedure, u skladu sa redoslijedom zakazanih tretmana

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije u poslovanju
- Poznavanje stranog jezika

3.3.2. Ključni posao: Pregled i analiza kože lica

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Vršiti **pripremu klijenta** za pregled i analizu kože lica
 - Priprema klijenta:** stavljanje kozmetičke trake i zaštitnih ubrusa, uklanjanje površinskih nečistoća sa kože lica i dr.
- Uzima podatke od klijenta u cilju upoznavanja stanja kože lica
- Vršiti vizuelni pregled kože lica uz pomoć kozmetičke lupe u cilju utvrđivanja potrebnog tretmana, korišćenjem odgovarajuće **zaštitne opreme**
 - Zaštitna oprema:** higijenske rukavice, zaštitna maska i dr.
- Vršiti palpatorni pregled kože lica u cilju utvrđivanja mogućih **promjena** i procjene tonusa i turgora kože
 - Promjene:** boja kože, stanje pora, komedoni, fleke, ožiljci, prošireni kapilari, mladeži, pojačana maljavost i dr.
- Predlaže klijentu odgovarajući tretman, u skladu sa procijenjenim **tipom** i stanjem **kože lica**
 - Tipovi kože:** normalna, mješovita, masna i suva koža
- Upućuje klijenta na dermatološki pregled u slučaju otkrivanja **promjena na koži lica** koje zahtijevaju medicinski tretman
 - Promjene na koži lica:** bradavice, infekcije kože, akne i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tipovi i stanja kože
- Eflorescence na koži
- Promjene u izgledu mladeža
- Upotreba kozmetičke lupe
- Poznavanje stranog jezika
- Poslovna komunikacija

3.3.3. Ključni posao: Oblikovanje obrva

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Vršiti **pripremu klijenta** za oblikovanje obrva
 - Priprema klijenta:** stavljanje kozmetičke trake i zaštitnih ubrusa, uklanjanje dekorativnih preparata sa obrva i dr.
- Vršiti vizuelni pregled obrva uz konsultaciju sa klijentom, u cilju utvrđivanja oblika i **metode oblikovanja obrva**
 - Metode oblikovanja obrva:** oblikovanje pincetom, oblikovanje koncem i dr.
- Preporučuje izgled obrva koji odgovara klijentu, bazirajući svoje preporuke prema obliku lica i trenutnom stanju obrva
- Vršiti pripremu odgovarajućeg **pribora** za oblikovanje obrva
 - Pribor:** kozmetička lupa, pincete, češljici, makazice, higijenski ubrusi, tupferi, kozmetička traka, ogledalo i dr.
- Skraćuje dužinu dlačica, koristeći odgovarajući pribor
- Uklanja višak dlačica sa okolne kože obrva, koristeći odgovarajući probor
- Vršiti oblikovanje obrva u cilju postizanja željenog rezultata, poštujući **pravila i redosljed**, koristeći odgovarajući pribor
 - Pravila:** uklanjanje pojedinačnih dlačica, uklanjanje dlačica pincetom u smjeru rasta dlake i dr.
 - Redosljed:** početak obrve, luk i kraj obrve.
- Vršiti finalnu provjeru oblika obrva uz konsultaciju sa klijentom

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Pribor za oblikovanje obrva
- Metode i postupak oblikovanja obrva
- Poslovna komunikacija

3.3.4. Ključni posao: Farbanje obrva i trepavica

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Vršiti **pripremu klijenta** za farbanje obrva i/ili trepavica
 - Priprema klijenta:** stavljanje kozmetičke trake i zaštitnih ubrusa, uklanjanje dekorativnih preparata sa obrva i trepavica, nanošenje tupfera i preparata za zaštitu kože i dr.
- Vršiti vizuelni pregled obrva i/ili trepavica klijenta, u cilju odabira odgovarajuće boje
- Preporučuje boju za farbanje obrva i/ili trepavica koja odgovara klijentu, bazirajući svoje preporuke prema boji kose, obrva i tena
- Vršiti pripremu odgovarajućeg **pribora, materijala i preparata** za farbanje obrva i/ili trepavica
 - Pribor i materijal:** kozmetička lupa, četkica i posuda za farbanje, ogledalo, higijenski ubrusi, kozmetički tupferi, kozmetička traka, zaštitni tupferi i dr.
 - Preparati:** farba za obrve, hidrogen, odstranjivač farbe i dr.
- Priprema smješu farbe za obrve i/ili trepavice i hidrogena u odgovarajućoj razmjeri, u cilju dobijanja odgovarajuće boje, korišćenjem zaštitnih rukavica i maske
- Aplikuje pripremljenu smješu na prethodno oblikovane obrve, koristeći odgovarajući pribor
- Aplikuje pripremljenu smješu na trepavice, koristeći odgovarajući pribor i vodeći računa o bezbjednosti oka klijenta
- Uklanja višak smješe sa obrva i/ili trepavica nakon određenog vremena, koristeći tupfere natopljene vodom
- Vršiti finalnu provjeru izgleda obrva i/ili trepavica uz konsultaciju sa klijentom

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Pribor, materijal i preparati za farbanje obrva i trepavica
- Postupak farbanja obrva i trepavica
- Poslovna komunikacija

3.3.5. Ključni posao: Izvođenje higijenskog tretmana lica

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Vrši **pripremu klijenta** za izvođenje higijenskog tretmana lica
 - Priprema klijenta:** oslobađanje vrata i dekoltea, stavljanje kozmetičke trake i zaštitnih ubrusa, informisanje klijenta o trajanju i subjektivnom osjećaju prilikom izvođenja higijenskog tretmana lica i dr.
- Vrši odstranjivanje površinskih nečistoća i dekorativnih preparata sa kože lica, vrata i dekoltea odgovarajućim **preparatima**
 - Preparati:** kozmetičko mlijeko, losioni, pjene za čišćenje kože, gelovi za čišćenje kože, dvofazni čistač dekorativnih preparata na očnim kapcima i usnama i dr.
- Vrši mehanički ili enzimski piling kože lica u cilju odstranjivanja orožalog površinskog sloja epiderma, korišćenjem odgovarajućih preparata
- Vrši masažu lica, vrata i dekoltea u cilju poboljšanja cirkulacije kože i relaksacije klijenta
- Vrši pripremu kože lica za komedoekspresiju, u skladu sa zahtjevima stanja kože, primjenjujući vlažne ili suve oblike toplote, korišćenjem odgovarajućih **aparata i preparata**
 - Aparati:** vapozone, termo maska i dr.
 - Preparati:** enzimski piling, maska za otvaranje pora i dr.
- Vrši komedoekspresiju u cilju odstranjivanja komedona i milija sa kože lica, pravilnim redoslijedom, korišćenjem odgovarajućeg **pribora, materijala i zaštitne opreme**
 - Pribor i materijal:** komedokvečer, iglice, papirnate komprese, pamučna vata, gaze, folija, peškirići, prekrivači i dr.
 - Zaštitna oprema:** higijenske rukavice, zaštitna maska i dr.
- Dezinfikuje kožu lica visokofrekventnom strujom korišćenjem D'arsonval aparata
- Aplikuje adsorbentnu ili adstringentnu masku na lice i vrat, korišćenjem odgovarajućeg **pribora**
 - Pribor:** špatula, četkica i dr.
- Manuelno aplikuje završnu kremu na lice, vrat i dekolte prema potrebama kože

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tipovi i stanja kože
- Pribor, materijal, aparati i preparati za izvođenje higijenskog tretmana lica
- Masaža lica, vrata i dekoltea
- Procedura komedoekspresije
- Mjere asepsa i antiseptičke
- Način rukovanja aparatima za izvođenje higijenskog tretmana lica
- Poslovna komunikacija

3.3.6. Ključni posao: Izvođenje bioloških tretmana lica

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Vršiti **pripremu klijenta** za izvođenje biološkog tretmana lica
 - Priprema klijenta:** oslobađanje vrata i dekoltea, stavljanje kozmetičke trake i zaštitnih ubrusa, informisanje klijenta o trajanju i subjektivnom osjećaju prilikom izvođenja biološkog tretmana lica i dr.
- Vršiti odstranjivanje površinskih nečistoća i dekorativnih preparata sa kože lica, vrata i dekoltea odgovarajućim **preparatima**
 - Preparati:** kozmetičko mlijeko, losion, tonik, pjena za čišćenje kože, gel za čišćenje kože, dvofazni čistač dekorativnih preparata na očnim kapcima i usnama i dr.
- Vršiti mehanički ili enzimski piling kože lica u cilju odstranjivanja oštećenog površinskog sloja epiderma, korišćenjem odgovarajućih preparata
- Vršiti masažu lica, vrata i dekoltea u cilju poboljšanja cirkulacije kože i relaksacije klijenta
- Manuelno aplikuje odgovarajuće **preparate** na lice, vrat i dekolte klijenta
 - Preparati:** serumi, fluidi, koncentracije i dr.
- Aplikuje odgovarajuće **maske** na lice, vrat i dekolte, korišćenjem odgovarajućeg **pribora**
 - Maske:** hidratantne, emolijentne, regenerativne, vitaminske i dr.
 - Pribor:** špatula, četkica i dr.
- Manuelno aplikuje završnu kremu na lice, vrat i dekolte prema potrebama kože

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tipovi i stanja kože
- Pribor, materijal i preparati za izvođenje biološkog tretmana lica
- Masaža lica, vrata i dekoltea
- Mjere asepsa i antiseptika
- Poslovna komunikacija

3.3.7. Ključni posao: Izvođenje aparaturnih tretmana lica

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Vršiti **pripremu klijenta** za izvođenje aparaturnog tretmana lica
 - Priprema klijenta:** oslobađanje vrata i dekoltea, stavljanje kozmetičke trake i zaštitnih ubrusa i dr.
- Vršiti odstranjivanje površinskih nečistoća i dekorativnih preparata sa kože lica, vrata i dekoltea odgovarajućim **preparatima**
 - Preparati:** kozmetičko mlijeko, losioni, pjene za čišćenje kože, gelovi za čišćenje kože, dvofazni čistač dekorativnih preparata na očnim kapcima i usnama i dr.
- Vršiti mehanički ili enzimski piling kože lica u cilju odstranjivanja orožalog površinskog sloja epiderma, korišćenjem odgovarajućih preparata
- Vršiti masažu lica, vrata i dekoltea u cilju poboljšanja cirkulacije kože i relaksacije klijenta
- Aplikuje preparate na lice, vrat i dekolte uz pomoć odgovarajućih **aparata**, u cilju bolje penetracije, prema potrebama i stanju kože
 - Aparati:** ultrazvučni aparat za lice, ultrazvučna špatula, aparat za jonoforezu, aparat za neinvazivnu mezoterapiju, aparat za oksigenaciju i dr.
- Aplikuje odgovarajuće **maske** na lice, vrat i dekolte, korišćenjem odgovarajućeg **pribora**
 - Maske:** hidratantne, emolijentne, regenerativne, vitaminske i dr.
 - Pribor:** špatula, četkica i dr.
- Manuelno aplikuje završnu kremu na lice, vrat i dekolte prema potrebama kože

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tipovi i stanja kože
- Pribor, materijal, aparati i preparati za izvođenje aparaturnog tretmana lica
- Masaža lica, vrata i dekoltea
- Mjere asepsa i antiseptika
- Način rukovanja aparatima za izvođenje tretmana lica
- Poslovna komunikacija

3.3.8. Ključni posao: Prezentacija kozmetičkih preparata za kućnu njegu lica

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Savjetuje klijenta o značaju redovne kućne njege kože lica
- Informiše klijenta o ponudi kozmetičkih preparata, u cilju njihovog pravilnog odabira za kućnu njegu lica
- Informiše klijenta o posljedicama uslijed neadekvatne kućne njege lica
- Predlaže klijentu korišćenje testera kozmetičkih preparata za kućnu njegu lica, prema procijenjenim potrebama kože

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Tipovi i stanja kože
- Sastav i dejstvo kozmetičkih preparata
- Tehnike prezentacije kozmetičkih preparata i usluga
- Poznavanje stranog jezika
- Poslovna komunikacija

3.3.9. Ključni posao: Završni poslovi u kozmetičkom salonu

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Sprovodi **postupak zbrinjavanja klijenta** nakon izvršene procedure tretmana lica, u skladu sa protokolom rada
Postupak zbrinjavanja klijenta: skidanje kozmetičke trake, uklanjanje zaštitnih ubrusa, vraćanje nakita, dodavanje garderobe i dr.
- Ispraća klijenta do recepcije, poštujući pravila bontona
- Odlaze upotrebljeni pribor za rad, primjenjujući mjere asepse i antiseptike, u skladu sa procedurom u kozmetičkom salonu
- Vršiti isključivanje elektronskih uređaja i aparata, u skladu sa procedurom u kozmetičkom salonu
- Vršiti sakupljanje i odlaganje otpada na odgovarajući način, u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Mjere asepse i antiseptike
- Mjere za zaštitu na radu, zaštitu okoline i očuvanje zdravlja

3.4. GRUPA POSLOVA: KOMERCIJALNI POSLOVI

3.4.1. Ključni posao: Nabavka opreme, aparata i repromaterijala

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Izrađuje specifikaciju potrebne **kozmetičke opreme** i **aparata** za izvođenje procedure tretmana lica
 - Kozmetička oprema:** kozmetički ležajevi, kozmetičke stolice, pomoćna kozmetička kolica, kozmetička lupa, sterilizator i dr.
 - Aparati:** vapon, termo maska, D'arsonval, ultrazvučni aparat za lice, ultrazvučna špatula, aparat za neinvazivnu mezoterapiju, aparat za oksigenaciju i dr.
- Izrađuje specifikaciju potrebnog **repromaterijala**
 - Repromaterijal:** pribor, kozmetički preparati, dezinfekciona sredstva, sredstva za higijenu i dr.
- Prikuplja ponude od dobavljača za nabavku potrebne opreme, aparata i repromaterijala
- Naručuje potrebnu opremu, aparate i repromaterijal od izabranog dobavljača
- Vršiti vizuelnu provjeru ispravnosti primljene opreme, aparata i repromaterijala
- Raspoređuje primljenu opremu, aparate i repromaterijal na odgovarajuće mjesto

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Izrada specifikacije potrebne opreme, aparata i repro materijala
- Inovacije ponuda na tržištu

3.4.2. Ključni posao: Finansijsko poslovanje u kozmetičkom salonu

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Formira cjenovnik usluga na osnovu uloženog rada i potrošnje repromaterijala
- Izrađuje kalkulaciju repromaterijala i kozmetičkih preparata za kućnu njegu lica
- Vršiti naplatu izvršenih usluga na osnovu formiranog cjenovnika
- Vršiti prodaju kozmetičkih preparata za kućnu njegu lica na osnovu formiranog cjenovnika
- Vodi finansijska i materijalna razduženja i zaduženja
- Promoviše usluge kozmetičkog salona putem različitih **sredstava informisanja**
Sredstva informisanja: društvene mreže, elektronski i pisani mediji, propagandni materijal i dr.
- Vršiti uplatu dnevnih pazara, u skladu sa procedurom
- Istražuje tržište i aktivnosti konkurencije u cilju poboljšanja kvaliteta sopstvenog poslovanja

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Način formiranja cjenovnika
- Način formiranja maloprodajnih cijena
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije
- Poznavanje rada na registar kasi
- Obračun izvršenih usluga
- Marketing i menadžment usluga

3.5. GRUPA POSLOVA: ADMINISTRATIVNI POSLOVI

3.5.1. Ključni posao: Vođenje radne dokumentacije

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Vodi evidenciju o zakazanim terminima tretmana, u pisanoj ili elektronskoj formi
- Vodi evidenciju o posjetama klijenata, pruženim uslugama i prodatim kozmetičkim preparatima, u pisanoj ili elektronskoj formi
- Unosi podatke o izdatim računima klijentima u odgovarajuće evidencije
- Vodi evidenciju o zaduženom i utrošenom repromaterijalu u odgovarajućoj formi
- Vodi evidenciju o servisiranju i održavanju opreme i drugih aparata u odgovarajućoj formi

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije
- Način vođenja evidencije radne dokumentacije

3.6. GRUPA POSLOVA: POSLOVI RUKOVOĐENJA

3.6.1. Ključni posao: Rukovođenje osobljem za izvođenje procedure tretmana lica

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Utvrđuje dnevni raspored osoblja za izvođenje različitih procedura tretmana lica
- Vršiti podjelu poslova prema raspoloživim resursima, u skladu sa zakazanim procedurama
- Koordinira radom osoblja tokom izvođenja procedura tretmana lica
- Prikuplja povratne informacije od osoblja, u cilju unapređivanja kvaliteta rada
- Organizuje radne sastanke u cilju analize uspješnosti izvršenih procedura

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Organizacija rada u kozmetičkom salonu
- Osnove rukovođenja

3.7. GRUPA POSLOVA: NADZOR RADA

3.7.1. Ključni posao: Vršenje nadzora nad poslovima osoblja pri izvođenju procedure tretmana lica

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Upućuje osoblje na pravilan način korišćenja aparata, pribora i sredstava za rad
- Vršiti nadzor nad osobljem, pri izvođenju procedure tretmana lica
- Vršiti nadzor nad sprovođenjem mjera za zaštitu na radu, zaštitu okoline i očuvanje zdravlja u toku procedure tretmana lica

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Organizacija rada u kozmetičkom salonu
- Sigurnosne procedure prilikom izvođenja procedure tretmana lica

3.8. GRUPA POSLOVA: OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA

3.8.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka za kontrolu kvaliteta rada

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Izvršava poslove i radne zadatke, u skladu sa važećim pravilima i propisima iz oblasti estetske njege
- Korisiti i kontroliše pravilnu upotrebu opreme, aparata i pribora, u skladu sa preporukama i uputstvima proizvođača
- Kontroliše kvalitet izvedene procedure tretmana lica
- Informiše se o inovacijama na tržištu, u cilju unapređenja kvaliteta rada

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Normativi u kozmetičkoj djelatnosti
- Standardi, procedure i propisi u kozmetičkoj djelatnosti
- Trendovi iz oblasti kozmetike

3.9. GRUPA POSLOVA: ODRŽAVANJE I POPRAVKE

3.9.1. Ključni posao: Osnovno održavanje aparata, opreme i pribora za rad

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Pravilno koristi aparate, opremu i pribor za rad u kozmetičkom salonu
- Vršiti redovno čišćenje aparata, opreme i pribora za rad, prije i nakon korišćenja, u skladu sa uputstvom proizvođača
- Vršiti kontrolu ispravnosti aparata i pribora za rad u kozmetičkom salonu
- Vršiti prijavu kvara aparata za izvođenje procedure tretmana lica, odgovarajućem servisu
- Vršiti pripremu i slanje aparata na servisiranje, u skladu sa uputstvima proizvođača

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Način odlaganja aparata, opreme i pribora za rad u kozmetičkom salonu
- Način korišćenja aparata, opreme i pribora za rad u kozmetičkom salonu

3.10. GRUPA POSLOVA: KOMUNIKACIJA

3.10.1. Ključni posao: Obavljanje komunikacije sa saradnicima i poslovnim partnerima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Uspostavlja komunikaciju sa saradnicima, u cilju obezbjeđivanja potrebnih resursa za obavljanje procedura tretmana lica, koristeći stručnu terminologiju
- Uspostavlja komunikaciju sa saradnicima, u cilju planiranja rasporeda radnog vremena i korišćenja odmora
- Uspostavlja komunikaciju sa poslovnim partnerima, u cilju prikupljanja detaljnijih informacija o novim kozmetičkim proizvodima i aparatima, koristeći stručnu terminologiju na maternjem ili stranom jeziku
- Obavlja komunikaciju sa saradnicima i poslovnim partnerima telefonom, u pisanoj formi, elektronskom poštom ili lično, koristeći pravila poslovne komunikacije

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Primjena stručne terminologije
- Pravila individualnog i timskog rada
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije
- Poznavanje stranog jezika

3.10.2. Ključni posao: Obavljanje komunikacije sa klijentima

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Prima zahtjeve od klijenata u cilju dogovora o pružanju usluga
- Obavještava klijente o slobodnim terminima za zakazivanje tretmana lica
- Savjetuje klijente o izboru tretmana lica i dužini njegovog trajanja
- Daje preporuku klijentima o daljem toku tretmana lica i korišćenju preparata za kućnu njegu
- Pruža detaljne informacije klijentima o proceduri tretmana lica
- Obavlja komunikaciju sa klijentima telefonom, putem društvenih mreža, elektronskom poštom ili lično, koristeći pravila poslovne komunikacije
- Rješava **nepredvidive situacije**, u skladu sa pravilima poslovne komunikacije i procedurom u kozmetičkom salonu

Nepredvidive situacije: otkazivanje termina, reklamacija i dr.

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Poslovna komunikacija
- Primjena stručne terminologije
- Pravila individualnog i timskog rada
- Upotreba informaciono-komunikacione tehnologije
- Poznavanje stranog jezika

3.11. GRUPA POSLOVA: OČUVANJE ZDRAVLJA I OKOLINE

3.11.1. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu na radu

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Pravilno koristi aparate i opremu, prema utvrđenoj proceduri i uputstvima proizvođača
- Primjenjuje higijensko-tehničke mjere zaštite prilikom rada u kozmetičkom salonu
- Koristi zaštitna sredstva i opremu prilikom rada, u skladu sa standardima i uputstvima proizvođača
- Bezbjedno odlaže oštre i kontaminirane predmete u cilju sprečavanja mogućih povreda i prenošenja bolesti
- Pruža prvu pomoć saradniku i/ili klijentu u slučaju povrede na radu, u skladu sa procedurom

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Mjere higijensko-tehničke zaštite za rad u kozmetičkom salonu
- Zaštitna sredstva i oprema
- Osnove pružanja prve pomoći

3.11.2. Ključni posao: Sprovođenje postupaka i mjera za zaštitu zdravlja i okoline

Aktivnosti za realizaciju ključnog posla

Za uspješnu realizaciju ključnog posla, Kozmetički tehničar za tretmane lica:

- Sprovodi preventivne mjere za očuvanje sopstvenog zdravlja, zdravlja svojih saradnika i klijenata
- Sprovodi tretmane izbegavajući supstance koje su opasne po zdravlje i nisu za kozmetičku upotrebu
- Održava radni prostor čistim i urednim prije početka i nakon završenog posla
- Sortira različite vrste otpadnog materijala na odgovarajući način i u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine
- Odlaze otpad na odgovarajući način i u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine

Oblasti znanja za realizaciju ključnog posla

- Vrste profesionalnih oboljenja kao posljedica rada u kozmetičkom salonu
- Značaj očuvanja životne sredine
- Ekološki standardi za odlaganje otpadnog materijala
- Mjere asepse i antiseptike
- Procedure reciklažnog postupka i iskorišćenja hemijskog, metalnog, plastičnog, papirnog i drugog otpadnog materijala

4. OSTALE INFORMACIJE O ZANIMANJU

Sektor i podsektor prema NOK-u	Sektor: Zdravstvo i socijalna zaštita Podsektor: Zdravstvo
Šifra i naziv zanimanja ili grupe zanimanja prema SKZ/ISCO-u	5142 Kozmetičari i srodna zanimanja
Tipično radno okruženje i uslovi rada	Kozmetički tehničar za tretmane lica može da radi u kozmetičkim salonima, wellness i spa centrima, centrima zdravstvenog turizma, drogerijama, veleprodaji i maloprodaji kozmetike ili da samostalno otvori kozmetički salon, u skladu sa određenim uslovima. Radi u zatvorenom prostoru, u čistoj sredini, najčešće u dvije smjene. Prilikom izvođenja tretmana lica koristi zaštitne rukavice ili sredstva za dezinfekciju ruku. Poslove obavlja stojeći ili sjedeći i izložen je zdravstvenim rizicima koji dovode do respiratornih bolesti koje se prenose kontaktom ili kapljičnim putem, deformacije vratne i slabinske kičme, slabljenja vida i dr.
Srodna zanimanja	Kozmetički tehničar za masažu i tretmane tijela, Kozmetičar za manikir i pedikir, Kozmetičar za njegu tijela, Wellness i spa terapeut, Fizioterapeutski tehničar, Šminker.
Ostale informacije	

5. REFERENTNI PODACI

Naziv dokumenta: Standard zanimanja Kozmetički tehničar/ Kozmetička tehničarka za tretmane lica

Kod dokumenta: SZ-090141-KTTL

Datum usvajanja dokumenta: 03. april 2019. godine

Sjednica nadležnog Savjeta na kojoj je dokument usvojen: XXVIII sjednica Savjeta za kvalifikacije

Radna grupa za izradu dokumenta:

1. Svetlana Vučeković, doktor medicine-specijalista dermatovenerologije, dermatovenerolog/ direktor, PZU "Specijalna bolnica Dr MedTIM" Podgorica
2. Danijela Pima, kozmetičar-maser, kozmetičar-estetičar, kozmetičar za njegu lica/ direktor, kozmetički salon "Enigma" Budva
3. Ljubica Vukčević, kozmetičar-majstor, kozmetičar za njegu lica i tijela, šminker/ direktor, kozmetički salon "Beauty room by Ljubica" Podgorica
4. Davorka Popović, kozmetičar, kozmetičar za njegu lica, Centar za estetiku "Sense" Podgorica
5. Elena Đurđevac, kozmetičar za njegu lica i tijela, kozmetičar/ direktor, Beauty centar "ELLE" Podgorica
6. Ivana Todorović, kozmetičar za njegu lica i tijela, kozmetičar, kozmetički salon "Be Fancy" Podgorica
7. Slavica Vukčević, kozmetičar-tehničar, kozmetičar za manikir i pedikir, Kuća mode i ljepote „Zoran“ Podgorica

Koordinatori:

Sandra Brkanović, diplomirani inženjer elektrotehnike, rukovodilac Odjeljenja za istraživanje i razvoj kvalifikacija, JU Centar za stručno obrazovanje

Jadranka Mugoša, specijalista medicinske estetike i strukovni estetičar, nastavnik praktične nastave, JU Stručna medicinska škola Podgorica

Ostale informacije:

Lektura: Magdalena Jovanović, samostalni savjetnik I za odnose sa javnošću, organizaciju događaja i lektorisanje, JU Centar za stručno obrazovanje

Dizajn i tehnička obrada: Danilo Gogić, savjetnik I – administrator, JU Centar za stručno obrazovanje

Na osnovu člana 46 Zakona o upravnom postupku („Službeni list CG”, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17) i člana 16 Zakona o političkim partijama („Službeni list RCG”, broj 21/04 i „Službeni list CG”, broj 59/11), Ministarstvo javne uprave, postupajući po prijavi dr Draginje Vuksanović Stanković od 03.07.2019. godine, donosi

R J E Š E N j E

U Registar političkih partija, Knjiga br. I, redni broj 10, rubrike 9, 10 i 11 vrši se upis promjene činjenica o izboru novog lica ovlašćenog za zastupanje, usvajanju Statuta i Programa političke partije „SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA CRNE GORE”, skraćenog naziva „SDP CG”, usvojene na IX Kongresu, dana 29.06.2019.godine.

Lice ovlašćeno za zastupanje partije je dr Draginja Vuksanović Stanković.

Obrazloženje

Rješenjem Ministarstva pravde broj 02-2480/04 od 08.06.2004. godine, upisana je u Registar političkih partija, partija „SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA CRNE GORE”, skraćenog naziva „SDP CG”, sa sjedištem u Podgorici, pod rednim brojem 10.

Prijavom broj 06/2-005/19-UPI-794 od 03.07.2019. godine, lice ovlašćeno za zastupanje navedene političke partije - dr Draginja Vuksanović Stanković, obratilo se za upis promjene činjenica.

Uz dostavljenu prijavu i dopunu prijave od 16.07.2019. godine, dostavljen je Zapisnik i Odluka Kongresa o izboru lica ovlašćenog za zastupanje, o usvajanju Statuta i Programa partije i usvojeni Statut i Program partije od 29.06.2019. godine.

Zakonom o političkim partijama, članom 16 propisano je da je lice ovlašćeno za zastupanje partije dužno da u slučaju izvršenih promjena u statutu i programu partije i u slučaju izbora novog lica za zastupanje partije, podnese prijavu kod nadležnog organa za upis novih podataka.

Saglasno navedenom, odlučeno je kao u dispozitivu ovog rješenja.

Pravna pouka: Protiv ovog rješenja može se pokrenuti upravni spor u roku od 20 dana od dana prijema istog, pred Upravnim sudom Crne Gore.

Broj: 06-005/19-UPI-794/3

Podgorica, 19. jula 2019. godine

Ministarstvo javne uprave
Direktorat za dobru javnu upravu i djelovanje nevladinih organizacija
v.d. Generalna direktorica,
Marija Hajduković, s.r.

Odluka Ustavnog suda Crne Gore kojom se usvaja ustavna žalba i ukida presuda Vrhovnog suda Crne Gore Rev-br. 78/13, od 6. februara 2013. godine i predmet vraća Vrhovnom sudu Crne Gore na ponovni postupak

Ustavni sud Crne Gore, u sastavu Dragoljub Drašković, predsjednik suda, i sudije Milorad Gogić, Miodrag Iličković, Desanka Lopičić, Mevlida Muratović, Hamdija Šarkinović i Budimir Šćepanović, na osnovu člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore, člana 48 tačka 3 i člana 76 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, većinom glasova, donio je:

ODLUKU

I Usvaja se ustavna žalba.

II Ukida se presuda Vrhovnog suda Crne Gore Rev-br. 78/13, od 6. februara 2013. godine i predmet vraća Vrhovnom sudu Crne Gore na ponovni postupak.

III Ova odluka će se objaviti u „Službenom listu Crne Gore”.

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Smatrajući da su mu pojedinačnim aktom organa sudske vlasti, kojim je odlučeno o apsolutnoj ništavosti ugovora, povrijeđena ljudska prava i osnovne slobode zajemčene Ustavom Crne Gore („Službeni list Crne Gore”, broj 1/07 – nadalje: Ustav), podnosilac, FAB LIVE DOO Podgorica, Mahala b.b., kojeg zastupa M.N., advokat u Podgorici, je 27. novembra 2015. godine, podnio blagovremenu i dopuštenu ustavnu žalbu na osnovu ovlaštenja sadržanog u članu 68 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu („Službeni list Crne Gore”, broj 11/15 – nadalje ZUSCG), u vezi s presudom Vrhovnog suda Crne Gore, Rev-br. 78/13, od 6. februara 2013. godine.

2. U ustavnoj žalbi podnosilac ističe povredu ustavnih odredbi sadržanih u članu 10, članu 17, članu 19, članu 32 i članu 118 Ustava.

Podnosilac predlaže Ustavnom sudu da se njegova ustavna žalba usvoji, osporena presuda ukine i predmet vrati Vrhovnom sudu Crne Gore na ponovni postupak.

3.1. Tokom ustavnosudskog postupka izvršen je uvid u spis ovog suda broj UŽ-III br. 126/13. Odlukom Ustavnog suda Crne Gore, od 21. aprila 2015.godine, u navedenom predmetu vođenom po ustavnoj žalbi istog podnosioca, u istoj pravnoj stvari, ukinuta je presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev.br. 78/13, od 6. februara 2013. godine i predmet vraćen Vrhovnom sudu Crne Gore na ponovni postupak. U konkretnom slučaju utvrđena je povreda odredaba člana 32, u vezi s članom 10 Ustava, kojima se jemči pravo na pravično suđenje. Ovu povredu Ustavni sud utvrdio je posmatrajući konkretan slučaj s aspekta arbitrarnosti postupka, a kojom se arbitrarnošću narušava načelo vladavine prava.

3.2. Ustavni sud je saglasno odredbama člana 34 stav 1 i člana 35 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore tražio izjašnjenje o navodima sadržanim u ustavnoj žalbi. U dostavljenom mišljenju predlaže se da se ustavna žalba odbaci zbog nepostojanja uslova za meritorno odlučivanje, navodeći sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava Vanek protiv Slovačke i Mezotur Tiszazugi Vizgazdalkodasi protiv Mađarske. Smatra da je ugovor o stipendiranju ništavan pošto je sačinjen suprotno odredbama člana 103 Zakona o

obligacionim odnosima i da ne proizvodi pravno dejstvo te suprotno propisima FIFA i Pravilnika o statusu igrača Fudbalskog saveza Srbije i Crne Gore.

4. Na osnovu odredaba sadržanih u članu 49 stav 1 i članu 46 stav 1 ZUSCG te odredaba sadržanim u članu 16 tačka 7 Poslovnika Ustavnog suda Crne Gore („Službeni list Crne Gore”, broj 7/16), 5. decembra 2018. godine, u ovom predmetu zatraženo je od dr sc. Dubravka Ljubića, višeg ustavnosudskog savjetnika – mentora u Ustavnom sudu Republike Hrvatske, stručno mišljenje iz domena sportskog prava, vezano uz ustavnost i zakonitost ugovora sklopljenih u sportu i u vezi sa sportom. Stručno mišljenje Ustavni sud je primio 8. februara 2019. godine.

5. Tokom ustavnosudskog postupka u Ustavnom sudu zaprimljeno je obavještenje FSCG, od 10. oktobra 2018. i od 24. januara 2019. godine i FSS, od 16. oktobra 2018. godine. U naznačenome obavještenju navodi se da FSCG posjeduje samo Zbirku propisa nekadašnjeg FSSCG koja, pored ostalih propisa, sadrži i Pravilnik o statusu igrača (prečišćeni tekst) te da se naznačeni Pravilnik primjenjivao u periodu trajanja FSSCG, a bio je važeći i u FSCG do stupanja na snagu Pravilnika o registraciji, statusu i transferu igrača Fudbalskog saveza Crne Gore, odnosno do 26. maja 2008. godine.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

6. S.S., iz Mojkovca, profesionalno se bavi fudbalom. Kada je bio igrač kluba FK BSK B. u S., njegov otac je 19. maja 2008. sklopio s podnosiocem, Fab Live DOO Podgorica, sa sjedištem u Podgorici, Ugovor o stipendiranju – finansiranju i regulisanju međusobnih odnosa. U vrijeme sklapanja naznačenog ugovora S.S. je bio maloljetan te je sporni Ugovor u njegovo ime sklopio njegov zakonski zastupnik. Po punoljetstvu žalilac je 28. septembra 2009. potvrdio sadržaj Ugovora o stipendiranju, kao i činjenicu namirenja svih dospjelih obaveza iz ugovora.

7. Naknadno, S.S. je od suda tražio da se Ugovor o stipendiranju – finansiranju i regulisanju međusobnih odnosa od 19. maja 2008. godine, utvrdi apsolutno ništavim. Kao razloge ništavosti žalilac navodi nezakonitost ugovora. Smatra da sporni Ugovor nema egzistentan i dopušten pravni osnov iz razloga što tuženi sklapanjem ugovora želi pribaviti za sebe nesrazmjernu imovinsku korist. Tužilac navodi da tuženi nije sportska organizacija pa nikako nije mogao ugovoriti stipendiranje žalioca u skladu s pravilima FIFA-e, jer se tuženi bavi proizvodnjom i ugradnjom aluminijske bravarije. Takođe navodi da je podnosilac tuženom isplatio samo 15 stipendija i da nije plaćao troškove putovanja, troškove priprema, nije ga slao na probne utakmice u zemlji i inostranstvu. Ujedno tužilac ističe da je podnosilac članom 5 spornog Ugovora ugovorio za sebe prihod od 20% transfera tužioca te od marketinških usluga za cijelo vrijeme aktivnog igranja fudbala, a što je prema mišljenju tužioca klasičan primjer zelenaškog ugovora, odnosno da je ugovoreni postotak suprotan članu 20 stav 4 Pravilnika o posrednicima za igrače koji je donešen na nivou FIFA-e i prema kojem ugovorena naknada ne može prelaziti 3% od osnovnog prihoda kojeg igrač ostvaruje. Zaključno tužilac navodi da je ugovor ništav jer on nikada nije igrao za podnosioca te da je ugovorna obaveza nedopuštena i neodređena jer ne može podnosilac određivati buduće odnose tužioca s fudbalskim klubovima. Takođe tužilac navodi da je ugovor sklopljen na neodređeno vrijeme dok je Pravilnikom o statusu igrača Fudbalskog saveza Crne Gore određeno kako Ugovor o stipendiranju može trajati najduže do navršene 23. godine života stipendirane osobe.

8. Presuđujući u konkretnom slučaju Osnovni sud u Podgorici svojom presudom P. br. 1753/11, od 30. marta 2012. godine, odbio je postavljeni tužbeni zahtjev u cjelosti kao neosnovan. U prvostepenoj presudi kao mjerodavne utvrđene su sljedeće činjenice:

- da je otac tužioca kao zakonski zastupnik sklopio sporan Ugovor sa tuženim
- da je tužilac u trenutku sklapanja ugovora bio igrač kluba FK BSK Borča u Srbiji
- da je tužilac nakon punoljetnosti potvrdio svoju saglasnost sa sadržajem Ugovora o stipendiranju
- da je ugovorena korist od transfera i marketinga za tuženoga u visini od 20% ostvarenih prihoda i
- da je ugovor sklopljen na neodređeno vrijeme.

U obrazloženju prvostepene presude Sud je izrazio stav da se u konkretnom slučaju radi o dvostrano obavezujućem ugovoru baziranom na dobročinstvu, pri čemu okolnosti slučaja ne upućuju na postojanje nezakonite kauze ili nezakonitog motiva sklapanja ugovora. Ujedno, prema mišljenju Suda, ovakav ugovor ne može biti zelenaški usljed njegove aleatornosti, odnosno usljed nemogućnosti predviđanja finansijskog prihoda tužioca kao igrača. Zaključno Sud navodi kako sklapanje ugovora na neodređeno vrijeme nije u suprotnosti sa tada važećim Zakonom o obligacionim odnosima.

8.1. Protiv prvostepene presude tužilac je podnio žalbu. Njegova žalba je u cjelosti kao neosnovana odbijena presudom Višeg suda u Podgorici, Gž.br. 2941/12-11, od 31. novembra 2012. godine.

9. Protiv pravosnažne presude tužilac je izjavio reviziju. Presudom Vrhovnog suda Crne Gore, Rev-br. 78/13, od 6. februara 2013. godine, prihvaćena je revizija tužioca te je pravosnažna presuda preinačena na način da se tužbeni zahtjev za utvrđenje ništavosti spornog ugovora usvaja, odnosno da se Ugovor o stipendiranju utvrđuje ništavim i da ne proizvodi nikakvo pravno dejstvo.

U obrazloženju navedene odluke ističe se:

„Prema odredbama Pravilnika o statusu igrača koji je donijela Komisija za pravna pitanja Fudbalskog saveza Srbije i Crne Gore koji sa dopunama i izmjenama objavljen u 'Jugoslavenskom Fudbalu' vanredni broj II/2002 i vanredni broj I/2003 od 25. 02. 2004. godine između ostalog regulisano je i pitanje stipendiranja fudbalera. Odredbom čl. 13. navedenog Pravilnika je određeno da ugovore o stipendiranju sa igračima mogu zaključivati klubovi saveznog, republičkog, pokrajinskog i zonskog stepena takmičenja dok ugovore o profesionalnom odnosu klubovi saveznog stepena takmičenja. Odredbom čl. 18. st. 3. istog pravilnika dalje je određeno da je svaki ugovor ništav ako je zaključen i verifikovan suprotno odredbama ovog pravilnika. Navedeni pravilnik bio je u primjeni u vrijeme kad su tužilac i tuženi zaključili sporni ugovor. Isti je prestao da važi donošenjem Pravilnika o registraciji, statusu i transferu igrača Fudbalskog saveza Crne Gore, koji je stupio na snagu objavljivanjem u Službenom glasniku Fudbalskog saveza Crne Gore 28. maja 2008. godine.”

Zaključak je Vrhovnog suda Crne Gore da je Ugovor suprotan naznačenom Pravilniku, pa da je time i u suprotnosti s odredbama člana 103 Zakona o obligacionim odnosima.

10. Tuženi je u konkretnom slučaju podnio ustavnu žalbu. Odlukom Ustavnog suda Crne Gore, UŽ-III.br. 126/13, od 21. aprila 2015. godine, ukinuta je presuda Vrhovnog suda Crne Gore i predmet vraćen Vrhovnom sudu Crne Gore na ponovni postupak, slijedom utvrđenja da su u konkretnom slučaju utvrđene povrede forme postupanja koje su za rezultat imale povredu prava na pravično suđenje. Ovo iz razloga što je tokom ustavnosudskog postupka utvrđeno da je osporena presuda zasnovana isključivo na odredbama pročišćenog teksta

Pravilnika o statusu igrača, pri čemu nije jasan pravni osnov tog pravilnika niti organ koji ga je donio; zatim što predmetni pravilnik nije izveden kao dokaz pred sudovima u pravosnažno dovršenom postupku, kao i što u provedenom parničnom postupku nije poštovano pravilo o kontradiktornosti postupka.

11. U ponovnom postupku Vrhovni sud Crne Gore donio je presudu Už. Rev. br. 9/15 koja je po sadržaju istovjetna s ukinutom presudom tog suda, Rev-br. 78/13, od 6. februara 2013. godine. Za donošenje svoje presude Vrhovni sud Crne Gore dao je istovjetne razloge kao i u presudi koja je odlukom Ustavnog suda Crne Gore ukinuta Už-III.br. 126/13, od 21. aprila 2015. godine. Ostatak obrazloženja svodi se na polemiku s pravnim stavovima Ustavnog suda Crne Gore iznesenim u ukidnoj odluci.

III PRIGOVORI PODNOSIOCA

12. U ustavnoj žalbi podnosilac ponavlja osporavajuće razloge koje je iznosio i u ustavnoj žalbi podnesenoj u predmetu, Už-III br. 126/13. Ističe kako je presuda Vrhovnog suda utemeljena na odredbama Pravilnika koji nije publikovan pa je samim time njemu nepoznat. Ističe da su prvostepeni sud i drugostepeni sud kao pravnu osnovu za svoje odluke kao mjerodavne upotrebljavali odredbe zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi, s kojima Pravilnik o statusu igrača nije usklađen. Ujedno smatra da navedeni pravilnik, kao akt udruženja građana, ne može biti pravni osnov uređenja obligacionih odnosa.

IV OCJENA USTAVNOG SUDA

13. Prvenstveno, ovdje se smatra potrebnim konstatovati da član 149, u vezi s članom 11 stav 5, Ustava utvrđuje Ustavni sud kao ustavno tijelo sui generis, u čiju ingerenciju spada da se brine o supremaciji Ustava i zaštiti ustavnih prava. Ustavni sud je ovlašćen intervenirati u slučaju povrede ustavnog prava u odluke svih redovnih sudova. Saglasno odredbi člana 52 stav 1 ZUSCG, državni organi dužni su, u okviru svoje nadležnosti, izvršavati odluke Ustavnog suda.

13.1. Vladavina prava, kao pravna pojavnost demokratije u društvu, najviša je vrijednost svakog ustavnopravnog poretka s demokratskom legitimacijom. Vladavina prava obavezuje donosioce pojedinačnih pravnih akata da uvažavaju osnovne principe sadržane u ustavnim odredbama. Svaki pravni sistem utemeljen na vladavini prava poštuje i određena univerzalna načela koja izražavaju osnovne vrijednosti i s kojima tumačenje i primjena mjerodavnog pravnog pravila mora biti usaglašena. Ta načela sadrže određene etičke i pravne standarde na koje se pozivaju sudije kad interpretiraju pravo.

Kad je riječ o tumačenju i primjeni prava na konkretne slučajeve, Ustavni sud ne zamjenjuje pravna shvatanja nadležnih sudova svojim sve dok sudske odluke ne upućuju na arbitrarnost ili samovolju u njihovom donošenju. Ustavni sud, stoga, podsjeća da nije njegov zadatak preuzeti ulogu sudova koji su prvi pozvani tumačiti mjerodavno pravo. Zadatak Ustavnog suda ograničen je na ispitivanje jesu li učinci takve interpretacije sudova saglasni s Ustavom s aspekta zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda. Da bi Ustavni sud pružio zaštitu u okviru instituta ustavne žalbe mora postojati greška tijela sudske vlasti koja za svoju posljednju ima i povredu osnovnog ljudskog prava ili slobode. Svaka nezakonitost, sama po sebi, ne dovodi automatizmom do povrede ustavnog prava. Ustavni sud pazi samo na povredu ustavnih prava na način i u okvirima određenim Ustavom i zakonima, pri čemu zadiranje u Ustavom zaštićena prava mora biti ustavnopravno neprihvatljivo.

13.2. U državama utemeljenim na vladavini prava vrijedi i načelo hijerarhije propisa. Konzistentnost svakog ustavnopravnog sistema zahtijeva da propisi nižeg pravnog ranga budu usaglašeni s propisima više pravnog ranga. Pri tome je nesumnjivo da je najviši pravni akt neke države ustav. Njegove odredbe razrađuju se u zakonima. Zakonske odredbe razrađuju se u podzakonskim propisima. Podzakonskim propisima izvan enoncijacije zakonitosti mogu se izuzetno i autonomno uređivati samo oni odnosi koji nijesu u isključivoj nadležnosti zakonodavca, a tiču se sprovođenja izrazito stručnih poslova za koje treba posebno ekspertsko znanje koje zakonodavac ne posjeduje. Ukoliko odredbe podzakonskog akta nijesu u skladu sa zakonom, neposredno se primjenjuje zakon. Ako zakon i podzakonski akt nijesu u skladu s Ustavom, neposredno se primjenjuje Ustav.

13.3. Pojedinačna sudska odluka prelazi u kategoriju neustavnih kad se zasniva na načelno pogrešnom shvatanju sadržaja osnovnih prava i sloboda ili kad tumačenje prava od strane sudova dovodi do rezultata koji ni zakonodavac ne bi bio ovlašćen propisati. Istu kvalifikaciju dobija i odluka koja je rezultat očigledne greške u primjeni zakona. U navedenim slučajevima sudske odluke gube svoj legitimitet i ustavnost jer su donešene u suprotnosti s članom 118 stav 2 Ustava. Dakle, Ustavni Sud će reagovati uvijek kad osporena odluka nema uporište u materijalnom pravu, ili kad je ona u očitij suprotnosti s recentnom sudskom praksom, odnosno on će svojim aktivitetom ukloniti iz pravnog poretka svaku onu odluku koja se objektivno može smatrati arbitrarnom ili samovoljnom.

14. Dana 22. oktobra 2007. godine, proglašen je Ustav Crne Gore. Saglasno članu 6 Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava Crne Gore („Službeni list Crne Gore”, broj 1/07, 9/08, 4/09 i 71/09 – nadalje Ustavni zakon), zakoni i drugi propisi ostaju na snazi do njihovog usklađivanja s Ustavom u rokovima određenim Ustavnim zakonom. Saglasno članu 9 Ustavnog zakona ostali zakoni i drugi propisi uskladiće se s Ustavom najkasnije u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu Ustavnog zakona, a propisi za izvršavanje zakona u rokovima utvrđenim tim zakonima.

14.1. Nesporno, u pravnoj praksi i teoriji vrijedi načelo da se na društvene odnose primjenjuje materijalno pravo koje je bilo mjerodavno u trenutku nastanka određenog pravnog odnosa. Za procesna pravila vrijedi načelo da se postupak sprovodi po zakonu koji je na snazi u trenutku vođenja postupka, osim ako tim zakonom nije predviđeno nešto drugo.

14.2. Međutim, kod nastanka novih država i shodno tome novih ustavnopravnih sistema vrijedi i načelo da se na pravne odnose država nastalih disolucijom ne mogu primjenjivati pravna pravila koja nijesu usklađena s ustavom novonastalih država ili koja svoj izvor imaju izvan prostora važenja novodonešenog ustava.

Pravni odnosi koji su u vrijeme nastanka bili uređeni propisima donešenim prije stupanja na snagu Ustava Crne Gore i odgovarajućih zakonskih propisa mogu se tumačiti isključivo kroz prizmu pozitivnopravnog poretka Crne Gore. Pravilnici, ovdje konkretno Pravilnik o statusu igrača objavljen u „Jugoslovenskom fudbalu” br. II/2002 i 1/2003, ne može biti upotrijebljen kao materijalnopravni propis iz više razloga. Prvi je taj što je donešen prije Ustava, a s njime nije usklađen, što ga već po toj osnovi čini neustavnim. Drugo, Ustav poznaje kategoriju drugih propisa iako ne sadrži eksplicitnu definiciju koja bi označavala njihov obavezni sadržaj. Pod drugim propisom u smislu Ustava podrazumijeva se opšernormativni i pravno obavezujući akt koji je donijelo tijelo državne vlasti radi uređenja pojedinih pitanja, izvršenja te sprovođenja zakona, odnosno sprovođenja drugog propisa više pravne snage, koji uređuje odnose na opšti način i koji djeluje prema svima koji se nađu u pravnoj situaciji da se na njih dotični akt ima primijeniti. Saglasno tome, osnovna su materijalna obilježja „drugog propisa” njegova apstraktnost i generalnost.

Drugi propis može biti pravno relevantan samo ako predmetna materija nije uređena zakonom, odnosno ukoliko mu je zakonskom delegacijom izričito data mogućnost normativnog uređenja nekog društvenog odnosa u okvirima koji ne spadaju u isključivi domen zakonodavca. Odnosi u sportu su u Crnoj Gori uređeni Zakonom o sportu („Službeni list Crne Gore”, broj 36/11 i 36/13 – odnosno „Službeni list Crne Gore”, broj 44/18). Zakonom o obligacionim odnosima („Službeni listu Crne Gore”, broj 47/2008. nadalje: ZOO) u Crnoj Gori su uređeni odnosi koji nastaju iz ugovora, pa se u tim odredbama mora tražiti i pravni osnov za odlučivanje u vezi s institutom ništavosti ugovora.

14.3. Ustavni sud ovdje smatra potrebnim istaknuti kako se već samim uvidom u predmetni Pravilnik o statusu igrača može zaključiti da se ovdje ne radi o aktu koji bi donijelo tijelo državne vlasti radi uređenja pojedinih pitanja, izvršenja te sprovođenja zakona, odnosno sprovođenja drugog propisa više pravne snage. Ugovorni odnos ne može biti nesaglasan sa zakonom po automatizmu, zbog njegove eventualne neusklađenosti s opštim aktom nekog udruženja. Da bi neki ugovor bio ništav, on mora biti protivan prinudnim propisima ili moralu društva, odnosno on to može biti samo iz razloga utvrđenih u mjerodavnom Zakonu.

15. Nadalje, saglasno članu 59, sloboda preduzetništva osnov je ekonomskog uređenja države. Ustav jemči slobodu preduzetništva. Sloboda preduzetništva može se ograničiti samo ako je to neophodno radi zaštite zdravlja ljudi, životne sredine, prirodnih bogatstava, kulturne baštine ili sigurnosti i odbrane Crne Gore.

Takođe, Ustav u članu 10 stav 1 propisuje da je u Crnoj Gori slobodno sve što Ustavom i zakonom nije zabranjeno. Iz naznačenoga proizilazi da se ljudska prava i slobode mogu ograničiti samo zakonom, u obimu koji dopušta Ustav i u mjeri koja je neophodna da bi se u otvorenom i slobodnom demokratskom društvu zadovoljila svrha zbog koje je ograničenje ustanovljeno. Ograničenja se ne smiju uvoditi u druge svrhe osim onih radi kojih su propisana. Ustav se odnosi na sve, pa tako i na učesnike u sportu. Stoga se imovinski ili drugi ekonomski odnosi između članova fudbalskog saveza i trećih lica, a koji su obuhvaćeni slobodom preduzetništva, mogu ograničiti samo zakonom iz prethodno taksativno navedenih razloga. Interne odredbe fudbalskog saveza sadržane u Pravilniku kao internom aktu ne mogu biti pravna osnova ograničenja preduzetništva.

15.1. Internacionalne krovne fudbalske organizacije mogu svojom normativnom djelatnošću uređivati odnose u sportu, ali relativno autonomno i isključivo u njihovoj čisto sportskoj sferi. Ekonomski odnosi u sportu prosuđuju se prema nacionalnim zakonodavstvima, pri čemu su za rješavanje sporova nadležni redovni sudovi opšte nadležnosti.

Fudbalski savez uopšteno je nacionalni sportski savez koji podstiče, promoviše i stara se o nogometnom sportu, o nacionalnim fudbalskim ekipama te štiti i podstiče fudbalske nacionalne interese. Fudbalski savez može određivati obaveze i prava lica u sportskim odnosima isključivo ukoliko su oba lica članovi fudbalskog saveza. Međutim, obligacioni odnosi mogu se uređivati jedino na osnovu mjerodavnih odredaba ZOO. Ujedno, institut ništavosti, kao i razlozi za ništavost, mogu biti propisani samo mjerodavnim ZOO. Dakle, ugovori koje sklapaju sportisti ili klubovi s trećim osobama ne spadaju pod ingerenciju internih pravila fudbalskog saveza, već su u potpunosti uređeni pravilima koja inače vrijede za obligacione odnose.

16. Ugovor o ulaganju u sportistu nije jedinstveno regulisan pravni institut. No, to ne znači da je taj ugovor pravno neregulisan. Regulisan je mjerodavnim odredbama ZOO, a

ponekad i Zakonom o privrednim društvima te Porodičnim zakonom ako je u pitanju sportista maloljetnik. Stranke ugovora su ulagač i sportista. Ugovor o ulaganju u sportistu je ugovor kod kojeg su i ulagač i sportista istovremeno i kreditori i dužnici. Uлагаč duguje unos uloga, dok sportista duguje pružanje specifičnoga sportskoga rada. Istovremeno ulagač potražuje ispunjenje navedene obaveze od strane sportiste, dok sportista kao zajmodavac potražuje ispunjenje obaveze ulagača na unos uloga.

Aleatornost je jedno od obilježja ugovora o ulaganju u sportistu kao pravnog posla. Uložena vrijednost sportiste nije izvjesna već prilikom sklapanja pravnoga posla. Neizvjesno je što će i u kojoj mjeri postići sportista pružanjem svoga specifičnoga sportskog rada u pravnoj zajednici njega i ulagača. Neizvjestan je i vrijednosni odnos koji će se na kraju pojaviti između uloga sportiste u odnosu na onaj ulagača. Stoga je moguć rezultat u odvijanju pravnog odnosa prema kojem će jedna strana biti objektivno na dobitku, odnosno na gubitku, zavisno o navedenom vrijednosnom odnosu. S druge strane, izvjesna je obaveza ulagača na uplatu određenog iznosa novca, odnosno unos odgovarajućih imovinskih prava kroz određeni ili neodređeni period. Zaštitu subjektivnih imovinskih prava i sportista i ulagač imaju pravo ostvarivati pred nadležnim sudom.

17. Na osnovu navedenog Ustavni sud zaključuje da je ustavnopravno neodrživa tvrdnja Vrhovnog suda Crne Gore sadržana u osporenoj presudi da je mjerodavno pravo za rješavanje obligacionih odnosa između stranaka u konkretnom slučaju Pravilnik o statusu igrača, objavljen 25. februara 2004, koji je donešen izvan prostora djelovanja naknadno proglašenog Ustava Crne Gore. Za rješavanje ekonomskih odnosa obligacionog karaktera koje članovi fudbalskog saveza sklapaju s licima koja to nijesu mogu biti mjerodavne samo odredbe obligacionog prava. Pravilnici uopšteno ne mogu biti neposredan izvor prava ako nijesu donešeni na osnovu pravnog osnova sadržanog u zakonu. Pravilnici ne mogu egzistirati u ustavnopravnom sistemu ako su donešeni prije stupanja na snagu Ustava i s njime usaglašenih zakona.

Nije sporno da odredba člana 103 ZOO kaže da je ništav ugovor protivan prinudnim propisima. Međutim prinudnim propisom se u smislu ZOO-a smatra isključivo zakon. Takođe, ništavost se kao pravna posljedica nevaljanosti ugovora može uređivati isključivo zakonom. Opšte načelo svakog obligacionog sistema, pa tako i onog uobličienog u ZOO-u, jeste dispozitivnost volja, odnosno sloboda stranaka da samostalno uređuju međusobna prava i obaveze. Ograničenje zakonom utvrđene slobode ne može se u ustavnopravni poredak uvoditi pravilnikom, kao internim aktom udruženja.

Pravila FIFA-e uopšteno imaju ograničen pravni domet. Ona su bitna u pitanjima koja su vezana isključivo za sport. Kod uređenja ekonomskih odnosa članova nacionalnih saveza može postojati određena autonomnost ukoliko je produkt normativne djelatnosti u saglasnosti s pozitivnopravnim sistemom. Normativa nacionalnih saveza vrijedi isključivo ukoliko je u saglasnosti s pravilima domaćeg ustavnopravnog poretka. Pravila fudbalskih saveza ne mogu se primjenjivati ukoliko su u suprotnosti s Ustavom i zakonom. Na odnose između članova fudbalskih saveza, a odnose se na institut ništavosti, mogu se primjenjivati isključivo odredbe obligacionog prava utvrđene mjerodavnim zakonom. Autonomna regulativa fudbalskih saveza ne može se primjenjivati na društvene odnose u koje članovi saveza stupaju s trećim licima. U tom slučaju mjerodavne su zakonske odredbe kojima se uređuju obligacioni odnosi.

17.1. Ustavni sud ujedno smatra potrebnim primijetiti da u konkretnom slučaju izvor ništavosti ne bi mogla biti ni zakonska zabrana sklapanja zelenaškog ugovora. Odredbama obligacionog prava određuje se ništavim zelenaški ugovor kao ugovor kojim neko, koristeći

se stanjem nužde ili teškim materijalnim stanjem drugog, njegovim nedovoljnim iskustvom, lakomislenošću ili zavisnošću, ugovori za sebe ili za nekog trećega korist koja je u očitom nerazmjeru s onim što je on drugom dao ili učinio, ili se obavezao dati ili učiniti. Postojanje nužde u smislu navedene odredbe podrazumijeva postojanje takvog ekonomskog ili neekonomskog stanja u kojem se nalazi neka osoba tako da joj je jedini izlaz iz tog stanja da sklopi za sebe nepovoljan, zelenaški ugovor. U konkretnom slučaju primjetno je da je tužilac ugovore zaključio u situaciji kada nije bio u egzistencijalnoj nuždi, već zbog dobivanja sredstava za bavljenje sportom. Za ocjenu je li neki ugovor zelenaški, mjerodavne su okolnosti u vrijeme sklapanja ugovora.

Takođe, u konkretnom slučaju ne može se govoriti o ugovorenoj nesrazmjernoj imovinskoj koristi, bez posebne analize i detaljnog obrazloženja okolnosti koje bi upućivale na suprotan zaključak. Naime, sklopljeni ugovor ima obilježje aleatornosti, pa se samim tim međusobna prava i obaveze načelno ne mogu dovesti u korelaciju na osnovu tačno određene vrijednosti davanja.

18. Sljedstveno prednjem, Ustavni sud utvrđuje da su osporenim presudom povrijeđene ustavne odredbe koje se smatraju osnovom ustrojstva države i društva. Prije svega to je ustavna odredba člana 59, kojom se jemči sloboda preduzetništva. Osporenim odredbom sloboda preduzetništva ograničena je preko limita propisanih Ustavom i iz razloga koji nije taksativno određen kao pravni osnov mogućnosti ograničavanja ove slobode.

18.1. Osporenim presudom povrijeđena je i odredba člana 118 stav 2 Ustava, jer Vrhovni sud Crne Gore nije utemeljio svoj pojedinačni akt na odredbama Ustava, zakona ili međunarodnog ugovora. Iz obrazloženja osporene odluke čak proizilazi da osporena odluka nema vidljiv pravni osnov za svoje donošenje, pa se objektivno može smatrati aktom sudske samovolje.

Takođe, iz istog razloga osporena presuda u suprotnosti je s ustavnim načelom sadržanim u članu 10 Ustava, prema kojem je u Crnoj Gori dozvoljeno sve što Ustavom i zakonom nije zabranjeno.

18.2. U odnosu na podnosioca, osporenim presudom povrijeđeno je pravo na pravično suđenje sadržano u članu 32 Ustava. I nadalje stoji tvrdnja Ustavnog suda da je osporena presuda zasnovana isključivo na odredbama prečišćenog teksta Pravilnika o statusa igrača, pri čemu nije jasan pravni osnov tog pravilnika niti tijelo koje ga je donijelo. Ujedno, u konkretnom slučaju nije uzeta u obzir činjenica očite formalne neustavnosti navedenog akta. Povredu prava na pravično suđenje Ustavni sud nalazi i u činjenici što u sprovedenom parničnom postupku nije poštovano pravilo o kontradiktornosti postupka.

Na kraju, osporenim presudom povrijeđeno je podnosićevo pravo svojine zajemčeno članom 58 stav 1 Ustava u njegovom procesnom aspektu. Postupanje Vrhovnog suda Crne Gore u konkretnom slučaju ima za posljedicu nemogućnost uspostavljanja poštene ravnoteže između suprotstavljenih ekonomskih interesa o kojima je bila riječ u postupku koji je prethodio ustavnosudskom iz razloga što su zauzeti pravni stavovi u osporenoj odluci posljedica propusta u prosuđivanju osnovanosti tužbenog zahtjeva kroz mjerodavne odredbe Ustava i zakona.

19. Istaknute povrede čl. 17 i 19 Ustava, Ustavni sud nije razmatrao.

20. Tačke I i II ove odluke zasnovane su na odredbama člana 76 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore.

Tačka III izreke zasnovana je na odredbi člana 51 stav 2 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore.

Na osnovu iznijetoga, odlučeno je kao u izreci.

U-III br. 958/15

Podgorica, 30. maj 2019. godine

Predsjednik,
dr **Dragoljub Drašković**, s.r.

Odluka Ustavnog suda Crne Gore kojom se usvaja ustavna žalba i ukida rješenje Višeg suda u Podgorici, Kvž.br. 311/19, od 02. jula 2019. godine i predmet vraća Višem sudu u Podgorici, na ponovni postupak

Ustavni sud Crne Gore, u Drugom vijeću za meritorno odlučivanje o ustavnim žalbama, u sastavu: sudija Desanka Lopičić, predsjednik Vijeća i sudije Milorad Gogić i Hamdija Šarkinović, članovi Vijeća, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore, člana 48 tačka 3 i člana 76 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore („Službeni list Crne Gore”, br. 11/15), na sjednici vijeća od 12. jula 2019. godine, donio je

ODLUKU

I USVAJA SE ustavna žalba.

II UKIDA SE rješenje Višeg suda u Podgorici, Kvž.br. 311/19, od 02. jula 2019. godine i predmet vraća Višem sudu u Podgorici, na ponovni postupak.

III Ova odluka objaviće se u »Službenom listu Crne Gore«.

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. A.L., iz C., koga zastupa punomoćnik M.B., advokat iz P., podnio je blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu protiv rješenja Višeg suda u Podgorici, Kvž.br. 311/19, od 2. jula 2019. godine i Osnovnog suda u Podgorici, Kv.br. 528/19, od 10. juna 2019. godine, zbog povrede prava iz čl. 20., 28., 29., 30., 31., 32. i 37. Ustava Crne Gore i čl. 3., 5., 6. i 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

1.1. U ustavnoj žalbi je, u suštini, navedeno: da je Odlukom Ustavnog suda Crne Gore, U-III br. 545/19, od 20. marta 2019. godine, utvrđeno da je prilikom donošenja prethodnih odluka o produženju pritvora, došlo do povrede prava na ličnu slobodu podnosioca, ali da se prethodno ukazana sudska praksa ni kod sedmog produženja pritvora nije ispravila, obzirom da je ponovo zasnovana na povredama osnovnih ljudskih prava i sloboda; da se okrivljeni (podnosilac ustavne žalbe) nalazi u pritvoru od 20. juna 2018. godine, to je protekom ukazanog vremena opala i opasnost od ponavljanja krivičnog djela uzimajući u obzir vaspitno-korektivni uticaj, koji po pritvoreno lice ima lišenje slobode na jedan tako dug vremenski period; da je kod sedmog produženja pritvora iteracijska opasnost u cjelosti opala, te da pritvorski razlozi koji su dati u osporenim rješenjima nemaju kvalitetnu snagu i realno činjenično uporište; da se prilikom određivanja i produženja pritvora sud treba držati pravde kao suštine i krajnjeg cilja prilikom odlučivanja o pritvoru, a ne formalnosti koja je iskazana kroz floskule, odnosno kroz postojanje određenih okolnosti koje su lišene suštinskog i sadržajnog obrazloženja; da sud uopšte nije uzeo u obzir odbranu podnosioca, te je doveo u vezu sa ostalim dokazima prikupljenim tokom istrage; da je sud svoj zaključak o postojanju opasnosti od ponavljanja krivičnog djela zasnovao isključivo na stavu tužilaštva, vjerujući “na riječ” da će podnosilac izvršiti novo krivično djelo ukoliko se pusti na slobodu, kojom radnjom je postupajući sud povrijedio jednakost oružja ali i pretpostavku nevinosti; da je sud morao kroz raspoloživi dokazni materijal da ukrsti argumente koji stoje na strani odbrane sa argumentima i stavovima koji su dati od strane zastupnika optužbe, čime bi došao do zaključka da podnosilac nije nikakav pripadnik bilo kog krim. udruženja, već je samo iskorišćen i prevaren od strane svog kuma okrivljenog Veska Jabučanina, koji je preko

njegovog računa transferisao novac koji potiče iz predmetnog krivičnog djela; da podnosilac traži od suda da izvrši uvid u prikupljeni dokazni materijal i izvrši ocjenu postojanja suštinske opasnosti od ponavljanja krivičnog djela; da jedino sklonost ka vršenju krivičnih djela iz imovinskih delikata može biti pritvorski razlog, a ne samo prethodna osuđivanost; da se sklonost u vršenju krivičnih djela protiv imovine ne dokazuje sa samo jednom osuđujućom presudom iz 2010. godine, već je potrebno da postoji mnogo više pravosnažnih presuda za krivična djela protiv imovine, na kojoj se jedino može zasnivati realna opasnost od ponavljanja krivičnog djela; da je podnosilac svojevrijem pristupio policijskim službenicima u OB Cetinje, kako bi nadležnim organima pomogao u pronalasku stvarnih izvršilaca predmetnog krivičnog djela, što je činjenicu da nema namjeru da se bavi vršenjem bilo kakvih krivičnih djela samo potvrdilo i učinilo nespornom; da se osporenim odlukama ne navodi detaljnije za koje precizno krivično djelo postoji opasnost od ponavljanja, na koji način bi to djelo moglo biti izvršeno, zbog čega bi ta opasnost bila realna i stvarna; da prilikom obrazlaganja opasnosti od ponavljanja krivičnog djela, sud ostaje u domenu pretpostavki, jer je svoju odluku, pri odsutnosti kvalitetnih dokaza, zasnovao jedino vjerujući na riječ tužilaštvu; da je podnosilac lišen slobode dana 20.06.2018. godine, to je isti u pritvoru i u pritvorskim uslovima proveo 12 mjeseci, a da za to vrijeme nije zakazan nijedan glavni pretres i pored činjenice da je optužnica stupila na pravnu snagu prije pola godine; da se osnovi pritvorskog načela supsidijarnosti temelje na tome da pritvor ne smije da preraste u kaznu, odnosno ne smije da bude jednak izrečenoj kazni jer je time očigledno prerastao u kaznu ali i ne smije da pređe polovinu eventualno izrečene kazne jer bi tada već prerastao u kaznu; da je prethodno navedeno važno sa razloga što je organizator krivičnog djela okr. N.V., tzv. "mozak" predmetnog kriminalnog udruženja, lice koje je izvršilo promjenu strukture vlasništva kod oštećenog privrednog društva, lice kod koga je cjelokupan novac od izvršene prevare i završio, osuđeno na kaznu od 2 godine i 7 mjeseci, a drugi okr. I.K., kao pripadnik ovog krim. udruženja na kaznu zatvora od 2 godine zatvora; da je shodno navedenom, imajući u vidu da je podnosilac godinu dana u pritvoru za koje vrijeme nije zakazan nijedan glavni pretres, očigledno da je pritvor kod podnosioca prerastao u kaznu; da je u konkretnom slučaju u pitanju apstraktna opasnost od ponavljanja krivičnog djela jer je zasnovana na Izvodu iz kaznene evidencije za podnosioca, gdje stoji da je prethodno osuđivan za krivično djelo krađa, i ništa više; da je podnosilac težak srčani bolesnik, čije psiho-fizičko stanje se dodatno pogoršava svakim danom boravka u pritvoru.

1.2. Predložio je da se usvoji ustavna žalba, ukinu osporena rješenja i predmet vrati Osnovnom sudu u Podgorici na ponovni postupak i odlučivanje.

2. Ustavni sud je, saglasno odredbi člana 33. stav 1. i člana 34. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu, zatražio od Višeg suda u Podgorici odgovor odnosno mišljenje na navode sadržane u ustavnoj žalbi.

2.1. U dostavljenom mišljenju Višeg suda u Podgorici je navedeno: da taj sud ostaje u svemu pri razlozima datim u rješenju, Kvž.br. 311/19, od 2. jul 2019. godine i ukazuje da su navodi iz ustavne žalbe u cjelosti neosnovani.

3. Ustavni sud, saglasno odredbi člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore, odlučuje o ustavnoj žalbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda zajemčenih Ustavom nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava. Prema odredbi člana 68 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", broj 11/15) ustavna žalba može se podnijeti protiv pojedinačnog akta državnog organa (...) i da se ustavna žalba može podnijeti nakon iscrpljivanja djelotvornih pravnih sredstava, koja podrazumijevaju da je podnosilac ustavne žalbe u postupku iskoristio sva pravna sredstva na koja je imao pravo u skladu sa

zakonom, uključujući i djelotvorna i vanredna pravna sredstva i druga posebna pravna sredstva koja mogu dovesti do izmjene pojedinačnog akta u korist podnosioca ustavne žalbe, odnosno do prestanka ili ispravljanja radnje, odnosno prekida nepostupanja državnog organa.

3.1. U toku postupka pružanja ustavnosudske zaštite, povodom ispitivanja osnovanosti žalbe, u granicama istaknutog zahtjeva, Ustavni sud utvrđuje da li je podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno njegovo Ustavom zajamčeno pravo ili sloboda.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

4. Uvidom u osporena rješenja, drugu dostavljenu dokumentaciju i spise predmeta Ustavnog suda U-III br. 545/19, Ustavni sud je utvrdio sljedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom predmetu:

4.1. Osporenim rješenjem Osnovnog suda u Podgorici, Kv.br. 120/19, od 8. februara 2019. godine, u fazi redovne kontrole, okrivljenom A.L. (podnosiocu ustavne žalbe) produžen je pritvor zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično djelo kriminalno udruživanje iz člana 401 stav 2 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika Crne Gore u sticaju sa krivičnim djelom prevara iz člana 244 stav 4 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 3 Zakonika o krivičnom postupku. Određeno je i da produženi pritvor može trajati do dalje odluke suda.

4.1.1. U obrazloženju osporenog rješenja je, pored ostalog, navedeno: da je protiv okrivljenih N.V., V.J., I.K., N.V., A.L. (podnosioca ustavne žalbe) i dr. Osnovno državno tužilaštvo Podgorica podiglo optužnicu, Kt.br. 1128/18, od 19. decembra 2018. godine, zbog osnovane sumnje da su izvršili krivično djelo kriminalno udruživanje iz člana 401 stav 2 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika Crne Gore u sticaju sa krivičnim djelom prevara iz člana 244 stav 4 u vezi stava 1 u vezi člana 49 Krivičnog zakonika Crne Gore. Okrivljenim je određen pritvor i to: (...) i Aleksandru Lagatoru rješenjem, Kri.br.347/18, od 22. juna 2018. godine, po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 2 Zakonika o krivičnom postupku. Rješenjem krivičnog vijeća Osnovnog suda u Podgorici, Kv.br.532/18 veza Kv.br.534/18, od 26. juna 2018. godine, okrivljenima A.L. (podnosiocu ustavne žalbe), I.K. i N.V. je određen pritvor i po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 3 Zakonika o krivičnom postupku (...). Kako se okrivljeni nalaze u pritvoru, to je ovo vijeće po službenoj dužnosti, u smislu člana 298 stav 2 Zakonika o krivičnom postupku ispitalo razloge za dalje trajanje pritvora i našlo da je neophodno isti produžiti okrivljenom Aleksandru Lagatoru (podnosiocu ustavne žalbe), I.K. i N.V., po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 3 Zakonika o krivičnom postupku (...);

4.1.2. Iz dokaza koji se nalaze u spisima predmeta Osnovnog državnog tužilaštva Podgorica, Kti.br.35/18, proizilazi osnovana sumnja da su okrivljeni izvršili krivična djela stavljena im na teret i to: iz službene dokumentacije Centralnog registra privrednih subjekata, koja se odnosi na registraciju privrednog društva "Roaming Montenegro" DOO i registraciju promjena kod navedenog privrednog društva, iskaza svjedoka S.P., K.P. i G.V. datog pred ODT-om Podgorica, kao i iz dokumentacije Erste banke, koja se odnosi na platni promet pravnog lica "Roaming Montenegro" DOO i devizne račune navedenog pravnog lica, transakcionog računa okrivljenog N.V. i pristupnice za otvaranje transakcionog računa za istog, nalaza i mišljenja sudskog vještaka ekonomsko – finansijske struke S.G., od 30. novembra 2018. godine i njegove dopune, od 14. decembra 2018. godine, iskaza svjedoka oštećenog D.M. pred ODT-om Podgorica, iskaza svjedoka M.Ž. pred ODT-om Podgorica i

nalaza i mišljenja sudskog vještaka grafologa M.K., od 17. decembra 2018. godine. Takođe, osnovana sumnja proizilazi dijelom i iz odbrane okrivljenog A.L. (podnosioca ustavne žalbe) date na zapisniku pred ODT-om Podgorica, kao i iz odbrane okrivljenog N.V. date pred ODT-om Podgorica, odbrane okrivljenog B.V. pred ODT-om Podgorica, te iz elektronske dokumentacije Hipotekarne banke, koja se odnosi na pregled analitičkih kartica korisnika I.K., N.V., A.L. (podnosioca ustavne žalbe) i preduzeća "Tehno Max", zatim iz dokumentacije Adiko Bank AD Podgorica i dokumentacije Lovćen banke AD Podgorica iz koje se utvrđuje da su sva sredstva koja su uplaćena klijentima N.V. i I.K. došla sa računa (...) "Roaming Montenegro" d.o.o. Nikšić.

4.1.3. Takođe, vijeće je mišljenja da je opravdano produžiti pritvor prema okrivljenima A.L. (podnosiocu ustavne žalbe), I.K. i N.V., po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 3 Zakonika o krivičnom postupku, imajući u vidu da iz izvoda iz registra kaznene evidencije, Ke.br.861/18, od 18. jula 2018. godine, proizilazi da je okrivljeni A.L. (podnosilac ustavne žalbe) ranije, između ostalih, već jednom osuđen presudom Osnovnog suda u Cetinju, K.br.109/10 pravosnažna 26. februara 2010. godine, zbog krivičnog djela krađa iz člana 239 stav 1 Krivičnog zakonika, koje krivično djelo spade u grupu krivičnih djela protiv imovine.

4.1.4. Prilikom odlučivanja vijeće je imalo u vidu izuzetnost pritvora kao mjere za obezbjeđenje prisustva okrivljenih i za nesmetano vođenje krivičnog postupka iz člana 174 stav 1 Zakonika o krivičnom postupku, te s tim u vezi i načelo srazmjernosti, odnosno da mjera pritvora bude srazmjerna težini krivičnih djela koja se okrivljenima stavljaju na teret, kao i načelo supsidijarnosti, odnosno mogućnost izricanja neke druge mjere, kao zamjene pritvora okrivljenima, pa je imajući u vidu sve naprijed navedeno našlo da vrijeme koje su okrivljeni proveli u pritvoru nije u nesrazmjeri sa težinom krivičnih djela koja im se stavljaju na teret, te da se svrha navedenih pritvorskih osnova ne bi mogla ostvariti nekom drugom alternativnom zakonskom mjerom iz člana 163 Zakonika o krivičnom postupku, već da se mjera pritvora u konkretnom slučaju javlja kao nužna.

5. Odlučujući po žalbi branioca okrivljenog A.L. (podnosioca ustavne žalbe) izjavljenoj protiv prvostepenog rješenja, Viši sud u Podgorici je osporenim rješenjem, Kvž.br. 106/19, od 27. februara 2019. godine, žalbu odbio kao neosnovanu.

5.1. U obrazloženju osporenog rješenja je, pored ostalog, navedeno: da je po ocjeni ovog suda pravilno postupio prvostepeni sud kada je zaključio da okrivljenom Aleksandru Lagatoru treba produžiti pritvor po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 3 Zakonika o krivičnom postupku, a za koju odluku je prvostepeni sud dao zaista jasne i valjane razloge, koje i ovaj sud u cjelosti prihvata, te bez potrebe za ponavljanjem već datih razloga na iste upućuje izjavioce žalbi.

"Obzirom na navode izjavljenih žalbi, ovaj sud nalazi za shodno ukazati da činjenica, da je okrivljeni zaista osnovano sumnjiv da je izvršio krivična djela koja mu se optužnicom ODT-a u Podgorici Kt.br. 1128/18, od 19.12.2018 godine stavljaju na teret, a koja osnovana sumnja proizilazi iz službene dokumentacije Centralnog registra privrednih subjekata koja se odnosi na registraciju privrednog društva "Roaming Montenegro" DOO i registracije promjena kod navedenog privrednog društva, iskaza svjedoka S.P., K.P. i G.V. datog pred ODT-om Podgorica, kao i iz dokumentacije Erste banke, koja se odnosi na platni promet pravnog lica "Roaming Montenegro" DOO i devizne račune navedenog pravnog lica, kao i transakcionog računa okrivljenog N.V. i pristupnice za otvaranje transakcionog računa za istog. Nadljalje, osnovana sumnja proizilazi dijelom i iz odbrane okrivljenog A.L. date na zapisniku pred ODT- om Podgorica, kao i iz odbrane okrivljenog N.V. date pred ODT- om

Podgorica, odbrane okrivljenog B.V. pred ODT-om Podgorica, te iz elektronske dokumentacije Hipotekarne banke koja se odnosi na pregled analitičkih kartica korisnika I.K., N.V., A.L. i preduzeća “Tehno Max”, zatim iz dokumentacije Adiko Bank AD Podgorica i dokumentacije Lovćen banke AD Podgorica iz koje se utvrđuje da su sva sredstva koja su uplaćena klijentima N.V. i I.K. došla sa računa 540-1330-35 “Roaming Montenegro” d.o.o. Nikšić, a koja činjenica - postojanje osnovane sumnje, predstavlja osnovni preduslov da bi se prema nekom licu odredio ili produžio pritvor (materijalno pravni osnov za pritvor) dok će materijalna istina da li je okrivljeni zaista kriv ili ne za isto, biti utvđena u daljem toku krivičnog postupka.” Dakle, imajući u vidu da je okrivljeni A.L. osnovano sumnjiv da je izvršio krivično djelo stavljeno mu na teret, to je po ocjeni ovog suda pravilno zaključio prvostepeni sud da u odnosu na ovog okrivljenog stoji pritvorski osnov iz člana 175 stav 1 tačka 3 Zakonika o krivičnom postupku (procesno pravni osnov za pritvor), obzirom da je ovaj okrivljeni, a kako se to utvrđuje iz izvoda iz registra kaznenih evidencija Ministarstva pravde KE 861/18, od 18. jula 2018. godine, ranije osuđivan presudom Osnovnog suda u Cetinju, K.br.109/10, koja je postala pravosnažna 26. februara 2010. godine, zbog krivičnog djela - krađa iz člana 239 stav 1 KZ CG.

6. Ustavni sud Crne Gore je Odlukom, U-III br. 545/19, od 20. marta 2019. godine, usvojio ustavnu žalbu, ukinuo rješenje Višeg suda u Podgorici, Kvž.br. 106/19, od 27. februara 2019. godine i predmet vratio istom Sudu na ponovni postupak.

6.1. U obrazloženju odluke je, u suštini, navedeno: da u obrazloženju osporenog rješenja nijesu dati dovoljno jasni, ubjedljivi i individualizovani razlozi za zaključak o postojanju osnovane sumnje okrivljenog A.L. (podnosioca ustavne žalbe), te da je stoga istom opravdano produžiti pritvor, po pritvorskom osnovu iz člana 175. stav 1. tačka 3. ZKP-a; da Ustavni sud zapaža da nadležni sud u obrazloženju osporenog rješenja propušta da navede subjektivne razloge za opravdanim i nužnim produženjem pritvora podnosiocu ustavne žalbe, koji bi ga individualizovali u odnosu na ostale pritvorenike; da su u osporenom rješenju, razlozi dati u odnosu na grupu, a ne u odnosu na svakog od okrivljenih zasebno, na koji način je povrijeđeno ustavno načelo individualizacije ove procesne mjere na štetu podnosioca ustavne žalbe; da je, polazeći od navedenih odredbi Ustava, Zakonika o krivičnom postupku i Evropske konvencije, obaveza sudova da prilikom produženja pritvora na osnovu navedenog zakonskog osnova, obrazlože postojanje osnovane sumnje i navedu činjenice i informacije na kojima baziraju zaključak o postojanju osnovane sumnje; da Ustavni sud ocjenjuje da je, Osnovni sud u Podgorici, u konkretnom slučaju, zanemario da je prvi osnovni i neophodni uslov za produženje pritvora postojanje osnovane sumnje da je osumnjičeni (podnosilac ustavne žalbe) izvršio krivično djelo i da odluka o produženju pritvora mora sadržati razloge za osnovanu sumnju o izvršenju krivičnog djela; da se sumnja mora zasnivati na razumnim osnovama što predstavlja suštinski dio zaštite od samovoljnog hapšenja i pritvaranja, te s tim u vezi, stav je Ustavnog suda da su navodi Višeg suda u Podgorici o postojanju osnovane sumnje neodređenog i uopštenog karaktera, odnose se generalno na sve okrivljene i nijesu konkretizovani u odnosu na podnosioca ustavne žalbe, čime je i ovom dijelu obrazloženja osporenog rješenja zanemareno načelo individualizacije; da, stoga, Ustavni sud ocjenjuje da razlozi kojima je Viši sud obrazložio postojanje osnovane sumnje i pritvorskog osnova podnosioca ustavne žalbe očigledno nemaju zahtijevane kvalitete “individualizacije pritvora” i ne mogu opravdati produženje pritvora podnosiocu, s aspekta zaštite njegovog ustavnog i konvencijskog prava na ličnu slobodu; da se u osporenom rješenju, osim navođenja ranije osuđujuće presude koja je postala pravosnažna 26. februara 2010. godine, ne iznose druge činjenice i okolnosti koje bi bile

indikativne za ocjenu postojanja navedenog pritvorskog osnova iz člana 175 stav 1 tačka 3 ZKP-a; da Ustavni sud ocjenjuje, da pri odlučivanju o ispunjenosti uslova za primjenu pritvorskog osnova iz odredbe člana 175 stav 1 tačka 3 Zakonika o krivičnom postupku, samo pozivanje na raniju osuđivanost pravosnažnom presudom koja datira iz 2010. godine nije dovoljna za opstanak mjere pritvora; da je Ustavni sud ocijenio, uvažavajući navedeno, a imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja, da u osporenim rješenjima nijesu navedeni "relevantni" i "dovoljni" razlozi koji opravdavaju produžavanje pritvora podnosiocu ustavne žalbe, sa aspekta ustavnih i konvencijjskih prava kojima se garantuje pravo na ličnu slobodu; da u tom smislu, mogućnost ponavljanja krivičnog djela, kao jedna od zakonom propisanih osnova za određivanje i produženje pritvora, mora biti konkretna i takva da se razborito može predvidjeti i očekivati, a posebno nakon proteka toliko vremena, pa u slučajevima produženja pritvora, kroz duže vrijeme, razlozi za produženje pritvora moraju biti kvalitativno jači.

7. Rješenjima Osnovnog suda u Podgorici, Kv.br. 327/19 veza Kv.br. 329/19, od 08. aprila 2019. godine, okrivljenima je produžen pritvor zbog istih krivičnih djela i po istim pritvorskim osnovima.

8. Osnovni sud u Podgorici je rješenjem, Kv.br. 528/19, od 10. juna 2019. godine, pritvor protiv okrivljenih I.K. rođenog 13. februara 1991. godine u Nikšuću, lišenog slobode 20. juna 2018. godine u 14:30 časova, N.V., rođenog 3. decembra 1973. godine u Cetinju, lišenog slobode 20. juna 2018. godine u 22:00 časa, A.L., rođenog 4. jula 1973. godine, u Cetinju, lišenog slobode 20. juna 2018. godine, u 16:30 časova i V.J. rođenog 20. juna 1966. godine u Cetinju, lišen slobode 28.06.2018. godine u 18:00 časova, produžio zbog osnovane sumnje da su izvršili krivično djelo kriminalno udruživanje iz člana 401 stav 2 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika u sticaju sa produženim krivičnim djelom prevara iz člana 244 stav 4 u vezi stava 1 u vezi člana 49 Krivičnog zakonika i to u odnosu na okrivljene I.K., N.V., i A.L., po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 3 ZKP-a, a u odnosu na okrivljenog V.J., po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 1 ZKP-a i ima trajati do dalje odluke suda.

8.1. Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba, u roku od 3 dana od dana prijema prepisa istog, Višem sudu u Podgorici, a preko ovog suda. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

9. Osporenim rješenjem Višeg suda u Podgorici, Kvž.br. 311/19, od 02. jula 2019. godine, odbijene su, kao neosnovane, žalbe okrivljenih.

9.1. U obrazloženju osporenog rješenja je, u suštini, navedeno: da su okrivljeni zaista osnovano sumnjivi da su izvršili krivična djela koja im se optužnicom ODT-a Podgorica, Kt.br. 1128/18, od 19. decembra 2018. godine, stavljaju na teret, a što proizilazi iz dokaza koji se nalaze u spisima predmeta, prethodno navedeni, a koja činjenica – postojanje osnovane sumnje, predstavlja osnovni preduslov da bi se prema nekom licu odredio a samim tim i produžio pritvor, dok će materijalna istina da li su okrivljeni zaista krivi ili ne, biti utvrđena u daljem toku krivičnog postupka; da je okrivljeni L.A. ranije pravosnažno osuđivan, i to: iz izvoda iz registra kaznenih evidencija Ke.br. 861/18, od 18. jula 2018. godine, proizilazi da je okrivljeni L.A. osuđivan presudom Osnovnog suda u Cetinju, K.br. 109/10, pravosnažna 26. februara 2010. godine, zbog krivičnog djela krađa iz člana 239 stav 1 KZ-a, koje krivično djelo spada u grupu krivičnih djela protiv imovine, kakvo je i produženo krivično djelo prevara iz člana 244 stav 4 u vezi stava 1 u vezi člana 49 Krivičnog zakonika, koje mu se uz krivično djelo kriminalno udruživanje iz člana 401 stav 2 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika, sada stavlja na teret, a što predstavljaju okolnosti koje ukazuju da će okrivljeni, ukoliko se nađe na slobodi, ponoviti krivično djelo; da se

produženje pritvora okrivljenom po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 3 ZKP-a, pokazuje opravdanim jer činjenica ranije osuđivanosti za istovrsna krivična djela govori u prilog tome da je okrivljeni Lagator Aleksandar povratnik u vršenju krivičnih djela protiv imovine i da će u slučaju puštanja na slobodu ponoviti krivično djelo; da je prvostepeni sud kod ocjene iteracijske opasnosti (ponavljanja istog ili istovrsnog djela – član 175 stav 1 tačka 3 ZKP-a), koju eksplicitno propisuje Evropska konvencija kao legitiman razlog za pritvor, uzeo u obzir sve okolnosti konkretnog slučaja, koje je cijenio kako zasebno tako i u svojoj ukupnosti, a prije svega činjenicu ranije osuđivanosti okrivljenog Lagatora za istorodna krivična djela (recidiv istog ili istorodnog krivičnog djela) koju okolnost kao razlog za produženje pritvora po navedenom pritvorskom osnovu je prihvatio u svojoj praksi i Evropski sud za ljudska prava, i izveo pravilan zaključak da postoji opasnost da će navedeni okrivljeni u slučaju da se nađe na slobodi ponoviti krivično djelo, zbog čega su u cjelosti neosnovani navodi izjavljene žalbe koji je u tom pravcu; da je sud cijenio i navode žalbe branioca Lagator Aleksandra da je zdravlje okrivljenog ozbiljno narušeno tokom boravka u pritvoru zbog čega isti treba ukinuti, ali je stava da su isti bez osnova, jer je odredbom člana 16 Pravilnika o bližem načinu izvršavanja pritvora propisano da se zdravstvena zaštita pritvorenim licima pruža u ambulanti zatvora i u specijalnoj bolnici Zavoda, a ako u Zavodu ne postoje uslovi za uspješno liječenje određene bolesti, zatvorski doktor će uputiti pritvoreno lice u javnu zdravstvenu ustanovu u kojoj postoje odgovarajući uslovi; da je ovo vijeće prilikom odlučivanja o žalbama na rješenje o produženju pritvora posebno imalo u vidu i načelo srazmjernosti odnosno da mjera pritvora bude srazmjerna težini krivičnih djela koja se okrivljenim stavljaju na teret, kao i načelo supsidijarnosti odnosno mogućnost izricanja neke druge mjere kao zamjene pritvora okrivljenim, pa je imajući u vidu sve naprijed navedeno, a cijeneći i navode žalbi izjavljenih u tom pravcu, našlo da se svrha navedenog pritvorskog osnova ne bi mogla ostvariti nekom drugom alternativnom zakonskom mjerom iz člana 163 ZKP-a, odnosno da se mjera pritvora javlja kao nužna.

III RELEVANTNE USTAVNE I KONVENCIJSKE NORME

10. Mjerodavne odredbe Ustava:

»Član 29 stav 1 i 2

Svako ima pravo na ličnu slobodu. Lišavanje slobode dopušteno je samo iz razloga i u postupku koji je predviđen zakonom.«

»Član 30 stav 1 i 4

Lice za koje postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično djelo može, na osnovu odluke nadležnog suda, biti pritvoreno i zadržano u pritvoru samo ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka.

Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće moguće vrijeme.«

Mjerodavne odredbe Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

»Član 5 stav 1 tačka c) i stav 3

Svako ima pravo na slobodu i bezbjednost ličnosti. Niko ne može biti lišen slobode osim u sljedećim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

- u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode radi privođenja lica pred nadležnu sudsku vlast, zbog opravdane sumnje da je izvršilo krivično djelo, ili kada se to opravdano

smatra potrebnim kako bi se predupredilo izvršenje krivičnog djela ili bjekstvo po njegovom izvršenju.

Svako ko je uhapšen ili lišen slobode shodno odredbama iz stava 1.c ovog člana biće bez odlaganja izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom određeno da obavlja sudske funkcije i imaće pravo da mu se sudi u razumnom roku ili da bude pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se usloviti jemstvima da će se lice pojaviti na suđenju.«

IV MJERODAVNO PRAVO

Zakonik o krivičnom postupku („Službeni list Crne Gore”, br. 57/09, 49/10, 47/14):

»Član 175. stav 1. tačka 3.

Kad postoji osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično djelo, pritvor protiv tog lica može se odrediti, ako:

3) postoje okolnosti koje ukazuju da će ponoviti krivično djelo ili dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti.«

V OCJENA USTAVNOG SUDA

11. Ustavni sud je, polazeći od razloga i navoda ustavne žalbe, te sadržine prava koja se štite Ustavom i Konvencijom, razmatrao osporena rješenja sa aspekta odredbi člana 29. st. 1. i 2. i člana 30 stav 1 i 4. Ustava Crne Gore i člana 5. stav 1. tačka c) i stav 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

12. Podnosilac ustavne žalbe smatra da su mu povrijeđena navedena ustavna i konvencijska prava navodeći, pored ostalog, da u osporenom rješenju nedostaju razlozi koji opravdavaju postojanje pritvorskog osnova iz odredbe člana 175 stav 1 tačka 3 Zakonika o krivičnom postupku, posebno ističući da je osporenim rješenjem povrijeđen princip srazmjernosti u odnosu na primjenu osnova za produženje pritvora.

13. Ustavni sud ukazuje da pravo na ličnu slobodu, utvrđeno Ustavom i članom 5 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda obezbjeđuje pojedincu zaštitu od proizvoljnog miješanja države u njegovo pravo na slobodu kao fundamentalno ljudsko pravo (vidi, Evropski sud, Aksoy protiv Turske, presuda od 18.decembra 1996.godine, stav 76, Izvještaji 1996-VI), te da niko ne smije da bude proizvoljno lišen slobode. Iz teksta člana 5 Konvencije jasno proizilazi da se garancije koje sadrži primjenjuju prema svima, a u stavu 1 u tačkama od a do f data je iscrpna lista dozvoljenih osnova kada pojedinac može da bude lišen slobode i kada će lišavanje slobode biti zakonito, ako potpada pod jedan od ovih osnova (vidi, Evropski sud, Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, broj 13229/03, stav 43, ECHR 2008). To je jedan iscrpan popis izuzetaka koji mora usko da se tumači (vidi, Evropski sud za ljudska prava, Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 18.januara 1978.godine, serija A-25). Samo takav pristup je konzistentan sa ciljem i svrhom člana 5 Konvencije, tj. da obezbijedi da niko neće biti proizvoljno lišen slobode (vidi, presude Evropskog suda za ljudska prava Quinn, od 22.marta 1995.godine, serija A-311, i Winterwerp, od 24. oktobra 1979.godine, serija A-33).

14. Evropski sud za ljudska prava je zaključio da poštovanje člana 5. stav 3. Evropske konvencije zahtijeva da sudska vlast preispita sva pitanja u vezi sa pritvorom, te da odluku o pritvoru donese pozivajući se na objektivne kriterijume predviđene zakonom. Pri tome je postojanje osnovane sumnje da je lice lišeno slobode počinilo krivično djelo koje mu se

stavlja na teret *conditio sine qua non* za određivanje pritvora, ali to nakon određenog vremena nije dovoljno, već se mora procijeniti da li za pritvor postoje relevantni i dovoljni razlozi (Evropski sud, Trzaska protiv Poljske, presuda od 11. jula 2000.godine, br.25792/94). Nacionalni Zakonik o krivičnom postupku za određivanje pritvora uvijek traži kumulativno postojanje “osnovane sumnje” da je lice počinilo krivično djelo i postojanje barem jednog od razloga taksativno nabrojanih u članu 175. stav 1., tač. 1-4, u konkretnom slučaju onih iz tač. 3.

15. Naime, imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud najprije konstatuje da je u pitanju pritvor po rješenju Vijeća Osnovnog suda u Podgorici, koje je osporenim rješenjem potvrđeno od strane Višeg suda u Podgorici, i koji potpada pod standarde iz člana 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije. Pritvor je podnosiocu ustavne žalbe produžen po pritvorskom osnovu iz odredbe člana 175 stav 1 tačka 3 Zakonika o krivičnom postupku. Navedenom odredbom Zakonika propisan je određeni pravni standard koji zahtijeva pravilnu procjenu okolnosti, koje, između ostalog upućuju na opasnost od ponavljanja krivičnog djela, za slučaj da se okrivljeni nađe na slobodi.

15.1. Član 5 stav 1 tačka c) Evropske konvencije propisuje mogućnost «zakonitog hapšenja ili lišenja slobode radi privođenja lica pred nadležnu sudsku vlast zbog opravdane sumnje da je izvršilo krivično djelo, ili kada se to opravdano smatra potrebnim kako bi se predupredilo izvršenje krivičnog djela ili bjekstvo po njegovom izvršenju». Zakonik o krivičnom postupku pod iteracijskom opasnošću podrazumijeva opasnost da će lice koje se lišava slobode ponoviti krivično djelo. Iako ovaj razlog za lišenje slobode otvara pitanje posvećenosti ove mjere obezbjeđenju prisustva okrivljenog za potrebe krivičnog postupka, koji je u toku, i njegovog nesmetanog vođenja, što je genusna svrha svih mjera proklamovanih u samom nazivu glave VIII ZKP-a, i opštim pravilima o njihovoj primjeni iz člana 163 ZKP-a, nema sumnje da se radi o legitimnom razlogu specijalne prevencije, u situaciji postojanja osobitih okolnosti koje ukazuju da će okrivljeni učiniti novo krivično djelo ili dovršiti pokušano krivično djelo, odnosno izvršiti krivično djelo kojim prijeti. Takođe, «zakonitost» pritvora ne traži zakonitu presudu, već samo zakonit pritvor, što znači da pritvor mora biti u skladu sa domaćim zakonom i sa Evropskom konvencijom (vidi, Evropski sud, Van Droogenbroeck protiv Belgije, presuda od 25. aprila 1983. godine, serija A broj 63, stav 35).

15.2. U konkretnom slučaju, podnosiocu ustavne žalbe je rješenjem krivičnog vijeća Osnovnog suda u Podgorici, a koje je potvrđeno od strane Višeg suda u Podgorici u postupku po žalbi, produžen pritvor, zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično djelo kriminalno udruživanje, iz člana 401 stav 2 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika u sticaju sa produženim krivičnim djelom prevara, iz člana 244 stav 4 u vezi stava 1 u vezi člana 49 Krivičnog zakonika.

15.3. Što se tiče saglasnosti osporenih rješenja sa domaćim Zakonom, Ustavni sud zapaža da su Osnovni sud i Viši sud u Podgorici produžili pritvor okrivljenom Aleksandru Lagatoru po pritvorskom osnovu iz odredbe člana 175. stav 1. tačka 3. Zakonika o krivičnom postupku, nalazeći da, uz postojanje osnovane sumnje da je izvršio predmetno krivično djelo koje mu je stavljeno na teret optužnicom Osnovnog državnog tužilaštva Podgorica, Kt.br. 1128/18, stoji pritvorski osnov iz člana 175 stav 1 tačka 3 ZKP-a obzirom da je ranije osuđivan presudom Osnovnog suda u Cetinju, K.br. 109/10, koja je postala pravosnažna 26. februara 2010. godine, zbog krivičnog djela krađa iz člana 239 stav 1 Krivičnog zakonika, koje krivično djelo spada u grupu krivičnih djela protiv imovine, kakvo je i produženo krivično djelo prevara, iz člana 244 stav 1 u vezi člana 49 KZ-a, pa postoje

konkretne okolnosti koje ukazuju da (ranija osuđivanost za istovrsna krivična djela) se radi o povratniku u vršenju imovinskih krivičnih djela, te da je sam okrivljeni u odbrani pred ODT-om Podgorica naveo da je nezaposlen i lošeg imovnog stanja, pa kada se navedeno dovede u vezu sa činjenicom da je isti osnovano sumnjiv da je pripadnik organizovane kriminalne grupe koja je imala za cilj vršenje krivičnih djela čiji je zaštitni objekat imovina, to Vijeće smatra da navedene činjenice predstavljaju okolnosti koje u svojoj ukupnosti ukazuju na opravdanu bojazan da bi ovaj okrivljeni, ukoliko se nađe na slobodi, ponovio isto ili istovrsno krivično djelo.

15.4. Dakle, u osporenim rješenjima se, osim navođenja ranije osuđujuće presude koja je postala pravosnažna 26. februara 2010. godine te činjenice da je okrivljeni nezaposlen i lošeg imovnog stanja, ne iznose druge činjenice i okolnosti koje bi bile indikativne za ocjenu postojanja navedenog pritvorskog osnova iz odredbe člana 175 stav 1 tačka 3 Zakonika o krivičnom postupku.

15.5. U tom smislu, Evropski sud za ljudska prava prihvata da ozbiljnost optužbi i težina kazne predstavljaju inicijalni rizik koji nadležni organi mogu opravdano da uzmu u obzir i istovremeno naglašava da ozbiljnost i težina optužbi ne mogu biti argument koji, sam po sebi, može da opravda produženje pritvora (Evropski sud, Ilijkov protiv Bugarske, presuda od 26. jula 2001. godine). U tom slučaju, treba utvrditi da li se sudska vlast poziva na neke druge razloge koji opravdavaju dalje lišavanje slobode, jer, čak i u slučaju kada su okrivljenom na teret stavljena teška krivična djela, za koja postoje prihvatljivi dokazi, sama osnovana sumnja u pogledu činjenja takvih djela ili sumnje okrivljenog ne može sama za sebe opravdati dugotrajno trajanje pritvora (predmeti Kemmache protiv Francuske, presuda 24. novembra 1994. godine., zahtjev br. 17621/91, § 50., i Tomasi protiv Francuske, presuda 27. avgusta 1992. godine., zahtjev br. 12850/87, § 89.).

15.6. Sudska praksa Evropskog suda insistira na činjenici da se konkretne okolnosti u prilog određivanja mjere pritvora mogu promijeniti, te da zbog toga početni razlozi za određivanje pritvora vremenom gube na značaju ili mogu u potpunosti nestati. Zbog toga je potrebno redovno preispitivati postojanje osnova za pritvor (I.A. v France, presuda Evropskog suda, od 23. septembra 1998. godine).

15.7. Ustavni sud ocjenjuje, da pri odlučivanju o ispunjenosti uslova za primjenu pritvorskog osnova iz odredbe člana 175 stav 1 tačka 3 Zakonika o krivičnom postupku, samo pozivanje na raniju osuđivanost pravosnažnom presudom koja datira iz 2010. godine te navođenje činjenica poput “nezaposlenosti” i “lošeg imovnog stanja” nije dovoljna za opstanak mjere pritvora, nego se, kao činjenice, koje bojazan od ponavljanja određenih krivičnih djela čine konkretnom, moraju utvrditi barem neke od sljedećih: a) pripadnost organizovanoj kriminalnoj grupi ili organizovanje grupe ljudi koja je imala za cilj vršenje krivičnih djela, b) ranija osuđivanost ili ranija osuđivanost u kombinaciji s “kontinuitetom i odlučnošću namjere u krivičnom djelu” zajedno s uporednim vođenjem još jednog krivičnog postupka protiv okrivljenog, ili ranija osuđivanost koja “pokazuje nepoštovanje zakona i društvenih normi ponašanja”, c) psihička labilnost (npr. kod okrivljenika koji je je zavisen od alkohola, zloupotreba opojnih droga, e) veći stepen upornosti i osobite bezobzirnosti u izvršenju pojedinih kriminalnih radnji, itd.

15.8. Uvažavajući navedeno, a imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud je ocijenio da u osporenim rješenjima nijesu navedeni “relevantni” i “dovoljni” razlozi koji opravdavaju produžavanje pritvora podnosiocu ustavne žalbe, sa aspekta ustavnih i konvencijiskih prava kojima se garantuje pravo na ličnu slobodu, obzirom da pritvor u konkretnom slučaju traje od 20. juna 2018. godine. U tom smislu, mogućnost ponavljanja

krivičnog djela, kao jedna od zakonom propisanih osnova za određivanje i produženje pritvora, mora biti konkretna i takva da se razborito može predvidjeti i očekivati, a posebno nakon proteka toliko vremena, pa u slučajevima produženja pritvora, kroz duže vrijeme, razlozi za produženje pritvora moraju biti kvalitativno jači.

15.9. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ocjenjuje da osporenim rješenjima nije argumentovano obrazloženo da zaista postoje pokazatelji iteracijske opasnosti, jer nadležni sudovi nijesu naveli bilo koju drugu činjenicu, osim ranije osuđivanosti podnosioca te nezaposlenost i loše imovno stanje, koje u okolnostima konkretnog slučaja, opravdava bojazan od ponavljanja istog ili istovrsnog krivičnog djela, što je, po ocjeni Ustavnog suda, dovelo do proizvoljnosti u odlučivanju sudova o produženju pritvora podnosiocu. Ovakav stav je Ustavni sud Crne Gore već zauzeo u odluci U III br. 359/17, od 12. jul 2017. godine.

15.10. Navodi iz rješenja Osnovnog suda u Podgorici (...) “da je opravdano produžiti pritvor okrivljenom Aleksandru Lagatoru imajući u vidu da iz izvoda iz registra kaznene evidencije, Ke.br. 345/19, od 27. februara 2019. godine, proizilazi da je okrivljeni Lagator Aleksandar ranije, između ostalih, već jednom osuđen presudom Osnovnog suda u Cetinju, K.br. 109/10, pravosnažna 26. februara 2010. godine, zbog krivičnog djela krađa iz člana 239 stav 1 Krivičnog zakonika, koje krivično djelo spada u grupu krivičnih djela protiv imovine, te da je sam okrivljeni u odbrani pred ODT-om Podgorica naveo da je nezaposlen i lošeg imovnog stanja, pa kada se navedeno dovede u vezu sa činjenicom da je isti osnovano sumnjiv da je pripadnik organizovane kriminalne grupe koja je imala za cilj vršenje krivičnih djela čiji je zaštitni objekat imovina, to vijeće smatra da navedene činjenice predstavljaju posebne okolnosti koje ukazuju da će okrivljeni, u slučaju da se nađe na slobodi, ponoviti krivično djelo, iz kojih razloga je opravdano produžiti pritvor po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 3 Zakonika o krivičnom postupku”(…), kao i navodi iz osporenog rješenja Višeg suda u Podgorici (...) “iz izvoda iz registra kaznenih evidencija Ke.br. 861/18, od 18. jula 2018. godine, proizilazi da je okrivljeni Lagator Aleksandar osuđivan presudom Osnovnog suda u Cetinju, K.br. 109/10, pravosnažna 26. februara 2010. godine, zbog krivičnog djela krađa iz člana 239 stav 1 Krivičnog zakonika, koje krivično djelo spada u grupu krivičnih djela protiv imovine, kakvo je i produženo krivično djelo prevara iz člana 244 stav 4 u vezi stava 1 u vezi člana 49 Krivičnog zakonika, koje mu se uz krivično djelo kriminalno udruživanje iz člana 401 stav 2 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika, sada stavlja na teret, a što predstavljaju okolnosti koje ukazuju da će okrivljeni, ukoliko se nađe na slobodi, ponoviti krivično djelo. Da se produženje pritvora okrivljenom po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 3 ZKP-a, pokazuje opravdanim jer činjenica ranije osuđivanosti za istovrsna krivična djela govori u prilog tome da je okrivljeni Lagator Aleksandar povratnik u vršenju krivičnih djela protiv imovine i da će u slučaju puštanja na slobodu ponoviti krivično djelo”(…), su po ocjeni Ustavnog suda proizvoljni, obzirom da je podnosilac ustavne žalbe, kako to proizilazi iz osporenih rješenja, ranije osuđivan presudom Osnovnog suda u Cetinju K.br. 109/10, pa se stoga ne može govoriti da je u pitanju povratnik u vršenju istovrsnih krivičnih djela jer predmetni krivični postupak protiv podnosioca nije pravosnažno okončan.

15.11. Ustavni sud ocjenjuje da nadležni sudovi nijesu postupili sa dovoljnom pažnjom koju zahtijeva odredba člana 175 stav 1 tačka 3. Zakonika o krivičnom postupku, jer činjenice i okolnosti navedene u osporenim rješenjima nijesu “dovoljne” za opravdanje produženja pritvora podnosiocu po navedenom pritvorskom osnovu. Sa aspekta zaštite ustavnih prava, Ustavni sud je dužan podsjetiti da se u postupku svakog sljedećeg preispitivanja zakonskih osnova za produženje pritvora pred redovni sud postavljaju strožiji

zahtjevi koje prate i pojačan nadzor Ustavnog suda. U tom smislu je, po ocjeni ovog suda, posebno važan zahtjev prema kojem razlozi koji bi, eventualno, mogli opravdati odluku o postojanju iteracijske opasnosti moraju biti relevantni ali, sada, procjenjujući ih u kontekstu protoka vremena nijesu više “dovoljni”.

16. Iz tih razloga, Ustavni sud ocjenjuje da je podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno pravo na ličnu slobodu, jer sudovi nijesu postupili sa dovoljnom pažnjom u procjeni “dovoljnih” razloga za dalje trajanje pritvora podnosiocu, po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 3 Zakonika o krivičnom postupku.

Na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci.

Odluka o objavljivanju ove odluke zasnovana je na odredbama člana 151. stav 2. Ustava Crne Gore i člana 51. stav 2. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore.

U-III br. 1474/19

Podgorica, 9. jul 2019. godine

Predsjednica Vijeća,
Desanka Lopičić, s.r.

Odluka Ustavnog suda Crne Gore kojom se usvaja ustavna žalba i utvrđuje povreda prava na pravično suđenje iz odredaba člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i pravo svojine (imovine) iz odredaba člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju, zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka (presuda i poravnanja) Osnovnog suda u Podgorici: P.br. 1187/06, od 20. decembra 2007. godine, P.br. 4372/10, od 21. marta 2011. godine, P.br. 1594/10, od 28. aprila 2010. godine, P.br. 3133/11, od 16. maja 2012. godine, P.br. 378/09, od 22. jula 2009. godine, P.br. 1486/06, od 20. aprila 2008. godine, P.br. 1180/06, od 28. februara 2008. godine, P.br.1512/09, od 10. oktobra 2009. godine, P.br.1188/06, od 15. aprila 2008. godine, P.br. 1176/06, od 20. oktobra 2007. godine, P.br. 3654/06, od 6. novembra 2008. godine, P.br. 801/06, od 24. novembra 2009. godine, P.br. 3136/10, od 7. oktobra 2010. godine, P.br. 699/06, od 24. septembra 2007. godine, P.br. 700/06, od 17. februara 2009. godine, P.br. 1175/06, od 5. jula 2008. godine, P.br. 1178/06, od 4. februara 2009. godine, P.br. 802/06, od 25. maja 2009. godine, P.br. 1031/06, od 1. juna 2009. godine, P.br. 698/06, od 11. juna 2007. godine, P.br. 1185/06, od 29. oktobra 2007. godine, P.br. 1487/06, od 21. aprila 2009. godine, P.br. 1184/06, od 20. maja 2009. godine, P.br. 1183/06, od 20. maja 2009. godine, P.br. 1604/09, od 22. marta 2010. godine, P.br. 1824/09, od 22. marta 2010. godine, P.br. 2274/09, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 2569/10, od 19. jula 2010. godine, P.br. 2276/09, od 30. marta 2010. godine, P.br. 172/09, od 19. februara 2010. godine, P.br.1867/10, od 29. aprila 2010. godine, P.br. 2293/09, od 16. marta 2010. godine, P.br. 1019/10, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 446/11, od 16. juna 2011. godine, P.br. 3455/09, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 1961/09, od 24. marta 2010. godine, P.br. 3136/10, od 7. oktobra 2010. godine, P.br. 1586/09, od 10. oktobra 2009. godine, P.br. 12780/03, od 23. maja 2005. godine, P.br. 1975/06, od 24. aprila 2008. godine i P.br. 2286/ 09, od 17. aprila 2010. godine.

Nalaže se Vladi Crne Gore - Ministarstvu finansija da svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu preduzeća "Radoje Dakić" AD u stečaju iz Podgorice, Cetinjski put bb isplati naknadu u neoporezivom iznosu od EUR 2.000,00 (dvije hiljade eura) na ime pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava iz odredaba člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i troškova u vezi provedenih postupaka, u roku od 6 (šest) mjeseci od dana objavlivanja ove odluke u "Službenom listu Crne Gore".

Nalaže se Privrednom sudu u Podgorici da iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku u skladu sa Zakonom o stečaju, svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnim povjeriocima, obezbijedi najveći mogući stepen namirenja sredstava onoga što im je dosuđeno navedenim sudskim odlukama Osnovnog suda u Podgorici iz stava II izreke ove odluke, uključujući zakonsku zateznu kamatu kako je u tim odlukama navedena, da obavještava Ustavni sud o svakoj relevantnoj činjenici u vezi stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju iz Podgorice, koja utiče ili bi mogla uticati na namirenje podnosilaca ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca i da nakon završenog stečajnog postupka dostavi Ustavnom sudu pisani izvještaj o podacima o novčanim iznosima koji su u stečajnom postupku pripali svakom pojedinom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu o datumu i načinu njihove isplate.

Ustavni sud će ovaj ustavno-sudski postupak nastaviti nakon završenog stečajnog postupka, ukoliko nadležni organi iz tačke IV izreke ove odluke ne izvrše svoje obaveze.

Ustavni sud Crne Gore, u sastavu: predsjednik Dragoljub Drašković i sudije – Milorad Gogić, Miodrag Iličković, Desanka Lopičić, Mevlida Muratović, Hamdija Šarkinović i Budimir Ščepanović, na osnovu odredaba člana 149. stav 1. tačka 3. Ustava Crne Gore, člana 48. tačka 3., člana 52. i člana 76. stav 3. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore (»Službeni list Crne Gore«, br. 11/15), na sjednici suda od 25. juna 2019. godine, većinom glasova, donio je

ODLUKU

I - Usvaja se ustavna žalba.

II - Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz odredaba člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i pravo svojine (imovine) iz odredaba člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju, zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka (presuda i poravnanja) Osnovnog suda u Podgorici: P.br. 1187/06, od 20. decembra 2007. godine, P.br. 4372/10, od 21. marta 2011. godine, P.br. 1594/10, od 28. aprila 2010. godine, P.br. 3133/11, od 16. maja 2012. godine, P.br. 378/09, od 22. jula 2009. godine, P.br. 1486/06, od 20. aprila 2008. godine, P.br. 1180/06, od 28. februara 2008. godine, P.br.1512/09, od 10. oktobra 2009. godine, P.br.1188/06, od 15. aprila 2008. godine, P.br. 1176/06, od 20. oktobra 2007. godine, P.br. 3654/06, od 6. novembra 2008. godine, P.br. 801/06, od 24. novembra 2009. godine, P.br. 3136/10, od 7. oktobra 2010. godine, P.br. 699/06, od 24. septembra 2007. godine, P.br. 700/06, od 17. februara 2009. godine, P.br. 1175/06, od 5. jula 2008. godine, P.br. 1178/06, od 4. februara 2009. godine, P.br. 802/06, od 25. maja 2009. godine, P.br. 1031/06, od 1. juna 2009. godine, P.br. 698/06, od 11. juna 2007. godine, P.br. 1185/06, od 29. oktobra 2007. godine, P.br. 1487/06, od 21. aprila 2009. godine, P.br. 1184/06, od 20. maja 2009. godine, P.br. 1183/06, od 20. maja 2009. godine, P.br. 1604/09, od 22. marta 2010. godine, P.br. 1824/09, od 22. marta 2010. godine, P.br. 2274/09, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 2569/10, od 19. jula 2010. godine, P.br. 2276/09, od 30. marta 2010. godine, P.br. 172/09, od 19. februara 2010. godine, P.br.1867/10, od 29. aprila 2010. godine, P.br. 2293/09, od 16. marta 2010. godine, P.br. 1019/10, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 446/11, od 16. juna 2011. godine, P.br. 3455/09, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 1961/09, od 24. marta 2010. godine, P.br. 3136/10, od 7. oktobra 2010. godine, P.br. 1586/09, od 10. oktobra 2009. godine, P.br. 12780/03, od 23. maja 2005. godine, P.br. 1975/06, od 24. aprila 2008. godine i P.br. 2286/ 09, od 17. aprila 2010. godine.

III - Nalaže se Vladi Crne Gore - Ministarstvu finansija da svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu preduzeća "Radoje Dakić" AD u stečaju iz Podgorice, Cetinjski put bb isplati naknadu u neoporezivom iznosu od EUR 2.000,00 (dvije hiljade eura) na ime pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava iz odredaba člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i troškova u vezi provedenih postupaka, u roku od 6 (šest) mjeseci od dana objavlivanja ove odluke u "Službenom listu Crne Gore".

IV - Nalaže se Privrednom sudu u Podgorici da iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku u skladu sa Zakonom o stečaju, svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnim povjericima, obezbijedi najveći mogući stepen namirenja sredstava onoga što im je dosuđeno navedenim sudskim odlukama Osnovnog suda u Podgorici iz stava II izreke ove odluke, uključujući zakonsku zateznu kamatu kako je u tim odlukama navedena, da obavještava Ustavni sud o svakoj relevantnoj činjenici u vezi stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju iz Podgorice, koja utiče ili bi mogla uticati na namirenje podnosilaca ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca i da nakon završenog stečajnog postupka dostavi Ustavnom sudu pisani izvještaj o podacima o novčanim iznosima koji su u stečajnom postupku pripali svakom pojedinom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu o datumu i načinu njihove isplate.

V – Ustavni sud će ovaj ustavno-sudski postupak nastaviti nakon završenog stečajnog postupka, ukoliko nadležni organi iz tačke IV izreke ove odluke ne izvrše svoje obaveze.

VI - Ova odluka objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu podnijelo je ukupno 108 podnosilaca – fizičkih lica, koje u ovom ustavno-sudskom postupku zastupa advokat Ljubomir Marković, iz Podgorice. Imena i lični podaci podnosilaca ustavne žalbe navedeni su u prilogu i sačinjavaju sastavni dio ove odluke. Ustavna žalba podnesena je zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka (presuda i sudskih poravnanja) Osnovnog suda u Podgorici

P.br. 1187/06, od 20. decembra 2007. godine, P.br. 4372/10, od 21. marta 2011. godine, P.br. 1594/10, od 28. aprila 2010. godine, P.br. 3133/11, od 16. maja 2012. godine, P.br. 378/09, od 22. jula 2009. godine, P.br. 1486/06, od 20. aprila 2008. godine, P.br. 1180/06, od 28. februara 2008. godine, P.br.1512/09, od 10. oktobra 2009. godine, P.br.1188/06, od 15. aprila 2008. godine, P.br. 1176/06, od 20. oktobra 2007. godine, P.br. 3654/06, od 6. novembra 2008. godine, P.br. 801/06, od 24. novembra 2009. godine, P.br. 3136/10, od 7. oktobra 2010. godine, P.br. 699/06, od 24. septembra 2007. godine, P.br. 700/06, od 17. februara 2009. godine, P.br. 1175/06, od 5. jula 2008. godine, P.br. 1178/06, od 4. februara 2009. godine, P.br. 802/06, od 25. maja 2009. godine, P.br. 1031/06, od 1. juna 2009. godine, P.br. 698/06, od 11. juna 2007. godine, P.br. 1185/06, od 29. oktobra 2007. godine, P.br. 1487/06, od 21. aprila 2009. godine, P.br. 1184/06, od 20. maja 2009. godine, P.br. 1183/06, od 20. maja 2009. godine, P.br. 1604/09, od 22. marta 2010. godine, P.br. 1824/09, od 22. marta 2010. godine, P.br. 2274/09, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 2569/10, od 19. jula 2010. godine, P.br. 2276/09, od 30. marta 2010. godine, P.br. 172/09, od 19. februara 2010. godine, P.br.1867/10, od 29. aprila 2010. godine, P.br. 2293/09, od 16. marta 2010. godine, P.br. 1019/10, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 446/11, od 16. juna 2011. godine, P.br. 3455/09, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 1961/09, od 24. marta 2010. godine, P.br. 3136/10, od 7. oktobra 2010. godine, P.br. 1586/09, od 10. oktobr, P.br. 12780/03, od 23. maja 2005. godine, P.br. 1975/06, od 24. aprila 2008. godine i P.br. 2286/ 09, od 17. aprila 2010. godine, radi naplate novčanog potraživanja od tuženog dužnika preduzeća "Radoje Dakić" AD iz Podgorice. Na osnovu navedenih sudskih odluka, kao izvršnih isprava, Osnovni sud u Podgorici donio je rješenja o izvršenju i to: I.br. 4036/09, I.br. 4035/09, I.br. 3714/09, I.br. 3715/09, I.br. 3624/09, I.br. 3622/09, I.br. 2787/09, I.br. 3374/09, I.br. 4345/09, I.br. 4346/09, I.br. 4693/09, I.br. 6648/09, I.br. 4893/09, I.br. 5432/09, I.br. 6230/09, I.br. 8440/09, I.br. 326/10, I.br. 1732/10, I.br. 2232/10, I.br. 2402/10, I.br. 2412/10, I.br. 2402/10, I.br. 2368/10, I.br. 2369/10, I.br. 2400/10, I.br. 2398/10, I.br. 2396/10, I.br. 2398/10, I.br. 2456/10, I.br. 2972/10, I.br. 2982/10, I.br. 3206/10, I.br. 3208/10, I.br. 3269/07, I.br. 5425/10, I.br. 2734/10, I.br. 1427/11, I.br. 4372/10, I.br. 2972/10, I.br. 2058/11, I.br. 2972/10 i I.br. 2286/09. U izvršnom postupku je pristupljeno jedinstvenom postupku izvršenja kod Osnovnog suda u Podgorici poslovne oznake, I.br. 875/06.

1.1. Budući da do dana podnošenja ustavne žalbe navedene odluke nijesu izvršene, podnosioci smatraju da je došlo do povrede prava iz odredaba čl.8., 17., 32. Ustava, te odredaba člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1. uz Konvenciju.

2. Ustavni sud, saglasno odredbi člana 149. stav 1. tačka 3. Ustava Crne Gore, odlučuje o ustavnoj žalbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda zajemčenih Ustavom nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava. Prema odredbi člana 68. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore,ustavna žalba može se podnijeti protiv pojedinačnog akta, radnje ili nepostupanja državnog organa (...), ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja. U stavu 2 istog člana, propisano je da se ustavna žalba može podnijeti nakon iscrpljivanja djelotvornih pravnih sredstava, koja podrazumijevaju da je podnosilac ustavne žalbe u postupku iskoristio sva pravna sredstva na koja je imao pravo u skladu sa zakonom, uključujući i djelotvorna i vanredna pravna sredstva i druga posebna pravna sredstva koja mogu dovesti do izmjene pojedinačnog akta u korist podnosioca ustavne žalbe, odnosno do prestanka ili ispravljanja radnje, odnosno prekida nepostupanja državnog organa (...) ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja.

2.1. U toku postupka pružanja ustavnosudske zaštite, povodom ispitivanja osnovanosti žalbe, u granicama istaknutog zahtjeva, Ustavni sud utvrđuje da li je podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno njegovo Ustavom zajamčeno pravo ili sloboda.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

3. U sprovedenom postupku, uvidom u cjelokupnu dostavljenu dokumentaciju, Ustavni sud je utvrdio sledeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavno-sudskom predmetu:

3.1. Preduzeće "Radoje Dakić" iz Podgorice, Cetinjski put bb, (mat.br. 02014092) je akcionarsko društvo koje se sastoji od državnog kapitala. Država Crna Gora je većinski vlasnik kapitala "Radoje Dakić" AD Podgorica od 50.579%, koja struktura državnog kapitala je sljedeća: Država sa učešćem 11,9680%, Fond za razvoj Crne Gore sa učešćem od 0,0001%, Fond penzijsko-invalidskog osiguranja, sa učešćem od 14,9379%, Vlada Crne Gore, sa učešćem od 18.6943%, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, sa učešćem od 4,9793%.

3.2. Osnovni sud u Podgorici je u predmetnom period donio presude odnosno poravnanja (koje su bliže predstavljene u stavu II izreke ove odluke), a kojima je obavezan tuženi (AD "Radoje Dakić" Podgorica) da na ime neisplaćenih ličnih dohodaka za vremenske periode bliže navedene u izrekama navedenih presuda, isplati tužiocima (podnosiocima ustavne žalbe) iznose takođe bliže navedene u izrekama presuda, sa zakonskom zateznom kamatom (koja je takođe precizirana izrekama navedenih presuda), a sve prednje u roku od 8 dana od dana pravosnažnosti presude.

3.2.1. U obrazloženjima ovih sudskih odluka je navedeno: da su tužioci u tužbi tražili da se obaveže tuženi da isplati dospjele neisplaćene lične dohotke za predmetni period; da je tuženi ranijom odlukom, br. 584 od 8. avgusta 2003. godine priznao sva potraživanja zaposlenih kao dug za periode navedene u izrekama presuda, te i da je istom odlukom određeno da njen sastavni dio čine spiskovi potraživanja na osnovu duga za neisplaćenu razliku ličnog dohotka i neisplaćeni lični dohodak za navedene periode; da polazeći od prethodno izloženog sud nalazi da je zahtjev tužbe za isplatu neisplaćene razlike ličnog dohotka u osnovan.

3.3. Osnovni sud u Podgorici je, donio rješenja o izvršenju, i to: I.br.4036/09, I.br.4035/09, I.br.3714/09, I.br.3715/09, I.br.3624/09, I.br.3622/09, I.br.2787/09, I.br.3374/09, I.br.4345/09, I.br.4346/09, I.br.4693/09, I.br.6648/09, I.br.4893/09, I.br.5432/09, I.br.6230/09, I.br.8440/09, I.br.326/10, I.br.1732/10, I.br.2232/10, I.br.2402/10, I.br.2412/10, I.br.2402/10, I.br.2368/10, I.br.2369/10, I.br.2400/10, I.br.2398/10, I.br.2396/10, I.br.2398/10, I.br.2456/10, I.br.2972/10, I.br.2982/10, I.br.3206/10, I.br.3208/10, I.br.3269/07, I.br.5425/10, I.br.2734/10, I.br.1427/11, I.br.4372/10, I.br.2972/10, I.br.2058/11, I.br.2972/10 i I.br.2286/09, na osnovu izvršne isprave, (presuda odnosno sudskih poravnanja) Osnovnog suda u Podgorici: P.br. 1187/06, od 20. decembra 2007. godine, P.br. 4372/10, od 21. marta 2011. godine, P.br. 1594/10, od 28. aprila 2010. godine, P.br. 3133/11, od 16. maja 2012. godine, P.br. 378/09, od 22. jula 2009. godine, P.br. 1486/06, od 20. aprila 2008. godine, P.br. 1180/06, od 28. februara 2008. godine, P.br.1512/09, od 10. oktobra 2009. godine, P.br.1188/06, od 15. aprila 2008. godine, P.br. 1176/06, od 20. oktobra 2007. godine, P.br. 3654/06, od 6. novembra 2008. godine, P.br. 801/06, od 24. novembra 2009. godine, P.br. 3136/10, od 7. oktobra 2010. godine, P.br. 699/06, od 24. septembra 2007. godine, P.br. 700/06, od 17. februara 2009. godine, P.br. 1175/06, od 5. jula 2008. godine, P.br. 1178/06, od 4. februara 2009. godine, P.br. 802/06, od 25. maja 2009. godine, P.br. 1031/06, od 1. juna 2009. godine, P.br. 698/06, od 11. juna 2007. godine, P.br. 1185/06, od 29. oktobra 2007. godine, P.br. 1487/06, od 21. aprila 2009. godine, P.br. 1184/06, od 20. maja 2009. godine, P.br. 1183/06, od 20. maja 2009. godine, P.br. 1604/09, od 22. marta 2010. godine, P.br. 1824/09, od 22. marta 2010. godine, P.br. 2274/09, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 2569/10, od 19. jula 2010. godine, P.br. 2276/09, od 30. marta 2010. godine, P.br. 172/09, od 19. februara 2010. godine, P.br.1867/10, od 29. aprila 2010. godine, P.br. 2293/09, od 16. marta 2010. godine, P.br. 1019/10, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 446/11, od 16. juna 2011. godine, P.br. 3455/09, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 1961/09, od 24. marta 2010. godine, P.br. 3136/10, od 7. oktobra 2010. godine, P.br. 1586/09, od 10. oktobra 2009. godine, P.br. 12780/03, od 23. maja 2005. godine, P.br. 1975/06, od 24. aprila 2008. godine i P.br. 2286/ 09, od 17. aprila 2010. godine, a radi naplate novčanog potraživanja 108 izvršnih povjerilaca (podnosilaca ustavne žalbe) protiv izvršnog dužnika (AD "Radoje Dakić" Podgorica) za ukupan iznos potraživanja ---- sa zakonskom zateznom kamatom (bliže precizirana u predmetnim rješenjima o izvršenju) pa do konačne isplate i troškova izvršenja. U rješenju je odredio izvršenje "(...) upisom ovog rješenja kod Uprave za nekretnine RCG - PJ Podgorica, utvrđenjem vrijednosti nepokretnosti, prodajom nepokretnosti i namirenjem izvršnih povjerilaca iz iznosa dobijenog prodajom." Istim rješenjem se nalaže Upravi za nekretnine – PJ Podgorica da evidentira ovu odluku, kao i to da žalba ne odlaže izvršenje rješenja.

3.3.1. U obrazloženju ovih rješenja je navedeno: da su izvršni povjerioci, preko svog punomoćnika, podnijeli ovom sudu predloge za izvršenje, navedenih pravosnažnih i izvršnih presuda i zaključenih sudskih poravnanja Osnovnog suda u Podgorici, radi naplate novčanog potraživanja na ime razlike između isplaćenih garantovanih zarada i pripadajuće cijene rada za vremenske periode bliže navedene u izrekama predmetnih rješenja. U predlogu za izvršenje su u bitnom naveli, da izvršni dužnik nije ispunio svoju obavezu prema izvršnim povjeriocima u roku od 8 dana od pravosnažnosti presude, kako mu je po istoj naloženo. Kako izvršni dužnik nije ispunio svoju obavezu u roku naloženom izvršnom ispravom Sud je shodno odredbi člana 144. ZIP-a RCG odlučio kao u izrekama rješenja. Sud je shodno odredbama člana 33. ZIP-a RCG i člana 31. stav 2. ZPP-a odredio troškove izvršenja.

3.3.2. Rješenjem Osnovnog suda u Podgorici, I.br.875/06, od 13. juna 2008. godine spojeni su predmeti tog suda poslovnih oznaka: I.br.4036/09, I.br.4035/09, I.br.3714/09, I.br.3715/09, I.br.3624/09, I.br.3622/09, I.br.2787/09, I.br.3374/09, I.br.4345/09, I.br.4346/09, I.br.4693/09, I.br.6648/09, I.br.4893/09, I.br.5432/09, I.br.6230/09, I.br.8440/09, I.br.326/10, I.br.1732/10, I.br.2232/10, I.br.2402/10, I.br.2412/10, I.br.2402/10, I.br.2368/10, I.br.2369/10, I.br.2400/10, I.br.2398/10, I.br.2396/10, I.br.2398/10, I.br.2456/10, I.br.2972/10, I.br.2982/10, I.br.3206/10, I.br.3208/10, I.br.3269/07, I.br.5425/10, I.br.2734/10, I.br.1427/11, I.br.4372/10, I.br.2972/10, I.br.2058/11, I.br.2972/10 i I.br.2286/09,

3.3.3. Zaključkom Osnovnog suda u Podgorici I.br.875/06 od 29. septembra 2008. godine utvrđeno je da na dan procjene, tržišna vrijednost nekretnina koje su predmet izvršenja iznosi 52.923.342,76€.

4. Po predstavci br. 19580/06 od 4. maja 2006. godine Borislava Mijanovića, Evropski sud za ljudska prava donio je 17. septembra 2013. godine presudu *Mijanović protiv Crne Gore* (konačna 17. decembra 2013. godine), koja je za sada prva i jedina presuda Evropskog suda vezana za potraživanja od tuženika/izvršnog dužnika "Radoje Dakić", ali koja nije istovrsna predmetima koje Ustavni sud razmatra u ovom ustavno sudskom postupku. Predmet *Mijanović* odnosio se na potraživanje naknade radi ostvarivanja prava po osnovu intelektualne svojine, odnosno prava po osnovu inovacije, a ne na zahtjev za naknadu neisplaćenih zarada, na šta se odnose presude i zaključena sudska poravnanja Osnovnog suda u Podgorici, koje su predmet ustavne žalbe. Međutim, s aspekta zaštite ustavnih i konvencijskih prava, problem je isti (neizvršenje pravosnažne i izvršne presude).

4.1. Evropski sud je u predmetu Mijanović utvrdio sljedeće činjenice: dana 24. septembra 2003. godine Osnovni sud u Podgorici presudio je u korist podnosioca predstavke i naložio tuženiku/izvršnom dužniku "Radoje Dakić" AD Podgorica da plati 159.879,33€ i zakonske kamate, te 6.216,26€ za pravne troškove. Dana 6. jula 2004. godine Viši sud u Podgorici potvrdio je ovu presudu, a dana 27. decembra 2005. godine Vrhovni sud odbacio je zahtjev za reviziju koji je predao izvršni dužnik. Dana 24. septembra 2004. godine na zahtjev podnosioca predstavke, Osnovni sud u Podgorici izdao je rješenje o izvršenju putem prenosa sredstava na račun u banci. Dana 4. maja 2009. godine podnosilac predstavke predao je novi zahtjev za izvršenje, po članu 30. Zakona o izvršenju, u kome je predložio da predmetna presuda bude izvršena prodajom nepokretne imovine dužnika. 15 jula 2009. godine doneseno je rješenje o izvršenju. U spisima nema dokaza da su domaći organi napravili bilo kakav pokušaj da izvrše ovo rješenje. Podnosilac predstavke žalio se na neizvršenje presude koja je donesena u njegovu korist i na povredu njegovih imovinskih prava koja je time počinjena.

4.2. Evropski sud je u tom slučaju utvrdio povredu prava iz odredaba člana 6. stav 1. i člana 1. Protokola broj 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima, koja se povreda odnosi na pozitivnu obavezu države da preduzme sve neophodne mjere kako bi se izvršila pravosnažana i izvršna sudska presuda, kao i na pravo podnosioca na nesmetano (mirno) uživanje njegove imovine (nakon smrti podnosioca, to se pravo prenijelo na njegovu naslednicu).

4.3. Evropski sud je u presudi ponovio "da je najprikladniji oblik zadovoljenja za povredu člana 6. obezbijediti da se podnosioci predstavke dovedu što je moguće više u položaj u kojem bi bili da nijesu zanemareni uslovi propisani članom 6. Konvencije. Sud nalazi da se taj princip odnosi i na ovaj predmet, s obzirom na to da je utvrđena povreda. Stoga Sud smatra da Vlada treba da plati podnositeljki predstavke, na ime materijalne štete, ono što su joj dosudili domaći sudovi, uključujući i zakonske kamate i pravne troškove koji su u toj preudi navedeni (v.mutatis matandis, *Pejaković i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, br. 337/04, 36022/04 I 45219/04, stavovi 31-32, 18. decembar 2007. godine).

5. Zaključkom Osnovnog suda u Podgorici, I.br.875/06, od 20. marta 2015. godine izvršeno je namirenje troškova izvršnog postupka u iznosu od 622.500,00 eura dobijenog prodajom nepokretnosti izvršnog dužnika "Radoje Dakić" AD Podgorica iz lista nepokretnosti br. 4339 KO Podgorica I-kat. parcele br.1503/12, zgrade br.1, poslovne zgrade u privredi, površine 19151m², obračunatih zaključno sa danom 24. novembra 2014. godine.

6. Evropski sud je donio 24. januara 2017. godine ispravljenu odluku po predstavki br. 14561/08 *Miličko Šćepović protiv Crne Gore* i 2 druge predstavke, kojom je obuhvaćeno ukupno 7 podnosilaca predstavki, od toga 5 podnosilaca u predstavki br. 15577/10 od 9. marta 2010. godine, i to: Dragomir Bulatović (rođen 19. septembra 1946. godine), Veselin Rešetar (rođen 25. februara 1944. godine), Dejan Šabeljić (rođen 30. maja 1962. godine), Miodrag Lekić (rođen 30. maja 1950. godine) i Rajko Bulatović (rođen 15. decembra 1958. godine).

6.1. U toj ispravljenoj odluci Evropski sud je utvrdio da je u period između 18. marta i 14. juna 2016. godine primio izjave o mirnom rješavanju koje su potpisale Vlada Crne Gore i podnosioci predstavnici, a prema kojima podnosioci predstavnici izražavaju svoju saglasnost da se odriču bilo kakvih daljih potraživanja prema Crnoj Gori u pogledu činjenica koje su dovele do tih predstavnici protiv obaveze Vlade da svakom podnosiocu isplati iznos od 2,000€ (dvije hiljade eura) koji će biti oslobođen od poreza, čime se pokrivaju nematerijalna šteta, kao i troškovi i izdaci. Strane su se dalje saglasile da će Vlada, u toku datog perioda od tri mjeseca, iz svojih sredstava platiti iznose koji su dodijeljeni kroz odluke domaćih sudova, osim bilo kog iznosa koji je na osnovu datih odluka već uplaćen, a uvećan za troškove izvršnih postupaka koji se vode u zemlji. Date uplate činiće konačnu odluku u slučajevima koji se vode pred Evropskim sudom.

6.2. Po osnovu navedenog poravnanja Država Crna Gora je isplatila Bulatović Dragomiru 45.983,47€, Rešetar Veselinu 48.999,30€, Šabeljić Dejanu 38.851,64€, Lekić Miodragu 50.084,08€ i Bulatović Rajku 43.325,38€.

7. Privredni sud Crne Gore je rješenjem St.br.490/16 oid 19. decembra 2016. godine, na predlog povjerioca Ministarstva finansija – Poreska uprava Crne Gore, otvorio stečajni postupak nad stečajnim dužnikom AD "Radoje Dakić" Podgorica, Cetinski put bb (mat.br.02014092).

7.1. U izreci tog rješenja je određeno: da se usvaja predlog povjerioca ministarstva finansija – Poreska uprava Crne Gore podnijet sudu 22. novembra 2016. godine i otvara 19. decembra 2016. godine stečajni postupak (stav I); da se za stečajne upravnike sa jednakim ovlašćenjima imenuju Ranko Radinović iz Podgorice i Mladen Marković iz Podgorice (stav II); da se povjerioci pozivaju da u roku od 30 dana od dana objavljivanja Oglasa o otvaranju stečajnog postupka, prijave svoja obezbijedena i neobezbijedena potraživanja (stav III); da se dužnici pozivaju da ispune svoje obaveze prema stečajnoj masi (stav IV); da će se prvi sastanak povjerilaca održati 15. februara 2017. godine sa početkom u 11,00h, a ročište za ispitivanje potraživanja 22. februara 2017. godine u 11,00h u Privrednom sud Crne Gore, kancelarija br.2 (stav V); da će se rješenje objaviti na oglasnoj table suda 19. decembra 2016. godine (stav VI).

7.2. U obrazloženju tog rješenja je, pored ostalog, navedeno: da je povjerilac Ministarstvo finansija - Poreska uprava Crne Gore 22. novembra 2016. godine, podnijela sudu predlog, kojim je tražila otvaranje stečaja nad privrednim društvom AD "RADOJE DAKIĆ" Podgorica zbog nemogućnosti predlagača kao povjerioca da naplati svoje potraživanje, usled prezaduženosti dužnika. Povjerilac je u svom predlogu naveo da prema službenim podacima i obračunu poreskih obaveza, stečajni dužnik ima dospjeli, a neplaćeni dug po osnovu utvrđenih poreskih obaveza prema predlagaču, u ukupnom iznosu od 10.862.854,84 eura, kao i to da je prema podacima Centralne banke Crne Gore, račun poreskog obveznika u blokadi za 7.175.430,92 eura u periodu od 5.774 dana neprekidno.

7.3. Privredni sud Crne Gore je cijeneći pribavljene dokaze, navode iz podnijetog predloga i navode dužnika i povjerilaca, izvještaj privremenog stečajnog upravnika, našao da je predlog osnovan, i da su ispunjeni zakonski uslovi za otvaranje stečajnog postupka. Za Sud je nesporno da je predlagač podnijetim pisanim predlogom i dokazima uz predlog dokazao činjenicu da ima potraživanja, na osnovu poreskog duga, kao i da prinudna naplata po osnovu poreskog duga do danas nije mogla biti ni započeta, a samim tim ni realizovana, usljed višegodišnje blokade računa stečajnog dužnika, što se zaključuje iz izvještaja privremenog stečajnog upravnika i dokaza provedenih u postupku. Sud je kod prethodno navedenog nesporno utvrdio da je stečajni dužnik u stanju insolventnosti nesposoban da izmiruje svoje obaveze, da su mu poslovni računi u neprekidnoj blokadi duže od 15 godina, da se povjerilac nesumnjivo ne može naplatiti u postupku prinudnog izvršenja, te da su ispunjeni stečajni razlozi iz člana 12. stav 3. tač. 1. i 2. i člana 13. Zakona o stečaju za otvaranje stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom.

8. Rješenjem Apelacionog suda Crne Gore, Pž.br.599/17, od 6. juna 2017. godine potvrđeno je rješenje Privrednog suda Crne Gore St.br. 490/16 od 19. decembra 2016. godine o otvaranju stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju Podgorica.

9. Rješenjem Privrednog suda Crne Gore St.br.490/16 od 4. jula 2017. godine proglašeno je bankrotstvo nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju Podgorica budući da nije podnijeta izjava od strane stečajnog dužnika o namjeri da izvrši reorganizaciju.

10. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je, u mišljenju broj 01-258-17, od 4. decembra 2017. godine, dao zaključnu ocjenu, u kojoj je, pored ostalog, navedeno: da je na osnovu sprovedenog ispitnog postupka, navoda iz pritužbe, izjašnjenja, dostavljene i pribavljene dokumentacije Zaštitnik utvrdio da je pritužba podnosioca osnovana; da je pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Podgorici, P.br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine, tužiocima priznato pravo potraživanja u ukupnom iznosu od 7.784,182,00 eura, da u izvršnom sudskom postupku - predmetu, I.br. 875/06, od 14. aprila 2006. godine, kao ni kasnijem - stečajnom postupku - predmetu, St.br. 490, od 8. decembra 2016. godine, povjerioci nijesu naplatili svoje potraživanje. Zaštitnik podsjeća da je povodom prijateljskog poravnjenja koje je Država Crna Gora zaključila, po istom osnovu - meritumu - pravosnažnoj presudi P.br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine (I.br.875/06, od 13. juna 2008. godine), Evropski sud za ljudska prava prethodno ocijenio kao dobro ustanovljenu praksu i predmet označio kao WECL (well-established case-law); da WECL predmeti predstavljaju grupu predmeta, gdje je Sud u svojim ranijim odlukama zauzeo čvrste stavove i stvorio praksu u konkretnom pogledu, pa je i u ovoj grupi predmeta naveo da su pitanja, koja se navode u predstavci već obrađena (*Mijanović protiv Crne Gore* predstavka broj 19580/06, od 17. septembra 2013. godine i *Kačapor i ostali protiv Srbije* broj 2269/06, 3041/06, 3043/06, 3045/06, 3045/06, od 15. januara 2008. godine). Zaštitnik je, u konačnom, preporučio Privrednom sudu Crne Gore da u daljem toku stečajnog postupka, u skladu sa rješenjem suda, St.490/16, od 8. decembra 2016. godine, stečajni organi preduzmu sve neophodne mjere kako bi se stečajni postupak blagovremeno okončao i obezbijedilo namirenje potraživanja radnika AD "Radoje Dakić" po pravosnažnim presudama i Vladi Crne Gore da imajući u vidu praksu Evropskog suda za ljudska prava, po pitanju obaveze države u ovim sporovima, preduzme mjere i aktivnosti u cilju izvršenja pravosnažnih odluka iz predmetnih sudskih sporova radnika AD "Radoje Dakić" i da su Privredni sud i Vlada Crne Gore dužni da u roku od 90 dana, od dana prijema ovog mišljenja dostave izvještaj o preduzetim radnjama za izvršenje preporuke.

11. Ustavni sud je dana 19. juna 2018. godine, saglasno odredbi člana 33. stav 1. i člana 34. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, zatražio od Privrednog suda Crne Gore, odgovor na navode sadržane u ustavnoj žalbi.

11.1. U dostavljenom odgovoru je navedeno: da je rješenjem ovog suda, St.br.490/16, od 19. decembra 2016. godine, otvoren stečajni postupak nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju Podgorica; da je, u daljem toku postupka, nakon što je okončan postupak prijave potraživanja, stečajni upravnik sačinio Listu utvrđenih i osporenih potraživanja, koja je usvojena kao konačna na ročištu, od 28. novembra 2017. godine; da je, 29. decembra 2017. godine, objavljen prvi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika, na koji oglas nije bilo zainteresovanih ponuđača; da je drugi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika raspisan, 23. maja 2018. godine, i dostavljena je jedna ponuda za kupovinu dijela imovine stečajnog dužnika od strane Uprave za imovinu Crne Gore i stečajni upravnik je obzirom da je dostavljena ponuda ispunjavala sve kriterijume prihvatio predmetnu ponudu; da su sve radnje i sve odluke u predmetnom postupku preduzete i donesene u skladu sa rokovima koji su propisani odredbama Zakona o stečaju; da se shodno odredbama Zakona o stečaju, potraživanja svih povjerilaca, pa i radnika, koji su prijavili potraživanja, među kojima su i podnosioci ustavne žalbe namiruju shodno utvrđenim isplatinim redovima kada se za to steknu zakonski uslovi za isplatu, odnosno nakon što se formira stečajna masa. Dakle, potraživanja radnika, kao i ostalih povjerilaca namiriće se nakon što se izvrši prodaja imovine stečajnog dužnika i formira stečajna masa, odnosno ukoliko bude sredstava iz stečajne mase za namirenje povjerilaca, a što je sve u skladu sa odredbama Zakona o stečaju. U konačnom je navedeno, da se stečajni postupak sprovodi u skladu sa Zakonom o stečaju, kao *lex specialis* zakonom, da se sve radnje u postupku preduzimaju u skladu sa rokovima propisanim ovim zakonom, to cijene da otvaranjem stečajnog postupka nijesu povrijeđene odredbe Ustava kao ni Evropske konvencije, odnosno da je rješenje o otvaranju donijeto u skladu sa Ustavom i zakonom.

11.2. Prema dostupnim podacima, novi oglas za prodaju nepokretnosti stečajnog dužnika u Podgorici i Beogradu po ukupnoj početnoj cijeni od 38,23 miliona eura objavljen je u februaru 2019. godine.

III RELEVANTNE USTAVNE I KONVENCIJSKE ODREDBE

Za odlučivanje u konkretnom predmetu pravno relevantne su slijedeće odredbe:

Mjerodavne odredbe Ustava:

“Član 32.

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Član 58.

Jemči se pravo svojine.

Niko ne može biti lišen ili ograničen prava svojine, osim kada to zahtijeva javni interes, uz pravičnu naknadu“.

Mjerodavne odredbe Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

„Član 6. stav 1.

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona”.

Člana 1. Protokola br. 1. uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

„Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni”.

IV MJERODAVNO PRAVO

Zakon o izvršnom postupku (“Službeni list Republike Crne Gore”, br.23/04):

“Član 144.

Izvršenje na nepokretnosti sprovodi se upisom rješenje o izvršenju u javnu knjigu, utvrđenjem vrijednosti nepokretnosti, prodajom nepokretnosti i namirenjem izvršnih povjerilaca iz iznosa dobijenog prodajom.”

Zakon o izvršenju i obezbjeđenju (“Službeni list Crne Gore”, br.36/11):

Ovaj zakon stupio je na snagu 25. septembra 2011. godine i time je ukinut Zakon o izvršnom postupku u skladu sa tim Zakonom. Članovi 6. stav 1. i 14. ovog Zakona odgovaraju u materiji, članovima 4. stav 1. i 14. Zakona o izvršnom postupku iz 2004. godine. U članovima 154-201 navedeni su detalji o izvršenju u odnosu na nepokretnost izvršnog dužnika.

Zakon o stečaju (“Službeni list Crne Gore”, br.1/11):

“Član 8. stav 1.

Stečajni postupak je hitan.

Zakon o Ustavnom sud Crne Gore (“Službeni list Crne G”, br.11/15):

“Član 3.

Svako je dužan da poštuje odluke Ustavnog suda.

Stavovi o određenim pitanjima izraženi u odlukama Ustavnog suda obavezujući su za sve državne organe, organe državne uprave, organe lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravna lica i druge subjekte koji vrše javne ovlašćenja.

Član 51. stav 2.

U “Službenom listu Crne Gore” može se objaviti odluka po ustavnoj žalbi, odnosno žalbi, kao i rješenje koje je od značaja za zaštitu ustavnosti i zakonitosti. O objavljivanju ovih odluka, odnosno rješenje odlučuje vijeće, odnos Ustavni sud na predlog sudije izvjestioca.

Član 52.

Držabni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravna lica i drugi subjekti koji vrše javne ovlaštenja dužni su da, u okviru svoje nadležnosti, izvršavaju odluke Ustavnog suda a njihovo izvršenje, kada je to potrebno, obezbeđuje Vlada Crne Gore.

Ustavni sud može u odluci odrediti rok i način izvršenja odluke, kao i organ koji je dužan da je izvrši.

Organ koji je dužan da izvrši odluku Ustavnog suda dužan je nakon isteka roka iz stav 2. ovog člana da dostavi izvještaj Ustavnom sudu o izvršenju odluke Ustavnog suda.

Član 76. stav 3.

U slučaju kad je povreda učinjena radnjom ili nepostupanjem državnog organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravnog lica ili drugog subjekta koji vrši javna ovlaštenja, odlukom kojom se usvaja ustavna žalba Ustavni sud zabraniće dalje vršenje radnje odnosno naložiće donošenje akta ili preduzimanje druge odgovarajuće mjere ili radnje kojom se ispravljaju već nastale odnosno otklanjaju buduće štetne posljedice utvrđene povrede ljudskog prava ili slobode zajemčenih Ustavom.”

V OCJENA USTAVNOG SUDA

12. Podnosioci u ustavnoj žalbi ukazuju da pravosnažne odluke navedene u stavu II izreke ove presude (presude i sudska poravnanja) Osnovnog suda u Podgorici, do dana podnošenja ustavne žalbe nijesu izvršene, odnosno da oni nijesu uspjeli da namire svoja potraživanja. Smatraju da su, neizvršavanjem presuda i sudskih pravnanja domaćeg suda za period od 11 godina, onemogućeni u mirnom uživanju svoje imovine, ukazujući da je nad dužnikom AD “Radoje Dakić”, rješenjem Privrednog suda Crne Gore, St.br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine, otvoren stečajni postupak.

12.1. Analizom navoda i razloga istaknutih u ustavnoj žalbi, kao i sadržine prava koja se štite Ustavom, Ustavni sud je razmatrao ustavnu žalbu, sa aspekta odredaba čl. 32. i 58. Ustava (Člana 6. stava 1. Konvencije i člana 1. Protokola I. uz Konvenciju).

12.2. Ustavni sud podsjeća na svoju dosadašnju praksu, podudarnu sa praksom Evropskog suda za Ljudska prava, da se izvršenje sudske odluke mora smatrati sastavnim dijelom pravičnog suđenja u smislu odredbe člana 32. Ustava. (vidjeti *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izvještaji o presudama i odlukama 1997-II). Ustavni sud podsjeća na stavove prema kojima i ako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati posebnim okolnostima, ono ne smije biti tako da ugrozi suštinu prava koja se štiti prema članu 32. Ustava (vidjeti *Budrov protiv Rusije*, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, i *Teteriny protiv Rusije* broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine). Nadalje, u kontekstu stečajnog postupka, period neizvršenja sudske odluke ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršnog postupka, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak protiv izvršenika (vidjeti *Kačapor i dr. protiv Srbije*, br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06).

12.3. Kada je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donesenih protiv države ili lica koja ne uživaju “dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države”, država nema mogućnost da se pozove na nedostatak vlastitih sredstava ili na neimaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (vidjeti *Kačapor i dr. protiv Srbije*, citirana u gornjem tekstu, stav 114).

12.4. Nadalje, kada organi imaju obavezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može u određenim okolnostima uključiti odgovornost države prema članu 32. Ustava (vidjeti, *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995. godine, Serija A broj 315-C, stav 44, i *Fuklev protiv Ukrajine*, broj 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Zadatak Ustavnog suda u takvim slučajevima je da razmatra da li su mjere koje su organi primijenili bile odgovarajuće i dovoljne i da li su postupali marljivo kako bi pomogli povjeriocu u izvršenju presude (vidjeti, *Focias protiv Rumunije*, broj 2577/02, stav 70, 3. februar 2005. godine).

13. U nastavku se citiraju relevantna načela i stavovi Evropskog suda izgrađena u njegovoj sudskoj praksi.

Evropski sud u predmetu *R. Kačapor i drugi protiv Srbije* (predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) ukazuje na sljedeća relevantna načela:

"106. Sud podseća da se izvršenje presude koju je sud doneo, mora smatrati sastavnim delom 'suđenja' prema članu 6 (videti Hornsby protiv Grčke, presuda od 19. marta 1997. godine, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-11, str. 510, stav 40).

107. Dalje, kašnjenje u izvršenju presude može se opravdati u posebnim okolnostima. Međutim, to ne sme biti tako da ugrožava suštinu prava zaštićenog prema članu 6 stav 1 Konvencije (videti Immobiliere Saffi protiv Italije [VV], br. 22774/93, stav 74, ECHR 1999-V).

108. Najzad, bez obzira da li je dužnik privatni ili društveni akter, na državi je da preduzme sve neophodne mere da se pravosnažna sudska presuda izvrši, kao i da, pri tome, obezbedi delotvorno učešće njenog celog aparata (videti, mutatis mutandis, Pini i drugi protiv Rumunije, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi) i, takođe, mutatis mutandis, Hornsby, citiran u gornjem tekstu, str. 511, stav 41).

114. Šesto, s obzirom da je utvrđena obaveza države za neizmirene dugove podnositeljki predstavki u konkretnom slučaju, primećuje se da država ne može da navede ni nedostatak sopstvenih sredstava ni nedostatak sredstva kod dužnika kao izgovor za neizvršenje o kome je reč."

Evropski sud je u predmetu *Mijanović protiv Crne Gore* (predstavka br. 19580/06) od 17. septembra 2013. godine dao ocjenu:

"81. Sud podsjeća da član 6 stav 1 Konvencije, između ostalog, štiti sprovođenje pravosnažnih, obavezujućih sudskih odluka, koje, u državama koje prihvataju vladavinu prava, ne mogu da ostanu neoperativne na štetu jedne strane. Shodno tome, izvršenje sudske presude ne može se spriječiti, učiniti nevažećim ili neopravdano odložiti (v. između ostalog, Hornsby protiv Grčke, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-II). Iako kašnjenje u izvršenju presude može biti opravdano u naročitim okolnostima, ono ne može, međutim, biti takvo da se naruši suština prava koje se štiti po članu 6 stav 1 Konvencije (v. presudu u predmetu *Immobiliere Saffi protiv Italije* [GC], br. 22774/93, stav 74, ECHR 1999-V).

82. Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koji je djelotvoran i u pravu i u praksi (v. presudu u predmetu *Fuklev protiv Ukrajine*, br. 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Bez obzira na to da li je izvršni dužnik privatno lice ili subjekt pod kontrolom države, država je ta koja treba da preduzima sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu presudu suda, i da, pri tome, obezbijedi djelotvorno učešće cijelog svog aparata (v. mutatis mutandis, presudu u predmetu *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi)).

83. Što se tiče ovog konkretnog predmeta, Sud konstatuje da, nasuprot tvrdnjama Vlade, izvršni postupak po samoj svojoj prirodi treba da se rješava brzo (v. stavove 32 i 38; i *Comingersoll S.A. protiv Portugala* [GC], br. 35382/97, stav 23, ECHR 2000-IV). Iako može da se prihvati da su neki izvršni postupci složeniji, Sud ne smatra da je ovaj predmet tako složen da bi to opravdalo dužinu izvršenja.

86. I na kraju, s obzirom na nalaz da država ima odgovornost za dug prema podnositeljki predstave u ovom predmetu, konstatuje se da država ne može kao opravdanje za predmetno neizvršenje da se pozove ni na nedostatak svojih sredstava niti na neimaštinu dužnika (v. mutatis mutandis, *R. Kačapor i drugi protiv Srbije*, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 114).

87. S obzirom na navedeno, Sud nalazi da crnogorske vlasti nisu preduzele neophodne mjere da bi izvršile predmetnu presudu. Stoga Sud nalazi da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

90. Sud ponavlja da to što država nije izvršila pravosnažnu presudu koja je donesena u korist oca podnositeljke predstavke i koju je kasnije naslijedila podnositeljka predstavke predstavlja zadiranje u pravo podnositeljke predstavke na mirno uživanje imovine, predviđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1 Protokola br. 1 (v. između ostalog, presudu u predmetu *Burdov protiv Rusije*, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

91. Iz gore izloženih razloga, u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno zadiranje države u ovom predmetu nije bilo opravdano. Stoga je utvrđeno da je došlo do zasebne povrede člana 1 Protokola br. 1."

Evropski sud je u predmetu *Crnišanin i drugi protiv Srbije* (predstavke br. 35835/05, 43548/05, 43569/05 i 36986/06) dao ocjenu:

"124. Sud je već utvrdio da je Država odgovorna za dugovanja preduzeća sa većinskim društvenim kapitalom (*R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije*, citiran u gornjem tekstu). On ne nalazi razlog da odstupa od ovog stava u konkretnom predmetu pošto su dužnici prve, druge i četvrte podnositeljke predstavki takva preduzeća (vidi stav 96 u gornjem tekstu), a postupak za povraćaj dugovanja do sada traje između godinu

dana i pet mjeseci i četiri godine i osam mjeseci, od kada je Srbija 3. marta 2004. godine ratifikovala Konvenciju (period koji je u nadležnosti Suda *ratione temporis*). Organi Srbije, stoga, nisu preduzeli neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše, a nisu dali ni ubedljive razloge za taj propust (vidi R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu). Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije, (b) u pogledu treće podnositeljke predstavke

128. Četvrto, u spisima predmeta ne postoji dokaz da se sporno neizvršenje zaista može pripisati nedostatku sredstava kod dužnika (vidi *Preduzeće EVT protiv Srbije*, citiran u gornjem tekstu, stavovi 53 i 54) niti da su sami postupci bili posebno složeni.

130. S obzirom na gore navedeno, Sud nalazi da su organi Srbije propustili da preduzmu neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše u periodu između 3. marta 2004. godine i 18. decembra 2007. godine. Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije."

U predmetu *Jovičić i drugi protiv Srbije* (predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 u 75689/11), Evropski sud je ukazao:

"33. Sud podseća da se izvršenje odluke koju je sud doneo mora smatrati sastavnim delom 'suđenja' za potrebe člana 6. (videti *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-11). Iako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati u posebnim okolnostima, ono ne sme biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 6. stav 1. (videti *Burdov protiv Rusije*, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, stav 35, i *Teteriny protiv Rusije*, broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine).

34. Osim toga, u kontekstu imovinskih pitanja, ako podnosilac predstavke nije u stanju da postigne izvršenje presude u njegovu korist na vreme, to predstavlja mešanje u pravo na mirno uživanje imovine, kako je utvrđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju. Bez obzira da li je dužnik privatno lice ili lice pod upravom države, na državi je da preduzme sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu sudsku presudu, i da time osigura delotvorno učešće svog celog aparata (videti, uz odgovarajuće izmene, *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, st. 174-189, ECHR 2004-V *Hornsby*, citirana u gornjem tekstu, stav 41; i R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 108.). U kontekstu društvenih preduzeća, period neizvršenja ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršenja, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak (videti, između ostalog, R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 115.).

36. Kada je reč o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donetih protiv države ili lica koja ne uživaju 'dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države', država nema mogućnost da se pozove na nedostatak sopstvenih sredstava ili na nemaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (videti R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Štaviše, "činjenica da je država prodala veliki deo svog udela u preduzeću koji je dugovala privatnog licu, ne bi mogla da državu oslobodi obaveze da izmiri dug prema presudi, koji je nastao pre prodaje akcija. Ako država takvu obavezu prenese na novog vlasnika akcija ... država mora osigurati da novi vlasnik ispunjava zahteve, koji se podrazumevaju prema članu 6. stav 1. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1, 'da pravosnažna, obavezujuća sudska odluka ne ostane neizvršena na štetu stranke' (videti *Solovyev protiv Ukrajine*, broj 4878/04, stav 21, 14. decembar 2006. godine). Drugim rečima, država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i nakon njihove privatizacije, pod uslovom da je sudska odluka u pitanju postala pravosnažna kada je preduzeće radilo kao lice pod upravom države (videti *Marinković*, citirana u gornjem tekstu, stav 39). Država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom, čak i kada je preduzeće radilo kao privatno lice kada je neizvršena sudska odluka postala pravosnažna ako je privatizacija u pitanju kasnije poništena (isto)."

Evropski sud je u predmetu *Burdov protiv Rusije* (br. 2) (predstavka br. 33509/04) od 15. januara 2009. godine naveo:

"65. Pravo na sud iz člana 6 bilo bi iluzorno ukoliko bi domaći pravni sistem bilo koje države ugovornice omogućio da konačna, obavezujuća presuda ostane nedjelotvorna na štetu jedne od stranaka. Stoga izvršenje presude bilo kojeg suda mora biti smatrano sastavnim dijelom 'suđenja' u smislu člana 6 (vidjeti *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997., stav 40, Izveštaj o presudama i odlukama 1997-11). 66. Prema tome, nerazumno dugo odlaganje izvršenja obavezujuće presude može predstavljati kršenje Konvencije (vidjeti *Burdov protiv Rusije*, br. 59498/00, ECHR 2002-111). Neopravdanost takvog kašnjenja određuje se uzimajući u obzir posebno složenost

izvršnog postupka, ponašanje aplikanta i nadležnih vlasti kao i iznosa i prirode naknade koju je sud dosudio (vidjeti Raylyan protiv Rusije, br. 22000/03, stav 31, 15. februar 2007.).

70. Složenost domaćih izvršnih postupaka ili državnog budžetskog sistema ne može osloboditi državu njene obaveze po Konvenciji da svakoj osobi obezbijedi pravo da obavezujuća i izvršna sudska odluka u njenu korist bude izvršena u razumnom roku. Niti se državne vlasti mogu pozvati na nedostatak novčanih ili drugih sredstava (npr. stanova) kao isprike za izbjegavanje plaćanja duga po presudi (vidjeti Burdov, gore citiran, stav 35 i Kukalo protiv Rusije, br. 63995/00, stav 49, 3. november 2005.). Na državama ugovornicama je obaveza da organizuju pravni sistem na način da nadležni organi vlasti mogu izvršiti obaveze u ovom pogledu (vidjeti, mutatis mutandis, Comingersoll S.A. protiv Portugala [GC], br. 35382/97, stav 24, ECHR 2000-IV i Frydlander protiv Francuske [GC], br. 30979/96, stav 45, ECHR 2000-VII).

86. Na osnovu naprijed navedenog, Sud zaključuje da su odlaganjem izvršenja presuda Gradskog suda Shakhtya od 17. aprila 2003., 4. decembra 2003. i 24. marta 2006. godine vlasti prekršile aplikantovo pravo na sud. Prema tome postoji kršenje člana 6 Konvencije.

87. Budući da obavezujuće i izvršne presude predstavljaju ustanovljeno pravo na plaćanje naknade u aplikantovu korist, što se ima smatrati 'imovinom' u smislu odredbi člana 1 Protokola br. 1 (vidjeti Vasilopoulou protiv Grčke, br. 47541/99, stav 22, 21. mart 2002.), odgođenim propuštanjem da postupe po tim presudama vlasti su takođe prekršile i aplikantovo pravo na mirno uživanje njegove imovine (vidjeti Burdov, naprijed navedeno, stav 41). Dakle, postoji i kršenje člana 1 Protokola br. 1."

14. Dovodeći navedene stavove i principe u vezu sa okolnostima konkretnog slučaja, Ustavni sud utvrđuje da se u ovom ustavno-sudskom postupku radi o slučaju neizvršenja pravosnažnih i izvršnih sudskih presuda i zaključenog sudskog poravnanja protiv jednog stečajnog dužnika s velikim brojem nominalno određenih povjerilaca, ovdje podnosioca ustavne žalbe, čiji su tužbeni zahtjevi precizno specifikovani u samoj sudskoj presudi. Budući da je stečajni dužnik akcionarsko društvo koje se sastoji od državnog kapitala, Ustavni sud dalje utvrđuje da se država ne može osloboditi odgovornosti ni za propuste i nečinjenja koji su doveli do neizvršenja sudske presude, ni za dugovanja koja stečajni dužnik ima prema podnosiocima ustavne žalbe. Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koji je djelotvoran i u pravu i u praksi i dužna je da preduzme sve neophodne korake da se izvrši pravosnažna presuda suda, ako treba i učešćem cijelog državnog aparata.

A. NAVODNA POVREDA ČLANA 32. USTAVA I ČLANA 6. STAV 1. KONVENCIJE

15. Podnosioci u ustavnoj žalbi prvo prigovaraju da pravosnažne i izvršne odluke (presude i poravnanja) Osnovnog suda u Podgorici, P.br. 1187/06, od 20. decembra 2007. godine, P.br. 4372/10, od 21. marta 2011. godine, P.br. 1594/10, od 28. aprila 2010. godine, P.br. 3133/11, od 16. maja 2012. godine, P.br. 378/09, od 22. jula 2009. godine, P.br. 1486/06, od 20. aprila 2008. godine, P.br. 1180/06, od 28. februara 2008. godine, P.br.1512/09, od 10. oktobra 2009. godine, P.br.1188/06, od 15. aprila 2008. godine, P.br. 1176/06, od 20. oktobra 2007. godine, P.br. 3654/06, od 6. novembra 2008. godine, P.br. 801/06, od 24. novembra 2009. godine, P.br. 3136/10, od 7. oktobra 2010. godine, P.br. 699/06, od 24. septembra 2007. godine, P.br. 700/06, od 17. februara 2009. godine, P.br. 1175/06, od 5. jula 2008. godine, P.br. 1178/06, od 4. februara 2009. godine, P.br. 802/06, od 25. maja 2009. godine, P.br. 1031/06, od 1. juna 2009. godine, P.br. 698/06, od 11. juna 2007. godine, P.br. 1185/06, od 29. oktobra 2007. godine, P.br. 1487/06, od 21. aprila 2009. godine, P.br. 1184/06, od 20. maja 2009. godine, P.br. 1183/06, od 20. maja 2009. godine, P.br. 1604/09, od 22. marta 2010. godine, P.br. 1824/09, od 22. marta 2010. godine, P.br. 2274/09, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 2569/10, od 19. jula 2010. godine, P.br. 2276/09, od 30. marta 2010. godine, P.br. 172/09, od 19. februara 2010. godine, P.br.1867/10, od 29. aprila 2010. godine, P.br. 2293/09, od 16. marta 2010. godine, P.br. 1019/10, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 446/11, od 16. juna 2011. godine, P.br. 3455/09, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 1961/09, od 24. marta 2010. godine, P.br. 3136/10, od 7. oktobra 2010. godine, P.br. 1586/09, od 10. oktobra 2009. godine, P.br. 12780/03, od 23. maja 2005. godine, P.br. 1975/06, od 24. aprila 2008. godine i P.br. 2286/ 09, od 17. aprila 2010. godine, nijesu izvršena, a da dodatno nijesu izvršena ni rješenja o izvršenju Osnovnog suda u Podgorici, I.br.4036/09, I.br.4035/09, I.br.3714/09, I.br.3715/09, I.br.3624/09, I.br.3622/09, I.br.2787/09, I.br.3374/09, I.br.4345/09, I.br.4346/09, I.br.4693/09, I.br.6648/09, I.br.4893/09, I.br.5432/09, I.br.6230/09, I.br.8440/09, I.br.326/10, I.br.1732/10, I.br.2232/10, I.br.2402/10, I.br.2412/10, I.br.2402/10, I.br.2368/10, I.br.2369/10, I.br.2400/10, I.br.2398/10, I.br.2396/10, I.br.2398/10, I.br.2456/10, I.br.2972/10, I.br.2982/10, I.br.3206/10, I.br.3208/10,

I.br.3269/07, I.br.5425/10, I.br.2734/10, I.br.1427/11, I.br.4372/10, I.br.2972/10, I.br.2058/11, I.br.2972/10 i I.br.2286/09. Prigovaraju i tome da je nad dužnikom otvoren stečajni postupak rješenjem Privrednog suda Crne Gore, St.br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine, ali da je "na samom početku i do podnošenja ustavne žalbe nijesu preduzete radnje u cilju prodaje i namirenja".

16. Ustavni sud prvo napominje da se u ovom slučaju period neizvršenja sudske presude ne može ograničiti samo na fazu izvršenja. Taj period obuhvata i kasniji stečajni postupak koji je u toku. Shodno tome, treba konstatovati da je period naplate duga podnosiocima ustavne žalbe započeo 2009. godine, a traje i na dan donošenja ove presude, to je skoro 10 godina.

16.1. Ustavni sud u tom smislu mora ispitati da li je period od 10 godina u posebnim okolnostima ovog slučaja takav da se može tvrditi kako je došlo do kršenja pozitivne obaveze države da se pravosnažne i izvršne sudske presude i zaključena sudska poravnanja izvrše bez nepotrebnog odugovlačenja, odnosno da preduzme sve neophodne mjere kako bi se te odluke izvršile.

17. Prvo treba konstatovati da svi izvršni postupci po samoj svojoj prirodi treba da se rješavaju brzo. Međutim, u ovom je slučaju izvršni postupak u početnom periodu bio nešto složeniji, jer je žiro račun izvršnog dužnika bio blokiran, pa se u sudskom postupku morao naknadno utvrditi drugačiji način izvršenja presude, što je sve trajalo do septembra 2008. godine, kada je utvrđena tržišna vrijednost nepokretnosti koje su predmet izvršenja.

17.1. Ustavni sud ocjenjuje spornim period od 2009. do decembra 2016. godine kada nijesu zabilježene nikakve aktivnosti koje bi mogle pokazati da je država u tom vremenu nastojala da se sudska presuda izvrši. Štaviše, prva aktivnost države (suda) nakon tog višegodišnjeg perioda neaktivnosti nije bila usmjerena namirenju duga koji su potraživali podnosioci ustavne žalbe, već namirenju troškova izvršnog postupka.

17.2. Nedostatak bilo kakve aktivnosti koje bi mogle pokazati da država nastoji da se sudska presuda izvrši trajale su, dakle, sve do otvaranja stečajnog postupka nad izvršnim, sada stečajnim dužnikom u decembru 2016. godine. Nakon otvaranja stečajnog postupka, bilježe se prve konkretne aktivnosti na stvaranju pretpostavki za namirenje potraživanja podnosiocima ustavne žalbe. U stečajnom postupku potrebne radnje provode se bez većih ili neopravdanih zastoja. Očigledno je nastojanje da se stečajni postupak djelotvorno sprovede.

17.3. Ustavni sud u tom smislu odbacuje kao očigledno neosnovane sve prigovore da je stečajni postupak otvoren s navodnom namjerom da se onemogućiti naplata potraživanja podnosioca ustavne žalbe. Poziva se na rješenje Privrednog suda Crne Gore St.br.490/16 o otvaranju stečajnog postupka, u kojem je izričito utvrđeno da su neosnovani "navodi punomoćnika povjerioca da predlagač podnošenjem predloga ima namjeru da onemogućiti naplatu potraživanja 1742 fizička lica (ranije radnike izvršnog dužnika) kao izvršnih povjerilaca, te da izloži prodaji imovinu sada izvršnog dužnika koja može biti prodana u stečajnom postupku za manju cijenu u odnosu na prodaju u izvršnom postupku imajući u vidu pravila prodaje nepokretnosti u stečajnom postupku. Naime, stečajni postupak se otvara i vodi upravo u interesu stečajnih povjerilaca, radi ostvarivanja najveće moguće vrijednosti imovine stečajnog dužnika i najvećeg mogućeg stepena namirenja povjerilaca tako da su interesi povjerilaca u stečajnom postupku potpuno zaštićeni. Takođe, prodaja imovine u stečaju ne može biti nepovoljnija u odnosu na prodaju u izvršnom postupku, jer cijenu na tržištu ne determiniše postupak u kojem se sprovodi prodaja, već ponuda i potražnja. Nasuprot tvrdnjama punomoćnika povjerilaca, ovaj sud je mišljenja, a što je i cilj otvaranja stečajnog postupka, da se upravo kroz stečajni postupak može doći do najvećeg mogućeg stepena namirenja svih povjerilaca. U vezi navoda koji se odnose na stanove koji se vode kao imovina stečajnog dužnika a koji su po navodima punomoćnika povjerioca podijeljeni radnicima to su pitanja o kojima će se raspravljati i odlučivati u stečajnom postupku, a u najboljem interesu svih učesnika postupka." Citirano sudsko utvrđenje Ustavni sud ocjenjuje relevantnim i uvjerljivim.

18. U skladu sa prethodnim utvrđenjima, Ustavni sud ocjenjuje da je u okolnostima konkretnog slučaja došlo do kršenja pozitivne obaveze države da se pravosnažna i izvršna sudska presuda izvrši bez nepotrebnog odugovlačenja. To je odugovlačenje uzrokovano periodom potpune neaktivnosti države koji je trajao osam (8) godina, od septembra 2008. do decembra 2016. godine.

19. S obzirom na navedeno, Ustavni sud nalazi da je u okolnostima ovog slučaja došlo do povrede odredaba člana 32. Ustava i člana 6. stav 1. Konvencije.

B. NAVODNA POVREDA ČLANA 58. USTAVA I ČLANA 1. PROTOKOLA 1 UZ KONVENCIJU

20. Podnosioci ustavne žalbe dalje su prigovorili da su im zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka (navedenih u stavu II izreke ove presude) Osnovnog suda u Podgorici, povrijeđena imovinska prava propisana odredbama člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer su onemogućeni u mirnom uživanju svoje imovine.

21. Pravo svojine je osnovni pravni institut za razgraničenje privatnih imovinskih odnosa u društvu, pri čemu je sa ustavnopravnog aspekta najvažniji dio njenog sadržaja privatna upotrebljivost i načelna sloboda raspolaganja objektom svojine. Ustav jamči pravo svojine ali određuje i njegovu socijalnu funkciju prema kojoj svojina obavezuje, zbog čega su nosioci svojinskog prava dužni doprinostiti opštem dobru. Javni interes u smislu člana 58. stava 2. Ustava polazna je tačka ograničenja koja se nameću titularu prava svojine. Ono ujedno postavlja i granice do kojih ta ograničenja smiju biti nametnuta. Ograničenja svojinskih prava ne smiju ići dalje nego što je to potrebno za postizanje legitimnog cilja koji se zakonskom mjerom nastoji postići. Ograničenja svojinskih prava koja su posledica socijalne vezanosti svojine u tim se okvirima moraju načelno prihvatiti bez ikakvih obeštećenja, osim u slučajevima kad sam Ustav za njih predviđa pravičnu naknadu.

21.1. Pravo na naplatu dospjelih potraživanja, samo po sebi, nesumnjivo je objekat koji uživa zaštitu na osnovu odredaba sadržanih u članu 58. Ustava. Ustavno jamstvo prava svojine načelnog je karaktera. Ustavna garancija svojine zahtijeva osiguranje stvarnopravnom vlasniku slobodan prostor u imovinskopravnom području koji će mu omogućiti razvitak i samostalno oblikovanje ekonomske i preduzetničke sfere njegovog života. Međutim, ustavno jamstvo prava svojine uvijek se mora sagledavati zajedno s odredbama Ustava koje uređuje ustavnopravne mogućnosti njenog oduzimanja, odnosno ograničavanja.

21.2. Ograničavanje prava svojine koje se neće smatrati ustavnopravno nedopuštenim bi će ono koje je propisano zakonom u javnom interesu i ako je za tako oduzeto ili ograničeno vlasništvo isplaćena pravična naknada. Svako miješanje u svojinu koje je preduzeto u opštem interesu, pretpostavlja isplatu pravične naknade. Svrha ovakvog ustavnog uređenja ogleda se u činjenici da je u opisanim slučajevima ograničavanje ili oduzimanje prava svojine učinjeno kao doprinos ostvarenju opšteg dobra i uspostavljanje socijalne funkcije svojine.

22. Član 1. Protokola 1. uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stave i koje je opšte prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stave, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uslovima. Treće pravilo, sadržano u stavu 2. ovog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom. Ova tri pravila nijesu različita, u smislu da nijesu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i treba da budu tumačena u svijetlu opšteg principa izraženog u prvom pravilu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lonnorth protiv Švedske*, presuda od 23. Septembra 1982. Godine, serija A, broj 52, stav 61).

23. Ustavni sud podsjeća da propust države da izvrši pravosnažne presude donijete u korist podnosilaca predstavlja miješanje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, koje je predviđeno prvom rečenicom prvog stava člana 1. Protokola broj 1. uz Konvenciju. U tom smislu Ustavni sud upućuje na stavove Evropskog suda, zauzete u ovakvim i sličnim predmetima.

Tako je u predmetu *R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije (Predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine)* Evropski sud naveo:

"119. Sud podseća da propust države da izvrši pravosnažne presude donete u korist podnositeljki predstavki predstavlja mešanje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, kako je predviđeno prvom rečenicom prvog stava člana 1. Protokola br. 1. (videti, među mnogim drugim autoritetima, *Burdov protiv Rusije*, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

120. Iz gore iznetih razloga u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno mešanje nije bilo opravdano u posebnim okolnostima predmetnog slučaja. Prema tome, došlo je do posebne povrede člana 1 Protokola br. 1."

U drugom predmetu *Burdov protiv Rusije (br. 2) (Aplikacija br. 33509/04)*, od 15. januar 2009. godine, Evropski sud je zauzeo sličan stav:

"87. Budući da obavezujuće i izvršne presude predstavljaju ustanovljeno pravo na plaćanje naknade u aplikantovu korist, što se ima smatrati "imovinom" u smislu odredbi člana 1. Protokola br. 1. (vidjeti *Vasilopoulou*

protiv Grčke, br. 47541/99, stav 22, 21. mart 2002.), odgođenim propuštanjem da postupe po tim presudama vlasti su također prekršile i aplikantovo pravo na mirno uživanje njegove imovine (vidjeti Burdov, naprijed navedeno, stav 41). Dakle, postoji i kršenje člana 1. Protokola br. 1.

88. Imajući u vidu zaključke u stavovima 84-85 gore, Sud zaključuje da u odnosu na izvršenje presuda od 22. maja 2007. i 21. avgusta 2007. nije došlo do kršenja člana 6 i člana 1 Protokola br. 1."

23. Imajući u vidu prethodno navedeno kao i razloge u vezi sa članom 6. Konvencije, Ustavni sud ocjenjuje da je, u konkretnom slučaju, došlo i do miješanja u pravo podnosilaca na imovinu, jer se radi o potraživanjima priznatim izvršnom odlukom. Ustavni sud smatra da je predmetno miješanje neproporcionalno, imajući u vidu da se te odluke ne izvršavaju od 2006. godine, odnosno 2011. godine, te naročito činjenicu da se radi o potraživanjima iz radnog odnosa. S obzirom na to da predmetni stečajni postupak zbog svoje složenosti i objektivnih okolnosti ni nakon 12 godina nije okončan, proizlazi da je na taj način došlo do miješanja u imovinu podnosilaca zbog nemogućnosti da od stečajnog dužnika naplate svoja potraživanja.

24. Ustavni sud ponavlja da to što država nije obezbijedila djelotvorno izvršenje, bez neopravdanih zastoja i nepotrebnih odugovlačenja, pravosnažne i izvršne presude koja je donesena u korist podnosilaca ustavne žalbe predstavlja zadiranje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, zajamčeno članom 58. Ustava i prvom rečenicom prvog stave člana 1. Protokola br.1 uz Konvenciju.

25. Iz razloga koji su doveli do povrede člana 32. Ustava i člana 6. stav 1. Konvencije, a koji su prethodno obrazloženi, Ustavni sud smatra da navedeno zadiranje države u imovinska prava podnosilaca ustavne žalbe nije bilo opravdano.

26. Na osnovu izloženog, Ustavni sud utvrđuje, da je podnosiocima ustavne žalbe povrijeđeno ustavna prava svojine (imovine) iz odredaba člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

C. NAČIN IZVRŠENJA ODLUKE

27. Odredbama člana 52. stav 2. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore propisano je da Ustavni sud može u odluci odrediti rok i način izvršenja odluke, kao i organ koji je dužan da je izvrši. U skladu sa tom zakonskom odredbom Ustavni sud je u izreci ove odluke odredio kako slijedi:

1) Ministarstvo finansija Crne Gore dužno je, da svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu preduzeća "Radoje Dakić" AD u stečaju iz Podgorice, Cetinjski put bb (mat.br.02014092) isplati naknadu u neoporezivom iznosu od EUR 2.000,00 (dvije hiljade eura) na ime nematerijalne štete zbog povrede prava iz člana 32. Ustava i člana 6. stav 1. Konvencije, u roku od šest (6) mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u "Službenom listu Crne Gore".

Neoporeziva naknada, određena u tački III. izreke ove odluke, isplaćuje se na ime nematerijalne štete koju su pretrpjeli podnosioci ustavne žalbe zbog povrede prava iz člana 32. Ustava i člana 6. stav 1. Konvencije do koje je došlo zbog kršenja pozitivne obaveze države da se pravosnažna i izvršna sudska presuda izvrši bez nepotrebnog odugovlačenja, kao i na ime troškova koje su podnosioci ustavne žalbe imali zbog provođenja sudskih postupaka sa tim u vezi, uključujući postupak pred Ustavnim sudom.

2) Privredni sud Crne Gore dužan je, da iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku u skladu sa Zakonom o stečaju, svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu obezbijedi najveći mogući stepen namirenja onoga što mu je dosuđeno odlukama Osnovnog suda u Podgorici, uključujući zakonsku zateznu kamatu utvrđenu navedenim odlukama.

Iznos dosuđenih sredstava određuje se na ime materijalne štete koju su pretrpjeli podnosioci ustavne žalbe zbog povrede njihovog prava svojine (imovine) iz odredaba člana 58. Ustava i člana 1. Protokola broj 1. uz Konvenciju.

Privredni sud u Podgorici dužan je da obavještava Ustavni sud o svakoj relevantnoj činjenici u vezi stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju iz Podgorice koja utiče ili bi mogla uticati na namirenje podnosioca ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca u tom stečajnom postupku.

Privredni sud u Podgorici dužan je nakon, što se završi stečajni postupak da dostavi Ustavnom sudu pisani izvještaj s preciznim podacima o novčanim iznosima koji su u stečajnom postupku pripali svakom pojedinom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu, sve u okviru onoga što mu je dosuđeno presudom Osnovnog suda u Podgorici uključujući i zakonsku zateznu kamatu kako je u toj presudi navedeno. U pisanom izvještaju

Privredni sud u Podgorici dužan je navesti i precizne podatke o datumu i načinu isplate stedstava svakom pojedinom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu.

3) Svaki podnosilac ustavne žalbe koji će nakon završetka stečajnog postupka i dalje potraživati nepodmireni dio potraživanja iz presude, dužan je da o tome pismeno obavijesti Ustavni sud u roku od 60 dana od dana završetka stečajnog postupka.

28. Ustavni sud ovom odlukom ne završava ovaj ustavno sudski postupak. Sud će nastaviti ovaj postupak ukoliko nakon dobijanja izvještaja Privrednog suda u Podgorici o konačnom ishodu namirenja podnosioca ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku, utvrdi da u sprovedenom stečajnom postupku svim ili pojedinim podnisiocima ustavne žalbe nijesu u potpunosti nadoknađeni iznosi dosuđeni u predmetnim odlukama (presudama i poravnanjima).

29. Ustavni sud nastaviće ovaj ustavno sudski postupak ako utvrdi da nakon sprovedenog stečajnog postupka svim ili pojedinim podnisiocima ustavne žalbe nijesu u potpunosti nadoknađeni iznosi dosuđeni u odlukama Osnovnog suda u Podgorici: P.br. 1187/06, od 20. decembra 2007. godine, P.br. 4372/10, od 21. marta 2010. godine, P.br. 1594/10, od 28. aprila 2010. godine, P.br. 3133/11, od 16. maja 2012. godine, P.br. 378/09, od 22. jula 2009. godine, P.br. 1486/06, od 20. aprila 2008. godine, P.br. 1180/06, od 28. februara 2008. godine, P.br.1512/09, od 10. oktobra 2009. godine, P.br.1188/06, od 15. aprila 2008. godine, P.br. 1176/06, od 20. oktobra 2007. godine, P.br. 3654/06, od 6. novembra 2008. godine, P.br. 801/06, od 24. novembra 2009. godine, P.br. 3136/10, od 7. oktobra 2010. godine, P.br. 699/06, od 24. septembra 2007. godine, P.br. 700/06, od 17. februara 2009. godine, P.br. 1175/06, od 5. jula 2008. godine, P.br. 1178/06, od 4. februara 2009. godine, P.br. 802/06, od 25. maja 2009. godine, P.br. 1031/06, od 1. juna 2009. godine, P.br. 698/06, od 11. juna 2007. godine, P.br. 1487/06, od 21. aprila 2009. godine, P.br. 1184/06, od 20. maja 2009. godine, P.br. 1183/06, od 22. jula 2009. godine, P.br. 1604/09, od 22. marta 2010. godine, P.br. 1824/09, od 22. marta 2010. godine, P.br. 2274/09, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 2569/10, od 19. jula 2010. godine, P.br. 2276/09, od 30. marta 2010. godine, P.br. 172/09, od 19. februara 2010. godine, P.br.1867/10, od 28. aprila 2010. godine, P.br. 2293/09, od 16. marta 2010. godine, P.br. 1019/10, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 446/11, od 16. juna 2011. godine, P.br. 3455/09, od 9. aprila 2010. godine, P.br. 1487/06, od 24. marta 2010. godine, P.br. 3136/10, od 7. oktobra 2010. godine, P.br. 1586/09, od 10. oktobra 2009. godine, P.br. 12780/03, od 23. maja 2005. godine, P.br. 1975/06, od 24. aprila 2008. godine i P.br. 2286/ 09, od 17. aprila 2010. godine, zbog čega će u odnosu na te podnosiocce ustavne žalbe biti potrebne dodatne mjere kako bi se navedene pravosnažne presude u potpunosti izvršile.

30. Na osnovu iznijetih razloga, Ustavni sud je odlučio kao u izreci ove odluke.

31. Odluka o objavljivanju ove odluke zasnovana je na odredbi člana 151. stav 2. Ustava i odredbi člana 51. stav 2. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore.

U-III br. 296/17

Podgorica, 25. jun 2019. godine

Predsjednik,
dr Dragoljub Drašković, s.r.

Shodno članu 40 st. 3, 4 i 5 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", broj 11/15), u predmetu U III br. 296/17, uz zahtjev da se objavi na internet stranici Ustavnog suda i u "Službenom listu Crne Gore" zajedno sa Odlukom, dajem

IZDOJENO MIŠLJENJE

U ovom predmetu glasao sam protiv Odluke, jer se protivim izreci i obrazloženju donijete Odluke. Cijenim da Ustavni sud, u predmetnoj odluci, nije razmatrao i odgovorio na navode iz ustavne žalbe, te ostaje nejasan *I stav izreke* donijete odluke, kojim se usvaja ustavna žalba, pa samim tim *stavovi III, IV i V izreke* su kontradiktorni *stavu I izreke* i nemaju pravno utemeljenje, a dati razlozi za iste u obrazloženju su ustavnopravno i konvencijski neprihvatljivi.

Cijeneći žalbene navode, a pritom imajući u vidu utvrđene činjenice i okolnosti konkretnog predmeta, relevantne ustavne i konvencijske odredbe, mjerodavno pravo i mjerodavnu praksu Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, smatram da je Ustavni sud Crne Gore trebao donijeti drugačiju Odluku.

Mišljenja sam da je valjalo odlučiti na sljedeći način, odnosno da je izreka odluke trebala da glasi:

I Usvaja se ustavna žalba.

II Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i prava svojine (imovine) iz člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog neizvršenja pravosnažne i izvršne presude Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine.

III Nalaže se Vladi Crne Gore da podnosiocima ustavne žalbe isplati iznose navedene u pravosnažnoj i izvršnoj presudi Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine, zbog povrede navedenih prava, u roku od šest (6) mjeseci od dana objavljivanja Odluke u "Službenom listu Crne Gore".

IV Dužna je Vlada Crne Gore, da nakon isteka roka iz stava III izreke dostavi ovom sudu Izvještaj o izvršenju odluke Ustavnog suda Crne Gore.

V Ova odluka objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

Moji razlozi za ovakvu odluku, odnosno stav su sljedeći:

Analizom navoda i razloga istaknutih u ustavnoj žalbi, kao i sadržine prava koja se štite Ustavom i Evropskom konvencijom, razmatrao sam ustavnu žalbu, sa aspekta odredbi čl. 32. i 58. Ustava i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana 1. Protokola broj 1. uz Konvenciju.

Podsjećam na praksu Evropskog suda, da se izvršenje sudske odluke mora smatrati sastavnim dijelom „suđenja“ u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (*Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izvještaji o presudama i odlukama 1997-II). Prema navedenoj praksi, izgrađen je stav da, iako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati posebnim okolnostima, ono ne smije biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije (vidjeti *Budrov protiv Rusije*, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, i *Teteriny protiv Rusije* broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine). U kontekstu stečajnog postupka, period neizvršenja sudske odluke ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršnog postupka, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak protiv izvršenika (vidjeti, između ostalog *Kačapor i dr. protiv Srbije*, br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06). U slučaju izvršenja pravosnažne sudske odluke protiv privatnog lica, prema opštem stavu, država nije neposredno odgovorna za dugove privatnih lica. Njene obaveze prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije ograničene su na osiguranje neophodne pomoći povjeriocu u izvršenju odluka suda, na primjer, putem izvršnog ili stečajnog postupka (vidjeti, *mutatismutandis*, *Kotov protiv Rusije*, broj 54522/00, stav 90, 3. april 2012. godine, i *Jovičić i dr. protiv Srbije*, predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 i 75689/11, presuda od 13. januara 2015. godine, st. 33-36).

Kada organi imaju obavezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može u određenim okolnostima uključiti odgovornost države prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije (vidjeti, *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995. godine, Serija A broj 315-C, stav 44, i

Fuklev protiv Ukrajine, broj 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Zadatak Evropskog suda, odnosno Ustavnog suda u takvim slučajevima je da razmatra da li su mjere koje su organi primijenili bile odgovarajuće i dovoljne i da li su postupali marljivo kako bi pomogli povjeriocu u izvršenju presude (vidjeti, *Focias protiv Rumunije*, broj 2577/02, stav 70, 3. februar 2005. godine).

Kada je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donesenih protiv države ili lica koja ne uživaju „dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države“, država nema mogućnost da citira ili nedostatak vlastitih sredstava ili neimaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (vidjeti, *Kačapor i dr. protiv Srbije*, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Prema praksi Evropskog suda, činjenica da je država prodala veliki dio svog udjela u preduzeću koji je dugovala privatnom licu ne bi mogla da državu oslobodi obaveze da izmiri dug prema presudi koji je nastao prije prodaje udjela. Ako država takvu obavezu prenese na novog vlasnika, država mora osigurati da novi vlasnik ispunjava zahtjeve koji se podrazumijevaju prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije da pravosnažna obavezujuća presuda ne ostane neizvršena na štetu stranke (vidjeti, *Solovyev protiv Ukrajine*, broj 4878/04, stav 21, 14. decembar 2006. godine). Drugim riječima, država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i nakon njihove privatizacije, pod uslovom da je sudska odluka koja je u pitanju postala pravosnažna kad je preduzeće radilo kao lice pod upravom države (vidjeti, *Marinković protiv Srbije*, broj 5353/11, presuda 22. oktobar 2013. godine, stav 39). Država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i kad je preduzeće radilo kao privatno lice kad je neizvršena sudska odluka postala pravosnažna, ako je privatizacija koja je u

pitanju kasnije poništena (*ibid*).

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je u predmetu R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije (Predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) ukazuje na relevantna načela:

"106. Sud podseća da se izvršenje presude koju je sud doneo, mora smatrati sastavnim delom "sudeња" prema članu 6 (videti *Hornsby protiv Grčke*, presuda od 19. marta 1997. godine, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-II, str. 510, stav 40).

107. Dalje, kašnjenje u izvršenju presude može se opravdati u posebnim okolnostima. Međutim, to ne sme biti tako da ugrožava suštinu prava zaštićenog prema članu 6 stav 1 Konvencije (videti *Immobiliare Saffi protiv Italije* [VV], br. 22774/93, stav 74, ECHR 1999-V).

108. Najzad, bez obzira da li je dužnik privatni ili društveni akter, na državi je da preduzme sve neophodne mere da se pravosnažna sudska presuda izvrši, kao i da, pri tome, obezbedi delotvorno učešće njenog celog aparata (videti, *mutatis mutandis*, *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi) i, takođe, *mutatis mutandis*, *Hornsby*, citiran u gornjem tekstu, str. 511, stav 41).

114. Šesto, s obzirom da je utvrđena obaveza države za neizmirene dugove podnositeljki predstavki u konkretnom slučaju, primećuje se da država ne može da navede ni nedostatak sopstvenih sredstava ni nedostatak sredstva kod dužnika kao izgovor za neizvršenje o kome je reč."

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je u predmetu Mijanović protiv Crne Gore (Predstavka br. 19580/06), od 17. septembra 2013. godine, dao ocjenu:

(...) "82. Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koji je djelotvoran i u pravu i u praksi (v. presudu u predmetu *Fuklev protiv Ukrajine*, br. 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Bez obzira na to da li je izvršni dužnik privatno lice ili subjekt pod kontrolom države, država je ta koja treba da preduzima sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu presudu suda, i da, pri tome, obezbijedi djelotvorno učešće cijelog svog aparata (v. *mutatis mutandis*, presudu u predmetu *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi)).

83. Što se tiče ovog konkretnog predmeta, Sud konstatuje da, nasuprot tvrdnjama Vlade, izvršni postupak po samoj svojoj prirodi treba da se rješava brzo (v. stavove 32 i 38; i *Comingersoll S.A. protiv Portugala* [GC], br. 35382/97, stav 23, ECHR 2000-IV). Iako može da se prihvati da su neki izvršni postupci složeni, Sud ne smatra da je ovaj predmet tako složen da bi to opravdalo dužinu izvršenja.

86. I na kraju, s obzirom na nalaz da država ima odgovornost za dug prema podnositeljki predstave u ovom predmetu, konstatuje se da država ne može kao opravdanje za predmetno neizvršenje da se pozove ni na

nedostatak svojih sredstava niti na neimaštinu dužnika (v. mutatis mutandis, R. Kačapor i drugi protiv Srbije, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 114).

87. S obzirom na navedeno, Sud nalazi da crnogorske vlasti nisu preduzele neophodne mjere da bi izvršile predmetnu presudu. Stoga Sud nalazi da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

90. Sud ponavlja da to što država nije izvršila pravosnažnu presudu koja je donesena u korist oca podnositeljke predstavke i koju je kasnije naslijedila podnositeljka predstavke predstavlja zadiranje u pravo podnositeljke predstavke na mirno uživanje imovine, predviđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1 Protokola br. 1 (v. između ostalog, presudu u predmetu Burdov protiv Rusije, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

91. Iz gore izloženih razloga, u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno zadiranje države u ovom predmetu nije bilo opravdano. Stoga je utvrđeno da je došlo do zasebne povrede člana 1 Protokola br. 1.

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu u predmetu Crnišaniin i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije (Predstavke br. 35835/05, 43548/05, 43569/05 i 36986/06) je dao ocjenu:

"124. Sud je već utvrdio da je Država odgovorna za dugovanja preduzeća sa većinskim društvenim kapitalom (R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu). On ne nalazi razlog da odstupi od ovog stava u konkretnom predmetu pošto su dužnici prve, druge i četvrte podnositeljke predstavki takva preduzeća (vidi stav 96 u gornjem tekstu), a postupak za povraćaj dugovanja do sada traje između godinu dana i pet mjeseci i četiri godine i osam mjeseci, od kada je Srbija 3. marta 2004. godine ratifikovala Konvenciju (period koji je u nadležnosti Suda racione temporis). Organi Srbije, stoga, nisu preduzeli neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše, a nisu dali ni ubedljive razloge za taj propust (vidi R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu). Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije. (b) U pogledu treće podnositeljke predstavke

128. Četvrto, u spisima predmeta ne postoji dokaz da se sporno neizvršenje zaista može pripisati nedostatku sredstava kod dužnika (vidi Preduzeće EVT protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu, stavovi 53 i 54) niti da su sami postupci bili posebno složeni.

130. S obzirom na gore navedeno, Sud nalazi da su organi Srbije propustili da preduzmu neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše u periodu između 3. marta 2004. godine i 18. decembra 2007. godine. Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

U predmetu Jovičić i drugi protiv Srbije (predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 i 75689/11), Evropski sud za ljudska prava je ukazao:

"33. Sud podseća da se izvršenje odluke koju je sud doneo mora smatrati sastavnim delom „suđenja“ za potrebe člana 6. (videti Hornsby protiv Grčke, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-II). Iako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati u posebnim okolnostima, ono ne sme biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 6. stav 1. (videti Burdov protiv Rusije, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, stav 35, i Teteriny protiv Rusije, broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine).

34. Osim toga, u kontekstu imovinskih pitanja, ako podnosilac predstavke nije u stanju da postigne izvršenje presude u njegovu korist na vreme, to predstavlja mešanje u pravo na mirno uživanje imovine, kako je utvrđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju. Bez obzira da li je dužnik privatno lice ili lice pod upravom države, na državi je da preduzme sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu sudsku presudu, i da time osigura delotvorno učešće svog celog aparata (videti, uz odgovarajuće izmene, Pini i drugi protiv Rumunije, br. 78028/01 i 78030/01, st. 174-189, ECHR 2004-V; Hornsby, citirana u gornjem tekstu, stav 41; i R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 108.). U kontekstu društvenih preduzeća, period neizvršenja ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršenja, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak (videti, između ostalog, R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 115.).

35. U slučaju izvršenja pravosnažne sudske odluke donete protiv privatnog lica, država nije, prema opštem pravilu, neposredno odgovorna za dugove privatnih lica. Njene obaveze prema članu 6. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1 ograničene su na obezbeđenje neophodne pomoći poveriocu u izvršenju odluka suda, na primer, putem izvršnog ili stečajnog postupka (videti, uz odgovarajuće izmene, Kotov protiv Rusije [VV], broj 54522/00, stav 90, 3. april 2012. godine). Kada organi imaju obavezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može, u određenim okolnostima, uključiti odgovornost države

prema članu 6. stav 1. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1 (videti Scollo protiv Italije, presuda od 28. septembra 1995. godine, serija A broj 315-C, stav 44, i Fuklev protiv Ukrajine, broj 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Zadatak Suda u takvim slučajevima je da razmatra da li su mere koje su organi primenili bile odgovarajuće i dovoljne i da li su postupali marljivo kako bi pomogli poveriocu u izvršenju presude (videti Fociac protiv Rumunije, broj 2577/02, stav 70, 3. februar 2005. godine).

36. Kada je reč o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donetih protiv države ili lica koja ne uživaju „dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države“, država nema mogućnost da citira ili nedostatak sopstvenih sredstava ili nemaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (videti R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Štaviše, „činjenica da je država prodala veliki deo svog udela u preduzeću koji je dugovala privatnog licu, ne bi mogla da državu oslobodi obaveze da izmiri dug prema presudi, koji je nastao pre prodaje akcija. Ako država takvu obavezu prenese na novog vlasnika akcija...država mora osigurati da novi vlasnik ispunjava zahteve, koji se podrazumevaju prema članu 6. stav 1. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1, „da pravosnažna, obavezujuća sudska odluka ne ostane neizvršena na štetu stranke“ (videti Solovyev protiv Ukrajine, broj 4878/04, stav 21, 14. decembar 2006. godine). Drugim rečima, država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i nakon njihove privatizacije, pod uslovom da je sudska odluka u pitanju postala pravosnažna kada je preduzeće radilo kao lice pod upravom države (videti Marinković, citirana u gornjem tekstu, stav 39). Država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom, čak i kada je preduzeće radilo kao privatno lice kada je neizvršena sudska odluka postala pravosnažna ako je privatizacija u pitanju kasnije poništena (isto).

Evropski sud za ljudska prava je u predmetu Burdov protiv Rusije (br. 2) (Aplikacija br. 33509/04), od 15. januar 2009. godine, naveo:

"65. Pravo na sud iz člana 6 bilo bi iluzorno ukoliko bi domaći pravni sistem bilo koje države ugovornice omogućio da konačna, obavezujuća presuda ostane nedjelotvorna na štetu jedne od stranaka. Stoga izvršenje presude bilo kojeg suda mora biti smatrano sastavnim dijelom "sudeња" u smislu člana 6 (vidjeti Hornsby protiv Grčke, 19. mart 1997., stav 40, Izveštaj o presudama i odlukama 1997-II). 66. Prema tome, nerazumno dugo odlaganje izvršenja obavezujuće presude može predstavljati kršenje Konvencije (vidjeti Burdov protiv Rusije, br. 59498/00, ECHR 2002-III). Neopravdanost takvog kašnjenja određuje se uzimajući u obzir posebno složenost izvršnog postupka, ponašanje aplikanta i nadležnih vlasti kao i iznosa i prirode naknade koju je sud dosudio (vidjeti Raylyan protiv Rusije, br. 22000/03, stav 31, 15. februar 2007.).

70. Složenost domaćih izvršnih postupaka ili državnog budžetskog sistema ne može osloboditi državu njene obaveze po Konvenciji da svakoj osobi obezbijedi pravo da obavezujuća i izvršna sudska odluka u njenu korist bude izvršena u razumnom roku. Niti se državne vlasti mogu pozvati na nedostatak novčanih ili drugih sredstava (npr. stanova) kao isprike za izbjegavanje plaćanja duga po presudi (vidjeti Burdov, gore citiran, stav 35 i Kukalo protiv Rusije, br. 63995/00, stav 49, 3. novembar 2005.). Na državama ugovornicama je obaveza da organizuju pravni sistem na način da nadležni organi vlasti mogu izvršiti obaveze u ovom pogledu (vidjeti, mutatis mutandis, Comingersoll S.A. protiv Portugala [GC], br. 35382/97, <http://www.advokat-prnjavorac.com> PRESUDA BURDOV PROTIV RUSIJE (BR. 2) 19 stav 24, ECHR 2000-IV i Frydlender protiv Francuske [GC], br. 30979/96, stav 45, ECHR 2000-VII).

86. Na osnovu naprijed navedenog, Sud zaključuje da su odlaganjem izvršenja presuda Gradskog suda Shakhtya od 17. aprila 2003., 4. decembra 2003. i 24. marta 2006. godine vlasti prekršile aplikantovo pravo na sud. Prema tome postoji kršenje člana 6 Konvencije.

87. Budući da obavezujuće i izvršne presude predstavljaju ustanovljeno pravo na plaćanje naknade u aplikantovu korist, što se ima smatrati "imovinom" u smislu odredbi člana 1 Protokola br. 1 (vidjeti Vasilopoulou protiv Grčke, br. 47541/99, stav 22, 21. mart 2002.), odgođenim propuštanjem da postupe po tim presudama vlasti su također prekršile i aplikantovo pravo na mirno uživanje njegove imovine (vidjeti Burdov, naprijed navedeno, stav 41). Dakle, postoji i kršenje člana 1 Protokola br. 1.

88. Imajući u vidu zaključke u stavovima 84-85 gore, Sud zaključuje da u odnosu na izvršenje presuda od 22. maja 2007. i 21. avgusta 2007. nije došlo do kršenja člana 6 i člana 1 Protokola br. 1."

Dovodeći navedene stavove i principe u vezu sa okolnostima konkretnog slučaja, ocjenjujem da su podnosioci ustavne žalbe, na osnovu pravosnažne i izvršne presude Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05,

od 14. aprila 2006. godine, podnijeli, 16. maja 2006. godine, Osnovnom sudu u Podgorici predlog za izvršenje, radi naplate novčanog potraživanja. Osnovni sud u Podgorici je rješenjem I.br. 1801/06, od 5. juna 2006. godine, odredio izvršenje na nepokretnostima izvršnog dužnika upisanih u listovima nepokretnosti *bliže navedeno u izreci rješenja*. Nakon toga, Privredni sud Crne Gore je rješenjem, St.br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine, usvojio predlog povjerioca Ministarstvo finansija - Poreska uprava Crne Gore i otvorio, 19. decembra 2016. godine, stečajni postupak nad stečajnim dužnikom AD "RADOJE DAKIĆ" PODGORICA, pa je pozvao povjerioce da u roku od 30 dana od dana objave Oglasa o otvaranju stečajnog postupka, prijave svoja obezbijedena i neobezbijedena potraživanja. Istim rješenjem pozvani su i dužnici da ispune svoje obaveze prema stečajnoj masi. Određeno je će se prvi sastanak povjerilaca održati 15. februara 2017. godine, sa početkom u 11.00 časova, a ročište za ispitivanje potraživanja 22. februara 2017. godine, u 11.00 časova u Privrednom sudu Crne Gore, kao i to da će se rješenje objaviti na oglasnoj tabli suda 19. decembra 2016. godine.

Imajući u vidu navode podnosioca ustavne žalbe koji su predmet razmatranja u ovoj odluci i okolnosti konkretnog slučaja, zapažam da je nad stečajnim dužnikom AD "RADOJE DAKIĆ" Podgorica otvoren stečajni postupak. Iz odgovora Privrednog suda Crne Gore proizilazi da je okončan postupak prijave potraživanja i da je stečajni upravnik sačinio Listu utvrđenih i osporenih potraživanja, koja je usvojena kao konačna na ročištu, od 28. novembra 2017. godine. 29. decembra 2017. godine, objavljen je prvi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika, na koji nije bilo zainteresovanih ponuđača. Drugi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika raspisan je, 23. maja 2018. godine, i dostavljena je jedna ponuda za kupovinu dijela imovine stečajnog dužnika od strane Uprave za imovinu Crne Gore i stečajni upravnik je obzirom da je dostavljena ponuda ispunjavala sve kriterijume prihvatio predmetnu ponudu; da je na trećem oglasu za prodaju imovine stečajnog dužnika prispjela jedna ponuda za kupovinu dijela imovine stečajnog dužnika od strane "Zetogradnja" DOO Podgorica, koja ponuda je prihvaćena odlukom stečajnog upravnika, od 8. oktobra 2018. godine; da će se povjerioci koji su prijavili svoje potraživanje u postupku namiriti nakon što se izvrši prodaja imovine stečajnog dužnika i formira stečajna masa, odnosno ukoliko bude sredstava iz stečajne mase za namirenje povjerilaca, a što je sve u skladu sa odredbama Zakona o stečaju. Navedeno je da su do sada raspisana tri oglasa, dio imovine je već prodat, dok će se za ostalu imovinu oglas raspisati u skladu sa rokovima i na način kako je to zakonom propisano.

Shodno navedenom, dovodeći okolnosti konkretnog slučaja u vezu sa praksom i standardima Evropskog suda, ocjenjujem da podnosioci od 2006. godine nijesu u mogućnosti da realizuju svoja potraživanja iz radnog odnosa koja su utvrđena pravosnažnom i izvršnom presudom u postupcima izvršnom i stečajnom koji su po Zakonu hitni i od velikog značaja za podnosiocce. S tim u vezi, podsjećam da je Evropski sud u više svojih odluka, u sličnim situacijama utvrdio povredu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi, odluke Evropskog suda, *R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije* (br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, 15. januar 2008. godine), *Marinković protiv Srbije*, broj 5353/11, 22. oktobar 2013. godine), zbog činjenice da javne vlasti nijesu ispunile svoju pozitivnu obavezu i preduzele neophodne mjere kako bi se izvršile pravosnažne presude podnosioca predstavki.

Ocjenjujem da, imajući u vidu standarde Evropskog suda, javna vlast ima pozitivnu obavezu da omogućiti efikasno i djelotvorno izvršenje sudskih presuda bez obzira da li je izvršenik pod upravom državne vlasti ili privatno lice, ali pri tome u slučaju da je izvršenik pod upravom države, javna vlast je direktno odgovorna za dugovanja preduzeća kojim upravlja. U odnosu na ovo pitanje zapažam da stečajni dužnik spada u kategoriju subjekata za čije je obaveze javna vlast direktno odgovorna, jer se u navedenim okolnostima može zaključiti da je stečajni dužnik subjekt koji ne uživa „dovoljnu institucionalnu i poslovnu nezavisnost od države“. Kada je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donesenih protiv države ili subjekata koji ne uživaju „dovoljnu institucionalnu i poslovnu nezavisnost od države“, nedostatak vlastitih sredstava ili neimaštinu dužnika država ne može navoditi kao opravdanje za neizvršenje tih odluka (vidjeti *Kačapor i dr. protiv Srbije*, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Naime, u takvim slučajevima država je direktno odgovorna za dugovanja preduzeća kojim upravlja, bez obzira na činjenicu da li je preduzeće koje je u pitanju u nekom trenutku poslovalo kao privatno preduzeće (vidjeti, *Anđelić i drugi podnosioci predstavki protiv Srbije* [Komitet], br. 57611/10 i 166 drugih predstavki, stav 32, 28. maj 2013. godine).

Ocjenjujem da postoji i pozitivna obaveza Vlade Crne Gore (kao nadležnog organa javne vlasti) prema podnosiocima, prema relevantnoj praksi Evropskog suda, da omogući da ostvare svoja potraživanja iz pravosnažne odluke koja su prijavili u predmetnom stečajnom postupku koji još uvijek nije okončan.

Imajući u vidu sve navedeno, uprkos posebnim okolnostima navedenim u odgovoru Privrednog suda Crne Gore zbog kojih nije okončan predmetni stečajni postupak, koje, i po mišljenju Ustavnog suda, objektivno utiče na dužinu trajanja predmetnog postupka, smatram da, u svjetlu pozitivne obaveze javne vlasti treba da preduzimaju efektivne mjere radi izvršenja pravosnažnih presuda (utvrđene u citiranim presudama Evropskog suda i ovom izdvojenom mišljenju), u okolnostima konkretnog slučaja u kojima imaoci pravosnažne sudske odluke dugi niz godina nijesu u mogućnosti da realizuju svoja potraživanja iz radnog odnosa. Shodno tome, zaključujem da je u konkretnom slučaju došlo do povrede prava na pravično suđenje iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u odnosu na pravo na izvršenje pravosnažne sudske odluke.

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je u predmetu R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije (Predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) naveo:

"117. Podnositeljke predstavki su se dalje žalile da je država povredila njihovo pravo na mirno uživanje imovine, koje se garantuje članom 1 Protokola br. 1, koji predviđa sledeće:

"Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu sa opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni."

(...)

118. Sud primećuje da su ove pritužbe povezane sa pritužbama koje su razmatrane u prethodnom tekstu pa one, isto tako, moraju biti proglašene prihvatljivim.

(...)

119. Sud podseća da propust države da izvrši pravosnažne presude donete u korist podnositeljki predstavki predstavlja mešanje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, kako je predviđeno prvom rečenicom prvog stava člana 1 Protokola br. 1 (videti, među mnogim drugim autoritetima, Burdov protiv Rusije, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

120. Iz gore iznetih razloga u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno mešanje nije bilo opravdano u posebnim okolnostima predmetnog slučaja. Prema tome, došlo je do posebne povrede člana 1 Protokola br. 1."

- Član 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opšte prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uslovima. Treće pravilo, sadržano u stavu 2. ovog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom. Ova tri pravila nijesu različita, u smislu da nijesu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i treba da budu tumačena u svijetlu opšteg principa izraženog u prvom pravilu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lonnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A, broj 52, stav 61).

Imajući u vidu navedeno, ocjenjujem da je, u konkretnom slučaju, došlo i do miješanja u pravo podnosilaca na imovinu, jer se radi o potraživanjima priznatim izvršnom odlukom. Smatram da je predmetno miješanje neproporcionalno, imajući u vidu da se te odluke ne izvršavaju od 2006. godine, te naročito činjenicu da se radi o potraživanjima iz radnog odnosa. S obzirom na to da predmetni stečajni postupak zbog svoje složenosti i objektivnih okolnosti ni nakon 12 godina nije okončan, proizlazi da je na taj način došlo do miješanja u imovinu podnosilaca zbog nemogućnosti da od stečajnog dužnika naplate svoja potraživanja.

Stoga, cijenim da je u konkretnom slučaju došlo i do povrede prava podnosilaca na imovinu iz člana 58. Ustava i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju.

U ustavnoj žalbi podnosioci ukazuju na odluku Evropskog suda za ljudska prava *Šćepović protiv Crne Gore*, broj 14561/08, od 24. januara 2017. godine i *Mijanović protiv Crne Gore* 19580/06 od 17. septembra 2013. godine, u kojima je Evropski sud ustanovio praksu u slučaju kršenja navedenih ustavnih i konvencijskih prava

Kao što sam već naveo, Evropski sud je u predmetu *Mijanović protiv Crne Gore* (citiran broj odluke u prethodnim tačkama odluke) našao da crnogorske vlasti nijesu preduzele neophodne mjere da bi izvršile predmetnu presudu, te da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije i u tom predmetu je Sud ponovio da to što država nije izvršila pravosnažnu presudu predstavlja zadiranje u pravo podnositeljke predstavke na mirno uživanje imovine, predviđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1 Protokola br. 1.

U predmetu *Šćepović protiv Crne Gore* (predstavka br. 14561/08) je postignut dogovor o poravnanju, 1. decembra 2016. godine, kao i isplata po pravosnažnoj presudi, P.br. 688/97, od 19. novembra 1997. godine. Postupak izvršenja po postignutom poravnanju je završen 1. marta 2017. godine, isplatom dosuđene pravične naknade i isplatom dosuđenog iznosa po nacionalnoj pravosnažnoj i izvršnoj presudi sa pripadajućim kamatama.

Odredba člana 9. Ustava Crne Gore, glasi: "Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva." Stoga ću u ovom izdvojenom mišljenju, pored standarda prava na izvršenja pravosnažnih sudskih odluka, analizirati i pitanja implementacije presuda Evropskog suda za ljudska prava u domaćoj sudskoj praksi, kao opšte obaveze države Crne Gore da se povinuje konačnoj odluci Evropskog suda za ljudska prava, u svakom predmetu u kojem je stranka.

Pravna obaveznost konačnih presuda Evropskog suda, proizilazi iz odredbe člana 46. stav 1. Evropske konvencije, koji propisuje da se: "Visoke strane ugovornice obavezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke". Slijedom navedenog, izvršenje presuda Evropskog suda u kojima je utvrđena povreda Konvencije treba razumjeti u prvom redu kao izvršenje međunarodne ugovorne obaveze, koju je Država Crna Gora, kao ugovorna stranka prihvatila ratifikacijom Konvencije (3. marta 2004. godine) i priznavanjem jurisdikcije Evropskog suda u svim predmetima koji se tiču tumačenja i primjene Konvencije. Slično je stanovište već navedeno u presudi Evropskog suda u predmetu *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 18. januara 1978. godine, zahtjev br. 5310/71):

"154. ... Presude Suda zapravo služe ne samo da se riješe oni slučajevi koji su podneseni pred Sud, već, puno šire, da razlože (*elucidate*), očuvaju i razviju pravila koja je ustanovila Konvencija, na taj način doprinoseći pridržavanju obaveza koje su države prihatile kao ugovorne stranke (...)"

Imajući u vidu činjenice i okolnosti konkretnog predmeta u smislu relevantne prakse Evropskog suda, proizilazi pozitivna obaveza Vlade Crne Gore prema podnosiocima kao imaocima pravosnažne sudske odluke da im omogući namirenje njihovih potraživanja.

Odredbom člana 151. stav 3. Ustava, propisano je da je Odluka Ustavnog suda obavezna i izvršna, dok je odredbama člana 3. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, obavezan svako da poštuje odluke Ustavnog suda, te da su stavovi o određenim pitanjima izraženi u odlukama Ustavnog suda obavezujući za sve državne organe, organe državne uprave (...) i druge subjekte koji vrše javna ovlašćenja, dok je odredbom člana 52 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore propisano da su državni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravna lica i drugi subjekti koji vrše javna ovlašćenja dužni da, u okviru svoje nadležnosti, izvršavaju odluke Ustavnog suda a njihovo izvršenje, kad je to potrebno, obezbjeđuje Vlada Crne Gore. Ustavni sud može u odluci odrediti rok i način izvršenja odluke, kao i organ koji je dužan da je izvrši. Organ koji je dužan da izvrši odluku Ustavnog suda dužan je nakon isteka roka iz stava 2 ovog člana da dostavi izvještaj Ustavnom sudu o izvršenju odluke Ustavnog suda.

Shodno navedenim odredbama, smatram da je Ustavni sud Crne Gore trebao da naloži Vladi Crne Gore da podnosiocima ustavne žalbe isplati iznose navedene u *pravosnažnoj i izvršnoj presudi Osnovnog suda u Podgorici*, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine, u vremenskom roku od 12 mjeseci i da obaveže Vladu Crne Gore da dostavi ovom sudu izvještaj o izvršenju odluke. Na ovaj način, definišem razuman vremenski period u kojem je moguće izvršiti sve neophodne procedure kako bi se iznos koji je potrebno isplatiti uvrstio u Budžet za narednu godinu i realizovao.

Polazeći od navedenog, zaključujem da je podnosiocima, zbog nemogućnosti da realizuju izvršenje pravosnažne sudske odluke, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te pravo svojine (imovine) iz člana 58. Ustava i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju, tako da Vlada ima pozitivnu obavezu da osigura adekvatne mehanizme koji će omogućiti da podnosioci naplate svoja potraživanja priznata pravosnažnom sudskom odlukom.

U III br. 296/17
17 . jul 2019. godine

Ustavni sud Crne Gore
Sudija Ustavnog suda Crne Gore,
Miodrag Iličković, s.r.

Odluka Ustavnog suda Crne Gore kojom se usvaja ustavna žalba i utvrđuje povreda prava na pravično suđenje iz odredaba člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i prava svojine (imovine) iz odredaba člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju, zbog neizvršenja pravosnažnog i izvršnog sudskog poravnanja Osnovnog suda u Podgorici, Rs.br.1/06, od 16. februara 2006. godine i presude Višeg suda u Podgorici, Gž.br.2149/10, od 13. maja 2010. godine.

Nalaže se Vladi Crne Gore - Ministarstvu finansija da svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu preduzeća "Radoje Dakić" AD u stečaju iz Podgorice, Cetinjski put bb isplati naknadu u neoporezivom iznosu od EUR 2.000,00 (dvije hiljade eura) na ime pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava iz odredaba člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i troškova u vezi sa sprovedenim postupcima, u roku od 6 (šest) mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u "Službenom listu Crne Gore".

Nalaže se Privrednom sudu Crne Gore da iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku, u skladu sa Zakonom o stečaju, svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu obezbijedi najveći mogući stepen namirenja sredstava onoga što im je dosuđeno sudskim poravnanjem Osnovnog suda u Podgorici, Rs.br.1/06, od 16. februara 2006. godine i presudom Višeg suda u Podgorici, Gž.br.2149/10, od 13. maja 2010. godine, koja se odnosila na isplatu pripadajuće kamate na iznos utvrđen poravnanjem, da obavještava Ustavni sud o svakoj relevantnoj činjenici u vezi stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju iz Podgorice, koja utiče ili bi mogla uticati na namirenje podnosioca ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca i da nakon završenog stečajnog postupka dostavi Ustavnom sudu pisani izvještaj sa podacima o novčanim iznosima o datumu i načinu njihove isplate, koji su u stečajnom postupku isplaćeni svakom pojedinom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu.

Ustavni sud će ovaj ustavnosudski postupak nastaviti nakon završenog stečajnog postupka, ukoliko nadležni organ iz tačke IV izreke ove odluke ne izvrši svoje obaveze.

Ustavni sud Crne Gore, u sastavu predsjednika Dragoljuba Draškovića i sudije - Milorad Gogić, Miodrag Iličković, Desanka Lopičić, Mevlida Muratović, Hamdija Šarkinović i Budimir Šćepanović na osnovu odredaba člana 149. stav 1. tačka 3. Ustava Crne Gore, člana 48. tačka 3, člana 52. i člana 76. stav 3. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore (»Službeni list Crne Gore«, br. 11/15), na sjednici od 25. juna 2019. godine, većinom glasova, donio je

ODLUKU

I - Usvaja se ustavna žalba.

II - Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz odredaba člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i prava svojine (imovine) iz odredaba člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju, zbog neizvršenja pravosnažnog i izvršnog sudskog poravnanja Osnovnog suda u Podgorici, Rs.br.1/06, od 16. februara 2006. godine i presude Višeg suda u Podgorici, Gž.br.2149/10, od 13. maja 2010. godine.

III - Nalaže se Vladi Crne Gore - Ministarstvu finansija da svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu preduzeća "Radoje Dakić" AD u stečaju iz Podgorice, Cetinjski put bb isplati naknadu u neoporezivom iznosu od EUR 2.000,00 (dvije hiljade eura) na ime pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava iz odredaba člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i troškova u vezi sa sprovedenim postupcima, u roku od 6 (šest) mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u "Službenom listu Crne Gore".

IV - Nalaže se Privrednom sudu Crne Gore da iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku, u skladu sa Zakonom o stečaju, svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu obezbijedi najveći mogući stepen namirenja sredstava onoga što im je dosuđeno sudskim poravnanjem Osnovnog suda u Podgorici, Rs.br.1/06, od 16. februara 2006. godine i presudom Višeg suda u Podgorici, Gž.br.2149/10, od 13. maja 2010. godine, koja

se odnosila na isplatu pripadajuće kamate na iznos utvrđen poravnanjem, da obavještava Ustavni sud o svakoj relevantnoj činjenici u vezi stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju iz Podgorice, koja utiče ili bi mogla uticati na namirenje podnosioca ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca i da nakon završenog stečajnog postupka dostavi Ustavnom sudu pisani izvještaj sa podacima o novčanim iznosima o datumu i načinu njihove isplate, koji su u stečajnom postupku isplaćeni svakom pojedinom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu.

V - Ustavni sud će ovaj ustavnosudski postupak nastaviti nakon završenog stečajnog postupka, ukoliko nadležni organ iz tačke IV izreke ove odluke ne izvrši svoje obaveze.

VI - Ova odluka objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu podnijeli su Radojica Dedić, Olga Pejović, Veselinka Asanović i Darka Dobrašinović, svi iz Podgorice, koje u ovom ustavno-sudskom postupku zastupa Advokatska kancelarija "Prelević" OD Podgorica – ovlašćeno lice Dragan Prelević, advokat iz Podgorice. Imena i lični podaci podnosioca ustavne žalbe navedeni su u prilogu i sačinjavaju sastavni dio ove odluke. Ustavna žalba podnesena je zbog neizvršenja sudskog poravnanja Osnovnog suda u Podgorici, Rs.br.1/06, od 16. februara 2006. godine, kojim je izvršnom dužniku preduzeću „Radoje Dakić“ AD Podgorica utvrđena obaveza da na ime neisplaćene razlike između isplaćenih i zagarantovanih zarada za period od 1. januara 1997. godine do 1. juna 2003. godine, isplati ukupan iznos od 3.489.433,00€ i presude Višeg suda u Podgorici, Gž.br.2149/10, od 13. maja 2010. godine, radi isplate pripadajuće kamate na iznos utvrđen poravnanjem Rs.br.1/06. Na osnovu navedenih sudskih odluka, kao izvršnih isprava, Osnovni sud u Podgorici donio je rješenja o izvršenju i to: I.br.1284/06, od 17. aprila 2006. godine, na osnovu izvršne isprave sudskog poravnanja zaključenog 16. februara 2006. godine i I.br.3540/11, od 12. juna 2011. godine, na osnovu izvršne isprave - pravosnažne presude Višeg suda u Podgorici, donesene 13. maja 2010. godine. Istim rješenjem je naloženo da će se izvršenje ovog rješenja sprovesti pristupanjem izvršenju određenom rješenjem ovog suda I.br.1284/06, od 17. aprila 2006. godine, odnosno rješenjem I.br.875/06, od 13. juna 2008. godine i namirenjem izvršnih povjerilaca iz iznosa dobijenog prodajom sporne nepokretnosti.

1.1. Budući da do dana podnošenja ustavne žalbe navedene odluke nijesu izvršene, podnosioci smatraju da je došlo do povrede prava iz odredaba čl.32. i čl.58. Ustava, te odredaba člana 6. stav 1. Evropske konvencije i člana 1. Protokola broj 1. uz Konvenciju.

2. Ustavni sud, saglasno odredbi člana 149. stav 1. tačka 3. Ustava Crne Gore, odlučuje o ustavnoj žalbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda zajemčenih Ustavom nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava. Prema odredbi člana 68. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore,ustavna žalba može se podnijeti protiv pojedinačnog akta, radnje ili nepostupanja državnog organa (...), ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja. U stavu 2 istog člana, propisano je da se ustavna žalba može podnijeti nakon iscrpljivanja djelotvornih pravnih sredstava, koja podrazumijevaju da je podnosilac ustavne žalbe u postupku iskoristio sva pravna sredstva na koja je imao pravo u skladu sa zakonom, uključujući i djelotvorna i vanredna pravna sredstva i druga posebna pravna sredstva koja mogu dovesti do izmjene pojedinačnog akta u korist podnosioca ustavne žalbe, odnosno do prestanka ili ispravljanja radnje, odnosno prekida nepostupanja državnog organa (...) ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja.

2.1. U toku postupka pružanja ustavnosudske zaštite, povodom ispitivanja osnovanosti žalbe, u granicama istaknutog zahtjeva, Ustavni sud utvrđuje da li je podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno njegovo Ustavom zajamčeno pravo ili sloboda.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

3. U sprovedenom postupku, uvidom u cjelokupnu dostavljenu dokumentaciju, Ustavni sud je utvrdio sledeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavno-sudskom predmetu:

3.1. Preduzeće "Radoje Dakić" iz Podgorice, Cetinjski put bb, (mat.br.02014092) je akcionarsko društvo koje se sastoji od državnog kapitala. Država Crna Gora je većinski vlasnik kapitala "Radoje Dakić" AD Podgorica od 50.579%, koja struktura državnog kapitala je sljedeća: Država sa učešćem 11,9680%, Fond za razvoj Crne Gore

sa učešćem od 0,0001%, Fond penzijsko-invalidskog osiguranja, sa učešćem od 14,9379%, Vlada Crne Gore, sa učešćem od 18.6943%, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, sa učešćem od 4,9793%.

3.2. Osnovni sud u Podgorici je u predmetnom periodu donio presudu, odnosno poravnanje (koje su bliže predstavljeni u stavu II izreke ove odluke), a kojima je obavezan tuženi i to; sudskim poravnanjem da na ime neisplaćene razlike između isplaćenih i zagarantovanih zarada za period od 1. januara 1997. godine do 1. juna 2003. godine, isplati ukupan iznos od 3.489.433,00€, podnosiocima ustavne žalbe: Radojici Dedić iznos od 28.328,00€, Olgi Pejović iznos od 18.268,00€, Veselinki Asanović iznos od 21.180,00€ i Darki Dobrašinović iznos od 28.128,00€, a pravosnažnom presudom pripadajuću zateznu kamatu na prethodno dosuđene iznose utvrđene poravnanjem i to počev od 24. februara 2006. godine do isplate.

3.3. Osnovni sud u Podgorici je na zapisniku od 16. februara 2006. godine, u predmetu predlagača Ljiljane Lasice i dr. (među kojima se nalaze i podnosioci ustavne žalbe) i protivnika predlagača "Fabrika transmisija" DOO Podgorica, zaključio poravnanje, kojim je obavezao (AD "Radoje Dakić" Podgorica) da predlagačima - podnosiocima žalbe na ime razlike između isplaćenih garantovanih zarada i pripadajuće cijene rada za period od 1. januara 1997. do 1. juna 2003. godine, isplati tražene iznose, a koji su bliže predstavljeni u navedenom zapisniku, a sve prednje u roku od 8 dana od dana potpisivanja predmetnog poravnanja.

3.3.1. Presudom Višeg suda u Podgorici, Gž.br.2149/10, od 13. maja 2010. godine, preinačena je presuda Osnovnog suda u Podgorici, P.br.2030/08, od 26. februara 2010. godine, i obavezan tuženi (AD "Radoje Dakić" Podgorica) da tužiocima (među kojima se nalaze i podnosioci ustavne žalbe) zbog docnje u isplati duga po osnovu zaključenih poravnanja isplati zateznu kamatu počev od 24. februara 2006 do isplate, a kako je to bliže predstavljeno izrekom navedene presude.

3.3.2. Osnovni sud u Podgorici je, 17. aprila 2006. godine, donio rješenje, l.br. 1284/06, kojim je na osnovu izvršne isprave - poravnanja zaključenog 16. februara 2006. godine u predmetu Rs.br.1/06, a po predlogu izvršnih povjerilaca (podnosilaca), radi naplate glavnog duga, troškova obezbjeđenja i troškova izvršenja, odredio izvršenje na nepokretnostima izvršnog dužnika (AD "Radoje Dakić" Podgorica) upisanih u listovima nepokretnosti br. 184 i 4346 KO Podgorica I na: PJ Podgorica na: (...) upisom ovog rješenja kod Uprave za nekretnine, utvrđenjem vrijednosti nepokretnosti, prodajom nepokretnosti i namirenjem izvršnih povjerilaca iz iznosa dobijenog prodajom. Istim rješenjem je naloženo Upravi za nekretnine RCG - PJ Podgorica da evidentira ovu odluku u javnu knjigu.

3.3.3. Rješenjem Osnovnog suda u Podgorici, l.br. 3540/11 od 13. juna 2011. godine na osnovu izvršne isprave – presude Višeg suda u Podgorici, Gž.br. 2419/10, od 13. maja 2010. godine, a po predlogu izvršnih povjerilaca (podnosilaca), radi naplate zatezne kamate na iznos glavnog duga od 3.489.433,00 eura – počev od 24. februara 2006. godine do konačne isplate, zatim dodatnih parničnih troškova i troškova predmetnog izvršenja, određeno je izvršenje na nepokretnostima izvršnog dužnika (AD "Radoje Dakić" Podgorica) upisanih u listovima nepokretnosti br. 4346. KO Podgorica I. Istim rješenjem je naloženo da će se izvršenje ovoga rješenja sprovesti pristupanjem izvršenju određenom rješenjem ovog suda l.br. 1284/06, od 17. aprila 2006. godine, odnosno rješenjem l.br. 875/06, od 13. juna 2008. godine i namirenjem izvršnih povjerilaca iz iznosa dobijenog prodajom ove nepokretnosti.

3.3.4. Zaključkom Osnovnog suda u Podgorici l.br.875/06 od 29. septembra 2008. godine utvrđeno je da na dan procjene, tržišna vrijednost nekretnina koje su predmet izvršenja iznosi 52.923.342,76€.

4. Po predstavci br. 19580/06 od 4. maja 2006. godine Borislava Mijanovića, Evropski sud za ljudska prava donio je 17. septembra 2013. godine presudu *Mijanović protiv Crne Gore* (konačna 17. decembra 2013. godine), koja je za sada prva i jedina presuda Evropskog suda vezana za potraživanja od tuženika/izvršnog dužnika "Radoje Dakić", ali koja nije istovrsna predmetima koje Ustavni sud razmatra u ovom ustavno sudskom postupku. Predmet *Mijanović* odnosio se na potraživanje naknade radi ostvarivanja prava po osnovu intelektualne svojine, odnosno prava po osnovu inovacije, a ne na zahtjev za naknadu neisplaćenih zarada, na šta se odnose presude i zaključeno sudsko poravnanje Osnovnog suda u Podgorici, koje su predmet ustavne žalbe. Međutim, s aspekta zaštite ustavnih i kovnencijskih prava, problem je isti (neizvršenje pravosnažne i izvršne presude).

4.1. Evropski sud je u predmetu *Mijanović* utvrdio sljedeće činjenice: dana 24. septembra 2003. godine Osnovni sud u Podgorici presudio je u korist podnosioca predstavke i naložio tuženiku/izvršnom dužniku "Radoje Dakić" AD Podgorica da plati 159.879,33€ i zakonske kamate, te 6.216,26€ za pravne troškove. Dana 6. jula

2004. godine Viši sud u Podgorici potvrdio je ovu presudu, a dana 27. decembra 2005. godine Vrhovni sud odbacio je zahtjev za reviziju koji je predao izvršni dužnik. Dana 24. septembra 2004. godine na zahtjev podnosioca predstavke, Osnovni sud u Podgorici izdao je rješenje o izvršenju putem prenosa sredstava na račun u banci. Dana 4. maja 2009. godine podnosilac predstavke predao je novi zahtjev za izvršenje, po članu 30. Zakona o izvršenju, u kome je predložio da predmetna presuda bude izvršena prodajom nepokretne imovine dužnika. 15 jula 2009. godine doneseno je rješenje o izvršenju. U spisima nema dokaza da su domaći organi napravili bilo kakav pokušaj da izvrše ovo rješenje. Podnosilac predstavke žalio se na neizvršenje presude koja je donesena u njegovu korist i na povredu njegovih imovinskih prava koja je time počinjena.

4.2. Evropski sud je u tom slučaju utvrdio povredu prava iz odredaba člana 6. stav 1. i člana 1. Protokola broj 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima, koja se povreda odnosi na pozitivnu obavezu države da preduzme sve neophodne mjere kako bi se izvršila pravosnažana i izvršna sudska presuda, kao i na pravo podnosioca na nesmetano (mimo) uživanje njegove imovine (nakon smrti podnosioca, to se pravo prenijelo na njegovu naslednicu).

4.3. Evropski sud je u presudi ponovio "da je najprikladniji oblik zadovoljenja za povredu člana 6. obezbijediti da se podnosioci predstavke dovedu što je moguće više u položaj u kojem bi bili da nijesu zanemareni uslovi propisani članom 6. Konvencije. Sud nalazi da se taj princip odnosi i na ovaj predmet, s obzirom na to da je utvrđena povreda. Stoga Sud smatra da Vlada treba da plati podnositeljki predstavke, na ime materijalne štete, ono što su joj dosudili domaći sudovi, uključujući i zakonske kamate i pravne troškove koji su u toj preudi navedeni (v.mutatis matandis, *Pejaković i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, br. 337/04, 36022/04 I 45219/04, stavovi 31-32, 18. decembar 2007. godine).

5. Zaključkom Osnovnog suda u Podgorici, I.br.875/06, od 20. marta 2015. godine, izvršeno je namirenje troškova izvršnog postupka u iznosu od 622.500,00 € dobijenog prodajom nepokretnosti izvršnog dužnika "Radoje Dakić" AD Podgorica iz lista nepokretnosti br. 4339 KO Podgorica I-kat. parcele br.1503/12, zgrade br.1, poslovne zgrade u privredi, površine 19151m², obračunatih zaključno sa danom 24. novembra 2014. godine.

6. Evropski sud je donio 24. januara 2017. godine, ispravljenu odluku po predstavki br. 14561/08 *Miličko Šćepović protiv Crne Gore* i 2 druge predstavke, kojom je obuhvaćeno ukupno 7 podnosilaca predstavki, od toga 5 podnosilaca u predstavki br. 15577/10 od 9. marta 2010. godine, i to: Dragomir Bulatović (rođen 19. septembra 1946. godine), Veselin Rešetar (rođen 25. februara 1944. godine), Dejan Šabeljić (rođen 30. maja 1962. godine), Miodrag Lekić (rođen 30. maja 1950. godine) i Rajko Bulatović (rođen 15. decembra 1958. godine).

6.1. U toj ispravljenoj odluci Evropski sud je utvrdio da je u period između 18. marta i 14. juna 2016. godine primio izjave o mirnom rješavanju koje su potpisale Vlada Crne Gore i podnosioci predstavki, a prema kojima podnosioci predstavki izražavaju svoju saglasnost da se odriču bilo kakvih daljih potraživanja prema Crnoj Gori u pogledu činjenica koje su dovele do tih predstavki protiv obaveze Vlade da svakom podnosiocu isplati iznos od 2,000€ (dvije hiljade eura) koji će biti oslobođen od poreza, čime se pokrivaju nematerijalna šteta, kao i troškovi i izdaci. Strane su se dalje saglasile da će Vlada, u toku datog perioda od tri mjeseca, iz svojih sredstava platiti iznose koji su dodijeljeni kroz odluke domaćih sudova, osim bilo kog iznosa koji je na osnovu datih odluka već uplaćen, a uvećan za troškove izvršnih postupaka koji se vode u zemlji. Date uplate činiće konačnu odluku u slučajevima koji se vode pred Evropskim sudom.

6.2. Po osnovu navedenog poravnanja Država Crna Gora je isplatila Bulatović Dragomiru 45.983,47€, Rešetar Veselinu 48.999,30€, Šabeljić Dejanu 38.851,64€, Lekić Miodragu 50.084,08€ i Bulatović Rajku 43.325,38€.

7. Punomoćnik podnosilaca ustavne žalbe Dragan Prelević, advokat iz Podgorice se zbog nenamirenja potraživanja podnosilaca – bivših radnika "Radoje Dakić" AD Podgorica, obraćao nekoliko puta dopisima predsjednicima Vlade Crne Gore i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore u period od 2009 do 2016. godine. Budući da ti dopisi nijesu pravna sredstva koja se smatraju domaćim pravnim sredstvima u smislu člana 68. stav 2. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore i člana 35. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (np. odluka *Uglešić protiv Hrvatske* od 7. septembra 2000, predstavka br. 50941/99; presuda *Horvat protiv Hrvatske* od 26. jula 2001., predstavka br. 51585/99, stav 47), u ovoj se odluci ti dopisi ne razmatraju.

8. Privredni sud Crne Gore je rješenjem St.br.490/16 od 19. decembra 2016. godine, na predlog povjerioca Ministarstva finansija – Poreska uprava Crne Gore, otvorio stečajni postupak nad stečajnim dužnikom AD "Radoje Dakić" Podgorica, Cetinski put bb (mat.br.02014092).

8.1. U izreci tog rješenja je određeno: da se usvaja predlog povjerioca Ministarstva finansija – Poreska uprava Crne Gore podnijet sudu 22. novembra 2016. godine i otvara 19. decembra 2016. godine stečajni postupak (stav I); da se za stečajne upravnike sa jednakim ovlaštenjima imenuju Ranko Radinović iz Podgorice i Mladen Marković iz Podgorice (stav II); da se povjerioci pozivaju da u roku od 30 dana od dana objavljivanja Oglasa o otvaranju stečajnog postupka, prijave svoja obezbijeđena i neobezbijeđena potraživanja (stav III); da se dužnici pozivaju da ispune svoje obaveze prema stečajnoj masi (stav IV); da će se prvi sastanak povjerilaca održati 15. februara 2017. godine sa početkom u 11,00h, a ročište za ispitivanje potraživanja 22. februara 2017. godine u 11,00h u Privrednom sud Crne Gore, kancelarija br.2 (stav V); da će se rješenje objaviti na oglasnoj table suda 19. decembra 2016. godine (stav VI).

8.2. U obrazloženju tog rješenja je, pored ostalog, navedeno: da je povjerilac Ministarstvo finansija - Poreska uprava Crne Gore 22. novembra 2016. godine, podnijela sudu predlog, kojim je tražila otvaranje stečaja nad privrednim društvom AD "Radoje Dakić" Podgorica, zbog nemogućnosti predlagača kao povjerioca da naplati svoje potraživanje, usled prezaduženosti dužnika. Povjerilac je u svom predlogu naveo da prema službenim podacima i obračunu poreskih obaveza, stečajni dužnik ima dospjeli, a neplaćeni dug po osnovu utvrđenih poreskih obaveza prema predlagaču, u ukupnom iznosu od 10.862.854,84 eura, kao i to da je prema podacima Centralne banke Crne Gore, račun poreskog obveznika u blokadi za 7.175.430,92 eura u periodu od 5.774 dana neprekidno.

8.3. Privredni sud Crne Gore je cijeneći pribavljene dokaze, navode iz podnijetog predloga i navode dužnika i povjerilaca, izvještaj privremenog stečajnog upravnika, našao da je predlog osnovan, i da su ispunjeni zakonski uslovi za otvaranje stečajnog postupka. Za Sud je nesporno da je predlagač podnijetim pisanim predlogom i dokazima uz predlog dokazao činjenicu da ima potraživanja, na osnovu poreskog duga, kao i da prinudna naplata po osnovu poreskog duga do danas nije mogla biti ni započeta, a samim tim ni realizovana, usljed višegodišnje blokade računa stečajnog dužnika, što se zaključuje iz izvještaja privremenog stečajnog upravnika i dokaza provedenih u postupku. Sud je kod prethodno navedenog nesporno utvrdio da je stečajni dužnik u stanju insolventnosti nesposoban da izmiruje svoje obaveze, da su mu poslovni računi u neprekidnoj blokadi duže od 15 godina, da se povjerilac nesumnjivo ne može naplatiti u postupku prinudnog izvršenja, te da su ispunjeni stečajni razlozi iz člana 12. stav 3. tač. 1. i 2. i člana 13. Zakona o stečaju za otvaranje stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom.

8. Rješenjem Apelacionog suda Crne Gore, Pž.br.599/17, od 6. juna 2017. godine potvrđeno je rješenje Privrednog suda Crne Gore, St.br. 490/16 od 19. decembra 2016. godine o otvaranju stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju Podgorica.

9. Rješenjem Privrednog suda Crne Gore, St.br.490/16 od 4. jula 2017. godine, proglašeno je bankrotstvo nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju Podgorica, budući da nije podnijeta izjava od strane stečajnog dužnika o namjeri da izvrši reorganizaciju.

10. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je, u mišljenju broj 01-258-17, od 4. decembra 2017. godine, dao zaključnu ocjenu, u kojoj je, pored ostalog, navedeno: da je na osnovu sprovedenog ispitnog postupka, navoda iz pritužbe, izjašnjenja, dostavljene i pribavljene dokumentacije Zaštitnik utvrdio da je pritužba podnosioca osnovana; da je pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Podgorici, P.br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine, tužiocima priznato pravo potraživanja u ukupnom iznosu od 7.784,182,00 eura, da u izvršnom sudskom postupku - predmetu, I.br. 875/06, od 14. aprila 2006. godine, kao ni kasnijem - stečajnom postupku - predmetu, St.br. 490, od 8. decembra 2016. godine, povjerioci nijesu naplatili svoje potraživanje. Zaštitnik podsjeća da je povodom prijateljskog poravnjenja koje je Država Crna Gora zaključila, po istom osnovu - meritumu - pravosnažnoj presudi P.br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine (I.br.875/06, od 13. juna 2008. godine), Evropski sud za ljudska prava prethodno ocijenio kao dobro ustanovljenu praksu i predmet označio kao WECL (well-established case-law); da WECL predmeti predstavljaju grupu predmeta, gdje je Sud u svojim ranijim odlukama zauzeo čvrste stavove i stvorio praksu u konkretnom pogledu, pa je i u ovoj grupi predmeta naveo da su pitanja, koja se navode u predstavci već obrađena (*Mijanović protiv Crne Gore* predstavka broj

19580/06, od 17. septembra 2013. godine i *Kačapor i ostali protiv Srbije* broj 2269/06, 3041/06, 3043/06, 3045/06, 3045/06, od 15. januara 2008. godine). Zaštitnik je, u konačnom, preporučio Privrednom sudu Crne Gore da u daljem toku stečajnog postupka, u skladu sa rješenjem suda, St.490/16, od 8. decembra 2016. godine, stečajni organi preuzmu sve neophodne mjere kako bi se stečajni postupak blagovremeno okončao i obezbijedilo namirenje potraživanja radnika AD "Radoje Dakić" po pravosnažnim presudama i Vladi Crne Gore da imajući u vidu praksu Evropskog suda za ljudska prava, po pitanju obaveze države u ovim sporovima, preuzme mjere i aktivnosti u cilju izvršenja pravosnažnih odluka iz predmetnih sudskih sporova radnika AD "Radoje Dakić" i da su Privredni sud i Vlada Crne Gore dužni da u roku od 90 dana, od dana prijema ovog mišljenja dostave izvještaj o preduzetim radnjama za izvršenje preporuke.

11. Ustavni sud je, saglasno odredbi člana 33. stav 1. i člana 34. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, zatražio od Vlade Crne Gore, odgovor na navode sadržane u ustavnoj žalbi.

11.1. U dostavljenom odgovoru Vlada je predložila Ustavnom sudu da odbije kao neosnovane ustavne žalbe, a sve shodno izjašnjenju i mišljenju Ministarstva ekonomije, zatim Zaštitnika imovinsko-pravnih interesa CG i Privrednog suda. Navedeno je da su do ovakvog zaključka došli na sjednici od 6. decembra 2018. godine, na kojoj su razmatrali ustavne žalbe, koje su Ustavnom sudu podnijeli Dragan Prelević, advokat iz Podgorice, u ime bivših radnika AD "Radoje Dakić".

11.2. Prema dostupnim podacima, novi oglas za prodaju nepokretnosti stečajnog dužnika u Podgorici i Beogradu po ukupnoj početnoj cijeni od 38,23 miliona eura objavljen je u februaru 2019. godine.

III RELEVANTNE USTAVNE I KONVENCIJSKE ODREDBE

Za odlučivanje u konkretnom predmetu pravno relevantne su slijedeće odredbe:

Mjerodavne odredbe Ustava:

„Član 32.

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.²

Član 58.

Jemči se pravo svojine.

Niko ne može biti lišen ili ograničen prava svojine, osim kada to zahtijeva javni interes, uz pravičnu naknadu“.

Mjerodavne odredbe Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

„Član 6. stav 1.

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona“.

Člana 1. Protokola br. 1. uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

„Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni“.

IV MJERODAVNO PRAVO

Zakon o izvršnom postupku (“Službeni list Republike Crne Gore”, br. 23/04):

„Član 144.

Izvršenje na nepokretnosti sprovodi se upisom rješenje o izvršenju u javnu knjigu, utvrđenjem vrijednosti nepokretnosti, prodajom nepokretnosti i namirenjem izvršnih povjerilaca iz iznosa dobijenog prodajom.“

Zakon o izvršenju i obezbjeđenju (“Službeni list Crne Gore”, br. 36/11):

Ovaj zakon stupio je na snagu 25. septembra 2011. godine i time je ukinut Zakon o izvršnom postupku u skladu sa tim Zakonom. Članovi 6. stav 1. i 14. ovog Zakona odgovaraju u materiji, članovima 4. stav 1. i 14. Zakona o izvršnom postupku iz 2004. godine. U članovima 154-201 navedeni su detalji o izvršenju u odnosu na nepokretnost izvršnog dužnika.

Zakon o stečaju (“Službeni list Crne Gore”, br. 1/11):

“Član 8. stav 1.

Stečajni postupak je hitan”.

Zakon o Ustavnom sud Crne Gore (“Službeni list Crne Gore”, br.11/15):

“Član 3.

Svako je dužan da poštuje odluke Ustavnog suda.

Stavovi o određenim pitanjima izraženi u odlukama Ustavnog suda obavezujući su za sve državne organe, organe državne uprave, organe lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravna lica i druge subjekte koji vrše javne ovlašćenja.

Član 51. stav 2.

U “Službenom listu Crne Gore” može se objaviti odluka po ustavnoj žalbi, odnosno žalbi, kao i rješenje koje je od značaja za zaštitu ustavnosti i zakonitosti. O objavljivanju ovih odluka, odnosno rješenje odlučuje vijeće, odnos Ustavni sud na predlog sudije izvjestioca.

Član 52.

Držabni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravna lica i drugi subjekti koji vrše javne ovlašćenja dužni su da, u okviru svoje nadležnosti, izvršavaju odluke Ustavnog suda a njihovo izvršenje, kada je to potrebno, obezbeđuje Vlada Crne Gore.

Ustavni sud može u odluci odrediti rok i način izvršenja odluke, kao i organ koji je dužan da je izvrši.

Organ koji je dužan da izvrši odluku Ustavnog suda dužan je nakon isteka roka iz stav 2. ovog člana da dostavi izvještaj Ustavnom sudu o izvršenju odluke Ustavnog suda.

Član 76. stav 3.

U slučaju kad je povreda učinjena radnjom ili nepostupanjem državnog organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravnog lica ili drugog subjekta koji vrši javna ovlašćenja, odlukom kojom se usvaja ustavna žalba Ustavni sud zabraniće dalje vršenje radnje odnosno naložiće donošenje akta ili preduzimanje druge odgovarajuće mjere ili radnje kojom se ispravljaju već nastale odnosno otklanjaju buduće štetne posljedice utvrđene povrede ljudskog prava ili slobode zajemčenih Ustavom.”

V OCJENA USTAVNOG SUDA

12. Podnosioci u ustavnoj žalbi ukazuju da pravosnažne odluke navedene u stavu II izreke ove presude (presuda i sudsko poravnanje) Osnovnog suda u Podgorici, do dana podnošenja ustavne žalbe nijesu izvršena, odnosno da oni nijesu uspjeli da namire svoja potraživanja. Smatraju da su, neizvršavanjem navedenog sudskog pravnog akta za period od 10 godine i pravosnažne presude za period od 6 godina od domaćeg suda, onemogućeni u mirnom uživanju svoje imovine, ukazujući da je nad dužnikom AD “Radoje Dakić”, rješenjem Privrednog suda Crne Gore, St.br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine, otvoren stečajni postupak.

12.1. Analizom navoda i razloga istaknutih u ustavnoj žalbi, kao i sadržine prava koja se štite Ustavom, Ustavni sud je razmatrao ustavnu žalbu, sa aspekta odredaba čl. 32. i 58. Ustava (Člana 6. stava 1. Konvencije i člana 1. Protokola I. uz Konvenciju).

12.2. Ustavni sud podsjeća na svoju dosadašnju praksu, podudarnu sa praksom Evropskog suda za Ljudska prava, da se izvršenje sudske odluke mora smatrati sastavnim dijelom pravičnog suđenja u smislu odredbe člana 32. Ustava. (vidjeti *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izvještaji o presudama i odlukama 1997-II). Ustavni sud podsjeća na stavove prema kojima i ako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati posebnim okolnostima, ono ne smije biti tako da ugrozi suštinu prava koja se štiti prema članu 32. Ustava (vidjeti *Budrov protiv Rusije*, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, i *Teteriny protiv Rusije* broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine). Nadalje, u kontekstu stečajnog postupka, period neizvršenja sudske odluke ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršnog postupka, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak protiv izvršenika (vidjeti *Kačapor i dr. protiv Srbije*, br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06).

12.3. Kada je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donesenih protiv države ili lica koja ne uživaju “dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države”, država nema mogućnost da se pozove na nedostatak vlastitih

sredstava ili na nemaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (vidjeti *Kačapor i dr. protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 114*).

12.4. Nadalje, kada organi imaju obavezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može u određenim okolnostima uključiti odgovornost države prema članu 32. Ustava (vidjeti, *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995. godine, Serija A broj 315-C, stav 44, i *Fuklev protiv Ukrajine*, broj 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Zadatak Ustavnog suda u takvim slučajevima je da razmatra da li su mjere koje su organi primijenili bile odgovarajuće i dovoljne i da li su postupali marljivo kako bi pomogli povjerioci u izvršenju presude (vidjeti, *Focias protiv Rumunije*, broj 2577/02, stav 70, 3. februar 2005. godine).

13. U nastavku se citiraju relevantna načela i stavovi Evropskog suda izgrađena u njegovoj sudskoj praksi.

Evropski sud u predmetu *R. Kačapor i drugi protiv Srbije* (predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) ukazuje na sljedeća relevantna načela:

"106. Sud podseća da se izvršenje presude koju je sud doneo, mora smatrati sastavnim delom 'suđenja' prema članu 6 (videti *Hornsby protiv Grčke*, presuda od 19. marta 1997. godine, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-11, str. 510, stav 40).

107. Dalje, kašnjenje u izvršenju presude može se opravdati u posebnim okolnostima. Međutim, to ne sme biti tako da ugrožava suštinu prava zaštićenog prema članu 6 stav 1 Konvencije (videti *Immobiliere Saffi protiv Italije [VV]*, br. 22774/93, stav 74, ECHR 1999-V).

108. Najzad, bez obzira da li je dužnik privatni ili društveni akter, na državi je da preduzme sve neophodne mere da se pravosnažna sudska presuda izvrši, kao i da, pri tome, obezbedi delotvorno učešće njenog celog aparata (videti, *mutatis mutandis*, *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi) i, takođe, *mutatis mutandis*, *Hornsby*, citiran u gornjem tekstu, str. 511, stav 41).

114. Šesto, s obzirom da je utvrđena obaveza države za neizmirene dugove podnositeljki predstavki u konkretnom slučaju, primećuje se da država ne može da navede ni nedostatak sopstvenih sredstava ni nedostatak sredstva kod dužnika kao izgovor za neizvršenje o kome je reč."

Evropski sud je u predmetu *Mijanović protiv Crne Gore* (predstavka br. 19580/06) od 17. septembra 2013. godine dao ocjenu:

"81. Sud podsjeća da član 6 stav 1 Konvencije, između ostalog, štiti sprovođenje pravosnažnih, obavezujućih sudskih odluka, koje, u državama koje prihvataju vladavinu prava, ne mogu da ostanu neoperativne na štetu jedne strane. Shodno tome, izvršenje sudske presude ne može se spriječiti, učiniti nevažećim ili neopravdano odložiti (v. između ostalog, *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-II). Iako kašnjenje u izvršenju presude može biti opravdano u naročitim okolnostima, ono ne može, međutim, biti takvo da se naruši suština prava koje se štiti po članu 6 stav 1 Konvencije (v. presudu u predmetu *Immobiliere Saffi protiv Italije [GC]*, br. 22774/93, stav 74, ECHR 1999-V).

82. Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koji je djelotvoran i u pravu i u praksi (v. presudu u predmetu *Fuklev protiv Ukrajine*, br. 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Bez obzira na to da li je izvršni dužnik privatno lice ili subjekt pod kontrolom države, država je ta koja treba da preduzima sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu presudu suda, i da, pri tome, obezbijedi djelotvorno učešće cijelog svog aparata (v. *mutatis mutandis*, presudu u predmetu *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi)).

83. Što se tiče ovog konkretnog predmeta, Sud konstatuje da, nasuprot tvrdnjama Vlade, izvršni postupak po samoj svojoj prirodi treba da se rješava brzo (v. stavove 32 i 38; i *Comingersoll S.A. protiv Portugala [GC]*, br. 35382/97, stav 23, ECHR 2000-IV). Iako može da se prihvati da su neki izvršni postupci složeniji, Sud ne smatra da je ovaj predmet tako složen da bi to opravdalo dužinu izvršenja.

86. I na kraju, s obzirom na nalaz da država ima odgovornost za dug prema podnositeljki predstave u ovom predmetu, konstatuje se da država ne može kao opravdanje za predmetno neizvršenje da se pozove ni na nedostatak svojih sredstava niti na nemaštinu dužnika (v. *mutatis mutandis*, *R. Kačapor i drugi protiv Srbije*, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 114).

87. S obzirom na navedeno, Sud nalazi da crnogorske vlasti nisu preduzele neophodne mjere da bi izvršile predmetnu presudu. Stoga Sud nalazi da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

90. Sud ponavlja da to što država nije izvršila pravosnažnu presudu koja je donesena u korist oca podnositeljke predstavke i koju je kasnije naslijedila podnositeljka predstavke predstavlja zadiranje u pravo podnositeljke predstavke na mirno uživanje imovine, predviđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1 Protokola br. 1 (v. između ostalog, presudu u predmetu *Burdov protiv Rusije*, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

91. Iz gore izloženih razloga, u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno zadiranje države u ovom predmetu nije bilo opravdano. Stoga je utvrđeno da je došlo do zasebne povrede člana 1 Protokola br. 1."

Evropski sud je u predmetu *Crnišanin i drugi protiv Srbije* (predstavke br. 35835/05, 43548/05, 43569/05 i 36986/06) dao ocjenu:

"124. Sud je već utvrdio da je Država odgovorna za dugovanja preduzeća sa većinskim društvenim kapitalom (R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu). On ne nalazi razlog da odstupa od ovog stava u konkretnom predmetu pošto su dužnici prve, druge i četvrte podnositeljke predstavki takva preduzeća (vidi stav 96 u gornjem tekstu), a postupak za povraćaj dugovanja do sada traje između godinu dana i pet mjeseci i četiri godine i osam mjeseci, od kada je Srbija 3. marta 2004. godine ratifikovala Konvenciju (period koji je u nadležnosti Suda *ratione temporis*). Organi Srbije, stoga, nisu preduzeli neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše, a nisu dali ni ubedljive razloge za taj propust (vidi R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu). Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije, (b) u pogledu treće podnositeljke predstavke

128. Četvrto, u spisima predmeta ne postoji dokaz da se sporno neizvršenje zaista može pripisati nedostatku sredstava kod dužnika (vidi *Preduzeće EVT protiv Srbije*, citiran u gornjem tekstu, stavovi 53 i 54) niti da su sami postupci bili posebno složeni.

130. S obzirom na gore navedeno, Sud nalazi da su organi Srbije propustili da preduzmu neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše u periodu između 3. marta 2004. godine i 18. decembra 2007. godine. Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije."

U predmetu *Jovičić i drugi protiv Srbije* (predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 u 75689/11), Evropski sud je ukazao:

"33. Sud podseća da se izvršenje odluke koju je sud doneo mora smatrati sastavnim delom 'sudeња' za potrebe člana 6. (videti *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-11). Iako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati u posebnim okolnostima, ono ne sme biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 6. stav 1. (videti *Burdov protiv Rusije*, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, stav 35, i *Teteriny protiv Rusije*, broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine).

34. Osim toga, u kontekstu imovinskih pitanja, ako podnosilac predstavke nije u stanju da postigne izvršenje presude u njegovu korist na vreme, to predstavlja mešanje u pravo na mirno uživanje imovine, kako je utvrđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju. Bez obzira da li je dužnik privatno lice ili lice pod upravom države, na državi je da preduzme sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu sudsku presudu, i da time osigura delotvorno učešće svog celog aparata (videti, uz odgovarajuće izmene, *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, st. 174-189, ECHR 2004-V *Hornsby*, citirana u gornjem tekstu, stav 41; i R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 108.). U kontekstu društvenih preduzeća, period neizvršenja ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršenja, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak (videti, između ostalog, R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 115.).

36. Kada je reč o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donetih protiv države ili lica koja ne uživaju 'dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države', država nema mogućnost da se pozove na nedostatak sopstvenih sredstava ili na nemaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (videti R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Štaviše, "činjenica da je država prodala veliki deo svog udela u preduzeću koji je dugovala privatnog licu, ne bi mogla da državu oslobodi obaveze da izmiri dug prema presudi, koji je nastao pre prodaje akcija. Ako država takvu obavezu prenese na novog vlasnika akcija ... država mora osigurati da novi vlasnik ispunjava zahteve, koji se podrazumevaju prema članu 6. stav 1. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1, 'da pravosnažna, obavezujuća sudska odluka ne ostane neizvršena na štetu stranke' (videti *Solovyev protiv Ukrajine*, broj 4878/04, stav 21, 14. decembar 2006. godine). Drugim rečima, država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i nakon njihove privatizacije, pod

uslovom da je sudska odluka u pitanju postala pravosnažna kada je preduzeće radilo kao lice pod upravom države (videti Marinković, citirana u gornjem tekstu, stav 39). Država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom, čak i kada je preduzeće radilo kao privatno lice kada je neizvršena sudska odluka postala pravosnažna ako je privatizacija u pitanju kasnije poništena (isto)."

Evropski sud je u predmetu *Burdov protiv Rusije* (br. 2) (predstavka br. 33509/04) od 15. januara 2009. godine naveo:

"65. Pravo na sud iz člana 6 bilo bi iluzorno ukoliko bi domaći pravni sistem bilo koje države ugovornice omogućio da konačna, obavezujuća presuda ostane nedjelotvorna na štetu jedne od stranaka. Stoga izvršenje presude bilo kojeg suda mora biti smatrano sastavnim dijelom 'sudeња' u smislu člana 6 (vidjeti *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997., stav 40, Izvještaj o presudama i odlukama 1997-11). 66. Prema tome, nerazumno dugo odlaganje izvršenja obavezujuće presude može predstavljati kršenje Konvencije (vidjeti *Burdov protiv Rusije*, br. 59498/00, ECHR 2002-111). Neopravdanost takvog kašnjenja određuje se uzimajući u obzir posebno složenost izvršnog postupka, ponašanje aplikanta i nadležnih vlasti kao i iznosa i prirode naknade koju je sud dosudio (vidjeti *Raylyan protiv Rusije*, br. 22000/03, stav 31, 15. februar 2007.).

70. Složenost domaćih izvršnih postupaka ili državnog budžetskog sistema ne može osloboditi državu njene obaveze po Konvenciji da svakoj osobi obezbijedi pravo da obavezujuća i izvršna sudska odluka u njenu korist bude izvršena u razumnom roku. Niti se državne vlasti mogu pozvati na nedostatak novčanih ili drugih sredstava (npr. stanova) kao isprike za izbjegavanje plaćanja duga po presudi (vidjeti *Burdov*, gore citiran, stav 35 i *Kukalo protiv Rusije*, br. 63995/00, stav 49, 3. novembar 2005.). Na državama ugovornicama je obaveza da organizuju pravni sistem na način da nadležni organi vlasti mogu izvršiti obaveze u ovom pogledu (vidjeti, *mutatis mutandis*, *Comingersoll S.A. protiv Portugala* [GC], br. 35382/97, stav 24, ECHR 2000-IV i *Frydlander protiv Francuske* [GC], br. 30979/96, stav 45, ECHR 2000-VII).

86. Na osnovu naprijed navedenog, Sud zaključuje da su odlaganjem izvršenja presuda Gradskog suda *Shakhtya* od 17. aprila 2003., 4. decembra 2003. i 24. marta 2006. godine vlasti prekršile aplikantovo pravo na sud. Prema tome postoji kršenje člana 6 Konvencije.

87. Budući da obavezujuće i izvršne presude predstavljaju ustanovljeno pravo na plaćanje naknade u aplikantovu korist, što se ima smatrati 'imovinom' u smislu odredbi člana 1 Protokola br. 1 (vidjeti *Vasilopoulou protiv Grčke*, br. 47541/99, stav 22, 21. mart 2002.), odgođenim propuštanjem da postupe po tim presudama vlasti su takođe prekršile i aplikantovo pravo na mirno uživanje njegove imovine (vidjeti *Burdov*, naprijed navedeno, stav 41). Dakle, postoji i kršenje člana 1 Protokola br. 1."

14. Dovodeći navedene stavove i principe u vezu sa okolnostima konkretnog slučaja, Ustavni sud utvrđuje da se u ovom ustavno-sudskom postupku radi o slučaju neizvršenja pravosnažnih i izvršnih sudskih presuda i zaključenog sudskog poravnanja protiv jednog stečajnog dužnika s velikim brojem nominalno određenih povjerilaca, ovdje podnosioca ustavne žalbe, čiji su tužbeni zahtjevi precizno specifikovani u samoj sudskoj presudi. Budući da je stečajni dužnik akcionarsko društvo koje se sastoji od državnog kapitala, Ustavni sud dalje utvrđuje da se država ne može osloboditi odgovornosti ni za propuste i nečinjenja koji su doveli do neizvršenja sudske presude, ni za dugovanja koja stečajni dužnik ima prema podnosiocima ustavne žalbe. Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koji je djelotvoran i u pravu i u praksi i dužna je da preduzme sve neophodne korake da se izvrši pravosnažna presuda suda, ako treba i učešćem cijelog državnog aparata.

A. NAVODNA POVREDA ČLANA 32. USTAVA I ČLANA 6. STAV 1. KONVENCIJE

15. Podnosioci u ustavnoj žalbi prvo prigovaraju da pravosnažno i izvršno sudsko poravnanje Osnovnog suda u Podgorici, Rs.br.1/06, od 16. februara 2006. godine i presuda Višeg suda u Podgorici, Gž.br.2149/10, od 13. maja 2010. godine, nijesu izvršeni. Prigovaraju i tome da je nad dužnikom otvoren stečajni postupak rješenjem Privrednog suda Crne Gore, St.br. 490/16 od 19. decembra 2016. godine, ali da je "na samom početku i do podnošenja ustavne žalbe nijesu preduzete radnje u cilju prodaje i namirenja".

16. Ustavni sud prvo napominje da se u ovom slučaju period neizvršenja sudske presude ne može ograničiti samo na fazu izvršenja. Taj period obuhvata i kasniji stečajni postupak koji je u toku. Shodno tome, treba konstatovati da je period naplate duga podnosiocima ustavne žalbe započeo 2006. godine (sudsko poravnanje), odnosno 6 godina (pravosnažna presuda), a traje i na dan donošenja ove presude, to je skoro 13 godina.

16.1. Ustavni sud u tom smislu mora ispitati da li je period od 13 godina u posebnim okolnostima ovog slučaja takav da se može tvrditi kako je došlo do kršenja pozitivne obaveze države da se pravosnažne i izvršne sudske presude i zaključeno sudsko poravnanje izvrše bez nepotrebnog odugovlačenja, odnosno da preduzme sve neophodne mjere kako bi se te odluke izvršile.

17. Prvo treba konstatovati da svi izvršni postupci po samoj svojoj prirodi treba da se rješavaju brzo. Međutim, u ovom je slučaju izvršni postupak u početnom periodu bio nešto složeniji, jer je žiro račun izvršnog dužnika bio blokiran, pa se u sudskom postupku morao naknadno utvrditi drugačiji način izvršenja presude, što je sve trajalo do septembra 2008. godine, kada je utvrđena tržišna vrijednost nepokretnosti koje su predmet izvršenja.

17.1. Ustavni sud ocjenjuje spornim period od septembra 2008. do decembra 2016. godine kada nijesu zabilježene nikakve aktivnosti koje bi mogle pokazati da je država u tom vremenu nastojala da se sudska presuda izvrši. U tom su periodu zabilježene samo aktivnosti punomoćnika podnosioca ustavne žalbe koji se zbog nenamirenja potraživanja obraćao nekoliko puta dopisima predsjednicima Vlade Crne Gore i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Štaviše, prva aktivnost države (suda) nakon tog višegodišnjeg perioda neaktivnosti nije bila usmjerena namirenju duga koji su potraživali podnosioci ustavne žalbe, već namirenju troškova izvršnog postupka.

17.2. Nedostatak bilo kakve aktivnosti koje bi mogle pokazati da država nastoji da se sudska presuda izvrši trajale su, dakle, sve do otvaranja stečajnog postupka nad izvršnim, sada stečajnim dužnikom u decembru 2016. godine. Nakon otvaranja stečajnog postupka, bilježe se prve konkretne aktivnosti na stvaranju pretpostavki za namirenje potraživanja podnosiocima ustavne žalbe. U stečajnom postupku potrebne radnje provode se bez većih ili neopravdanih zastoja. Očigledno je nastojanje da se stečajni postupak djelotvorno sprovede.

17.3. Ustavni sud u tom smislu odbacuje kao očigledno neosnovane sve prigovore da je stečajni postupak otvoren s navodnom namjerom da se onemogućiti naplata potraživanja podnosioca ustavne žalbe. Poziva se na rješenje Privrednog suda Crne Gore St.br.490/16 o otvaranju stečajnog postupka, u kojem je izričito utvrđeno da su neosnovani "navodi punomoćnika povjerioca da predlagač podnošenjem predloga ima namjeru da onemogućiti naplatu potraživanja 1742 fizička lica (ranije radnike izvršnog dužnika) kao izvršnih povjerilaca, te da izloži prodaji imovinu sada izvršnog dužnika koja može biti prodana u stečajnom postupku za manju cijenu u odnosu na prodaju u izvršnom postupku imajući u vidu pravila prodaje nepokretnosti u stečajnom postupku. Naime, stečajni postupak se otvara i vodi upravo u interesu stečajnih povjerilaca, radi ostvarivanja najveće moguće vrijednosti imovine stečajnog dužnika i najvećeg mogućeg stepena namirenja povjerilaca tako da su interesi povjerilaca u stečajnom postupku potpuno zaštićeni. Takođe, prodaja imovine u stečaju ne može biti nepovoljnija u odnosu na prodaju u izvršnom postupku, jer cijenu na tržištu ne determiniše postupak u kojem se sprovodi prodaja, već ponuda i potražnja. Nasuprot tvrdnjama punomoćnika povjerilaca, ovaj sud je mišljenja, a što je i cilj otvaranja stečajnog postupka, da se upravo kroz stečajni postupak može doći do najvećeg mogućeg stepena namirenja svih povjerilaca. U vezi navoda koji se odnose na stanove koji se vode kao imovina stečajnog dužnika a koji su po navodima punomoćnika povjerioca podijeljeni radnicima to su pitanja o kojima će se raspravljati i odlučivati u stečajnom postupku, a u najboljem interesu svih učesnika postupka." Citirano sudsko utvrđenje Ustavni sud ocjenjuje relevantnim i uvjerljivim.

18. U skladu sa prethodnim utvrđenjima, Ustavni sud ocjenjuje da je u okolnostima konkretnog slučaja došlo do kršenja pozitivne obaveze države da se pravosnažna i izvršna sudska presuda izvrši bez nepotrebnog odugovlačenja. To je odugovlačenje uzrokovano periodom potpune neaktivnosti države koji je trajao osam (8) godina, od septembra 2008. do decembra 2016. godine.

19. S obzirom na navedeno, Ustavni sud nalazi da je u okolnostima ovog slučaja došlo do povrede odredaba člana 32. Ustava i člana 6. stav 1. Konvencije.

B. NAVODNA POVREDA ČLANA 58. USTAVA I ČLANA 1. PROTOKOLA 1 UZ KONVENCIJU

20. Podnosioci ustavne žalbe dalje su prigovorili da su im zbog neizvršenja pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka (navedenih u stavu II izreke ove presude) Osnovnog suda u Podgorici, povrijeđena imovinska prava propisana odredbama člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, jer su onemogućeni u mirnom uživanju svoje imovine.

21. Pravo svojine je osnovni pravni institut za razgraničenje privatnih imovinskih odnosa u društvu, pri čemu je sa ustavnopravnog aspekta najvažniji dio njenog sadržaja privatna upotrebljivost i načelna sloboda raspolaganja objektom svojine. Ustav jamči pravo svojine ali određuje i njegovu socijalnu funkciju prema kojoj svojina obavezuje, zbog čega su nosioci svojinskog prava dužni doprinostiti opštem dobru. Javni interes u smislu člana 58. stava 2. Ustava polazna je tačka ograničenja koja se nameću titularu prava svojine. Ono ujedno postavlja i granice do kojih ta ograničenja smiju biti nametnuta. Ograničenja svojinskih prava ne smiju ići dalje nego što je to potrebno za postizanje legitimnog cilja koji se zakonskom mjerom nastoji postići. Ograničenja svojinskih prava koja su posledica socijalne vezanosti svojine u tim se okvirima moraju načelno prihvatiti bez ikakvih obeštećenja, osim u slučajevima kad sam Ustav za njih predviđa pravičnu naknadu.

21.1. Pravo na naplatu dospelih potraživanja, samo po sebi, nesumnjivo je objekat koji uživa zaštitu na osnovu odredaba sadržanih u članu 58. Ustava. Ustavno jamstvo prava svojine načelnog je karaktera. Ustavna garancija svojine zahtijeva osiguranje stvarnopravnom vlasniku slobodan prostor u imovinskopravnom području koji će mu omogućiti razvitak i samostalno oblikovanje ekonomske i preduzetničke sfere njegovog života. Međutim, ustavno jamstvo prava svojine uvijek se mora sagledavati zajedno s odredbama Ustava koje uređuje ustavnopravne mogućnosti njenog oduzimanja, odnosno ograničavanja.

21.2. Ograničavanje prava svojine koje se neće smatrati ustavnopravno nedopuštenim bi će ono koje je propisano zakonom u javnom interesu i ako je za tako oduzeto ili ograničeno vlasništvo isplaćena pravična naknada. Svako miješanje u svojinu koje je preduzeto u opštem interesu, pretpostavlja isplatu pravične naknade. Svrha ovakvog ustavnog uređenja ogleda se u činjenici da je u opisanim slučajevima ograničavanje ili oduzimanje prava svojine učinjeno kao doprinos ostvarenju opšteg dobra i uspostavljanje socijalne funkcije svojine.

22. Član 1. Protokola 1. uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stave i koje je opšte prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stave, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uslovima. Treće pravilo, sadržano u stavu 2. ovog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom. Ova tri pravila nijesu različita, u smislu da nijesu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i treba da budu tumačena u svijetlu opšteg principa izraženog u prvom pravilu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lonnorth protiv Švedske*, presuda od 23. Septembra 1982. Godine, serija A, broj 52, stav 61).

23. Ustavni sud podsjeća da propust države da izvrši pravosnažne presude donijete u korist podnosilaca predstavlja miješanje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, koje je predviđeno prvom rečenicom prvog stave člana 1. Protokola broj 1. uz Konvenciju. U tom smislu Ustavni sud upućuje na stavove Evropskog suda, zauzete u ovakvim i sličnim predmetima.

Tako je u predmetu *R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije* (Predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) Evropski sud naveo:

"119. Sud podseća da propust države da izvrši pravosnažne presude donete u korist podnositeljki predstavki predstavlja mešanje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, kako je predviđeno prvom rečenicom prvog stava člana 1. Protokola br. 1. (videti, među mnogim drugim autoritetima, *Burdov protiv Rusije*, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

120. Iz gore iznetih razloga u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno mešanje nije bilo opravdano u posebnim okolnostima predmetnog slučaja. Prema tome, došlo je do posebne povrede člana 1 Protokola br. 1."

U drugom predmetu *Burdov protiv Rusije* (br. 2) (Aplikacija br. 33509/04), od 15. januar 2009. godine, Evropski sud je zauzeo sličan stav:

"87. Budući da obavezujuće i izvršne presude predstavljaju ustanovljeno pravo na plaćanje naknade u aplikantovu korist, što se ima smatrati "imovinom" u smislu odredbi člana 1. Protokola br. 1. (vidjeti *Vasilopoulou protiv Grčke*, br. 47541/99, stav 22, 21. mart 2002.), odgođenim propuštanjem da postupe po tim presudama vlasti su također prekršile i aplikantovo pravo na mirno uživanje njegove imovine (vidjeti *Burdov*, naprijed navedeno, stav 41). Dakle, postoji i kršenje člana 1. Protokola br. 1.

88. Imajući u vidu zaključke u stavovima 84-85 gore, Sud zaključuje da u odnosu na izvršenje presuda od 22. maja 2007. i 21. avgusta 2007. nije došlo do kršenja člana 6 i člana 1 Protokola br. 1."

23. Imajući u vidu prethodno navedeno kao i razloge u vezi sa članom 6. Konvencije, Ustavni sud ocjenjuje da je, u konkretnom slučaju, došlo i do miješanja u pravo podnosioca na imovinu, jer se radi o potraživanjima priznatim izvršnom odlukom. Ustavni sud smatra da je predmetno miješanje neproporcionalno, imajući u vidu da se te odluke ne izvršavaju od 2006. godine, odnosno 2011. godine, te naročito činjenicu da se radi o potraživanjima iz radnog odnosa. S obzirom na to da predmetni stečajni postupak zbog svoje složenosti i objektivnih okolnosti ni nakon 12 godina nije okončan, proizlazi da je na taj način došlo do miješanja u imovinu podnosioca zbog nemogućnosti da od stečajnog dužnika naplate svoja potraživanja.

24. Ustavni sud ponavlja da to što država nije obezbijedila djelotvorno izvršenje, bez neopravdanih zastoja i nepotrebnih odugovlačenja, pravosnažne i izvršne presude koja je donesena u korist podnosioca ustavne žalbe predstavlja zadiranje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, zajamčeno članom 58. Ustava i prvom rečenicom prvog stava člana 1. Protokola br.1 uz Konvenciju.

25. Iz razloga koji su doveli do povrede člana 32. Ustava i člana 6. stav 1. Konvencije, a koji su prethodno obrazloženi, Ustavni sud smatra da navedeno zadiranje države u imovinska prava podnosioca ustavne žalbe nije bilo opravdano.

26. Na osnovu izloženog Ustavni sud utvrđuje, da je podnosiocima ustavne žalbe povrijeđeno ustavna prava svojine (imovine) iz člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

C. NAČIN IZVRŠENJA ODLUKE

27. Odredbama člana 52. stav 2. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore propisano je da Ustavni sud može u odluci odrediti rok i način izvršenja odluke, kao i organ koji je dužan da je izvrši. U skladu sa tom zakonskom odredbom Ustavni sud je u izreci ove odluke odredio kako slijedi:

1) Ministarstvo finansija Crne Gore dužno je, da svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu preduzeća "Radoje Dakić" AD u stečaju iz Podgorice, Cetinjski put bb (mat.br.02014092) isplati naknadu u neoporezivom iznosu od EUR 2.000,00 (dvije hiljade eura) na ime pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava iz člana 32. Ustava i člana 6. stav 1. Konvencije, u roku 6 (šest) mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u "Službenom listu Crne Gore".

Neoporeziva naknada, određena u tački III. izreke ove odluke, isplaćuje se na ime pravičnog zadovoljenja podnosioca ustavne žalbe zbog povrede prava iz člana 32. Ustava i člana 6. stav 1. Konvencije do koje je došlo zbog kršenja pozitivne obaveze države da se pravosnažna i izvršna sudska presuda izvrši bez nepotrebnog odugovlačenja, kao i na ime troškova koje su podnosioci ustavne žalbe imali zbog provođenja sudskih postupaka sa tim u vezi, uključujući postupak pred Ustavnim sudom.

2) Privredni sud Crne Gore dužan je, da iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku u skladu sa Zakonom o stečaju, svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu obezbijedi najveći mogući stepen namirenja onoga što im je dosuđeno sudskim poravanjem Osnovnog suda u Podgorici, Rs.br.1/06, od 16. februara 2006. godine i presudom Višeg suda u Podgorici, Gž.br.2149/10, od 13. maja 2010. godine.

Iznos dosuđenih sredstava određuje se na ime materijalne štete koju su pretrpjeli podnosioci ustavne žalbe zbog povrede njihovog prava svojine (imovine) iz odredaba člana 58. Ustava i člana 1. Protokola broj 1. uz Konvenciju.

Privredni sud u Podgorici dužan je da obavještava Ustavni sud o svakoj relevantnoj činjenici u vezi stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom "Radoje Dakić" AD u stečaju iz Podgorice koja utiče ili bi mogla uticati na namirenje podnosioca ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca u tom stečajnom postupku.

Privredni sud u Podgorici dužan je nakon, što se završi stečajni postupak da dostavi Ustavnom sudu pisani izvještaj s preciznim podacima o novčanim iznosima koji su u stečajnom postupku pripali svakom pojedinom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu, sve u okviru onoga što mu je dosuđeno presudom Osnovnog suda u Podgorici uključujući i zakonsku zateznu kamatu kako je u toj presudi navedeno. U pisanom izvještaju Privredni sud u Podgorici dužan je navesti i precizne podatke o datumu i načinu isplate sredstava svakom pojedinom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu.

28. Ustavni sud ovom odlukom ne završava ovaj ustavno sudski postupak. Sud će nastaviti ovaj postupak ukoliko nakon dobijanja izvještaja Privrednog suda u Podgorici o konačnom ishodu namirenja podnosioca

ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku, utvrdi da u sprovedenom stečajnom postupku svim ili pojedinim podnisiocima ustavne žalbe nijesu u potpunosti nadoknađeni iznosi dosuđeni u odlukama, sudskim poravnanjima Osnovnog suda u Podgorici, Rs.br.1/06, od 16. februara 2006. godine i presudom Višeg suda u Podgorici, Gž.br. 2149/10, od 13. maja 2010. godine

29. Na osnovu iznijetih razloga, Ustavni sud je odlučio kao u izreci ove odluke.

30. Odluka o objavljivanju ove odluke zasnovana je na odredbi člana 151. stav 2. Ustava i odredbi člana 51. stav 2. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore.

U-III br. 1297/18

Podgorica, 25. jun 2019. godine

Predsjednik,
dr **Dragoljub Drašković**, s.r.

Shodno članu 40 st. 3, 4 i 5 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", broj 11/15), u predmetu U III br. 1297/18, uz zahtjev da se objavi na internet stranici Ustavnog suda i u "Službenom listu Crne Gore" zajedno sa Odlukom, dajem

IZDVOJENO MIŠLJENJE

U ovom predmetu glasao sam protiv Odluke, jer se protivim izreci i obrazloženju donijete Odluke. Cijenim da Ustavni sud, u predmetnoj odluci, nije razmatrao i odgovorio na navode iz ustavne žalbe, te ostaje nejasan *I stav izreke* donijete odluke, kojim se usvaja ustavna žalba, pa samim tim *stavovi III, IV i V izreke* su kontradiktorni *stavu I izreke* i nemaju pravno utemeljenje, a dati razlozi za iste u obrazloženju su ustavnopravno i konvencijski neprihvatljivi.

Cijeneći žalbene navode, a pritom imajući u vidu utvrđene činjenice i okolnosti konkretnog predmeta, relevantne ustavne i konvencijske odredbe, mjerodavno pravo i mjerodavnu praksu Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, smatram da je Ustavni sud Crne Gore trebao donijeti drugačiju Odluku.

Mišljenja sam da je valjalo odlučiti na sljedeći način, odnosno da je izreka odluke trebala da glasi:

I Usvaja se ustavna žalba.

II Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i prava svojine (imovine) iz člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog neizvršenja pravosnažne i izvršne presude Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine.

III Nalaže se Vladi Crne Gore da podnisiocima ustavne žalbe isplati iznose navedene u pravosnažnoj i izvršnoj presudi Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine, zbog povrede navedenih prava, u roku od šest (6) mjeseci od dana objavljivanja Odluke u "Službenom listu Crne Gore".

IV Dužna je Vlada Crne Gore, da nakon isteka roka iz stava III izreke dostavi ovom sudu Izvještaj o izvršenju odluke Ustavnog suda Crne Gore.

V Ova odluka objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

Moji razlozi za ovakvu odluku, odnosno stav su sljedeći:

Analizom navoda i razloga istaknutih u ustavnoj žalbi, kao i sadržine prava koja se štite Ustavom i Evropskom konvencijom, razmatrao sam ustavnu žalbu, sa aspekta odredbi čl. 32. i 58. Ustava i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana 1. Protokola broj 1. uz Konvenciju.

Podsjećam na praksu Evropskog suda, da se izvršenje sudske odluke mora smatrati sastavnim dijelom „suđenja“ u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (*Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-II). Prema navedenoj praksi, izgrađen je stav da, iako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati posebnim okolnostima, ono ne smije biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije (vidjeti *Budrov protiv Rusije*, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, i *Teteriny protiv Rusije* broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine). U kontekstu stečajnog postupka, period neizvršenja sudske odluke ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršnog postupka, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak protiv izvršenika (vidjeti, između ostalog *Kačapor i dr. protiv Srbije*, br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06). U slučaju izvršenja pravosnažne sudske odluke protiv privatnog lica, prema opštem stavu, država nije neposredno odgovorna za dugove privatnih lica. Njene obaveze prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije ograničene su na osiguranje neophodne pomoći povjeriocu u izvršenju odluka suda, na primjer, putem izvršnog ili stečajnog postupka (vidjeti, *mutatismutandis*, *Kotov protiv Rusije*, broj 54522/00, stav 90, 3. april 2012. godine, i *Jovičić i dr. protiv Srbije*, predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 i 75689/11, presuda od 13. januara 2015. godine, st. 33-36).

Kada organi imaju obavezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može u određenim okolnostima uključiti odgovornost države prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije (vidjeti, *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995. godine, Serija A broj 315-C, stav 44, i *Fuklev protiv Ukrajine*, broj 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Zadatak Evropskog suda, odnosno Ustavnog suda u takvim slučajevima je da razmatra da li su mjere koje su organi primijenili bile odgovarajuće i dovoljne i da li su postupali marljivo kako bi pomogli povjeriocu u izvršenju presude (vidjeti, *Focias protiv Rumunije*, broj 2577/02, stav 70, 3. februar 2005. godine).

Kada je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donesenih protiv države ili lica koja ne uživaju „dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države“, država nema mogućnost da citira ili nedostatak vlastitih sredstava ili neimaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (vidjeti, *Kačapor i dr. protiv Srbije*, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Prema praksi Evropskog suda, činjenica da je država prodala veliki dio svog udjela u preduzeću koji je dugovala privatnom licu ne bi mogla da državu oslobodi obaveze da izmiri dug prema presudi koji je nastao prije prodaje udjela. Ako država takvu obavezu prenese na novog vlasnika, država mora osigurati da novi vlasnik ispunjava zahtjeve koji se podrazumijevaju prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije da pravosnažna obavezujuća presuda ne ostane neizvršena na štetu stranke (vidjeti, *Solovyev protiv Ukrajine*, broj 4878/04, stav 21, 14. decembar 2006. godine). Drugim riječima, država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i nakon njihove privatizacije, pod uslovom da je sudska odluka koja je u pitanju postala pravosnažna kad je preduzeće radilo kao lice pod upravom države (vidjeti, *Marinković protiv Srbije*, broj 5353/11, presuda 22. oktobar 2013. godine, stav 39). Država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i kad je preduzeće radilo kao privatno lice kad je neizvršena sudska odluka postala pravosnažna, ako je privatizacija koja je u pitanju kasnije poništena (*ibid*).

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je u predmetu R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije (Predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) ukazuje na relevantna načela:

"106. Sud podseća da se izvršenje presude koju je sud doneo, mora smatrati sastavnim delom "suđenja" prema članu 6 (videti *Hornsby protiv Grčke*, presuda od 19. marta 1997. godine, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-II, str. 510, stav 40).

107. Dalje, kašnjenje u izvršenju presude može se opravdati u posebnim okolnostima. Međutim, to ne sme biti tako da ugrožava suštinu prava zaštićenog prema članu 6 stav 1 Konvencije (videti *Immobiliare Saffi protiv Italije* [VV], br. 22774/93, stav 74, ECHR 1999-V).

108. Najzad, bez obzira da li je dužnik privatni ili društveni akter, na državi je da preduzme sve neophodne mere da se pravosnažna sudska presuda izvrši, kao i da, pri tome, obezbedi delotvorno učešće njenog celog aparata (videti, mutatis mutandis, Pini i drugi protiv Rumunije, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi) i, takođe, mutatis mutandis, Hornsby, citiran u gornjem tekstu, str. 511, stav 41).

114. Šesto, s obzirom da je utvrđena obaveza države za neizmirene dugove podnositeljki predstavki u konkretnom slučaju, primećuje se da država ne može da navede ni nedostatak sopstvenih sredstava ni nedostatak sredstva kod dužnika kao izgovor za neizvršenje o kome je reč."

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je u predmetu Mijanović protiv Crne Gore (Predstavka br. 19580/06), od 17. septembra 2013. godine, dao ocjenu:

(...) "82. Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koji je djelotvoran i u pravu i u praksi (v. presudu u predmetu Fuklev protiv Ukrajine, br. 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Bez obzira na to da li je izvršni dužnik privatno lice ili subjekt pod kontrolom države, država je ta koja treba da preduzima sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu presudu suda, i da, pri tome, obezbijedi djelotvorno učešće cijelog svog aparata (v. mutatis mutandis, presudu u predmetu Pini i drugi protiv Rumunije, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi)).

83. Što se tiče ovog konkretnog predmeta, Sud konstatuje da, nasuprot tvrdnjama Vlade, izvršni postupak po samoj svojoj prirodi treba da se rješava brzo (v. stavove 32 i 38; i Comingersoll S.A. protiv Portugala [GC], br. 35382/97, stav 23, ECHR 2000-IV). Iako može da se prihvati da su neki izvršni postupci složeniji, Sud ne smatra da je ovaj predmet tako složen da bi to opravdalo dužinu izvršenja.

86. I na kraju, s obzirom na nalaz da država ima odgovornost za dug prema podnositeljki predstave u ovom predmetu, konstatuje se da država ne može kao opravdanje za predmetno neizvršenje da se pozove ni na nedostatak svojih sredstava niti na neimaštinu dužnika (v. mutatis mutandis, R. Kačapor i drugi protiv Srbije, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 114).

87. S obzirom na navedeno, Sud nalazi da crnogorske vlasti nisu preduzele neophodne mjere da bi izvršile predmetnu presudu. Stoga Sud nalazi da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

90. Sud ponavlja da to što država nije izvršila pravosnažnu presudu koja je donesena u korist oca podnositeljke predstavke i koju je kasnije naslijedila podnositeljka predstavke predstavlja zadiranje u pravo podnositeljke predstavke na mirno uživanje imovine, predviđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1 Protokola br. 1 (v. između ostalog, presudu u predmetu Burdov protiv Rusije, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

91. Iz gore izloženih razloga, u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno zadiranje države u ovom predmetu nije bilo opravdano. Stoga je utvrđeno da je došlo do zasebne povrede člana 1 Protokola br. 1.

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu u predmetu Crnišaniin i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije (Predstavke br. 35835/05, 43548/05, 43569/05 i 36986/06) je dao ocjenu:

"124. Sud je već utvrdio da je Država odgovorna za dugovanja preduzeća sa većinskim društvenim kapitalom (R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu). On ne nalazi razlog da odstupa od ovog stava u konkretnom predmetu pošto su dužnici prve, druge i četvrte podnositeljke predstavki takva preduzeća (vidi stav 96 u gornjem tekstu), a postupak za povraćaj dugovanja do sada traje između godinu dana i pet mjeseci i četiri godine i osam mjeseci, od kada je Srbija 3. marta 2004. godine ratifikovala Konvenciju (period koji je u nadležnosti Suda racione temporis). Organi Srbije, stoga, nisu preduzeli neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše, a nisu dali ni ubedljive razloge za taj propust (vidi R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu). Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije. (b) U pogledu treće podnositeljke predstavke

128. Četvrto, u spisima predmeta ne postoji dokaz da se sporno neizvršenje zaista može pripisati nedostatku sredstava kod dužnika (vidi Preduzeće EVT protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu, stavovi 53 i 54) niti da su sami postupci bili posebno složeni.

130. S obzirom na gore navedeno, Sud nalazi da su organi Srbije propustili da preduzmu neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše u periodu između 3. marta 2004. godine i 18. decembra 2007. godine. Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

U predmetu Jovičić i drugi protiv Srbije (predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 i 75689/11), Evropski sud za ljudska prava je ukazao:

"33. Sud podseća da se izvršenje odluke koju je sud doneo mora smatrati sastavnim delom „suđenja“ za potrebe člana 6. (videti Hornsby protiv Grčke, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-II). Iako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati u posebnim okolnostima, ono ne sme biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 6. stav 1. (videti Burdov protiv Rusije, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, stav 35, i Teteriny protiv Rusije, broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine).

34. Osim toga, u kontekstu imovinskih pitanja, ako podnosilac predstavke nije u stanju da postigne izvršenje presude u njegovu korist na vreme, to predstavlja mešanje u pravo na mirno uživanje imovine, kako je utvrđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju. Bez obzira da li je dužnik privatno lice ili lice pod upravom države, na državi je da preduzme sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu sudsku presudu, i da time osigura delotvorno učešće svog celog aparata (videti, uz odgovarajuće izmene, Pini i drugi protiv Rumunije, br. 78028/01 i 78030/01, st. 174-189, ECHR 2004-V; Hornsby, citirana u gornjem tekstu, stav 41; i R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 108.). U kontekstu društvenih preduzeća, period neizvršenja ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršenja, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak (videti, između ostalog, R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 115.).

35. U slučaju izvršenja pravosnažne sudske odluke donete protiv privatnog lica, država nije, prema opštem pravilu, neposredno odgovorna za dugove privatnih lica. Njene obaveze prema članu 6. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1 ograničene su na obezbeđenje neophodne pomoći poveriocu u izvršenju odluka suda, na primer, putem izvršnog ili stečajnog postupka (videti, uz odgovarajuće izmene, Kotov protiv Rusije [VV], broj 54522/00, stav 90, 3. april 2012. godine). Kada organi imaju obavezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može, u određenim okolnostima, uključiti odgovornost države prema članu 6. stav 1. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1 (videti Scollo protiv Italije, presuda od 28. septembra 1995. godine, serija A broj 315-C, stav 44, i Fuklev protiv Ukrajine, broj 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Zadatak Suda u takvim slučajevima je da razmatra da li su mere koje su organi primenili bile odgovarajuće i dovoljne i da li su postupali marljivo kako bi pomogli poveriocu u izvršenju presude (videti Fociac protiv Rumunije, broj 2577/02, stav 70, 3. februar 2005. godine).

36. Kada je reč o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donetih protiv države ili lica koja ne uživaju „dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države“, država nema mogućnost da citira ili nedostatak sopstvenih sredstava ili nemaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (videti R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Štaviše, „činjenica da je država prodala veliki deo svog udela u preduzeću koji je dugovala privatnog licu, ne bi mogla da državu oslobodi obaveze da izmiri dug prema presudi, koji je nastao pre prodaje akcija. Ako država takvu obavezu prenese na novog vlasnika akcija...država mora osigurati da novi vlasnik ispunjava zahteve, koji se podrazumevaju prema članu 6. stav 1. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1, „da pravosnažna, obavezujuća sudska odluka ne ostane neizvršena na štetu stranke“ (videti Solovyev protiv Ukrajine, broj 4878/04, stav 21, 14. decembar 2006. godine). Drugim rečima, država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i nakon njihove privatizacije, pod uslovom da je sudska odluka u pitanju postala pravosnažna kada je preduzeće radilo kao lice pod upravom države (videti Marinković, citirana u gornjem tekstu, stav 39). Država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom, čak i kada je preduzeće radilo kao privatno lice kada je neizvršena sudska odluka postala pravosnažna ako je privatizacija u pitanju kasnije poništena (isto).

Evropski sud za ljudska prava je u predmetu Burdov protiv Rusije (br. 2) (Aplikacija br. 33509/04), od 15. januar 2009. godine, naveo:

"65. Pravo na sud iz člana 6 bilo bi iluzorno ukoliko bi domaći pravni sistem bilo koje države ugovornice omogućio da konačna, obavezujuća presuda ostane nedjelotvorna na štetu jedne od stranaka. Stoga izvršenje presude bilo kojeg suda mora biti smatrano sastavnim dijelom "suđenja" u smislu člana 6 (vidjeti Hornsby protiv Grčke, 19. mart 1997., stav 40, Izveštaj o presudama i odlukama 1997-II). 66. Prema tome, nerazumno dugo odlaganje izvršenja obavezujuće presude može predstavljati kršenje Konvencije (vidjeti Burdov protiv Rusije, br. 59498/00, ECHR 2002-III). Neopravdanost takvog kašnjenja određuje se uzimajući u obzir posebno složenost izvršnog postupka, ponašanje aplikanta i nadležnih vlasti kao i iznosa i prirode naknade koju je sud dosudio (vidjeti Raylyan protiv Rusije, br. 22000/03, stav 31, 15. februar 2007.).

70. Složenost domaćih izvršnih postupaka ili državnog budžetskog sistema ne može osloboditi državu njene obaveze po Konvenciji da svakoj osobi obezbijedi pravo da obavezujuća i izvršna sudska odluka u njenu korist bude izvršena u razumnom roku. Niti se državne vlasti mogu pozvati na nedostatak novčanih ili drugih sredstava (npr. stanova) kao isprike za izbjegavanje plaćanja duga po presudi (vidjeti Burdov, gore citiran, stav 35 i Kukalo protiv Rusije, br. 63995/00, stav 49, 3. november 2005.). Na državama ugovornicama je obaveza da organizuju pravni sistem na način da nadležni organi vlasti mogu izvršiti obaveze u ovom pogledu (vidjeti, mutatis mutandis, Comingersoll S.A. protiv Portugala [GC], br. 35382/97, <http://www.advokat-prnjavorac.com> PRESUDA BURDOV PROTIV RUSIJE (BR. 2) 19 stav 24, ECHR 2000-IV i Frydlender protiv Francuske [GC], br. 30979/96, stav 45, ECHR 2000-VII).

86. Na osnovu naprijed navedenog, Sud zaključuje da su odlaganjem izvršenja presuda Gradskog suda Shakhtya od 17. aprila 2003., 4. decembra 2003. i 24. marta 2006. godine vlasti prekršile aplikantovo pravo na sud. Prema tome postoji kršenje člana 6 Konvencije.

87. Budući da obavezujuće i izvršne presude predstavljaju ustanovljeno pravo na plaćanje naknade u aplikantovu korist, što se ima smatrati "imovinom" u smislu odredbi člana 1 Protokola br. 1 (vidjeti Vasilopoulou protiv Grčke, br. 47541/99, stav 22, 21. mart 2002.), odgođenim propuštanjem da postupe po tim presudama vlasti su također prekršile i aplikantovo pravo na mirno uživanje njegove imovine (vidjeti Burdov, naprijed navedeno, stav 41). Dakle, postoji i kršenje člana 1 Protokola br. 1.

88. Imajući u vidu zaključke u stavovima 84-85 gore, Sud zaključuje da u odnosu na izvršenje presuda od 22. maja 2007. i 21. avgusta 2007. nije došlo do kršenja člana 6 i člana 1 Protokola br. 1."

Dovodeći navedene stavove i principe u vezu sa okolnostima konkretnog slučaja, ocjenjujem da su podnosioci ustavne žalbe, na osnovu pravosnažne i izvršne presude Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine, podnijeli, 16. maja 2006. godine, Osnovnom sudu u Podgorici predlog za izvršenje, radi naplate novčanog potraživanja. Osnovni sud u Podgorici je rješenjem I.br. 1801/06, od 5. juna 2006. godine, odredio izvršenje na nepokretnostima izvršnog dužnika upisanih u listovima nepokretnosti *bliže navedeno u izreci rješenja*. Nakon toga, Privredni sud Crne Gore je rješenjem, St.br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine, usvojio predlog povjerioca Ministarstvo finansija - Poreska uprava Crne Gore i otvorio, 19. decembra 2016. godine, stečajni postupak nad stečajnim dužnikom AD "RADOJE DAKIĆ" PODGORICA, pa je pozvao povjerioce da u roku od 30 dana od dana objave Oglasa o otvaranju stečajnog postupka, prijave svoja obezbijedena i neobezbijedena potraživanja. Istim rješenjem pozvani su i dužnici da ispune svoje obaveze prema stečajnoj masi. Određeno je će se prvi sastanak povjerilaca održati 15. februara 2017. godine, sa početkom u 11.00 časova, a ročište za ispitivanje potraživanja 22. februara 2017. godine, u 11.00 časova u Privrednom sudu Crne Gore, kao i to da će se rješenje objaviti na oglasnoj tabli suda 19. decembra 2016. godine.

Imajući u vidu navode podnosioca ustavne žalbe koji su predmet razmatranja u ovoj odluci i okolnosti konkretnog slučaja, zapažam da je nad stečajnim dužnikom AD "RADOJE DAKIĆ" Podgorica otvoren stečajni postupak. Iz odgovora Privrednog suda Crne Gore proizilazi da je okončan postupak prijave potraživanja i da je stečajni upravnik sačinio Listu utvrđenih i osporenih potraživanja, koja je usvojena kao konačna na ročištu, od 28. novembra 2017. godine. 29. decembra 2017. godine, objavljen je prvi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika, na koji nije bilo zainteresovanih ponuđača. Drugi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika raspisan je, 23. maja 2018. godine, i dostavljena je jedna ponuda za kupovinu dijela imovine stečajnog dužnika od strane Uprave za imovinu Crne Gore i stečajni upravnik je obzirom da je dostavljena ponuda ispunjavala sve kriterijume prihvatio predmetnu ponudu; da je na trećem oglasu za prodaju imovine stečajnog dužnika prispjela jedna ponuda za kupovinu dijela imovine stečajnog dužnika od strane "Zetogradnja" DOO Podgorica, koja ponuda je prihvaćena odlukom stečajnog upravnika, od 8. oktobra 2018. godine; da će se povjerioci koji su prijavili svoje potraživanje u postupku namiriti nakon što se izvrši prodaja imovine stečajnog dužnika i formira stečajna masa, odnosno ukoliko bude sredstava iz stečajne mase za namirenje povjerilaca, a što je sve u skladu sa odredbama Zakona o stečaju. Navedeno je da su do sada raspisana tri oglasa, dio imovine je već prodat, dok će se za ostalu imovinu oglas raspisati u skladu sa rokovima i na način kako je to zakonom propisano.

Shodno navedenom, dovodeći okolnosti konkretnog slučaja u vezu sa praksom i standardima Evropskog suda, ocjenjujem da podnosioci od 2006. godine nijesu u mogućnosti da realizuju svoja potraživanja iz radnog odnosa koja su utvrđena pravosnažnom i izvršnom presudom u postupcima izvršnom i stečajnom koji su po

Zakonu hitni i od velikog značaja za podnosiocce. S tim u vezi, podsjećam da je Evropski sud u više svojih odluka, u sličnim situacijama utvrdio povredu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi, odluke Evropskog suda, *R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije* (br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, 15. januar 2008. godine), *Marinković protiv Srbije*, broj 5353/11, 22. oktobar 2013. godine), zbog činjenice da javne vlasti nijesu ispunile svoju pozitivnu obavezu i preduzele neophodne mjere kako bi se izvršile pravosnažne presude podnosilaca predstavki.

Ocjenjujem da, imajući u vidu standarde Evropskog suda, javna vlast ima pozitivnu obavezu da omogući efikasno i djelotvorno izvršenje sudskih presuda bez obzira da li je izvršenik pod upravom državne vlasti ili privatno lice, ali pri tome u slučaju da je izvršenik pod upravom države, javna vlast je direktno odgovorna za dugovanja preduzeća kojim upravlja. U odnosu na ovo pitanje zapažam da stečajni dužnik spada u kategoriju subjekata za čije je obaveze javna vlast direktno odgovorna, jer se u navedenim okolnostima može zaključiti da je stečajni dužnik subjekt koji ne uživa „dovoljnu institucionalnu i poslovnu nezavisnost od države“. Kada je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donesenih protiv države ili subjekata koji ne uživaju „dovoljnu institucionalnu i poslovnu nezavisnost od države“, nedostatak vlastitih sredstava ili neimaštinu dužnika država ne može navoditi kao opravdanje za neizvršenje tih odluka (vidjeti *Kačapor i dr. protiv Srbije*, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Naime, u takvim slučajevima država je direktno odgovorna za dugovanja preduzeća kojim upravlja, bez obzira na činjenicu da li je preduzeće koje je u pitanju u nekom trenutku poslovalo kao privatno preduzeće (vidjeti, *Anđelić i drugi podnosioci predstavki protiv Srbije* [Komitet], br. 57611/10 i 166 drugih predstavki, stav 32, 28. maj 2013. godine).

Ocjenjujem da postoji i pozitivna obaveza Vlade Crne Gore (kao nadležnog organa javne vlasti) prema podnosiocima, prema relevantnoj praksi Evropskog suda, da omogući da ostvare svoja potraživanja iz pravosnažne odluke koja su prijavili u predmetnom stečajnom postupku koji još uvijek nije okončan.

Imajući u vidu sve navedeno, uprkos posebnim okolnostima navedenim u odgovoru Privrednog suda Crne Gore zbog kojih nije okončan predmetni stečajni postupak, koje, i po mišljenju Ustavnog suda, objektivno utiče na dužinu trajanja predmetnog postupka, smatram da, u svjetlu pozitivne obaveze javne vlasti treba da preduzimaju efektivne mjere radi izvršenja pravosnažnih presuda (utvrđene u citiranim presudama Evropskog suda i ovom izdvojenom mišljenju), u okolnostima konkretnog slučaja u kojima imaoci pravosnažne sudske odluke dugi niz godina nijesu u mogućnosti da realizuju svoja potraživanja iz radnog odnosa. Shodno tome, zaključujem da je u konkretnom slučaju došlo do povrede prava na pravično suđenje iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u odnosu na pravo na izvršenje pravosnažne sudske odluke.

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je u predmetu *R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije* (Predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) naveo:

"117. Podnositeljke predstavki su se dalje žalile da je država povredila njihovo pravo na mirno uživanje imovine, koje se garantuje članom 1 Protokola br. 1, koji predviđa sledeće:

"Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu sa opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni."

(...)

118. Sud primećuje da su ove pritužbe povezane sa pritužbama koje su razmatrane u prethodnom tekstu pa one, isto tako, moraju biti proglašene prihvatljivim.

(...)

119. Sud podseća da propust države da izvrši pravosnažne presude donete u korist podnositeljki predstavki predstavlja mešanje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, kako je predviđeno prvom rečenicom prvog stava člana 1 Protokola br. 1 (videti, među mnogim drugim autoritetima, *Burdov protiv Rusije*, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

120. Iz gore iznetih razloga u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno mešanje nije bilo opravdano u posebnim okolnostima predmetnog slučaja. Prema tome, došlo je do posebne povrede člana 1 Protokola br. 1."

- Član 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opšte prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uslovima. Treće pravilo, sadržano u stavu 2. ovog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom. Ova tri pravila nijesu različita, u smislu da nijesu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i treba da budu tumačena u svijetlu opšteg principa izraženog u prvom pravilu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lonnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A, broj 52, stav 61).

Imajući u vidu navedeno, ocjenjujem da je, u konkretnom slučaju, došlo i do miješanja u pravo podnosilaca na imovinu, jer se radi o potraživanjima priznatim izvršnom odlukom. Smatram da je predmetno miješanje neproporcionalno, imajući u vidu da se te odluke ne izvršavaju od 2006. godine, te naročito činjenicu da se radi o potraživanjima iz radnog odnosa. S obzirom na to da predmetni stečajni postupak zbog svoje složenosti i objektivnih okolnosti ni nakon 12 godina nije okončan, proizlazi da je na taj način došlo do miješanja u imovinu podnosilaca zbog nemogućnosti da od stečajnog dužnika naplate svoja potraživanja.

Stoga, cijenim da je u konkretnom slučaju došlo i do povrede prava podnosilaca na imovinu iz člana 58. Ustava i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju.

U ustavnoj žalbi podnosioci ukazuju na odluku Evropskog suda za ljudska prava *Šćepović protiv Crne Gore*, broj 14561/08, od 24. januara 2017. godine i *Mijanović protiv Crne Gore 19580/06 od 17. septembra 2013. godine*, u kojima je Evropski sud ustanovio praksu u slučaju kršenja navedenih ustavnih i konvencijskih prava

Kao što sam već naveo, Evropski sud je u predmetu *Mijanović protiv Crne Gore* (citiran broj odluke u prethodnim tačkama odluke) našao da crnogorske vlasti nijesu preduzele neophodne mjere da bi izvršile predmetnu presudu, te da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije i u tom predmetu je Sud ponovio da to što država nije izvršila pravosnažnu presudu predstavlja zadiranje u pravo podnositeljke predstavke na mirno uživanje imovine, predviđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1 Protokola br. 1.

U predmetu *Šćepović protiv Crne Gore (predstavka br. 14561/08)* je postignut dogovor o poravnanju, 1. decembra 2016. godine, kao i isplata po pravosnažnoj presudi, P.br. 688/97, od 19. novembra 1997. godine. Postupak izvršenja po postignutom poravnanju je završen 1. marta 2017. godine, isplatom dosuđene pravične naknade i isplatom dosuđenog iznosa po nacionalnoj pravosnažnoj i izvršnoj presudi sa pripadajućim kamatama.

Odredba člana 9. Ustava Crne Gore, glasi: "Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva." Stoga ću u ovom izdvojenom mišljenju, pored standarda prava na izvršenja pravosnažnih sudskih odluka, analizirati i pitanja implementacije presuda Evropskog suda za ljudska prava u domaćoj sudskoj praksi, kao opšte obaveze države Crne Gore da se povinuje konačnoj odluci Evropskog suda za ljudska prava, u svakom predmetu u kojem je stranka.

Pravna obaveznost konačnih presuda Evropskog suda, proizlazi iz odredbe člana 46. stav 1. Evropske konvencije, koji propisuje da se: "Visoke strane ugovornice obavezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke". Slijedom navedenog, izvršenje presuda Evropskog suda u kojima je utvrđena povreda Konvencije treba razumjeti u prvom redu kao izvršenje međunarodne ugovorne obveze, koju je Država Crna Gora, kao ugovorna stranka prihvatila ratifikacijom Konvencije (3. marta 2004. godine) i priznavanjem jurisdikcije Evropskog suda u svim predmetima koji se tiču tumačenja i primjene Konvencije. Slično je stanovište već navedeno u presudi Evropskog suda u predmetu *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 18. januara 1978. godine, zahtjev br. 5310/71):

"154. ... Presude Suda zapravo služe ne samo da se riješe oni slučajevi koji su podneseni pred Sud, već, puno šire, da razlože (*elucidate*), očuvaju i razviju pravila koja je ustanovila Konvencija, na taj način doprinoseći pridržavanju obveza koje su države prihatile kao ugovorne stranke (...)"

Imajući u vidu činjenice i okolnosti konkretnog predmeta u smislu relevantne prakse Evropskog suda, proizlazi pozitivna obaveza Vlade Crne Gore prema podnosiocima kao imaocima pravosnažne sudske odluke da im omogući namirenje njihovih potraživanja.

Odredbom člana 151. stav 3. Ustava, propisano je da je Odluka Ustavnog suda obavezna i izvršna, dok je odredbama člana 3. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, obavezan svako da poštuje odluke Ustavnog suda, te da su stavovi o određenim pitanjima izraženi u odlukama Ustavnog suda obavezujući za sve državne organe, organe državne uprave (...) i druge subjekte koji vrše javna ovlaštenja, dok je odredbom člana 52 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore propisano da su državni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravna lica i drugi subjekti koji vrše javna ovlaštenja dužni da, u okviru svoje nadležnosti, izvršavaju odluke Ustavnog suda a njihovo izvršenje, kad je to potrebno, obezbjeđuje Vlada Crne Gore. Ustavni sud može u odluci odrediti rok i način izvršenja odluke, kao i organ koji je dužan da je izvrši. Organ koji je dužan da izvrši odluku Ustavnog suda dužan je nakon isteka roka iz stava 2 ovog člana da dostavi izvještaj Ustavnom sudu o izvršenju odluke Ustavnog suda.

Shodno navedenim odredbama, smatram da je Ustavni sud Crne Gore trebao da naloži Vladi Crne Gore da podnosiocima ustavne žalbe isplati iznose navedene u *pravosnažnoj i izvršnoj presudi Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine*, u vremenskom roku od 12 mjeseci i da obaveže Vladu Crne Gore da dostavi ovom sudu Izvještaj o izvršenju odluke. Na ovaj način, definišem razuman vremenski period u kojem je moguće izvršiti sve neophodne procedure kako bi se iznos koji je potrebno isplatiti uvrstio u Budžet za narednu godinu i realizovao.

Polazeći od navedenog, zaključujem da je podnosiocima, zbog nemogućnosti da realizuju izvršenje pravosnažne sudske odluke, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te pravo svojine (imovine) iz člana 58. Ustava i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju, tako da Vlada ima pozitivnu obavezu da osigura adekvatne mehanizme koji će omogućiti da podnosioci naplate svoja potraživanja priznata pravosnažnom sudskom odlukom.

U III br. 1297/18
17. jul 2019. godine

Ustavni sud Crne Gore
Sudija Ustavnog suda Crne Gore,
Miodrag Iličković, s.r.

Odluka Ustavnog suda Crne Gore kojom se usvaja ustavna žalba i utvrđuje povreda prava na pravično suđenje iz člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i pravo svojine (imovine) iz člana 58 Ustava Crne Gore i člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog neizvršenja presude Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine.

Nalaže se Vladi Crne Gore – Ministarstvu finansija da svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu AD „Radoje Dakić” u stečaju, iz Podgorice, Cetinjski put b. b., isplati naknadu u neoporezivom iznosu od EUR 2.000,00 (dvije hiljade eura) na ime pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava iz člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Konvencije i troškova u vezi provedenih postupaka, u roku od šest (6) mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u „Službenom listu Crne Gore”.

Nalaže se Privrednom sudu Crne Gore da iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku, u skladu sa Zakonom o stečaju, svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu obezbijedi najveći mogući stepen namirenja sredstava dosuđenih presudom Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine, uključujući zakonsku zateznu kamatu utvrđenu navedenom presudom i da obavještava Ustavni sud o svakoj relevantnoj činjenici u vezi stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom AD „Radoje Dakić”, iz Podgorice, koja utiče ili bi mogla uticati na namirenje podnosilaca ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca i da nakon završenog stečajnog postupka dostavi Ustavnom sudu pisani izvještaj s podacima o novčanim iznosima koji su u stečajnom postupku isplaćeni svakom pojedinom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu, te o datumu i načinu njihove isplate.

Ustavni sud će ovaj ustavnosudski postupak nastaviti nakon završenog stečajnog postupka, ukoliko nadležni organi iz tačke IV izreke ove odluke ne izvrše svoje obaveze

Ustavni sud Crne Gore, u sastavu Dragoljub Drašković, predsjednik Suda, i sudije Milorad Gogić, Miodrag Iličković, Desanka Lopčić, Mevlida Muratović, Hamdija Šarkinović i Budimir Šćepanović, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore, člana 48 tačka 3 i člana 75 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore („Službeni list Crne Gore”, broj 11/15), na sjednici Suda od 30. maja 2019. godine, većinom glasova, donio je

ODLUKU

I Usvaja se ustavna žalba.

II Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i pravo svojine (imovine) iz člana 58 Ustava Crne Gore i člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog neizvršenja presude Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine.

III Nalaže se Vladi Crne Gore – Ministarstvu finansija da svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu AD „Radoje Dakić” u stečaju, iz Podgorice, Cetinjski put b. b., isplati naknadu u neoporezivom iznosu od EUR 2.000,00 (dvije hiljade eura) na ime pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava iz člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Konvencije i troškova u vezi provedenih postupaka, u roku od šest (6) mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u „Službenom listu Crne Gore”.

IV Nalaže se Privrednom sudu Crne Gore da iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku, u skladu sa Zakonom o stečaju, svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu obezbijedi najveći mogući stepen namirenja sredstava dosuđenih presudom Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine, uključujući zakonsku zateznu kamatu utvrđenu navedenom presudom i da obavještava Ustavni sud o svakoj relevantnoj činjenici u vezi stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom AD „Radoje Dakić”, iz Podgorice, koja utiče ili bi mogla uticati na namirenje podnosilaca ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca i da nakon završenog stečajnog postupka dostavi Ustavnom sudu pisani izvještaj s podacima o novčanim iznosima koji su u stečajnom postupku isplaćeni svakom pojedinom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu, te o datumu i načinu njihove isplate.

V Ustavni sud će ovaj ustavnosudski postupak nastaviti nakon završenog stečajnog postupka, ukoliko nadležni organi iz tačke IV izreke ove odluke ne izvrše svoje obaveze.

VI Ova odluka objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Obrazloženje

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Advokat Dragan Prelević, iz Podgorice, podnio je blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu zbog neizvršenja pravosnažne i izvršne presude Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine, usljed čega smatra da je došlo do povrede prava iz člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda i člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Ustavnu žalbu je podnio u ime: 1. A.Z., 2. A.M., 3. A.Lj., 4. A.S., 5. A.V., 6. B.J., 7. B.M., 8. B.M., 9. B.M., 10. B.T., 11. B.I., 12. B.H., 13. B.M., 14. B.M., 15. B.S., 16. B.R., 17. B.M., 18. B.V., 19. B.D., 20. B.G., 21. B.N., 22. B.R., 23. B.Lj., 24. B.D., 25. B.R., 26. B.Š., 27. B.S., 28. B.V., 29. B.V., 30. B. A., 31. B.M., 32. B.V., 33. B.Z., 34. B.D., 35. B.N., 36. B.D., 37. B.D., 38. B.M., 39. B.N., 40. B.R.n, 41. B.T., 42. B.V., 43. B.V., 44. B.V., 45. B.Z., 46. B.D., 47. B.M., 48. C.M.r, 49. C.H., 50. Č.N., 51. Č.V., 52. Č.S., 53. Č.F., 54.Č.M., 55. D.N., 56. D.R.o, 57. D.R., 58. D.G., 59. D.I., 60. D.M., 61. D.P., 62. Đ.V., 63. D.R., 64. Đ.B., 65. Đ.Đ., 66. Đ.N., 67. Đ.DŽ., 68. Đ.I., 69. D.D., 70. D.S., 71. Đ.D., 72. Đ.M., 73. Đ.V., 74. D.Đ., 75. Đ.B., 76. Dž.M., 77. E.G., 78. F.Č., 79. F.D., 80. F.G., 81. G.V., 82. G.M., 83. G.M., 84. G.R., 85. G.D., 86. G.V., 87. G.Ž., 88. G.K., 89. G.V., 90. G.M., 91. G.N., 92. G.V., 93. G.S., 94. G.N., 95. H.E., 96. H.H., 97. H.N., 98. I.R., 99. I.T., 100. I.Lj., 101. J.Z., 102. J.D., 103. J.N., 104. J.D., 105. J.P., 106. J.M., 107. J.M., 108. J.D., 109. J.B., 110. J.D., 111. J.J., 112. J.M., 113. J.M., 114. J.S., 115. J.V., 116. J.B., 117. K.D., 118. K.L., 119. K.R., 120. K.G., 121. K.Ž., 122. K.Z., 123. K.V., 124. K.M., 125. K.V., 126. K.P., 127. K.V., 128. K.Z., 129. K.M., 130. K.V., 131. K.Z., 132. K.V., 133. K.D., 134. K.Č., 135. K.M., 136. K.R., 137. K.M., 138. K.M., 139. K.M., 140. K.M., 141. K.D., 142. K.B., 143. K.M., 144. K.R., 145. K.M., 146. L.D., 147. L.M., 148. L.R., 149. L.D., 150. L.R., 151. L.J., 152. L.N., 153. Lj.Š., 154. Lj.R., 155. Lj.A., 156. Lj.Ž., 157. L.N., 158. L.J., 159. L.R., 160. M.B., 161. M.M., 162. M.S., 163. M.Ž., 164. M.B., 165. M.D., 166. M.V., 167. M.B., 168. M.M., 169. M.B., 170. M.M., 171. M.D., 172. M.J., 173. M.S., 174. M.J., 175. M.M., 176. M.G., 177. M.Č., 178. M.R., 179. M.M., 180. M.A., 181. M.N., 182. M.Lj., 183. M.D., 184. M.M., 185. M.S., 186. M.V., 187. M.B., 188. M.D., 189. M.Đ., 190. M.M., 191. M.N., 192. M.Ž., 193. M.J., 194. M.E., 195. N.S., 196. N.B., 197. N.B., 198. N.M., 199. N.N., 200. N.S., 201. O.M., 202. O.M., 203. O.S., 204. O.V., 205. P.B., 206. P.N., 207. P.Z., 208. P.G., 209. P.M., 210. P.R., 211. P.N., 212. P.G., 213. P.S., 214. P.Z., 215. P.M., 216. P.N., 217. P.Z., 218. P.Ž., 219. P.Ž., 220. P.F., 221. P.G., 222. P.V., 223. P.Z., 224. P.A., 225. P.Đ., 226. P.I., 227. P.V., 228. P.V., 229. P.Z., 230. P.Z., 231. R.M., 232. R.D., 233. R.S., 234. R.T., 235. R.Č., 236. R.N., 237. R.S., 238. R.V., 239. R.V., 240. R.D., 241. R.M., 242. R.N., 243. R.R., 244. R.B., 245. R.V., 246. R.Z., 247. R.G., 248. R.M., 249. R.M., 250. R.N., 251. R.S., 252. R.S., 253. R.V., 254. R.V., 255. R.Z., 256. R.M., 257. R.M., 258. R.S., 259. R.B., 260. R.M., 261. R.S., 262. R.V., 263. R.M., 264. R.E., 265. R.B., 266. R.M., 267. R.N., 268. Š.H., 269. S.S., 270. S.D., 271. S.Ž., 272. Š.R., 273. Š.T., 274. Š.V., 275. Š.V., 276. Š.Z., 277. Š.M., 278. Š.V., 279. S.D., 280. S.M., 281. S.S., 282. S.V., 283. S.Z., 284. Š.V., 285. Š.N., 286. S.V., 287. S.M., 288. S.N., 289. S.S., 290. S.M., 291. S.R., 292. Š.S., 293. Š.P., 294. T.R., 295. T.B., 296. T.Lj., 297. T.O., 298. T.M., 299. T.V., 300. V.S., 301. V.B., 302. V.R., 303. V.R., 304. V.R., 305. V.R., 306. V.R., 307. V.B., 308. V.S., 309. V.M., 310. V.V., 311. V.Ž., 312. V.V., 313. V.Z., 314. V.M., 315. V.M., 316. V.R., 317. V.R., 318. V.S., 319. V.S., 320. V.S., 321. V.Ž., 322. V.V., 323. V.Lj., 324. V.R., 325. V.B., 326. V.T., 327. V.R., 328. V.R., 329. V.S., 330. V.V., 331. V.D., 332. V.Lj., 333. V.F., 334. Ž.R., 335. Z.D., 336. Z.S., 337. Z.M., 338. Z.Z., 339. Ž.D.

Ustavnom žalbom se osporavaju rješenja Osnovnog suda u Podgorici, I.br. 1801/16, od 5. juna 2006. godine, i Privrednog suda Crne Gore, St. br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine.

1.1. U ustavnoj žalbi je, u suštini, navedeno da je pravosnažnom i izvršnom presudom Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 1561/05 od 14. aprila 2006. godine, utvrđena obaveza tuženog – izvršnog dužnika (AD „Radoje Dakić“) da podnosiocima ustavne žalbe isplati 70 ličnih dohodaka, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1. juna 2003. godine; da je Država Crna Gora kao većinski vlasnik preduzeća „Radoje Dakić“, shodno postojećoj

praksi Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu (Presudi Evropskog suda za ljudska prava broj 14561/08 od 1. decembra 2016. godine i ispravci te presude od 24. januara 2017. godine, *Šćepović protiv Crne Gore* i presude *Mijanović protiv Crne Gore*, 19580/06, od 17. septembra 2013. godine), obavezna da u ime navedenog preduzeća isplati utvrđene iznose, odnosno da obezbijedi sprovođenje pravosnažnih sudskih odluka domaćih sudova. Dalje je navedeno da je Presudom Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu broj 14561/08 od 1. decembra 2016. godine i ispravkom te presude od 24. januara 2017. godine obavezana Vlada Crne Gore da u roku od 3 mjeseca isplati iznos od po 2000 € na ime nematerijalne štete i u istom roku iznose materijalne štete (glavnice s pripadajućom kamatom) dosuđene predmetnom presudom Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 1561/06. Navedenom odlukom Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu u korist petorice bivših radnika AD „Radoje Dakić“ utvrđena je obaveza Vlade Crne Gore na isplatu nematerijalne štete i iznosa dosuđenog domaćom presudom čije se izvršenje traži ovom ustavnom žalbom. Podnosioci smatraju da im (njih 339) nesporno pripada to pravo i da stoji ista obaveza Vlade za isplatu. Takođe se ukazuje da je označena presuda Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 1561/05, postala pravosnažna 14. aprila 2006. godine i da do dana podnošenja ustavne žalbe nije izvršena. Nadalje se ukazuje da su, nakon pravosnažnosti predmetne presude, podnosioci ustavne žalbe pred Osnovnim sudom u Podgorici pokrenuli Izvršni postupak rješenjem I. br. 1801/06 na nepokretnosti dužnika, koje je postalo pravosnažno 21. juna 2006. godine, ali da ni na taj način nijesu uspjeli da namire svoja potraživanja.

1.2. Podnosioci ustavne žalbe smatraju da su neizvršavanjem presude domaćeg suda za period od 11 godina onemogućeni u mirnom uživanju svoje imovine. Takođe, ukazuju da je 22. novembra 2016. godine Ministarstvo finansija Crne Gore – Poreska uprava Podgorica podnijela prijedlog za otvaranje stečajnog postupka nad preduzećem „Radoje Dakić“, koji je usvojen te je rješenjem Privrednog suda Crne Gore, St. br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine otvoren stečajni postupak nad dužnikom. Navode da je stečajni postupak na samom početku i da do podnošenja ustavne žalbe nijesu preduzete radnje u cilju prodaje i namirenja, što predstavlja dalje kršenje Ustava Crne Gore i Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda na štetu podnosilaca ustavne žalbe. Ukazuju i na to da je parnični postupak i označena presuda donijeta na osnovu priznanja tužbenog zahtjeva, koja do dana podnošenja ustavne žalbe za period od 11 godina nije izvršena.

1.3. Nadalje, podnosioci su ukazali na presude Evropskog suda za ljudska prava *Šćepović protiv Crne Gore*, broj 14561/08, od 1. decembra 2016. godine i ispravku te odluke od 24. januara 2017. godine; *Mijanović protiv Crne Gore* 19580/06 od 17. septembra 2013. godine; *Kačapor i dr. protiv Srbije* (2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06, 3046/06), koja je postala konačna 7. jula 2008. godine; *Crnišanić i dr. protiv Srbije* (predstavke br. 35835/05, 43548/05, 43569/05 i 36986/06), od 13. januara 2009. godine.

2. Ustavni sud, saglasno odredbi člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore, odlučuje o ustavnoj žalbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda zajemčenih Ustavom nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava. Prema odredbi člana 68 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, ustavna žalba može se podnijeti protiv pojedinačnog akta, radnje ili nepostupanja državnog organa (...) ili drugog subjekta koji vrši javna ovlaštenja. U stavu 2 istog člana propisano je da se ustavna žalba može podnijeti nakon iscrpljivanja djelotvornih pravnih sredstava, koja podrazumijevaju da je podnosilac ustavne žalbe u postupku iskoristio sva pravna sredstva na koja je imao pravo u skladu sa zakonom, uključujući i djelotvorna i vanredna pravna sredstva i druga posebna pravna sredstva koja mogu dovesti do izmjene pojedinačnog akta u korist podnosilaca ustavne žalbe, odnosno do prestanka ili ispravljanja radnje, odnosno prekida nepostupanja državnog organa (...) ili drugog subjekta koji vrši javna ovlaštenja.

U toku postupka pružanja ustavnosudske zaštite, povodom ispitivanja osnovanosti žalbe, u granicama istaknutog zahtjeva, Ustavni sud utvrđuje da li je podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno njegovo Ustavom zajemčeno pravo ili sloboda.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

3. U sprovedenom postupku, uvidom u cjelokupnu dostavljenu dokumentaciju, Ustavni sud je utvrdio sljedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom predmetu:

3.1. Osnovni sud u Podgorici je 14. aprila 2006. godine donio Presudu na osnovu priznanja (P. br. 1561/05), kojom je u *stavu I* obavezan tuženi (AD „Radoje Dakić“ Podgorica) da na ime neisplaćenih ličnih dohodaka za period od 1. januara 1997. godine do 1. juna 2003. godine, isplati podnosiocima ustavne žalbe iznose *bliže navedene u izreci presude*, sa zakonskom zateznom kamatom koja počinje da teče od 1. juna 2003. godine, a sve prednje u roku od 8 dana od dana pravosnažnosti presude.

U *stavu II* je odlučeno da svaka stranka snosi svoje troškove postupka, a u *stavu III* da je presuda pravosnažna.

3.1.1. U obrazloženju ove presude navedeno je: da su tužioci u tužbi tražili da se obaveže tuženi da isplati dospjele neisplaćene lične dohotke za period od 1. januara 1997. godine do 1. juna 2003. godine, sa zakonskom zateznom kamatom koja počinje da teče od 1. juna 2003. godine, a sve prednje u roku od 8 dana od dana pravosnažnosti presude; da je tuženi u odgovoru na tužbu u cjelosti priznao tužbeni zahtjev kao osnovan, pa je sud shodno članu 337 stav 1 ZPP-a odlučio kao u izreci ove presude, vodeći pritom računa po službenoj dužnosti da u konkretnoj pravnoj stvari nije riječ o zahtjevu kojim stranke ne mogu raspolagati (član 4 stav 3 ZPP-a).

3.2. Osnovni sud u Podgorici je, 5. juna 2006. godine, donio rješenje o izvršenju, I. br. 1801/06, kojim je na osnovu izvršne isprave, presude Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine, radi naplate novčanog potraživanja izvršnih povjerilaca (podnosilaca ustavne žalbe) odredio izvršenje na nepokretnostima izvršnog dužnika (AD „Radoje Dakić“ Podgorica) upisanih u listama nepokretnosti br. 184 i 4346 KO Podgorica I PJ Podgorica na: (...) upisom ovog rješenja kod Uprave za nekretnine, utvrđenjem vrijednosti nepokretnosti, prodajom nepokretnosti i namirenjem izvršnih povjerilaca iz iznosa dobijenog prodajom. Istim rješenjem nalaženo je Upravi za nekretnine RCG – PJ Podgorica da evidentira ovu odluku, kao i to da žalba ne odlaže izvršenje rješenja.

3.2.1. U obrazloženju ovog rješenja navedeno je: da su izvršni povjerioci, preko svojih punomoćnika, 16. maja 2006. godine podnijeli ovom sudu prijedlog za izvršenje, a na osnovu pravosnažne i izvršne presude ovog Suda, P. br. 1561/05 od 14. aprila 2006. godine, radi naplate novčanog potraživanja na ime razlike između isplaćenih garantovanih zarada i pripadajuće cijene rada za period od 1. januara 1997. godine do 31. decembra 2003. godine, u kome su, u bitnom, naveli da izvršni dužnik nije ispunio svoju obavezu prema izvršnim povjeriocima u roku od 8 dana od pravosnažnosti presude, kako mu je po istoj naloženo, te da su od izvršnog dužnika 8. maja 2006. godine primili pismeno obavještenje broj 805/06, u kojem navodi da ne raspolaže novčanim sredstvima, s obzirom na to da se već duže vrijeme ne odvija proces proizvodnje, što za posljedicu ima blokadu njegovog žiro računa, usljed čega nije u mogućnosti da postupi po navedenoj presudi; da je, kako izvršni dužnik nije ispunio svoju obavezu u roku naloženom izvršnom ispravom, Sud, shodno članu 144 ZIP-a RCG, odlučio kao u izreci rješenja; da je Sud, shodno članu 33 ZIP-a RCG i članu 31 stav 2 ZPP-a, odredio troškove izvršenja u iznosu od 26.100,00 eura.

4. Punomoćnik podnosilaca ustavne žalbe D. P., advokat iz Podgorice, zbog nenamirenja potraživanja podnosilaca – bivših radnika AD „Radoje Dakić“ Podgorica, ostvarivao je komunikaciju s predsjednicima Vlade Crne Gore i Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

5. Predsjednik Vlade Crne Gore M. Đ. povodom dopisa od 21. aprila 2009. godine Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Š. C. aktom broj 01- 57/09, od 3. juna 2009. godine, obavijestio je da nemaju obavezu, a ni pravo, shodno Zakonu o Budžetu, da novac poreskih obveznika, čija je namjena precizno planirana i odobrena od strane Parlamenta, upotrijebe za ubrzanje procesa izmirivanja obaveza prema povjeriocima, koji će se namiriti prodajom imovine kada za nju bude postojalo interesovanje kupaca.

6. Predsjednik Vlade Crne Gore dr I. L. je aktom broj 01-11300/10, od 25. januara 2011. godine, u vezi s dopisom advokata D. P., u kome je, u svojstvu punomoćnika 1.200 bivših radnika AD „Radoje Dakić“ Podgorica, u izvršnom postupku pred Osnovnim sudom u Podgorici izrazio zabrinutost za namirenje njihovih ukupnih potraživanja u iznosu od 37 miliona eura koje imaju prema dužniku AD „Radoje Dakić“ Podgorica po osnovu pravosnažnih presuda te informisao istog da će Vlada Crne Gore nastaviti s aktivnostima na pronalaženju adekvatnog investitora zainteresovanog za ulaganje i kupovinu nepokretnosti, koja je predmet izvršenja, čemu je bila posvećena i u prethodnom periodu. Dalje je navedeno da, povodom prijedloga iznijetih u dopisu, ukazuje na činjenicu da je Vlada Crne Gore samo jedan od vlasnika navedenog akcionarskog društva, koje je dužnik u pomenutom izvršnom postupku, te da, imajući u vidu da Budžetom Crne Gore za 2011. godinu nijesu predviđena

sredstva za ovu namjenu, ne postoje zakonske pretpostavke za raspolaganje budžetskim sredstvima na navedeni način. Dalje se navodi da je uvjeren da će se daljim naporima i posvećenošću Vlade Crne Gore za pronalaženje investitora koji će kupiti nepokretnosti izvršnog dužnika u izvršnom postupku stvoriti uslovi da se na pravi način i u potpunosti riješe dužničko-povjerilački odnosi između AD „Radoje Dakić“, iz Podgorice, i bivših radnika, te da koristi priliku da još jednom potvrdi da Vlada Crne Gore u potpunosti prepoznaje značaj ovog projekta za dalji razvoj Glavnog grada Podgorica, ali i građevinske djelatnosti uopšte.

7. Advokat D. P. je, kao jedan od punomoćnika bivših radnika, sada povjerilaca AD „Radoje Dakić“, koje je u većinskom vlasništvu države Crne Gore i protiv kojeg se vodi izvršni postupak, I. br. 875/06, pred Osnovnim sudom u Podgorici, dostavio 29. juna 2016. godine Vladi Crne Gore akt broj 01-2767 naslovljen Inicijativa za rješenje problema potraživanja bivših radnika države Crne Gore i Glavnog grada od dužnika AD „Radoje Dakić“, u kome je predložio da u interesu svih povjerilaca, uključujući i državu Crnu Goru i Glavni grad, razmotre rješenje ovog kompleksnog pitanja po kojem bi Vlada Crne Gore i Glavni grad otkupili potraživanja svih bivših radnika. U suštini je navedeno: da postupak naplate potraživanja traje još od 2006. godine bez izgleda da se imovina dužnika proda sudskim putem i povjerioci namire u doglednom roku; da se većina od 1750 bivših radnika AD „Radoje Dakić“ i njihovih porodica nalaze u izuzetno teškoj socijalnoj situaciji i iz dana u dan to stanje se pogoršava i da je, nažalost, u međuvremenu veliki broj povjerilaca preminuo; da je Vlada Crne Gore većinski vlasnik dužnika AD „Radoje Dakić“, samim tim je obavezna da iz sopstvenih sredstava isplati obaveze iz radnog odnosa utvrđene presudama domaćih sudova te se ukazuje na evropski standard utemeljen sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, uključujući predmete Mijanović protiv Crne Gore, Kačapor protiv Srbije (...); da Država Crna Gora, kao povjerilac po presudi P. br. 835/10, a Glavni grad Podgorica po rješenju o izvršenju I. br. 812/13 potražuju s kamatom iznos od 25,6 miliona eura i da ta potraživanja, prema stanju u spisima predmeta odnosno posljednjem redu namirenja koji Država i Glavni grad imaju na imovini dužnika, neće moći da se naplate, kao da ni gotovo 1/2 bivših radnika neće naplatiti svoja potraživanja zbog kasnijeg reda namirenja i niske cijene u sudskoj prodaji; da cjelokupna imovina dužnika, po posljednjoj procjeni, vrijedi oko 56 miliona eura, a prodaje se za 50% te vrijednosti tj. za iznos od oko 26 miliona eura; da ukupno potraživanje radnika, Glavnog grada i Vlade Crne Gore s pripadajućom kamatom iznosi oko 70 miliona eura; da je očigledno da će se iz cjelokupne imovine dužnika namiriti samo 1/3 potraživanja i to onih povjerilaca koji su prvi stekli pravo na namirenje među koje ne spadaju ni Vlada Crne Gore, ni Glavni grad, ali ni mnogi bivši radnici; da je izvjesno da ne postoje druge pravne opcije za namirenje svih povjerilaca, uključujući i ideju o stečajnom postupku, u kome bi red namirenja ostao isti, ali bi se izgubilo značajno vrijeme, a na kraju bi imovina dužnika bila prodana po nižoj cijeni.

7.1. Advokat D. P. se 7. decembra 2016. godine obratio D. M., predsjedniku Vlade Crne Gore, aktom broj 01/5256, ukazujući mu na potrebu da Vlada Crne Gore, kao većinski vlasnik AD „Radoje Dakić“ i istovremeno najveći pojedinačni povjerilac, hitno zaštiti prava 1750 bivših radnika i interes Države Crne Gore. U aktu je navedeno: da je Poreska uprava Crne Gore, neposredno prije formiranja njegove Vlade, podnijela prijedlog za otvaranje stečaja u AD „Radoje Dakić“ i da je ročište za ispitivanje uslova za otvaranje stečaja zakazano u Privrednom sudu u Podgorici za 8. decembar 2016. godine. Dalje je navedeno da se razmotri mogućnost povlačenja zahtjeva Poreske uprave za pokretanje stečaja, dok se ne analizira cjelokupna situacija i ozbiljno razmotre racionalna rješenja za namirenje svih povjerilaca, uključujući i mogućnost preuzimanja cjelokupne imovine AD „Radoje Dakić“ od strane Vlade i Glavnog grada kroz otkup potraživanja zapošljenih. Navedeno je da je, radi boljeg sagledavanja situacije, u prilogu dostavljena i *Inicijativa za rješenje problema potraživanja bivših radnika, države Crne Gore i Glavnog grada od dužnika AD „Radoje Dakić“, od 29. juna 2016. godine.*

8. Privredni sud Crne Gore je rješenjem St. br. 490/16 od 19. decembra 2016. godine:

- u stavu I usvojio prijedlog povjerioca Ministarstva finansija – Poreske uprave Crne Gore – podnijet sudu 22. novembra 2016. godine i 19. decembra 2016. godine otvorio stečajni postupak nad stečajnim dužnikom AD „RADOJE DAKIĆ“ Podgorica, Cetinjski put BB, /MAT. BR. 02014092/

- u stavu II je određeno da se za stečajne upravnike s jednakim ovlaštenjima imenuju R. R., iz Podgorice (...) i M.M., iz Podgorice (...)

- u stavu III da povjerioci pozivaju da u roku od 30 dana od dana objave Oglasa o otvaranju stečajnog postupka prijave svoja obezbijedena i neobezbijedena potraživanja

- u stavu IV da se dužnici pozivaju da ispune svoje obaveze prema stečajnoj masi
- u stavu V da će se prvi sastanak povjerilaca održati 15. februara 2017. godine s početkom u 11.00 časova, a ročište za ispitivanje potraživanja 22. februara 2017. godine u 11.00 časova u Privrednom sudu Crne Gore, kancelarija br. 2

- u stavu VI da će se rješenje objaviti na oglasnoj tabli Suda 19. decembra 2016. godine.

8.1. U obrazloženju ooznačenog rješenja je, pored ostalog, navedeno da je povjerilac Ministarstvo finansija – Poreska uprava Crne Gore 22. novembra 2016. godine, podnijela Sudu prijedlog kojim je tražila otvaranje stečaja nad privrednim društvom AD „Radoje Dakić“ Podgorica zbog nemogućnosti predlagača kao povjerioca da naplati svoje potraživanje, usljed prezaduženosti dužnika. Povjerilac je u svom prijedlogu naveo da, prema službenim podacima i obračunu poreskih obaveza, stečajni dužnik ima dospjeli a neplaćeni dug po osnovu utvrđenih poreskih obaveza prema predlagaču u ukupnom iznosu od 10.862.854,84 eura, kao i da je, prema podacima Centralne banke Crne Gore, račun poreskog obveznika u blokadi za 7.175.430,92 eura u periodu od 5.774 dana neprekidno.

Sud je, cijeneći pribavljene dokaze, navode iz podnijetog prijedloga i navode dužnika i povjerilaca, izvještaja privremenog stečajnog upravnika, našao da je prijedlog osnovan, i da su ispunjeni zakonski uslovi za otvaranje stečajnog postupka. Za Sud je nesporno da je predlagač podnijetim pisanim prijedlogom i dokazima uz prijedlog dokazao činjenicu da ima potraživanja na osnovu poreskog duga, kao i da prinudna naplata po osnovu poreskog duga do danas nije mogla biti ni započeta, a samim tim ni realizovana, usljed višegodišnje blokade računa stečajnog dužnika, što se zaključuje iz izvještaja privremenog stečajnog upravnika i dokaza provedenih u postupku. Sud je kod prethodno navedenog nesporno utvrdio da je stečajni dužnik u stanju insolventnosti nesposoban da izmiruje svoje obaveze, da su mu poslovni računi u neprekidnoj blokadi duže od 15 godina, da se povjerilac nesumnjivo ne može naplatiti u postupku prinudnog izvršenja te da su ispunjeni stečajni razlozi iz člana 12 stav 3 tač. 1 i 2 i člana 13 Zakona o stečaju za otvaranje stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom.

9. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je, u mišljenju broj 01-258-17 od 4. decembra 2017. godine, dao zaključnu ocjenu, u kojoj je, pored ostalog, navedeno: da je na osnovu sprovedenog ispitnog postupka, navoda iz pritužbe, izjašnjenja, dostavljene i pribavljene dokumentacije Zaštitnik utvrdio da je pritužba podnosilaca osnovana; da je pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine, tužiocima priznato pravo potraživanja u ukupnom iznosu od 7.784.182,00 eura, da u izvršnom sudskom postupku – predmetu, I. br. 875/06, od 14. aprila 2006. godine, kao ni kasnijem – stečajnom postupku – predmetu, St. br. 490, od 8. decembra 2016. godine, povjerioci nijesu naplatili svoje potraživanje. Zaštitnik podsjeća da je povodom prijateljskog poravnjenja koje je Država Crna Gora zaključila po istom osnovu – meritumu – pravosnažnoj presudi P. br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine (I. br. 875/06 od 13. juna 2008. godine), Evropski sud za ljudska prava prethodno ocijenio kao dobro ustanovljenu praksu i predmet označio kao WECL (well-established case-law); da WECL predmeti predstavljaju grupu predmeta gdje je Sud u svojim ranijim odlukama zauzeo čvrste stavove i stvorio praksu u konkretnom pogledu, pa je i u ovoj grupi predmeta naveo da su pitanja koja se navode u predstavci već obrađena (Mijanović protiv Crne Gore, predstavka broj 19580/06 od 17. septembra 2013. godine, i Kačapor i ostali protiv Srbije broj 2269/06, 3041/06, 3043/06, 3045/06, 3045/06 od 15. januara 2008. godine). Zaštitnik je, u konačnom, preporučio Privrednom sudu Crne Gore da u daljem toku stečajnog postupka, u skladu s rješenjem Suda St. 490/16 od 8. decembra 2016. godine, stečajni organi preduzmu sve neophodne mjere kako bi se stečajni postupak blagovremeno okončao i obezbijedilo namirenje potraživanja radnika AD „Radoje Dakić“ po pravosnažnim presudama, dok je Vladi Crne Gore preporučio da, imajući u vidu praksu Evropskog suda za ljudska prava, po pitanju obaveze države u ovim sporovima, preduzme mjere i aktivnosti u cilju izvršenja pravosnažnih odluka iz predmetnih sudskih sporova radnika AD „Radoje Dakić“ te da su Privredni sud i Vlada Crne Gore dužni da u roku od 90 dana od dana prijema ovog mišljenja dostave izvještaj o preduzetim radnjama za izvršenje preporuke.

10. Ustavni sud je, 4. oktobra 2018. godine, saglasno odredbi člana 33 stav 1 i člana 34 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, zatražio od Vlade Crne Gore odgovor na navode sadržane u ustavnoj žalbi. U svom odgovoru od 13. decembra 2018. Vlada Crne Gore je izvijestila Sud kako je u konkretnom slučaju zatražila mišljenje Ministarstva ekonomije. U svom mišljenju broj 060-153/2018-3 od 22. oktobra 2018. Ministarstvo ekonomije navodi da je Osnovni sud u Podgorici u oktobru 2008. godine održao prvo ročište za prodaju zemljišta

AD „Radoje Dakića“ te da su u dva navrata odbijene date ponude koje su ocijenjene nedovoljnim, jer nijesu dostigle ukupan iznos potraživanja. Ministarstvo ekonomije nadalje ističe da je, prema članu 17 stav 2, 3 i 4 Zakona o privrednim društvima („Službeni list Crne Gore“ broj 17/07, 80/80, 40/10, 36/11 i 40/11), akcionarsko društvo društveno pravno lice koje je sa svojom imovinom i obavezama potpuno odvojeno od akcionara te da za svoje obaveze to društvo odgovara cjelokupnom svojom imovinom, dok s druge strane ne postoji obaveza akcionara da odgovaraju za obaveze akcionarskog društva svojom imovinom. Zaključno, Vlada Crne Gore navodi da u pozitivnopravnom poretku Crne Gore ne postoji nijedan propis kojim bi se Vladi Crne Gore nametala obaveza da odgovara za poslovanje privrednih subjekata čiji je većinski vlasnik, odnosno da Vlada ne može sredstvima poreskih obaveznika sanirati posljedice neuspješnog poslovanja privrednih subjekata.

11. Ustavni sud je, saglasno odredbi člana 33 stav 1 i člana 34 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, zatražio od Privrednog suda Crne Gore odgovor na navode sadržane u ustavnoj žalbi.

11.1. U dostavljenom odgovoru navedeno je: da je rješenjem ovog suda St. br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine, otvoren stečajni postupak nad stečajnim dužnikom AD „Radoje Dakić“ Podgorica; da je rješenjem Apelacionog suda Crne Gore, Pž. br. 599/17, od 6. juna 2017. godine, potvrđeno rješenje ovog suda o otvaranju stečajnog postupka; da je sud rješenjem St. br. 490/16 od 4. jula 2017. godine proglasio bankrotstvo nad stečajnim dužnikom, budući da nije podnijeta izjava od strane stečajnog dužnika o namjeri da izvrši reorganizaciju; da je u daljem toku postupka, nakon što je okončan postupak prijave potraživanja, stečajni upravnik sačinio Listu utvrđenih i osporenih potraživanja, koja je usvojena kao konačna na ročištu od 28. novembra 2017. godine; da se nakon što je izvršena identifikacija imovine stečajnog dužnika i nakon što je komisija za popis imovine stečajnog dužnika popisala i identifikovala cjelokupnu imovinu pristupilo prodaji imovine; da je 29. decembra 2017. godine objavljen prvi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika, na koji oglas nije bilo zainteresovanih ponuđača; da je drugi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika raspisan 23. maja 2018. godine i dostavljena je jedna ponuda za kupovinu dijela imovine stečajnog dužnika od strane Uprave za imovinu Crne Gore i stečajni upravnik je, s obzirom na to da je dostavljena ponuda ispunjavala sve kriterijume, prihvatio predmetnu ponudu; da je na trećem oglasu za prodaju imovine stečajnog dužnika prispjela jedna ponuda za kupovinu dijela imovine stečajnog dužnika od strane „Zetagradska“ DOO Podgorica, koja je prihvaćena odlukom stečajnog upravnika od 8. oktobra 2018. godine; da će se povjerioci koji su prijavili svoje potraživanje u postupku namiriti nakon što se izvrši prodaja imovine stečajnog dužnika i formira stečajna masa, odnosno ukoliko bude sredstava iz stečajne mase za namirenje povjerilaca, što je sve u skladu s odredbama Zakona o stečaju. Dalje se ističe da su neosnovani navodi da u stečajnom postupku nije preduzeta nijedna radnja u pogledu prodaje imovine stečajnog dužnika i namirenja povjerilaca jer, kao što je rečeno, do sada su raspisana tri oglasa, dio imovine je već prodat, dok će se za ostalu imovinu oglas raspisati u skladu s rokovima i na zakonom propisan način; da su do sada svi prigovori na predložene prodaje odbijeni kao neosnovani i da su odluke suda potvrđene od strane Apelacionog suda Crne Gore. Nadalje je navedeno da se stečajni postupak sprovodi u skladu sa Zakonom o stečaju, kao lex specialisom, da se sve radnje u postupku preduzimaju u skladu s rokovima propisanim ovim zakonom, to cijene da su predmetne ustavne žalbe neosnovane te da otvaranjem stečajnog postupka nijesu povrijeđene odredbe Ustava, odnosno da je rješenje o otvaranju donijeto u skladu s Ustavom i zakonom.

11.2. U odgovoru Privrednog suda Crne Gore od 17. maja 2017. godine je navedeno: da je nakon otvaranja stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom AD „Radoje Dakić“ odlučeno: da se nad istim provede postupak bankrotstva i unovčavanja imovine stečajnog dužnika saglasno članu 133 stav 1 tačka 1 Zakona o stečaju; da je nakon otvaranja stečajnog postupka imovina stečajnog dužnika oglašena na prodaju šest puta; da je u postupcima prodaje prodat dio imovine stečajnog dužnika i da je od prodaje dijela imovine stečajnog dužnika prihodovano ukupno 13.895.997,00 eura, od kojeg iznosa treba da se namiruju povjerioci, troškovi stečajnog postupka i obaveze stečajne mase, u skladu sa odredbama Zakona o stečaju; da je stečajni upravnik, nakon prodaje dijela imovine stečajnog dužnika, donio odluke o namirenju povjerilaca iz vrijednosti dobijene prodajom; da do namirenja povjerilaca nije došlo, jer su povjerioci podnijeli prigovore na svaku odluku o namirenju stečajnog upravnika; da će do namirenja povjerilaca u stečajnom postupku, isplatom, doći nakon provosnažnosti odluka stečajnog upravnika o namirenju povjerilaca iz vrijednosti dobijene prodajom dijela stečajnog dužnika.

11.3. Ustavni sud je, saglasno odredbi člana 33 stav 1 i člana 34 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, zatražio 9. maja 2019. godine od Privrednog suda Crne Gore odgovor na navode sadržane u ustavnoj žalbi, kao i preduzete mjere i aktivnosti koje je preduzeo od dostavljenog prvog izvještaja.

III RELEVANTNE USTAVNE I KONVENCIJSKE ODREDBE

12.1. Za odlučivanje u konkretnom predmetu pravno relevantne su sljedeće odredbe:

Ustava:

Član 32.

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Član 58.

Jemči se pravo svojine.

Niko ne može biti lišen ili ograničen prava svojine, osim kada to zahtijeva javni interes, uz pravičnu naknadu.“
Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

„Član 6 stav 1

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.“

Člana 1 Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

„Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbijedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.“

IV OCJENA USTAVNOG SUDA

13. Podnosioci u ustavnoj žalbi ukazuju da pravosnažna presuda Osnovnog suda u Podgorici P. br. 1561/05 do dana podnošenja ustavne žalbe nije izvršena, odnosno da oni nijesu uspjeli namiriti svoja potraživanja. Smatraju da su neizvršavanjem presude domaćeg suda za period od 11 godina onemogućeni u mirnom uživanju svoje imovine, ukazujući da je nad dužnikom AD „Radoje Dakić“, rješenjem Privrednog suda Crne Gore St. br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine, otvoren stečajni postupak.

13.1. Analizom navoda i razloga istaknutih u ustavnoj žalbi, kao i sadržine prava koja se štite Ustavom, Ustavni sud je razmatrao ustavnu žalbu s aspekta odredbi čl. 32 i 58 Ustava (Člana 6 stava 1 Konvencije i člana 1 Protokola I uz Konvenciju).

13.2. Ustavni sud podsjeća na svoju dosadašnju praksu, podudarnu s praksom Evropskog suda za ljudska prava, da se izvršenje sudske odluke mora smatrati sastavnim dijelom pravičnog suđenja u smislu odredbe člana 32 Ustava (vidjeti *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izvještaji o presudama i odlukama 1997-II). Ustavni sud podsjeća na stavove prema kojima kašnjenje u izvršavanju presude, i ako se može opravdati posebnim okolnostima, ne smije biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 32 Ustava (vidjeti *Budrov protiv Rusije*, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, i *Teteriny protiv Rusije* broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine). Nadalje, u kontekstu stečajnog postupka, period neizvršenja sudske odluke ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršnog postupka, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak protiv izvršenika (vidjeti *Kačapor i dr. protiv Srbije*, br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06). U slučaju izvršenja pravosnažne sudske odluke protiv privatnog lica načelno država nije neposredno odgovorna za dugove privatnih lica. Njene obaveze, prema članu 32 Ustava, ograničene su na osiguranje neophodne pomoći povjeriocu u izvršenju odluka suda, na primjer putem izvršnog ili stečajnog postupka (vidjeti *Kotov protiv Rusije*,

broj 54522/00, stav 90, 3. april 2012. godine, i *Jovičić i dr. protiv Srbije*, predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 i 75689/11, presuda od 13. januara 2015. godine, st. 33–36).

13.3. Kad organi imaju obavezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može u određenim okolnostima uključiti odgovornost države prema članu 32 Ustava (vidjeti *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995. godine, Serija A broj 315-C, stav 44, i *Fuklev protiv Ukrajine*, broj 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Zadatak je Ustavnog suda u takvim slučajevima da razmatra jesu li mjere koje su organi primijenili bile odgovarajuće i dovoljne i jesu li postupali marljivo kako bi pomogli povjeriocu u izvršenju presude (vidjeti *Focias protiv Rumunije*, broj 2577/02, stav 70, 3. februar 2005. godine).

13.4. Kad je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donesenih protiv države ili lica koja ne uživaju „dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države“, država nema mogućnost isticati nedostatak vlastitih sredstava ili nemaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka. Činjenica da je država prodala veliki dio svog udjela u preduzeću koji je dugovala privatnom licu državu ne bi mogla osloboditi obaveze da prema presudi izmiri dug koji je nastao prije prodaje udjela. Ako država takvu obavezu prenese na novog vlasnika, ona mora osigurati da novi vlasnik ispunjava zahtjeve koji se podrazumijevaju prema članu 32 Ustava da pravosnažna obavezujuća presuda ne ostane neizvršena na štetu stranke (vidjeti *Solovyev protiv Ukrajine*, broj 4878/04, stav 21, 14. decembar 2006. godine). Drugim riječima, država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i nakon njihove privatizacije, pod uslovom da je sudska odluka koja je u pitanju postala pravosnažna kad je preduzeće radilo kao lice pod upravom države (vidjeti *Marinković protiv Srbije*, broj 5353/11, presuda 22. oktobar 2013. godine, stav 39). Država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i kad je preduzeće radilo kao privatno lice kad je neizvršena sudska odluka postala pravosnažna, ako je privatizacija koja je upitanju kasnije poništena.

14. U nastavku se citiraju relevantna načela i stavovi Evropskog suda izgrađeni u njegovoj sudskoj praksi.

Evropski sud u predmetu *R. Kačapor i drugi protiv Srbije* (predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) ukazuje na sljedeća relevantna načela:

„106. Sud podseća da se izvršenje presude koju je sud doneo mora smatrati sastavnim delom 'suđenja' prema članu 6 (videti *Hornsby protiv Grčke*, presuda od 19. marta 1997. godine, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-11, str. 510, stav 40).

107. Dalje, kašnjenje u izvršenju presude može se opravdati u posebnim okolnostima. Međutim, to ne sme biti tako da ugrožava suštinu prava zaštićenog prema članu 6 stav 1 Konvencije (videti *Immobiliare Saffi protiv Italije* [VV], br. 22774/93, stav 74, ECHR 1999-V).

108. Najzad, bez obzira da li je dužnik privatni ili društveni akter, na državi je da preduzme sve neophodne mere da se pravosnažna sudska presuda izvrši, kao i da, pri tome, obezbedi delotvorno učešće njenog celog aparata (videti *mutatis mutandis*, *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi) i, takođe, *mutatis mutandis*, *Hornsby*, citiran u gornjem tekstu, str. 511, stav 41).

114. Šesto, s obzirom da je utvrđena obaveza države za neizmirene dugove podnositeljki predstavki u konkretnom slučaju, primećuje se da država ne može da navede ni nedostatak sopstvenih sredstava ni nedostatak sredstva kod dužnika kao izgovor za neizvršenje o kome je reč.“

Evropski sud je u predmetu *Mijanović protiv Crne Gore* (predstavka br. 19580/06) od 17. septembra 2013. godine dao ocjenu:

„81. Sud podsjeća da član 6 stav 1 Konvencije, između ostalog, štiti sprovođenje pravosnažnih, obavezujućih sudskih odluka, koje, u državama koje prihvataju vladavinu prava, ne mogu da ostanu neoperativne na štetu jedne strane. Shodno tome, izvršenje sudske presude ne može se spriječiti, učiniti nevažećim ili neopravdano odložiti (v. između ostalog, *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-II). Iako kašnjenje u izvršenju presude može biti opravdano u naročitim okolnostima, ono ne može, međutim, biti takvo da se naruši suština prava koje se štiti po članu 6 stav 1 Konvencije (v. presudu u predmetu *Immobiliare Saffi protiv Italije* [GC], br. 22774/93, stav 74, ECHR 1999-V).

82. Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koji je djelotvoran i u pravu i u praksi (v. presudu u predmetu *Fuklev protiv Ukrajine*, br. 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Bez obzira na to da li je izvršni dužnik privatno lice ili subjekt pod kontrolom države, država je ta koja treba da preduzima sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu presudu suda, i da, pri tome, obezbijedi djelotvorno učešće cijelog

svog aparata (v. mutatis mutandis, presudu u predmetu Pini i drugi protiv Rumunije.br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi)).

83. Što se tiče ovog konkretnog predmeta, Sud konstatuje da, nasuprot tvrdnjama Vlade, izvršni postupak po samoj svojoj prirodi treba da se rješava brzo (v. stavove 32 i 38; i Comingersoll S.A. protiv Portugala [GC], br. 35382/97, stav 23, ECHR 2000-IV). Iako može da se prihvati da su neki izvršni postupci složeni, Sud ne smatra da je ovaj predmet tako složen da bi to opravdalo dužinu izvršenja.

86. I na kraju, s obzirom na nalaz da država ima odgovornost za dug prema podnositeljki predstave u ovom predmetu, konstatuje se da država ne može kao opravdanje za predmetno neizvršenje da se pozove ni na nedostatak svojih sredstava niti na neimaštinu dužnika (v. mutatis mutandis, R. Kačapor i drugi protiv Srbije, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 114).

87. S obzirom na navedeno, Sud nalazi da crnogorske vlasti nisu preduzele neophodne mjere da bi izvršile predmetnu presudu. Stoga Sud nalazi da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

90. Sud ponavlja da to što država nije izvršila pravosnažnu presudu koja je donesena u korist oca podnositeljke predstavke i koju je kasnije naslijedila podnositeljka predstavke predstavlja zadiranje u pravo podnositeljke predstavke na mirno uživanje imovine, predviđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1 Protokola br. 1 (v. između ostalog, presudu u predmetu Burdov protiv Rusije, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

91. Iz gore izloženih razloga, u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno zadiranje države u ovom predmetu nije bilo opravdano. Stoga je utvrđeno da je došlo do zasebne povrede člana 1 Protokola br. 1.“

Evropski sud je u predmetu *Crnišanin i drugi protiv Srbije* (predstavke br. 35835/05, 43548/05, 43569/05 i 36986/06) dao ocjenu:

„124. Sud je već utvrdio da je Država odgovorna za dugovanja preduzeća sa većinskim društvenim kapitalom (R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu). On ne nalazi razlog da odstupa od ovog stava u konkretnom predmetu pošto su dužnici prve, druge i četvrte podnositeljke predstavki takva preduzeća (vidi stav 96 u gornjem tekstu), a postupak za povraćaj dugovanja do sada traje između godinu dana i pet mjeseci i četiri godine i osam mjeseci, od kada je Srbija 3. marta 2004. godine ratifikovala Konvenciju (period koji je u nadležnosti Suda *ratione temporis*). Organi Srbije, stoga, nisu preduzeli neophodne mere da se presude o kojima je reč izvrše, a nisu dali ni ubedljive razloge za taj propust (vidi R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu). Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije, (b) u pogledu treće podnositeljke predstavke.

128. Četvrto, u spisima predmeta ne postoji dokaz da se sporno neizvršenje zaista može pripisati nedostatku sredstava kod dužnika (vidi Preduzeće EVT protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu, stavovi 53 i 54) niti da su sami postupci bili posebno složeni.

130. S obzirom na gore navedeno, Sud nalazi da su organi Srbije propustili da preduzmu neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše u periodu između 3. marta 2004. godine i 18. decembra 2007. godine. Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.“

U predmetu *Jovičić i drugi protiv Srbije* (predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 u 75689/11) Evropski sud je ukazao:

„33. Sud podseća da se izvršenje odluke koju je sud doneo mora smatrati sastavnim delom 'suđenja' za potrebe člana 6. (videti *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-11). Iako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati u posebnim okolnostima, ono ne sme biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 6. stav 1. (videti *Burdov protiv Rusije*, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, stav 35, i *Teteriny protiv Rusije*, broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine).

34. Osim toga, u kontekstu imovinskih pitanja, ako podnosilac predstavke nije u stanju da postigne izvršenje presude u njegovu korist na vreme, to predstavlja mešanje u pravo na mirno uživanje imovine, kako je utvrđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju. Bez obzira da li je dužnik privatno lice ili lice pod upravom države, na državi je da preduzme sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu sudsku presudu, i da time osigura delotvorno učešće svog celog aparata (videti, uz odgovarajuće izmene, *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, st. 174-189, ECHR 2004-V

Hornsby, citirana u gornjem tekstu, stav 41; i R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 108.). U kontekstu društvenih preduzeća, period neizvršenja ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršenja, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak (videti, između ostalog, R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 115.).

36. Kada je reč o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donetih protiv države ili lica koja ne uživaju 'dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države', država nema mogućnost da se pozove na nedostatak sopstvenih sredstava ili na nemaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (videti R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Štaviše, 'činjenica da je država prodala veliki deo svog udela u preduzeću koji je dugovala privatnom licu, ne bi mogla da državu oslobodi obaveze da izmiri dug prema presudi, koji je nastao pre prodaje akcija. Ako država takvu obavezu prenese na novog vlasnika akcija ... država mora osigurati da novi vlasnik ispunjava zahteve, koji se podrazumevaju prema članu 6. stav 1. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1, 'da pravosnažna, obavezujuća sudska odluka ne ostane neizvršena na štetu stranke' (videti Solovyev protiv Ukrajine, broj 4878/04, stav 21, 14. decembar 2006. godine). Drugim rečima, država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i nakon njihove privatizacije, pod uslovom da je sudska odluka u pitanju postala pravosnažna kada je preduzeće radilo kao lice pod upravom države (videti Marinković, citirana u gornjem tekstu, stav 39). Država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom, čak i kada je preduzeće radilo kao privatno lice kada je neizvršena sudska odluka postala pravosnažna ako je privatizacija u pitanju kasnije poništena (isto).“ Evropski sud je u predmetu *Burdov protiv Rusije* (br. 2) (predstavka br. 33509/04) od 15. januara 2009. godine

naveo:

„65. Pravo na sud iz člana 6 bilo bi iluzorno ukoliko bi domaći pravni sistem bilo koje države ugovornice omogućio da konačna, obavezujuća presuda ostane nedjelotvorna na štetu jedne od stranaka. Stoga izvršenje presude bilo kojeg suda mora biti smatrano sastavnim dijelom 'suđenja' u smislu člana 6 (vidjeti *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997, stav 40, Izvještaj o presudama i odlukama 1997-11).

66. Prema tome, nerazumno dugo odlaganje izvršenja obavezujuće presude može predstavljati kršenje Konvencije (vidjeti *Burdov protiv Rusije*, br. 59498/00, ECHR 2002-111). Neopravdanost takvog kašnjenja određuje se uzimajući u obzir posebno složenost izvršnog postupka, ponašanje aplikanta i nadležnih vlasti kao i iznosa i prirode naknade koju je sud dosudio (vidjeti *Raylyan protiv Rusije*, br. 22000/03, stav 31,15. februar 2007).

70. Složenost domaćih izvršnih postupaka ili državnog budžetskog sistema ne može osloboditi državu njene obaveze po Konvenciji da svakoj osobi obezbijedi pravo da obavezujuća i izvršna sudska odluka u njenu korist bude izvršena u razumnom roku. Niti se državne vlasti mogu pozvati na nedostatak novčanih ili drugih sredstava (npr. stanova) kao isprike za izbjegavanje plaćanja duga po presudi (vidjeti *Burdov*, gore citiran, stav 35 i *Kukalo protiv Rusije*, br. 63995/00, stav 49, 3. november 2005.). Na državama ugovornicama je obaveza da organizuju pravni sistem na način da nadležni organi vlasti mogu izvršiti obaveze u ovom pogledu (vidjeti *mutatis mutandis*, *Comingersoll S.A. protiv Portugala* [GC], br. 35382/97, stav 24, ECHR 2000-IV i *Frydlander protiv Francuske* [GC], br. 30979/96, stav 45, ECHR 2000-VII).

86. Na osnovu naprijed navedenog, Sud zaključuje da su odlaganjem izvršenja presuda Gradskog suda Shakhtya od 17. aprila 2003., 4. decembra 2003. i 24. marta 2006. godine vlasti prekršile aplikantovo pravo na sud. Prema tome postoji kršenje člana 6 Konvencije.

87. Budući da obavezujuće i izvršne presude predstavljaju ustanovljeno pravo na plaćanje naknade u aplikantovu korist, što se ima smatrati 'imovinom' u smislu odredbi člana 1 Protokola br. 1 (vidjeti *Vasilopoulou protiv Grčke*, br. 47541/99, stav 22, 21. mart 2002.), odgođenim popuštanjem da postupe po tim presudama vlasti su takođe prekršile i aplikantovo pravo na mirno uživanje njegove imovine (vidjeti *Burdov*, naprijed navedeno, stav 41). Dakle, postoji i kršenje člana 1 Protokola br. 1."

15. Dovodeći navedene stavove i principe u vezu s okolnostima konkretnog slučaja, Ustavni sud utvrđuje da se u ovom ustavnosudskom postupku radi o slučaju neizvršenja pravosnažne i izvršne sudske presude protiv jednog stečajnog dužnika s velikim brojem nominalno određenih povjerilaca, ovdje podnosilaca ustavne žalbe, čiji su tužbeni zahtjevi precizno specifikovani u samoj sudskoj presudi. Budući da je stečajni dužnik akcionarsko društvo koje se sastoji od državnog kapitala, Ustavni sud dalje utvrđuje da se država ne može osloboditi

odgovornosti ni za propuste i nečinjenja koji su doveli do neizvršenja sudske presude ni za dugovanja koja stečajni dužnik ima prema podnosiocima ustavne žalbe. Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koji je djelotvoran i u pravu i u praksi i dužna je da preduzme sve neophodne korake da se izvrši pravosnažna presuda suda, ako treba i učešćem cijelog državnog aparata.

A. NAVODNA POVREDA ČLANA 32 USTAVA I ČLANA 6 STAV 1 KONVENCIJE

16. Podnosioci u ustavnoj žalbi prvo prigovaraju da pravosnažna i izvršna presuda Osnovnog suda u Podgorici P. br. 1561/05 od 14. aprila 2006. godine nije izvršena, a da dodatno nije izvršeno ni rješenje o izvršenju Osnovnog suda u Podgorici I. br. 1801/16 od 5. juna 2006. godine. Prigovaraju i da je nad dužnikom otvoren stečajni postupak rješenjem Privrednog suda Crne Gore St. br. 490/16 od 19. decembra 2016. godine, ali da je „na samom početku i do podnošenja ustavne žalbe nijesu preduzete radnje u cilju prodaje i namirenja“.

17. Ustavni sud prvo napominje da se u ovom slučaju period neizvršenja sudske presude ne može ograničiti samo na fazu izvršenja. Taj period obuhvata i kasniji stečajni postupak koji je u toku. Shodno tome, treba konstatovati da je period naplate duga podnosiocima ustavne žalbe započeo 2006. godine, a traje i na dan donošenja ove presude, to je skoro 13 godina.

17.1. Ustavni sud u tom smislu mora ispitati da li je period od 13 godina u posebnim okolnostima ovog slučaja takav da se može tvrditi kako je došlo do kršenja pozitivne obaveze države da se pravosnažna i izvršna sudska presuda izvrši bez nepotrebnog odugovlačenja, odnosno da preduzme sve neophodne mjere kako bi se ta presuda izvršila.

18. Prvo treba konstatovati da svi izvršni postupci po samoj svojoj prirodi treba da se rješavaju brzo. Međutim, u ovom je slučaju izvršni postupak u početnom periodu bio nešto složeniji jer je žiro račun izvršnog dužnika bio blokiran, pa se u sudskom postupku morao naknadno utvrditi drugačiji način izvršenja presude, što je sve trajalo do septembra 2008. godine, kada je utvrđena tržišna vrijednost nepokretnosti koje su predmet izvršenja.

18.1. Ustavni sud ocjenjuje spornim period od septembra 2008. do decembra 2016. godine kada nijesu zabilježene nikakve aktivnosti koje bi mogle pokazati da je država u tom vremenu nastojala da se sudska presuda izvrši. U tom su periodu zabilježene samo aktivnosti punomoćnika podnosilaca ustavne žalbe koji se zbog nenamirenja potraživanja obraćao nekoliko puta dopisima predsjednicima Vlade Crne Gore i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Štaviše, prva aktivnost države (suda) nakon tog višegodišnjeg perioda neaktivnosti nije bila usmjerena namirenju duga koji su potraživali podnosioci ustavne žalbe, već namirenju troškova izvršnog postupka.

18.2. Nedostatak bilo kakve aktivnosti koja bi mogla pokazati da država nastoji da se sudska presuda izvrši trajale su, dakle, sve do otvaranja stečajnog postupka nad izvršnim, sada stečajnim dužnikom u decembru 2016. godine. Nakon otvaranja stečajnog postupka bilježe se prve konkretne aktivnosti na stvaranju pretpostavki za namirenje potraživanja podnosiocima ustavne žalbe. U stečajnom postupku potrebne radnje provode se bez većih ili neopravdanih zastoja. Očigledno je nastojanje da se stečajni postupak djelotvorno sprovede.

18.3. Ustavni sud u tom smislu odbacuje kao očigledno neosnovane sve prigovore da je stečajni postupak otvoren s navodnom namjerom da se onemogućiti naplata potraživanja podnosilaca ustavne žalbe. Poziva se na rješenje Privrednog suda Crne Gore St. br. 490/16 o otvaranju stečajnog postupka, u kojem je izričito utvrđeno da su neosnovani „navodi punomoćnika povjerioca da predlagač podnošenjem predloga ima namjeru da onemogućiti naplatu potraživanja 1742 fizička lica (ranije radnike izvršnog dužnika) kao izvršnih povjerilaca, te da izloži prodaji imovinu sada izvršnog dužnika koja može biti prodana u stečajnom postupku za manju cijenu u odnosu na prodaju u izvršnom postupku imajući u vidu pravila prodaje nepokretnosti u stečajnom postupku. Naime, stečajni postupak se otvara i vodi upravo u interesu stečajnih povjerilaca, radi ostvarivanja najveće moguće vrijednosti imovine stečajnog dužnika i najvećeg mogućeg stepena namirenja povjerilaca tako da su interesi povjerilaca u stečajnom postupku potpuno zaštićeni. Takođe, prodaja imovine u stečaju ne može biti nepovoljnija u odnosu na prodaju u izvršnom postupku, jer cijenu na tržištu ne determiniše postupak u kojem se sprovodi prodaja, već ponuda i potražnja. Nasuprot tvrdnjama punomoćnika povjerilaca, ovaj sud je mišljenja, a što je i cilj otvaranja stečajnog postupka, da se upravo kroz stečajni postupak može doći do najvećeg mogućeg stepena namirenja

svih povjerilaca. U vezi navoda koji se odnose na stanove koji se vode kao imovina stečajnog dužnika a koji su po navodima punomoćnika povjerioca podijeljeni radnicima, to su pitanja o kojima će se raspravljati i odlučivati u stečajnom postupku, a u najboljem interesu svih učesnika postupka.“ Citirano sudsko utvrđenje Ustavni sud ocjenjuje relevantnim i uvjerljivim.

19. U skladu s prethodnim utvrđenjima, Ustavni sud ocjenjuje da je u okolnostima konkretnog slučaja došlo do kršenja pozitivne obaveze države da se pravosnažna i izvršna sudska presuda izvrši bez nepotrebnog odugovlačenja. To je odugovlačenje uzrokovano periodom potpune neaktivnosti države koji je trajao osam (8) godina, od septembra 2008. do decembra 2016. godine.

20. S obzirom na navedeno, Ustavni sud nalazi da je u okolnostima ovog slučaja došlo do povrede člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Konvencije.

B. NAVODNA POVREDA ČLANA 58 USTAVA I ČLANA 1 PROTOKOLA 1 UZ KONVENCIJU

21. Podnosioci ustavne žalbe dalje su prigovorili da su im zbog neizvršenja pravosnažne i izvršne presude Osnovnog suda u Podgorici P. br. 1561/05 od 14. aprila 2006. godine povrijeđena imovinska prava propisana članom 58 Ustava Crne Gore i članom 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda jer su onemogućeni u mirnom uživanju svoje imovine.

22. Ustavom Crne Gore, odredbama člana 1 stav 1, Crne Gora je utvrđena kao građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava i kao država slobodnih i ravnopravnih građana. Ustavom se jemči sloboda udruživanja fizičkih i pravnih lica zbog ostvarivanja ekonomskih, političkih, zdravstvenih, intelektualnih i drugih pobuda i ciljeva. Ustavom se jemči pravo svojine i brani njegova neotuđivost. Ustav utvrđuje preduzetništvo kao osnovnu slobodu i mehanizam u uređivanju privrednih odnosa. Socijalna prava utvrđuju se saglasno s crnogorskom državnom tradicijom.

Pravo svojine je osnovni pravni institut za razgraničenje privatnih imovinskih odnosa u društvu, pri čemu je s ustavnopravnog aspekta najvažniji dio njenog sadržaja privatna upotrebljivost i načelna sloboda raspolaganja objektom svojine. Ustav jemči pravo svojine ali određuje i njegovu socijalnu funkciju prema kojoj svojina obavezuje, zbog čega su nosioci svojinskog prava dužni doprinositi opštem dobru. Javni interes u smislu člana 58 stava 2 Ustava polazna je tačka ograničenja koja se nameću titularu prava svojine. Ono ujedno postavlja i granice do kojih ta ograničenja smiju biti nametnuta. Ograničenja svojinskih prava ne smiju ići dalje nego što je to potrebno za postizanje legitimnog cilja koji se zakonskom mjerom nastoji postići. Ograničenja svojinskih prava koja su posljedica socijalne vezanosti svojine u tim se okvirima moraju načelno prihvatiti bez ikakvih obeštećenja, osim u slučajevima kad sam Ustav za njih predviđa pravičnu naknadu.

22.1. Pravo na naplatu dospjelih potraživanja i pravo svojine nad dionicama predstavljaju imovinske interese koji su, sami po sebi, nesumnjivo objekt koji uživa zaštitu na osnovu odredaba sadržanih u članu 58 Ustava. Ustavno jemstvo prava svojine načelnog je karaktera. Ustavna garancija svojine zahtijeva osigurati stvarnopravnom ovlašteniku slobodan prostor u imovinskopravnom području koji će mu omogućiti razvitak i samostalno oblikovanje ekonomske i preduzetničke sfere njegovog života. Međutim, ustavno jemstvo prava svojine uvijek se mora sagledavati zajedno s odredbama Ustava koje uređuje ustavnopravne mogućnosti njenog oduzimanja, odnosno ograničavanja.

Ograničavanje prava svojine koje se neće smatrati ustavnopravno nedopuštenim biće ono koje je propisano zakonom u javnom interesu i ako je za tako oduzeto ili ograničeno vlasništvo isplaćena pravična naknada. Svako miješanje u svojinu koje je preduzeto u opštem interesu pretpostavlja isplatu pravične naknade. Svrha ovakvog ustavnog uređenja očitava se u činjenici da je u opisanim slučajevima ograničavanje ili oduzimanje prava svojine učinjeno kao doprinos ostvarenju opšteg dobra i uspostavljanje socijalne funkcije svojine.

23. Donoseći odluku Ustavni sud je imao u vidu i pravnu prirodu akcija u akcionarskom društvu. Akcionarsko društvo ili dioničarsko društvo je privredno društvo s osnovnim kapitalom podijeljenim na izvjestan broj akcija s jednakim iznosima. Akcionarsko društvo je pravno lice koje odgovara za svoje obaveze isključivo svojom imovinom. Biti dioničar znači biti suvlasnik kompanije i imati udio u njoj. Međutim, član društva ne može imati u vlasništvu ni društvo a ni udio u njemu u smislu zakona kojima se uređuju svojinski odnosi. Članovi su samo

imaoci udjela u osnovnom kapitalu. Dionica predstavlja dio osnovnog kapitala društva, odnosno skup članskih prava i obaveza te je ujedno i vrijednosni papir ako je izdata isprava o dionici ili je izdata u nematerijalizovanom obliku i pohranjena kod nadležne depozitarne agencije.

S druge strane, kapital je ekonomska vrijednost koja se ulaže u proizvodnju ili neku drugu ekonomsku djelatnost s osnovnom svrhom da se uveća, dakle da donese neku dobit. Investicije s finansijskog aspekta predstavljaju i ulaganje u različite vrijednosne papire. Investicije mogu davati pozitivne ili negativne stope prinosa na investirana sredstva. Oduke o investiranju i oblicima investicija obuhvataju čitav niz povezanih rizika, čiji nastup može dovesti do umanjenja kapitala koji je bio objekat investicija. Dionica je vrijednosni papir kojim uplatilac dokazuje svoj ulog u osnovni kapital dioničarskog društva. Ona je dokaz vlasništva nad dijelom trgovačkog društva koje je registrovano kao akcionarsko društvo. Ona daje prava, ali i određene obaveze prema društvu, te se njome ne konstituišu stvarna ili druga imovinska prava na imovinu društva, niti se njome konstituiše obaveza dioničara da svojom svojinom odgovara za dugove akcionarskog društva.

24. Ustavni sud ovdje smatra potrebnim podsjetiti na svoj ustaljeni stav da se svojina u smislu člana 58 stava 1 Ustava „mora vrlo široko tumačiti“, jer obuhvata „načelno sva imovinska prava“. Ujedno, saglasno odredbama člana 59 Ustava u Crnoj Gori se jemči sloboda preduzetništva koja se može ograničiti samo ako je to neophodno radi zaštite zdravlja ljudi, životne sredine, prirodnih bogatstava, kulturne baštine ili bezbjednosti i odbrane Crne Gore.

25. Država je pravno lice *sui generis*. Ona je jemac spoljne i unutrašnje sigurnosti koji omogućava nesmetano uživanje svojine i dohotka koji stižu poreski obaveznicima. Ustavnopravno se različito tretiraju situacije kad država postupa kao privatnik, prema propisima građanskog prava (*iure gestionis*) i slučajeva u kojima nastupa autoritativno kao javna vlast (*iure imperii*). U prvom je slučaju država potpuno ravnopravna (koordinirana) s drugim subjektima, dok se u drugom slučaju radi o odnosu javne vlasti i pojedinca koji je njoj podređen (subordiniran). Kad se država u prvom slučaju podvela pod primjenu propisa građanskog prava, srušena je načelna neodgovornost suverene države, jer u pravnim odnosima *iure gestionis* država odgovara za štetu prouzrokovanu od strane lica koja za nju rade, uz konstituisanje prava na regres.

Kad dođe do povrede prava fizičkih ili pravnih lica u odnosu s državom, mora postojati način na koji će se šteta prouzrokovana radom državnog aparata popraviti, inače postoji vrlo vjerovatna opasnost da će osjetljivost na povrede individualnih prava malo po malo padati, što bi u krajnjoj liniji moglo dovesti do razvoja tendencija suprotnih demokratskim težnjama, odnosno razvoju etatizma, gomilanju moći u državnoj eliti, samovolji i neodgovornosti vlasti. Sprovedenjem načela da država odgovara za štete prouzrokovane nezakonitim i nepravilnim radom svojih tijela, javna vlast, u vidu građana koji tuže, stiže partnera koji će upozoriti na disfunkcije unutar sistema kako bi se adekvatno i pravovremeno reagovalo.

26. U konkretnom slučaju nije sporno da država, nastupajući na slobodnom i otvorenom tržištu zasnovanom na slobodi preduzetništva i konkurenciji, kao samostalni privredni subjekat ima jednaka prava i obaveze u pravnom prometu, kojima je primarni cilj zaštita i ravnopravnost svih oblika svojine. Kao nosilac privrednih aktivnosti država nastupa *iure gestionis* i na nju jednako djeluju blagodeti dobrog poslovanja i štetni uticaji rizika lošeg poslovanja.

U Crnoj Gori ne postoji propis koji bi na strani države, već po samoj činjenici postojanja prava svojine nad udjelima u trgovačkim društvima, konstituisao njenu vanugovornu odgovornost za naknadu štete koja bi proizilazila iz loših poslovnih poteza privrednih subjekata. Ustavnopravno bi ovdje bilo neprihvatljivo miješati socijalnu funkciju države i dužnost pokrivanja štetnih posljedica rizika poslovanja. Socijalna funkcija država ispoljava se kroz socijalne programe kojima se onima u oskudici osigurava mogućnost egzistencije. Ova funkcija opravdava trošenje sredstava poreskih obaveznika na osiguranje egzistencijalnih prava ugroženih članova društva jer proizilazi iz načela solidarnosti i socijalne države. S druge strane, odgovornost države za štetne posljedice koje izazivaju lica koja za državu rade, dolazi u obzir po Ustavu i zakonima utvrđenim uslovima samo u slučaju kad ta lica svoj rad obavljaju onda kada država nastupa *iure imperii*. U protivnom se odgovornost za štetu utvrđuje prema odredbama koje uopšteno vrijede za institut naknade štete u obligacionom pravu.

27. Što se tiče djelovanja sudske vlasti u konkretnom slučaju, kod sprovođenja postupka izvršenja te stečaja iz prikupljene dokumentacije može se zaključiti da njena aktivnost nije bila je odgovarajuća, jer je upravo zbog neaktivnosti sudske vlasti, odnosno neblagovremenog djelovanja po kriterijumu dovoljnosti došlo do

ograničavanja svojinskih prava podnosioca ustavne žalbe. Naime, nemogućnost naplate potraživanja nastala je zbog neizvršenja pravosnažne presude, pa je realno ograničenje prava svojine podnosioca produkt radnji za koje je odgovorna država po objektivnom kriterijumu.

28. Član 1 Protokola 1 uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opšte prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uslovima. Treće pravilo, sadržano u stavu 2 ovog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korišćenje imovine u skladu s opštim interesom. Ova tri pravila nijesu različita, u smislu da nijesu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i treba da budu tumačena u svijetlu opšteg principa izraženog u prvom pravilu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lonnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A, broj 52, stav 61).

28.1. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ocjenjuje da je, u konkretnom slučaju, došlo i do miješanja u pravo podnosioca na imovinu, jer se radi o potraživanjima priznatim izvršnom odlukom. Ustavni sud smatra da je predmetno miješanje neproporcionalno, imajući u vidu da se te odluke ne izvršavaju od 2006. godine te naročito činjenicu da se radi o potraživanjima iz radnog odnosa. S obzirom na to da predmetni stečajni postupak zbog svoje složenosti i objektivnih okolnosti ni od 15. 11. 2016. godine nije okončan, na taj je način došlo do miješanja u imovinu podnosioca zbog nemogućnosti da od stečajnog dužnika naplate svoja potraživanja.

28.2. Ustavni sud ponavlja da to što država nije obezbijedila djelotvorno izvršenje, bez neopravdanih zastoja i nepotrebnih odugovlačenja, pravosnažne i izvršne presude koja je donesena u korist podnosioca ustavne žalbe predstavlja zadiranje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, zajemčeno članom 58 Ustava i prvom rečenicom prvog stava člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

28.3. Iz razloga koji su doveli do povrede člana 32 Ustava i člana 6 stava 1 Konvencije, a koji su prethodno obrazloženi, Ustavni sud smatra da navedeno zadiranje države u imovinska prava podnosioca ustavne žalbe nije bilo opravdano.

29. Na osnovu izloženog Ustavni sud utvrđuje da je podnosiocima ustavne žalbe povrijeđeno ustavno pravo svojine (imovine) iz člana 58 Ustava Crne Gore i člana 1 Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

C. NAČIN IZVRŠENJA ODLUKE

30. Odredbama člana 52 stav 2 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore propisano je da Ustavni sud može u odluci odrediti rok i način izvršenja odluke, kao i organ koji je dužan da je izvrši. U skladu s tom zakonskom odredbom Ustavni sud je u izreci ove odluke odredio kako slijedi:

1) Vlada Crne Gore – Ministarstvo finansija Crne Gore dužni su da svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu AD „Radoje Dakić“ iz Podgorice, Cetinjski put bb, isplate naknadu u neoporezivom iznosu od EUR 2.000,00 (dvije hiljade eura) na ime pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava iz člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Konvencije, kao i na ime troškova u vezi s provedenim postupcima, u roku od šest (6) mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u „Službenom listu Crne Gore“. Neoporeziva naknada, određena u tački III izreke ove odluke, isplaćuje se na ime nematerijalne štete koju su pretrpjeli podnosioci ustavne žalbe zbog povrede prava iz člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Konvencije do koje je došlo zbog kršenja pozitivne obaveze države da se pravosnažna i izvršna sudska presuda izvrši bez nepotrebnog odugovlačenja, kao i na ime troškova koje su podnosioci ustavne žalbe imali zbog provođenja sudskih postupaka s tim u vezi, uključujući postupak pred Ustavnim sudom.

2) Nalaže se Privrednom sudu u Podgorici – Stečajnom upravniku – da iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku, u skladu sa Zakonom o stečaju, svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu – obezbijedi najveći mogući stepen namirenja sredstava dosuđenih presudom Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine, uključujući i zakonsku zateznu kamatu utvrđenu navedenom presudom i da obavještava Ustavni sud o svakoj relevantnoj činjenici u vezi sa stečajnim postupkom nad stečajnim dužnikom AD „Radoje Dakić“ iz Podgorice koja utiče ili bi mogla uticati na namirenje podnosioca ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca – te da nakon završenog stečajnog postupka dostavi Ustavnom sudu pisani izvještaj s preciznim

podacima o novčanim iznosima koji su u stečajnom postupku pripali svakom pojedinom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu, kao i o datumu i načinu njihove isplate.

3) Ustavni sud prekida ovaj ustavnosudski postupak do završetka stečajnog postupka i dobijanja izvještaja iz tačke IV ove izreke i isti će nastaviti nakon završenog stečajnog postupka ukoliko nadležni organi ne izvrše svoje obaveze.

31. Tačke I i II ove odluke su zasnovane na odredbama člana 76 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore

33. Tačka III izreke je zasnovana na odredbi člana 51 stav 2 Zakona o ustavnom sudu Crne Gore.

U-III br. 168/17

Podgorica, 30. maj 2019. godine

Predsjednik,
dr Dragoljub Drašković, s.r.

Shodno članu 40 st. 3, 4 i 5 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", broj 11/15), u predmetu U III br. 168/17, uz zahtjev da se objavi na internet stranici Ustavnog suda i u "Službenom listu Crne Gore" zajedno sa Odlukom, dajem

IZDOJENO MIŠLJENJE

Ustavni sud Crne Gore je većinom glasova na V sjednici, od 30. maja 2019. godine, u predmetu U III br. 168/17, donio Odluku

I Usvaja se ustavna žalba.

II Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i pravo svojine (imovine) iz člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog neizvršenja presude Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine.

III Nalaže se Vladi Crne Gore - Ministarstvu finansija da svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu AD "Radoje Dakić" u stečaju iz Podgorice, Cetinjski put bb isplati naknadu u neoporezivom iznosu od EUR 2.000,00 (dvije hiljade eura) na ime pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i troškova u vezi sprovedenih postupaka, u roku od 12 mjeseci od dana objavljivanja ove odluke u "Službenom listu Crne Gore".

IV Nalaže se Privrednom sudu Crne Gore, da iz sredstava dobijenih u stečajnom postupku u skladu sa Zakonom o stečaju, svakom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu obezbijedi najveći mogući stepen namirenja sredstava dosuđenih presudom Osnovnog suda u Podgorici, P. br. 1561/05, od 14. aprila 2006. godine, uključujući zakonsku zateznu kamatu utvrđenu navedenom presudom i da obavještava Ustavni sud o svakoj relevantnoj činjenici u vezi stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom AD 4 "Radoje Dakić" u stečaju, iz Podgorice koja utiče ili bi mogla uticati na namirenje podnosilaca ustavne žalbe – stečajnih povjerilaca i da nakon završenog stečajnog postupka dostavi Ustavnom sudu pisani izvještaj sa podacima o novčanim iznosima koji su u stečajnom postupku isplaćeni svakom pojedinom podnosiocu ustavne žalbe – stečajnom povjeriocu o datumu i načinu njihove isplate.

V Ustavni sud će ovaj ustavno - sudski postupak nastaviti nakon završenog stečajnog postupka, ukoliko nadležni organi iz tačke IV izreke ove odluke ne izvrše svoje obaveze.

VI Ova odluka objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

U ovom predmetu glasao sam protiv Odluke, jer se protivim izreci i obrazloženju donijete Odluke. Cijenim da Ustavni sud, u predmetnoj odluci, nije razmatrao i odgovorio na navode iz ustavne žalbe, te ostaje nejasan *I stav izreke donijete odluke*, kojim se usvaja ustavna žalba, pa samim tim *stavovi III, IV i V izreke* su kontradiktorni *stavu I izreke* i nemaju pravno utemeljenje, a dati razlozi za iste u obrazloženju su ustavnopravno i konvencijski neprihvatljivi.

Cijeneci žalbene navode, a pritom imajući u vidu utvrđene činjenice i okolnosti konkretnog predmeta, relevantne ustavne i konvencijske odredbe, mjerodavno pravo i mjerodavnu praksu Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, smatram da je Ustavni sud Crne Gore trebao donijeti drugačiju Odluku.

Mišljenja sam da je valjalo odlučiti na sljedeći način, odnosno da je izreka odluke trebala da glasi:

I Usvaja se ustavna žalba.

II Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i prava svojine (imovine) iz člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog neizvršenja pravosnažne i izvršne presude Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine.

III Nalaže se Vladi Crne Gore da podnosiocima ustavne žalbe isplati iznose navedene u pravosnažnoj i izvršnoj presudi Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine, zbog povrede navedenih prava, u roku od šest (6) mjeseci od dana objavljivanja Odluke u "Službenom listu Crne Gore".

IV Dužna je Vlada Crne Gore, da nakon isteka roka iz stava III izreke dostavi ovom sudu Izvještaj o izvršenju odluke Ustavnog suda Crne Gore.

V Ova odluka objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

Moji razlozi za ovakvu odluku, odnosno stav su sljedeći:

Podnosioci u ustavnoj žalbi ukazuju da pravosnažna presuda Osnovnog suda u Podgorici, P.br. 1561/05 do dana podnošenja ustavne žalbe nije izvršena, odnosno da oni nijesu uspjeli da namire svoja potraživanja. Smatraju da su, neizvršavanjem presude domaćeg suda za period od 11 godina, onemogućeni u mirnom uživanju svoje imovine, ukazujući da je nad dužnikom AD "Radoje Dakić", rješenjem Privrednog suda Crne Gore, St.br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine, otvoren stečajni postupak.

Analizom navoda i razloga istaknutih u ustavnoj žalbi, kao i sadržine prava koja se štite Ustavom i Evropskom konvencijom, razmatrao sam ustavnu žalbu, sa aspekta odredbi čl. 32. i 58. Ustava i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana 1. Protokola broj 1. uz Konvenciju.

Podsjećam na praksu Evropskog suda, da se izvršenje sudske odluke mora smatrati sastavnim dijelom „sudeња“ u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (*Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, izvještaji o presudama i odlukama 1997-II). Prema navedenoj praksi, izgrađen je stav da, iako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati posebnim okolnostima, ono ne smije biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije (vidjeti *Budrov protiv Rusije*, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, i *Teteriny protiv Rusije* broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine). U kontekstu stečajnog postupka, period neizvršenja sudske odluke ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršnog postupka, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak protiv izvršenika (vidjeti, između ostalog *Kačapor i dr. protiv Srbije*, br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06). U slučaju izvršenja pravosnažne sudske odluke protiv privatnog lica, prema opštem stavu, država nije neposredno odgovorna za dugove privatnih lica. Njene obaveze prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije ograničene su na osiguranje neophodne pomoći povjeriocu u izvršenju odluka suda, na primjer, putem izvršnog ili stečajnog postupka (vidjeti, *mutatismutandis*, *Kotov protiv Rusije*, broj 54522/00, stav 90, 3. april 2012. godine, i *Jovičić i dr. protiv Srbije*, predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 i 75689/11, presuda od 13. januara 2015. godine, st. 33-36).

Kada organi imaju obavezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može u određenim okolnostima uključiti odgovornost države prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije (vidjeti, *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995. godine, Serija A broj 315-C, stav 44, i *Fuklev protiv Ukrajine*, broj 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Zadatak Evropskog suda, odnosno Ustavnog suda u takvim slučajevima je da razmatra da li su mjere koje su organi primijenili bile odgovarajuće i dovoljne i da li su postupali marljivo kako bi pomogli povjeriocu u izvršenju presude (vidjeti, *Focias protiv Rumunije*, broj 2577/02, stav 70, 3. februar 2005. godine).

Kada je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donesenih protiv države ili lica koja ne uživaju „dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države“, država nema mogućnost da citira ili nedostatak vlastitih sredstava ili neimaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (vidjeti, *Kačapor i dr. protiv Srbije*, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Prema praksi Evropskog suda, činjenica da je država prodala veliki dio svog udjela u preduzeću koji je dugovala privatnom licu ne bi mogla da državu oslobodi obaveze da izmiri dug prema presudi koji je nastao prije prodaje udjela. Ako država takvu obavezu prenese na novog vlasnika, država mora osigurati da novi vlasnik ispunjava zahtjeve koji se podrazumijevaju prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije da pravosnažna obavezujuća presuda ne ostane neizvršena na štetu stranke (vidjeti, *Solovyev protiv Ukrajine*, broj 4878/04, stav 21, 14. decembar 2006. godine). Drugim riječima, država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i nakon njihove privatizacije, pod uslovom da je sudska odluka koja je u pitanju postala pravosnažna kad je preduzeće radilo kao lice pod upravom države (vidjeti, *Marinković protiv Srbije*, broj 5353/11, presuda 22. oktobar 2013. godine, stav 39). Država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i kad je preduzeće radilo kao privatno lice kad je neizvršena sudska odluka postala pravosnažna, ako je privatizacija koja je u pitanju kasnije poništena (*ibid*).

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je u predmetu R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije (Predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) ukazuje na relevantna načela:

"106. Sud podseća da se izvršenje presude koju je sud doneo, mora smatrati sastavnim delom "suđenja" prema članu 6 (videti Hornsby protiv Grčke, presuda od 19. marta 1997. godine, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-II, str. 510, stav 40).

107. Dalje, kašnjenje u izvršenju presude može se opravdati u posebnim okolnostima. Međutim, to ne sme biti tako da ugrožava suštinu prava zaštićenog prema članu 6 stav 1 Konvencije (videti Immobiliare Saffi protiv Italije [VV], br. 22774/93, stav 74, ECHR 1999-V).

108. Najzad, bez obzira da li je dužnik privatni ili društveni akter, na državi je da preduzme sve neophodne mere da se pravosnažna sudska presuda izvrši, kao i da, pri tome, obezbedi delotvorno učešće njenog celog aparata (videti, mutatis mutandis, Pini i drugi protiv Rumunije, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi) i, takođe, mutatis mutandis, Hornsby, citiran u gornjem tekstu, str. 511, stav 41).

114. Šesto, s obzirom da je utvrđena obaveza države za neizmirene dugove podnositeljki predstavki u konkretnom slučaju, primećuje se da država ne može da navede ni nedostatak sopstvenih sredstava ni nedostatak sredstva kod dužnika kao izgovor za neizvršenje o kome je reč."

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je u predmetu Mijanović protiv Crne Gore (Predstavka br. 19580/06), od 17. septembra 2013. godine, dao ocjenu:

(...) "82. Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koji je djelotvoran i u pravu i u praksi (v. presudu u predmetu Fuklev protiv Ukrajine, br. 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Bez obzira na to da li je izvršni dužnik privatno lice ili subjekt pod kontrolom države, država je ta koja treba da preduzima sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu presudu suda, i da, pri tome, obezbijedi djelotvorno učešće cijelog svog aparata (v. mutatis mutandis, presudu u predmetu Pini i drugi protiv Rumunije, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi)).

83. Što se tiče ovog konkretnog predmeta, Sud konstatuje da, nasuprot tvrdnjama Vlade, izvršni postupak po samoj svojoj prirodi treba da se rješava brzo (v. stavove 32 i 38; i Comingersoll S.A. protiv Portugala [GC], br. 35382/97, stav 23, ECHR 2000-IV). Iako može da se prihvati da su neki izvršni postupci složeniji, Sud ne smatra da je ovaj predmet tako složen da bi to opravdalo dužinu izvršenja.

86. I na kraju, s obzirom na nalaz da država ima odgovornost za dug prema podnositeljki predstave u ovom predmetu, konstatuje se da država ne može kao opravdanje za predmetno neizvršenje da se pozove ni na nedostatak svojih sredstava niti na neimaštinu dužnika (v. mutatis mutandis, R. Kačapor i drugi protiv Srbije, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 114).

87. S obzirom na navedeno, Sud nalazi da crnogorske vlasti nisu preduzele neophodne mjere da bi izvršile predmetnu presudu. Stoga Sud nalazi da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

90. Sud ponavlja da to što država nije izvršila pravosnažnu presudu koja je donesena u korist oca podnositeljke predstavke i koju je kasnije naslijedila podnositeljka predstavke predstavlja zadiranje u pravo podnositeljke predstavke na mirno uživanje imovine, predviđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1 Protokola br. 1 (v. između ostalog, presudu u predmetu Burdov protiv Rusije, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

91. Iz gore izloženih razloga, u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno zadiranje države u ovom predmetu nije bilo opravdano. Stoga je utvrđeno da je došlo do zasebne povrede člana 1 Protokola br. 1.

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu u predmetu Crnišani i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije (Predstavke br. 35835/05, 43548/05, 43569/05 i 36986/06) je dao ocjenu:

"124. Sud je već utvrdio da je Država odgovorna za dugovanja preduzeća sa većinskim društvenim kapitalom (R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu). On ne nalazi razlog da odstupa od ovog stava u konkretnom predmetu pošto su dužnici prve, druge i četvrte podnositeljke predstavki takva preduzeća (vidi stav 96 u gornjem tekstu), a postupak za povraćaj dugovanja do sada traje između godinu dana i pet mjeseci i četiri godine i osam mjeseci, od kada je Srbija 3. marta 2004. godine ratifikovala Konvenciju (period koji je u nadležnosti Suda racione temporis). Organi Srbije, stoga, nisu preduzeli neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše, a nisu dali ni ubedljive razloge za taj propust (vidi R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu). Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije. (b) U pogledu treće podnositeljke predstavke

128. Četvrto, u spisima predmeta ne postoji dokaz da se sporno neizvršenje zaista može pripisati nedostatku sredstava kod dužnika (vidi *Preduzeće EVT protiv Srbije*, citiran u gornjem tekstu, stavovi 53 i 54) niti da su sami postupci bili posebno složeni.

130. S obzirom na gore navedeno, Sud nalazi da su organi Srbije propustili da preduzmu neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše u periodu između 3. marta 2004. godine i 18. decembra 2007. godine. Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

U predmetu Jovičić i drugi protiv Srbije (predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 и 75689/11), Evropski sud za ljudska prava je ukazao:

"33. Sud podseća da se izvršenje odluke koju je sud doneo mora smatrati sastavnim delom „suđenja“ za potrebe člana 6. (videti *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-II). Iako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati u posebnim okolnostima, ono ne sme biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 6. stav 1. (videti *Burdov protiv Rusije*, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, stav 35, i *Teteriny protiv Rusije*, broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine).

34. Osim toga, u kontekstu imovinskih pitanja, ako podnosilac predstavke nije u stanju da postigne izvršenje presude u njegovu korist na vreme, to predstavlja mešanje u pravo na mirno uživanje imovine, kako je utvrđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju. Bez obzira da li je dužnik privatno lice ili lice pod upravom države, na državi je da preduzme sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu sudsku presudu, i da time osigura delotvorno učešće svog celog aparata (videti, uz odgovarajuće izmene, *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, st. 174-189, ECHR 2004-V; *Hornsby*, citirana u gornjem tekstu, stav 41; i *R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije*, citirana u gornjem tekstu, stav 108.). U kontekstu društvenih preduzeća, period neizvršenja ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršenja, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak (videti, između ostalog, *R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije*, citirana u gornjem tekstu, stav 115.).

35. U slučaju izvršenja pravosnažne sudske odluke donete protiv privatnog lica, država nije, prema opštem pravilu, neposredno odgovorna za dugove privatnih lica. Njene obaveze prema članu 6. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1 ograničene su na obezbeđenje neophodne pomoći poveriocu u izvršenju odluka suda, na primer, putem izvršnog ili stečajnog postupka (videti, uz odgovarajuće izmene, *Kotov protiv Rusije [VV]*, broj 54522/00, stav 90, 3. april 2012. godine). Kada organi imaju obavezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može, u određenim okolnostima, uključiti odgovornost države prema članu 6. stav 1. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1 (videti *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995. godine, serija A broj 315-C, stav 44, i *Fuklev protiv Ukrajine*, broj 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Zadatak Suda u takvim slučajevima je da razmatra da li su mere koje su organi primenili bile odgovarajuće i dovoljne i da li su postupali marljivo kako bi pomogli poveriocu u izvršenju presude (videti *Fociac protiv Rumunije*, broj 2577/02, stav 70, 3. februar 2005. godine).

36. Kada je reč o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donetih protiv države ili lica koja ne uživaju „dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države“, država nema mogućnost da citira ili nedostatak sopstvenih sredstava ili nemaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (videti *R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije*, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Štaviše, „činjenica da je država prodala veliki deo svog udela u preduzeću koji je dugovala privatnog licu, ne bi mogla da državu oslobodi obaveze da izmiri dug prema presudi, koji je nastao pre prodaje akcija. Ako država takvu obavezu prenese na novog vlasnika akcija...država mora osigurati da novi vlasnik ispunjava zahteve, koji se podrazumevaju prema članu 6. stav 1. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1, „da pravosnažna, obavezujuća sudska odluka ne ostane neizvršena na štetu stranke“ (videti *Solovyev protiv Ukrajine*, broj 4878/04, stav 21, 14. decembar 2006. godine). Drugim rečima, država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i nakon njihove privatizacije, pod uslovom da je sudska odluka u pitanju postala pravosnažna kada je preduzeće radilo kao lice pod upravom države (videti *Marinković*, citirana u gornjem tekstu, stav 39). Država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom, čak i kada je preduzeće radilo kao privatno lice kada je neizvršena sudska odluka postala pravosnažna ako je privatizacija u pitanju kasnije poništena (isto).

Evropski sud za ljudska prava je *u predmetu Burdov protiv Rusije* (br. 2) (*Aplikacija br. 33509/04*), od 15. januar 2009. godine, naveo:

"65. Pravo na sud iz člana 6 bilo bi iluzorno ukoliko bi domaći pravni sistem bilo koje države ugovornice omogućio da konačna, obavezujuća presuda ostane nedjelotvorna na štetu jedne od stranaka. Stoga izvršenje presude bilo kojeg suda mora biti smatrano sastavnim dijelom "suđenja" u smislu člana 6 (vidjeti Hornsby protiv Grčke, 19. mart 1997., stav 40, Izvještaj o presudama i odlukama 1997-II). 66. Prema tome, nerazumno dugo odlaganje izvršenja obavezujuće presude može predstavljati kršenje Konvencije (vidjeti Burdov protiv Rusije, br. 59498/00, ECHR 2002-III). Neopravdanost takvog kašnjenja određuje se uzimajući u obzir posebno složenost izvršnog postupka, ponašanje aplikanta i nadležnih vlasti kao i iznosa i prirode naknade koju je sud dosudio (vidjeti Raylyan protiv Rusije, br. 22000/03, stav 31, 15. februar 2007.).

70. Složenost domaćih izvršnih postupaka ili državnog budžetskog sistema ne može osloboditi državu njene obaveze po Konvenciji da svakoj osobi obezbijedi pravo da obavezujuća i izvršna sudska odluka u njenu korist bude izvršena u razumnom roku. Niti se državne vlasti mogu pozvati na nedostatak novčanih ili drugih sredstava (npr. stanova) kao isprike za izbjegavanje plaćanja duga po presudi (vidjeti Burdov, gore citiran, stav 35 i Kukalo protiv Rusije, br. 63995/00, stav 49, 3. novembar 2005.). Na državama ugovornicama je obaveza da organizuju pravni sistem na način da nadležni organi vlasti mogu izvršiti obaveze u ovom pogledu (vidjeti, mutatis mutandis, Comingersoll S.A. protiv Portugala [GC], br. 35382/97, <http://www.advokat-prnjavorac.com> PRESUDA BURDOV PROTIV RUSIJE (BR. 2) 19 stav 24, ECHR 2000-IV i Frydlender protiv Francuske [GC], br. 30979/96, stav 45, ECHR 2000-VII).

86. Na osnovu naprijed navedenog, Sud zaključuje da su odlaganjem izvršenja presuda Gradskog suda Shakhtya od 17. aprila 2003., 4. decembra 2003. i 24. marta 2006. godine vlasti prekršile aplikantovo pravo na sud. Prema tome postoji kršenje člana 6 Konvencije.

87. Budući da obavezujuće i izvršne presude predstavljaju ustanovljeno pravo na plaćanje naknade u aplikantovu korist, što se ima smatrati "imovinom" u smislu odredbi člana 1 Protokola br. 1 (vidjeti Vasilopoulou protiv Grčke, br. 47541/99, stav 22, 21. mart 2002.), odgođenim propuštanjem da postupe po tim presudama vlasti su također prekršile i aplikantovo pravo na mirno uživanje njegove imovine (vidjeti Burdov, naprijed navedeno, stav 41). Dakle, postoji i kršenje člana 1 Protokola br. 1.

88. Imajući u vidu zaključke u stavovima 84-85 gore, Sud zaključuje da u odnosu na izvršenje presuda od 22. maja 2007. i 21. avgusta 2007. nije došlo do kršenja člana 6 i člana 1 Protokola br. 1."

Dovodeći navedene stavove i principe u vezu sa okolnostima konkretnog slučaja, ocjenjujem da su podnosioci ustavne žalbe, na osnovu pravosnažne i izvršne presude Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine, podnijeli, 16. maja 2006. godine, Osnovnom sudu u Podgorici predlog za izvršenje, radi naplate novčanog potraživanja. Osnovni sud u Podgorici je rješenjem I.br. 1801/06, od 5. juna 2006. godine, odredio izvršenje na nepokretnostima izvršnog dužnika upisanih u listovima nepokretnosti *bliže navedeno u izreci rješenja*. Nakon toga, Privredni sud Crne Gore je rješenjem, St.br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine, usvojio predlog povjerioca Ministarstvo finansija - Poreska uprava Crne Gore i otvorio, 19. decembra 2016. godine, stečajni postupak nad stečajnim dužnikom AD "RADOJE DAKIĆ" PODGORICA, pa je pozvao povjerioce da u roku od 30 dana od dana objave Oglasa o otvaranju stečajnog postupka, prijave svoja obezbijedena i neobezbijedena potraživanja. Istim rješenjem pozvani su i dužnici da ispune svoje obaveze prema stečajnoj masi. Određeno je će se prvi sastanak povjerilaca održati 15. februara 2017. godine, sa početkom u 11.00 časova, a ročište za ispitivanje potraživanja 22. februara 2017. godine, u 11.00 časova u Privrednom sudu Crne Gore, kao i to da će se rješenje objaviti na oglasnoj tabli suda 19. decembra 2016. godine.

Punomoćnik podnosilaca ustavne žalbe Dragan Prelević, advokat iz Podgorice je, zbog nenamirenja potraživanja podnosilaca - bivših radnika AD "Radoje Dakić" Podgorica, ostvarivao komunikaciju sa predsjednicima Vlade Crne Gore i Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore (*bliže navedeno u tački 5 ove odluke*). Povodom pritužbe NVO "Udruženje manjinskih akcionara AD "Radoje Dakić" na rad Vlade Crne Gore, Zastupnika Crne Gore pred Sudom za ljudska prava i advokatske kancelarije OD "Prelević", Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je, u mišljenju broj 01-258-17, od 4. decembra 2017. godine, dao preporuku Privrednom sudu Crne Gore da u daljem toku stečajnog postupka, u skladu sa rješenjem suda, St.490/16, od 8. decembra 2016. godine, stečajni organi preduzmu sve neophodne mjere kako bi se stečajni postupak blagovremeno okončao i obezbijedilo namirenje potraživanja radnika AD "Radoje Dakić" po pravosnažnim presudama i Vladi Crne Gore da imajući u vidu praksu Evropskog suda za ljudska prava, po pitanju obaveze

države u ovim sporovima, preduzme mjere i aktivnosti u cilju izvršenja pravosnažnih odluka iz predmetnih sudskih sporova radnika AD "Radoje Dakić" i da su Privredni sud i Vlada Crne Gore dužni da u roku od 90 dana, od dana prijema ovog mišljenja dostave izvještaj o preduzetim radnjama za izvršenje preporuke (*bliže navedeno u tački 7 ove odluke*).

Imajući u vidu navode podnosioca ustavne žalbe koji su predmet razmatranja u ovoj odluci i okolnosti konkretnog slučaja, zapažam da je nad stečajnim dužnikom AD "RADOJE DAKIĆ" Podgorica otvoren stečajni postupak. Iz odgovora Privrednog suda Crne Gore proizilazi da je okončan postupak prijave potraživanja i da je stečajni upravnik sačinio Listu utvrđenih i osporenih potraživanja, koja je usvojena kao konačna na ročištu, od 28. novembra 2017. godine. 29. decembra 2017. godine, objavljen je prvi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika, na koji nije bilo zainteresovanih ponuđača. Drugi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika raspisan je, 23. maja 2018. godine, i dostavljena je jedna ponuda za kupovinu dijela imovine stečajnog dužnika od strane Uprave za imovinu Crne Gore i stečajni upravnik je obzirom da je dostavljena ponuda ispunjavala sve kriterijume prihvatio predmetnu ponudu; da je na trećem oglasu za prodaju imovine stečajnog dužnika prispjela jedna ponuda za kupovinu dijela imovine stečajnog dužnika od strane "Zetogradnja" DOO Podgorica, koja ponuda je prihvaćena odlukom stečajnog upravnika, od 8. oktobra 2018. godine; da će se povjerioci koji su prijavili svoje potraživanje u postupku namiriti nakon što se izvrši prodaja imovine stečajnog dužnika i formira stečajna masa, odnosno ukoliko bude sredstava iz stečajne mase za namirenje povjerilaca, a što je sve u skladu sa odredbama Zakona o stečaju. Navedeno je da su do sada raspisana tri oglasa, dio imovine je već prodat, dok će se za ostalu imovinu oglas raspisati u skladu sa rokovima i na način kako je to zakonom propisano.

Shodno navedenom, dovodeći okolnosti konkretnog slučaja u vezu sa praksom i standardima Evropskog suda, ocjenjujem da podnosioci od 2006. godine nijesu u mogućnosti da realizuju svoja potraživanja iz radnog odnosa koja su utvrđena pravosnažnom i izvršnom presudom u postupcima izvršnom i stečajnom koji su po Zakonu hitni i od velikog značaja za podnosioca. S tim u vezi, podsjećam da je Evropski sud u više svojih odluka, u sličnim situacijama utvrdio povredu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi, odluke Evropskog suda, *R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije* (br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, 15. januar 2008. godine), *Marinković protiv Srbije*, broj 5353/11, 22. oktobar 2013. godine), zbog činjenice da javne vlasti nijesu ispunile svoju pozitivnu obavezu i preduzele neophodne mjere kako bi se izvršile pravosnažne presude podnosioca predstavki.

Ocjenjujem da, imajući u vidu standarde Evropskog suda, javna vlast ima pozitivnu obavezu da omogućiti efikasno i djelotvorno izvršenje sudskih presuda bez obzira da li je izvršenik pod upravom državne vlasti ili privatno lice, ali pri tome u slučaju da je izvršenik pod upravom države, javna vlast je direktno odgovorna za dugovanja preduzeća kojim upravlja. U odnosu na ovo pitanje zapažam da stečajni dužnik spada u kategoriju subjekata za čije je obaveze javna vlast direktno odgovorna, jer se u navedenim okolnostima može zaključiti da je stečajni dužnik subjekt koji ne uživa „dovoljnu institucionalnu i poslovnu nezavisnost od države“. Kada je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donesenih protiv države ili subjekata koji ne uživaju „dovoljnu institucionalnu i poslovnu nezavisnost od države“, nedostatak vlastitih sredstava ili neimaštinu dužnika država ne može navoditi kao opravdanje za neizvršenje tih odluka (vidjeti *Kačapor i dr. protiv Srbije*, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Naime, u takvim slučajevima država je direktno odgovorna za dugovanja preduzeća kojim upravlja, bez obzira na činjenicu da li je preduzeće koje je u pitanju u nekom trenutku poslovalo kao privatno preduzeće (vidjeti, *Andelić i drugi podnosioci predstavki protiv Srbije* [Komitet], br. 57611/10 i 166 drugih predstavki, stav 32, 28. maj 2013. godine).

Ocjenjujem da postoji i pozitivna obaveza Vlade Crne Gore (kao nadležnog organa javne vlasti) prema podnosiocima, prema relevantnoj praksi Evropskog suda, da omogućiti da ostvare svoja potraživanja iz pravosnažne odluke koja su prijavili u predmetnom stečajnom postupku koji još uvijek nije okončan.

Imajući u vidu sve navedeno, uprkos posebnim okolnostima navedenim u odgovoru Privrednog suda Crne Gore zbog kojih nije okončan predmetni stečajni postupak, koje, i po mišljenju Ustavnog suda, objektivno utiče na dužinu trajanja predmetnog postupka, smatram da, u svjetlu pozitivne obaveze javne vlasti treba da preduzimaju efektivne mjere radi izvršenja pravosnažnih presuda (utvrđene u citiranim presudama Evropskog suda i ovom izdvojenom mišljenju), u okolnostima konkretnog slučaja u kojima imaoci pravosnažne sudske odluke dugi niz godina nijesu u mogućnosti da realizuju svoja potraživanja iz radnog odnosa. Shodno tome, zaključujem da je u

konkretnom slučaju došlo do povrede prava na pravično suđenje iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u odnosu na pravo na izvršenje pravosnažne sudske odluke.

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je u predmetu R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije (Predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) naveo:

"117. Podnositeljke predstavki su se dalje žalile da je država povredila njihovo pravo na mirno uživanje imovine, koje se garantuje članom 1 Protokola br. 1, koji predviđa sledeće:

"Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu sa opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni."

(...)

118. Sud primećuje da su ove pritužbe povezane sa pritužbama koje su razmatrane u prethodnom tekstu pa one, isto tako, moraju biti proglašene prihvatljivim.

(...)

119. Sud podseća da propust države da izvrši pravosnažne presude donete u korist podnositeljki predstavki predstavlja mešanje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, kako je predviđeno prvom rečenicom prvog stava člana 1 Protokola br. 1 (videti, među mnogim drugim autoritetima, Burdov protiv Rusije, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

120. Iz gore iznetih razloga u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno mešanje nije bilo opravdano u posebnim okolnostima predmetnog slučaja. Prema tome, došlo je do posebne povrede člana 1 Protokola br. 1."

- Član 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opšte prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uslovima. Treće pravilo, sadržano u stavu 2. ovog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom. Ova tri pravila nijesu različita, u smislu da nijesu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i treba da budu tumačena u svetlu opšteg principa izraženog u prvom pravilu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lonnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A, broj 52, stav 61).

Imajući u vidu navedeno, ocjenjujem da je, u konkretnom slučaju, došlo i do miješanja u pravo podnosilaca na imovinu, jer se radi o potraživanjima priznatim izvršnom odlukom. Smatram da je predmetno miješanje neproporcionalno, imajući u vidu da se te odluke ne izvršavaju od 2006. godine, te naročito činjenicu da se radi o potraživanjima iz radnog odnosa. S obzirom na to da predmetni stečajni postupak zbog svoje složenosti i objektivnih okolnosti ni nakon 12 godina nije okončan, proizlazi da je na taj način došlo do miješanja u imovinu podnosilaca zbog nemogućnosti da od stečajnog dužnika naplate svoja potraživanja.

Stoga, cijenim da je u konkretnom slučaju došlo i do povrede prava podnosilaca na imovinu iz člana 58. Ustava i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju.

U ustavnoj žalbi podnosioci ukazuju na odluku Evropskog suda za ljudska prava *Šćepović protiv Crne Gore*, broj 14561/08, od 24. januara 2017. godine i *Mijanović protiv Crne Gore 19580/06 od 17. septembra 2013. godine*, u kojima je Evropski sud ustanovio praksu u slučaju kršenja navedenih ustavnih i konvencijskih prava

Kao što sam već naveo, Evropski sud je u predmetu *Mijanović protiv Crne Gore* (citiran broj odluke u prethodnim tačkama odluke) našao da crnogorske vlasti nijesu preduzele neophodne mjere da bi izvršile predmetnu presudu, te da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije i u tom predmetu je Sud ponovio da to što država nije izvršila pravosnažnu presudu predstavlja zadiranje u pravo podnositeljke predstavke na mirno uživanje imovine, predviđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1 Protokola br. 1.

U predmetu *Šćepović protiv Crne Gore (predstavka br. 14561/08)* je postignut dogovor o poravnanju, 1. decembra 2016. godine, kao i isplata po pravosnažnoj presudi, P.br. 688/97, od 19. novembra 1997. godine. Postupak izvršenja po postignutom poravnanju je završen 1. marta 2017. godine, isplatom dosuđene pravične naknade i isplatom dosuđenog iznosa po nacionalnoj pravosnažnoj i izvršnoj presudi sa pripadajućim kamatama.

Odredba člana 9. Ustava Crne Gore, glasi: "Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva." Stoga ću u ovom izdvojenom mišljenju, pored standarda prava na izvršenja pravosnažnih sudskih odluka, analizirati i pitanja implementacije presuda Evropskog suda za ljudska prava u domaćoj sudskoj praksi, kao opšte obaveze države Crne Gore da se povinuje konačnoj odluci Evropskog suda za ljudska prava, u svakom predmetu u kojem je stranka.

Pravna obaveznost konačnih presuda Evropskog suda, proizilazi iz odredbe člana 46. stav 1. Evropske konvencije, koji propisuje da se: "Visoke strane ugovornice obavezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke". Slijedom navedenog, izvršenje presuda Evropskog suda u kojima je utvrđena povreda Konvencije treba razumjeti u prvom redu kao izvršenje međunarodne ugovorne obveze, koju je Država Crna Gora, kao ugovorna stranka prihvatila ratifikacijom Konvencije (3. marta 2004. godine) i priznavanjem jurisdikcije Evropskog suda u svim predmetima koji se tiču tumačenja i primjene Konvencije. Slično je stanovište već navedeno u presudi Evropskog suda u predmetu *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 18. januara 1978. godine, zahtjev br. 5310/71):

"154. ... Presude Suda zapravo služe ne samo da se riješe oni slučajevi koji su podneseni pred Sud, već, puno šire, da razlože (*elucidate*), očuvaju i razviju pravila koja je ustanovila Konvencija, na taj način doprinoseći pridržavanju obveza koje su države prihvatile kao ugovorne stranke (...)"

Imajući u vidu činjenice i okolnosti konkretnog predmeta u smislu relevantne prakse Evropskog suda, proizilazi pozitivna obaveza Vlade Crne Gore prema podnosiocima kao imaocima pravosnažne sudske odluke da im omogući namirenje njihovih potraživanja.

Odredbom člana 151. stav 3. Ustava, propisano je da je Odluka Ustavnog suda obavezna i izvršna, dok je odredbama člana 3. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, obavezan svako da poštuje odluke Ustavnog suda, te da su stavovi o određenim pitanjima izraženi u odlukama Ustavnog suda obavezujući za sve državne organe, organe državne uprave (...) i druge subjekte koji vrše javna ovlašćenja, dok je odredbom člana 52 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore propisano da su državni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravna lica i drugi subjekti koji vrše javna ovlašćenja dužni da, u okviru svoje nadležnosti, izvršavaju odluke Ustavnog suda a njihovo izvršenje, kad je to potrebno, obezbjeđuje Vlada Crne Gore. Ustavni sud može u odluci odrediti rok i način izvršenja odluke, kao i organ koji je dužan da je izvrši. Organ koji je dužan da izvrši odluku Ustavnog suda dužan je nakon isteka roka iz stava 2 ovog člana da dostavi izvještaj Ustavnom sudu o izvršenju odluke Ustavnog suda.

Shodno navedenim odredbama, smatram da je Ustavni sud Crne Gore trebao da naloži Vladi Crne Gore da podnosiocima ustavne žalbe isplati iznose navedene u *pravosnažnoj i izvršnoj presudi Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine*, u vremenskom roku od 12 mjeseci i da obaveže Vladu Crne Gore da dostavi ovom sudu Izvještaj o izvršenju odluke. Na ovaj način, definišem razuman vremenski period u kojem je moguće izvršiti sve neophodne procedure kako bi se iznos koji je potrebno isplatiti uvrstio u Budžet za narednu godinu i realizovao.

Polazeći od navedenog, zaključujem da je podnosiocima, zbog nemogućnosti da realizuju izvršenje pravosnažne sudske odluke, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te pravo svojine (imovine) iz člana 58. Ustava i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju, tako da Vlada ima pozitivnu obavezu da osigura adekvatne mehanizme koji će omogućiti da podnosioci naplate svoja potraživanja priznata pravosnažnom sudskom odlukom.

U III br. 168/17
30. maj 2019. godine

Ustavni sud Crne Gore
Sudija Ustavnog suda Crne Gore,
Milorad Gogić, s.r.

Shodno članu 40 st. 3, 4 i 5 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", broj 11/15), u predmetu U III br. 168/17, uz zahtjev da se objavi na internet stranici Ustavnog suda i u "Službenom listu Crne Gore" zajedno sa Odlukom, dajem

IZDOJENO MIŠLJENJE

U ovom predmetu glasao sam protiv Odluke, jer se protivim izreci i obrazloženju donijete Odluke. Cijenim da Ustavni sud, u predmetnoj odluci, nije razmatrao i odgovorio na navode iz ustavne žalbe, te ostaje nejasan *I stav izreke* donijete odluke, kojim se usvaja ustavna žalba, pa samim tim *stavovi III, IV i V izreke* su kontradiktorni *stavu I izreke* i nemaju pravno utemeljenje, a dati razlozi za iste u obrazloženju su ustavnopravno i konvencijski neprihvatljivi.

Cijeneci žalbene navode, a pritom imajući u vidu utvrđene činjenice i okolnosti konkretnog predmeta, relevantne ustavne i konvencijske odredbe, mjerodavno pravo i mjerodavnu praksu Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, smatram da je Ustavni sud Crne Gore trebao donijeti drugačiju Odluku.

Mišljenja sam da je valjalo odlučiti na sljedeći način, odnosno da je izreka odluke trebala da glasi:

I Usvaja se ustavna žalba.

II Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i prava svojine (imovine) iz člana 58. Ustava Crne Gore i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog neizvršenja pravosnažne i izvršne presude Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine.

III Nalaže se Vladi Crne Gore da podnosiocima ustavne žalbe isplati iznose navedene u pravosnažnoj i izvršnoj presudi Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine, zbog povrede navedenih prava, u roku od šest (6) mjeseci od dana objavljivanja Odluke u "Službenom listu Crne Gore".

IV Dužna je Vlada Crne Gore, da nakon isteka roka iz stava III izreke dostavi ovom sudu Izvještaj o izvršenju odluke Ustavnog suda Crne Gore.

V Ova odluka objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

Moji razlozi za ovakvu odluku, odnosno stav su sljedeći:

Analizom navoda i razloga istaknutih u ustavnoj žalbi, kao i sadržine prava koja se štite Ustavom i Evropskom konvencijom, razmatrao sam ustavnu žalbu, sa aspekta odredbi čl. 32. i 58. Ustava i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana 1. Protokola broj 1. uz Konvenciju.

Podsjećam na praksu Evropskog suda, da se izvršenje sudske odluke mora smatrati sastavnim dijelom „suđenja“ u smislu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (*Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izvještaji o presudama i odlukama 1997-II). Prema navedenoj praksi, izgrađen je stav da, iako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati posebnim okolnostima, ono ne smije biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije (vidjeti *Budrov protiv Rusije*, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, i *Teteriny protiv Rusije* broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine). U kontekstu stečajnog postupka, period neizvršenja sudske odluke ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršnog postupka, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak protiv izvršenika (vidjeti, između ostalog *Kačapor i dr. protiv Srbije*, br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06). U slučaju izvršenja pravosnažne sudske odluke protiv privatnog lica, prema opštem stavu, država nije neposredno odgovorna za dugove privatnih lica. Njene obaveze prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije ograničene su na osiguranje neophodne pomoći povjeriocu u izvršenju odluka suda, na primjer, putem izvršnog ili stečajnog postupka (vidjeti, *mutatismutandis*, *Kotov protiv Rusije*, broj 54522/00, stav 90, 3. april 2012. godine, i *Jovičić i dr. protiv Srbije*, predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 i 75689/11, presuda od 13. januara 2015. godine, st. 33-36).

Kada organi imaju obavezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može u određenim okolnostima uključiti odgovornost države prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije (vidjeti, *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995. godine, Serija A broj 315-C, stav 44, i *Fuklev protiv Ukrajine*, broj 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Zadatak Evropskog suda, odnosno Ustavnog suda u takvim slučajevima je da razmatra da li su mjere koje su organi primijenili bile odgovarajuće i dovoljne i da

li su postupali marljivo kako bi pomogli povjeriocu u izvršenju presude (vidjeti, *Focias protiv Rumunije*, broj 2577/02, stav 70, 3. februar 2005. godine).

Kada je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donesenih protiv države ili lica koja ne uživaju „dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države“, država nema mogućnost da citira ili nedostatak vlastitih sredstava ili neimaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (vidjeti, *Kačapor i dr. protiv Srbije*, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Prema praksi Evropskog suda, činjenica da je država prodala veliki dio svog udjela u preduzeću koji je dugovala privatnom licu ne bi mogla da državu oslobodi obaveze da izmiri dug prema presudi koji je nastao prije prodaje udjela. Ako država takvu obavezu prenese na novog vlasnika, država mora osigurati da novi vlasnik ispunjava zahtjeve koji se podrazumijevaju prema članu 6. stav 1. Evropske konvencije da pravosnažna obavezujuća presuda ne ostane neizvršena na štetu stranke (vidjeti, *Solovyev protiv Ukrajine*, broj 4878/04, stav 21, 14. decembar 2006. godine). Drugim riječima, država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i nakon njihove privatizacije, pod uslovom da je sudska odluka koja je u pitanju postala pravosnažna kad je preduzeće radilo kao lice pod upravom države (vidjeti, *Marinković protiv Srbije*, broj 5353/11, presuda 22. oktobar 2013. godine, stav 39). Država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i kad je preduzeće radilo kao privatno lice kad je neizvršena sudska odluka postala pravosnažna, ako je privatizacija koja je u pitanju kasnije poništena (*ibid*).

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je u predmetu R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije (Predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) ukazuje na relevantna načela:

"106. Sud podseća da se izvršenje presude koju je sud doneo, mora smatrati sastavnim delom "suđenja" prema članu 6 (videti *Hornsby protiv Grčke*, presuda od 19. marta 1997. godine, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-II, str. 510, stav 40).

107. Dalje, kašnjenje u izvršenju presude može se opravdati u posebnim okolnostima. Međutim, to ne sme biti tako da ugrožava suštinu prava zaštićenog prema članu 6 stav 1 Konvencije (videti *Immobiliare Saffi protiv Italije* [VV], br. 22774/93, stav 74, ECHR 1999-V).

108. Najzad, bez obzira da li je dužnik privatni ili društveni akter, na državi je da preduzme sve neophodne mere da se pravosnažna sudska presuda izvrši, kao i da, pri tome, obezbedi delotvorno učešće njenog celog aparata (videti, *mutatis mutandis*, *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi) i, takođe, *mutatis mutandis*, *Hornsby*, citiran u gornjem tekstu, str. 511, stav 41).

114. Šesto, s obzirom da je utvrđena obaveza države za neizmirene dugove podnositeljki predstavki u konkretnom slučaju, primećuje se da država ne može da navede ni nedostatak sopstvenih sredstava ni nedostatak sredstva kod dužnika kao izgovor za neizvršenje o kome je reč."

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je u predmetu Mijanović protiv Crne Gore (Predstavka br. 19580/06), od 17. septembra 2013. godine, dao ocjenu:

(...) "82. Država ima obavezu da organizuje sistem izvršenja presuda koji je djelotvoran i u pravu i u praksi (v. presudu u predmetu *Fuklev protiv Ukrajine*, br. 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Bez obzira na to da li je izvršni dužnik privatno lice ili subjekt pod kontrolom države, država je ta koja treba da preduzima sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu presudu suda, i da, pri tome, obezbijedi djelotvorno učešće cijelog svog aparata (v. *mutatis mutandis*, presudu u predmetu *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, stavovi 174-189, ECHR 2004-V (izvodi)).

83. Što se tiče ovog konkretnog predmeta, Sud konstatuje da, nasuprot tvrdnjama Vlade, izvršni postupak po samoj svojoj prirodi treba da se rješava brzo (v. stavove 32 i 38; i *Comingersoll S.A. protiv Portugala* [GC], br. 35382/97, stav 23, ECHR 2000-IV). Iako može da se prihvati da su neki izvršni postupci složeniji, Sud ne smatra da je ovaj predmet tako složen da bi to opravdalo dužinu izvršenja.

86. I na kraju, s obzirom na nalaz da država ima odgovornost za dug prema podnositeljki predstave u ovom predmetu, konstatuje se da država ne može kao opravdanje za predmetno neizvršenje da se pozove ni na nedostatak svojih sredstava niti na neimaštinu dužnika (v. *mutatis mutandis*, *R. Kačapor i drugi protiv Srbije*, citirano ranije u tekstu ove presude, stav 114).

87. S obzirom na navedeno, Sud nalazi da crnogorske vlasti nisu preduzele neophodne mjere da bi izvršile predmetnu presudu. Stoga Sud nalazi da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

90. Sud ponavlja da to što država nije izvršila pravosnažnu presudu koja je donesena u korist oca podnositeljke predstavke i koju je kasnije naslijedila podnositeljka predstavke predstavlja zadiranje u pravo podnositeljke predstavke na mirno uživanje imovine, predviđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1 Protokola br. 1 (v. između ostalog, presudu u predmetu *Burdiv protiv Rusije*, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

91. Iz gore izloženih razloga, u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno zadiranje države u ovom predmetu nije bilo opravdano. Stoga je utvrđeno da je došlo do zasebne povrede člana 1 Protokola br. 1.

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu u predmetu *Crnišaniin i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije* (Predstavke br. 35835/05, 43548/05, 43569/05 i 36986/06) je dao ocjenu:

"124. Sud je već utvrdio da je Država odgovorna za dugovanja preduzeća sa većinskim društvenim kapitalom (R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu). On ne nalazi razlog da odstupa od ovog stava u konkretnom predmetu pošto su dužnici prve, druge i četvrte podnositeljke predstavki takva preduzeća (vidi stav 96 u gornjem tekstu), a postupak za povraćaj dugovanja do sada traje između godinu dana i pet mjeseci i četiri godine i osam mjeseci, od kada je Srbija 3. marta 2004. godine ratifikovala Konvenciju (period koji je u nadležnosti Suda *ratione temporis*). Organi Srbije, stoga, nisu preduzeli neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše, a nisu dali ni ubedljive razloge za taj propust (vidi R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije, citiran u gornjem tekstu). Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije. (b) U pogledu treće podnositeljke predstavke

128. Četvrto, u spisima predmeta ne postoji dokaz da se sporno neizvršenje zaista može pripisati nedostatku sredstava kod dužnika (vidi *Preduzeće EVT protiv Srbije*, citiran u gornjem tekstu, stavovi 53 i 54) niti da su sami postupci bili posebno složeni.

130. S obzirom na gore navedeno, Sud nalazi da su organi Srbije propustili da preduzmu neophodne mjere da se presude o kojima je riječ izvrše u periodu između 3. marta 2004. godine i 18. decembra 2007. godine. Prema tome, došlo je do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

U predmetu Jovičić i drugi protiv Srbije (predstavke br. 37270/11, 37278/11, 47705/11, 47712/11, 47725/11, 56203/11, 56238/11 i 75689/11), Evropski sud za ljudska prava je ukazao:

"33. Sud podseća da se izvršenje odluke koju je sud doneo mora smatrati sastavnim delom „suđenja“ za potrebe člana 6. (videti *Hornsby protiv Grčke*, 19. mart 1997. godine, stav 40, Izveštaji o presudama i odlukama 1997-II). Iako se kašnjenje u izvršavanju presude može opravdati u posebnim okolnostima, ono ne sme biti takvo da ugrozi suštinu prava koje se štiti prema članu 6. stav 1. (videti *Burdiv protiv Rusije*, broj 59498/00, stav 35, ECHR 2002-III, stav 35, i *Teteriny protiv Rusije*, broj 11931/03, stav 41, 30. jun 2005. godine).

34. Osim toga, u kontekstu imovinskih pitanja, ako podnosilac predstavke nije u stanju da postigne izvršenje presude u njegovu korist na vreme, to predstavlja mešanje u pravo na mirno uživanje imovine, kako je utvrđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju. Bez obzira da li je dužnik privatno lice ili lice pod upravom države, na državi je da preduzme sve neophodne korake da izvrši pravosnažnu sudsku presudu, i da time osigura delotvorno učešće svog celog aparata (videti, uz odgovarajuće izmene, *Pini i drugi protiv Rumunije*, br. 78028/01 i 78030/01, st. 174-189, ECHR 2004-V; *Hornsby*, citirana u gornjem tekstu, stav 41; i R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 108.). U kontekstu društvenih preduzeća, period neizvršenja ne bi trebalo ograničiti samo na fazu izvršenja, već on treba da obuhvati i kasniji stečajni postupak (videti, između ostalog, R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 115.).

35. U slučaju izvršenja pravosnažne sudske odluke donete protiv privatnog lica, država nije, prema opštem pravilu, neposredno odgovorna za dugove privatnih lica. Njene obaveze prema članu 6. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1 ograničene su na obezbeđenje neophodne pomoći poveriocu u izvršenju odluka suda, na primer, putem izvršnog ili stečajnog postupka (videti, uz odgovarajuće izmene, *Kotov protiv Rusije* [VV], broj 54522/00, stav 90, 3. april 2012. godine). Kada organi imaju obavezu da postupaju da bi izvršili pravosnažnu sudsku odluku, a to ne učine, njihovo nepostupanje može, u određenim okolnostima, uključiti odgovornost države prema članu 6. stav 1. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1 (videti *Scollo protiv Italije*, presuda od 28. septembra 1995. godine, serija A broj 315-C, stav 44, i *Fuklev protiv Ukrajine*, broj 71186/01, stav 84, 7. jun 2005. godine). Zadatak Suda u

takvim slučajevima je da razmatra da li su mere koje su organi primenili bile odgovarajuće i dovoljne i da li su postupali marljivo kako bi pomogli poveriocu u izvršenju presude (videti Fociac protiv Rumunije, broj 2577/02, stav 70, 3. februar 2005. godine).

36. Kada je reč o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donetih protiv države ili lica koja ne uživaju „dovoljnu i poslovnu nezavisnost od države“, država nema mogućnost da citira ili nedostatak sopstvenih sredstava ili nemaštinu dužnika kao izgovor za neizvršenje tih odluka (videti R. Kačapor i druge podnositeljke predstavke protiv Srbije, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Štaviše, „činjenica da je država prodala veliki deo svog udela u preduzeću koji je dugovala privatnog licu, ne bi mogla da državu oslobodi obaveze da izmiri dug prema presudi, koji je nastao pre prodaje akcija. Ako država takvu obavezu prenese na novog vlasnika akcija...država mora osigurati da novi vlasnik ispunjava zahteve, koji se podrazumevaju prema članu 6. stav 1. Konvencije i članu 1. Protokola broj 1, „da pravosnažna, obavezujuća sudska odluka ne ostane neizvršena na štetu stranke“ (videti Solovyev protiv Ukrajine, broj 4878/04, stav 21, 14. decembar 2006. godine). Drugim rečima, država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom čak i nakon njihove privatizacije, pod uslovom da je sudska odluka u pitanju postala pravosnažna kada je preduzeće radilo kao lice pod upravom države (videti Marinković, citirana u gornjem tekstu, stav 39). Država je neposredno odgovorna za dugove preduzeća pod državnom upravom, čak i kada je preduzeće radilo kao privatno lice kada je neizvršena sudska odluka postala pravosnažna ako je privatizacija u pitanju kasnije poništena (isto).

Evropski sud za ljudska prava je u predmetu Burdov protiv Rusije (br. 2) (Aplikacija br. 33509/04), od 15. januar 2009. godine, naveo:

"65. Pravo na sud iz člana 6 bilo bi iluzorno ukoliko bi domaći pravni sistem bilo koje države ugovornice omogućio da konačna, obavezujuća presuda ostane nedjelotvorna na štetu jedne od stranaka. Stoga izvršenje presude bilo kojeg suda mora biti smatrano sastavnim dijelom "suđenja" u smislu člana 6 (vidjeti Hornsby protiv Grčke, 19. mart 1997., stav 40, Izveštaj o presudama i odlukama 1997-II). 66. Prema tome, nerazumno dugo odlaganje izvršenja obavezujuće presude može predstavljati kršenje Konvencije (vidjeti Burdov protiv Rusije, br. 59498/00, ECHR 2002-III). Neopravdanost takvog kašnjenja određuje se uzimajući u obzir posebno složenost izvršnog postupka, ponašanje aplikanta i nadležnih vlasti kao i iznosa i prirode naknade koju je sud dosudio (vidjeti Raylan protiv Rusije, br. 22000/03, stav 31, 15. februar 2007.).

70. Složenost domaćih izvršnih postupaka ili državnog budžetskog sistema ne može osloboditi državu njene obaveze po Konvenciji da svakoj osobi obezbijedi pravo da obavezujuća i izvršna sudska odluka u njenu korist bude izvršena u razumnom roku. Niti se državne vlasti mogu pozvati na nedostatak novčanih ili drugih sredstava (npr. stanova) kao isprike za izbjegavanje plaćanja duga po presudi (vidjeti Burdov, gore citiran, stav 35 i Kukalo protiv Rusije, br. 63995/00, stav 49, 3. novembar 2005.). Na državama ugovornicama je obaveza da organizuju pravni sistem na način da nadležni organi vlasti mogu izvršiti obaveze u ovom pogledu (vidjeti, mutatis mutandis, Comingersoll S.A. protiv Portugala [GC], br. 35382/97, <http://www.advokat-prnjavorac.com> PRESUDA BURDOV PROTIV RUSIJE (BR. 2) 19 stav 24, ECHR 2000-IV i Frydender protiv Francuske [GC], br. 30979/96, stav 45, ECHR 2000-VII).

86. Na osnovu naprijed navedenog, Sud zaključuje da su odlaganjem izvršenja presuda Gradskog suda Shakhtya od 17. aprila 2003., 4. decembra 2003. i 24. marta 2006. godine vlasti prekršile aplikantovo pravo na sud. Prema tome postoji kršenje člana 6 Konvencije.

87. Budući da obavezujuće i izvršne presude predstavljaju ustanovljeno pravo na plaćanje naknade u aplikantovu korist, što se ima smatrati "imovinom" u smislu odredbi člana 1 Protokola br. 1 (vidjeti Vasilopoulou protiv Grčke, br. 47541/99, stav 22, 21. mart 2002.), odgođenim propuštanjem da postupe po tim presudama vlasti su također prekršile i aplikantovo pravo na mirno uživanje njegove imovine (vidjeti Burdov, naprijed navedeno, stav 41). Dakle, postoji i kršenje člana 1 Protokola br. 1.

88. Imajući u vidu zaključke u stavovima 84-85 gore, Sud zaključuje da u odnosu na izvršenje presuda od 22. maja 2007. i 21. avgusta 2007. nije došlo do kršenja člana 6 i člana 1 Protokola br. 1."

Dovodeći navedene stavove i principe u vezu sa okolnostima konkretnog slučaja, ocjenjujem da su podnosioci ustavne žalbe, na osnovu pravosnažne i izvršne presude Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine, podnijeli, 16. maja 2006. godine, Osnovnom sudu u Podgorici predlog za izvršenje, radi naplate novčanog potraživanja. Osnovni sud u Podgorici je rješenjem I.br. 1801/06, od 5. juna 2006. godine, odredio

izvršenje na nepokretnostima izvršnog dužnika upisanih u listovima nepokretnosti *bliže navedeno u izreci rješenja*. Nakon toga, Privredni sud Crne Gore je rješenjem, St.br. 490/16, od 19. decembra 2016. godine, usvojio predlog povjerioca Ministarstvo finansija - Poreska uprava Crne Gore i otvorio, 19. decembra 2016. godine, stečajni postupak nad stečajnim dužnikom AD "RADOJE DAKIĆ" PODGORICA, pa je pozvao povjerioce da u roku od 30 dana od dana objave Oglasa o otvaranju stečajnog postupka, prijave svoja obezbijedena i neobezbijedena potraživanja. Istim rješenjem pozvani su i dužnici da ispune svoje obaveze prema stečajnoj masi. Određeno je će se prvi sastanak povjerilaca održati 15. februara 2017. godine, sa početkom u 11.00 časova, a ročište za ispitivanje potraživanja 22. februara 2017. godine, u 11.00 časova u Privrednom sudu Crne Gore, kao i to da će se rješenje objaviti na oglasnoj tabli suda 19. decembra 2016. godine.

Imajući u vidu navode podnosilaca ustavne žalbe koji su predmet razmatranja u ovoj odluci i okolnosti konkretnog slučaja, zapažam da je nad stečajnim dužnikom AD "RADOJE DAKIĆ" Podgorica otvoren stečajni postupak. Iz odgovora Privrednog suda Crne Gore proizilazi da je okončan postupak prijave potraživanja i da je stečajni upravnik sačinio Listu utvrđenih i osporenih potraživanja, koja je usvojena kao konačna na ročištu, od 28. novembra 2017. godine. 29. decembra 2017. godine, objavljen je prvi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika, na koji nije bilo zainteresovanih ponuđača. Drugi oglas za prodaju imovine stečajnog dužnika raspisan je, 23. maja 2018. godine, i dostavljena je jedna ponuda za kupovinu dijela imovine stečajnog dužnika od strane Uprave za imovinu Crne Gore i stečajni upravnik je obzirom da je dostavljena ponuda ispunjavala sve kriterijume prihvatio predmetnu ponudu; da je na trećem oglasu za prodaju imovine stečajnog dužnika prispjela jedna ponuda za kupovinu dijela imovine stečajnog dužnika od strane "Zetogradnja" DOO Podgorica, koja ponuda je prihvaćena odlukom stečajnog upravnika, od 8. oktobra 2018. godine; da će se povjerioci koji su prijavili svoje potraživanje u postupku namiriti nakon što se izvrši prodaja imovine stečajnog dužnika i formira stečajna masa, odnosno ukoliko bude sredstava iz stečajne mase za namirenje povjerilaca, a što je sve u skladu sa odredbama Zakona o stečaju. Navedeno je da su do sada raspisana tri oglasa, dio imovine je već prodat, dok će se za ostalu imovinu oglas raspisati u skladu sa rokovima i na način kako je to zakonom propisano.

Shodno navedenom, dovodeći okolnosti konkretnog slučaja u vezu sa praksom i standardima Evropskog suda, ocjenjujem da podnosioci od 2006. godine nijesu u mogućnosti da realizuju svoja potraživanja iz radnog odnosa koja su utvrđena pravosnažnom i izvršnom presudom u postupcima izvršnom i stečajnom koji su po Zakonu hitni i od velikog značaja za podnosiocima. S tim u vezi, podsjećam da je Evropski sud u više svojih odluka, u sličnim situacijama utvrdio povredu člana 6. stav 1. Evropske konvencije (vidi, odluke Evropskog suda, *R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije* (br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, 15. januar 2008. godine), *Marinković protiv Srbije*, broj 5353/11, 22. oktobar 2013. godine), zbog činjenice da javne vlasti nijesu ispunile svoju pozitivnu obavezu i preduzele neophodne mjere kako bi se izvršile pravosnažne presude podnosilaca predstavki.

Ocjenjujem da, imajući u vidu standarde Evropskog suda, javna vlast ima pozitivnu obavezu da omogućiti efikasno i djelotvorno izvršenje sudskih presuda bez obzira da li je izvršenik pod upravom državne vlasti ili privatno lice, ali pri tome u slučaju da je izvršenik pod upravom države, javna vlast je direktno odgovorna za dugovanja preduzeća kojim upravlja. U odnosu na ovo pitanje zapažam da stečajni dužnik spada u kategoriju subjekata za čije je obaveze javna vlast direktno odgovorna, jer se u navedenim okolnostima može zaključiti da je stečajni dužnik subjekt koji ne uživa „dovoljnu institucionalnu i poslovnu nezavisnost od države“. Kada je riječ o izvršenju pravosnažnih sudskih odluka donesenih protiv države ili subjekata koji ne uživaju „dovoljnu institucionalnu i poslovnu nezavisnost od države“, nedostatak vlastitih sredstava ili neimaštinu dužnika država ne može navoditi kao opravdanje za neizvršenje tih odluka (vidjeti *Kačapor i dr. protiv Srbije*, citirana u gornjem tekstu, stav 114). Naime, u takvim slučajevima država je direktno odgovorna za dugovanja preduzeća kojim upravlja, bez obzira na činjenicu da li je preduzeće koje je u pitanju u nekom trenutku poslovalo kao privatno preduzeće (vidjeti, *Anđelić i drugi podnosioci predstavki protiv Srbije* [Komitet], br. 57611/10 i 166 drugih predstavki, stav 32, 28. maj 2013. godine).

Ocjenjujem da postoji i pozitivna obaveza Vlade Crne Gore (kao nadležnog organa javne vlasti) prema podnosiocima, prema relevantnoj praksi Evropskog suda, da omogućiti da ostvare svoja potraživanja iz pravosnažne odluke koja su prijavili u predmetnom stečajnom postupku koji još uvijek nije okončan.

Imajući u vidu sve navedeno, uprkos posebnim okolnostima navedenim u odgovoru Privrednog suda Crne Gore zbog kojih nije okončan predmetni stečajni postupak, koje, i po mišljenju Ustavnog suda, objektivno utiče na dužinu trajanja predmetnog postupka, smatram da, u svjetlu pozitivne obaveze javne vlasti treba da preduzimaju efektivne mjere radi izvršenja pravosnažnih presuda (utvrđene u citiranim presudama Evropskog suda i ovom izdvojenom mišljenju), u okolnostima konkretnog slučaja u kojima imaoci pravosnažne sudske odluke dugi niz godina nijesu u mogućnosti da realizuju svoja potraživanja iz radnog odnosa. Shodno tome, zaključujem da je u konkretnom slučaju došlo do povrede prava na pravično suđenje iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u odnosu na pravo na izvršenje pravosnažne sudske odluke.

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu je u predmetu R. Kačapor i druge podnositeljke predstavki protiv Srbije (Predstavke br. 2269/06, 3041/06, 3042/06, 3043/06, 3045/06 i 3046/06, od 15. januara 2008. godine) naveo:

"117. Podnositeljke predstavki su se dalje žalile da je država povredila njihovo pravo na mirno uživanje imovine, koje se garantuje članom 1 Protokola br. 1, koji predviđa sledeće:

"Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu sa opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni."

(...)

118. Sud primećuje da su ove pritužbe povezane sa pritužbama koje su razmatrane u prethodnom tekstu pa one, isto tako, moraju biti proglašene prihvatljivim.

(...)

119. Sud podseća da propust države da izvrši pravosnažne presude donete u korist podnositeljki predstavki predstavlja mešanje u njihovo pravo na mirno uživanje imovine, kako je predviđeno prvom rečenicom prvog stava člana 1 Protokola br. 1 (videti, među mnogim drugim autoritetima, Burdov protiv Rusije, br. 59498/00, stav 40, ECHR 2002-III).

120. Iz gore iznetih razloga u vezi sa članom 6, Sud smatra da navedeno mešanje nije bilo opravdano u posebnim okolnostima predmetnog slučaja. Prema tome, došlo je do posebne povrede člana 1 Protokola br. 1."

- Član 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju obuhvata tri različita pravila. Prvo pravilo, koje je izraženo u prvoj rečenici prvog stava i koje je opšte prirode, izražava princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stava, odnosi se na lišavanje imovine i podvrgava ga izvjesnim uslovima. Treće pravilo, sadržano u stavu 2. ovog člana, dozvoljava da države potpisnice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korišćenje imovine u skladu sa opštim interesom. Ova tri pravila nijesu različita, u smislu da nijesu povezana: drugo i treće pravilo se odnose na pojedine slučajeve miješanja u pravo na mirno uživanje imovine i treba da budu tumačena u svijetlu opšteg principa izraženog u prvom pravilu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Sporrong i Lonnorth protiv Švedske*, presuda od 23. septembra 1982. godine, serija A, broj 52, stav 61).

Imajući u vidu navedeno, ocjenjujem da je, u konkretnom slučaju, došlo i do miješanja u pravo podnosilaca na imovinu, jer se radi o potraživanjima priznatim izvršnom odlukom. Smatram da je predmetno miješanje neproporcionalno, imajući u vidu da se te odluke ne izvršavaju od 2006. godine, te naročito činjenicu da se radi o potraživanjima iz radnog odnosa. S obzirom na to da predmetni stečajni postupak zbog svoje složenosti i objektivnih okolnosti ni nakon 12 godina nije okončan, proizlazi da je na taj način došlo do miješanja u imovinu podnosilaca zbog nemogućnosti da od stečajnog dužnika naplate svoja potraživanja.

Stoga, cijenim da je u konkretnom slučaju došlo i do povrede prava podnosilaca na imovinu iz člana 58. Ustava i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju.

U ustavnoj žalbi podnosioci ukazuju na odluku Evropskog suda za ljudska prava *Šćepović protiv Crne Gore*, broj 14561/08, od 24. januara 2017. godine i *Mijanović protiv Crne Gore* 19580/06 od 17. septembra 2013. godine, u kojima je Evropski sud ustanovio praksu u slučaju kršenja navedenih ustavnih i konvencijskih prava

Kao što sam već naveo, Evropski sud je u predmetu *Mijanović protiv Crne Gore* (citiran broj odluke u prethodnim tačkama odluke) našao da crnogorske vlasti nijesu preduzele neophodne mjere da bi izvršile predmetnu presudu, te da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije i u tom predmetu je Sud ponovio da to

što država nije izvršila pravosnažnu presudu predstavlja zadiranje u pravo podnositeljke predstavke na mirno uživanje imovine, predviđeno u prvoj rečenici prvog stava člana 1 Protokola br. 1.

U predmetu *Šćepović protiv Crne Gore* (predstavka br. 14561/08) je postignut dogovor o poravnanju, 1. decembra 2016. godine, kao i isplata po pravosnažnoj presudi, P.br. 688/97, od 19. novembra 1997. godine. Postupak izvršenja po postignutom poravnanju je završen 1. marta 2017. godine, isplatom dosuđene pravične naknade i isplatom dosuđenog iznosa po nacionalnoj pravosnažnoj i izvršnoj presudi sa pripadajućim kamatama.

Odredba člana 9. Ustava Crne Gore, glasi: "Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva." Stoga ću u ovom izdvojenom mišljenju, pored standarda prava na izvršenja pravosnažnih sudskih odluka, analizirati i pitanja implementacije presuda Evropskog suda za ljudska prava u domaćoj sudskoj praksi, kao opšte obaveze države Crne Gore da se povinuje konačnoj odluci Evropskog suda za ljudska prava, u svakom predmetu u kojem je stranka.

Pravna obaveznost konačnih presuda Evropskog suda, proizilazi iz odredbe člana 46. stav 1. Evropske konvencije, koji propisuje da se: "Visoke strane ugovornice obavezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke". Slijedom navedenog, izvršenje presuda Evropskog suda u kojima je utvrđena povreda Konvencije treba razumjeti u prvom redu kao izvršenje međunarodne ugovorne obaveze, koju je Država Crna Gora, kao ugovorna stranka prihvatila ratifikacijom Konvencije (3. marta 2004. godine) i priznavanjem jurisdikcije Evropskog suda u svim predmetima koji se tiču tumačenja i primjene Konvencije. Slično je stanovište već navedeno u presudi Evropskog suda u predmetu *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 18. januara 1978. godine, zahtjev br. 5310/71):

"154. ... Presude Suda zapravo služe ne samo da se riješe oni slučajevi koji su podneseni pred Sud, već, puno šire, da razlože (*elucidate*), očuvaju i razviju pravila koja je ustanovila Konvencija, na taj način doprinoseći pridržavanju obaveza koje su države prihvatile kao ugovorne stranke (...)"

Imajući u vidu činjenice i okolnosti konkretnog predmeta u smislu relevantne prakse Evropskog suda, proizilazi pozitivna obaveza Vlade Crne Gore prema podnosiocima kao imaocima pravosnažne sudske odluke da im omogućiti namirenje njihovih potraživanja.

Odredbom člana 151. stav 3. Ustava, propisano je da je Odluka Ustavnog suda obavezna i izvršna, dok je odredbama člana 3. Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, obavezan svako da poštuje odluke Ustavnog suda, te da su stavovi o određenim pitanjima izraženi u odlukama Ustavnog suda obavezujući za sve državne organe, organe državne uprave (...) i druge subjekte koji vrše javna ovlašćenja, dok je odredbom člana 52 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore propisano da su državni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, odnosno lokalne uprave, pravna lica i drugi subjekti koji vrše javna ovlašćenja dužni da, u okviru svoje nadležnosti, izvršavaju odluke Ustavnog suda a njihovo izvršenje, kad je to potrebno, obezbjeđuje Vlada Crne Gore. Ustavni sud može u odluci odrediti rok i način izvršenja odluke, kao i organ koji je dužan da je izvrši. Organ koji je dužan da izvrši odluku Ustavnog suda dužan je nakon isteka roka iz stava 2 ovog člana da dostavi izvještaj Ustavnom sudu o izvršenju odluke Ustavnog suda.

Shodno navedenim odredbama, smatram da je Ustavni sud Crne Gore trebao da naloži Vladi Crne Gore da podnosiocima ustavne žalbe isplati iznose navedene u *pravosnažnoj i izvršnoj presudi Osnovnog suda u Podgorici, P.br.1561/05, od 14. aprila 2006. godine*, u vremenskom roku od 12 mjeseci i da obaveže Vladu Crne Gore da dostavi ovom sudu izvještaj o izvršenju odluke. Na ovaj način, definišem razuman vremenski period u kojem je moguće izvršiti sve neophodne procedure kako bi se iznos koji je potrebno isplatiti uvrstio u Budžet za narednu godinu i realizovao.

Polazeći od navedenog, zaključujem da je podnosiocima, zbog nemogućnosti da realizuju izvršenje pravosnažne sudske odluke, povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana 32. Ustava Crne Gore i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, te pravo svojine (imovine) iz člana 58. Ustava i člana 1. Protokola broj 1. uz Evropsku konvenciju, tako da Vlada ima pozitivnu obavezu da osigura adekvatne mehanizme koji će omogućiti da podnosioci naplate svoja potraživanja priznata pravosnažnom sudskom odlukom.

U III br. 168/17
17 . jul 2019. godine

Ustavni sud Crne Gore
Sudija Ustavnog suda Crne Gore,
Miodrag Iličković, s.r.

Na osnovu člana 31b stav 1 tačka 4 Opšteg Zakona o obrazovanju i vaspitanju ("Službeni list RCG", br. 64/02, 31/05 i 49/07 i „Službeni list CG“, br. 45/10, 45/11, 36/13 i 39/13 i 47/17), Nacionalni savjet za obrazovanje je na sjednici održanoj 16. jula 2019. godine, donio

O D L U K U
O ODOBRAVANJU UDŽBENIKA I NASTAVNIH SREDSTAVA ZA ŠKOLSKU
2019/2020. GODINU

I

Odobravaju se sljedeći udžbenici i nastavna sredstva za upotrebu u školskoj 2019/2020. godini:

1) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA PREDŠKOLSKO VASPITANJE:

- **EKOLOŠKA SLIKOVNICA „OTKRIVALICA”** (Autor: Stanka Brdar; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **PRIRUČNIK ZA VASPITAČE „OTKRIVALICA”** (Autori: Stanka Brdar i Nataša Gazivoda; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITAM, PIŠEM, ISTRAŽUJEM, STVARAM S FIGOM** (Autori: Sanja Bežen, Vesna Jelušić, Jasminka Kušelj, Anamarija Tudić-Dokman, Antonija Balić-Šimrak i Irma Unušić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **PRIRUČNIK ZA RAD VASPITAČA S DJECOM UZRASTA 3–6 GODINA** (Autori: Tatjana Novović, Vesna Dimitrijević, Fran Vuljaj i Mirela Šćepanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SLIKOVNICA “ZA VEDRIJE LICE PODGORICE”** (Autor: Ljudmila Đurović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SLIKOVNICA “NEPOSLUŠNI PILIĆI”**, (Autor: Veselin Vlahović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SLIKOVNICA “DJEČAK SA ZELENIM KRILIMA”**, (Autor: Dragan Radulović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SLIKOVNICA “CETINJE-ŠETNJA KROZ ISTORIJU”**, (Autor: Ljudmila Đurović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ANTOLOGIJA DRAMSKIH TEKSTOVA “ŠKOZORIŠTE” ZA DJECU VIŠEG I NIŽEG UZRASTA**, (Autor: Slobodan Vukanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SLIKOVNICA “HANA U SVOJIM KOLICIMA”** (Autor: Kismete Hyseini, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SLIKOVNICA “KRALJ BEN”** (Autor: Miranda Haxhia, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SLIKOVNICA “LUTKIN NOS”**, (Autor: Miranda Haxhia, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SLIKOVNICA “DOROTI I NAOČARI”**, (Autor: Ivona Brezinova, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SLIKOVNICA “MLAĐI BRAT ZA PITERA”**, (Autor: Magdalena Polonca Kovač, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SLIKOVNICA “MRAK”**, (Autor: Rouzanna Baghdasaryan, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **SLIKOVNICA "HAJDEMO NA POSAO"**, (Autor: Ande Brunel, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SLIKOVNICA "ENDIJEVO TREŠNJINO DRVO"**, (Autor: Miranda Haxhia, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MY LITTLE ISLAND 1**, udžbenik, radna sveska i priručnik za nastavnike (Izdavač: Pearson Education Limited, Engleska);
- **MY LITTLE ISLAND 2**, udžbenik, radna sveska, priručnik za nastavnike i fleš memorijska kartica (Izdavač: Pearson Education Limited, Engleska);
- **MY LITTLE ISLAND 3**, udžbenik, radna sveska i priručnik za nastavnike (Izdavač: Pearson Education Limited, Engleska).

2) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA I RAZRED OSNOVNE ŠKOLE:

- **U SVIJETU MATEMATIKE 1**, udžbenik iz dva dijela (Autori: Izedin Krnić i Svetlana Radojević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ISTRAŽUJEM SVOJU OKOLINU 1**, udžbenik (Autori: Vesna Kipa, Tatjana Novović i Snežana Dragičević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LIKOVNA KULTURA 1**, udžbenik (Autori: Željko Đuričković, Branka Radović i Olivera Mirković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČAROLIJA MUZIKE 1**, udžbenik i CD (Autori: Jelena Martinović-Bogojević, Milena Papić i Biljana Durković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KAKO TO MOŽE**, udžbenik (Autori: Milica Pajović i Nevenka Vulić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KAKO TO MOŽE**, udžbenik na maternjem jeziku (Autori: Milica Pajović i Nevenka Vulić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **CRNOGORSKI JEZIK - ČIGRA SLOVA I GLASOVA**, udžbenik (Autori: Dušanka Popović i Dijana Laković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATERNJI JEZIK - ČIGRA SLOVA I GLASOVA**, udžbenik (Autori: Dušanka Popović i Dijana Laković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **NEW ENGLISH ADVENTURE STARTER A**, udžbenik, radna sveska, CD i DVD (Autori: Cristiana Bruni i Regina Raczynska; Izdavač: Longman, Engleska).

3) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA II RAZRED OSNOVNE ŠKOLE:

- **CRNOGORSKI JEZIK - ČIGRA SLOVA I GLASOVA 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dušanka Popović i Dijana Laković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATERNJI JEZIK - ČIGRA SLOVA I GLASOVA 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dušanka Popović i Dijana Laković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KAKO TO MOŽE 2**, čitanka i dnevnik čitanja (Autori: Milica Pajović, Nevenka Vulić, Dijana Vučković i Anka Mujičić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KAKO TO MOŽE 2**, čitanka i dnevnik čitanja na maternjem jeziku (Autori: Milica Pajović, Nevenka Vulić i Anka Mujičić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **U SVIJETU MATEMATIKE 2**, udžbenik iz dva dijela (Autori: Vladimir Dragović, Nataša Gazivoda i Biserka Rovčanin; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LIKOVNA KULTURA 2**, udžbenik (Autori: Željko Đuričković i Branka Radović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČAROLIJA MUZIKE 2**, udžbenik (Autori: Jelena Martinović-Bogojević, Milena Papić i Biljana Durković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **ISTRAŽUJEM SVOJU OKOLINU 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Vesna Kipa i Tatjana Novović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **NEW ENGLISH ADVENTURE STARTER B**, udžbenik, radna sveska, CD i DVD (Autori: Cristiana Bruni i Tessa Lochowski; Izdavač: Longman, Engleska).

4) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA III RAZRED OSNOVNE ŠKOLE:

- **CRNOGORSKI JEZIK - ČIGRA SLOVA I GLASOVA 3**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dušanka Popović i Dijana Laković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATERNJI JEZIK - ČIGRA SLOVA I GLASOVA 3**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dušanka Popović i Dijana Laković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KAKO TO MOŽE 3**, udžbenik i dnevnik čitanja (Autori: Milica Pajović, Nevenka Vulić i Anka Mujičić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KAKO TO MOŽE 3**, udžbenik i dnevnik čitanja na maternjem jeziku (Autori: Milica Pajović, Nevenka Vulić i Anka Mujičić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **U SVIJETU MATEMATIKE 3**, udžbenik iz dva dijela (Autori: Izedin Krnić, Biserka Rovčanin i Nataša Gazivoda; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LIKOVNA KULTURA 3**, udžbenik (Autori: Željko Đuričković i Branka Radović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČAROLIJA MUZIKE 3**, udžbenik i CD (Autori: Jelena Martinović-Bogojević, Milena Papić i Biljana Durković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ISTRAŽUJEM SVOJU OKOLINU 3**, udžbenik i radna sveska (Autori: Vesna Kipa i Tatjana Novović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **NEW ENGLISH ADVENTURE LEVEL 1**, udžbenik, radna sveska, DVD i CD (Autori: Viv Lambert i Ann Worrall; Izdavač: Longman, Engleska).

5) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA IV RAZRED OSNOVNE ŠKOLE:

- **CRNOGORSKI JEZIK - RIJEČ PO RIJEČ 4**, udžbenik i radna sveska (Autori: Zdenka Mišković i Ilinka Lukić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATERNJI JEZIK - RIJEČ PO RIJEČ 4**, udžbenik i radna sveska (Autori: Zdenka Mišković, Sanja Šubarić i Ilinka Lukić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČAROLIJA ČITANJA**, čitanka (Autori: Nataša Borović i Sonja Ašanin; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČAROLIJA ČITANJA**, čitanka na maternjem jeziku (Autori: Nataša Borović i Sonja Ašanin; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **PUTOVANJE SA KNJIGOM**, dnevnik čitanja (Autori: Nataša Borović i Sonja Ašanin; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **PUTOVANJE SA KNJIGOM**, dnevnik čitanja na maternjem jeziku (Autori: Nataša Borović i Sonja Ašanin; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **U SVIJETU MATEMATIKE 4**, udžbenik iz dva dijela (Autori: Vladimir Dragović, Biserka Rovčanin i Nataša Gazivoda; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LIKOVNA KULTURA 4**, udžbenik (Autori: Milena Jovićević-Popović i Marija Džoganović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MUZIČKA KUTIJA 4**, udžbenik i CD (Autori: Vesna Vučinić i Biljana Radojević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **POZNAVANJE DRUŠTVA 4**, udžbenik i radna sveska (Autori: Tamara Gazivoda, Aleksandra Jelić, Tamara Milić i Goran Barović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **PRIRODA 4**, udžbenik i radna sveska (Autori: Vesna Kipa i Snežana Vuksanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DISCOVER ENGLISH STARTER**, udžbenik i radna sveska (Autor: Jody Boyle i Fiona Beddall Izdavač: Longman, Engleska).

6) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA V RAZRED OSNOVNE ŠKOLE:

- **CRNOGORSKI JEZIK - RIJEČ PO RIJEČ 5**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dušanka Popović i Dijana Laković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATERNJI JEZIK - RIJEČ PO RIJEČ 5**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dušanka Popović i Dijana Laković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MOJA ČITANKA 5**, čitanka (Autori: Nataša Borović i Vesna Pavićević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MOJA ČITANKA 5**, čitanka na maternjem jeziku (Autori: Nataša Borović i Vesna Pavićević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KROZ LAVIRINT KNJIGA**, dnevnik čitanja (Autori: Nataša Borović i Vesna Pavićević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KROZ LAVIRINT KNJIGA**, dnevnik čitanja na maternjem jeziku (Autori: Nataša Borović i Vesna Pavićević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 5**, udžbenik (Autori: Vladimir Dragović, Danijela Jovanović i Vesnica Rašajski-Čikara; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **U SVIJETU MATEMATIKE 5**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Vladimir Dragović, Danijela Jovanović i Vesnica Rašajski-Čikara; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LIKOVNA KULTURA 5**, udžbenik (Autori: Milena Jovićević-Popović i Marija Džoganović-Bojić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **S MUZIKOM RASTEM**, udžbenik i CD (Autori: Jelena Martinović-Bogojević i Milena Papić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **POZNAVANJE DRUŠTVA 5**, udžbenik i radna sveska (Autori: Tatjana Burzan, Snežana Turković i Srđan Vukadinović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **INFORMATIKA SA TEHNIKOM 5**, udžbenik iz dva dijela (Autori: Binary Logic, Mileta Ristivojević, Radivoje Mitrović i Mirjana Mijović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DISCOVER ENGLISH 1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Izabela Heart, Jayne Wildman i Kate Wakeman; Izdavač: Longman, Engleska);
- **PRIRODA 5**, udžbenik i radna sveska (Autori: Danka Caković, Radovan Sredanović i Desanka Malidžan; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **RUSKI JEZIK**, udžbenik i radna sveska kao dodatna literatura (Autori: L. Vohmina, I. Smirnova, V. Joksimović; Izdavač: Rusija).

7) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA VI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE:

- **CRNOGORSKI JEZIK 6**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dragana Nenadović, Aleksandra Vešović-Ivanović i Vera Mićunović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATERNJI JEZIK 6 - RIJEČ PO RIJEČ 6**, udžbenik (Autori: Dragana Šubarić i Zdenka Mišković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITAJ I TRAŽI SVOJ PUT**, čitanka (Autori: Ljubomir Kovačević i Radinka Vučković-Cincur; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITAJ I SANJAJ SVOJE ČUDO**, čitanka na maternjem jeziku (Autori: Ljubomir Kovačević i Radinka Vučković-Cincur; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **PRIČAJ MI, PRIČAJ O KNJIGAMA**, dnevnik čitanja (Autori: Ljubomir Kovačević i Radinka Vučković-Cincur; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **PRIČAJ MI, PRIČAJ O KNJIGAMA**, dnevnik čitanja na maternjem jeziku (Autori: Ljubomir Kovačević i Radinka Vučković-Cincur; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 6**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Radoje Šćepanović, Ivona Adžić i Vanja Đurđić-Kuzmanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LIKOVNA KULTURA 6**, udžbenik (Autori: Milena Jovičević i Marija Džoganović, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MUZIČKA KULTURA 6**, udžbenik i CD (Autori: Branka Vujičić i Andreja Kažić-Sokić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ISTORIJA 6**, udžbenik (Autori: Radovan Popović i Dragoje Đokić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ISTORIJA 6**, radna sveska (Autori: Snježana Bošković, Dijana Babić i Biljana Krtolica; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOLOGIJA 6**, udžbenik i radna sveska (Autori: Danka Čaković i Desanka Malidžan, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **INFORMATIKA SA TEHNIKOM 6**, udžbenik iz dva dijela (Autori: Binary Logic, Mileta Ristivojević, Radivoje Mitrović i Mirjana Mijović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DISCOVER ENGLISH 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Jayne Wildman i Izabella Hearn; Izdavač: Longman, Engleska);
- **PROGETTO JUNIOR A1**, udžbenik, radna sveska i CD (Autori: Telis Marin, Albanus Albano; Izdavač: Edilingua, Italija);
- **ŠKOLSKI ATLAS** (Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ISTORIJSKI ATLAS** (Autori: Đorđe Borozan i Gojko Nikolić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GENTE JOVEN 1**, udžbenik, radna sveska i CD za italijanski jezik kao drugi strain jezik (Autori: Encina Alonso, Matilde Martinez i Nens Sans; Izdavač: Difusion);
- **DIALOG 1**, udžbenik i radna sveska za ruski jezik kao drugi strain jezik (Autori: Ursula Ber, Rima Brajtspreher, Elke Koldji, Rosvita Star i Hajke Vapenhaus; Izdavač: Data status);
- **PRIMA 1**, udžbenik i radna sveska za njemački jezik kao drugi strain jezik (Autori: Friederike Jin, Lutz Rohrmann i Milena Zbrcinkova; Izdavač: Data status);
- **ESSENTIEL ET PLUS 1**, udžbenik i radna sveska za francuski jezik kao drugi strain jezik (Autori: Mihaele Butzbach, Carmen Martin, Dolores Pastor i Inmaculada Saracibar Zaldivar; Izdavač: CLE Internationale, Paris, Francuska);
- **RUSKI JEZIK**, udžbenik i radna sveska kao dodatna literatura (Autori: L. Vohmina, I. Smirnova, V. Joksimović; Izdavač: Rusija).

8) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA VII RAZRED OSNOVNE ŠKOLE:

- **CRNOGORSKI JEZIK - MOĆ JEZIKA 7**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dragana Nenadović i Miodrag Strugar; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATERNJI JEZIK - MOĆ JEZIKA 7**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dragana Nenadović i Miodrag Strugar; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITAJ I UČI DA VOLIŠ**, čitanka (Autori: Radinka Vučković-Cincur i Ljubomir Kovačević, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITAJ I OTKRIČEŠ TAJNU**, čitanka na maternjem jeziku (Autori: Radinka Vučković-Cincur i Ljubomir Kovačević, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **I KNJIGE SU TVOJI PRIJATELJI**, dnevnik čitanja (Autori: Radinka Vučković-Cincur i Ljubomir Kovačević, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KNJIGE SU TVOJI PRIJATELJI**, dnevnik čitanja na maternjem jeziku (Autori: Radinka Vučković-Cincur i Ljubomir Kovačević, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 7**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Izedin Krnić, Marko Jokić i Ljiljana Kruška; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LIKOVNA KULTURA 7**, udžbenik (Autori: Tatjana Koprivića i Ana Đukanović-Miljkovac; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MUZIČKA KULTURA 7**, udžbenik i CD (Autori: Branka Vujičić i Andreja Kažić-Sokić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOLOGIJA 7**, udžbenik i radna sveska (Autori: Danka Čaković, Marijana Ojdanić, Branko Anđić i Desanka Malidžan; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **INFORMATIKA SA TEHNIKOM 7**, udžbenik iz dva dijela (Autori: Binary Logic, Mileta Ristivojević, Radivoje Mitrović, Dragan Ristivojević i Mirjana Mijović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GEOGRAFIJA 7**, udžbenik i radna sveska (Autori: Milutin Tadić i Vesna Keković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FIZIKA 7**, udžbenik i radna sveska (Autori: Radovan Ognjanović, Jovan Mirković i Marija Keković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HEMIJA 7**, udžbenik (Autori: Ratko Jankov, Slobodanka Antić, Dragica Trivić i Vlatko Kastratović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HEMIJA 7**, zbirka zadataka (Autor: Miomir Jevrić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ISTORIJA 7**, udžbenik (Autori: Radovan Popović i Dragan Miranović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ISTORIJA 7, radna sveska** (Autori: Snježana Bošković, Dijana Babić i Biljana Krtolica; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DISCOVER ENGLISH 3**, udžbenik za engleski jezik (Autor: Jayne Wildman; Izdavač: Longman, Harlow, Engleska);
- **DISCOVER ENGLISH 3**, radna sveska za engleski jezik (Autor: Izabella Hearn; Izdavač: Longman, Harlow, Engleska);
- **PROGETTO JUNIOR A1**, udžbenik, radna sveska i CD za italijanski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Telis Marin i Albanus Albano; Izdavač Italija);
- **ESSENTIEL ET PLUS 1**, udžbenik i radna sveska za francuski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Michele Butzbach, Carmen Martin Nolla, Dolores-Daniele Pastor i Inmaculada Saracibar Zaldiva; Izdavač: Cle Internationale- Paris, Francuska);
- **ESSENTIEL ET PLUS 2**, udžbenik i radna sveska za francuski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Michele Butzbach, Carmen Martin Nolla, Dolores-Daniele Pastor i Inmaculada Saracibar Zaldiva; Izdavač: Cle Internationale- Paris, Francuska);
- **GENTE JOVEN 1**, udžbenik i radna sveska, nivo A1 za španski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Encina Alonso, Matilde Martinez i Nens Sans; Izdavač: Difusion);
- **DIALOG 1**, udžbenik i radna sveska za ruski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Ursula Ber, Rima Brajtspreher, Elke Koldji, Rasvita Star, Hajke Vapenhans; Izdavač: Data status);
- **PRIMA 2**, udžbenik i radna sveska za njemački jezik kao drugi strani jezik (Autori: Friederike Jin i Lutz Rohrmann; Izdavač: Data status);

- **RUSKI JEZIK**, udžbenik i radna sveska kao dodatna literatura (Autori: L. Vohmina, I. Smirnova, V. Joksimović; Izdavač: Rusija).

9) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA VIII RAZRED OSNOVNE ŠKOLE:

- **CRNOGORSKI JEZIK - MOĆ JEZIKA 8**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dragana Nenadović i Aleksandra Vešović-Ivanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATERNJI JEZIK - MOĆ JEZIKA 8**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dragana Šubarić i Aleksandra Vešović-Ivanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITAJ HRABRO I GOVORI SLOBODNO**, čitanka (Autori: Radinka Vučković-Ćinćur i Ljubomir Kovačević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITANJEM OTKRIVAŠ TAJNE STVARANJA**, čitanka na maternjem jeziku (Autori: Radinka Vučković-Ćinćur i Ljubomir Kovačević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITANJEM GLASAŠ ZA LJUBAV**, dnevnik čitanja (Autori: Radinka Vučković-Ćinćur i Ljubomir Kovačević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **I KNJIGE SU TVOJI PRIJATELJI**, dnevnik čitanja na maternjem jeziku (Autori: Radinka Vučković-Ćinćur i Ljubomir Kovačević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 8**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Izedin Krnić, Marko Jokić i Mirjana Bošković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LIKOVNA KULTURA 8**, udžbenik (Autori: Tatjana Koprivica i Ana Đukanović-Miljković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MUZIČKA KULTURA 8**, udžbenik i CD (Autori: Tatjana Vojnov i Gordana Četković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOLOGIJA 8**, udžbenik i radna sveska (Autori: Desanka Malidžan, Danka Caković, Marko Karaman i Branko Anđić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HEMIJA 8**, udžbenik (Autori: Ratko Jankov, Slobodanka Antić, Dragica Trivić i Vlatko Kastratović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HEMIJA 8**, zbirka zadataka (Autor: Miomir Jevrić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GEOGRAFIJA 8**, udžbenik i radna sveska (Autori: Milutin Tadić, Uroš Rakić i Danijela Nešovska; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FIZIKA 8**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Radovan Ognjanović, Jovan Mirković, Marija Keković i Biljana Veličković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **INFORMATIKA SA TEHNIKOM 8**, udžbenik iz dva dijela (Autori: Binary Logic, Mileta Ristivojević, Radivoje Mitrović, Dragan Ristivojević i Mirjana Mijović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ISTORIJA 8**, udžbenik (Autori: Živko Andrijašević, Sait Šabotić, Slobodan Drobnjak i Dragutin Papović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DISCOVER ENGLISH 4**, udžbenik i radna sveska (Autori: Izabella Hearn i Liz Kilbey; Izdavač: Pearson Education Limited, Engleska);
- **ESSENTIEL ET PLUS 2**, udžbenik i radna sveska za francuski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Michele Butzbach, Carmen Martin Nolla, Dolores-Daniele Pastor i Inmaculada Saracibar Zaldivar; Izdavač: Cle Internationale Paris, Francuska);
- **PROGETTO JUNIOR A2**, udžbenik, radna sveska i CD za italijanski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Telis Marin i Albanus Albano; Izdavač: Italija);

- **IL MIO ITALIANO**, udžbenik i radna sveska za italijanski jezik kao drugi strani jezik za drugu godinu učenja (Autori: Julijana Vučo i Saša Modrec; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DIALOG 2**, udžbenik i radna sveska za ruski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Ursula Ber, Rima Brajtspreher, Natalija Gec, Elke Koldji, Antje Meške, Jasna Pesotska, Rasvita Star i Hajke Vapenhans; Izdavač: Data status);
- **GENTE JOVEN 2**, udžbenik i radna sveska, nivo A2 za španski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Encina Alonso, Matilde Martinez i Nens Sans; Izdavač: Difusion);
- **PRIMA 3**, udžbenik i radna sveska za njemački jezik kao drugi strani jezik (Autori: Friederike Jin i Lutz Rohrmann; Izdavač: Data status).

10) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA IX RAZRED OSNOVNE ŠKOLE:

- **CRNOGORSKI JEZIK - MOĆ JEZIKA**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dragana Nenadović i Aleksandra Vešović-Ivanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATERNJI JEZIK - MOĆ JEZIKA**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dragana Šubarić i Aleksandra Vešović-Ivanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **RAZIGRAJ RIJEČ**, čitanka (Autori: Vesna Janković, Vladimir Vojinović i Sanja Vojinović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **RAZIGRAJ RIJEČ**, čitanka na maternjem jeziku (Autori: Vesna Janković, Vladimir Vojinović i Sanja Mišković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **I KNJIGE SU TVOJI PRIJATELJI**, dnevnik čitanja (Autori: Vesna Janković, Vladimir Vojinović i Sanja Vojinović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **I KNJIGE SU TVOJI PRIJATELJI**, dnevnik čitanja na maternjem jeziku (Autori: Vesna Janković, Vladimir Vojinović i Sanja Mišković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 9**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Izedin Krnić, Mako Jokić i Mirjana Bosković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LIKOVNA KULTURA 9**, udžbenik (Autori: Ana Đukanović-Miljkovac i Tatjana Koprivica; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MUZIČKA KULTURA 9**, udžbenik i CD (Autori: Miloš Zatkalik, Dobrila Popović i Darko Todić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOLOGIJA 9**, udžbenik i radna sveska (Autori: Danka Čaković, Desanka Malidžan i Marko Karaman; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HEMIJA 9**, udžbenik (Autori: Dragica Trivić, Vlatko Kastratović i Miomir Jevric; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HEMIJA 9**, zbirka zadataka (Autor: Miomir Jevric; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GEOGRAFIJA 9**, udžbenik i radna sveska (Autori: Milutin Tadić, Gojko Nikolić i Osman Grgurević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FIZIKA 9**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Jovan Šetrajčić i Radovan Sredanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ISTORIJA 9**, udžbenik (Autori: Slavko Burzanović i Jasmina Đorđević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DISCOVER ENGLISH 5**, udžbenik i radna sveska za engleski jezik (Autori: Liz Kilbey i Catherine Bright; Izdavač: Pearson Education Limited, Engleska);
- **PROGETTO JUNIOR A2**, udžbenik, radna sveska i CD za italijanski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Telis Marin, Albano Albano; Izdavač: Edilingua, Italija);

- **ESSENTIEL ET PLUS 3**, udžbenik i radna sveska za francuski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Michele Butzbach, Carmen Martin Nolla, Dolores-Daniele Pastor, Regine Fache, Reyes Nunes Castian i Inmaculada Saracibar Zaldivar; Izdavač: Cle Internationale Paris, Francuska);
- **GENTE JOVEN 2**, udžbenik i radna sveska za španski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Encina Alonso, Matilde Martinez i Nens Sans; Izdavač: Difusion);
- **DIALOG 2**, udžbenik i radna sveska za ruski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Ursula Ber, Rima Brajtspreher, Natalija Gec, Elke Koldji, Antje Meške, Jasna Pesotska, Rasvita Star i Hajke Vapenhans; Izdavač: Data status);
- **DIALOG 3**, udžbenik i radna sveska za ruski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Ursula Ber, Rima Brajtspreher, Elke Koldji, Rasvita Star i Hajke Vapenhans; Izdavač: Data status);
- **PRIMA 4**, udžbenik i radna sveska za njemački jezik kao drugi strani jezik (Autori: Friederike Jin i Lutz Rohrmann; Izdavač: Data status).

11) UDŽBENICI ZA IZBORNE PREDMETE ZA OSNOVNU ŠKOLU:

- **ZDRAVI STILOVI ŽIVOTA**, udžbenik za VIII i IX razred (Autori: Dragan Laušević, Anda Backović, Tatjana Vujović i Slavica Vujović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **EVROPSKA UNIJA**, udžbenik za VIII i IX razred (Autori: Gordana Đurović, Dragan Đurić, Danijela Jaćimović, Maja Kostić-Mandić, Aleksandar Zeković, Čazim Fetahović i Zoran Lalović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LIKOVNA RADIONICA**, udžbenik za VII, VIII i IX razred (Autori: Ana Miljkovac i Tatjana Koprivica; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIČKA RADIONICA 7**, udžbenik (Autori: Izedin Krnić i Siniša Stamatović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIČKA RADIONICA 8**, udžbenik (Autori: Izedin Krnić i Marko Jokić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIČKA RADIONICA 9**, udžbenik (Autor: Izedin Krnić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GRAĐANSKO VASPITANJE 6**, udžbenik (Autori: Zoran Lalović i Čedomir Čupić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GRAĐANSKO VASPITANJE 7**, udžbenik (Autori: Zoran Lalović i Čedomir Čupić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica).

12) UDŽBENICI ZA SLOBODNE AKTIVNOSTI ZA OSNOVNU ŠKOLU:

- **OSNOVI ŠAHA**, udžbenik (Autor: Slobodan Mirković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MAGIJA IGRE**, udžbenik (Autor: Slobodan Mirković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MAJSTORIJE NA 64 POLJA**, udžbenik (Autor: Slobodan Mirković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica).

13) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA I RAZRED OSNOVNE ŠKOLE NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **VALLE SHKRONJASH DHE TINGUJSH - GJUHA SHQIPE 1**, udžbenik (Autor: Bahri Beci; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **DUAM, DUAM POSI NUK DUAM - LEXIMI LETRAR 1**, čitanka (Autor: Rrok Gjolaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **NË BOTËN E MATEMATIKËS - MATEMATIKË 1**, udžbenik iz dva dijela (Autori: Izedin Kërniq i Svetllana Radojeviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HULUMTOJ MJEDISIN TIM - NATYRA DHE SHOQËRIA 1**, udžbenik, (Autori: Vesna Kipa, Tatjana Novoviq i Snezhana Dragiqeviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA E ARTIT FIGURATIV 1**, udžbenik (Autori: Zhelko Gjuriçkoviq, Branka Radoviq i Olivera Mirkoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MREKULLIA E MUZIKËS - KULTURA MUZIKORE 1**, udžbenik i CD (Autori: Jelena Martinoviq-Bogojeviq, Milena Papiq i Biljana Durkoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **NEW ENGLISH ADVENTURE STARTER A**, udžbenik, radna sveska, CD i DVD za engleski jezik (Autori: Cristiana Bruni i Regina Raczynska, Izdavač : Longman, Engleska);
- **UÇIMO CRNOGORSKI 1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Dragana Gjukanoviq, Aleksandra Terziq, Mirjana Mijoviq i Bilal Allaj, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica).

14) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA II RAZRED OSNOVNE ŠKOLE NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **VALLE SHKRONJASH DHE TINGUJSH - GJUHA SHQIPE 2**, udžbenik i radna sveska (Autor: Bahri Beci; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DUAM, DUAM POSI NUK DUAM - LEXIMI LETRAR 2**, čitanka i radna sveska (Autor: Rrok Gjolaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 2**, udžbenik iz dva dijela (Autori: Vladimir Dragoviq, Natasha Gazivoda i Biserka Rovčanin; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA E ARTIT FIGURATIV 2**, udžbenik (Autori: Zhelko Gjuriçkoviq i Branka Radoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MREKULLIA E MUZIKËS - KULTURA MUZIKORE 2**, udžbenik i CD (Autori: Jelena Martinoviq-Bogojeviq, Milena Papiq i Biljana Durkoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HULUMTOJ MJEDISIN TIM 2 - NATYRA DHE SHOQËRIA 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Vesna Kipa, Tatjana Novoviq i Snezhana Dragiqeviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **NEW ENGLISH ADVENTURE STARTER B**, udžbenik, radna sveska, CD i DVD (Autori: Cristiana Bruni i Tessa Lochowski; Izdavač: Longman, Engleska).
- **UÇIMO CRNOGORSKI 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Jelena Shushanj, Dragana Gjukanoviq, Mirjana Mijoviq i Bilal Allaj, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica).

15) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA III RAZRED OSNOVNE ŠKOLE NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **VALLE FJALËSH DHE FJALISH - GJUHA SHQIPE 3**, udžbenik i radna sveska (Autor: Bahri Beci; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DUAM DHE MUNDEMI - LEXIMI LETRAR 3**, čitanka i radna sveska (Autor: Rrok Gjolaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 3**, udžbenik iz dva dijela (Autori: Izedin Kërniq, Natasha Gazivoda i Biserka

- Rovčanin; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA E ARTIT FIGURATIV 3**, udžbenik (Autori: Zhelko Gjuričković i Branka Radović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
 - **MREKULLIA E MUZIKËS - KULTURA MUZIKORE 3**, udžbenik i CD (Autori: Jelena Martinović-Bogojević, Milena Papić i Biljana Durković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
 - **HULUMTOJ MJEDISIN TIM 3 - NATYRA DHE SHOQËRIA 3**, udžbenik i radna sveska (Autori: Vesna Kipa i Tatjana Novović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
 - **NEW ENGLISH ADVENTURE LEVEL 1**, udžbenik, radna sveska, DVD i CD (Autori: Viv Lambert i Ann Worrall; Izdavač: Longman, Engleska);
 - **UÇIMO CRNOGORSKI 3**, udžbenik i radna sveska (Autori: Spasa Ashkrabić, Jelena Shushanj i Dragana Gjukanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica).

16) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA IV RAZRED OSNOVNE ŠKOLE NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **FLASIM DHE HARTOJMË NJOHIM GJUHËN - GJUHA SHQIPE 4**, udžbenik i radna sveska (Autor: Bahri Beci; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **AGIMI I BARDHË - LEXIMI LETRAR 4**, čitanka (Autor: Pjetër Gjuravçaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **NË KRAHËT E NËNËS - LEXIMI LETRAR 4**, dnevnik čitanja (Autor: Pjetër Gjuravçaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **CRNOGORSKI JEZIK KAO NEMATERNJI 4**, udžbenik i radna sveska (Autori: Zdenka Mishković i Lubinka Nedić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 4**, udžbenik iz dva dijela (Autori: Vladimir Dragović, Biserka Rovčanin i Natasha Gazivoda; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA E ARTIT FIGURATIV 4**, udžbenik (Autori: Marija Xhoganović i Millena Jovičević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA MUZIKORE 4 - „BANESA E NOTAVE”**, udžbenik i CD (Autori: Vesna Vucinić i Biljana Radojević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **NJOHURI I SHOQËRIE 4**, udžbenik i radna sveska (Autori: Tamara Gazivoda, Aleksandra Jelić, Tamara Milić i Goran Barović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DISCOVER ENGLISH STARTER**, udžbenik i radna sveska (Autor: Jody Boyle i Fiona Beddall; Izdavač: Longman, Engleska);
- **NATYRE 4**, udžbenik i radna sveska i (Autori: Vesna Kipa i Snezhana Vuksanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica).

17) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA V RAZRED OSNOVNE ŠKOLE NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **FLASIM DHE HARTOJMË, NJOHIM GJUHËN - GJUHA SHQIPE 5**, udžbenik i radna sveska (Autor: Bahri Beci; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LIBRI MË BËN TË DITUR - LEXIMI LETRAR 5**, udžbenik (Autori: Qamil Maraj i Haxhi Shabani; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GJUHA MALAZEZE SI JOAMTARE 4**, dnevnik čitanja (Autori: Qamil Maraj i Haxhi Shabani; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **NË BOTËN E MATEMATIKËS - MATEMATIKË 5**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Vladimir Dragoviq, Danijela Jovanoviq i Vesnica Rashajski-Cikara; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **CRNOGORSKI JEZIK KAO NEMATERNJI 5**, udžbenik i radna sveska (Autori: Danka Çoguriq, Dejan Vukoviq i Marijana Gjukiq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **NATYRA 5**, udžbenik i radna sveska i (Autori: Danka Cakoviq, Radovan Sredanoviq i Desanka Malixhan; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA E ARTIT FIGURATIV 5**, udžbenik (Autori: Marija Xhoganoviq-Bojiq i Milena Joviqeviq-Popoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **RRITEM ME MUZIKË - KULTURA MUZIKORE 5**, udžbenik (Autori: Jelena Martinoviq-Bogojevq i Milena Papiq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DITURI SHOQËRIE 5**, udžbenik i radna sveska (Autori: Tatjana Burzan, Snezhana Turkoviq i Srgjan Vukadinoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **INFORMATIKA ME TEKNIKËN 5** – udžbenik iz dva dijela (Autori: Binary Logic, Mileta Ristivojevq, Radivoje Mitrovq i Mirjana Mijoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DISCOVER ENGLISH 1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Izabela Heart, Jayne Wildman i Kate Wakeman; Izdavač: Longman, Engleska).

18) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA VI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **FLASIM DHE HARTOJMË, NJOHIM GJUHËN - GJUHA SHQIPE 6**, udžbenik i radna sveska (Autor: Bahri Beci; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **CRNOGORSKI JEZIK KAO NEMATERNJI 6**, udžbenik i radna sveska (Autor: Bllaga Zhuriq, Fadila Kajevisq i Vukomirka Kankarash; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **EJANI NË PREHRIN TIM 6 – LEXIMI LETRAR 6**, udžbenik (Autor: Rrok Gjolak; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LIBRI... SHOKU IM I MIRË**, dnevnik čitanja (Autor: Rrok Gjolak; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ATLAS SHKOLLOR** (Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ATLAS HISTORIK** (Autori: Gjorgje Borozan i Gojko Nikoliq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 6**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Radoje Shqepanoviq, Ivona Axhiq i Vanja Gjuriq-Kuzmanoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA E ARTIT FIGURATIV 6**, udžbenik (Autori: Millena Joviqeviq i Marija Xhoganoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA MUZIKORE 6**, udžbenik i CD (Autori: Branka Vujiçiq i Andreja Kazhiq-Sokiq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOLOGJIA 6**, udžbenik (Autori: Desanka Malixhan i Danka Cakoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DISCOVER ENGLISH 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Jayne Wildman i Izabella Hearn; Izdavač: Longman, Engleska);
- **PROGETTO JUNIOR A1**, udžbenik, radna sveska i CD (Autori: Telis Marin, Albanus Albano; Izdavač: Edilingua, Italija);

- **ESSENTIEL ET PLUS 1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Mihaele Butzbach, Carmen Martin, Dolores Pastor i Inmaculada Saracibar Zaldivar; Izdavač: CLE Internationale, Paris, Francuska);
- **GENTE JOVEN 1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Encina Alonso, Matilde Martinez i Nens Sans; Izdavač: Difusion);
- **DIALOG 1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Ursula Ber, Rima Brajtspreher, Elke Koldji, Rosvita Star i Hajke Vapenhaus; Izdavač: Data status);
- **PRIMA 1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Friederike Jin, Lutz Rohrmann i Milena Zbrcinkova; Izdavač: Data status);
- **HISTORIA 6**, udžbenik (Autori: Dragoje Gjokiq i Radovan Popoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HISTORIA 6**, radna sveska (Autori: Snezhana Boshkoviq, Dijana Babiq i Biljana Krtolica; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **INFORMATIKA ME TEHNIKËN 5** – udžbenik iz dva dijela (Autori: Binary Logic, Mileta Ristivojeviq, Radivoje Mitroviq i Mirjana Mijoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica).

19) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA VII RAZRED OSNOVNE ŠKOLE NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **KOMUNIKOJMË DHE HARTOJMË, PËRDORIM GJUHËN - GJUHA SHQIPE 7**, udžbenik i radna sveska (Autor: Bahri Beci; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **CRNOGORSKI JEZIK KAO NEMATERNJI 7**, udžbenik i radna sveska (Autor: Dragana Nenadoviq i Mirjana Rajoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HAPIM DRITAREN - LEXIMI LETRAR 7**, čitanka (Autor: Pjetër Dreshaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LEXIMI LETRAR 7 DJEPI I ARTË**, dnevnik čitanja (Autor: Pjetër Dreshaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 7**, udžbenik i zbirka zadataka (Autor: Izedin Kërniq, Marko Jokiq i Liljana Krushka; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA E ARTIT FIGURATIV 7**, udžbenik (Autori: Ana Milkovac i Tatjana Koprivica; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA MUZIKORE 7**, udžbenik i CD (Autori: Branka Vujićiq i Andreja Kayhiq-Soki; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOLOGJIA 7**, udžbenik i radna sveska (Autori: Desanka Malixhan, Danka Petroviq, Branko Angjiq i Mirjana Ojdaniq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **INFORMATIKA ME TEHNIKËN 7** – udžbenik iz dva dijela (Autori: Binary Logic, Mileta Ristivojeviq, Radivoje Mitroviq i Mirjana Mijoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GJEOGRAFIA 6**, udžbenik (Autori: Milutin Tadiq i Vesna Kekoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FIZIKA 7**, udžbenik i radna sveska (Autori: Radovan Ognjanoviq, Jovan Mirkoviq i Marija Kekoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KIMIA 8**, udžbenik (Autori: Ratko Jankov, Slobodanka Antiq, Dragica Triviq i Vlatko Kastratoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KIMIA 8**, zbirka zadataka (Autor: Miomir Jevriq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **HISTORIA 7**, udžbenik (Autori: Radovan Popović i Dragan Miranović, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DISCOVER ENGLISH 3**, udžbenik (Autor: Jayne Wildman; Izdavač: Longman, Harlow, Engleska);
- **DISCOVER ENGLISH 3**, radna sveska (Autor: Izabella Hearn; Izdavač: Longman, Harlow, Engleska);
- **ESSENTIEL ET PLUS 1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Michele Butzbach, Carmen Martin Nolla, Dolores-Daniele Pastor i Inmaculada Saracibar Zaldiva; Izdavač: Cle Internationale- Paris, Francuska);
- **PROGETTO JUNIOR A1**, udžbenik, radna sveska i CD (Autori: Telis Marin i Albanus Albano; Izdavač Italija)
- **GENTE JOVEN A1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Encina Alonso, Matilde Martinez i Nens Sans; Izdavač: Difusion);
- **DIALOG 1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Ursula Ber, Rima Brajtspreher, Elke Koldji, Rasvita Star, Hajke Vapenhans; Izdavač: Data status);
- **PRIMA 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Friederike Jin i Lutz Rohrmann; Izdavač: Data status).

20) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA VIII RAZRED OSNOVNE ŠKOLE NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **KOMUNIKOJMË DHE HARTOJMË, PËRDORIM GJUHËN - GJUPA SHQIPE 8**, udžbenik i radna sveska (Autor: Bahri Beci; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DRITARE E HAPUR**, čitanka (Autori: Pjeter Dreshaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DJEPI I ARTË NA RRITI - LEXIMI LETRAR 8**, (Autori: Pjeter Dreshaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **CRNOGORSKI JEZIK KAO NEMATERNJI 8**, udžbenik i radna sveska (Autori: Bllaga Zhuriq i Fadila Kajeviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 8**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Izedin Krniq, Marko Jokiq, Mirjana Boshloviq, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA E ARTIT FIGURATIV 8**, udžbenik (Autori: Tatjana Koprivica i Ana Milkovac; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA MUZIKORE 8**, udžbenik i CD (Autori: Gordana Qetković i Tatjana Vojinović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOLOGJIA 8**, udžbenik i radna sveska (Autori: Danka Čaković, Desanka Malixhan, Marko Karaman i Branko Anđić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KIMIA 8**, udžbenik (Autori: Ratko Jankov, Slobodanka Antić, Dragica Trivić i Vlatko Kastratović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KIMIA 8**, zbirka zadataka (Autor: Miomir Jevrić, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GJEOGRAFIJA 8**, udžbenik i radna sveska (Autori: Milutin Tadić, Uroš Rakić i Danijela Neshovska; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FIZIKA 8**, udžbenik (Autori: Radovan Ognjanović, Jovan Mirković, Marija Keković i B. Veličković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HISTORIA 8**, udžbenik (Autori: Zhivko Andrijašević, Dragutin Papović, Sait Šabotić i Slobodan Drobnjak, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **INFORMATIKA ME TEHNIKËN 8** – udžbenik iz dva dijela (Autori: Binary Logic, Mileta Ristivojeviq, Radivoje Mitroviq i Mirjana Mijoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **DISCOVER ENGLISH 4**, udžbenik i radna sveska (Autori: Izabella Hearn i Liz Kilbey; Izdavač : Pearson Education Limited, Engleska)
- **ESSENTIEL ET PLUS 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Michele Butzbach, Carmen Martin Nolla, Dolores-Daniele Pastor i Inmaculada Saracibar Zaldivar; Izdavač: Cle Internationale Paris, Francuska);
- **PROGETTO JUNIOR A2**, udžbenik, radna sveska i CD (Autori: Telis Marin i Albanus Albano; Izdavač Italija);
- **DIALOG 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Ursula Ber, Rima Brajtspreher, Natalija Gec, Elke Koldji, Antje Meške, Jasna Pesotska, Rasvita Star i Hajke Vapenhans; Izdavač: Data status);
- **GENTE JOVEN 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Encina Alonso, Matilde Martinez i Nens Sans; Izdavač: Difusion);
- **PRIMA 3**, udžbenik i radna sveska (Autori: Friederike Jin i Lutz Rohrmann; Izdavač: Data status).

21) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA IX RAZRED OSNOVNE ŠKOLE NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **GJUPA SHQIPE, SA E BUKUR, SA E MIRË 9**, udžbenik i radna sveska (Autor: Bahri Beci; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **NË GJURMËT E DIJËS**, čitanka (Autori: Hava Peraziq i Prele Gjolaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **UDHËTOJ NË BOTË E LIBRIT**, dnevnik čitanja (Autori: Hava Peraziq i Prele Gjolaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GJUHA MALAZEZE SI JOAMTARE 9**, udžbenik i radna sveska (Autori: Danka Çoguriq i Jovica Mikiq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 9**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Izedin Krniq, Marko Jokiq i Mirjana Boshloviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA E ARTIT FIGURATIV 9**, udžbenik (Autori: Tatjana Koprivica i Ana Milkovac; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KULTURA MUZIKORE 9**, udžbenik i CD (Autori: Milosh Zatkalik, Dobrila Popoviq i Darko Todiq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOLOGJIA 9**, udžbenik i radna sveska (Autori: Danka Petroviq, Marko Karaman i Desanka Malixhan; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KIMIA 9**, udžbenik (Autori: Ratko Jankov, Slobodanka Antiq, Dragica Triviq i Vlatko Kastratoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KIMIA 9**, zbirka zadataka (Autor: Miodir Jevriq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **CRNOGORSKI JEZIK KAO NEMATERNJI 9**, udžbenik i radna sveska (Autori: Danka Coguriq i Jovica Mikiq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GJEOGRAFIJA 9**, udžbenik i radna sveska (Autor: Milutin Tadiq, Gojko Nikoliq i Osman Gërgureviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FIZIKA 9**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Jovan Shetrajiq i Radovan Sredanoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HISTORIA 9**, udžbenik (Autori: Savko Burzanoviq i Jasmina Gjorgjeviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **DISCOVER ENGLISH 5**, udžbenik i radna sveska (Autori: Liz Kilbey i Catherine Bright; Izdavač: Pearson Education Limited, Engleska);
- **PROGETTO JUNIOR A2**, udžbenik, radna sveska i CD (Autori: Telis Marin, Albano Albano; Izdavač: Edilingua, Italija);
- **ESSENTIEL ET PLUS 3**, udžbenik i radna sveska (Autori: Michele Butzbach, Carmen Martin Nolla, Dolores-Daniele Pastor, Regine Fache, Reyes Nunes Castian i Inmaculada Saracibar Zaldivar; Izdavač: Cle Internationale Paris, Francuska);
- **GENTE JOVEN 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Encina Alonso, Matilde Martinez i Nens Sans, Izdavač: Difusion);
- **DIALOG 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Ursula Ber, Rima Brajtspreher, Natalija Gec, Elke Koldji, Antje Meške, Jasna Pesotska, Rasvita Star i Hajke Vapenhans; Izdavač: Data status);
- **DIALOG 3**, udžbenik i radna sveska (Autori: Ursula Ber, Rima Brajtspreher, Elke Koldji, Rasvita Star i Hajke Vapenhans; Izdavač: Data status).
- **PRIMA 4**, udžbenik i radna sveska (Autori: Friederike Jin i Lutz Rohrmann; Izdavač: Data status).

22) IZBORNI PREDMETI ZA OSNOVNU ŠKOLU NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **STILET E SHËNDETSHME TË JETËS**, udžbenik (Autori: Dragan Lausheviq, Angja Backoviq, Tatijana Vujoviq i Savica Vujoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **EDUKATA QYTETARE 6**, udžbenik (Autori: Çedomir Qupiq i Zoran Llalloviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **EDUKATA QYTETARE 7**, udžbenik (Autori: Çedomir Qupiq i Zoran Llalloviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica).

23) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA OSNOVNE MUZIČKE ŠKOLE:

- **MUZIČKI KORACI 1**, udžbenik sa CD-om za prvi razred osnovne muzičke škole (Autori: Vedrana Marković i Andrea Ćoso-Pamer; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MUZIČKI KORACI 2**, udžbenik i priručnik za nastavnike za drugi razred osnovne muzičke škole (Autori: Vedrana Marković i Andrea Ćoso-Pamer; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MUZIČKI KORACI 3**, udžbenik i priručnik za nastavnike za treći razred osnovne muzičke škole (Autori: Vedrana Marković i Andrea Ćoso-Pamer; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica).

24) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA I RAZRED GIMNAZIJE:

- **CRNOGORSKI JEZIK 1**, udžbenik (Autori: Adnan Ćirgić i Jelena Šušanj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATERNJI JEZIK – SVIJET JEZIKA 1**, udžbenik (Autori: Rajka Glušica i Dajana Ševaljević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITANKA 1**, (Autori: Aleksandar Čogurić, Milica Vukotić i Andrijana Deletić-Milačić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITANKA 1**, na maternjem jeziku iz dva dijela (Autori: Božena Jelušić i Tatijana Bečanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **MATEMATIKA 1**, udžbenik sa zbirkom zadataka iz dva dijela (Autori: Radoje Šćepanović, Žarko Pavićević, Dragoje Kasalica i Marija Mićović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LIKOVNA UMJETNOST**, udžbenik (Autori: Aleksandar Čilikov i Olivija Ivanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MUZIČKA UMJETNOST**, udžbenik i 3 CD-a (Autori: Marijana Ivanović i Ranka Perunović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOLOGIJA - OD MOLEKULA DO ČELIJA 1**, udžbenik (Autori: Marina Dermastia, Tom Turk i Blaženka Petričević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOLOGIJA - OD MOLEKULA DO ČELIJA 1**, radna sveska (Autori: Helena Potocnik Vićar, Marina Dermastia i Blaženka Petričević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GEOGRAFIJA 1**, udžbenik (Autori: Predrag Đurović, Aleksandar Petrović, Gojko Nikolić i Mirjana Golubović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **INFORMATIKA 1**, udžbenik i CD (Autor: Nikola Klem i Goran Šuković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FIZIKA 1**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Predrag Miranović i Tatijana Čarapić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HEMIJA 1**, udžbenik (Autori: Ratko Jankov, Dragica Šišović, Filip Bihelović i Slobodanka Antić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HEMIJA 1**, zbirka zadataka (Autori: Mirjana Segedinac i Svetlana Varagić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ISTORIJA 1**, udžbenik (Autori: Slavko Vukcević, Milada Kasumović i Goran Marković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FOCUS 2**, udžbenik za engleski jezik (Autori: Sue Kay, Vaughan Jones, Daniel Brayshaw i Bartosz Michalowski; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 2**, radna sveska za engleski jezik (Autori: Daniel Brayshaw i Bartosz Michalowski; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **PROGETTO ITALIANO NUOVO A1**, udžbenik, radna sveska i CD za italijanski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Telis Marin i Sandro Magnelli; Izdavač: Italija);
- **ECHO JUNIOR A1**, udžbenik i radna sveska za francuski jezik ako drugi strani jezik (Autori: Jacky Girardet i Jacques Pecheur; Izdavač: Francuska);
- **GENTE 3**, udžbenik i radna sveska, nivo B1 za španski jezik ako drugi strani jezik (Autori: Ernesto Martin Peris, Neus Sans Baulenas i Pablo Martinez Gila);
- **GENTE JOVEN 1**, udžbenik i radna sveska, nivo A1 za španski jezik kao izborni predmet (Autori: Encina Alonso, Matilde Martinez i Nens Sans; Izdavač: Difusion);
- **OPTIMAL A1**, udžbenik i radna sveska za njemački jezik kao drugi strani jezik (Autori: Martin Muller, Paul Rusch, Theo Scherling i Lukas Wertenschlag);
- **PRIVET 2**, udžbenik i radna sveska za ruski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Iris Adler, Marija Hajnc, Hans Georg Kalerhof, Tatjana Lisicki, Marija Manević, Elena Nadcuk, Kristina Sindrel i Irngard Vilant);

25) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA II RAZRED GIMNAZIJE:

- **MOJ JEZIK 2**, udžbenik (Autori: Adnan Čirgić i Jelena Šušanj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATERNJI JEZIK - SVIJET JEZIKA 2**, udžbenik (Autori: Rajka Glušica, Miodrag Pavlović i Dajana Ševaljević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **ČITANKA 2**, (Autori: Aleksandar Čogurić, Ana Bojović i Dejan Vuković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITANKA 2**, na maternjem jeziku (Autori: Božena Jelušić i Miodrag Pavlović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 2**, udžbenik sa zbirkom zadataka iz dva dijela (Autori: Radoje Šćepanović, Žarko Pavićević i Snežana Delić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ŽIVI SVIJET OKO NAS 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Marko Karaman, Katarina Todorović i Blaženka Petričević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GEOGRAFIJA 2**, udžbenik (Autori: Predrag Đurović, Aleksandar Petrović, Mirela Đurović i Osman Grgurović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FIZIKA 2**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Predrag Miranović, Ranko Vojinović i Tatjana Čarapić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HEMIJA 2**, udžbenik (Autori: Ratko Jankov, Slobodanka Antić, Mirjana Segedinac i Svetlana Varagić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HEMIJA 2**, zbirka zadataka (Autori: Željko Jaćimović i Stanojka Varagić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **PSIHOLOGIJA 2**, udžbenik (Autori: Žarko Trebješanin i Zoran Lalović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ISTORIJA 2**, udžbenik (Autori: Radovan Popović, Dragan Miranović i Dragoje Đokić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FOCUS 2**, udžbenik za engleski jezik (Autori: Sue Kay, Vaughan Jones, Daniel Brayshaw i Bartosz Michalowski; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 2**, radna sveska za engleski jezik (Autori: Daniel Brayshaw i Bartosz Michalowski; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 3**, udžbenik za engleski jezik (Autori: Sue Kay, Vaughan Jones i Daniel Brayshaw; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 3**, radna sveska za engleski jezik (Autori: Daniel Brayshaw i Bartosz Michalowski; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **LIKOVNA UMJETNOST**, udžbenik (Autori: Aleksandar Čilikov i Olivija Ivanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MUZIČKA UMJETNOST**, udžbenik i 3 CD-a (Autori: Marijana Ivanović i Ranka Perunović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **PROGETTO ITALIANO NUOVO**, udžbenik, radna sveska i CD za italijanski jezik kao drugi strani jezik (Autori: T. Marin, S. Magnelli; Izdavač: Italija);
- **ECHO JUNIOR 2**, udžbenik i radna sveska za francuski jezik kao drugi strani jezik (Autori: J. Girardet, J. Pecheur; Izdavač: Francuska);
- **GENTE JOVEN 2**, udžbenik i radna sveska za španski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Encina Alonso, Matilde Martinez i Nens Sans; Izdavač: Difusion);
- **GENTE 2 (Nueva edicion)**, udžbenik i radna sveska za španski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Ernesto Martin Peris, Neus Sans Bau-lenas, Pablo Martines Gila);
- **OPTIMAL A2**, udžbenik i radna sveska za njemački jezik kao drugi strani jezik (Autori: Muller, Rusch, Scherling, Wertenschlag, Schmitz, Schmidt, Lemcke).

26) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA III RAZRED GIMNAZIJE:

- **MOJ JEZIK 3**, udžbenik (Autori: Adnan Čirgić i Jelena Šušanj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **MATERNJI JEZIK – SVIJET JEZIKA 3**, udžbenik (Autori: Rajka Glušica i Dajana Ševaljević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITANKA 3**, (Autori: Aleksandar Čogurić, Aleksandra Raičević, Julijana Karadžić i Danka Čogurić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITANKA 3**, na maternjem jeziku (Autori: Božena Jelušić i Miodrag Pavlović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 3**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Radoje Šćepanović i Snežana Delić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **OD ČELIJE DO ORGANIZMA 3**, udžbenik i radna sveska (Autori: Nikola Grujić, Danica Obradović i Blaženka Petričević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LATINSKI JEZIK 3**, udžbenik (Autori: Žaneta Andrijašević, Ana Klikovac i Marko Camaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FIZIKA 3**, udžbenik i zbirka (Autori: Nataša Čaluković, Nataša Kadelsburg i Mara Šćepanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HEMIJA 3**, udžbenik (Autori: Mirjana Segedinac i Svetlana Varagić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HEMIJA 3**, zbirka zadataka (Autori: Vlatko Kastratović, Željko Jaćimović i Stanojka Varagić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ISTORIJA 3**, udžbenik (Autori: Adnan Prekić, Milan Šćekić, Dragutin Papović i Sait Šabotić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SOCIOLOGIJA**, udžbenik (Autori: Momir Dragičević i Zorica Kotri; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FOCUS 3**, udžbenik za engleski jezik (Autori: Patricia Reilly, Marta Uminska i Bartosz Michalowski; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 3**, radna sveska za engleski jezik (Autori: Rod Fricker i Bartosz Michalowski; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 4**, udžbenik za engleski jezik (Autori: Sue Kay, Vaughan Jones, Daniel Brayshaw i Beata Trapnell; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 4**, radna sveska za engleski jezik (Autori: Daniel Brayshaw, Beata Trapnell i Bartosz Michalowski; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **PROGETTO ITALIANO NUOVO A2**, udžbenik, radna sveska i CD za italijanski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Telis Marin i Sandro Magnelli; Izdavač: Italija);
- **PRIVET 3**, udžbenik i radna sveska za ruski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Maike Heinz, Elena Nachuk, Maria Manewitsch i Irmgard Wielandt);
- **GENTE 2 (Nueva edicion) B1**, udžbenik i radna sveska za španski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Nens Sans Bautens, Ernesto Martin Peris, Pablo Martinez Gila);
- **GENTE 3 (Nueva edicion) B2**, udžbenik i radna sveska za španski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Nens Sans Bautens, Nuria Sanchez Quinana, Ernesto Martin Peris, Antonio Vano Aymat);
- **ECHO JUNIOR 3**, udžbenik i radna sveska za francuski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Jacky Girardet i Jacques Pecheur; Izdavač: Francuska);
- **OPTIMAL B1**, udžbenik i radna sveska za njemački jezik kao drugi strani jezik (Autori: Martin Muller, Paul Rusch, Theo Scherling, Lukas Wertenschlag i Helen Schmitz).

27) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA IV RAZRED GIMNAZIJE:

- **MOJ JEZIK 4**, udžbenik (Autori: Adnan Čirgić i Andrijana Deletić-Milačić); Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **MATERNJI JEZIK – SVIJET JEZIKA 4**, udžbenik (Autori: Gordana Leković i Dajana Ševaljević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITANKA 4**, (Autori: Vladimir Vojinović, Sanja Vojinović i Aleksandra Vuković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ČITANKA 4**, na maternjem jeziku (Autori: Božena Jelušić i Miodrag Pavlović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 4**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Radoje Šćepanović, Siniša Stamatović i Snezana Delic; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FILOZOFIJA 4**, udžbenik (Autori: Savo Laušević i Višnja Kosović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ISTORIJA 4**, udžbenik (Autori: Živko Andrijašević, Milan Šćekić i Vanja Vukotić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FOCUS 4**, udžbenik za engleski jezik (Autori: Sue Kay, Vaughan Jones, Daniel Brayshaw i Beata Trapnell; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 4**, radna sveska za engleski jezik (Autori: Daniel Brayshaw, Beata Trapnell i Bartosz Michalowskii; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 5**, udžbenik za engleski jezik (Autori: Sue Kay, Vaughan Jones, Monica Berlis, Heather Jones, Daniel Brayshaw i Dean Russell; Izdavač: Longman, Engleska);
- **FOCUS 5**, radna sveska za engleski jezik (Autori: Daniel Brayshaw, Tomasz Siuta, Beata Trapnell i Dean Russell; Izdavač: Longman, Engleska);
- **PROGETTO ITALIANO NUOVO B2**, udžbenik, radna sveska i CD za italijanski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Telis Marin i S. Magnelli; Izdavač: Italija);
- **GENTE 2 (Nueva edicion) B1**, udžbenik i radna sveska za španski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Nens Sans Bautens, Ernesto Martin, Peris, Pablo Martinez Gila);
- **GENTE 3 (Nueva edicion) B2**, udžbenik i radna sveska za španski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Nens Sans Bautens, Nuria Sanchez, Quinana, Ernesto Mardn Peris i Antonio Vano Aymat);
- **OPTIMAL B1**, udžbenik i radna sveska za njemački jezik kao drugi strani jezik (Autori: Autori: Martin Muller, Paul Rusch, Theo Scherling, Lukas Wertenschlag i Helen Schmitz);
- **PRIVET 3**, udžbenik i radna sveska za ruski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Maike Heinz, Elena Nachuk, Maria Manewitsch i Irmgard Wielandt);
- **EXAM ACTIVATOR**, udžbenik za engleski jezik za polaganje maturalnog ispita (Autori: Bob Hastings, Marta Uminska, Dominika Chandler i Kristof Hegends);
- **ECHO JUNIOR 3**, udžbenik i radna sveska za francuski jezik kao drugi strani jezik (Autori: Jacky Girardet i Jacques Pecheur; Izdavač: Francuska).

28) IZBORNI PREDMETI ZA GIMNAZIJU:

- **ZDRAVI STILOVI ŽIVOTA**, udžbenik za I i II razred gimnazije (Autori: Boban Mugoša, Rajko Strahinja, Anđa Backović, Slavica Vujović i Tatijana Vujović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **EVROPSKE INTEGRACIJE**, udžbenik (Autor: Gordana Đurović, Dragan Đurić, Danijela Jaćimović, Maja Kostić-Mandić, Aleksandar Zeković, Čazim Fetahović i Zoran Lalović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica).

29) IZBORNI PREDMETI ZA GIMNAZIJU (KAO DOPUNA MATURSKOG STANDARDA):

- **TURISTIČKA GEOGRAFIJA CRNE GORE**, udžbenik (Autori: Slobodan Kasalica, Zdravko Ivanović, Miroslav Doderović i Nada Maraš; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MOLEKULARNA BIOLOGIJA I GENETIKA**, udžbenik za III i IV razred gimnazije (Autori: Aleksandra Martinović i Marijana Ojdanić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LOGIKA**, udžbenik (Autori: Višnja Kosović i Vladimir Drekalović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ETIKA**, udžbenik za IV razred gimnazije (Autori: Damir Marić i Jasminka Milošević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MUZIKA-MOJ JEZIK**, udžbenik sa 5 CD-a i DVD-om za III i IV razred gimnazije (Autori: Vedrana Marković i Ranka Perunović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **UMJETNOST I VIZUELNA KOMUNIKACIJA**, za I i II razred gimnazije (Autori: Vesko Gagović i Ana Miljković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **UMJETNOST I VIZUELNA KOMUNIKACIJA**, za III i IV razred gimnazije (Autori: Ana Gardašević, Slađana Bajić-Bogdanović, Slađana Žunjić i Smilja Vukčević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOHEMIJA 4**, udžbenik i praktikum za IV razred gimnazije (Autori: Gordana Matić, Rosanda Terzić i Dušanka Laušević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **POJEDINAC U GRUPI**, udžbenik (Autori: Žarko Trebješanjin i Zoran Lalović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ALGORITMI I PROGRAMIRANJE**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Ivana Ognjanović i Ramo Šendelj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ODABRANA POGLAVLJA FIZIKE**, (Autori: Radovan Ognjanović i Jovan Mirković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SOCIOLOGIJA KULTURE**, udžbenik (Autori: Dragan Koković i Momir Dragičević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SINTAKSA LATINSKOG JEZIKA**, udžbenik (Autori: Žaneta Andrijašević i Ana Klikovac; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

30) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA I RAZRED GIMNAZIJE NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **BUKURIA E GJUHËS - GJUHA SHQIPE 1**, udžbenik (Autor: Rahmi Memushaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LETËRSIA 1**, čitanka (Autor: Adrian Marash; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **CRNOGORSKI JEZIK KAO NEMATERNJI 1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Bllaga Zhuriq i Fadila Kajeviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 1**, udžbenik sa zbirkom zadataka iz dva dijela (Autori: Radoje Shepanović, Zharko Paviqeviq, Dragoje Kasalica i Marija Miqoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ARTI FIGURATIV**, udžbenik (Autori: Aleksandar Ćilikov i Olivija Ivanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **ARTI MUZIKOR 1**, udžbenik (Autori: Mirjana Ivanović i Ranka Perunović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **NGA MOLEKULA DERI TEK QELIZA - BIOLOGJIA 1**, udžbenik (Autori: Marina Dermastia, Tom Turk i Blaženka Petričević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica);
- **NGA MOLEKULA DERI TEK QELIZA - BIOLOGJIA 1**, radna sveska (Autori: Hellena Potočnik-Viçar, Marina Dermastia i Blazhenka Petričević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GJEOGRAFIJA 1**, udžbenik (Autori: Predrag Gjurović, Aleksandar Petrović, Gojko Nikolić i Mrjana Gollubović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **INFORMATIKA 1**, udžbenik, CD i DVD (Autor: Nikola Klem i Goran Shuković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FIZIKA 1**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Natasha Çalluković i Preadrag Miranović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KIMIA 1**, udžbenik (Autori: Ratko Jankov, Filip Bihellović, Slobodanka Antić i Dragica Shishović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KIMIA 1**, zbirka zadataka (Autori: S. Varagić, M. Segedinac; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HISTORIJA 1**, udžbenik (Autori: Savko Vukčević, Milada Kasumović i Goran Marković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FOCUS 2**, udžbenik (Autori: Sue Kay, Vaughan Jones, Daniel Brayshaw i Bartosz Michalowski; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 2**, radna sveska (Autori: Daniel Brayshaw, Bartosz Michalowski; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **PROGETTO JUNIOR A1**, udžbenik, radna sveska i CD (Autori: Telis Marin, Albanus Albano; Izdavač: Edilingua, Italija);
- **ECHO JUNIOR A1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Jacky Girardet i Jacques Pecheur; Izdavač: Francuska);
- **GENTE 3**, udžbenik i radna sveska, nivo B1 (Autori: Ernesto Martin Peris i Neus Sans Baulenas);
- **GENTE JOVEN 1**, udžbenik i radna sveska, nivo A1 (Autori: Encina Alonso, Matilde Martinez i Neus Sans; Izdavač: Difusion);
- **OPTIMAL A1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Martin Muller, Paul Rusch, Theo Scherling i Lukas Wertenschlag);
- **PRIVET 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Iris Adler, Marija Hajnc, Hans Georg Kalerhof, Tatjana Lisicki, Marija Manević, Elena Nadcuk, Kristina Sindrel i Irngard Vilant).

31) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA II RAZRED GIMNAZIJE NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **BUKURIA E GJUHËS - GJUHA SHQIPE 2**, udžbenik (Autori: Rahmi Memushaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LETËRSIA 2**, udžbenik (Autor: Adrian Marash; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 2**, udžbenik sa zbirkom zadataka iz dva dijela (Autori: Radoje Shepanović, Zharko Pavičević i Snezhana Delić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **CRNOGORSKI JEZIK KAO NEMATERNJI 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Aleksandër Çogurić i Andrijana Delrzić-Milačić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **BIOLOGJIA 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Blazhenka Petriçeviq, Marko Karaman i Katarina Todoroviq; Izdavaç: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HISTORIA 2**, udžbenik (Autor: Radovan Popoviq, Dragan Miranoviq i Dragoje Gjokiq, Izdavaç: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GEOGRAFIJA 2**, udžbenik i priručnik za nastavnike (Autori: P. Gjuroviiq, A.Petroviiq, M. Gjuroviiq i O. Gërgureviiq ; Izdavaç: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KIMIA 2**, udžbenik (Autori: Ranko Jankov, Sobodanka Antiq, Marija Segedinac i Svetlana Varagiq; Izdavaç: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KIMIA 2**, zbirka zadataka (Autori: Stanojka Vuçuroviiq i Zhellko Jaçimoviiq; Izdavaç: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **PSIKOLOGIJA 2**, udžbenik (Autori: Zharko Trebjeshanin i Zoran Llalloviiq; Izdavaç: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FIZIKA 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Predrag Miranoviq, Tatijana Carapiiq i Ranko Vojinoviiq; Izdavaç: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FOCUS 2**, udžbenik (Autori: Sue Kay, Vaughan Jones i Daniel Brayshaw; Izdavaç: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 2**, radna sveska (Autori: Daniel Brayshaw i Bartosz Michalowskii; Izdavaç: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 3**, udžbenik (Autori: Sue Kay, Vaughan Jones i Daniel Brayshaw; Izdavaç: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 3**, radna sveska (Autori: Daniel Brayshaw i Bartosz Michalowskii; Izdavaç: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **PROGETTO ITALIANO NUOVO B1**, udžbenik, radna sveska i CD (Autori: T. Marin, S. Magnelli; Izdavaç: Italija);
- **ECHO JUNIOR 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: J. Girardet, J. Pecheur; Izdavaç: Francuska);
- **GENTE 2 (Nueva edicion)**, udžbenik i radna sveska, nivo A2 (Autori: Ernesto Martin Peris, Neus Sans Bau-lenas, Pablo Martines Gila);
- **GENTE JOVEN 2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Encina Alonso, Matilde Martinez i Nens Sans Izdavaç: Difusion);
- **OPTIMAL A2**, udžbenik i radna sveska (Autori: Muller, Rusch, Scherling, Wertenschlag, Schmitz, Schmidt, Lemcke).

32) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA III RAZRED GIMNAZIJE NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **BUKURIA E GJUHËS - GJUHA SHQIPE 3**, udžbenik (Autori: Rahmi Memushaj; Izdavaç: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **CRNOGORSKI JEZIK KAO NEMATERNJI 3**, udžbenik i radna sveska (Autori: Fadila Kajeviq, Divna Paleviiq i Bllaga Zhuriiq; Izdavaç: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LETËRSIA 3**, çitanka (Autor: Adrian Marashi i Rrok Gjolak; Izdavaç: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 3**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Radoje Shqëpanoviiq i Snezhana Deliq; Izdavaç: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KIMIA 3**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Marija Segedinac i Svetlana Varagiq; Izdavaç: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FIZIKA 3**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Natasha Çallukoviiq, Natasha Kadelburg i Mara Shqëpanoviiq; Izdavaç: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **LATINSHTJA 3**, udžbenik (Autori: Zhaneta Andrijasheviq, Ana Klikovac i Marko Camaj, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOLOGJIA 3**, udžbenik (Autori: Nikola Grujiq, Danica Obradoviq i Blazhenka Petriçeviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOLOGJIA 3**, radna sveska (Autor: Blazhenka Petriçeviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HISTORIA 3**, udžbenik (Autor: Gjorgje Borozan, Sasha Knezheviq i Sait Shabotiq, Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SOCIOLOGIJA**, udžbenik (Autori: Momir Dragiqeviq i Zorica Kotri; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FOCUS 3**, udžbenik (Autori: Sue Kay, Vaughan Jones i Daniel Brayshaw; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 3**, radna sveska (Autori: Daniel Brayshaw i Bartosz Michalowskii; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 4**, udžbenik (Autori: Sue Kay, Vaughan Jones, Daniel Brayshaw i Beata Trapnell; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 4**, radna sveska (Autori: Daniel Brayshaw, Beata Trapnell i Bartosz Michalowskii; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **PROGGETO ITALIANO NUOVO**, udžbenik, radna sveska i CD (Autori: Telis Marin i Sandro Magnelli; Izdavač: Italija)
- **GENTE 2 (Nueva edicion)**, udžbenik i radna sveska (Autori: Nens Sans Bautens, Ernesto Martin Peris, Pablo Martinez Gila);
- **GENTE 3 (Nueva edicion)**, udžbenik i radna sveska (Autori: Nens Sans Bautens, Nuria Sanchez Quinana, Ernesto Martin Peris, Antonio Vano Aymat);
- **ECHO JUNIOR 3**, udžbenik i radna sveska (Autori: Jacky Girardet i Jacques Pecheur; Izdavač: Francuska);
- **OPTIMAL B1**, udžbenik i radna sveska (Autori: Martin Muller, Paul Rusch, Theo Scherling, Lukas Wertenschlag i Helen Schmitz);
- **PRIVET 3**, udžbenik i radna sveska (Autori: Maik Heinz, Elena Nachuk, Maria Manewitsch i Irmgard Wielandt).

33) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA IV RAZRED GIMNAZIJE NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **BUKURIA E GJUHËS - GJUHA SHQIPE 4**, udžbenik (Autori: Arian Haxhi i Tefe Topalli; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LETËRSIA 4**, udžbenik (Autor: Rrok Gjollaj; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MATEMATIKA 4**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Radoje Shqëpanoviq, Sinisha Stamatoviq i Snezhana Deliq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FILOZOFIA 4**, udžbenik (Autori: Savo Lausheviq i Vishnja Kosoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HISTORIA 4**, udžbenik (Autori: Milan Shqëkiq, Zhivko Andrijasheviq i Vanja Vukoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FOCUS 4**, udžbenik (Autori: Sue Kay, Vaughan Jones, Daniel Brayshaw i Beata Trapnell; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);

- **FOCUS 4**, radna sveska (Autori: Daniel Brayshaw, Beata Trapnell i Bartosz Michalowski; Izdavač: Pearson Education Limited 2016, Engleska);
- **FOCUS 5**, udžbenik (Autori: Sue Kay, Vaughan Jones, Monica Berlis, Heather Jones, Daniel Brayshaw i Dean Russell; Izdavač: Longman, Engleska);
- **FOCUS 5**, radna sveska (Autori: Daniel Brayshaw, Tomasz Siuta, Beata Trapnell i Dean Russell; Izdavač: Longman, Engleska);
- **PROGETTO ITALIANO NUOVO B2**, udžbenik, radna sveska i CD (Autori: Telis Marin i S. Magnelli; Izdavač: Italija);
- **ECHO JUNIOR 3**, udžbenik i radna sveska (Autori: Jacky Girardet i Jacques Pecheur; Izdavač: Francuska);
- **GENTE 2 (Nueva edicion)**, udžbenik i radna sveska (Autori: Nens Sans Bautens, Ernesto Martin, Peris, Pablo Martinez Gila);
- **GENTE 3 (Nueva edicion)**, udžbenik i radna sveska (Autori: Nens Sans Bautens, Nuria Sanchez, Quinana, Ernesto Mardn Peris i Antonio Vano Aymat);
- **EXAM ACTIVATOR**, udžbenik (Autori: Bob Hastings, Marta Uminska, Dominika Chandler i Kristof Hegends).

34) IZBORNI PREDMETI ZA GIMNAZIJU NA ALBANSKOM JEZIKU:

- **STILET E SHËNDETSHME TË JETËS**, udžbenik za I i II razred gimnazije (Autor: Rajko Strahinja, Boban Mugosha, Angja Backoviq, Tatijana Vujoviq i Slavica Vujoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica).

35) IZBORNI PREDMETI ZA GIMNAZIJU NA ALBANSKOM JEZIKU (KAO DOPUNA MATURSKOG STANDARDA):

- **GJEOGRAFIJA TURISTIKE E MALIT TË ZI**, udžbenik (Autori: Slobodan Kasalica, Zdravko Ivanoviq, Miroslav Doderoviq i Nada Maras; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **INDIVIDINI GRUP**, udžbenik (Autori: Zharko Trebjeshanin i Zoran Llallovic; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ARTI DHE KOMUNIKIMI VIZIV**, za I i II razred gimnazije (Autori: Vesko Gagoviq i Ana Milkovac; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ARTI DHE KOMUNIKIMI VIZIV**, za III i IV razred gimnazije (Autori: Sllagjana Zhunjiq, Sllagjana Bajiq-Bogdanoviq, Ana Gardashevqi i Smila Vukiqeviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOKIMIA**, udžbenik i praktikum za IV razred gimnazije (Autori: Gordana Matiq, Rosanda Terziq i Dušanka Llaushevqi; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **MUZIKA - GJUHA IME**, udžbenik sa 5 CD-a i DVD-om za III i IV razred gimnazije (Autori: Ranka Perunoviq i Vedrana Markoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SINTAKSA E GJUHËS LATINE**, udžbenik za IV razred gimnazije (Autori: Zhaneta Andrijashevqi i Ana Klikovac; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **SOCIOLOGJIA E KULTURËS**, udžbenik (Autori: Dragan Kokoviq i Momir Dragiqeviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **BIOLOGJIA MOLEKULARE DHE GJENETIKA**, udžbenik za III i IV razred gimnazije (Autori: Aleksandra Martinoviq i Marijana Ojdaniq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **LOGJIKË**, udžbenik (Autori: Vishnja Kosoviq i Vladimir Drekaloviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ETIKË**, udžbenik za IV razred gimnazije (Autori: Damir Mariq i Jasminka Millosheviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ALGORITMET DHE PROGRAMIMI**, udžbenik i zbirka zadataka (Autori: Ivana Ognjanoviq i Ramo Shendel; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **KAPITUJT E ZGJEDHUR TË FIZIKËS**, (Autori: Radovan Ognjanoviq i Jovan Mirkoviq; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica).

36) UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA ZA STRUČNE/IZBORNE MODULE I STRUČNO-TEORIJSKE PREDMETE ZA SREDNJE STRUČNE ŠKOLE:

HUMANISTIKA I UMJETNOST

- **MUZIKA**, udžbenik (Autori: Slobodan Jerkov i Olivera Dakić; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **HARMONIJA**, udžbenik (Autor: Mirjana Živković; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **LIKOVNA UMJETNOST**, CD (Autori: Ljiljana Kolundžić i Željko Đuričković; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);

SEKTOR: INŽENJERSTVO I PROIZVODNE TEHNOLOGIJE (MAŠINSTVO I OBRADA METALA, ELEKTROTEHNIKA I AUTOMATIZACIJA I DR.)

- **OSNOVI ELEKTROTEHNIKE 1**, udžbenik (Autor: Gojko Joksimović; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **OSNOVI ELEKTROTEHNIKE 2**, udžbenik (Autor: Gojko Joksimović; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **ELEKTROTEHNIČKI MATERIJALI**, udžbenik (Autor: Zoran Sekulić; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **ELEKTRIČNE INSTALACIJE I OSVJETLJENJA**, udžbenik za I razred elektrotehnicke škole (Autori: Branislav Čalasan i Melanija Čalasan; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **ELEKTRIČNE INSTALACIJE I OSVJETLJENJA**, udžbenik za II razred elektrotehnicke škole (Autori: Branislav Čalasan i Melanija Čalasan; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **POSLOVNA INFORMATIKA 1**, udžbenik (Autori: Gordana Tasić i Marina Matijević; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE**, udžbenik za II razred (Autori: Sreten Škuletić i Zoran Sekulić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica).

SEKTOR: GRAĐEVINARSTVO I UREĐENJE PROSTORA

- **PRIMJENA RAČUNARA U ARHITEKTURI I GRAĐEVINARSTVU**, udžbenik za I i II razred (Autori: Ranko Vojinović, Ivan Knežević i Milena Drakulović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **GRAĐEVINSKI MATERIJALI**, udžbenik za I razred za arhitektonskog tehničara (Autor: Radmila Sindić-Grebović; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **GRAĐEVINSKI MATERIJALI**, udžbenik za I razred za montera suve gradnje i tesara (Autor: Radmila Sindić-Grebović; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);

- **NACRTNA GEOMETRIJA SA PERSPEKTIVOM**, udžbenik za I i II razred (Autori: Marija Jevrić i Tatjana Radević; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **RAZVOJ URBANIZMA 1**, udžbenik (Autor: Jelisava Kalezić; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);

SEKTOR: EKONOMIJA I PRAVO

- **BANKARSKO POSLOVANJE**, udžbenik iz dva dijela za III i IV razred (Autori: Slobodan Lakić, Milica Vojinović i Jasmina Stanković-Četković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **EKONOMIKA PREDUZEĆA**, (Autor: Jasmina Stanković; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **EKONOMIKA TRGOVINE 1**, udžbenik za I razred ekonomske škole (Autori: Milica Vojinović, Jasmina Stanković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **OSNOVI EKONOMIJE**, (Autor: Veselin Drašković; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **POSLOVNA EKONOMIJA 2**, udžbenik za II razred ekonomske škole (Autori: Jasmina Stanković i Milica Vojinović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **STATISTIKA**, udžbenik za III i IV razred ekonomske škole (Autor: Radmila Dragutinović-Mitrović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **RAČUNOVODSTVO I**, udžbenik za I razred srednje stručne škole (autori: Ana Lalević-Filipović, Ana Đurović, Marina Klikovac i Biljana Lukić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **RAČUNOVODSTVO II**, udžbenik za II razred srednje stručne škole (autori: Ana Lalević-Filipović, Ana Đurović, Marina Klikovac i Biljana Lukić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **RAČUNOVODSTVO III**, udžbenik za III razred srednje stručne škole (autori: Ana Lalević-Filipović, Biljana Lukić i Ana Đurović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **PRAVNI POSTUPCI**, udžbenik (Autori: Đorđe Blažić i Lidija Vujović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **RADNO PRAVO 2**, udžbenik za II razred (Autori: Dražen Cerović, Milena Ivanović i Dijana Vujačić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **RADNO PRAVO 3**, udžbenik za III razred (Autori: Dražen Cerović, Milena Ivanović i Dijana Vujačić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **USTAVNO UREĐENJE CRNE GORE**, udžbenik (Autori: Mladen Vukčević, Marko Dokić i Žana Bošković; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **OSNOVI PRAVA**, udžbenik (Autori: Mladen Vukčević, Marko Dokić i Žana Bošković; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **POSLOVNA KOMUNIKACIJA I BIROTEHNIKA**, udžbenik (Autor: Vesna Bulatović; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **POSLOVNA KOMUNIKACIJA**, udžbenik za I razred (Autori: Biljana Maslovarić, Branka Martino-vić, Marijana Blečić; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **MARKETING**, udžbenik za IV razred (Autori: Milica Vojinović i Milorad Jovović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FINANSIJSKO POSLOVANJE**, udžbenik za III razred (Autori: Milica Vojinović i Miro Blečić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

POLJOPRIVREDA, PREHRANA I VETERINA

- **PRERADA DRVETA**, udžbenik za II i III razred (Autor: Mojsije Vučeljić; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **MATERIJALI**, udžbenik za I razred (Autori: Naser Gargović i Milan Spasojević; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **MAŠINE I UREĐAJI**, udžbenik za I i II razred (Autori: Naser Gargović i Milan Spasojević; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **TEHNOLOGIJA DRVOPRERADE**, udžbenik za II i III razred (Autor: Mojsije Vučeljić; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **VINOGRADARSTVO**, udžbenik za I i II razred (Autor: Svetozar Savić; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **OPŠTE RATARSTVO**, udžbenik za I razred (Autori: Nataša Mirecki, Marija Skledar i Pavel Leban; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);

SEKTOR: ZDRAVSTVO I SOCIJALNA ZAŠTITA

- **FARMAKOLOGIJA**, udžbenik za II i IV razred srednje medicinske škole (Autori: Zoran Todorović, Nevena Divac, Radan Stojanović i Milica Prostran; Izdavač Data status);
- **INFEKTOLOGIJA S NJEGOM**, udžbenik za III i IV razred srednje medicinske škole (Autor: Slavica Bošković; Izdavač: Data status);
- **ANATOMIJA SA FIZIOLOGIJOM**, udžbenik za I razred srednje medicinske škole (Autori: Biljana Šćepanović Mihailović i Dragana Šćepanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **LATINSKI JEZIK**, udžbenik za I razred medicinske škole (Autori: Žaneta Andrijašević i Ana Klikovac; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

SEKTOR: TURIZAM, TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO

- **TURISTIČKA GEOGRAFIJA**, udžbenik (Autor: Zdravko Ivanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **OSNOVE TURIZMA I UGOSTITELJSTVA**, udžbenik za I razred (Autor: Ivo Županović; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **PSIHOLOGIJA**, udžbenik (Autor: Anda Backović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **OSNOVE TURIZMA**, udžbenik za I razred turističke škole (Autori: Ljiljana Lukačević i Darko Lacmanović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **RESTORATERSTVO 1**, udžbenik (Autori: Mirko Lončar i Nada Lončar; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **RESTORATERSTVO 2**, udžbenik (Autori: Mirko Lončar i Nada Lončar; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **UGOSTITELJSKO POSLOVANJE**, udžbenik za I razred (Autor: Radoslav Milićević; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **OSNOVE SOMELIJERSTVA**, udžbenik za II i III razred (Autor: Svetozar Savić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **FRANCUSKI JEZIK**, udžbenik (Autori: Ivona Jovanović i Edina Mandić-Abdić; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **HIGIJENA**, udžbenik (Autor: Agima Ljajević; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);
- **VINO I HRANA**, udžbenik za IV razred (Autori: Svetozar Savić, Saša Čekrilija i Vuksan Mitrović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

- **TEHNIKA PRODAJE**, udžbenik za I i II razred srednje trgovinske škole (Autori: Milica Vojinović i Jasmina Stanković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **TEHNIKA PRODAJE**, udžbenik za III i IV razred srednje trgovinske škole (Autori: Milica Vojinović i Jasmina Stanković; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);
- **EKONOMIKA I ORGANIZACIJA TRGOVINSKIH PREDUZEĆA**, udžbenik iz dva dijela za I i II razred (Autori: Jasmina Stanković i Milica Vojinović; Izdavač: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica);

SAOBRAĆAJ I KOMUNIKACIJE

- **BEZBJEDNOST SAOBRAĆAJA**, udžbenik (Autor: Ratko Pavićević; Izdavač: Centar za stručno obrazovanje, Podgorica);

ZA NASTAVU OPŠTEOBRAZOVNIH PREDMETA U SREDNJIM STRUČNIM ŠKOLAMA MOGU SE KORISTITI UDŽBENICI I NASTAVNA SREDSTVA KOJA SU ODOBRENA ZA NASTAVU TIH PREDMETA U GIMNAZIJAMA.

II

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 023-1161/2019-3

Podgorica, 17. jul 2019. godine

Nacionalni savjet za obrazovanje
Predsjednik,
Prof. dr **Đorđe Borozan**, s.r.

Na osnovu člana 73 stav 2 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti ("Službeni list RCG", broj 29/07, i „Službeni list CG”, br. 32/11, 43/15, 37/17 i 17/18), Uprava za nekretnine donijela je

R J E Š E N J E
O POTVRĐIVANJU BAZE PODATAKA KATASTRA NEPOKRETNOSTI ZA KO
ORAHOVO

1. Potvrđuje se baza podataka za KO Orahovo.
2. Primjena baze podataka katastra nepokretnosti počinje od 29. jula 2019. godine.
3. Katastarski operat za katastarsku opštinu, iz tačke 1 ovog rješenja, izrađen po Zakonu o premjeru i katastru zemljišta ("Službeni list SRCG," broj 37/74), prestaje da važi, a čuva se kod organa uprave nadležnog za poslove premjera i katastra nepokretnosti Opštine Podgorica do 29. jula 2020. godine, nakon čega će se kao dokumentacija trajne vrijednosti arhivirati u skladu sa propisima o arhivskoj djelatnosti.
4. Ovo rješenje će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 02-6007

Podgorica, 22. jula 2019. godine

Direktor,
Dragan Kovačević, s.r.

Na osnovu člana 103 stav 2 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16 i 51/17) i člana 12 stav 1 tačka 1 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 36/17), Odbor Regulatorne agencije za energetiku, na sjednici održanoj 22. jula 2019. godine, donio je

**PRAVILA
O SADRŽAJU I NAČINU VOĐENJA REGISTRA
GARANCIJA PORIJEKLA**

Član 1

(1) Ovim pravilima utvrđuje se sadržaj i način vođenja Registra izdatih i povučenih garancija porijekla električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije ili visokoeфикаsne kogeneracije (u daljem tekstu: Registar).

(2) Registar se vodi u elektronskoj formi i dostupan je na internet stranici Regulatorne agencije za energetiku (u daljem tekstu: Agencija).

Član 2

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovim pravilima imaju sljedeće značenje:

- 1) registar je baza podataka koju čine korisnički računi fizičkih ili pravnih lica;
- 2) korisnički račun je dio Registra koji sadrži podatke o korisniku registra, garancijama porijekla i njihovom statusu.

Član 3

Registar sadrži:

- 1) korisničke račune u kojima se nalaze važeće garancije porijekla;
- 2) korisničke račune u kojima se nalaze nevažeće garancije porijekla;
- 3) podatke o proizvodnim objektima za čiju proizvedenu električnu energiju se izdaju garancije porijekla.

Član 4

(1) Prava vezana za garancije porijekla, fizičko ili pravno lice može ostvariti nakon otvaranja korisničkog računa.

(2) Zahtjev za otvaranje korisničkog računa može podnijeti proizvođač, snabdjevač, operator tržišta ili drugo fizičko ili pravno lice.

(3) Zahtjev iz stava 2 ovog člana sadrži podatke o podnosiocu zahtjeva: ime, adresu i jedinstveni matični broj za fizičko lice, odnosno naziv, sjedište i poreski identifikacioni broj za pravno lice.

(4) Agencija otvara korisnički račun, nakon prijema urednog zahtjeva iz stava 2 ovog člana.

Član 5

(1) Zatvaranje korisničkog računa vrši se na zahtjev korisnika.

(2) Garancije porijekla koje se u trenutku podnošenja zahtjeva za zatvaranje korisničkog računa nalaze na račun, čuvaju se do isteka roka važenja.

Član 6

Ako dođe do promjena podataka u odnosu na podatke dostavljene u zahtjevu za otvaranje korisničkog računa, korisnik o tome obavještava Agenciju u roku od osam dana od dana nastanka promjene.

Član 7

Registar se ažurira u slučajevima:

- 1) izdavanja garancije porijekla;
- 2) prenosa garancije porijekla;
- 3) prestanka važenja (iskorišćenje, povlačenje, istek roka);
- 4) promjene podataka iz člana 6 ovih pravila.

Član 8

(1) Danom stupanja na snagu ovih pravila prestaju da važe Pravila o sadržaju i načinu vođenja registra garancija porijekla ("Službeni list CG", broj 49/13).

(2) Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 19/2827-2

Podgorica, 22. jul 2019. godine

Predsjednik Odbora,
Branislav Prelević, s.r.

Na osnovu člana 109 stav 4 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16 i 51/17) i člana 12 stav 1 tačka 1 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 36/17), Odbor Regulatorne agencije za energetiku, na sjednici održanoj 22. jula 2019. godine, donio je

PRAVILA O SADRŽAJU I NAČINU VOĐENJA REGISTRA POVLAŠĆENIH PROIZVOĐAČA

Član 1

(1) Ovim pravilima utvrđuje se sadržaj i način vođenja Registra povlašćenih proizvođača (u daljem tekstu: Registar).

(2) Registar se vodi u elektronskoj formi i dostupan je na internet stranici Regulatorne agencije za energetiku (u daljem tekstu: Agencija).

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovim pravilima imaju značenja utvrđena Zakonom o energetici i Uredbom o načinu sticanja statusa i ostvarivanja prava povlašćenog proizvođača električne energije.

Član 3

Registar sadrži za fizička i pravna lica koja su stekla:

1) privremeni status povlašćenog proizvođača:

a) naziv i sjedište za pravno lice, odnosno ime i prebivalište za fizičko lice;

b) naziv i lokaciju objekta;

c) broj i datum rješenja o sticanju privremenog statusa povlašćenog proizvođača;

d) vrstu i klasifikaciju objekta za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije;

e) identifikacioni broj;

f) datum sticanja i prestanka privremenog statusa povlašćenog proizvođača.

2) status povlašćenog proizvođača:

a) naziv i sjedište za pravno lice, odnosno ime i prebivalište za fizičko lice;

b) naziv i lokaciju objekta;

c) broj i datum rješenja o sticanju statusa povlašćenog proizvođača;

d) vrstu i klasifikaciju objekta za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora i visokoefikasne kogeneracije;

e) podatak da li povlašćeni proizvođač koristi pravo na podsticajne mjere ili energiju prodaje na tržištu;

f) datum sticanja i prestanka statusa povlašćenog proizvođača.

Član 4

(1) Ako dođe do promjena podataka u odnosu na podatke dostavljene u zahtjevu za sticanje privremenog statusa povlašćenog proizvođača i statusa povlašćenog proizvođača, subjekat bez odlaganja o tome obavještava Agenciju.

(2) Obavještenje o datumu prestanka korišćenja podsticajnih mjera i datumu ponovnog otpočinjanja korišćenja podsticajnih mjera subjekat bez odlaganja dostavlja Agenciji.

Član 5

Registar se ažurira u slučajevima:

- 1) sticanja privremenog statusa povlašćenog proizvođača;
- 2) sticanja statusa povlašćenog proizvođača;
- 3) prestanka statusa povlašćenog proizvođača;
- 4) prestanka privremenog statusa povlašćenog proizvođača;
- 5) definisanim članom 4 ovih pravila.

Član 6

(1) Danom stupanja na snagu ovih pravila prestaju da važe Pravila o sadržaju i načinu vođenja registra povlašćenih proizvođača (“Službeni list CG”, broj 49/13).

(2) Ova pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 19/2829-2

Podgorica, 22. jul 2019. godine

Predsjednik Odbora,
Branislav Prelević, s.r.

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore ("Službeni list CG", br. 40/10, 46/10, 06/13 i 70/17), a u vezi sa članom 57 stav 2 Zakona o bankama ("Službeni list CG", br. 17/08, 44/10 i 73/17), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 23. jula 2019. godine, donio je

ODLUKU
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ODLUKE O MINIMALNIM STANDARDIMA ZA
UPRAVLJANJE KREDITNIM RIZIKOM U BANKAMA

Član 1

U Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama ("Službeni list CG", br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17, 82/17 i 86/18) u članu 26 tačka 3 briše se.

Dosadašnja tačka 4 postaje tačka 3.

Član 2

Čl. 28 i 29 brišu se.

Član 3

U članu 33 stav 2 tačka 2 alineja 5 zarez i slovo „i“ na kraju teksta zamjenjuju se tačkom i tačka 3 briše se.

Član 4

U članu 35 stav 2 tačka 7 briše se.

Poslije stava 2 dodaje se novi stav koji glasi:

“Kredit za koji postoji kašnjenje u otplati duže od 90 dana ne može se klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu od podgrupe "C1", a kredit za koji postoji kašnjenje u otplati duže od 150 dana ne može se klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu od podgrupe "C2".“

Član 5

Član 38 briše se.

Član 6

U članu 42 stav 2 mijenja se i glasi:

“Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako je više od 90% ukupne knjigovodstvene vrijednosti svih kredita iz stava 1 ovog člana, uključujući i obračunatu a nenaplaćenu kamatu, klasifikovano u klasifikacionu grupu "A" ili "B" (u daljem tekstu: „grupa kvalitetnih kredita”), banka može te kredite zadržati u okviru iste klasifikacione grupe.”

Član 7

U članu 43 naziv člana mijenja i glasi: „Restrukturiranje kredita“.

St. 4 do 8 brišu se.

Član 8

Član 43a mijenja se i glasi:

„Klasifikacija restrukturiranih kredita

Član 43a

Kredit iz grupe nekvalitetnih kredita koji je restrukturiran banka može klasifikovati u grupu kvalitetnih kredita samo nakon isteka perioda od najmanje 12 mjeseci i ako su ispunjeni uslovi iz stava 3 ovog člana.

Period od 12 mjeseci iz stava 1 ovog člana počinje da teče od:

1) trenutka restrukturiranja kredita, ako aranžmanom restrukturiranja nije utvrđen grejs period za otplatu kredita; ili

2) isteka grejs perioda utvrđenog aranžmanom o restrukturiranju kredita, pri čemu grejs period predstavlja period tokom kojeg se ne vrše plaćanja glavnice i kamate ili se plaćaju samo kamate.

Nakon isteka perioda iz stava 1 ovog člana restrukturirani kredit se može klasifikovati u grupu kvalitetnih kredita samo ako je banka utvrdila da:

1) primjenom kriterijuma iz člana 26 ove odluke restrukturirani kredit ispunjava uslove za klasifikaciju u grupu kvalitetnih kredita;

2) je uspostavljena uredna otplata restrukturiranog kredita u posljednjih 12 mjeseci i u skladu sa izmijenjenim uslovima otplate;

3) je dužnik otplatio značajan iznos duga u smislu člana 43b stav 3 ove odluke, ili je analizom finansijskog stanja dužnika utvrdila njegovu sposobnost da u potpunosti oplati dug u skladu sa uslovima iz aranžmana restrukturiranja kredita;

Urednom otplatom restrukturiranog kredita, u smislu stava 3 tačka 2 ovog člana, smatra se otplata kredita za koju ne postoji kašnjenje duže od 30 dana.”

Član 9

Poslije člana 43a dodaje se novi član koji glasi:

„Status restrukturiranih kredita

Član 43b

Banka može da prestane da kredit tretira kao restrukturirani kredit ako su na kraju probnog perioda ispunjeni sljedeći uslovi:

1) restrukturirani kredit je klasifikovan u grupu kvalitetnih kredita;

2) dužnik je redovnim uplatama po osnovu glavnice ili kamate otplatio značajan dio duga tokom najmanje polovine probnog perioda, i

3) ne postoji kašnjenje dužnika u otplati duže od 30 dana ni po jednoj obavezi prema banci.

Probni period iz stava 1 ovog člana je period od dvije godine, koji počinje da teče od trenutka kada se restrukturirani kredit klasifikuje u grupu kvalitetnih kredita.

Smatra se da je izvršena otplata značajnog iznosa duga u smislu stava 1 tačka 2 ovog člana ako je dužnik redovnim plaćanjima, u skladu sa aranžmanom o restrukturiranju kredita, platio ukupni iznos koji je jednak iznosu prethodno dospjelog a neizmirenog duga (ako je neizmireni dug postojao) ili iznosu koji je otpisan (ako nijesu postojale dospjele neizmirene obaveze) u skladu sa aranžmanom o restrukturiranju kredita.

Ako je na kraju probnog perioda iz stava 2 ovog člana ispunjen uslov iz stava 1 tačka 1 ovog člana, a nije ispunjen neki od uslova iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana, probni period se produžava do ispunjenja tih uslova, a kredit se do isteka tog perioda tretira kao restrukturirani kredit koji ne pripada kategoriji nekvalitetnih kredita.

Provjeru ispunjenosti uslova iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana banka je dužna da vrši najmanje tromjesečno.

Potraživanje koje je u trenutku restrukturiranja bilo klasifikovano u grupu kvalitetnih kredita, banka može da nastavi da klasifikuje u tu grupu ako restrukturiranje nije dovelo do ispunjavanja uslova za klasifikaciju u grupu nekvalitetnih kredita.

Banka je dužna da, pored restrukturiranih kredita koji su u trenutku restrukturiranja bili klasifikovani u grupu nekvalitetnih kredita, u tu grupu klasifikuje i:

1) kredite koji su prije restrukturiranja ispunjavali uslove da budu klasifikovani u grupu nekvalitetnih kredita;

2) restrukturirane kredite iz grupe nekvalitetnih kredita koji su klasifikovani u grupu kvalitetnih kredita u skladu sa članom 43a stav 1 ove odluke, a za koje je banka tokom probnog perioda iz stava 2 ovog člana dala dodatne povoljnosti dužniku, odnosno ako dužnik obaveze po tom potraživanju izmiruje sa kašnjenjem dužim od 30 dana;

3) kredite klasifikovane u skladu sa stavom 6 ovog člana, za koje je banka nakon drugog restrukturiranja dala dodatne povoljnosti dužniku.”

Član 10

U članu 48 stav 2 mijenja se i glasi:

„Osnovicu za obračun rezervacija u skladu sa stavom 1 ovog člana za pojedinačnu stavku aktive, odnosno vanbilansnu stavku, predstavlja bruto knjigovodstvena vrijednost te stavke, umanjena za iznos koji je obezbijeđen:

1) novčanim depozitom položenim kod banke, ako je ugovoreno da služi kao kolateral za određena potraživanja banke, da rok njegovog dospijeca nije kraći od roka dospijeca potraživanja i da jedino banka može njime raspolagati;

2) zalogom na zlatu;

3) dužničkim hartijama od vrijednosti, garancijom, kontragarancijom, drugim oblikom jemstva ili drugim slični instrumentom nematerijalne kreditne zaštite, čiji su izdavaoci:

- centralne vlade i centralne banke kojima se u skladu sa odlukom kojom se uređuje adekvatnost kapitala banaka dodjeljuje ponder kreditnog rizika 0%;

- međunarodne razvojne banke i međunarodne organizacije kojima se u skladu sa odlukom kojom se uređuje adekvatnost kapitala banaka dodjeljuje ponder kreditnog rizika 0%;

- banke koje, u skladu sa odlukom kojom se uređuje adekvatnost kapitala banaka, pripadaju najmanje 2. stepenu kreditnog kvaliteta.“

Poslije stava 2 dodaje se novi stav koji glasi:

„Na iznos umanjenja bruto knjigovodstvene vrijednosti stavke aktive, odnosno vanbilansne stavke, izvršenog u skladu sa stavom 2 ovog člana, obračunavaju se i izdvajaju rezervacije u visini od 0,5% tog iznosa.“

Član 11

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“, a primjenjivaće se od 01. januara 2020. godine.

O.br. 0101-6713-2/2019

Podgorica, 23. 07. 2019. godine

Savjet Centralne banke Crne Gore

Predsjedavajući guverner,

dr **Radoje Žugić**, s.r.

Na osnovu člana 35 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", broj 78/18), a u vezi sa članom 60 stav 1 alineja 4 i članom 134 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O PRESTANKU MANDATA POMOĆNICE DIREKTORA AGENCIJE ZA
ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

Lidiji Šcepanović, pomoćnici direktora Agencije za zaštitu prirode i životne sredine - rukovoditeljki Sektora za zaštitu prirode, monitoring analizu i izvještavanje, prestaje mandat, zbog ukidanja navedenog radnog mjesta donošenjem novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za zaštitu prirode i životne sredine.

Broj: 07-2970/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 35 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", broj 78/18), a u vezi sa članom 60 stav 1 alineja 4 i članom 134 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O PRESTANKU MANDATA POMOĆNIKA DIREKTORA AGENCIJE ZA
ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

Iliji Radoviću, pomoćniku direktora Agencije za zaštitu prirode i životne sredine - rukovodiocu Sektora za izdavanje dozvola, prestaje mandat, zbog ukidanja navedenog radnog mjesta donošenjem novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za zaštitu prirode i životne sredine.

Broj: 07-2972/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 35 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", broj 78/18), a u vezi sa članom 60 stav 1 alineja 4 i članom 134 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O PRESTANKU MANDATA POMOĆNIKA DIREKTORA AGENCIJE ZA
ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

Dušanu Raspopoviću, pomoćniku direktora Agencije za zaštitu prirode i životne sredine - rukovodiocu Sektora za vođenje informacionog sistema iz oblasti zaštite životne sredine, prestaje mandat, zbog ukidanja navedenog radnog mjesta donošenjem novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za zaštitu prirode i životne sredine.

Broj: 07-2974/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. POMOĆNICE DIREKTORA AGENCIJE ZA ZAŠTITU
PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

Za v.d. pomoćnice direktora Agencije za zaštitu prirode i životne sredine -rukovoditeljku Sektora za zaštitu prirode, monitoring analizu i izvještavanje, određuje se Lidija Šćepanović, diplomirana inženjerka tehnologije, do postavljenja pomoćnika direktora - rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-2971/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. POMOĆNIKA DIREKTORA AGENCIJE ZA ZAŠTITU
PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

Za v.d. pomoćnika direktora Agencije za zaštitu prirode i životne sredine -rukovodioca Sektora za izdavanje dozvola i saglasnosti, određuje se Ilija Radović, diplomirani inženjer tehnologije, do postavljenja pomoćnika direktora - rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-2973/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. POMOĆNIKA DIREKTORA AGENCIJE ZA ZAŠTITU
PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

Za v.d. pomoćnika direktora Agencije za zaštitu prirode i životne sredine -rukovodioca Sektora za primjenu Arhuske konvencije i vođenje katastra zagađivača iz oblasti zaštite životne sredine, određuje se Dušan Raspopović, diplomirani inženjer poljoprivrede, do postavljenja pomoćnika direktora - rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-2975/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 50 stav 6 Zakona o vanjskim poslovima („Službeni list CG”, broj 70/17), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O OPOZIVU POČASNOG KONZULA CRNE GORE U JAPANU

1. Opoziva se Kenji Otsubo sa dužnosti počasnog konzula Crne Gore u Japanu, sa sjedištem u Tokiju i nadležnošću za čitavu teritoriju Japana, na lični zahtjev.
2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-2966/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 35 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", broj 78/18), a u vezi sa članom 60 stav 1 alineja 1 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O PRESTANKU MANDATA GENERALNOG DIREKTORA DIREKTORATA ZA
RAZVOJ NACIONALNOG BRENDA I ZAŠTITU POTROŠAČA U
MINISTARSTVU EKONOMIJE

Mr Jovu Rabrenoviću, generalnom direktoru Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača u Ministarstvu ekonomije, prestaje mandat, zbog isteka mandata.

Broj: 07-2980/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. GENERALNOG DIREKTORA DIREKTORATA ZA
RAZVOJ NACIONALNOG BRENDA I ZAŠTITU POTROŠAČA U
MINISTARSTVU EKONOMIJE

Za v.d. generalnog direktora Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača u Ministarstvu ekonomije, određuje se mr Jovo Rabrenović, do postavljenja generalnog direktora ovog direktorata u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-2981/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. POMOĆNICE DIREKTORA UPRAVE CARINA

Za v.d. pomoćnice direktora Uprave carina - rukovoditeljku Sektora za carinsko-pravne poslove, određuje se Snežana Vučković, diplomirana pravnik, do postavljenja pomoćnika direktora - rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07- 3002/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. POMOĆNIKA DIREKTORA UPRAVE CARINA

Za v.d. pomoćnika direktora Uprave carina - rukovodioca Sektora za carinsko-informacioni sistem, određuje se Milan Martinović, diplomirani inženjer elektrotehnike, do postavljenja pomoćnika direktora - rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-3001/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 35 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", broj 78/18), a u vezi sa članom 60 stav 1 alineja 4 i članom 134 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O PRESTANKU MANDATA POMOĆNIKA DIREKTORA UPRAVE POMORSKE
SIGURNOSTI

Nexhatu Kapidaniju, pomoćniku direktora Uprave pomorske sigurnosti, prestaje mandat, zbog ukidanja navedenog radnog mjesta donošenjem novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave pomorske sigurnosti i upravljanja lukama.

Broj: 07-3005/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. POMOĆNIKA DIREKTORA UPRAVE POMORSKE
SIGURNOSTI I UPRAVLJANJA LUKAMA

Za v.d. pomoćnika direktora Uprave pomorske sigurnosti i upravljanja lukama - rukovodioca Sektora za najavu brodova i tehničko održavanje, određuje se Nexhat Kapidani, magistar pomorske nauke, do postavljenja pomoćnika direktora -rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-3005/4

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. POMOĆNICE DIREKTORA UPRAVE POMORSKE
SIGURNOSTI I UPRAVLJANJA LUKAMA

Za v.d. pomoćnice direktora Uprave pomorske sigurnosti i upravljanja lukama - rukovoditeljku Sektora za ljudske resurse i prvostepeni upravni postupak, određuje se Ivana Martinić, diplomirana pravica, do postavljenja pomoćnika direktora -rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-3004/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. POMOĆNIKA DIREKTORA UPRAVE POMORSKE
SIGURNOSTI I UPRAVLJANJA LUKAMA

Za v.d. pomoćnika direktora Uprave pomorske sigurnosti i upravljanja lukama - rukovodioca Sektora za upravljanje lukama, određuje se Vladimir Stjepčević, magistar menadžmenta u pomorstvu, do postavljenja pomoćnika direktora -rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-3006/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. POMOĆNIKA DIREKTORA UPRAVE POMORSKE
SIGURNOSTI I UPRAVLJANJA LUKAMA

Za v.d. pomoćnika direktora Uprave pomorske sigurnosti i upravljanja lukama - rukovodioca Sektora sigurnosti plovidbe, određuje se Žarko Lukšić, specijalista politehnike u pomorstvu, do postavljenja pomoćnika direktora - rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-3007/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 stav 2 Zakona o vanjskim poslovima („Službeni list CG”, broj 70/17), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O RAZRJEŠENJU GENERALNOG DIREKTORA
GENERALNOG DIREKTORATA ZA MULTILATERALNE POSLOVE U
MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA

Razrješava se Ivan Ivanišević dužnosti generalnog direktora Generalnog direktorata za multilateralne poslove u Ministarstvu vanjskih poslova, na lični zahtjev, zbog prelaska na novu dužnost.

Broj: 07-3010/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V.D.
GENERALNOG DIREKTORA GENERALNOG
DIREKTORATA ZA EKONOMSKU I KULTURNU
DIPLOMATIJU U MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA

Veljku Milonjiću, v.d. generalnog direktora Generalnog direktorata za ekonomsku i kulturnu diplomatiju u Ministarstvu vanjskih poslova, prestaje vršenje navedene dužnosti, na lični zahtjev, zbog prelaska na novu dužnost.

Broj: 07-3011/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. GENERALNOG DIREKTORA GENERALNOG
DIREKTORATA ZA MULTILATERALNE POSLOVE U MINISTARSTVU
VANJSKIH POSLOVA

Za v.d. generalnog direktora Generalnog direktorata za multilateralne poslove u Ministarstvu vanjskih poslova, određuje se Veljko Milonjić, do postavljenja generalnog direktora ovog direktorata u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-3012/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. GENERALNE DIREKTORICE GENERALNOG
DIREKTORATA ZA EKONOMSKU I KULTURNU DIPLOMATIJU U
MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA

Za v.d. generalne direktorice Generalnog direktorata za ekonomsku i kulturnu diplomatiju u Ministarstvu vanjskih poslova, određuje se Tamara Mugoša, do postavljenja generalnog direktora ovog direktorata u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-3013/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 18a stav 4 i člana 42 st. 5 i 8 Zakona o privrednim društvima („Službeni list RCG”, broj 6/02 i “Službeni list CG”, br. 17/07, 80/08 i 36/11), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine donijela je

R J E Š E N J E
O RAZRJEŠENJU ČLANOVA ODBORA DIREKTORA “AERODROMI CRNE GORE” AD PODGORICA

1. Razrješavaju se dužnosti članovi Odbora direktora “Aerodromi Crne Gore” AD Podgorica, zbog isteka mandata i to:

- Vladimir Beratović,
- Dževat Redžematović,
- Zdravko Mitrović,
- Vlastimir Ristić i
- Dragoljub Bulatović.

2. Ovo rješenje objaviće se u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-3024/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 18a stav 4 i člana 42 stav 8 Zakona o privrednim društvima („Službeni list RCG”, broj 6/02 i “Službeni list CG”, br. 17/07, 80/08 i 36/11), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O IZBORU ČLANOVA ODBORA DIREKTORA “AERODROMI CRNE GORE” AD
PODGORICA

1. Za članove Odbora direktora “Aerodromi Crne Gore” AD Podgorica, biraju se:

- Vladimir Beratović,
- Dževat Redžematović,
- Zdravko Mitrović,
- Vlastimir Ristić, i
- Dragoljub Bulatović.

2. Ovo rješenje objaviće se u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-3024/4

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 35 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", broj 78/18), a u vezi sa članom 60 stav 1 alineja 4 i članom 134 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O PRESTANKU MANDATA DIREKTORA
UPRAVE CARINA

Vladanu Jokoviću, direktoru Uprave carina, ranijeg organa uprave u sastavu Ministarstva finansija, prestaje mandat, zbog ukidanja navedenog radnog mjesta donošenjem novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave carina.

Broj: 07-3134/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. DIREKTORA UPRAVE CARINA

Za v.d. direktora Uprave carina, određuje se Vladan Joković, diplomirani ekonomista, do imenovanja direktora ove uprave u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-3135/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 35 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", broj 78/18), a u vezi sa članom 60 stav 1 alineja 4 i članom 134 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N J E
O PRESTANKU MANDATA POMOĆNICE DIREKTORA UPRAVE CARINA

Ani Raičević, pomoćnici direktora Uprave carina, ranijeg organa uprave u sastavu Ministarstva finansija - rukovoditeljki Sektora za planiranje i upravljanje ljudskim resursima, prestaje mandat, zbog ukidanja navedenog radnog mjesta donošenjem novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave carina.

Broj: 07-3136/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. POMOĆNICE DIREKTORA UPRAVE CARINA

Za v.d. pomoćnice direktora Uprave carina - rukovoditeljku Sektora za planiranje i upravljanje ljudskim resursima, određuje se Ana Raičević, diplomirana pravica, do postavljenja pomoćnika direktora - rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-3137/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 35 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", broj 78/18), a u vezi sa članom 60 stav 1 alineja 4 i članom 134 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N J E
O PRESTANKU MANDATA POMOĆNICE DIREKTORA UPRAVE CARINA

Lidiji Mijović, pomoćnici direktora Uprave carina, ranijeg organa uprave u sastavu Ministarstva finansija - rukovoditeljki Sektora za carinsku bezbjednost i kontrolu, prestaje mandat, zbog ukidanja navedenog radnog mjesta donošenjem novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave carina.

Broj: 07-3138/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, br. 2/18 i 34/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N j E
O ODREĐIVANJU V.D. POMOĆNICE DIREKTORA UPRAVE CARINA

Za v.d. pomoćnice direktora Uprave carina - rukovoditeljku Sektora za carinsku bezbjednost i kontrolu, određuje se Lidija Mijović, specijalista nauka - poslovni menadžment, do postavljenja pomoćnika direktora - rukovodioca ovog sektora u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-3139/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 75 Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti („Službeni list CG”, broj 24/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N J E
O RAZRJEŠENJU PREDsjedNICE I DVA ČLANA UPRAVNOG ODBORA
ZAVODA ZA ZAPOŠLjAVANjE CRNE GORE

1. Razrješava se Ranka Pavićević, dužnosti predsjednice Upravnog odbora Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, na predlog Ministarstva rada i socijalnog staranja, zbog isteka mandata.

2. Razrješavaju se Jovan Mačić i Milanka Radović dužnosti člana Upravnog odbora Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, na predlog Ministarstva rada i socijalnog staranja, zbog isteka mandata.

3. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-3169/3

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 75 Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti („Službeni list CG”, broj 24/19), Vlada Crne Gore, na sjednici od 11. jula 2019. godine, donijela je

R J E Š E N J E
O IMENOVANJU PREDSJEDNICE I DVA ČLANA UPRAVNOG ODBORA
ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE CRNE GORE

1. Za predsjednicu Upravnog odbora Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, imenuje se Ranka Pavićević, načelnica za tržište rada i zapošljavanje u Direktoratu za tržište rada i zapošljavanje, na predlog Ministarstva rada i socijalnog staranja.

2. Za članove Upravnog odbora Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, imenuju se:

- Jovan Mačić, pomoćnik direktora za bezbjednost „Aerodromi Crne Gore” AD, na predlog Ministarstva rada i socijalnog staranja i

- Milanka Radović, načelnica Odsjeka za normativno - pravne poslove i prava za vrijeme nezaposlenosti u Zavodu za zapošljavanje Crne Gore, na predlog Ministarstva rada i socijalnog staranja.

3. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-3169/4

Podgorica, 11. jula 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Po izvršenom sravnjenju sa izvornim tekstom, utvrđeno je da se u tekstu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku („Službeni list CG”, broj 034/19 od 21.06.2019) potkrala greška, pa se daje:

**ISPRAVKA
ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU**

Poslije člana 8 dodaje se novi član koji glasi:

„Član 9

U članu 152b stav 1 poslije riječi: „Crne Gore” briše se tačka i dodaju riječi: „,odnosno nadležni organ opštine.”.

U stavu 3 poslije riječi: „Crne Gore” briše se tačka i dodaju riječi: „,odnosno opštine.”.

U daljem tekstu Zakona vrši se prenumeracija članova.

Broj: 23-1/19-1/11

EPA 634 XXVI

Podgorica, 22. jula 2019. godine

Iz Službe Skupštine Crne Gore